

Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej

Raport z konsultacji społecznych *Konceptji Rozwoju Kraju 2050*

KRK2050

Konceptcja
Rozwoju
Kraju

Warszawa, październik 2024

Spis treści

1.	KRK 2050 – ogólne informacje	3
2.	Organizacja konsultacji społecznych KRK 2050	5
2.1.	Cel konsultacji społecznych	5
2.2.	Tryb konsultacji społecznych.....	5
2.3.	Uczestnicy konsultacji społecznych.....	5
3.	Przebieg konsultacji społecznych.....	6
3.1.	Charakterystyka zgłoszonych uwag	6
3.2.	Uwagi w układzie tematycznym i sposób ich uwzględnienia	6
4.	Załączniki.....	11
4.1.	Wykaz podmiotów zgłaszających uwagi.....	11
4.2.	Tabela uwag.....	12

I. KRK 2050 – ogólne informacje

Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050) to dokument wizyjny, który będzie kierunkowskazem w zarządzaniu rozwojem Polski. Koncepcja łączy planowanie rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego. W przestrzeni zachodzi większość procesów rozwojowych, które bezpośrednio lub pośrednio kształtują nasze środowisko życia. Różne obszary Polski potrzebują odmiennego spojrzenia i własnych ścieżek rozwoju, dlatego istotnym celem jest zachowanie różnorodności wszystkich obszarów, przy jednoczesnym wzmacnianiu spójności terytorialnej i zrównoważonym wykorzystaniu zasobów.

KRK odpowiada potrzebie nowego myślenia o długookresowym planowaniu rozwoju. Jest dokumentem foresightowym i zarazem zintegrowanym. Foresight w naszym procesie oznacza dalekowzroczność i polega na opisanu potencjalnych scenariuszy. Pokazuje z czym możemy mierzyć się w przyszłości, a to pozwala na lepsze ukierunkowanie decyzji i działań podejmowanych w ramach zarządzania rozwojem. Warto zaznaczyć, że jest to najprawdopodobniej pierwsza próba zastosowania foresightu strategicznego w pełnej skali w procesie przygotowywania interdyscyplinarnego dokumentu krajowego w polskiej administracji publicznej.

Rolą Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 jest:

- ⊙ zidentyfikowanie kluczowych światowych i krajowych trendów kształtujących przyszłość w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej.

Zidentyfikowano sześć megatrendów przedstawiających długookresowe kierunki zmian zakorzenione w przeszłości, kształtujące teraźniejszość i nadchodzące lata. Identyfikacja trendów w procesie pracy nad KRK była kluczowym krokiem, który umożliwił zrozumienie tendencji rozwojowych w skali świata, Europy i kraju oraz ich konsekwencji. To również punkt wyjścia do prognozowania zmian w najważniejszych dla rozwoju kraju domenach takich jak: środowisko i przestrzeń, demografia, edukacja, równość społeczna, innowacje, technologie, praworządność, bezpieczeństwo czy spójność terytorialna.

- ⊙ sformułowanie scenariuszy rozwojowych, które pozwalają na „symulację” warunków, w jakich administracja publiczna będzie podejmować decyzje i które przygotowują instytucje publiczne do realizacji celów rozwojowych w różnych uwarunkowaniach.

Przygotowano cztery scenariusze przyszłości. Nie zawierają one prognoz, lecz są zestawami alternatywnych przyszłości w formie migawek lub opisów dających obraz przyszłego kontekstu. Scenariusze nie przewidują przyszłości, a jedynie pokazują co może się w niej wydarzyć. Każdy z przedstawionych scenariuszy jest równie prawdopodobny.

- ⊙ wskazanie najważniejszych wyzwań rozwojowych, z jakimi mierzy się i będzie mierzyć Polska.

W oparciu o trendy, wizję i scenariusze zidentyfikowano cztery wyzwania.

- ⊙ przedstawienie kluczowych wniosków stanowiących drogowskaz dla działań na najbliższe dekady.

Prace nad KRK 2050 były prowadzone w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej we współpracy z Instytutem Rozwoju Miast i Regionów oraz Instytutem Ochrony Środowiska – Państwowym Instytutem Badawczym, w ramach projektu *GOSPOSTRATEG-III/0032/2020 pt.: Operacjonalizacja Systemu Zarządzania Rozwojem Polski. Udoskonalenie i wprowadzenie innowacyjnych i skutecznych rozwiązań do systemu społeczno-gospodarczego i przestrzennego w ramach długookresowego programowania polityki rozwoju.*

W pracy nad KRK 2050 stosowano innowacyjne metody z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi gromadzenia i analizy danych, a także nauki obywatelskiej. Wykorzystywano m.in.: analizy strategiczne, metody scenariuszowe, debaty eksperckie oraz wysłuchania publiczne.

W działaniach tych wzięli udział naukowcy – młodzi i ci z ugruntowaną pozycją — eksperci, przedstawiciele: NGO, *think tanków*, zrzeszeń przedsiębiorców, biur planowania przestrzennego, lokalnych i regionalnych samorządów oraz resortów. Przeprowadzono 5 tematycznych debat publicznych z udziałem 38 ekspertów z sektorów nauki, gospodarki i społeczeństwa.

W wysłuchaniach publicznych głos zabrało 96 osób, reprezentujących organizacje społeczne, samorządy i przedsiębiorców. W pracach nad identyfikacją światowych, europejskich i krajowych trendów uczestniczyło 400 ekspertów. 100 ekspertów wzięło udział w badaniu delfickim poprzez wypełnienie ankiety. W kolejnych etapach prac 150 ekspertów wzięło udział w określeniu najważniejszych wyzwań, jakie stoją przed naszym krajem, a 232 uczestników wzięło udział w 7 warsztatach dotyczących różnych części KRK.

Była to szeroko zakrojona wymiana myśli i doświadczeń dotyczących długofalowego planowania rozwoju o wysokiej jakości i kulturze współpracy na linii administracja rządowa – społeczeństwo obywatelskie – samorząd – eksperci świata nauki.

2. Organizacja konsultacji społecznych KRK 2050

2.1. Cel konsultacji społecznych

Zgodnie z art. 6. ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju koncepcja rozwoju kraju podlega konsultacjom m.in. z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Konsultacje miały na celu zebranie opinii na temat kluczowych wyzwań, jakie stoją przed krajem, oraz możliwych scenariuszy rozwojowych. Uwagi i komentarze zgłaszane podczas konsultacji pomogły doprecyzować zapisy KRK 2050, aby dokument ten odzwierciedlał oczekiwania jak najszerszego grona interesariuszy.

2.2. Tryb konsultacji społecznych

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej jako podmiot odpowiedzialny za przygotowanie projektu KRK 2050, opublikowało w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim oraz na swojej stronie internetowej informację o rozpoczęciu i czasie trwania konsultacji społecznych.

Zaproszono w niej wszystkich zainteresowanych do uczestnictwa w procesie konsultacji, załączono projekt dokumentu, a także poinformowano o możliwości zgłaszania uwag pocztą, poprzez formularz dostępny online oraz dedykowaną skrzynkę mailową. Poinformowano również o możliwości wglądu w wersję papierową dokumentu oraz składania ustnych uwag i wniosków do protokołu w siedzibie Ministerstwa.

10 lipca 2024 r. zorganizowana została konferencja *Priorytety Rozwojowe na najbliższe dziesięciolecie: społecznie akceptowalne transformacje w kontekście Koncepcji Rozwoju Kraju 2050*.

W całym okresie konsultacji społecznych drogą papierową lub elektroniczną swoje opinie wyraziło ponad 60 podmiotów, formułując łącznie ponad 700 uwag i komentarzy.

2.3. Uczestnicy konsultacji społecznych

W procesie konsultacji społecznych projektu KRK 2050 udział wzięli:

- ⇒ przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego różnego szczebla: gmin, powiatów, województw oraz ich związki,
- ⇒ przedstawiciele środowiska gospodarczego, w tym przedsiębiorcy,
- ⇒ przedstawiciele partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych,
- ⇒ przedstawiciele środowisk naukowych i akademickich,
- ⇒ obywatele.

3. Przebieg konsultacji społecznych

Formalne konsultacje społeczne projektu KRK wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko* projektu KRK rozpoczęły się 9 lipca 2024r. i trwały do 6 września 2024 r. Wcześniej – 24 maja 2024 r. – projekt KRK został zamieszczony na stronie internetowej MFiPR. Szczegółowy harmonogram konsultacji:

- ⇒ 24 maja 2024 roku na stronie internetowej MFiPR zamieszczono projekt KRK, wraz z formularzem zgłaszania uwag. Do wszystkich potencjalnie zainteresowanych podmiotów, w tym do uczestników procesu prac, przesłano pisma lub mejle z informacją o możliwości zgłaszania uwag do dokumentu.
- ⇒ 9 lipca 2024 roku poinformowano o rozpoczęciu procesu konsultacji publicznych projektu dokumentu wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko* w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym — Dzienniku Gazeta Prawna.
- ⇒ 10 lipca 2024 roku w Warszawie odbyła się konferencja pt. *Priorytety rozwojowe na najbliższe dziesięciolecie: społecznie akceptowalne transformacje w kontekście Koncepcji Rozwoju Kraju 2050*, oficjalnie otwierająca konsultacje społeczne.
- ⇒ 8 października 2024 roku w Krakowie podczas Kongresu Rozwoju Miast i Regionów konsultacje społeczne zostały podsumowane.

3.1. Charakterystyka zgłoszonych uwag

Uwagi dotyczyły całego spektrum tematów i miały różny charakter. Można je pogrupować w następujący sposób:

- uwagi o wysokim poziomie szczegółowości proponowanych uzupełnień — wskazanie sposobu poradzenia sobie z konkretnym wyzwaniem, np. propozycje zmian legislacyjnych, szczegółowych działań (propozycje bardziej odpowiadające charakterowi dokumentu strategicznego);
- uwagi proponujące zmianę założeń dokumentu – propozycje dodania celów, zmiany przyjętych w całym procesie prac wartości, propozycje dodania trendów oraz wyzwań;
- uwagi dotyczące zmiany wskaźników, aktualizacji danych – w szczególności dotyczących map wrażliwości;
- uwagi dotyczące sposobu ujęcia ośrodków miejskich – przedstawiona typologia ośrodków centralnych;
- uwagi o charakterze komentarza bez propozycji zmian;
- uwagi techniczne
- pozytywne opinie o dokumencie.

3.2. Uwagi w układzie tematycznym i sposób ich uwzględnienia

Społeczeństwo

Wskazano na niewystarczające uwzględnienie wyzwań współczesnego świata związanych z kryzysem demokracji liberalnej, rosnącymi nierównościami społecznymi oraz

koniecznością wzmocnienia spójności społecznej i kapitału społecznego. Podkreślano potrzebę budowania wspólnoty społecznej oraz przeciwdziałania polaryzacji społeczeństwa i wskazywano na potrzebę większego nacisku na ochronę dziedzictwa kulturowego oraz znaczenia rodziny jako ważnej jednostki społecznej, której rola i struktura dynamicznie się zmienia.

Duża część uwag poświęcona została systemowi edukacji, postulując m.in. konieczność jego dostosowania do nowych technologii oraz nacisk na indywidualne potrzeby uczniów. Wskazywano na szkodliwość nadmiernego korzystania z urządzeń cyfrowych przez dzieci oraz potrzebę wzmocnienia edukacji ekologicznej i środowiskowej w kontekście współczesnych wyzwań. Uwagi dotyczyły też konieczności wyrównania szans edukacyjnych pomiędzy miastem a wsią oraz rozwoju edukacji dorosłych.

Szereg uwag dotyczył rynku pracy i wyzwań demograficznych. Proponowano rozszerzenie wsparcia dla migrantów i uchodźców oraz większą elastyczność i bezpieczeństwo na rynku pracy, z uwzględnieniem kwestii wynagrodzeń.

W następstwie zgłoszonych uwag w dokumencie:

- podkreślono rolę społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego jako kluczowego czynnika różnego rodzaju transformacji;
- wzmocniono powiązania między starzeniem się społeczeństwa a innymi zjawiskami, np. opieka zdrowotna, transport, mieszkalnictwo;
- zaakcentowano wpływ edukacji na inne sektory działalności, np. ekologia, finanse, opieka zdrowotna, budowanie spójności społecznej;
- rozszerzono społeczny kontekst sprawiedliwej transformacji oraz powiązanie jej m.in. z kwestią redystrybucji dochodów;
- uzupełniono zapisy o zagadnienia dotyczące kultury i jej wpływu na rozwój społeczeństwa i kraju.

Gospodarka

Dużo uwag dotyczyło kwestii transformacji energetycznej oraz konieczności jej społecznego wymiaru – sprawiedliwej społecznie transformacji. Wskazano na potrzebę spozycjonowania Polski w kontekście globalnej gospodarki, zaznaczając konieczność określenia roli kraju w przyszłych relacjach międzynarodowych oraz podtrzymania jego atrakcyjności dla zagranicznych inwestorów. Podkreślono strategiczne partnerstwa i inwestycje jako kluczowe dla wzmocnienia pozycji Polski na arenie międzynarodowej.

Zwrócono uwagę na zagadnienia gospodarki umiaru i współdzielenia oraz analizę możliwej skali i realności wdrożenia modeli promujących zrównoważoną konsumpcję oraz efektywne wykorzystanie zasobów.

Wskazywano na złożoność relacji między własnością prywatną a społeczną i publiczną, zwracając uwagę na ich wpływ na gospodarkę. Ważnym podnoszonym zagadnieniem był sposób, w jaki globalne trendy gospodarcze mogą wpływać na wewnętrzny rozwój Polski oraz na ile krajowe tendencje są zgodne z kierunkami światowymi. Podkreślano konieczność

bliskiej i transparentnej współpracy między państwem a sektorem prywatnym — partnerstwo powinno opierać się na jasno określonych zasadach i przynosić proporcjonalne korzyści obu stronom, wspierając cele rozwojowe kraju. Wśród uwag znalazły się również refleksje dotyczące roli państwa w gospodarce, ze szczególnym naciskiem na zapewnienie właściwych regulacji. Wskazywano na konieczność wyraźniejszego zaakcentowania zagrożeń wynikających z postępującej cyfryzacji.

Podkreślano znaczenie kapitału społecznego jako kluczowego czynnika rozwoju gospodarczego, zwracając uwagę na konieczność budowania zaufania i współpracy wśród wszystkich członków społeczeństwa. Silny kapitał społeczny sprzyja bowiem innowacyjności i adaptacyjności gospodarki.

Zwracano uwagę na potrzebę osiągnięcia przez Polskę strategicznej autonomii w dostępie do surowców krytycznych, uznając, że zabezpieczenie tych surowców jest niezbędne dla zwiększenia odporności państwa i uniezależnienia się od zewnętrznych ryzyk.

W następstwie zgłoszonych uwag w dokumencie:

- uszczegółowiono niektóre zapisy – dodano przykłady rozwiązań, czy też technologii w danym zakresie (np. generatywna sztuczna inteligencja, 5G, technologie kwantowe);
- uspołniono niektóre założenia scenariuszy i zweryfikowano je pod kątem już istniejących planów gospodarczych, np. wprowadzono do scenariuszy osiągnięcia zeroemisyjności przez budynki do 2030 roku;
- ujednotwiono nazewnictwo w całym dokumencie w zakresie źródeł energii;
- wzmocniono powiązania między rozwojem nowych technologii i kwestiami środowiskowymi, np. wpływ technologii na ochronę środowiska, czy zmniejszenie zasobochłonności gospodarki.

Środowisko

Uwagi koncentrowały się na szeroko pojętych zmianach klimatu oraz na działaniach mitygacyjnych i adaptacyjnych. Podkreślono konieczność doprecyzowania i zaakcentowania niektórych aspektów, np. dążenia do neutralności klimatycznej w perspektywie 2050 r.

Zauważono potrzebę nadania priorytetu zielonej transformacji miast i szerokiego włączenia jej w strategię rozwoju, na przykład poprzez nakreślenie miejskiej rezyliencji, jako nowego kierunku rozwoju miast, w który wpisuje się rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury.

Wskazano na konieczność unikania konfliktów przestrzennych związanych z rozbudową OZE na terenach wiejskich w kontekście ochrony terenów o funkcjach rolniczych i przyrodniczych oraz wykorzystania potencjału MOF dla rozwoju sektora bioenergetycznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą, jak magazyny energii.

Postulowano systemowe zmiany służące respektowaniu środowiska poprzez wprowadzanie nowych mechanizmów finansowych (od skali lokalnej do krajowej), pozwalających realnie

doprowadzić do zazieleniania miast, ochrony krajowych korytarzy ekologicznych czy bioróżnorodności.

W uwagach położono nacisk na zwiększenie ochrony krajobrazów priorytetowych, terenów otwartych oraz cennych przyrodniczo, a także na pogłębienie podejścia wieloaspektowego do bezpieczeństwa żywnościowego.

W następstwie zgłoszonych uwag w dokumencie:

- uszczegółowiono i uspoólniono zapisy dotyczące bezpieczeństwa żywnościowego, np. w kontekście rolnictwa zrównoważonego i regeneratywnego;
- zaakcentowano rolę ochrony środowiska w zwiększaniu odporności kraju na ekstremalne zjawiska pogodowe i klęski żywiołowe, m.in. susze, powodzie;
- podkreślono znaczenie edukacji środowiskowej i klimatycznej dla realizacji założeń zrównoważonego rozwoju;
- rozbudowano wątki dotyczące rolnictwa i jego przyszłości, np. w kontekście nowych potencjałów dla rozwoju sektora, rozwiązań przyczyniających się do zwiększenia rolnictwa zrównoważonego.

Przestrzeń

Wśród uwag dotyczących zagadnień przestrzennych dominowały uwagi dotyczące typologii ośrodków centralnych, przygotowanej na podstawie badania Instytutu Rozwoju Miast i Regionów pn. *Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020*. Kilka województw (m.in. kujawsko-pomorskie, mazowieckie, lubuskie) i miast (m.in. Białystok, Lublin, Rzeszów, Bydgoszcz i Toruń) podważyło przyjętą metodykę i wyniki badania.

W uwagach znalazły się konkretne postulaty podniesienia rangi poszczególnych miast:

- Bydgoszczy, Torunia, Lublina, Kielc, Radomia, Gorzowa Wielkopolskiego, Zielonej Góry i Białegostoku do rangi ośrodków ponadregionalnych;
- Płocka do rangi ośrodka regionalnego.

Duża część uwag dotyczyła mapy wrażliwości w wymiarze przestrzennym. Wyrażano wątpliwość co do potrzeby i zasadności odrębnego przedstawiania wrażliwości w wymiarze przestrzennym. Postulowano ujęcie tego aspektu w pozostałych wymiarach: społecznym, środowiskowym i gospodarczym.

Zwracano uwagę na potrzebę szerszego ujęcia tematu transportu publicznego – jego jakości, dostępności przestrzennej i cenowej, w tym na obszarach wiejskich. W uwagach padały propozycje uzupełnień w tym zakresie zarówno w wizji, jak i w poszczególnych wyzwaniach.

W następstwie zgłoszonych uwag w dokumencie:

- rozszerzono opis mapy przedstawiającej typologię funkcjonalną miast w Polsce opisując, iż prezentuje ona stan obecny, a nie docelowy i nie ogranicza możliwości rozwoju poszczególnych ośrodków w przyszłości;
- zweryfikowano i uspojniono skutki przestrzenne przedstawione na końcu każdego z opisanych w KRK wyzwań;
- wzmocniono zapisy dotyczące transportu i mobilności, m.in. o dostępność finansową, zastosowanie nowych technologii, spójność społeczną;
- podkreślono rolę planowania przestrzennego i znaczenia samorządów dla utrzymania policentryczności kraju, czy też sprawiedliwego dostępu do usług publicznych.

Bezpieczeństwo

Najwięcej uwag o tej tematyce dotyczyło niewystarczającego zaakcentowania w dokumencie wywołanego przez Rosję konfliktu z Ukrainą.

Wskazywano na wpływ zjawisk zewnętrznych (np. korporacji międzynarodowych, bezpieczeństwa na świecie, czy sytuacji gospodarczej krajów) na bezpieczeństwo w Polsce.

Zwracano uwagę na bezpieczeństwo surowcowe oraz żywnościowe, jako zagadnienia niedostatecznie rozwinięte, a kluczowe dla zapewnienia bezpiecznej przyszłości kraju.

Wskazano na potrzebę rozwinięcia wątku ryzyka związanego z szybkim rozwojem technologii.

W następstwie zgłoszonych uwag w dokumencie:

- podkreślono znaczenie rozwoju technologicznego dla wzmocnienia bezpieczeństwa państwa, m.in. poprzez wykorzystanie AI, czy big data w obronności państwa;
- wzmocniono zapisy o znaczeniu współpracy międzynarodowej (szczególnie w skali globalnej) dla zapewnienia bezpieczeństwa kraju w różnych wymiarach;
- rozszerzono pojęcie bezpieczeństwa o dodatkowe wymiary, np. bezpieczeństwo medyczne;
- zaakcentowano rolę państwa i sprawnej, profesjonalnej administracji na wszystkich poziomach zarządzania dla zapewnienia wielowymiarowego bezpieczeństwa kraju.

W załączeniu znajduje się tabela zgłoszonych uwag – wraz ze stanowiskiem do nich.

4. Załączniki

4.1. Wykaz podmiotów zgłaszających uwagi

Centralny Port Komunikacyjny Sp. z o.o, Dział Rozwoju Systemów Opieki Zdrowotnej, Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Fundacja AI One Health, Fundacja Instytut Reform, Fundacja PACTT, Gmina Miasto Włocławek, Green REV Institute, Grupa Azoty S.A., Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, Krajowa Rada Izb Rolniczych, Krajowy Związek Banków Spółdzielczych, LabFarm Sp. z o. o., Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji, Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki, Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej, Ryvu Therapeutics S.A., Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz, Stowarzyszenie Fala Renowacji, Stowarzyszenie Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego, Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia, Stowarzyszenie Otwarte Klatki, TIZ IMPLEMENTS Sp. z o. o., WiseEuropa – Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich, Związek Banków Polskich, Związek Pracodawców Innowacyjnych Firm Farmaceutycznych INFARMA.

Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego, Miasto Bydgoszcz, Prezydent Miasta Białegostoku, Prezydent Miasta Bydgoszczy, Prezydent Miasta Torunia, Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Unia Metropolii Polskich, Urząd m.st. Warszawy, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Urząd Miasta Torunia, Urząd Miejski Wrocławia, Wojewoda Kujawsko-Pomorski, Związek Miast Polskich.

Uwagi zostały zgłoszone także przez 10 osób prywatnych.

4.2. Tabela uwag

Tabela uwag, która zawiera wszystkie zgłoszone uwagi oraz sposób odniesienia się do nich przez MFIPR.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
1	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	45	Opis wyzwania 'Państwo odporne na zagrożenia' pomija kwestie zagrożeń, jakie mogą być skutkiem rozwoju technologii. Problem jest szerszy niż cyberprzestępczość i cyberterrorizm – dotyczy także walki o kontrolę nad technologią, dotyczy rozwoju sztucznej inteligencji, czego skutków w tej chwili ludzkość nie jest w stanie w pełni przewidzieć (patrz też uwagi do megatrendu 'Transformacja globalnego porządku'). Warto zaznaczyć, że zaburzenia systemu związane ograniczeniem dostaw prądu nie musi być jedynie wynikiem cyberataków, ale także skutkiem zbyt powolnie wdrażanej transformacji energetycznej. Bezpieczeństwo państwa musi być zapewnione na wypadek blackoutów, niezależnie od ich źródła. W opisie wyzwania nie została opisana wyczerpujący sposób odporność państwa na nowe choroby i pandemie. Doświadczenia ostatnich lat wskazują na ogromne niebezpieczeństwo dla społeczności i gospodarki, jakie niesie za sobą pandemia oraz jak bardzo państwo (jak i cały świat) nie było na to przygotowane (odporne).	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	dodano zapis: "Konieczne jest aktywne uczestnictwo Polski w europejskich i światowych pracach nad wzmacnianiem podmiotowości Europy i nad przyszłością architektury bezpieczeństwa we wszystkich jej wymiarach."
2	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	13	Uwaga: Sugeruje się uzupełnić zdanie: „Polska jest bezpieczna pod względem militarnym, żywnościowym i energetycznym oraz odporna na zagrożenia” - o bezpieczeństwo pod względem wewnętrznym, wodnym i surowcowym. Uzasadnienie: 1) Obok konieczności zapewnienia bezpieczeństwa militarnego (agresja zbrojna z zewnątrz), podkreślić należy wagę/rolę bezpieczeństwa wewnętrznego (stabilność ustrojowa i polityczna, przeciwdziałanie próbom destabilizacji sytuacji w kraju, obcym wpływom i działaniom hybrydowym mającym wpływ na funkcjonowanie kraju, państwo działające w imieniu oraz na rzecz swoich obywateli, wysoki poziom zaufania do władz). 2) GUS w raporcie SDG z 2020 r. „Polska na drodze zrównoważonego rozwoju” wskazuje, że „wielkość odnawialnych zasobów wody słodkiej przypadająca na 1 mieszkańca Polski (średnia wartość z wielolecia) wynosi niecałe 1,6 tys. m³, co wskazuje na zagrożenie stresem wodnym. W blisko połowie krajów UE zasoby świeżej wody są niepokojąco niskie (poniżej 3 tys. m³ na osobę), w tym w Polsce, na Malcie, Cyprze i w Czechach są poniżej poziomu bezpieczeństwa wodnego (według ONZ granicą jest 1,7 tys. m³ na mieszkańca)”. Zapewnienie bezpieczeństwa wodnego kraju będzie kluczowe dla utrzymania odpowiedniej jakości życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarki. 3) Z uwagi na wyczerpujące się zasoby kopaliny, a także brak krajowych złóż surowców istotnych z punktu widzenia gospodarki przyszłości (np. metali ziem rzadkich), wizja rozwoju kraju powinna podkreślać konieczność zapewnienia bezpieczeństwa surowcowego, do którego przyczyni się m. in. model gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), o którym mowa wielokrotnie w dokumencie.	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Wszystkie wskazane w uwadze zasoby są ważne dla bezpieczeństwa państwa. Natomiast wizja ma z założenia charakter ogólny i nie wymienia szczegółowo wszystkich rodzajów bezpieczeństwa. Szerzej te tematy są rozwinięte w wyzwaniach.
3	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie	KRK	52	Skutki przestrzenne zidentyfikowane w związku z wyzwaniem 'Odporne państwo z silną pozycją w Europie i na świecie' wymagają szerszego komentarza, aby lepiej móc zrozumieć ich powiązanie z opisem Wyzwania. Ponadto, skoro Wyzwania określają działania służące realizacji	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Ramki ze skutkami przestrzennymi są "komentarzem" do wyzwania i przedstawiają potencjalne skutki wiążące się z realizacją działań przedstawionych w wyzwaniu. Niestety nie jest możliwe, aby w każdym przypadku tworzyły wspólną wizję przestrzenną kraju. Ich

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie			Wizji, to różne elementy poszczególnych Wyzwań powinny wpisywać się w te same lub spójne dążenia. W tym kontekście nie jest zrozumiałe, dlaczego jako skutek przestrzenny budowania odporności państwa wymieniono „zmniejszenie się wolnej przestrzeni, jej fragmentacja, przerwanie korytarzy ekologicznych”, co jest sprzeczne ze skutkami wymienionymi na str. 43, to jest: „ograniczenie terenów pod nową zabudowę” oraz „zwiększenie powierzchni obszarów cennych przyrodniczo i chronionych”. Wymaga to korekty albo dodatkowych wyjaśnień w tekście. Dodatkowych wyjaśnień wymaga też „fizyczna i przestrzenno-funkcjonalna izolacja części wschodniej granicy Polski”, co zadaje się wykluczać możliwość zakończenia wojny na terytorium Ukrainy i pomijać fakt przyszłej akcesji tego kraju do UE. Nie jest to także spójne ze skutkami, o których mowa w wyzwaniu 'Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska' (str. 60). W tym kontekście, na uwagę zwraca fakt, że przedstawienie alternatywnych Scenariuszy dotyczących przyszłości Ukrainy, Białorusi i Rosji (także negatywnych), mogłoby wspierać kształtowanie polityk, dotyczących wschodnich regionów Polski.			przedstawienie ma służyć zwróceniu uwagi na ryzyka i szanse i pozwolić na lepsze przygotowanie się do realizacji działań. Charakterystyka skutków przestrzennych zostanie bardziej szczegółowo opisana, aby nie budziły one kontrowersji. dodany fragment we wstępie do wyzwań: "Na koniec każdego z wyzwań umieszczone zostały również ramki z przykładami potencjalnych skutków przestrzennych wynikających z działań przedstawionych w poszczególnych wyzwaniach."
4	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	52	Proponuje się brzmienie: Budowanie państwa odpornego na kryzysy i zagrożenia będzie niosło za sobą następujące skutki przestrzenne: [...] fizyczna i przestrzenno-funkcjonalna izolacja części wschodniej i północno-wschodniej granicy Polski	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Nowe brzmienie: "części wschodniej i części północnej granicy Polski" strona 63
5	Osoba prywatna	KRK	15	Jest: "Stabilność instytucji i prawa w połączeniu ze zdolnością do szybkiego reagowania na zmieniające się okoliczności zapewnią profesjonalnie funkcjonującą administrację." Dodanie drugiego zdania: Sprawne i efektywne funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki zapewnią regularny przegląd (ewaluacja) stanowionego prawa, jako narzędzie jego doskonalenia. Potrzeba opracowania i wdrożenia rozwiązań służących monitorowaniu i podnoszeniu jakości prawa jest sygnalizowana w literaturze przedmiotu, a także została dostrzeżona w opinii Biura Analiz Sejmowych z maja 2019 r. https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/agent.xsp?symbol=PETYC.JA&NrPetycji=BKSP-145-529/19 i podtrzymana w opinii Biura Analiz Sejmowych z marca 2020 r. https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/agent.xsp?symbol=PETYC.JA&NrPetycji=BKSP-145-IX-43/19 Cytat z opinii marcowej: "W szczególności podzielam przekonanie iż „realizacja zawartego w petycji postulatu stworzenia instrumentów służących poprawie jakości obowiązującego prawa byłaby istotnie pożądana z punktu widzenia konstytucyjnej zasady państwa prawnego”, z jednoczesnym zastrzeżeniem, że „pełne wprowadzenie w życie zasadniczego postulatu zawartego w analizowanej petycji (...) wymaga rozstrzygnięcia wielu problemów szczegółowych (organizacyjnych, proceduralnych i kompetencyjnych.” Zachowanie status quo, w tym brak szybkiej i prawidłowej reakcji państwa na ujawniane wady prawa, będzie kotwicą trzymającą nasz potencjał rozwojowy na miejscu.	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Propozycja zbyt szczegółowa do wizji. Temat ten został szerzej opisany w wyzwaniu "Stabilny system zarządzania i współpracy państwem".
6	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	KRK	44	Postulujemy wyraźne wskazanie na konieczność podjęcia działań mających na celu zwiększenie odporności infrastruktury kluczowych dla utrzymania ciągłości działania podstawowych usług dla administracji, przedsiębiorców i mieszkańców. Infrastruktura telekomunikacyjna i szerszej infrastruktura teleinformatyczna powinna być zaliczona do tego zakresu. Rolą państwa	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				musi być udzielanie wsparcia przedsiębiorcom wsparcia w podejmowaniu ponadstandardowych wysiłków w zabezpieczeniu ich infrastruktury na wypadek szoków tj. zdarzenia militarne, terrorystyczne, klimatyczne czy naruszenia cyberbezpieczeństwa. Takie obszary powinny obejmować w szczególności inwestycje w zabezpieczenie zasilania obiektów oraz nadmiarowość i redundancję kluczowych zasobów. Podkreślamy też, że przedmiotem takich działań nie powinna być wyłącznie infrastruktura krytyczna (jak wskazano w pkt 3 na s. 61) definiowana zgodnie z ustawą o zarządzaniu kryzysowym (zdefiniowane obiekty), ale także szerszej infrastruktury służącej do świadczenia podstawowych usług dla ogółu obywateli nawet jeśli formalnie nie jest infrastrukturą krytyczną wskazaną w wykazie.			z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). W wyzwaniu "Transformacja energetyczna" oraz "państwo odporne na zagrożenia" znajdują się fragmenty odnoszące się do tej infrastruktury.
7	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	KRK	66	Słownik pojęć: Odporność państwa W definicji odporności państwa wskazano zdolność działania władz państwowych i społeczeństwa. Postulujemy wyraźne wskazanie także na rolę przedsiębiorstw od których działania także zależy końcowy efekt rozumiany jako odporność całego państwa. Słownik pojęć: Sektory kluczowe dla gospodarki W KRK nie odnotowaliśmy zdefiniowania listy sektorów kluczowych. Prośba o wskazanie takiej listy.	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK ma na celu wskazanie ogólnych kierunków i ram strategicznych dla rozwoju kraju do 2050 roku. Jej rolą nie jest identyfikowanie szczegółowej listy sektorów kluczowych. Jest to domena średniookresowych dokumentów planistycznych. W odniesieniu do definicji odporności, dokument skupia się na kluczowych podmiotach, takich jak władze państwowe i społeczeństwo, które mają zasadnicze znaczenie dla budowania odporności kraju. Warto jednak zauważyć, że rola przedsiębiorstw w tym procesie jest oczywista, choć nie była bezpośrednio wymieniona. Z perspektywy strategii narodowej nie jest możliwe uwzględnienie każdego podmiotu w definicji, jednak ich wkład w odporność państwa jest niekwestionowany i z pewnością istotny.
8	Fundacja AI One Health	KRK		Konieczne jest odniesienie do tzw. kultury danych (https://pl.wikipedia.org/wiki/Kultura_danych). Brak rozeznania tego obszaru, którym zajmuje się Fundacja AI One Health może znacząco wpłynąć na recepcję KRK2050.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wyzwanie "Stabilny system zarządzania i współzrządzenia państwem" zostało zmodyfikowane w następujący sposób: Szczególnej uwagi będzie wymagać wzmocnienie publicznego systemu gromadzenia i udostępniania danych (data-driven governance), tak aby dostarczał dokładne, kompletne i wiarygodne informacje niezbędne dla polityków, urzędników, i planistów i innych interesariuszy do wszechstronnej analizy i zrozumienia zmian zachodzących na świecie i w polskim społeczeństwie, gospodarce, środowisku i przestrzeni oraz do długofalowego planowania rozwoju i podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach zarządzania. Ważne przy tym będzie zapewnienie, że dane są zarządzane w sposób etyczny i bezpieczny oraz wprowadzenie innych rozwiązań, które będą wspierać kulturę danych.
9	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	KRK	45	Opis wyzwania 'Państwo odporne na zagrożenia' pomija kwestie zagrożeń, jakie mogą być skutkiem rozwoju technologii. Problem jest szerszy niż cyberprzestępczość i cyberterrorizm – dotyczy także walki o kontrolę nad technologią, dotyczy rozwoju sztucznej inteligencji, czego skutków w tej chwili ludzkość nie jest w stanie w pełni przewidzieć (patrz też uwagi do megatrendu 'Transformacja globalnego porządku'). Warto zaznaczyć, że zaburzenia systemu związane ograniczeniem dostaw prądu nie musi być jedynie wynikiem cyberataków, ale także skutkiem zbyt powolnie wdrażanej transformacji energetycznej. Bezpieczeństwo państwa musi być zapewnione na wypadek blackoutów, niezależnie od ich źródła. W opisie wyzwania nie została opisana wyczerpujący sposób odporność państwa na nowe choroby i pandemie. Doświadczenia ostatnich lat wskazują na ogromne niebezpieczeństwo dla społeczności i gospodarki, jakie niesie za sobą pandemia oraz jak bardzo	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Kwestie bezpieczeństwa energetycznego są przedstawione w wyzwaniu "transformacja energetyczna"; wątek rywalizowania na rynku globalnym o kontrolę nad technologią nie jest wprost przedstawiony, ale wątki takie przewijają się m.in. w wyzwaniu "edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość społeczną" czy "wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego"

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				państwo (jak i cały świat) nie było na to przygotowane (odporne).			
10	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	17	Przedstawione w projekcie Scenariusze wydają się kłaść zbyt mały nacisk na wpływ zjawisk zewnętrznych na Polskę. A przecież mogą mieć one wpływ kluczowy, czego dowodzi analiza trendów w Załączniku 1. Dotyczy to choćby kwestii bezpieczeństwa w Europie i na świecie, mającego istotne znaczenie dla stabilnych warunków wzrostu gospodarczego. Dotyczy to także siły i wpływu korporacji międzynarodowych, które mogą mieć istotny wpływ na porządek świata, jako podmioty rozwijające i wdrażające nowe technologie, w tym AI. Kontekst wpływu zewnętrznego na Polskę, obejmuje też przemiany związane członkostwem Polski w UE i politykami definiowanymi na tym poziomie, które z jednej strony mogą stymulować rozwój naszego kraju, z drugiej – stawiać szczególne wyzwania, wynikające także z kondycji samej Unii. (patrz też wyzwanie Odporne państwo z silną pozycją w Europie i na świecie – str. 44)	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Czynniki zewnętrzne zostały określone na podstawie opisanej w zał. 3 opisującym metody pracy nad dokumentem. W każdym wstępie do scenariusza znajduje się opis otoczenia zewnętrznego Polski zawierający odrębną kombinację tych czynników i ich charakterystykę.
11	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	46	"(...) bardziej skutecznego przeciwdziałania zjawisku otyłości" - zapis występuje w kontekście dobrego przygotowania na wypadek wystąpienia różnego katastrof. Wydaje się, że ww. kwestia nie ma charakteru nagłej katastrofy i powinna być stąd usunięta.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Fragment usunięty.
12	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	51	W ostatnim wierszu Szwecja występuje dwa razy.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona. fragment usunięto
13	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	50	Wykres 7 - legenda nie jest w pełni widoczna, brakuje linii szarej i niebieskiej przerywanej.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Do uwzględnienia
14	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	61	Brak sprecyzowania konkretnych zagrożeń (istniejących lub przewidywanych) w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym uniemożliwia prawidłowe określenie poziomu odporności i wrażliwości poszczególnych terytoriów, w tym województwa podkarpackiego.	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Takie przykłady zagrożeń znajdują się w trendach, wyzwaniach i w scenariuszach. Bardziej szczegółowo zagrożenia te znajdują się w średniookresowej strategii rozwoju kraju, nad którą trwają obecnie prace.
15	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	12	W ostatnim zdaniu opisu trendu: wzrost politycznego znaczenia Azji jest niewłaściwa wartość – powinno być 42,1 mld dolarów	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Taka liczba jest wpisana w grafice do megatrendów. W dokumencie znajduje się także inna kwota, dotycząca importu z Chin (kwota zawarta w uwadze odnosi się do całej wymiany handlowej)
16	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	60	Wydaje się, że sformułowanie „nowe możliwości rozwojowe” w opisanym kontekście w przypadku np. gmin graniczących z Białorusią, nie jest właściwe, w szczególności na przykład z uwagi na strefę buforową. Przedsiębiorcy, ludność, która decyduje się pozostać i dalej funkcjonować na tych obszarach, próbuje raczej przetrwać w trudnych warunkach. Ciężko uznać, że radzenie sobie z niekontrolowanymi formami migracji i przestępczości transgranicznej jest „nową możliwością rozwoju”.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Nowe brzmienie: ". Zamrożenie współpracy z Rosją i Białorusią, jest barierą dla rozwoju terenów przygranicznych w województwie warmińsko-mazurskim i podlaskim oraz obszarów dotychczas zorientowanych na współpracę gospodarczą z tymi państwami. Transgraniczne obszary funkcjonalne tych terenów straciły na znaczeniu. Obszary graniczące z Rosją i Białorusią nabywają nowe funkcje związane z budowaniem odporności na zagrożenia militarne i hybrydowe, w tym niekontrolowane formy migracji i przestępczości transgranicznej. Z drugiej strony rozpoczęty proces akcesyjny Ukrainy do UE będzie miał wpływ na dalszy wzrost przepływów przez granicę polsko-ukraińską."
17	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	12	Wydaje się, że w ramach megatrendu TRANSFORMACJA GLOBALNEGO PORZĄDKU powinna być bardziej wyraźnie zaakcentowana kwestia braku bezpieczeństwa/braku stabilności sytuacji na wschodniej granicy UE	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Kwestie konfliktów zbrojnych zostały ogólnie ujęte w KRK 2050. Konflikty zbrojne nie stanowią trendu, są konsekwencją różnego typu występujących w świecie zjawisk, jak przykładowo rosnąca niepewność geopolityczna, kryzys demokracji, wzrost populizmu czy też rosnące nierówności społeczne. Problematyka związana z bezpieczeństwem została ujęta w wielu aspektach wszystkich 4 wyzwań, dodano fragment dotyczący obszarów przygranicznych w wyzwaniu przestrzennym.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
18	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	12	Jako trend i jako skutek trendu wskazany jest ten sam zapis: wzrost politycznego znaczenia Azji. Proponuje się, aby jako trend wskazać wzrost gospodarczego znaczenia Azji czego skutkiem będzie polityczne jej znaczenie.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	skutek trendu: zostanie zmieniony na "umocnienie się krajów azjatyckich na rynku globalnym" (str. 16)
19	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	48	Mapa 18 brak wskazanego okresu, jakiego dotyczą dane, wykorzystane do ich opracowania.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	mapa zostanie uzupełniona o rok, który przedstawiają dane
20	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	52	Mapy 19 i 20 brak wskazanego okresu, jakiego dotyczą dane, wykorzystane do ich opracowania.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Mapa 19 została usunięta z dokumentu, tak samo mapa 20, która została zastąpiona mapą z danymi z Eurostatu.
21	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	44	Skupiono się głównie na potencjalnych konfliktach zbrojnych, a pominięto trwający obecnie konflikt zbrojny u naszych wschodnich sąsiadów i to jak może rozwinąć się w przyszłości a tym samym jaki mieć wpływ na krajową i światową gospodarkę.	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). W związku z tym, kwestie konfliktów zbrojnych zostały ujęte w KRK 2050 w sposób ogólny. Konflikty zbrojne nie stanowią trendu, są konsekwencją różnego typu występujących w świecie zjawisk, jak przykładowo słabnąca niepewność geopolityczna, demokracja, wzrost populizmu czy też rosnące nierówności społeczne. Problematyka związana z bezpieczeństwem została ujęta w wielu aspektach wszystkich części dokumentu.
22	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	51	W ostatnim zdaniu dwukrotnie wymieniono ten sam kraj tzn. Szwecję, a za to pominięto Belgię, Irlandię i Słowenię chociaż znajdują się w tej samej kategorii co Austria, Finlandia i Polska.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wykreślono powtórzenie.
23	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	KRK	51	Zmiana odnosi do tekstu: "Odporność terytorialna na poziomie krajów jest przekrojowym zagadnieniem, gdyż potencjalne wstrząsy i kryzysy mogą mieć bardzo różny charakter. Dlatego wskaźnik syntetyczny dla odporności europejskiej wyliczono w oparciu aż o 16 wskaźników dotyczących: bezpieczeństwa (publicznego, energetycznego, żywnościowego, cyberbezpieczeństwa), aktywności obywatelskiej, obronności, zdrowia publicznego, ochrony środowiska i zmian klimatu oraz spójności społecznej i demografii." Proponuje się aby przy wyliczaniu wskaźnika syntetycznego dla odporności europejskiej we wskaźniku „demografia” na mapie 20. Odporność Polski na tle Unii Europejskiej dodać i uwzględnić miernik cząstkowy, tj.: zmiana liczby ludności w latach 2022-2050 (według nowej „Prognozy ludności dla województw i powiatów na lata 2023-2060” opracowanej przez GUS w 2023 roku), a także Prognozy Eurostatu (z prognozy tej wynika, że w 15 państwach członkowskich UE zmniejszy się liczba mieszkańców. Wśród nich nastąpi stosunkowo niewielki spadek (mniej niż o 10%) całkowitej liczby mieszkańców: Estonii, Hiszpanii, Węgier i Słowenii. Większe spadki liczby ludności, rzędu 10-20%, przewiduje się w Portugalii, Finlandii, Włoszech i Słowacji, natomiast duże spadki o 20-30% przewiduje się dla Polski, Rumunii, Bułgarii, Chorwacji i Grecji.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Mapa została usunięta z dokumentu
24	Urząd Marszałkowski	KRK	całość	W dokumencie nie zilustrowano (w postaci schematu) stanu obecnego powiązań Polski na	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie			tle Europy, w tym między innymi powiązań transportowych, infrastrukturalnych, środowiskowych czy gospodarczych.			służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w zakresie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). W związku z tym, KRK nie zakładała włączenia tak szczegółowej diagnozy, która obejmowałaby analizę poszczególnych gałęzi gospodarki czy infrastruktury, w tym transportowej i środowiskowej.
25	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu	KRK	61 do 62	O ile w trendach zaakcentowano kwestie ew. pełnoskalowej wojny NATO z Rosją w scenariuszach kompletnie ją pominięto – należy dodać ten scenariusz do koncepcji rozwoju kraju i uwzględnić jego ew. skutki w koncepcji.	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Scenariusze zostały stworzone, aby pokazać różne potencjalne obrazy przyszłości Polski w 2050 roku i jak do nich doszło. Autorzy celowo nie określali konkretnych i szczegółów m.in. konfliktów zbrojnych, ponieważ trudno określić jak będą one wyglądały w 2050 roku. KRK 2050 zawiera natomiast ogólnie ujęte wyzwania związane z konfliktami zbrojnymi i niestabilnością relacji międzynarodowych, do których polityka kraju powinna się w odpowiedni sposób przygotować, niezależnie od tego, który kraj będzie agresorem w 2050 roku.
26	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	KRK		Jak się wydaje wobec charakteru i dynamiki procesów zachodzących w świecie, a w szczególności we wschodniej części Europy, nie stoi na przeszkodzie, by najważniejszy dokument strategiczny w sposób twórczy rozwinął wytyczne ustawowe i aspirował do wyrażenia sposobu, w jaki państwo stara się połączyć wszystkie dostępne zasoby, w tym sojusze międzynarodowe, aby zabezpieczyć swoje własne interesy w perspektywie średnio- i długoterminowej oraz osiągnąć pożądane cele. Tym samym pełniłby rolę Wielkiej Strategii (Grand Strategy) w rozumieniu anglosaskim i zgodnie z tamtejszą teorią i praktyką programowania rozwoju, nie tracąc przy tym walorów (może raczej – sposobu podejścia) właściwego dla obecnej postaci dokumentu. Zastosowanie tu terminu „strategia” nie ma w intencji nadania prymatu zagadnieniom militarnym i nie sugeruje przyjęcia postawy hegemonicznej jako preferowanego schematu budowania pozycji rozwojowej Polski. Niezależnie od podejmowanych przez Polskę decyzji o charakterze geopolitycznym, nawiązywanych i rozwijanych partnerstw oraz deklaracji przywiązania do określonych wartości jest ona stawiana w obliczu konfliktu mającego potencjał przerodzenia się w starcie w pełni kinetyczne. Kluczowy dokument strategiczny formułowany tu i teraz nie może abstrahować od tego stanu rzeczy. Jego materia musi służyć m.in. konkretyzacji założeń stosunku państwa i form jego funkcjonowania w tej rzeczywistości (obecność i aktywność światowego mocarstwa o agresywnych zrachowaniach z jasno deklarowanymi intencjami w bezpośredniej bliskości kraju). Jeśli nawet związane z zagadnieniem „rozwoju” treści o proveniencji geopolitycznej i militarnej mają zostać umieszczone w innym dokumencie i Polska nie ma dysponować własną „Grand Strategy”, to nie sposób w „koncepcji rozwoju kraju” w sposób widoczny nie odnieść się do tego zagadnienia i nie zarysować realizowanej logiki działań strategicznych.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	Dokument z założenia ma ogólny charakter, nie zakłada konkretnych rodzajów sojuszy, umów międzynarodowych czy też konfliktów zbrojnych z uwagi na trudność w przewidzeniu dokładnego kształtu relacji międzynarodowych w 2050 roku. W dokumencie znajdują się jednak wątki dotyczące tych zagadnień w ogólnym ujęciu (wyzwanie "państwo odporne z silną pozycją w Europie i na świecie"). Uwzględniono jednak poszerzenie opisu o relacje krajów Morza Bałtyckiego. Dodano zdanie: "Efektywny multilateralizm, w ramach paneuropejskich i transatlantyckich sojuszy czy rozwijanie współpracy z partnerami z najbliższego otoczenia – np. w ramach regionu Morza Bałtyckiego, jest jedną z odpowiedzi."

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				W związku z tym należy również oczekiwać, że Koncepcja zawierać będzie stwierdzenia służące umiejscowieniu Polski w przestrzeni geopolitycznej Europy i świata wykraczające poza rutynowe nawiązania do członkostwa w Unii Europejskiej, ale pozycjonujące kraj wobec przemian i trendów ekonomicznych i geopolitycznych. W tym kontekście z punktu widzenia Pomorza Zachodniego istotne jest docenienie związków z regionem Morza Bałtyckiego, akcentowanie potencjału wymiaru południkowego w budowaniu siły Unii oraz roli, jaką Polska może w tym procesie odegrać. Takie podejście ugruntowuje i nadaje pełnię znaczenia pojęciu „rozwoju”, ale też ma szerokie implikacje w potencjalnych działaniach związanych z wyzyskaniem dla tego rozwoju atutów położenia kraju oraz posiadanej przez państwo infrastruktury.			
27	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	KRK		Narracja podrozdziału „Państwo odporne na zagrożenia” w ramach wyzwania „Odporne państwo z silną pozycją w Europie i na świecie” od razu wchodzi w retorykę kryzysu „zachodniego porządku”, który „znajduje się w procesie transformacji” i wymaga obrony. Umocowanie Polski (formalne, aksjologiczne i emocjonalne) w określonym bloku ekonomiczno - obronnym i przywiązanie do tego dziedzictwa pozostaje poza wszelką dyskusją, niemniej taka narracja zdecydowanie zawęża horyzont w kontekście interpretowania, analizy i określania konsekwencji megatendencji. Jedną z istotnych przyczyn identyfikowanego tu kryzysu jest dotychczasowy brak umiejętności rozszerzenia perspektywy rozwojowej, podtrzymywanie stanu nierównowagi w relacjach Północy z Południem, do czego de facto Polska przykładą rękę zachowując bierność w polityce wobec państw i problemów Afryki czy też Bliskiego Wschodu. Mniejsza o to, że Polska z brakiem jednoznacznego dziedzictwa kolonialnego w mniejszym stopniu przyczyniła się do obecnego stanu rzeczy, a z okresu PRL mimowolnie wyniosła doświadczenia wspierania krajów rozwijających się – wojna wywołana przez Rosję i uprawiana przez nią propaganda pokazują potrzebę i możliwości prowadzenia globalnej narracji oraz wielowątkowych działań prorozwojowych, które są zupełnie nieobecne w naszej praktyce, a nawet pojmowaniu polityki. Z punktu widzenia potrzeb komunikacji strategicznej oraz uświadomienia własnej pozycji w świecie Polska powinna być inaczej pozycjonowana – nie jako zakładnik zderzenia cywilizacji, ale jako świadomy i aktywny uczestnik procesu formowania porządku światowego, w którym dochodzi do uzgadniania racji wielu aktorów, a kraje światowego Południa są partnerem pozytywnych przemian. Na kolejnej stronie, już w innym kontekście, jest mowa o „efektywnym multilateralizmie w ramach paneuropejskich i transatlantycznych sojuszy”, co też stanowi ograniczenie swego rodzaju perspektywy.	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Takie treści są częścią dokumentu: <u>Wyzwanie Odporne państwo z silną pozycją w Europie i na świecie</u> "Rosnące potęgi angażują się w globalną współpracę na swój własny sposób i na własnych warunkach. Wyłaniają się nowe kategorie państw, tzw. wschodzących rynków oraz Globalnego Południa. BRICS poszerzyło się o nowe państwa. Unia Afrykańska została włączona do G-20. Zwiększa się ich siła polityczna, gospodarcza i strategiczna w opozycji do zachodniego porządku. Efektem tej zmiany jest nowa pozycja Chin (i tzw. ligi autorytarnej) jako nieformalnego przywódcy całego antyzachodniego bloku. Ten potężniejący bipolarizm i fragmentacja społeczno-gospodarczo-polityczna świata ma kluczowe znaczenie dla równowagi militarnej, lub jej braku, dla odporności państw i społeczeństw na zagrożenia dla pokoju, dla życia i aspiracji społeczeństw silnie osadzonych w systemie wartości, którego fundamentem jest demokracja." (str. 50); "Efektywny multilateralizm, w ramach paneuropejskich i transatlantycznych sojuszy czy rozwijanie współpracy z partnerami z najbliższego otoczenia – np. w ramach regionu Morza Bałtyckiego, jest jedną z odpowiedzi.: (nowy fragment, str. 50); "W takich warunkach konieczne jest także niesienie przez Polskę solidarnej pomocy rozwojowej oraz krzewienie i umacnianie demokracji i praworządności, a także poszanowania praw człowieka i podstawowych swobód, w tym podejmowanie trudnego zadania niezwłocznego łagodzenia wpływu szoków zewnętrznych oraz zapewnienia w dłuższym okresie poprawy sytuacji gospodarczej i politycznej w dotkniętych kryzysem regionach. Ważna z punktu widzenia kryzysu klimatycznego będzie także solidarna pomoc dla krajów uboższych w procesie adaptacji do zmian klimatu i transformacji do gospodarek zero- i niskoemisyjnych. Konieczne jest stałe nawiązywanie wielostronnych partnerstw strategicznych i umów o wolnym handlu z azjatyckimi partnerami i innymi wschodzącymi rynkami w ramach europejskich sieci współpracy zrzeszających prywatnych inwestorów(...)" (str. 51);
28	Fundacja Instytut Reform	KRK	61	W punkcie dot. wzmocnienia systemu zarządzania państwem należy uwzględnić potrzebę budowania potencjału całego ekosystemu zbierania, analizy oraz interpretacji danych – nie tylko w ramach sektora publicznego, ale również z uwzględnieniem roli uczelni, sektora prywatnego oraz pozarządowego. Państwo powinno świadomie inwestować w budowę kapitału ludzkiego, zdolności organizacyjnych	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	uwaga została uwzględniona "Szczegółnej uwagi będzie wymagać wzmocnienie publicznego systemu gromadzenia i udostępniania danych (data-driven governance), tak aby dostarczał dokładne, kompletne i wiarygodne informacje niezbędne dla polityków, urzędników, i planistów i innych interesariuszy do wszechstronnej analizy i zrozumienia zmian zachodzących na świecie i w polskim

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				oraz kanałów dialogu między tymi podmiotami, gdyż pozwala to na pogłębioną refleksję opartą na dowodach, doświadczeniu oraz zróżnicowanych perspektywach ekspertów oraz interesariuszy. Przykładem takich działań jest np. program Gospostrateg. Obserwacja nawiązująca do tej kwestii znajduje się na str. 49 (Ważne będzie również wzmocnienie potencjału eksperckiego instytucji publicznych oraz wspieranie rozwoju ośrodków wiedzy, które będą stanowiły przestrzeń do dyskusji eksperckiej i debat społecznych w dobie szerzącej się dezinformacji) i powinna zostać odzwierciedlona we wnioskach.			społeczeństwie, gospodarce, środowisku i przestrzeni oraz do długofalowego planowania rozwoju i podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach zarządzania. Ważne przy tym będzie zapewnienie, że dane są zarządzane w sposób etyczny i bezpieczny oraz wprowadzenie innych rozwiązań, które będą wspierać kulturę danych. "
29	Grupa Azoty S.A.	KRK	33	Pozytywnie oceniamy fakt iż zauważono że jednym z kluczowych parametrów mających wpływ na bezpieczeństwo i konkurencyjność polskiej gospodarki jest jakość funkcjonowania krajowego systemu energetycznego. Jego modernizacja z wykorzystaniem najnowocześniejszych rozwiązań (m.in. inteligentne technologie) jest jednym z najważniejszych zadań państwa w najbliższych latach. Tak jak wspomniano w procesie tym nie można pominąć konsekwencji społecznych. Istotne jest, aby plany modernizacji uwzględniały działania dzięki którym utrzymana zostanie stabilność zatrudnienia w regionach dotychczas kojarzonych z produkcją energii czy wysoko uprzemysłowionych. Przykładem takich działań może być np. lokowanie nowych zeroemisyjnych mocy wytwórczych w pobliżu obecnie istniejących elektrowni węglowych, czy tworzenie zakładów produkcyjnych wytwarzających elementy szeroko rozumianej dekarbonizacji (m.in. części do elektrowni wiatrowych czy słonecznych, akumulatory) w miejscach obecnie kojarzonych z przemysłem. Działania takie dzięki możliwości wykorzystania istniejącej już infrastruktury obniżą koszty inwestycyjne, a także zapewnią możliwości znalezienia pracy przez pracowników z sektora górniczego czy energetycznego. Dodatkowo mając na względzie długi horyzont czasowy koncepcji, zasadne wydaje się być rozpatrzenie możliwości większego zaangażowania Polski w projekt ITER, a następnie podjęcie działań mających na celu otrzymywanie energii elektrycznej w wyniku fuzji termojądrowej.	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
30	Grupa Azoty S.A.	KRK	44	Rosnąca pozycja globalna kolejnych państw (Chiny, Indie) czy grup państw (BRICS) stanowi niebezpieczeństwo uzależnienia się polskiej gospodarki od nowych kierunków handlu zagranicznego. W związku z tym należałoby zintensyfikować działania mające na celu podniesienie niezależności gospodarczej Polski. W naszej ocenie niezbędne będą działania ochronne jak np. wprowadzenie cel antydumpingowych. Konieczne będzie także prowadzenie działań i systemów promujących krajowe produkty (np. wyższe dopłaty do nawozów produkowanych lokalnie). Dodatkowo w kontekście zwiększenia bezpieczeństwa państwa konieczne jest zintensyfikowanie prac nad zlokalizowaniem i uruchomieniem wydobywa z nowych – lokalnych złóż surowców krytycznych. W przypadku gdy takie złoża nie są zlokalizowane na terytorium Polski działania powinny się skupić na dywersyfikacji źródeł ich dostaw.	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	W dokumencie (w wyzwaniach "Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne i klimat" i "Odporne państwo z silną pozycją w Europie i na świecie") znajdują się wątki uniezależniania się w wielu dziedzinach od innych krajów, w tym również w kontekście bezpieczeństwa surowcowego, m.in. na stronie 54 i 55."Kluczowe będzie zapewnienie niezależności w różnych sektorach, w tym produktów rolnych, surowców krytycznych, półprzewodników, leków i produktów zdrowotnych. Istotne w tym kontekście będzie także tworzenie warunków wspierających rozwój ekonomii społecznej, oddolną budowę powiązań między lokalnymi społecznościami czy partnerstw terytorialnych jako sieci organizacyjnych". Bardziej szczegółowe opisy dążenia do tej niezależności znajdują się w średniookresowej strategii rozwoju kraju, ponieważ KRK jest dokumentem o charakterze ogólnym.
31	Grupa Azoty S.A.	KRK	20	Zapewnienie samowystarczalności państwa w kontekście zaspokojenia potrzeb przez lokalny przemysł będzie wymagało skupienia się przede wszystkim na działaniach mających na celu dostarczenie w ciągły sposób wystarczającej ilości energii elektrycznej. Założone w scenariuszu ograniczenia konsumpcji energii negatywnie wpłynę na ciągłość produkcji, a w przypadku niektórych procesów produkcyjnych	bezpieczeństwo	Uwaga nieuwzględniona	Scenariusz pokazuje świat, w którym dostęp do zasobów jest ograniczony. Energia, zwłaszcza wytwarzana w oparciu o OZE, jest jednym z zasobów przyszłości. Ciągłość produkcji w czasie niedoborów będzie uwarunkowana nie tylko dostępem do energii, ale także do innych zasobów. Być może produkcja zostanie w ogóle ograniczona ze względu na zmniejszony popyt lub skoncentruje się na dobrach lub usługach

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				wręcz całkowicie uniemożliwi produkcję (niektóre z procesów są zaprojektowane do prowadzenia w sposób ciągły, ze względu na długotrwałe procesy uruchomienia i zatrzymywania instalacji). Propozycja zmiany: Zapewnieniu jak największej samowystarczalności energetycznej służyły przede wszystkim działania na rzecz zwiększenia wykorzystania rodzimych zasobów energetycznych, poprawy efektywności energetycznej, rozwoju energii jądrowej i OZE, zwiększenia roli biogazu, rozbudowy magazynów energii, większego wykorzystania wodoru oraz odzysku surowców energetycznych. Ograniczono również konsumpcję energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w godzinach szczytu, wprowadzając inteligentne opomiarowanie i nowe dynamiczne taryfy.			krytycznych. Scenariusz akcentuje możliwość zmian w dobowej strukturze zapotrzebowania na energię w zależności od pory (dnia/nocy) czy cen. Nie uniemożliwiła to produkcji. Ograniczenia tylko dla gospodarstw domowych byłoby niezgodne z logiką dokumentu zakładającego solidarność społeczną oraz gospodarką odpowiedzialną społecznie (zapisy na str. 3 dokumentu).
32	Grupa Azoty S.A.	KRK	43	Zwiększenie terenów zajętych przez szeroko rozumiane elementy infrastruktury energetycznej zmniejszy najprawdopodobniej areal upraw co przełoży się na zwiększoną presję na wysokość otrzymywanych zbiorów. Należy mieć również na względzie konieczność przeznaczenia części terenów rolniczych pod uprawy związane z produkcją biopaliw. Propozycja zmiany: lokowanie nowej i zmodernizowanej infrastruktury energetycznej (obiekty produkcji energii ze źródeł odnawialnych, elektrownie atomowe, sieci przesyłowe i magazyny energii) na terenach zajętych przez obecnie funkcjonujące elementy systemu (w miarę możliwości) oraz utrzymanie rezerw terenowych na potrzeby energetyki w przyszłości i wynikające z tego zmiany w krajobrazie.	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Ujęte w uwadze wątki to "skutki przestrzenne" i są one uwzględnione w ramce na stronie 48 i 49 ("zajęcie terenów na potrzeby nowej i zmodernizowanej infrastruktury energetycznej (obiekty produkcji energii ze źródeł odnawialnych, elektrownie atomowe, sieci przesyłowe i magazyny energii) oraz utrzymanie rezerw terenowych na potrzeby energetyki w przyszłości i wynikające z tego zmiany w krajobrazie")
33	Osoba prywatna	KRK		KRK 2050 omawia rozwój technologii, w tym sztucznej inteligencji (AI) i big-techów, ale nie poświęca wystarczająco uwagi ryzykom związanym z uzależnieniem od technologii. Brakuje szczegółowej analizy potencjalnych zagrożeń, takich jak błędy w systemach AI, cyberataki na infrastrukturę krytyczną, czy monopolizacja rynków przez kilka korporacji technologicznych. Jak już pisałem, korpo aktorzy i ich coraz bardziej krytyczna rola, owszem zostali dostrzeżeni w analizach, jednak nie mam poczucia, że wystarczająco rzetelnie i z wystarczającą wagą zostały wyczerpane wszystkie kluczowe wątki.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	Monopolizacja rynków przez kilka korporacji technologicznych W dokumencie omówiono monopolizację rynków przez korporacje, wskazując na ich rosnącą siłę oraz wpływ na państwa. Zwrócono uwagę, że korporacje te stają się coraz bardziej konkurencyjne i dominujące, oferując usługi, które mogą konkurować z funkcjami państwowymi, co prowadzi do wzmocnienia ich pozycji kosztem rządów. Aby przeciwdziałać tej dominacji wskazano, że współpraca państwo-korporacje powinna opierać się na zasadach odpowiedzialności społecznej, co pozwoliłoby na osiągnięcie obopólnych korzyści, przy jednoczesnym zachowaniu stabilnej pozycji instytucji publicznych. Zauważono również, że konieczne jest dążenie do zrównoważenia ekonomicznej zależności państwa od korporacji oraz ich wpływu na procesy decyzyjne. Kluczowe jest zapewnienie równowagi między interesami publicznymi a prywatnymi, a także zagwarantowanie, że działania korporacji są zgodne z prawem i nie szkodzą społeczeństwu oraz środowisku. Równoległe podkreślono znaczenie utrzymania kontroli państwa nad kluczowymi zasobami materialnymi i niematerialnymi, co jest szczególnie ważne w kontekście postępującej koncentracji własności w rękach prywatnych oraz rosnącej roli sektora prywatnego w realizacji zadań publicznych. Wprowadzono następujące zmiany w KRK w wyzwaniu "Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego": "W związku z tym, nowe szanse i ryzyko dla rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego wynikają z coraz szerszego stosowania nowych technologii oraz rosnącej siły globalnych korporacji (w tym zwłaszcza technologicznych) , które mają potencjał głębokiego wpływu na wiele aspektów życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Nie należy ich traktować jedynie jako narzędzi usprawniających obecnie istniejące działania.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							Można w nich również upatrywać potencjalnego źródła przełomu zmieniającego paradygmaty wielu obszarów gospodarki i społeczeństwa. Niewystarczające wykorzystanie możliwości oferowanych przez te technologie może utrudnić realizację ważnych transformacji, jednak ich niekontrolowany rozwój czy uzależnienie od nich wiąże się także z zagrożeniami. Nieprawidłowe wykorzystanie nowoczesnych technologii <u>jak również monopolizacja rynków przez kilka korporacji technologicznych</u> mogą mieć negatywny wpływ na zatrudnienie, konkurencję, bezpieczeństwo a nawet na prawa podstawowe (np. wpływ na własność i kontrolę społeczną, <u>prywatność</u>), bezpieczeństwo i demokrację <u>jak również małą i średnią przedsiębiorczość i innowacyjność</u>. Należy zatem wzmocnić wspólnotowy wysiłek w opracowaniu wyważonych regulacji dotyczących nowoczesnych technologii, które z jednej strony zapewniać będą elastyczne ramy ich rozwoju, a z drugiej zapobiegać ich niewłaściwej ewolucji. W obliczu szans i ryzyka związanego z przyspieszeniem technologicznym konieczne są również intensywne działania w zakresie edukacji i zwiększenia świadomości społecznej (patrz wyzwanie Edukacja zorientowana na umiejętności i rozbudzanie świadomości społecznej). (...) <u>Konieczne staje się opracowanie narzędzi służących przeciwdziałaniu monopolizacji rynków i usług przez globalne korporacje, dezinformacji, ochronie prywatności, regulowaniu zasad działania sztucznej inteligencji, kontroli algorytmów i odpowiedzialności prawnej za nie, oraz zapewnieniu bezpieczeństwa transakcji i komunikacji, bezpieczeństwu danych użytkowników oraz ochronie prawa do prywatności. oraz aktywne reagowanie legislacyjne w zakresie rynków cyfrowych i usług cyfrowych.</u>
34	Osoba prywatna	KRK		KRK 2050 omawia rozwój technologii, w tym sztucznej inteligencji (AI) i big-techów, ale nie poświęca wystarczająco uwagi ryzykom związanym z uzależnieniem od technologii. Brakuje szczegółowej analizy potencjalnych zagrożeń, takich jak błędy w systemach AI, cyberataki na infrastrukturę krytyczną, czy monopolizacja rynków przez kilka korporacji technologicznych. Jak już pisałem, korpo aktorzy i ich coraz bardziej krytyczna rola, owszem zostali dostrzeżeni w analizach, jednak nie mam poczucia, że wystarczająco rzetelnie i z wystarczającą wagą zostały wyczerpane wszystkie kluczowe wątki.	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresyghtowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formuluje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). W KRK wskazano, że turbo przyspieszenie technologiczne oraz uzależnienie od technologii, nadmierna ekspozycja na media społecznościowe przyczyniają się do wirtualizacji życia, wzrostu uzależnień, osłabienia więzi społecznych, izolacji i atomizacji społecznej oraz do problemów ze zdrowiem psychicznym i fizycznym. Wskazano również że zdrowie psychiczne powinno się stać jedną z głównych kwestii zdrowia publicznego. Zauważono konieczność zwiększenia dostępności wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, dostosowania wsparcia oraz promowania aktywności w świecie rzeczywistym oraz opracowania wyważonych regulacji, które pozwolą na rozwój technologii, jednocześnie zapobiegając ich negatywnym konsekwencjom.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							Zwrócono również uwagę, że istotne jest, aby system edukacji kładł większy nacisk na rozwój umiejętności społecznych i emocjonalnych, które są niezbędne do budowania i utrzymania relacji międzyludzkich. Dokument podkreśla także konieczność promowania uczestnictwa w sferze społeczeństwa obywatelskiego, w kulturze i aktywności sportowej w świecie realnym.
35	Osoba prywatna	KRK		Projekt odnosi się do międzynarodowych działań i współpracy z UE, ale brakuje w nim szerszej perspektywy globalnej, zwłaszcza w kontekście współpracy z krajami rozwijającymi się, wpływu globalnych megatrendów na Polskę oraz roli Polski w globalnym porządku. Tak samo jak śledząc polskie media, ma się czasami wrażenie, że świat to tylko Polska i raptem kilka krajów Europy, Rosja i USA, tak samo jest trochę w niniejszym raporcie. Trudno analizować trendy, biorąc pod uwagę tylko naszą "lokalność". W dobie globalizacji i wzajemnych powiązań Polska musi być przygotowana na skutki globalnych trendów, takich jak zmiany klimatyczne, migracje, czy krytyczne geopolityczne przetasowania. Ograniczenie perspektywy do UE i wybranych krajów z założenia nie oddawać będzie pełnego obrazu wyzwań i szans na przyszłość. Owszem dokument dotyka tych sfer, mam wrażenie jednak, że w niewystarczająco szerokim stopniu, a dotkniętym zagadnieniom nadaje zdecydowanie mniejszą wagę i wpływ na przyszłość, niż na to zasługują.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	W dokumencie nie przedstawiono w sposób szczegółowy konkretnych polityk, jak np. polityki rolnej czy polityki zagranicznej państwa. Przedstawia on przede wszystkim relacje między Polską, a krajami wskazanymi w trendach, które mają lub będą mieć największy wpływ na sytuację kraju i działania, jakie należy podjąć, aby z jednej strony zwiększać niezależność kraju w dostępie do surowców strategicznych, a z drugiej być silnym partnerem na rynkach międzynarodowych i współpracować z krajami na wielu poziomach. Nowe brzmienie fragmentu wyzwania "Państwo odporne na zagrożenia", zawierający zmiany wprowadzone w związku z konsultacjami społecznymi: "Nasilające się konfrontacje mocarstw, coraz liczniejsze ogniska potencjalnych konfliktów zbrojnych i deglobalizacja mają wpływ na światową i regionalną gospodarkę, postęp technologiczny, nierówności i nastroje społeczne czy kondycję demokracji. Mogą też bezpośrednio zagrażać pokojowi i bezpieczeństwu na świecie. Rosnące potęgi angażują się w globalną współpracę na swój własny sposób i na własnych warunkach. Wylaniają się nowe kategorie państw, tzw. wschodzących rynków oraz Globalnego Południa. BRICS poszerzyło się o nowe państwa. Unia Afrykańska została włączona do G-20. Zwiększa się ich siła polityczna, gospodarcza i strategiczna w opozycji do zachodniego porządku. Efektem tej zmiany jest nowa pozycja Chin (i tzw. ligi autorytarnej) jako nieformalnego przywódcy całego antyzachodniego bloku. Ten potężniejący bipolarizm i fragmentacja społeczno-gospodarczo-polityczna świata ma kluczowe znaczenie dla równowagi militarniej, lub jej braku, dla odporności państw i społeczeństw na zagrożenia dla pokoju, dla życia i aspiracji społeczeństw silnie osadzonych w systemie wartości, którego fundamentem jest demokracja. Zachodni porządek – konfrontowany obecnie z nowym gwałtownie rosnącym nieliberalnym porządkiem – znajduje się w procesie transformacji. Konieczny jest wysiłek na rzecz utrzymania takiej polityki w stosunkach międzynarodowych, która będzie kładła nacisk na promowanie europejskich standardów normatywnych. Równocześnie istnieje pilna potrzeba wypracowania i realizacji paradygmatu rozwoju nastawionego na budowanie odporności Europy i kraju, który uwzględni zarówno aspekty społeczne, gospodarcze, technologiczne, środowiskowe (w tym klimatyczne) jak i bezpieczeństwa. Efektywny multilateralizm, w ramach paneuropejskich i transatlantycznych sojuszy czy rozwijanie współpracy z partnerami z najbliższego otoczenia – np. w ramach regionu Morza Bałtyckiego, jest jedną z odpowiedzi. Konieczne jest aktywne uczestnictwo Polski w europejskich i światowych pracach nad wzmocnieniem podmiotowości Europy i nad przyszłością architektury bezpieczeństwa we wszystkich jej wymiarach. W tym względzie potrzebne jest utrwalanie obecności Polski w systemie międzynarodowej współpracy na rzecz bezpieczeństwa opartej zarówno na zasadzie kolektywnej obrony w ramach współpracy

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							transatlantyckiej jak i udziale w rozwijaniu wspólnej polityki obrony i bezpieczeństwa UE"
36	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	KRK	51	Bardzo niepokojący jest poniższy fragment KRK: "Zwiększy to zaangażowanie obywateli i gotowość do współpracy w budowie lepszego i bardziej stabilnego państwa, w dynamicznie zmieniającym się świecie globalnych korporacji i technologicznego postępu. W ten sposób może zostać wygenerowane sprzyjające otoczenie do wypromowania patriotyzmu obywatelskiego, rozumianego jako odpowiedzialność i zaangażowanie w dobro wspólne. W tym kontekście istotna jest także postępująca koncentracja własności (zarówno w odniesieniu do dóbr materialnych, jak i niematerialnych). Przy dzisiejszych trendach obywatele często decydują się na wynajem różnych dóbr, zamiast ich zakupu. Podobnie państwa realizację części usług przekazują do sektora prywatnego. W związku z tym istotne jest zapewnienie państwu i obywatelom kontroli nad kluczowymi zasobami materialnymi (np. transport, infrastruktura krytyczna) i niematerialnymi (np. dane, informacje, serwery), tak aby brak własności tych dóbr nie został wykorzystany przeciwko ich użytkownikom (np. ograniczenie możliwości używania środków transportowych, czy telekomunikacyjnych)." Wymaga on usunięcia lub przerehabilitacji. Sugeruje on bowiem założenie nacjonalizacji, a przynajmniej przejęcia kontroli nad częścią usług lub zasobów świadczonych dzisiaj z powodzeniem przez podmioty prywatne działające na rynkach konkurencyjnych oraz w oparciu o przepisy prawne wskazujące m.in. wymagania bezpieczeństwa oraz ramy nadzoru. Sformułowania takie mogą być zrozumiałe dla ściśle określonego kręgu krytycznych funkcji państwa nad którymi musi ono faktycznie mieć przynajmniej odpowiedni nadzór, ale nie zawsze kontrolę. Jeśli miały natomiast odnosić się do szerszego rynku zasługują na poważną krytykę. W obszarze szerokich usług dla obywateli rola państwa musi być zawsze definiowana proporcjonalnie i w oparciu o mechanizmy nadzoru nad rynkami w oparciu o przepisy prawa.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono nowe brzmienie: "W tym kontekście istotna jest także postępująca koncentracja własności (zarówno w odniesieniu do dóbr materialnych, jak i niematerialnych) w rękach korporacji międzynarodowych. Część usług państwa przekazują do sektora prywatnego, co rodzi konieczność zapewnienia państwu i obywatelom kontroli nad kluczowymi zasobami materialnymi (np. transport, infrastruktura krytyczna, leki) i niematerialnymi (np. dane, informacje, serwery), tak aby brak własności tych dóbr nie został wykorzystany przeciwko ich użytkownikom (np. ograniczenie możliwości używania infrastruktury transportowej, czy telekomunikacyjnej). Ważne również będzie opracowanie konkretnych modeli współpracy państwo-korporacje tak, aby korporacje przyczyniały się do rozwoju społeczności lokalnych i ochrony środowiska."
37	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	KRK	61	Państwo odporne na zagrożenia Brak wskazania na potrzebę podjęcia działań mających na celu zapewnienie powszechnej dostępności szybkiej łączności stacjonarnej i ruchomej.	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Dokument ma zbyt ogólny charakter na umieszczenie w nim takiej treści w sposób bardziej szczegółowy niż ma to obecnie miejsce (wyzwania: policentryczność sieci osadniczej i wielofunkcyjne obszary wiejskie)
38	Ryvu Therapeutics S.A.	KRK	15	W KRK 2050 brakuje jednego z filarów bezpieczeństwa nowoczesnego Państwa - bezpieczeństwo medyczne i lekowe kraju. Imitacyjność gospodarki jest rozwiązaniem doraźnym, które nie powinno zastępować inwestowania i strategicznego ukierunkowania (zwłaszcza w perspektywie średnio i długoterminowej) w innowacje o ponadnarodowej skali nowości, poszerzające wiedzę i stanowiące podstawę niezależności oraz bezpieczeństwa państwa. Gospodarka oparta na modelu imitacyjnym utrwała zależność od innych państw, w których na szeroką skalę powstaje własna myśl technologiczna i gdzie budowanie przewagi gospodarczej opiera się na innowacjach. W przypadku sektora zdrowia imitacyjność prowadzi do mniejszej odporności na nowe zagrożenia zdrowotne, osłabienie pozycji negocjacyjnej i refundacyjnej dla pozyskiwanych leków (brak własnej technologii czyni nas wyłącznie odbiorcami technologii) oraz brak perspektyw leczenia dla wielu chorób, w tym onkologicznych. Polska posiada znaczący potencjał w sektorze	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Uwzględniono konieczność dodania do dokumentu dodatkowych treści związanych z bezpieczeństwem lekowym. W tekście dodano wątek badań klinicznych (w załączniku 2), Odnośnie bezpieczeństwa lekowego - w wyzwaniu dotyczącym odporności znajduje się takie zdanie: "Kluczowe będzie zapewnienie niezależności w różnych sektorach, w tym produktów rolnych, surowców krytycznych, półprzewodników, leków i produktów zdrowotnych." (str.54)

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				biomedycyny, którego fundamentem są techniki biotechnologiczne. Zwłaszcza w obszarze odkrywania i rozwoju innowacyjnych leków, choć ten potencjał jest wciąż w dużej mierze niewykorzystany. Na świecie sektor biotechnologii medycznej rozwija się dynamicznie, z globalnym rynkiem biotechnologii ukierunkowanym na innowacyjne leki o wartości 98,48 miliardów USD w 2023 roku, który ma osiągnąć 158,67 miliardów USD do 2027 roku, co odpowiada rocznemu wzrostowi na poziomie 12,7% (RAPORT GlobeNewswire: https://www.globenewswire.com/en/news-release/2023/04/04/2640540/0/en/Drug-Discovery-Global-Market-Report-2023.html). Największy potencjał mierzony udziałem w rynku i odpowiedzi na niezaspokojone potrzeby medyczne społeczeństwa mają obecnie leki małocząsteczkowe i wielocząsteczkowe (białkowe) (Medicine in Drug Discovery paper: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590098620300622?via%3Dihub).			
39	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	21	Uwaga do fragmentu: Większa potrzeba zaangażowania państwa w rozwiązywanie problemów i zarządzanie rozwojem spowodowała wzmocnienie profesjonalnej administracji publicznej, która stała się konkurencyjnym pracodawcą. Wprowadzono także większe uspołecznienie procesu podejmowania decyzji publicznych poprzez tworzenie prawa w sposób partycypacyjny przy aktywnym zaangażowaniu interesariuszy – deliberacje, panele i konsultacje obywatelskie. Wprowadzenie większej partycypacji społecznej w procesie podejmowania decyzji należy uznać za słuszną inicjatywę ze strony decydentów. Należy jednak zapewnić taki system zaangażowania społeczeństwa, który rzeczywiście upodmiotowi obywateli i pozwoli im mieć rzeczywisty wpływ na proces podejmowania decyzji. Należy też doprecyzować, na jakim poziomie będzie rozciągać się to uspołecznienie. Czy będzie dotyczyć polityki państwa czy działalności władz lokalnych? Szczególnie ważne jest umożliwienie lokalnym społecznościom wywierania realnego wpływu na decyzje podejmowane przez władze samorządowe wobec ich najbliższego otoczenia. Lokalna społeczność powinna odgrywać kluczową rolę i mieć prawo głosu w procesie powstawania przedsięwzięć mogących znacząco wpływać na środowisko, takich jak fermy przemysłowe.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	nowe brzmienie drugiego zdania: "Wprowadzono także większe uspołecznienie procesu podejmowania decyzji publicznych (<u>tworzenie prawa, przygotowywanie dokumentów strategicznych</u>) oraz realizację konkretnych projektów dla społeczności lokalnych, przy zaangażowaniu interesariuszy ..."
40	Związek Pracodawców Innowacyjnych Firm Farmaceutycznych INFARMA	KRK	20	Pandemia COVID-19 uwidoczniła słabości globalnych łańcuchów dostaw, a zerwanie wielu z nich wciąż ma wpływ na obecną sytuację gospodarczą w Europie. Coraz większego znaczenia nabiera bezpieczeństwo lekowe, czyli zdolność państwa do zapewnienia swoim pacjentom stałego dostępu do najnowocześniejszych terapii. W obliczu postępu technologicznego, ulokowania własności intelektualnej przemysłu farmaceutycznego w Europie i USA oraz silnej presji cenowej ze strony Chin, obserwujemy obecnie podział światowego rynku farmaceutycznego na część innowacyjną, skupioną w Europie i USA oraz część odtwórczą, zlokalizowaną w Azji. Bardzo silna i wciąż rosnąca presja cenowa ze strony państw azjatyckich sprawia, że aby Polska była konkurencyjną gospodarką w tym sektorze, musi zacząć przebudowę swojego przemysłu farmaceutycznego. Aby tego dokonać niezbędne jest stworzenie ekosystemu sprzyjającego rozwojowi innowacji. Napływające od lat środki z kolejnych unijnych funduszy dla rozwoju gospodarki przyczyniły się do powstania wielu przedsiębiorstw opracowujących innowacyjne leki	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	Scenariusz 1, załącznik, strona 4: "W celu wzmocnienia przewag konkurencyjnych kraju zainicjowano debatę strategiczną nad przemodelowaniem systemu zachęt, które przyciągałyby do Polski inwestorów zagranicznych, a także nad rozwojem programów, które służyłyby promocji polskich technologii (np. urządzenia i technologie wykorzystywane do eksploracji kosmosu, inżynieria tkankowa, fotonika, <u>biomedycyna, w tym badania kliniczne</u>) poza granicami państwa."

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				w Polsce. Jednak ze względu na ograniczone zdolności polskiego rynku kapitałowego do wspierania tak kosztownych inwestycji, niezbędne jest zbudowanie systemu zachęcającego dużych inwestorów do lokowania w Polsce swojego kapitału. Aby uodpornić się na szoki zewnętrzne i wynikające z tego zerwania łańcuchów dostaw leków, Polska powinna wzmocnić swoją współpracę gospodarczą z pozostałymi państwami Europy oraz systematycznie zwiększać dostępność leków innowacyjnych dla swoich pacjentów. Tylko w ten sposób Polska zabezpieczy zdrowie swoich obywateli, jednocześnie uniezależniając się od niepewnych dostaw z Azji.			
41	Green REV Institute	KRK	14	Gospodarka przyszłości. W KRK wskazano na wysoką jakość żywności czemu przeczą kontrole NIK i dane dot. chorób dietozależnych w Polsce. To ważne, aby KRK wyraźnie wskazywało na konieczność promowania i przechodzenia, transformacji do rolnictwa roślinnego dla ludzi. Dania jako jedno z pierwszych państw opracowało strategię dot. roślinnych białek i wspierania roślinnej żywności dla ludzi. Polska w ramach funduszy promocji, wsparcia Wspólnej Polityki Rolnej (2023-2027), działań w obszarze ferm wielkotowarowych nadal stawia na krótkowzroczną i szkodliwą produkcję żywności zwierzęcej. Jak wskazuje raport EIT Food Protein Diversification Think Tank, Accelerating Protein Diversification for Europe (2023): "Obecnie system żywnościowy przyczynia się do alarmujących 26%-34% emisji gazów cieplarnianych i 78% globalnej eutrofizacji oceanów i wód słodkich. Jednak w sferze systemów żywnościowych istnieje szansa na zmianę. Dywersyfikując źródła białka, możemy nie tylko wzmocnić nasze systemy żywnościowe, ale także dostosować się do celów UE w zakresie zdrowszego, bardziej zrównoważonego, odpornego i sprawiedliwego systemu żywnościowego o zminimalizowanych konsekwencjach dla środowiska. Dywersyfikacja źródeł białka pociąga za sobą ponowną ocenę i zmianę naszej produkcji i konsumpcji źródeł białka, przechodząc od silnej zależności od zasobochłonnych białek pochodzenia zwierzęcego do bardziej zrównoważonych źródeł białka." Konieczność dywersyfikacji białek i dostosowania polityk państw wskazana została także w raporcie Programu Środowiskowego ONZ What's cooking (2023): "Globalnie, systemy żywnościowe są odpowiedzialne za około 30 procent obecnych antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych powodujących zmiany klimatu. Produkty pochodzenia zwierzęcego - w tym emisje zwierzęce, pasze, zmiany w użytkowaniu gruntów i energochłonne globalne łańcuchy dostaw - odpowiadają za prawie 60 procent emisji związanych z żywnością, co stanowi łącznie 14,5-20 procent globalnych emisji. Wpływ rosnącego popytu na żywność pochodzenia zwierzęcego (ASF) ma miejsce w kontekście niezrównoważonych metod uprawy i nadmiernej konsumpcji, zwłaszcza w krajach o średnim i wysokim dochodzie. Ogólnie rzecz biorąc, produkcja i konsumpcja w znacznym stopniu przyczyniają się do zmian klimatu, zanieczyszczenia powietrza i wody, utraty różnorodności biologicznej i degradacji gleby."	bezpieczeństwo żywnościowe	Uwaga uwzględniona	Przytoczone dane znalazły odzwierciedlenie w poprawionych zapisach KRK w kilku miejscach dokumentu. Zapisy dotyczące diety planetarnej, ograniczającej m.in. spożycie produktów odzwierzęcych zostały dodane do syntezy scenariusza 3 oraz słownika pojęć. W syntezie scenariusza 2 wskazano na zmianę w proporcji wykorzystania gruntów. Ponadto do załącznika 2 dodano zapisy odnoszące się do prac nad żywnością komórkową (scenariusz 2), badań nad białkami roślinnymi przyczyniającej się do lepszego wykorzystania arealu gruntów rolnych (scenariusz 4).
42	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	7	W opisie wykresu 6 powinno znaleźć się doprecyzowanie, że chodzi o udział gospodarstw rolnych, brakuje dookreślenia "rolnych"	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
43	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	49	W opisie wyzwania 'Gospodarka ze wzmocnionymi powiązaniem lokalnymi' wskazano atrakcyjność Polski dla inwestorów zagranicznych, m. in. ze względu na niższe koszty działalności niż w Europie Zachodniej. W kontekście perspektywy roku 2050 i ambicji rozwojowych Polski, szczególnej uwagi wymaga, by kraj nie wpadł w pułapkę średniego dochodu, opierając rozwój na taniej sile roboczej. Warto zaakcentować to w Wyzwaniach. (patrz też uwaga do trendu 'Zaostrzająca się konkurencja w obszarze innowacji').	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona: Przyciąganie inwestycji wymagać będzie eksponowania tych atutów i szukania kolejnych. Również w tym kontekście polskie regiony i metropolie wymagają wzmocnienia pozycji konkurencyjnej i atrakcyjności w przestrzeni międzynarodowej oraz zmniejszenia nierówności poprzez wykorzystanie wiedzy, kreatywności i innowacyjności oraz współpracę w ramach sieci regionów i miast, także w kierunkach zagranicznych.
44	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	33	W opisie wyzwania 'Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne i klimat' skupiono się na aspektach transformacji energetycznej (w kontekście dążenia do neutralności klimatycznej, jako kluczowego wyzwania dla Polski) oraz ochronie środowiska i wdrażaniu rozwiązań gospodarki umiaru. Wydaje się, że w zbyt małym stopniu zaakcentowano kwestie skutków zmian klimatu i związanej z tym konieczności przestawienia gospodarki w tryb budowania odporności, co może być istotnym wyzwaniem dla finansów publicznych (patrz też uwagi do trendu 'Postępujące przekształcenie systemu klimatycznego ziemi').	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Kwestie zmian klimatu i ich skutków uwzględnione są w wyzwaniu Odporne państwo z silną pozycją w Europie i na świecie
45	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	49	W opisie wyzwania 'Stabilny system zarządzania i współzrządzenia państwem' wyjaśnienia i uzupełnienia wymaga wątek dotyczący koncentracji dóbr. Obecna treść sugeruje odchodzenie od rozwiązań opartych na wynajmie różnych dóbr, na rzecz własności. Jak należy to interpretować w odniesieniu np. do systemu budownictwa komunalnego i socjalnego, które jest silnym filarem polityki mieszkaniowej w innych krajach, które stawiamy za wzór? Jak odnosić to do zachęt do korzystania z transportu publicznego i rezygnacji z (posiadania) samochodu, w kontekście zielonej transformacji miast? Czy faktyczną intencją autorów jest zanegowanie kultury współdzielenia, której znaczenie od lat wzrasta i które wpisuje się przecież w nurt gospodarki umiaru? Dodatkowo, w globalnej sieci, trudne do osiągnięcia może być posiadanie pełnej kontroli państwa i obywateli nad danymi i serwerami – pod tym kątem warto byłoby zweryfikować opis.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Obecna treść nie sugeruje odchodzenia od rozwiązań opartych o wynajem - wręcz przeciwnie KRK w wielu innych miejscach mówi o gospodarce współdzielenia itd. Zapisy zauważają jedynie, że dobra wynajmowane przez ludzi zawsze mają jakiegoś właściciela i należy zapobiegać negatywnym konsekwencjom ewentualnej koncentracji dóbr u takiego właściciela, co mogłoby skutkować zaburzeniami rynku, podobnymi jak przy monopolizacji.
46	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	35	Proponujemy mapę 7 zamieścić bezpośrednio pod tekstem (pierwszy akapit), gdyż kolejny podrozdział wprowadza nowe wątki. Zwiększy to czytelność i spójność tekstu z obrazem.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Mapa dotyczy kolejnego podrozdziału, więc zamieszczenie jej w innej części tekstu mogłoby być mylące
47	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	8	Proponujemy, analogicznie jak w opisie wskaźnika 1, napisać: odsetek firm... (zamiast znaku "%")	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona
48	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	8	Wskaźnik 11 obrazuje zmianę w latach 2012-2022 - konieczna jest korekta opisu wskaźnika, omyłkowo wskazano rok 2021	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	W opisie wskaźnika nie został wskazany rok.
49	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	43	Dwa ze wskazanych skutków transformacji energetycznej, tj.: „ograniczenie terenów pod nową zabudowę i ograniczenie niepotrzebnego uzbrojenia terenu” i „zajmowanie coraz większej powierzchni terenów otwartych na cele gospodarcze” wydają się wzajemnie wykluczać.	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	KRK zauważa najważniejsze wyzwania, ale nie podejmuje przesądzeń co do sposobu radzenia sobie z nimi (te określone zostaną w dokumentach strategicznych niższego rzędu). Skutki przestrzenne przedstawione w wyzwaniach są skutkami potencjalnymi i ich wystąpienie zależy od podjętych w przyszłości decyzji i działań. W związku z tym część skutków może być rozbieżna lub nawet sprzeczna (nie wystąpią jednocześnie).
50	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	8	Niejasne jest wydzielenie megatrendu: PRZYSPIESZENIE TECHNOLOGICZNE. Wydaje się, że wskazane w jego ramach tendencje powinny być ujęte w ramach megatrendu: WYŁANIANIE SIĘ NOWEJ GOSPODARKI	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	Na tym etapie nie jest możliwa tak znacząca zmiana struktury dokumentu. Sama struktura i zawartość tematyczna były przedmiotem wielokrotnych rozważań zespołu autorskiego.
51	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	12	Odnośnie infografiki nr 26 - dostępne są nowsze dane (z 2024 r.) dotyczące jakości rządzenia, zamieszczone w 9. Raportie Kohezyjnym	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Dane zaktualizowane.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
52	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	33	Energetyka jądrowa wprawdzie może ograniczyć zapotrzebowanie na zasoby, natomiast nie jest oparta na zrównoważonych zasobach (ograniczona dostępność uranu, proces pozyskania i powstawanie odpadów radioaktywnych).	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniony: Potrzebna jest bardziej zdecydowana niż dotychczas redukcja emisji gazów cieplarnianych (patrz Mapa 6) poprzez zmianę struktury wytwarzania energii – decentralizację i dywersyfikację źródeł wytwarzania w oparciu o zrównoważone korzystanie w dużej mierze z odnawialnych zasobów. Wymagać to będzie m.in. zwiększenia udziału źródeł alternatywnych w miksie energetycznym - m.in. energii jądrowej, OZE (m.in. farm wiatrowych typu offshore), wodoru. Jednocześnie redukcja emisji z energetyki nie powinna być celem samym w sobie i przy wszystkich wprowadzanych zmianach kluczowe jest utrzymanie i zapewnienie w przyszłości stabilności dostaw energii.
53	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	40	Przeformułowanie nazwy wyzwania celem ujednolicenia zapisów: Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego na Przyspieszenie technologiczne.	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	Rozróżnienie nazwy trendu, mimo że odnoszą się do tej samej grupy zagadnień było celowe. Przyspieszenie technologiczne odnosi się do trendu, który istnieje niezależnie od naszej reakcji (bądź jej braku), a nazwa i opis wyzwania odnoszą się do zakładanej reakcji państwa na wspomniany trend.
54	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	7	Trend: postępująca cyfryzacja gospodarki: Treść zamieszczona powyżej wykresu nr 3 wskazuje na niski poziom ucyfrowienia oraz wskazuje się na wysoką dynamikę tego procesu na tle Europy. Natomiast na wykresie nie pokazano dynamiki, pokazano jedynie poziom osiągnięcia czterech parametrów w 2022 roku. Ponadto nazwy te zostały opisane w języku angielskim - sugeruje się zastosować tłumaczenie na język polski.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Zgodnie z opisem zamieszczonym w KRK infografiki są podsumowaniem trendów opisanych szerzej w załącznikach (raporty o trendach) do głównego dokumentu. Tekst w ramce odwołuje się do całego trendu, nie tylko zagadnienia przedstawionego na pojedynczym wykresie. Konkluzja na temat dynamiki wynika z pełnego opisu.
55	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	7	Trend: wzrost automatyzacji pracy i elastyczności zatrudnienia - Treść zamieszczona nad opisem mapy nr 1 nie odzwierciedla informacji zawartych na mapie. Opis dot. wysokiej pozycji Polski pod względem odsetka miejsc pracy podatnych na automatyzację, natomiast informacje przedstawione na mapie nie potwierdzają tego zdania. Mapa pokazuje odsetek przedsiębiorstw używających robotów w 2022 r. i Polska wcale nie jest liderem, a wręcz przeciwnie znajduje się wśród krajów, które mają niski odsetek przedsiębiorstw używających robotów (od 3,3 do 3,5)	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Infografiki są jedynie posumowaniem megatrendów zdiagnozowanych w raportach eksperckich stworzonych na potrzeby KRK i nie zawierają całości ich treści. Wspomniana mapa dotyczy stanu obecnego, a wskazany fragment opisu przyszłości (nie odnosi się bezpośrednio do map). Pełna treść trendu została opisana w załączniku 1 i wspomnianych raportach eksperckich dostępnych na stronie internetowej procesu KRK.
56	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	35	W dokumencie pominięto niemal całkowicie zagadnienie związane z systemem ciepłownictwa, zarówno w zakresie ogrzewania zbiorowego mieszkańców (ciepłownie, elektrociepłownie) jak i indywidualnych gospodarstw domowych. Nie uwzględniono również procesu uniezależnienia się od importowanych źródeł energii (np. gaz ziemny, uran) jak i dążenia do samowystarczalności np. gmin.	gospodarka	Uwaga sugeruje uzupełnienie o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Zbyt duży poziom szczegółowości do KRK w przypadku ciepłownictwa. Jednocześnie uwaga niezasadna = KRK podkreśla istotność autonomii w dostępie do surowców krytycznych w kilku miejscach oraz wymienia ciepłownictwo w kontekście transformacji energetycznej.
57	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	19	W scenariuszu „Polska w świetle intensywnego wykorzystania technologii i powolnej atomizacji społeczeństwa” brak elementów wizji stosunków międzynarodowych i globalnego bezpieczeństwa	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Zarysowany scenariusz otoczenia wskazuje na bardzo wysoki rozwój cyfryzacji, automatyzacji, technologii, AI oraz bardzo bogaty świat metawersum. We fragmencie Polska demokratyczna, otwarta ... są ujęte elementy dot. bezpieczeństwa, wzmocnienia armii, bezpieczeństwa cyfrowego (walki z dezinformacją)
58	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	42	Wrażliwość w wymiarze gospodarczym – wskazanie niską wrażliwość województwa śląskiego nie wydaje się prawidłowe, szczególnie w kontekście wyzwań związanych z transformacją regionu. Z uwagi na powyższe należałoby szerzej zastanowić się nad wskaźnikami zastosowanymi dla tego obszaru.	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	Brak propozycji konkretnych zmian. Poza tym mapy wrażliwości i ich metodyka były przedmiotem oddzielnych konsultacji z przedstawicielami regionów, wśród których znajdowali się (i wnieśli uwagi) przedstawiciele województwa śląskiego.
59	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	42	Proponuje się brzmienie: Nieprawidłowe wykorzystanie nowoczesnych technologii może mieć negatywny wpływ na zatrudnienie, konkurencję, a nawet na prawa podstawowe (np. wpływ na własność i kontrolę społeczną), bezpieczeństwo i demokrację	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zmiany zgodnie z treścią uwagi.
60	Urząd Marszałkowski Województwa	KRK	28	Proponuje się brzmienie: Państwo powinno też angażować się tam, gdzie wolny rynek nie	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zmiany zgodnie z treścią uwagi.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ły	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie			zapewnia odpowiedniej podaży zasobu mieszkaniowego.			
61	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	33	Wyzwania w zakresie transformacji energetycznej mają charakter bardzo ogólny. Nie umiejscowiono ich w przestrzeni, czego brakuje.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Transformacja energetyczna nie została umiejscowiona w przestrzeni, tak jak pozostałe zagadnienia opisane w KRK. Poziom ogólności także jest utrzymany na poziomie pozostałych tematów. Miejszem w którym transformacja energetyczna mogłaby zostać umiejscowiona w przestrzeni będzie model struktury funkcjonalno-przestrzennej, stanowiący integralny element obecnie opracowywanej średniookresowej strategii rozwoju kraju.
62	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	35	Wyzwania w zakresie transportu, komunikacji, dostępności transportowej mają charakter bardzo ogólny. Nie umiejscowiono ich w przestrzeni, czego brakuje.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Wymienione w uwadze wątki nie zostały umiejscowione w przestrzeni, tak jak pozostałe zagadnienia opisane w KRK. Poziom ogólności także jest utrzymany na poziomie pozostałych tematów. Miejszem w którym zagadnienia te mogą umiejscowione zostać w przestrzeni będzie model struktury funkcjonalno-przestrzennej, stanowiący integralny element obecnie opracowywanej średniookresowej strategii rozwoju kraju.
63	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	KRK		W całym dokumencie 1 (jeden) raz pojawia się słowo „port”, w następującym kontekście: „Budowanie państwa odpornego na kryzysy i zagrożenia będzie niosło za sobą następujące skutki przestrzenne: [...] nowe tereny produkcyjne w związku z lokowaniem łańcuchów dostaw w Polsce (wykorzystanie brownfields), zmiana profilu użytkowania niektórych obszarów, takich jak porty, sieci rzeczne, lotniska i lądowiska, w tym cywilne (cele militarno-transportowe) czy obszary przygraniczne (cele militarno-obronne)” – s. 52. Nie jest to nawet użycie tego pojęcia w pełni intencjonalne, a raczej kontekstowe i przykładowe. Ten stan rzeczy abstrahuje od dostrzegalnej na całym świecie prawidłowości polegającej na wykorzystywaniu potencjału wybrzeża i udziale w rozwoju gospodarki morskiej jako wiodących instrumentów budowania pozycji i konkurencyjności gospodarki. We wszystkich wysokorozwiniętych państwach i służących ich ekspansji systemach gospodarczych to porty i sektor morski stanowią koronę gospodarki, a także „okno na świat” o wielorakim znaczeniu. Nie chodzi tu o domaganie się przyznania regionom nadmorskim specjalnej roli i statusu w procesach rozwojowych, jakkolwiek tego rodzaju pozycja ma miejsce w przypadku licznych państw nadmorskich na całym świecie i jest czynnikiem ich sukcesu rozwojowego (od Chin po Holandię). Rzecz w zrozumieniu znaczenia tego rodzaju zasobu oraz wciąż istniejących ograniczeń, które wciąż mają miejsce w przypadku Polski. Bez zmiany jakościowej w podejściu do strukturyzowania mechanizmów rozwojowych, ich powiązania z wykorzystaniem potencjału Wybrzeża, rehabilitacją sektora stocznioowego i zrównoważenia przepływu potoków transportowych trudno będzie o realną budowę pozycję i konkurencyjność Polski w europejskiej i światowej gospodarce. Konsekwencją dostrzeżenia i docenienia gospodarki morskiej, znaczenia Bałtyku i relacji, jakie może i powinno budować państwo polskie na bazie tego zasobu, mogłoby być sformułowanie tezy o szerszym otwarciu na region Morza Bałtyckiego jako ważnej perspektywy rozwojowej kraju. Wpisuje się to w szerszy kontekst namysłu nad preferowanym ukierunkowaniem inicjatyw strategicznych w skali międzynarodowej stanowiących tło i wsparcie dla wewnętrznego rozwoju kraju. Horyzont bałtycki pozbawiony jest w polskich doświadczeniach negatywnych konotacji, cechuje go duża perspektywiczność budowania silnej pozycji i cennych koalicji w ramach działania na forum Unii Europejskiej. Takie postawienie zagadnienia	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona: Wymaga to uwzględnienia szeregu czynników m.in. ochrony cennych gleb i zasobów wodnych, błękitno-zielonej infrastruktury, w tym korytarzy ekologicznych, ograniczenia zagospodarowywania terenów zalewowych, wzmocnienia infrastruktury krytycznej czy rozwoju transkontynentalnych i transeuropejskich połączeń transportowych (w tym portów morskich). (Wyzwanie: Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				pozwoliliby uniknąć podporządkowania przedmiotowej debaty stanowisku tożsamościowemu i związanym z określonymi sympatiami politycznymi, niezasadnionym racją stanu skłonnością do preferowania lub dezawuowania poszczególnych formatów i koncepcji rozwojowych (Trójmorze, współpraca bałtycka, sojusz polsko – niemiecki, względnie inne).			
64	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	13	Proponuje się skonkretyzować wizję i dodać zdanie: Polska rozwija się równolegle w dwóch osiach strategicznych: Jest jednym z kluczowych hubów gospodarczych Europy, który w zrównoważony sposób wykorzystując zasoby jest silnym ośrodkiem przemysłowym odpowiadającym nie tylko zabezpieczeniu rynku pracy i poziomowi gospodarki, ale przede wszystkim wzmacniającym architekturę bezpieczeństwa Polski. Polska jest krajem różnorodnych regionów i lokalnych unikatowych wspólnot samorządowych, które są bezpieczne i wygodne do życia wszystkich mieszkańców. Brak jest myśli przewodniej jak widzimy „mieszkańca” jako jednostkę na poziomie lokalnym.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona. Zapis dodany w proponowanej formie.
65	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	33	Propozycja zmiany: „Potrzebna jest bardziej zdecydowana niż dotychczas redukcja emisji gazów cieplarnianych (patrz Mapa 6) poprzez zmianę struktury i źródła wytwarzania energii – decentralizację i dywersyfikację źródeł wytwarzania opartych na odnawialnych i zrównoważonych zasobach (m.in. zwiększenie udziału źródeł alternatywnych, w tym energii jądrowej oraz zwiększenie wykorzystania wodoru w miksie energetycznym).” Zabrakło odniesienia do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych a skupiono się jedynie na tzw. zrównoważonych zasobach. Tymczasem energia ze źródeł odnawialnych będzie kluczowa w przyszłym miksie energetycznym.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniony: Potrzebna jest bardziej zdecydowana niż dotychczas redukcja emisji gazów cieplarnianych (patrz Mapa 6) poprzez zmianę struktury wytwarzania energii – decentralizację i dywersyfikację źródeł wytwarzania w oparciu o zrównoważone korzystanie w dużej mierze z odnawialnych zasobów. Wymagać to będzie m.in. zwiększenia udziału źródeł alternatywnych w miksie energetycznym - m.in. energii jądrowej, OZE (m.in. farm wiatrowych typu offshore), wodoru. Jednocześnie redukcja emisji z energetyki nie powinna być celem samym w sobie i przy wszystkich wprowadzanych zmianach kluczowe jest utrzymanie i zapewnienie w przyszłości stabilności dostaw energii.
66	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	18	Stosunki państwo – korporacje i strefa polskiego small biznesu ewoluowały w kierunku bardziej partnerskich relacji. Sugeruje się doprecyzowanie o inne podmioty uczestniczące w obrocie gospodarczym - odpowiedzialnego partnera stosunków międzynarodowych. Sugeruje się zmianę nomenklatury.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK 2050 kładzie nacisk na budowanie partnerskich relacji nie tylko z dużymi korporacjami, ale również z sektorem małych i średnich przedsiębiorstw. Dokument zakłada wspieranie rozwoju biznesu na różnych poziomach, co w długiej perspektywie przyczyni się do wzmocnienia roli Polski jako odpowiedzialnego partnera w relacjach międzynarodowych. Korporacje zostały wyróżnione jako szczególna forma podmiotów gospodarczych o zasięgu ponadnarodowym, mająca duże oddziaływanie na bezpieczeństwo kraju. Dlatego ustalenie z nimi odpowiednich relacji z korzyścią dla kraju będzie wzmocniało odporność państwa. W tym kontekście szczególnie zależało autorom na aspekt ponadnarodowego ryzyka, które mogą stwarzać korporacje. nowe brzmienie: "Polska aktywnie działała na forum międzynarodowym, zyskując opinię odpowiedzialnego partnera stosunków międzynarodowych." poprawione też w załączniku
67	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	42	Uzależnienie sektora finansowego od procesów cyfrowych i oprogramowania powoduje zwiększone ryzyko związane z zakłóceniami i zagrożeniami dla systemów technologii informacyjno-komunikacyjnych. W najgorszym przypadku narażenie na totalną zapaść	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga ma charakter opinii bez propozycji zmian.
68	Osoba prywatna	KRK	33	Aby skutecznie dogonić najbogatsze kraje świata do roku 2050, niezbędne jest kompleksowe podejście, które uwzględni wiele strategicznych elementów, z których każdy przyczynia się do zrównoważonego rozwoju kraju. Przede wszystkim kluczowym czynnikiem jest poprawa	gospodarka	Uwaga sugeruje uzupełnień o zagadnienia, które są już	

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				produktywności w gospodarce, co można osiągnąć przez zwiększenie efektywności procesów produkcyjnych, redukcję biurokracji oraz inwestowanie w nowoczesne technologie. Wzrost inwestycji zarówno krajowych, jak i zagranicznych (w tym środków z Unii Europejskiej oraz Bezpośrednich Inwestycji Zagranicznych), odegra tu istotną rolę, dostarczając niezbędnego kapitału na rozwój infrastruktury, badania i rozwój oraz modernizację sektora przemysłowego. Kolejnym kluczowym elementem jest zwiększenie innowacyjności, które wymaga intensywnej współpracy między sektorem naukowym a biznesowym, w tym także tworzenia i rozwijania centrów badań oraz wspierania start-upów technologicznych, co przyczyni się do wzrostu konkurencyjności polskich firm na rynkach międzynarodowych. Rozwój marki Polski oraz polskich firm i produktów jest niezbędny do budowania pozytywnego wizerunku kraju, co z kolei zwiększy atrakcyjność Polski jako partnera handlowego i inwestycyjnego na arenie międzynarodowej. Aby zrealizować te cele, konieczne jest zapewnienie dostępności wykwalifikowanej siły roboczej, co oznacza inwestycję w edukację i szkolenia zawodowe, które będą odpowiadały potrzebom nowoczesnego rynku pracy. Ponadto, zwiększenie wskaźnika osób aktywnych zawodowo poprzez wspieranie zatrudnienia osób starszych i kobiet oraz tworzenie atrakcyjnych warunków pracy dla młodych ludzi jest kluczowe dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Transformacja w kierunku zielonej gospodarki poprzez promowanie odnawialnych źródeł energii i zrównoważonego rozwoju może nie tylko poprawić jakość życia, ale także stanowić impuls do innowacji i nowych miejsc pracy w sektorach związanych z ekologią. Ważnym aspektem rozwoju kraju jest także poprawa jakości służby zdrowia oraz usług publicznych, co bezpośrednio wpływa na jakość życia obywateli oraz ich wydajność i zaangażowanie w rozwój gospodarki. Na koniec, kluczowe jest wspieranie biznesu i przedsiębiorczości poprzez ułatwienia podatkowe, dostęp do finansowania oraz usuwanie barier biurokratycznych, co przyczyni się do dynamicznego rozwoju sektora MŚP, który jest fundamentem każdej rozwiniętej gospodarki. Integracja tych elementów w strategii rozwoju kraju stworzy solidne podstawy do osiągnięcia wyznaczonego celu i uczyni Polskę jednym z liderów globalnej gospodarki do 2050 roku. Powyższe zapisy sugeruję zamieścić w treści dokumenty, np. w części poświęconej gospodarce.		przedmiote m dokumentu	
69	Fundacja AI One Health	KRK	61	Dokument KRK2050 w obecnej formie wykazuje znaczące braki w odniesieniu do integracji nowoczesnych technologii transformacyjnych (na przykład takich jak AI, robotyka, IoT itp. w administracji publicznej i szerzej w ujęciu regulacyjnym - przykładowo AI w sektorze zdrowia), z zachowaniem najwyższych standardów etycznych i regulacyjnych (przykładowo co oznacza poinformowana zgoda - element istniejącego porządku prawnego - w przypadku użycia AI w radiologii?). Fundacja AI One Health zaleca wzmocnienie tych aspektów, aby zapewnić rozwój i wzrost, które możliwe będą wtedy i tylko wtedy, gdy postęp technologii będzie służył poprawie jakości życia i zdrowia publicznego, zgodnie z zasadami etyki i zrównoważonego rozwoju. Ostatecznie chodzi o realizację istniejących już w polskim porządku prawnym praw i zobowiązań np. praw pacjenta. Istnieje także duża dynamika regulacji w tym obszarze zarówno w UE jak i w USA, Chinach, Indiach i innych gospodarkach (AI Act, EHDS itp).	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiote m dokumentu	W KRK napisano: „Technologie przyszłości (np. generatywna sztuczna inteligencja, technologie kwantowe i zastosowania wirtualnej rzeczywistości) dają możliwości usprawnienia i podnoszenia efektywności działań. Intensywność wykorzystywania nowych technologii jest istotna nie tylko w przemyśle, ale także w takich dziedzinach jak edukacja, ochrona zdrowia, administracja publiczna, ochrona środowiska czy rolnictwo. Postęp jest uzależniony od efektywności wykorzystania szans, jakie reprezentują nowe technologie w obszarze uczenia się i nauczania. W związku z tym system edukacji powinien uwzględnić aspekt cyfryzacji, wprowadzenie nowych, alternatywnych i nieformalnych sposobów uczenia się oraz bardziej dogłębną i natychmiastową walidację i certyfikację zdobytych umiejętności i wiedzy. W systemie ochrony zdrowia, możliwości oferowane przez technologie powinny być wykorzystane do upowszechnienia zdalnej prediagnostyki, profilaktyki, wykonywania prostych zadań

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Dostępne są międzynarodowe normy (IEEE 7000-2021).			opiekuńczych oraz kształceniu lekarzy i innych osób wykonujących zawody medyczne oraz osób świadczących usługi opiekuńcze lub społeczne. Wykorzystanie tych szans pozwoli na zwiększenie dostępności usług podstawowej opieki zdrowotnej oraz obniżenie kosztów w samym systemie zdrowia jak i gospodarce. Nowe technologie należy także wykorzystać w produkcji prozdrowotnej żywności funkcjonalnej, pozwalającej na prewencję i leczenie chorób cywilizacyjnych. W sektorze rolnictwa robotyzacja, automatyzacja, cyfryzacja procesów produkcyjnych jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego (patrz wyzwanie: Państwo odporne na zagrożenia oraz Wielofunkcyjne obszary wiejskie). Nowe technologie powinny wspierać również ochronę środowiska. Nowoczesne rozwiązania z zakresu monitorowania stanu środowiska w czasie rzeczywistym oraz analizy przestrzennych danych o środowisku należy wykorzystać dla skutecznego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli. W administracji publicznej wykorzystanie technologii cyfrowych przyczynić się może do wzrostu wydajności i jakości usług tego sektora, a w konsekwencji do zwiększenia zadowolenia obywateli. W związku z tym, nowe szanse i ryzyko dla rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego wynikają z coraz szerszego stosowania nowych technologii, które mają potencjał głębokiego wpływu na wiele aspektów życia społecznego (bardziej spersonalizowane doświadczenia w dziedzinach takich jak zdrowie, edukacja, rozrywka i zakupy, zmiana sposobów pracy, uczenia się i komunikowania w bardziej immersywnych środowiskach), gospodarczego (efektywniejsze procesy produkcyjne, zaawansowane rozwiązania inżynierskie, nowe modele biznesowe) i politycznego (większe ryzyko dezinformacji poprzez generowanie fałszywych treści i manipulację wirtualnymi rzeczywistościami, cyberzagrożeń). Nie należy ich traktować jedynie jako narzędzi usprawniających obecnie istniejące działania. Można w nich również upatrywać potencjalnego źródła przełomu zmieniającego paradygmaty wielu obszarów gospodarki i społeczeństwa. Niewystarczające wykorzystanie możliwości oferowanych przez te technologie może utrudnić realizację ważnych transformacji, jednak ich niekontrolowany rozwój czy uzależnienie od nich wiąże się także z zagrożeniami. Nieprawidłowe wykorzystanie nowoczesnych technologii może mieć negatywny wpływ na zatrudnienie, konkurencję, bezpieczeństwo a nawet na prawa podstawowe (np. wpływ na własność i kontrolę społeczną), bezpieczeństwo i demokrację. Należy zatem wzmocnić wspólnotowy wysiłek w opracowaniu wyważonych regulacji dotyczących nowoczesnych technologii, które z jednej strony zapewnią będą elastyczne ramy ich rozwoju, a z drugiej zapobiegać ich niewłaściwej ewolucji. W obliczu szans i ryzyka związanego z przyspieszeniem technologicznym konieczne są również intensywne działania w zakresie edukacji i zwiększenia świadomości społecznej (patrz wyzwanie Edukacja zorientowana na umiejętności i rozbudzanie świadomości społecznej)."
70	Fundacja Instytut Reform	KRK	33	Przy omawianiu zmian energetycznych opis skupia się na źródłach wytwarzania w elektroenergetyce. Pełny obraz transformacji wymaga wskazania wprost zmian po stronie popytowej, w szczególności elektryfikacji ogrzewania, transportu oraz procesów przemysłowych.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK skupia się na ogólnych kierunkach transformacji. Istotnie, pełny obraz transformacji energetycznej wymaga również uwzględnienia zmian po stronie popytowej, takich jak elektryfikacja ogrzewania, transportu oraz procesów przemysłowych. Tego rodzaju zagadnienia będą szczegółowo omówione w ramach bardziej średniookresowych strategii,

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							które uszczegółowią te wątki w kontekście transformacji energetycznej.
71	Fundacja Instytut Reform	KRK	62	Zapis dot. kontynuowania sprawiedliwej transformacji powinien też uwzględniać budowanie potencjału państwa w zakresie sprawnego przeprowadzenia tego procesu.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Do uwzględnienia.
72	Green REV Institute	KRK	13	Gospodarka przyszłości. Uwaga European Fem Institute - gospodarka przyszłości będzie w dużej mierze oparta o AI i nowe rozwiązania technologiczne. W całym dokumencie nie znajdujemy zapisów dot. cyberprzemocy wobec kobiet i roli państwa w budowaniu przestrzeni bezpiecznej dla kobiet. Jak szacują instytucje UE dzięki zmniejszeniu skali zjawiska przemocy wobec kobiet może przynieść aż 80 mld euro w długim okresie czasu. "Cyberprzemoc to nowa twarz starego problemu, czyli przemocy ze względu na płeć. Przemocy, której kobiety doświadczają tylko dlatego, że są kobietami, a która ma miejsce wszędzie: w domu, na ulicy, w pracy. Przemoc wobec kobiet to zjawisko znacznie starsze od Internetu. Po prostu wraz z rozwojem technologii rozwijają się także nowe formy przemocy wobec kobiet. Prawdą jest, że przemocy mogą doświadczać wszyscy, ale badania i statystyki pokazują, że kobiety są narażone na nią znacznie bardziej w świecie zarówno realnym, jak i internetowym. Według Agencji Praw Podstawowych co trzecia Europejka doświadczyła, doświadcza lub doświadczy przemocy w swoim życiu tylko dlatego, że jest kobietą. Od lat 90. XX wieku zjawisko przemocy wobec kobiet jest rozpoznawane i uwzględniane także w prawie i praktycznie w każdym międzynarodowym systemie prawnym – Organizacji Narodów Zjednoczonych, Rady Europy i Unii Europejskiej – problem przemocy wobec kobiet oraz przeciwdziałanie tej przemocy jako obowiązek państwa określone zostały w wielu aktach prawnych, orzecznictwie i dokumentach stanowionych w ramach tych systemów. Cyberprzemoc wobec kobiet, która jest systemowym i społecznym problemem, wzmacnia wizja internetowej wolności, gdzie każdy może robić wszystko bez żadnych konsekwencji, błędne rozumienie wolności słowa oraz powszechne przyzwolenie na seksizm wynikające z naszych norm społeczno-kulturowych. Dodatkowo przemoc wobec kobiet w Internecie ma bardzo często kontekst seksualny i uderza w życie prywatne, rodzinne i intymne kobiet w takiej skali i takim zakresie, w których wobec mężczyzny jest niespotykana." (Cyberprzemoc wobec kobiet, 2024 dr. Sylwia Spurek, EFI). Konieczne jest horyzontalne podejście do cyberprzemocy wobec kobiet i uwzględnienie w KRK kwestii bezpieczeństwa i jakości demokracji poprzez gospodarkę i instytucje odpowiedzialne i kształtujące bezpieczne przestrzenie i odpowiedzialne technologie.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
73	Grupa Azoty S.A.	KRK	14	Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych przy równoczesnym utrzymaniu krajowego sektora produkcji przemysłowej będzie prowadzić do zwiększenia energochłonności kraju (w kontekście zużycia energii elektrycznej). Także rozwój szeroko rozumianej elektromobilności przełoży się na wyższe zapotrzebowanie na energię elektryczną. Propozycja zmiany: System bazuje na modelu rozproszonych, zdywersyfikowanych źródeł zeroemisyjnych (OZE, energetyka jądrowa), ze znacznym udziałem energetyki obywatelskiej. Co sprawiło, że energia jest czysta, dostępna i tania.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Uwaga ma zbyt szczegółowy charakter w kontekście wizji, natomiast wskazane rozwiązania zostały wymienione w wyzwaniu Gospodarka respektująca środowisko naturalne.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
74	Grupa Azoty S.A.	KRK	14	Realizacja modelu gospodarki o obiegu zamkniętym będzie wymagać istotnego zaangażowania sektora przemysłu (zarówno w formie działań z zakresu B+R jak i późniejszych nakładów inwestycyjnych). Konieczne będzie opracowanie nowych procesów produkcyjnych, a także całkowita zmiana obecnego systemu gospodarowania odpadami. Propozycja zmiany: Dzięki współpracy sektora przemysłu i ośrodków badawczych realizowane są modele gospodarki o obiegu zamkniętym oraz gospodarki umiaru.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Uwzględnienie uwagi powodowałoby uogólnienie zapisu, przez co byłby mało konkretny i straciłby ważną wartość.
75	Grupa Azoty S.A.	KRK		W koncepcji Rozwoju Kraju 2050 należy wyraźniej zaakcentować rolę rolnictwa jako kluczowego uczestnika gospodarki o obiegu zamkniętym. Rolnictwo może znacząco przyczynić się do rozwoju energii odnawialnej, między innymi poprzez budowę biogazowni rolniczych. Biogazownie te pozwalają na przetwarzanie odpadów rolniczych na biogaz i nawozy organiczne, co nie tylko wspiera zrównoważoną gospodarkę, ale także przyczynia się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych oraz poprawy jakości gleb.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK mówi o GOZ w kontekście całej gospodarki, więc też rolnictwa. Nie wymienia się żadnego sektora z nazwy, także niezasadne byłoby wyciągnięcie rolnictwa "przed nawias".
76	Grupa Azoty S.A.	KRK	całość	W opinii Grupy Azoty koncepcja pomija istotną rolę szeroko rozumianego przemysłu w kształtowaniu przyszłej gospodarki kraju. Obecnie sektor ten jest jedną z najistotniejszych gałęzi polskiej ekonomii. Przemawiają za tym dane statystyczne z ostatnich lat. W 2022 udział sektora przemysłowego w PKB Polski wyniósł 29,1% dając zatrudnienie ok. 1,87 mln osób. Dodatkowo przemysł stanowi istotne źródło dochodów państwa. W 2023 roku firmy z tego sektora wniosły do budżetu ok. 17,3 mld PLN. Na sektorze przemysłu od wielu miesięcy ciąży istotna presja związana z trudną sytuacją gospodarczą oraz wysokimi (jednymi z najwyższych w Europie) kosztami energii. Dotychczas wdrażane rządowe programy wsparcia były niewystarczające i w niewielkim stopniu poprawiły sytuację przedsiębiorstw w kontekście wyzwań stojących przed nimi, a związanymi z dekarbonizacją. Brakuje systemowego podejścia do polskiej gospodarki, w szczególności dokumentu pt. „Polityka przemysłowa Polski” w którym znalazłaby się rządowa koncepcja dalszego funkcjonowania zakładów energochłonnych w realiach zaostrzającej się permanentnie polityki klimatycznej i energetycznej UE. Uważamy, że koncepcje krajowe wzorem tych unijnych powinny nadawać przemysłowi centralną rolę w procesie transformacji gospodarki, zarówno pod kątem jej zazielenienia jak i cyfryzacji. To właśnie ten sektor ma wnieść główny wkład w opracowanie nowych: technologii, produktów, usług, rynków oraz modeli biznesowych. W konsekwencji przelożyć się ma to na powstanie nowych zawodów, które poprzez konieczność posiadania nowych umiejętności wpłyną na sektor nauki i szkolnictwa. Brak wprowadzenia konkretnych działań mających na celu wsparcie przemysłu może skutkować deindustrializacją polskiej gospodarki, a co za tym idzie niemożnością osiągnięcia scenariuszy założonych w koncepcji Rozwoju Kraju 2050.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Przemysł pojawia się w przedstawionym kontekście w dokumencie.
77	Grupa Azoty S.A.	KRK	62	Wdrożenie nowoczesnych technologii do gospodarki będzie wymagało poniesienia istotnych nakładów finansowych. W koncepcji brakuje zarysu propozycji skąd miałyby pochodzić fundusze na tego rodzaju inwestycje. Istotne wydaje się być utworzenie jednego przejrzystego systemu funduszy celowych skierowanych na wsparcie przemysłu w jego działaniach m.in.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK z założenia nie zawiera prognoz finansowych, co wynika z długiego horyzontu czasowego i braku zapisów o charakterze przesądzeń. Takie prognozy powinny zostać zawarte w dokumentach strategicznych niższego rzędu.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				dekarbonizacyjnych czy mających na celu jego cyfryzację i automatyzację.			
78	Grupa Azoty S.A.	KRK	48	Wzmocnienie lokalnych powiązań gospodarczych jest pożądane przez krajowych producentów. Należy mieć jednak na uwadze, że aby móc wzmacniać lokalne powiązania w 2050 należy mieć w tym czasie na terytorium kraju różnego rodzaju przedsiębiorstwa. Patrząc na wyzwania stojące w najbliższych latach, a związane z szeroko rozumianą dekarbonizacją gospodarki, bez wsparcia państwa w najbliższych latach może się okazać, że w roku 2050 nie będzie dostępnych krajowych przedsiębiorstw, na których będzie można oprzeć polskiej gospodarki. W związku z czym uważamy, że należałoby wprowadzić programy istotnie wspierające finansowo działania przemysłu mające na celu jego dekarbonizację. Dodatkowo przy tworzeniu nowych krajowych dokumentów koncepcyjnych jak i działań prawotwórczych zarówno na poziomie unijnych jak i krajowym należy mieć na uwadze poprawę konkurencyjności polskiego sektora przemysłu.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Uwaga mówi o kwestiach już zawartych w tekście KRK.
79	Osoba prywatna	KRK		I tutaj dochodzimy też do kwestii energetycznych i do "dodatku" do opisanych powyżej dokumentów czyli "Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Konceptcji Rozwoju Kraju 2050". Z jednej strony szacun za wyodrębnienie tak ważnego aspektu. Z drugiej - w świetle gdy wiemy, jak rośnie zapotrzebowanie energetyczne na świecie w związku z AI, dlaczego np. ten aspekt nie jest w ogóle ujęty w tej analizie? Czy ma to oznaczać, że aż tak realnie oceniamy nasze możliwości, że z góry wiemy, że przez najbliższe ćwierćwiecze nie powstanie, żadne centrum obliczeniowe, czy centrum danych o jakimś istotnym znaczeniu i wielkości...? Mam nadzieję, że jednak nie... Brak szczegółowej analizy energetycznych potrzeb centrów danych i AI w tych dokumentach może być uznany za istotną lukę, biorąc pod uwagę rosnące znaczenie takich infrastruktur w nowoczesnej gospodarce cyfrowej. Centra danych są kluczowym elementem globalnej infrastruktury informatycznej, a ich zapotrzebowanie na energię jest znaczne i stale rośnie. Szczegółowa analiza tych potrzeb byłaby istotnym elementem planowania długoterminowego, zwłaszcza w kontekście zrównoważonego rozwoju i dekarbonizacji gospodarki.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
80	Osoba prywatna	KRK		Z kolei od strony technologicznej w KRK 2050 zabrakło też moim zdaniem uwzględnienia technologii kwantowych, które w najbliższych dekadach mogą stać się fundamentem dla rozwoju sztucznej inteligencji oraz szeroko pojętych technologii cyfrowych. Niektórzy nawet twierdzą, że nie ma mowy o AGI bez tej technologii. Bez wnikania w temat AGI i faktycznej realności jej osiągnięcia - bez wątplenia technologie kwantowe są istotne i jesteśmy jednym z nielicznych krajów w Europie, który nie ma narodowej strategii dotyczącej tej technologii. Jak widać, ten brak również zaistniał w omawianych dokumentach.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Do uwzględnienia (wspomnienia) w KRK i ewentualnego doprecyzowania w ŚSRK.
81	LabFarm Sp. z O.O.	KRK	41	Mięso produkowane metodą komórkową może zyskać właściwości prozdrowotne poprzez modyfikację składu. Może zostać wzbogacone o nienasycone kwasy tłuszczowe, a ilość cholesterolu być ograniczona. Co więcej, całkowita sterylność procesu wyeliminuje ryzyko rozprzestrzeniania się chorób odzwierzęcych.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
82	Osoba prywatna	KRK		Są innowacje i sztuczna inteligencja, więc jest okejka, może przeczytałem ten dokument zbyt szybko, ale odniosłem wrażenie, że innowacje będą brały się znikąd. Pewnie brzmię jak stara płyta, ale bez wzmocnienia pozycji polskich uczelni, oraz bez połączenia doskonałej nauki z zastosowaniami nie podskoczmy w rankingach innowacyjności.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	W KRK wskazano, że Polska musi przebudować system wspierający innowacje i stworzyć trwałe powiązania między podmiotami tego systemu a sektorem edukacji i nauki. Ważne jest również wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwój polskich innowacji na rynkach międzynarodowych, co pomoże Polsce pełnić rolę wyspecjalizowanego gracza w wybranych sektorach i nadrobić dystans wobec innych krajów.
83	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	KRK	całość	PIIT odnotowuje, że w całości konsultowanego dokumentu znajdują się odniesienia do istotnego znaczenia telekomunikacji, w tym powszechnej dostępności szybkiego internetu. Zauważamy jednocześnie, że używane sformułowania są niekonsekwentne: infrastruktura przesyłu danych (s. 43 KRK), środki telekomunikacyjne (s. 51 KRK), łączność cyfrowa (s. 58 KRK), sieci szerokopasmowe (s. 60 KRK), infrastruktura ICT (s. 61 KRK). Postulujemy przyjęcie spójnej siatki pojęciowej. W dokumencie brakuje odniesienia do zróżnicowania w zakresie sieci telekomunikacyjnych. Brak jest wskazania na potencjały związane z sieciami światłowodowymi, a także sieciami ruchomymi 5G i kolejnych generacji, które pojawiają się w kolejnych dziesięcioleciach. Nie odnotowaliśmy w ogóle odniesienia do kwestii sieci 5G, chociaż np. w innych sektorach wskazywane są kierunki technologiczne jak OZE czy energetyka jądrowa. Brak ten jest szczególnie zauważalny biorąc pod uwagę, że podkreślane jest ogólne znaczenie cyfryzacji dla wszystkich opisywanych sektorów, a nawet spójności terytorialnej i wyzwań demograficznych (Trendy KRK, s.6, 8). Postulujemy uzupełnienie dokumentu w tym zakresie, w szczególności poprzez podkreślenie konieczności zapewnienia najwyższych parametrów sieci światłowodowych i ruchomych – tak jak określono to chociażby w unijnej strategii „Cyfrowej Dekady”, krajowym planie jest wdrażania czy chociażby Narodowym Planie Szerokopasmowym. Zauważamy również, że nie przedstawiono nawet podstawowych danych diagnostycznych oraz celów w tym zakresie. W dokumentach nie odnotowaliśmy wyraźnych wzmianek dot. jednego z kluczowych warunków rozwoju, tj. tworzenia stabilnego, przewidywalnego prawa, które powstaje w procesach partycypacyjnych i konsultacyjnych. Stworzenie takiego systemu będzie w naszej ocenie niezbędne dla rozwoju przedsiębiorczości, a także poprawy w opisanych w dokumentach wyzwaniach związanych ze spadkiem znaczenia demokracji, obniżeniem zaufania do państwa oraz ogólnego poszanowania zasad państwa prawa. Będzie to także istotny czynnik dla podejmowania pozytywnych decyzji inwestycyjnych w obszarach, które są krytyczne z perspektywy realizacji korzystnych dla Polski scenariuszy rozwoju.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona: do testu dodano 5G i ujednolicono pojęcia związane z telekomunikacją.
84	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	KRK	całość	Uwaga do całego dokumentu: W dokumencie brakuje odniesienia do zróżnicowania w zakresie sieci telekomunikacyjnych. Brak jest wskazania na potencjały związane z sieciami światłowodowymi, a także sieciami ruchomymi 5G i kolejnych generacji, które pojawiają się w kolejnych dziesięcioleciach. Nie odnotowaliśmy w ogóle odniesienia do kwestii sieci 5G, chociaż np. w	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Kluczowe jest także zapewnienie zadowalającego poziomu życia mieszkańców niezależnie od miejsca zamieszkania, poprzez: dostępność mieszkań, nowoczesną infrastrukturę (np. dostęp do sieci 5G), dostęp do dobrej jakości usług publicznych czy determinującej wiele innych procesów, dostępność transportu publicznego.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				innych sektorach wskazywane są kierunki technologiczne jak OZE czy energetyka jądrowa. Brak ten jest szczególnie zauważalny biorąc pod uwagę, że podkreślane jest ogólne znaczenie cyfryzacji dla wszystkich opisywanych sektorów, a nawet spójności terytorialnej i wyzwań demograficznych (Trendy KRK, s.6, 8). Postulujemy uzupełnienie dokumentu w tym zakresie, w szczególności poprzez podkreślenie konieczności zapewnienia najwyższych parametrów sieci światłowodowych i ruchomych – tak jak określono to chociażby w unijnej strategii „Cyfrowej Dekady”, krajowym planie jest wdrażania czy chociażby Narodowym Planie Szerokopasmowym. Zauważamy również, że nie przedstawiono nawet podstawowych danych diagnostycznych oraz celów w tym zakresie.			
85	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	KRK	43	Uwagldo całego dokumentu: Odnotowujemy, że w całości konsultowanego dokumentu znajdują się odniesienia do istotnego znaczenia telekomunikacji, w tym powszechnej dostępności szybkiego internetu. Zauważamy jednocześnie, że używane sformułowania są niekonsekwentne: infrastruktura przesyłu danych (s. 43 KRK), środki telekomunikacyjne (s. 51 KRK), łączność cyfrowa (s. 58 KRK), sieci szerokopasmowe (s. 60 KRK), infrastruktura ICT (s. 61 KRK). Postulujemy przyjęcie spójnej siatki pojęciowej.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Zapisy zostały ujednoczone.
86	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	34	Brakuje zaznaczenia, że poprawa efektywności energetycznej i energooszczędność powinny dotyczyć wszystkich sektorów gospodarki oraz że nadal stanowią tylko część odpowiedzi, której kolejną częścią jest wystarczalność energetyczna - w długoterminowej koncepcji rozwoju kraju tego jak na razie mało znanego pojęcia (od ang. sufficiency) nie sposób pominąć. Dostępne scenariusze rozwoju gospodarki UE zgodnego z celami Porozumienia paryskiego wskazują, że do ich osiągnięcia konieczna jest bardzo głęboka redukcja zużycia energii w kluczowych sektorach, a więc także trwale zmniejszenie potrzeb energetycznych. Na przykładzie transportu - nie tylko przejście na samochody elektryczne, ale zmniejszenie liczby samochodów, ograniczenie ich masy (nie potrzebujemy 2,5 tony pojazdu by przewieźć siebie i zakupy) i przesunięcia modalne w kierunku transportu zbiorowego czy ruchu rowerowego...	gospodarka	Uwaga uwzględniona częściowo	Efektywność energetyczna i energooszczędność – Zgadamy się, że poprawa efektywności energetycznej i oszczędności energii powinna dotyczyć wszystkich sektorów gospodarki, co zostało już uwzględnione w dokumentach KRK. Rozszerzono zapisy dotyczące tego aspektu, aby jeszcze mocniej podkreślić znaczenie tych działań. Wystarczalność energetyczna – Temat wystarczalności energetycznej (ang. sufficiency) jest istotny, jednak nie został dodany w koncepcji KRK, ponieważ wiązały się to z przesądaniem konkretnych działań w przyszłej polityce energetycznej kraju. KRK ma na celu dostarczenie scenariuszy i wyzwań, ale nie determinuje konkretnych rozwiązań, pozostawiając to przyszłym dokumentom strategicznym niższego rzędu, które będą bardziej szczegółowo analizować możliwości i potrzeby w zakresie energetyki. Transport – Przykłady dotyczące transportu, jak zmniejszenie liczby samochodów, redukcja ich masy czy przesunięcia modalne, są istotnymi elementami działań związanych z mobilnością w kontekście zmian klimatycznych. Te kwestie również będą przedmiotem szczegółowych analiz w ramach przyszłych dokumentów niższego rzędu. Wnioski dotyczące polityki energetycznej, w tym związane z koniecznością głębokiej redukcji zużycia energii, będą przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
87	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	14	Do części „Gospodarka przyszłości” – Nie negując potrzeby wykorzystania nowych zielonych technologii do uczynienia gospodarki przyszłości bardziej odpowiedzialną, zrównoważoną, bezpieczną dla środowiska i korzystną społecznie, trzeba zauważyć chyba nadmiernie optymistyczne podejście do roli technologii jako rozwiązania wszystkich problemów i założenie ciągłego wzrostu gospodarczego. Brakuje refleksji, że gospodarka przyszłości być może nie powinna być nadal oparta na ciągłym wzroście i intensyfikacji	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				wykorzystania coraz bardziej złożonych rozwiązań i narzędzi, czego konsekwencje może być coraz trudniej przewidzieć. Podstawowe założenia – gospodarka obiegu zamkniętego, umiaru, zdrowa żywność, zeroemisyjne źródła energii – są dobre, ale zbyt ogólne. Brakuje konkretnych, szczególnie odnoszących się do kwestii wychodzących poza wykorzystanie nowych technologii a wchodzących w sferę społeczną. Na przykład, jeśli chodzi o system żywnościowy brakuje założeń minimalizacji wykorzystania szkodliwych dla zdrowia środków chemicznych w rolnictwie i przemyśle spożywczym, zmiany diety w kierunku minimalizacji udziału produktów odzwierzęcych, większego udziału produktów lokalnych i mniej przetworzonych, itp. Dla systemu energetycznego brakuje wskazania, o jakie zeroemisyjne źródła chodzi – a powinny to być głównie źródła odnawialne i z wpływem na środowisko ograniczonym do minimum. W części dotyczącej transportu, w zdaniu po słowach „Dzięki wzrostowi znaczenia zrównoważonej mobilności,” warto dodać „w tym zapewnieniu dostępności publicznego transportu zbiorowego z dobrą jakością usług w całym kraju oraz rozwiniętej bezpiecznej infrastruktury rowerowej i pieszej” - Same technologie nie uczynią transportu bardziej zrównoważonym - trzeba pracować nad nawykami transportowymi Polaków.			przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
88	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	61	Do wniosku 2: - punkt 4) zamiast fragmentu „do działalności przemysłowej, rolniczej i przedsiębiorców oraz transportu i budownictwa” albo należy zapisać ogólnie “we wszystkich sektorach gospodarki i wszystkich sferach życia codziennego” albo trzeba wymienić wszystkie sektory, zaczynając od energetyki; - punkt 5) odnośnie sformułowania „wpływu na planecie” – jest ono zbyt ogólne i przez specjalistów ostatnio postrzegane jako błąd komunikacyjny - nawet w tak ogólnym dokumencie jak KRK należy raczej zmienić ten zwrot na "skutki negatywnego wpływu ludzkiej cywilizacji w jej obecnej formie na wszystkie sfery Ziemi (biosferę, atmosferę, hydrosferę, litosferę), od równowagi których zależy przetrwanie naszego gatunku", albo coś podobnego odnoszącego się do poważnych konsekwencji ludzkiej działalności dla całego życia na ziemi, łącznie z ludźmi oraz rzeczywistej kruchości, delikatności biosfery, której jesteśmy częścią i w oderwaniu od której nie możemy funkcjonować. Do wniosku 3: - punkt 1) w odniesieniu do badań i rozwoju technologii - sam rozwój technologii jest niewystarczający. Nie rozwiniemy gospodarki umiaru, nie uzyskamy spójności społecznej i nie ochronimy środowiska naturalnego bez pracy na innowacjach społecznych, nad trwałą zmianą postaw; - punkt 2), zapis „dywersyfikację źródeł energii” jest niejasny. Warto zamienić na "oparcie go przede wszystkim (a optymalnie w 100%) na odnawialnych źródłach energii", a zapis o efektywności energetycznej warto uzupełnić o "i trwale zmniejszenie zapotrzebowania na energię we wszystkich sektorach gospodarki" - warto zaznaczyć, że zmniejszenie zapotrzebowania to nie to samo co efektywne wykorzystanie; - punkt 7) tego elementu nie należy rozpatrywać w oderwaniu od p. 3) dotyczącego różnorodności biologicznej i ekosystemów.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Zagadnienia zaproponowane do dodania w pkt. 5 znajdują się już w innych częściach wniosków i całego dokumentu. Odnośnie uzupełnienia pkt. 4 to celowo nie wymieniono wszystkich rodzajów działalności (punkt odnosi się wyłącznie do gospodarki, nie całości aktywności ludzkiej), żeby podkreślić największych emitentów.
89	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	62	Do wniosku 5, punkt 3) – samo założenie dalszego rozwoju gospodarki i zwiększania konkurencyjności jest oparte na konserwatywnym podejściu do ekonomii i przekonaniu o konieczności podtrzymywania ciągłego wzrostu gospodarczego – brak refleksji, że potrzebny jest model rozwoju opierający się na innych wskaźnikach niż tylko ekonomiczne, na poprawie	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiote	Cały dokument ma wydźwięk taki, jak proponowany w uwadze. Jednym z głównych założeń KRK było odejście od rozumienia rozwoju jedynie poprzez dalszy rozwój gospodarki. O takim charakterze świadczy chociażby nazwa wyzwania "Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne".

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				dostępności i jakości usług publicznych, przynoszących poprawę stanu zdrowia i jakości życia obywateli. Chodzi o to, żeby odpowiedzialność umiar i poszanowanie środowiska oraz sprawiedliwość społeczna nie były dodatkami do rozwoju gospodarczego. Rozwój gospodarki nie jest celem samym w sobie, lecz narzędziem zapewniania korzyści społeczeństwu.		m dokumentu	
90	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	33	W odniesieniu do ostatniego zdania, dot. Redukcji emisji gazów cieplarnianych - Niezrozumiałe jest nie wskazanie w nawiasie odnawialnych źródeł energii, choć to one zgodnie ze wszystkimi trendami powinny stanowić w przyszłości podstawę systemu energetycznego i główne źródło energii dla całej gospodarki, podczas gdy energetyka jądrowa może być najwyżej uzupełnieniem, ale nie jest niezbędna i korzystanie z niej wiąże się z poważnymi problemami środowiskowymi oraz zagrożeniem dla bezpieczeństwa narodowego w przypadku konfliktów zbrojnych, a wodor jest nośnikiem energii, którego wykorzystanie wiąże się z większymi stratami energii niż bezpośrednie wykorzystanie energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Akapit został przerezegowany.
91	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	21	Komentarz do fragmentu: "Wprowadzono preferencje dla zielonych inwestycji, w tym tych umożliwiających większy udział OZE w systemie, i zrównoważone zamówienia publiczne." W ramach zamówień publicznych należy uwzględnić żywienie publiczne i priorytetyzację żywności roślinnej, w tym roślinnych źródeł białka. Jednocześnie jako możliwe rozwiązanie należy uwzględnić uruchomienie celowych funduszy wspierania innowacji technologicznych w produkcji żywności, w szczególności alternatywnych źródeł białka. Żywność przyjazna środowisku, w tym roślinne źródła białka przeznaczone do konsumpcji, powinna być uwzględniona w ramach preferencji dla zielonych inwestycji.	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	W syntezie scenariusza 3 w głównym dokumencie dodano dietę planetarną. Zielone zamówienia zostały dodane w pełnej wersji scenariusza (zał. 2): m.in. eliminujące niską emisję w budownictwie, prozdrowotne w zakresie żywienia publicznego czy prospołeczne dotyczące transportu na żądanie na obszarach ubóstwa transportowego. Zmieniono także zapisy w załączniku 2, w scenariuszu 2 na str. 17
92	Osoba prywatna	KRK		KRK nie porusza kwestii budowania krajowego ekosystemu wytwarzania AI i tworzenia się przy jego wsparciu polskiego IP i powstawania nowego kapitału przedsiębiorców i dysrapatorów trendów,	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
93	Osoba prywatna	KRK		KRK pomija korzystne elementy modelowania AI służące dobru społeczeństwa i środowiska, budowania odporności mentalnej indywidualnego obywatela (autonomii człowieka).	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	KRK wspomina o AI w kontekście ochrony środowiska i służeniu dobru społeczeństwa.
94	Osoba prywatna	KRK		KRK zajmuje się danymi tylko w jednym kierunku: open to Buisness, a nie open B to innovators and public good.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Niesłuszny zarzut. KRK mówi o udostępnianiu danych między sektorami, nie tylko z sektora publicznego dla prywatnego (wręcz przeciwnie krytykuje taką sytuację). Np.: Potrzeba udoskonalania metod planowania strategicznego i zarządzania publicznego m.in. poprzez coraz solidniejsze zasilanie danymi (m.in. big data z sektora publicznego i prywatnego) (str. 49).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
95	Stowarzyszenie Fala Renowacji	KRK	28	[...] W latach 30. poddano głębokiej i kompleksowej termomodernizacji większość budynków. [...]	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zmiany zgodnie z treścią uwagi.
96	Stowarzyszenie Fala Renowacji	KRK	9	Budynek powinien być zeroemisyjny już (a nie tylko zeroenergetyczny) bo do 2030 r. powinna zostać wdrożona w Polsce zrewidowana EPBD.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Uwaga została uwzględniona. Dopisano "i zeroemisyjnych" (Zał. 2, str. 9)
97	Stowarzyszenie Fala Renowacji	KRK	całość	nie jest jasne dlaczego budynki i ich modernizacja pojawia się tylko w niektórych scenariuszach, skoro ich modernizacja wiąże się z wieloma pozytywnymi rezultatami np. ekonomicznymi, środowiskowymi, klimatycznymi.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Scenariusze zgodnie z przyjętą metodyką (szczegółowo opisaną w zał. 3 do KRK) odnoszą się do różnych wątków. Zgodnie z tym założeniem nie wszystkie tematy pojawiają się we wszystkich scenariuszach. W samym KRK wskazano również: "Scenariusze są: (1) celowo „fikcyjne” – nie zawierają prognoz, są to zestawy alternatywnych przyszłości w formie migawek lub opowieści dających obraz przyszłego kontekstu; (2) prawdopodobne – nie jest rozważane, co się wydarzy ani co powinno się wydarzyć, jedynie co może się wydarzyć, są to „tylko” możliwe obrazy przyszłości, aby zainspirować kierunki podjęcia działań w ramach polityk publicznych. Zawartych w nich propozycji nie należy traktować jako rozłącznych lub docelowych działań administracji publicznej. Intencją całego procesu foresightu strategicznego przeprowadzonego w ramach prac nad KRK jest pokazanie możliwych opcji działań, które mają sens w nowych okolicznościach, i które zmieniają lub odświeżają nasze rozumienie teraźniejszości i przyszłości."
98	Stowarzyszenie Fala Renowacji	KRK	35	Propozycja rozwinięcia zdania "Potrzebne jest ambitniejsze ograniczenie marnotrawienia zasobów w gospodarce i gospodarstwach domowych, a zatem wprowadzenie gospodarki umiaru" w " Potrzebne jest ambitniejsze ograniczenie marnotrawienia zasobów (w tym również energii) w gospodarce i gospodarstwach domowych, a zatem wprowadzenie gospodarki umiaru realizowanej m.in. przez kompleksową modernizację energetyczną budynków. UWAGA OGÓLNA dot. SCENARIUSZY – nie jest dla mnie jasne dlaczego budynki i ich modernizacja pojawia się tylko w niektórych scenariuszach	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Propozycja zapisów wyciąga przed nawias kwestie, które już wchodzi w skład szerszych zagadnień (gospodarki i gospodarstw domowych). Niewątpliwie są one istotne, ale także i wyróżnienie rodziłoby pytania, dlaczego te kwestie zostały wyodrębnione, a inne nie. Odnośnie scenariuszy to zgodnie z założeniami metodycznymi nie wszystkie muszą zawierać te same elementy.
99	Stowarzyszenie Fala Renowacji	KRK	17	Zamiast "termomodernizacja energetyczna budynków" propozycja "kompleksowa modernizacja energetyczna budynków"	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Brzmienie fragmentu w scenariuszach: <i>W latach 30. poddano głębokiej i kompleksowej termomodernizacji większość budynków.</i>
100	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	51	Uwaga do fragmentu: "Aby zapobiec dominującej roli korporacji, konieczne jest odpowiednie zdefiniowanie relacji na linii państwo-korporacje. Interakcje między sektorem publicznym a korporacjami powinny opierać się na współpracy zgodnie z zasadą odpowiedzialności społecznej, dając im obopólne korzyści, zapewniając jednocześnie stabilną pozycję instytucji publicznych. Szczególnie ważnymi kwestiami w tym kontekście będzie dążenie do zrównowżenia zależności ekonomicznej państwa od korporacji, ich wpływu na procesy podejmowania decyzji przez państwo, jak również zapewnienie równowagi interesów publicznego i prywatnych oraz zgodności działań korporacji z prawem, aby nie szkodziły społeczeństwu i środowisku oraz zachowywały uczciwą konkurencję." Współcześnie duże przedsiębiorstwa dysponujące znacznym, często zagranicznym kapitałem, zaczynają odgrywać rolę polityczną, nierzadko o wpływie porównywalnym do tego, którym dysponują państwa. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na działania inwestorów z branży hodowli przemysłowej, którzy, dzięki swojej silnej pozycji, potrafią wpływać na decyzje organów administracji i uzyskiwać korzystne dla siebie rozstrzygnięcia, a także wywierać duży wpływ na politykę organów państwa, np. blokując uchwalenie w ich ocenie niekorzystnych dla siebie zmian legislacyjnych.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Wątki poruszone w tym samym wyzwaniu, do którego odnosi się uwaga.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
101	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	41	Uwaga do fragmentu: "Nowoczesne rozwiązania z zakresu monitorowania stanu środowiska w czasie rzeczywistym oraz analizy przestrzennych danych o środowisku należy wykorzystać dla skuteczniejszego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli. W administracji publicznej wykorzystanie technologii cyfrowych przyczynić się może do wzrostu wydajności i jakości usług tego sektora, a w konsekwencji do zwiększenia zadowolenia obywateli." Nowe technologie mogą zostać wykorzystane przez organy administracyjne w procesie weryfikowania kompletności dokumentacji w postępowaniach o wydanie decyzji środowiskowych. Sztuczna inteligencja mogłaby pomóc w weryfikacji, na ile wiarygodne są sporządzane raporty oddziaływania na środowisko.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Proponowany zapis już jest zawarty we fragmencie do którego się odnosi. Weryfikowanie kompletności przy decyzjach środowiskowych wpisuje się we wzrost wydajności administracji, dzięki zastosowaniu AI. Poza tym ograniczenie użycia AI w administracji do tak mało złożonych zadań byłoby zmarnowaniem potencjału.
102	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	41	Uwaga do fragmentu: "W sektorze rolnictwa robotyzacja, automatyzacja, cyfryzacja procesów produkcyjnych jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego (patrz wyzwania: Państwo odporne na zagrożenia oraz Wielofunkcyjne obszary wiejskie)." Należy tutaj być ostrożnym. Tak, jak automatyzacja i robotyzacja stanowi szansę ale też zagrożenie dla naruszania praw człowieka, podobnie przy wykorzystaniu nowych technologii w chowie i hodowli zwierząt trzeba upewnić się, czy podnoszenie efektywności nie odbywa się kosztem żywych i czujących istot, naruszając ich prawa do życia wolnego od cierpienia oraz uniemożliwiając im realizację ich gatunkowych potrzeb, o czym mówi ustawa o ochronie zwierząt.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
103	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	36	Uwaga do fragmentu: Ponadto, we wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym powinna być włączona ochrona wód przed zanieczyszczeniami, to jest zagwarantowanie oczyszczania wszystkich ścieków komunalnych i przemysłowych oraz racjonalizacja stosowania nawozów i środków ochrony roślin. Przy planowaniu systemu ochrony wód przed zanieczyszczeniami należy uwzględnić rolę, jaką w produkowaniu zanieczyszczeń wód pełnią fermy przemysłowe: - zanieczyszczenie wód – przenawożenie i odpływ nawozów naturalnych (głównie biogenów – azotu i fosforu) z pól do wód gruntowych oraz powierzchniowych i w rezultacie do wód Bałtyku – eutrofizacja (przeżyźnienie) wód śródlądowych i morskich (zakwity glonów, zmniejszanie populacji cennych gatunków ryb, modyfikacja ekosystemów, utrata dennej fauny, przyducha) - zanieczyszczenia mikrobiologiczne – zagrożenie sanitarne wynikające z zawartości patogenów (np. Staphylococcus sp., fekalne streptokoki, Escherichia coli, wirus różyczki i pryszczycy, larwy i jaja robaków pasożytniczych) w odchodach inwentarza produkowanych przez fermę, - pośredni i drugorzędny wpływ na tworzenie kwaśnych deszczy (emisja tlenków azotu i tlenków siarki) i zwiększenie efektu cieplarnianego (emisja gazów cieplarnianych uszkadzających warstwę ozonową), - degradacja wód powierzchniowych i ekosystemów wodnych - pochodne amoniaku uwalnianego z odchodów wpływają niekorzystnie na funkcjonowanie ekosystemów wodnych. Źródła: - Kupiec J., Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej – analiza raportu, 2022 r.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				- Materiały z konferencji „Polskie społeczeństwo w obliczu ekspansji ferm wielkoprzemysłowych”, 9 kwietnia 2018: Prezentacja P. Kwiatkowskiego - Wpływ ferm przemysłowych na środowisko. Co pokazują, a co przemilczają raporty o oddziaływaniu na środowisko?			
104	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	19	Uwaga do fragmentu: Rozwój technologiczny znacząco zmienił rolnictwo, umożliwiając znaczne ograniczenie wykorzystania gruntów pod uprawę roślin i chów zwierząt Rozwój technologiczny powinien sprzyjać tworzeniu innowacji w rolnictwie, takich jak produkty roślinne przeznaczone do spożycia przez ludzi czy rozwój technologii mięsa hodowanego komórkowo. Ograniczenie wykorzystania gruntów pod hodowlę i chów zwierząt będzie pozytywnym działaniem, o ile będzie konsekwencją zmniejszenia hodowli zwierząt w wyniku przekształcania systemu żywnościowego w kierunku większego spożycia roślin przez ludzi, a nie zwiększenia koncentracji zwierząt na fermach przemysłowych. Ten drugi scenariusz jest to dalece nieetyczny i nie powinien mieć miejsca w dojrzałym społeczeństwie. Co więcej, zwiększenie koncentracji zwierząt na fermach będzie stwarzać jeszcze większe problemy środowiskowe i klimatyczne oraz będzie prowadzić do jeszcze większych konfliktów społecznych, co zupełnie zostało pominięte w tym scenariuszu.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	zmiana wprowadzona do syntezy, str. 20: "Rozwój technologiczny znacząco zmienił rolnictwo i proporcje w wykorzystaniu gruntów pod uprawę roślin i chowu zwierząt na rzecz produkcji roślinnej. "
105	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	20	Uwaga do zdania: Wzmocniono wsparcie dla polskich firm, m.in. tych z sektora innowacji. W kontekście bezpieczeństwa żywnościowego kraju i wzmocnienia rodzimych innowacji warto położyć nacisk na wsparcie rozwoju polskiej branży żywności roślinnej. Aktualnie mamy do czynienia z ogromną dysproporcją, jeżeli chodzi o publiczne wsparcie dla branży żywności pochodzenia zwierzęcego i roślinnych źródeł białka, co stanowi hamulec, utrudniający rozwój polskim przedsiębiorstwom z tego sektora. Rozwój branży roślinnej służy przekształcaniu się systemu żywnościowego w bardziej neutralny środowiskowo i klimatycznie, wpływa pozytywnie na zdrowie społeczeństwa oraz sprzyja zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego kraju.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
106	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	41	W zdaniu "Nowe technologie powinny wspierać również ochronę środowiska." Dodaje się na końcu wyrażenie "i dobrostan zwierząt".	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona: W sektorze rolnictwa robotyzacja, automatyzacja, cyfryzacja procesów produkcyjnych jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego (patrz wyzwania: Państwo odporne na zagrożenia oraz Wielofunkcyjne obszary wiejskie). Nowe technologie powinny wspierać również ochronę środowiska i dobrostan zwierząt.
107	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Bezpieczeństwo energetyczne Obecny system energetyczny jest podatny na blackouty, co wskazuje na potrzebę modernizacji infrastruktury energetycznej i zwiększenia niezależności energetycznej kraju.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
108	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Niski udział odnawialnych źródeł energii Udział odnawialnych źródeł energii w Polsce wynosi około 21%, podczas gdy średnia unijna to 63%. Brakuje konkretnych działań i inwestycji, które mogłyby przyspieszyć transformację energetyczną i uczynić polską gospodarkę bardziej zrównoważoną i odporną na zmiany klimatyczne.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Niski udział OZE w krajowym rynku energetycznym został zauważony w KRK, jednak nie jest ono dokumentem w którym znajdzie się miejsce dla konkretnych działań do zrealizowania w tym zakresie. W systemie zarządzania rozwojem kraju znajdują się dokumenty znacznie bardziej do tego odpowiednie np. Polityka Energetyczna Polski.
109	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Niskie nakłady na badania i rozwój Polska wydaje na badania i rozwój około 40% mniej niż średnia unijna, co ogranicza jej zdolność do innowacji. Liczba patentów zgłaszanych w Polsce jest również znacznie niższa niż w innych krajach UE, co wskazuje na potrzebę zwiększenia inwestycji w innowacje i technologie.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	W KRK wskazano, że Polska musi przebudować system wspierający innowacje i stworzyć trwałe powiązania między podmiotami tego systemu a sektorem edukacji i nauki. Ważne jest również wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwój polskich innowacji na rynkach międzynarodowych, co pomoże Polsce pełnić rolę wyspecjalizowanego gracza w wybranych sektorach i nadrobić dystans wobec innych krajów.
110	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Transformacja cyfrowa Chociaż transformacja cyfrowa jest uznawana za kluczowy element rozwoju, brakuje szczegółowych planów dotyczących integracji nowych technologii w różnych sektorach gospodarki, co mogłoby przyspieszyć wzrost produktywności.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	W KRK poruszono kwestię konieczności efektywnego wykorzystania nowych technologii, takich jak sztuczna inteligencja, technologie kwantowe czy wirtualna rzeczywistość, aby zwiększyć efektywność działań zarówno w przemyśle, jak i w edukacji, ochronie zdrowia czy administracji publicznej. Podkreślono również, że efektywność wykorzystania tych technologii ma kluczowe znaczenie dla postępu w różnych dziedzinach, a niepełne wykorzystanie ich potencjału może opóźnić realizację ważnych transformacji. Szczegółowe plany dotyczące integracji nowych technologii w różnych sektorach gospodarki dla przyspieszenia wzrostu produktywności zostaną rozwinięte w średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz dalszych strategiach zintegrowanych.
111	Związek Banków Polskich	KRK	33	Brak jasnych wytycznych dotyczących regulacji cyfrowych i ochrony danych. W dokumencie brakuje szczegółowych informacji na temat przyszłych możliwych działań i regulacji dotyczących cyfryzacji oraz ochrony danych, które będą miały wpływ również na sektor bankowy. Strategia powinna uwzględniać, proponowane założenia regulacji, jakie będą obowiązywać w zakresie ochrony danych osobowych oraz cyberbezpieczeństwa, za które w znacznym stopniu odpowiedzialny jest sektor bankowy.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
112	Związek Banków Polskich	KRK	40	Brak konkretnych działań wspierających innowacje finansowe. W dokumencie nie uwzględniono konkretnych inicjatyw wspierających rozwój innowacji finansowych, takich jak blockchain, sztuczna inteligencja, czy fintechy. Sektor bankowy potrzebuje wsparcia w rozwoju tych technologii,	gospodarka	Uwaga sugeruje	Wymienione tematy są zauważone w KRK, jednak bez wyróżniania w tym kontekście sektora finansów (tak, jak i innych sektorów. Dodatkowo szczegółowość proponowanych zmian jest zbyt wysoka w stosunku do treści KRK.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				aby mógł efektywnie konkurować na globalnym rynku oraz oferować innowacyjne usługi finansowe. Bez konkretnych działań wspierających, banki mogą nie być w stanie sprostać rosnącym wymaganiom rynku.		m dokumentu	
113	Związek Banków Polskich	KRK	42	Brak odniesienia do przyszłych regulacji dotyczących sektora finansowego. Dokument nie omawia przyszłych regulacji finansowych, które mogą mieć znaczący wpływ na sektor bankowy, takich jak nowe przepisy dotyczące ochrony danych, zgodności z ESG, czy regulacje związane z cyberbezpieczeństwem. Brak takich informacji utrudnia bankom planowanie zgodności regulacyjnej oraz przygotowanie do nadchodzących zmian legislacyjnych.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Poruszone w uwadze zagadnienia nie są adekwatne do umieszczenia w dokumencie wizyjnym jakim jest KRK i powinny zostać zawarte w dokumentach strategicznych niższego rzędu.
114	Związek Banków Polskich	KRK	33	Brak odniesienia do roli sektora bankowego w finansowaniu transformacji energetycznej. W dokumencie przedstawiono ambitne plany związane z transformacją energetyczną, jednak nie określono, jaką rolę ma w niej odegrać sektor bankowy. Banki mogą wspierać finansowanie projektów związanych z odnawialnymi źródłami energii, zielonymi technologiami i infrastrukturą. Brak jasnych wytycznych dotyczących tego, jak banki mogą się włączyć w te procesy, ogranicza ich zaangażowanie i możliwości wsparcia zrównoważonego rozwoju.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Dokument omawia potrzebę systemowego wsparcia finansowego i współpracy międzysektorowej we wspieraniu działań na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej oraz rozwoju technologii OZE i innych działań związanych z transformacją energetyczną. Bardziej szczegółowe rozwiązania w tym zakresie będą przedmiotem prac nad śsrk.
115	Związek Banków Polskich	KRK	2	Brak szczegółowych prognoz makroekonomicznych. Dokument rozpoczyna się ogólnym wprowadzeniem do koncepcji rozwoju kraju, jednak brakuje w nim szczegółowych prognoz makroekonomicznych, takich jak wzrost PKB, inflacja, stopy procentowe, oraz bilans handlowy. Powyższe prognozy byłyby przydatne do długoterminowego planowania strategii banków, oceny ryzyka kredytowego, oraz ustalania polityki cenowej produktów finansowych. Uwzględnienie tych prognoz pozwoliłoby bankom lepiej przygotować się na przyszłe zmiany w gospodarce oraz na wyzwania związane z planowaną transformacją.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK z założenia nie zawiera prognoz ekonomicznych (za względu na brak zapisów o charakterze przesądzeń i odległy horyzont czasowy).
116	Związek Banków Polskich	KRK	13	Niejasne założenia dotyczące polityki monetarnej. W dokumencie brakuje jasnych informacji na temat przyszłej polityki monetarnej. Strategia powinna uwzględniać, jakie są plany dotyczące zarządzania stopami procentowymi, kontrolowania inflacji, oraz stabilności finansowej. Takie informacje są niezbędne do opracowywania strategii kredytowych i inwestycyjnych, a ich brak może prowadzić do niepewności na rynku finansowym, co negatywnie wpływa na działalność banków i finansowanie gospodarki.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK ma na celu wskazanie kluczowych kierunków rozwoju kraju w perspektywie 2050 roku, uwzględniając globalne megatrendy i wyzwania. Szczegółowe kwestie polityki monetarnej są zazwyczaj przedmiotem innych dokumentów strategicznych i planów gospodarczych, opracowywanych przez odpowiednie instytucje. Decyzje dotyczące polityki monetarnej wymagają krótszego horyzontu czasowego niż ten, którym zajmuje się KRK.
117	Związek Pracodawców Innowacyjnych Firm Farmaceutycznych INFARMA	KRK	8	Zidentyfikowane przez autorów megatrendy wydają się dobrze oddawać aktualny zestaw czynników kształtujących sytuację polityczno-gospodarczą na świecie. Jako Związek Pracodawców Innowacyjnych Firm Farmaceutycznych INFARMA zrzeszający 24 wiodące firmy farmaceutyczne, prowadzące intensywną działalność badawczo-rozwojową i produkujące innowacyjne leki, zwracamy Państwu uwagę na, niedoszacowany w naszej opinii, wpływ zidentyfikowanych megatrendów na jedną z kluczowych gałęzi przemysłu jaką jest innowacyjny sektor farmaceutyczny. Przyspieszenie technologiczne Zidentyfikowane przyspieszenie technologiczne powinno zostać silniej sprzęgnięte ze zdolnością kraju do generowania nowej własności intelektualnej. Jak wskazuje raport Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Unia Europejska jest liderem pod względem liczby generowanych patentów w obszarze zielonych technologii oraz jest druga pod względem liczby patentów w biotechnologii, wyprzedzając Chiny, ale ustępując	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Megatrendy przedstawione w głównym dokumencie są jedynie podsumowaniem szerszych opracowań (raportów) eksperckich przygotowanych na potrzeby KRK. Dodawanie do ich treści zagadnień niezidentyfikowanych podczas ich opracowywanie byłoby niepoprawne metodycznie.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Stanom Zjednoczonym. Należy zwrócić uwagę, że w przypadku przemysłu farmaceutycznego, już teraz obserwujemy wyraźny podział świata na innowacyjną Europę i USA oraz odtwórczą Azję i rozwijającą się na tym polu Brazylię. Taki podział jest ściśle związany z miejscem rozwijania nowych technologii i wdrażania ich do produkcji na masową skalę. Jednak zdolność Europy do przyciągania nowych inwestycji w innowacyjne leki systematycznie spada. W 2002 r. USA wydawały na B+R 2 mld dolarów więcej niż UE. Obecnie różnica na korzyść USA wynosi już 20 mld dolarów (1). Ujemny jest również ogólny bilans inwestycji w obszarze ochrony zdrowia. Outflow do USA wynosi ok. 12 mld dolarów, podczas gdy inflow jedynie 5,5 mld (2). Oznacza to, że europejskie przedsiębiorstwa uciekają do USA, a Europa nie ma wystarczających zachęt, by ściągać nowe inwestycje. W efekcie ok. 57% nowych leków jest wdrażanych w pierwszej kolejności w USA, a tylko 21% w Europie. W przypadku pierwszego wdrożenia poza UE, czas oczekiwania na lek przez mieszkańców Europy wynosi średnio 24 miesiące. Analogicznie, w przypadku USA są to tylko 4 miesiące (3). Zdolność Unii Europejskiej, a w tym również Polski, do kreowania nowej własności intelektualnej jest więc kluczowa dla zapewnienia stabilnego wzrostu technologicznego. Z tego powodu rekomendujemy, aby w projektowanym dokumencie podkreślić znaczenie tworzenia warunków sprzyjających generowaniu własności intelektualnej dla przyspieszenia technologicznego. *przypisy: 1) 2023-09-20-komentarz-infarmy-reforma-prawa-farmaceutycznego-ue-infarma-3561.pdf 2) Impact of the EU's General Pharmaceutical Legislation on Europe's innovation ecosystem and biotechnology companies - Europabio 3) Cost and value of regulatory data protection - Copenhagen Economics			
118	Grupa Azoty S.A.	KRK	18	Z pełnym zadowoleniem przyjmujemy fakt, że we wszystkich analizowanych scenariuszach polski system energetyczny składa się zarówno z mocy wytwórczych OZE jak i energetyki jądrowej. Pragniemy jednak zaakcentować, że osiągnięcie w kontekście 2050 roku zeroemisyjnego systemu zawierającego także magazyny energii będzie wymagało zintensyfikowania prac w tym zakresie. Dodatkowo należy mieć na względzie potrzeby przemysłu, który będzie potrzebował dostarczenia stabilnej ilości zdekarbonizowanej energii. Propozycja zmiany: Szereg rozwiązań legislacyjnych oraz inwestycji w stabilne źródła wytwarzania, magazynowanie i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii (OZE, energetyka jądrowa) i wodór oraz zwiększona efektywność energetyczna (także w transporcie) pozwoliły krajowi na osiągnięcie w 2050 r. bezpieczeństwa energetycznego oraz stanu bliskiego zeroemisyjności.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Zmiana wprowadzona w syntezy scenariusza 1..Szereg rozwiązań legislacyjnych oraz inwestycji w stabilne źródła wytwarzania energii (energetyka jądrowa), w magazynowanie i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii (OZE, wodór) oraz zwiększona efektywność energetyczna (także w transporcie) pozwoliły krajowi na osiągnięcie w 2050 r. bezpieczeństwa energetycznego oraz stanu bliskiego zeroemisyjności.
119	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	27	Korekty wymaga także odwołanie do numerów map, w akapicie odnoszącym się do dostępności mieszkań (str. 27). Wykres 1 Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2012-2022 budzi wątpliwości ze względu na nieprecyzyjny opis danych, co dotyczy przede wszystkim dwóch etykiet: „pozostałe miasta na prawach powiatu” oraz „pozostałe miasta wojewódzkie”. Doprecyzowania wymagałoby też to, czy uwzględniono cenę za 1 metr kwadratowy na rynku pierwotnym czy wtórnym. Warto byłoby także uwzględnić wskaźnik w przeliczeniu na 1 tys. / 10 tys. mieszkańców. Analizy porównawcze	mapy	Uwaga wyjaśniona	Poprawiono odwołanie do numerów map. Pozostaje do rozstrzygnięcia reszta - wysłałam do IRMiR.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				na wartościach bezwzględnych nie są wiarygodne.			
120	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	54	Legenda Mapy 21 Zmiana gęstości powierzchni nieprzepuszczalnych (PN) oraz gęstości zaludnienia (GZ) w latach 2011-2021 jest nieczytelna i niejednoznaczna. Informacja zawarta po lewej stronie prezentuje zastosowanie nałożenia danego zjawiska, podczas gdy na oznaczeniu po prawej stronie - nałożenie dwóch kartogramów ze skalą barwną z oznaczeniem od „-” do „+” wskazuje na występowanie wartości 0 w środku szeregu – jako braku zmiany zarówno GZ i PN. Legenda sugeruje wartości ujemne zarówno PN, jak i GZ, co po analizie mapy wydaje się niemożliwe, aby na tak dużych obszarach wystąpiło jednocześnie zmniejszenie gęstości zaludnienia oraz zmniejszenie gęstości powierzchni nieprzepuszczalnych. Brak wartości liczbowych w legendzie nie pozwala także na określenie jakiego rzędu wielkości są to zmiany. Dodatkowo ze względu na jakość mapy bardzo trudne jest rozpoznanie poszczególnych kolorów na mapie.	mapy	Uwaga uwzględniona	Mapa zostanie poprawiona.
121	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	29	Mapa 3 - proponujemy wpisać do tytułu mapy także saldo migracji	mapy	Uwaga uwzględniona	Tytuł mapy został zmieniony.
122	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	27	Należałoby usunąć z końca drugiego akapitu wskazanie w nawiasie: "Mapa 25" - właściwe w tym miejscu jest jedynie odesłanie do Mapy I.	mapy	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zmiany zgodnie z treścią uwagi.
123	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK	48	Mapa nr 18 - Sugeruje się, zastosowanie kolorystyki bardziej odpowiedniej do przedstawionego zagadnienia.	mapy	Uwaga nieuwzględniona	jest to mapa zapożyczona na rzecz KRK z publikacji, nie mamy możliwości zmiany kolorystyki
124	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK	54	Mapa nr 21 – Rycina aktualnie jest nieczytelna, sugeruje się zastosowanie bardziej kontrastujących ze sobą odcieni.	mapy	Uwaga nieuwzględniona	jest to mapa zapożyczona na rzecz KRK z publikacji, nie mamy możliwości zmiany kolorystyki
125	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK	59	Mapa nr 26 - Sugeruje się, zastosowanie kolorystyki bardziej odpowiedniej do przedstawionego zagadnienia.	mapy	Uwaga nieuwzględniona	jest to mapa zapożyczona na rzecz KRK z publikacji, nie mamy możliwości zmiany kolorystyki
126	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	7	Legenda mapy – „odsetek przedsiębiorstw używających robotów ...” Błędnie wyznaczone w legendzie przedziały wartości – brak ciągłości.	mapy	Uwaga uwzględniona	Mapa poprawiona (błąd powielony ze źródła danych).
127	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	31	Mapa 5 brak wskazanego okresu, jakiego dotyczą dane, wykorzystane do ich opracowania.	mapy	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Okres których dotyczą wskaźniki zostały wskazane w załączniku metodycznym, dla każdego z użytych wskaźników.
128	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	29	Aktualizacji wymaga Mapa 4, przedstawiająca zjawisko migracji i udziału migrantów w populacji kraju, obrazując dane z tego zakresu za 2020 rok. Od wybuchu wojny na terytorium Ukrainy (w lutym 2022 roku) sytuacja migracyjna w Polsce uległa znaczącym zmianom. Wielu obywateli Ukrainy przyjechało do Polski i tu się osiedliło. Mając na uwadze powyższe, należałoby pozyskać aktualne dane i je zobrazować.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Dane zostały zaktualizowane do ostatniego dostępnego roku
129	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	23	Elementem Wyzwań są mapy wrażliwości i odporności (Mapa 5, Mapa 14, Mapa 15, Mapa 19, Mapa 20, Mapa 27). Nie jest zrozumiały kontekst, w jakim te mapy są prezentowane. Mapy stanowią diagnozę stanu istniejącego (zgodnie z Załącznikiem 3 dane pochodzą z 2021 r.), a zatem powinny być punktem wyjścia dla Wyzwań, a nie ich podsumowaniem. Opis map ma zbyt ogólnikowy charakter. Hasłowo wskazano zagadnienia, na których oparto wskaźniki syntetyczne dla poszczególnych map, ale zagadnienia te nie zawsze znajdują swoje	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona częściowo	W ramach dostępnych danych starano się w sposób jak najbardziej rzetelny ukazać wrażliwość, analizując ją przez pryzmat obszarów KRK2050. Pewne zagadnienia są jednak trudne do jednoznacznego odwzorowania na poziomie gmin. Zapisy w załączniku metodycznym zostaną uszczegółowione.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ły	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				odniesienie w opisie samego Wyzwania. W opisach map brakuje odwołania do Załącznika 3, w którym przedstawiono szczegółowy opis wskaźników cząstkowych, nawet jednak i w tym Załączniku nie wyjaśniono wyczerpujący sposób, dlaczego zastosowano dobór tych konkretnych wskaźników w odniesieniu do poszczególnych Wyzwań (patrz też: szczegółowe uwagi dot. doboru wskaźników, przedstawione w uwagach do Załącznika 3). Warto mieć na uwadze, że KRK2050 będzie wyznaczać standardy dla tworzenia podobnych map w innych opracowania strategicznych. Dlatego metodyka powinna być w najwyższym stopniu dopracowana, a także wyczerpująco wyjaśniona. Przede wszystkim jednak Mapy wrażliwości nie zostały opatrzone żadnymi wnioskami, które zawierałyby wytyczne do wzmacniania spójności różnych terytoriów. Należałoby wskazać, w kontekście Wyzwań, jakiego rodzaju interwencje byłyby możliwe dla wzmocnienia lub utrzymania poziomu odporności tych obszarów, które – jak wynika z map – tego wymagają. Dopiero wówczas zostałby spełniony cel, o którym mowa z Załącznika 3, to jest „diagnoza i terytorializacja wyzwań rozwojowych Polski”.			
130	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	52	Mapa 19. Terytorialne zróżnicowanie odporności Polski – Brak uwzględnienia zagadnień omawianych w wyzwaaniach takich jak: bezpieczeństwo i ochrona ludności cywilnej, cyberbezpieczeństwo, zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie zdrowia, różnorodności biologicznej, ubóstwa energetycznego, spójności społecznej i demografii, poziomu inwestycji zagranicznych, atrakcyjności inwestycyjnej, innowacyjności gospodarki czy dostępności transportowej. Wskaźniki te odgrywają ważną rolę w zakresie właściwego zobrazowania odporności poszczególnych województw. Do zbadania/oceny odporności wewnętrznej m.in. powyższe wskaźniki powinny zostać wzięte pod uwagę - podobnie jak w przypadku odporności terytorialnej na poziomie krajów. Wiele tych aspektów ma wpływ na sytuację rozwojową w poszczególnych gminach. Mapa 19. Terytorialne zróżnicowanie odporności Polski - W zakresie wskaźników dostępności transportowej, które są kluczowym elementem w kontekście odporności terytorialnej (dostępność transportowa wpływa na zdolność społeczności do reagowania na różnorodne zagrożenia, a także na ich codzienne funkcjonowanie i rozwój gospodarczy) można posłużyć się (BDL GUS lub Generalny Pomiar Ruchu GDDKiA): - dojazdami do pracy (źródło: Dojazdy do pracy w świetle wyników NSP 2021, GUS, Warszawa 2024, str. 48, Mapa 5. Przyjeżdżający do pracy według gmin w 2021 r.), - zbadaniem poziomu infrastruktury, np. długość dróg na km², długość dróg utwardzonych, stan nawierzchni dróg etc. Dodatkowo warto przeanalizować dane dotyczące dostępności np. miast powiatowych jako centrów usług lokalnych i ponadlokalnych – izochrony dojazdu.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Mapa odporności zostanie usunięta z dokumentu. Zostanie przygotowana nowa mapa w oparciu o wyniki Resilience Dashboards UE.
131	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	całość	Uwagi ogólne: 1. Brak sprecyzowania konkretnych zagrożeń (istniejących lub przewidywanych) w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym uniemożliwia prawidłowe określenie poziomu odporności i wrażliwości poszczególnych terytoriów, w tym województwa podkarpackiego. 2. Mapy zawarte w dokumencie takim jak KRK2050 muszą być opracowane z dużą uwagą i odpowiedzialnością, gdyż będą one wykorzystane	mapy wrażliwości	uwaga uwzględniona	Do mapy wrażliwości zostanie dodany wskaźnik zagrożenia powodzią oraz wskaźnik zagrożenia suszą rolniczą. Usunięte zostały wskaźniki dotyczące lesistości oraz retencji wody. Wskaźniki dotyczące lesistości i dni upalnych nie pojawiają się już w zestawieniu.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				do określania kierunków/działań w dokumentach każdego poziomu zarządzania rozwojem. Dodatkowo, zastosowanie wskaźnika syntetycznego, zbudowanego na podstawie słabo powiązanych wskaźników, minimalizuje jego znaczenie. 3. W mapach wrażliwości powinna zostać zastosowana metodologia, która bazuje na źródłach danych i wskaźnikach, które są publikowane systematycznie według tej analogicznej metodologii i pewne jest, że przez kolejne lata dane te będą nadal publikowane. 4. Powinien występować ścisły związek przyczynowo-skutkowy między wskaźnikami a zjawiskami. Dobór wskaźników jest bardziej podyktowany ich powszechnością i dostępnością niż zależnościami determinującymi efekty lub cele do osiągnięcia w 2050. 5. Należy rozważyć wykorzystanie dłuższych szeregów czasowych przy budowie wskaźników. Opieranie się na wskaźnikach obejmujących jeden rok jest mało miarodajne, biorąc pod uwagę dynamicznie zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne. 6. Skala w legendach „map” wymaga uzupełnienia/ skonkretyzowania (tj. opisane są skrajne kolory bez kolorów pośrednich). 7. Obecnie zaproponowany zestaw wskaźników do map wrażliwości i odporności jest niewystarczający i nie do końca właściwie obrazuje analizowane kwestie (dla przykładu wskaźniki wykorzystane w wymiarze przestrzennym). 8. Przyjęta w dokumencie metodologia i zastosowanie wskaźników syntetycznych wskazuje uogólniony obraz zróżnicowania terytorialnego poszczególnych gmin w danym wymiarze. Uniemożliwia to prawidłową ocenę, nie obrazuje faktycznych problemów poszczególnych jst i utrudnia wskazanie właściwych narzędzi i rozwiązań. Uwagi techniczne: 1. Proponuje się usunąć słowo „upalnych” z nazwy miernika: średnia liczba dni upalnych w roku z temperaturą powyżej 25 stopni. Za upalne uznaje się w Polsce dni z temperaturą przekraczającą 30 stopni Celsjusza. 2. Zgodnie ze słownikiem pojęć zamieszczonym na stronie IMGW-PIB (https://agrometeo.imgw.pl/sloownik_pojec, dzień upalny to dzień, w którym temperatura maksymalna powietrza osiąga wartość co najmniej 30oC (Tmax ≥ 30oC). 3. Niewłaściwie dobrany wskaźnik lesistości. Ten wskaźnik odnosi się do zagospodarowania terenu, a nie do wrażliwości w wymiarze środowiskowym. W gminach, na obszarze których są np. jeziora, wskaźnik ten będzie niski, co nie świadczy o wrażliwości w wymiarze środowiskowym. 4. Słowo „mapy” jest nieprawidłowym określeniem w stosunku do rycin zawartych w opracowaniu. Mapa wg powszechnie przyjętych zasad kartografii czy (szerzej rzecz ujmując) graficznego ilustrowania zjawisk zawiera zestaw niezbędnych elementów, np. skalę. Bez tego mamy do czynienia z rysunkiem, ryciną, kartogramem itp., ale nie z mapą.			
132	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	42	Na podstawie komentarza do Mapy 14 - Wrażliwość w wymiarze gospodarczym i Mapy 15 - Wrażliwość w wymiarze środowiskowym, trudno ocenić, na ile mapy ilustrują zagadnienia opisane w ramach wyzwania 'Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne i klimat'. Jako rejon o najniższej wrażliwości wskazano na mapie największe miasta, pobraża Bałtyku i zachodnią Polskę. Czy jednak, powiązaniu z Wyzwaniami, są to rejon w większym stopniu	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Dobór wskaźników opisujących poszczególne tematy wynika m.in. z ich ograniczonej dostępności, stąd w niektórych tematach nie są one idealnym odwzorowaniem poszczególnych zagadnień, nie istnieje jednak dla nich lepsza alternatywa. Uszczegółowiono także zapisy w załączniku metodycznym

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				przygotowane na automatyzację na rynku pracy? Czy to tu są stworzone najlepsze warunki dla rozwoju innowacji? (patrz też: szczegółowe uwagi dot. doboru wskaźników, przedstawione w uwagach do Załącznika 3). Informacje dotyczące konstrukcji wskaźników syntetycznych oraz danych, z jakich korzystano, powinny zostać uszczegółowione, albo treść powinna zawierać odwołanie do Załącznika 3.			
133	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	42	Mapa 14. Wrażliwość w wymiarze gospodarczym, przedstawiono wskaźnik syntetyczny - bazujący na zestawieniu wskaźników częściowych. Mapa zawiera 7 wskaźników częściowych wrażliwości terytorialnej w wymiarze gospodarczym. Większość wskaźników (5) została przedstawiona jako współczynnik przeliczony na liczbę ludności. Należy wskazać, że takie rozwiązanie metodyczne powoduje błąd statystyczny na obszarze np. Bieszczadów (gmina Czarna, Komańcza, Lutowska, Ustrzyki Dolne, Baligród, Cisna, Lesko, Olszanica, Solina, Bircza, Tyrawa Wołoska, Zagórz, Bukowsko, które zamieszkuje bardzo niewielka liczba ludności. Przedstawiona wrażliwość wynika nie z małej liczebności cech poszczególnych wskaźników, ale liczby ludności. W takiej sytuacji nie mamy uchwyczonej realnej i obiektywnej oceny sytuacji na danym obszarze, co może powodować brak właściwego dostosowania interwencji. Mapa 14. Wrażliwość w wymiarze gospodarczym - Proponuje się zmianę okresu referencyjnego na rok 2023, gdyż lata 2021 i 2022 jako lata pandemiczne, nie są dobrym punktem odniesienia dla wskaźników odwołujących się do danych dotyczących wrażliwości społecznej (w szczególności: W2, W3, W4, W5 i W7) oraz wrażliwości gospodarczej (w szczególności: W1 i W4). Taki wybór może pokazywać zjawiska nietypowe lub odmienne od stanów średnich.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	To prawda, że wskaźniki przeliczane na liczbę ludności mogą pewne zjawiska nasilać, w przypadku małej liczby ludności. Pomimo tego, że wskaźniki te są obciążone tym błędem nie znaleziono lepszej alternatywy przeliczeń. Mapy zostaną zaktualizowane do ostatniego dostępnego roku
134	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	42	Mapa 15. Wrażliwość w wymiarze środowiskowym – Doprecyzowania wymaga wrażliwość w wymiarze środowiskowym, bowiem nie jest zrozumiałe, jak ją interpretować, tzn. czy w „lepszej sytuacji” jest obszar o niskiej czy o wysokiej wrażliwości; z przedstawionej definicji wynika, że większa wrażliwość oznacza większą podatność a tym samym większe ryzyko potencjalnych strat w przypadku wystąpienia zagrożeń; wydaje się, że obszary chronione/przyrodniczo cenne powinny w związku z tym charakteryzować się większą wrażliwością, tymczasem z mapy wynika, że większa wrażliwość dotyczy obszarów zurbanizowanych, zanieczyszczonych. Na podstawie przedstawionej mapy można wnioskować, że południową część województwa cechuje niska wrażliwość. Dla prawidłowego zobrazowania odporności w wymiarze środowiskowym należy mocniej uwzględnić zagrożenia klimatyczne m.in. susze, powodzie, pożary, utrata różnorodności biologicznej gleby itp. Bezpośrednią konsekwencją ocieplenia klimatu jest bowiem wzrost częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, które coraz częściej przyjmują katastroficzną skalę. Zmiany klimatu przyczyniają się także do wydłużania się okresów suszy i upałów, które prowadzą coraz częściej do pożarów o niespotykanej wcześniej skali. Zjawiskami powiązаныmi ze zmianami klimatycznymi jest również spadek bioróżnorodności (wymieranie gatunków).	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Zmieniono opis i dodano wskaźnik zagrożenia powodzią i wskaźnik zagrożenia suszą rolniczą, a usunięto wskaźnik lesistości i wskaźnik retencji wody.
135	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	42	Mapa 15. Wrażliwość w wymiarze środowiskowym – Wątpliwości budzi zastosowanie wskaźnika lesistości i obszarów chronionych jako mierników obrazujących odporność w wymiarze środowiskowym.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Przeanalizowano dostępność proponowanych wskaźników i i finalnie dodano wskaźnik zagrożenia powodzią i wskaźnik zagrożenia suszą rolniczą, a usunięto wskaźnik lesistości i wskaźnik retencji wody.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Wskaźniki te odnoszą się do zagospodarowania terenu, a nie do określenia wrażliwości w wymiarze środowiskowym. Mapa 15. Wrażliwość w wymiarze środowiskowym – Dla zwiększenia trafności wskaźnika zasoby wodne, rekomenduje się rezygnację z wykorzystania miernika określającego poziom retencji (w sztucznych zbiornikach) oraz proponuje się zastąpić go miernikiem prezentującym stan jakościowy i ilościowy wód głębinowych lub zagrożenie suszą hydrologiczną w strefach zasilania i poboru wód podziemnych (dane Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego).			
136	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	52	Mapa 20. Odporność Polski na tle Unii Europejskiej - Polska pod względem mierników odporności została zakwalifikowana do grupy państw cechujących się stosunkowo wysoką odpornością. Dobór wskaźników wpływających na zakwalifikowanie się Polski do grupy państw ze stosunkowo wysoką odpornością budzi wątpliwości, biorąc pod uwagę pozycję Polski w stosunku do państw lepiej rozwiniętych w sferze gospodarczej, energetycznej, dostępności do usług społecznych. Mapa 20. Odporność Polski na tle Unii Europejskiej - Jako kraj o niewielkich zasobach wody jesteśmy szczególnie narażeni na skutki susz i obniżania się poziomu wód gruntowych. Mogą one prowadzić m.in. do obniżenia wolumenu produkcji żywności i znaczącego wzrostu jej cen. W tym kontekście, rolnictwo wydaje się istotne dla budowania bezpieczeństwa żywnościowego. Warto rozważyć wzmocnienie na mapach powyższego wymiaru. Mapy wrażliwości i odporności w niewielkim stopniu dotyczą zagadnień zw. z rolnictwem i działalnością rolniczą.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona częściowo	Mapa została zastąpiona inną przygotowaną w oparciu o wyniki resilience dashboard UE.
137	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	60	Mapa 27: Wrażliwość w wymiarze przestrzennym – Sugeruje się rezygnację ze wskaźnika W6 cyfryzacja planowania przestrzennego. W tym obszarze umieszczenie dwóch wskaźników (W5 planowanie przestrzenne oraz W6 cyfryzacja planowania przestrzennego) wydaje się nieproporcjonalnym eksponowaniem planowania przestrzennego). Ponadto, wskaźnik określany jako „udział powierzchni obowiązujących planów miejscowych, których rysunki występują w postaci wektorowej z nadaną georeferencją (dane GIS/CAD) w powierzchni planów ogółem [%]” świadczy o sprawności w pozyskaniu dofinansowania na wektoryzację danych papierowych, a nie o wrażliwości w wymiarze przestrzennym. Mapa 27: Wrażliwość w wymiarze przestrzennym - Wątpliwości budzi dobór wskaźników do określenia poziomu wrażliwości gmin w tym aspekcie np. dobór wskaźnika obrazującego dostępność do usług publicznych, który dotyczy jedynie obiektów sportowych bez uwzględnienia innych bardzo istotnych kwestii wynikających ze zmian demograficznych.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.
138	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	31	Mapa 5. Wrażliwość w wymiarze społecznym – Kwestie zmian społecznych oraz dostęp do podstawowych usług publicznych powinny być jednym z ważniejszych obszarów zainteresowania długookresowej polityki rozwoju państwa. Wątpliwości budzi brak uwzględnienia w wymiarze społecznym wskaźników dotyczących dostępności do podstawowych usług społecznych: ochrony zdrowia, edukacji, opieki żłobkowej oraz pomocy społecznej. Mapa 5. Wrażliwość w wymiarze społecznym - Propozycja zmiany wskaźnika „dochody budżetowe gmin z tytułu udziału w podatku PIT w	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	W odniesieniu do pierwszej części uwagi - nie ma odpowiednich wskaźników na poziomie gmin. W przypadku "dochodów budżetowych gmin", wprowadzono nowy, od niedawna udostępniany przez GUS wskaźnik - mediana wynagrodzeń brutto.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				przeliczeniu na 1 mieszkańca" na „kwota dochodu na 1 podatnika". Udział gmin w podatku PIT uległ w ostatnich latach istotnym zmianom. Ponadto, z PIT zwolnione są znaczące grupy społeczne, np. rolnicy indywidualni, a przez to przeliczenie na mieszkańca jest obciążone dużym błędem.			
139	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	31	Mapa 5. Wrażliwość w wymiarze społecznym – Proponuje się zmianę okresu referencyjnego na rok 2023, gdyż lata 2021 i 2022 jako lata pandemiczne, nie są dobrym punktem odniesienia dla wskaźników odwołujących się do danych dotyczących wrażliwości społecznej (w szczególności: W2, W3, W4, W5 i W7) oraz wrażliwości gospodarczej (w szczególności: W1 i W4). Taki wybór może pokazywać zjawiska nietypowe lub odmienne od stanów średnich.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Dane zostały zaktualizowane do ostatniego dostępnego roku
140	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	29	Należy rozważyć wykorzystanie dłuższych szeregów czasowych przy budowie wskaźników. Opieranie się na wskaźnikach obejmujących jeden rok jest mało miarodajne, biorąc pod uwagę dynamicznie zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Pokazany został stan obecny dla danego roku, a ujęcie dynamiczne i prognostyczne prezentowane będzie w modelu. Przyjęto założenie, że mapy wrażliwości będzie można robić rok do roku, co da możliwość porównywania.
141	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	60	Obecnie zaproponowany zestaw wskaźników do map wrażliwości i odporności jest niewystarczający i nie do końca właściwie obrazuje analizowane kwestie (dla przykładu wskaźniki wykorzystane w wymiarze przestrzennym).	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona częściowo	Mapa przestrzenna została usunięta z dokumentu. Pozostałe wskaźniki poddane zostały weryfikacji.
142	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	22	Powinien występować ścisły związek przyczynowo-skutkowy między wskaźnikami a zjawiskami. Dobór wskaźników jest bardziej podyktowany ich powszechnością i dostępnością niż zależnościami determinującymi efekty lub cele do osiągnięcia w 2050.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Dobór wskaźników rzeczywiście jest w dużej mierze podyktowany dostępnością, co wynika z przyjętej metody i dokonywania analizy na poziomie gmin, na którym wiele wskaźników nie jest dostępnych. Wspomnienie powszechność także wynika z ograniczeń dostępności.
143	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	29	Przyjęta w dokumencie metodologia i zastosowanie wskaźników syntetycznych wskazuje uogólniony obraz zróżnicowania terytorialnego poszczególnych gmin w danym wymiarze. Uniemożliwia to prawidłową ocenę, nie obrazuje faktycznych problemów poszczególnych gmin i utrudnia wskazanie właściwych narzędzi i rozwiązań.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Mapy mają charakter poglądowy a nie przesądzający o konieczności interwencji na danym obszarze. KRK to dokument pokazujący z jakimi wyzwaniem musimy się mierzyć i w jakim zakresie poszczególne terytoria są wrażliwe na wskazane wyzwania. Wrażliwość lub jej brak nie oznacza konieczności podejmowania określonych interwencji. Oznacza konieczność zastanowienia się przy programowaniu jakichkolwiek interwencji nad odpowiednim doбором instrumentów, żeby interwencja była skuteczna.
144	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	całość	Skala w legendach „map” wymaga uzupełnienia/skonkretyzowania (tj. opisane są skrajne kolory bez kolorów pośrednich).	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Jest wskazane stopniowanie wrażliwości (od wysokiej do niskiej). Nie ma potrzeby określania poszczególnych stopni. To są mapy poglądowe, pokazujące większy lub mniejszy stopień wrażliwości. Określenie nazwy poszczególnych stopni nie wnosi wartości dodanej.
145	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	61	Sugerujemy, stworzenie jednej mapy syntetycznej, która będzie prezentować wrażliwość w różnych wymiarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzennym. Taka mapa będzie podsumowaniem kompleksowej oceny regionów, uwzględniając wszystkie kluczowe aspekty składające się na ich wrażliwość.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Pokazanie wszystkich zjawisk na jednej mapie nie jest możliwe z uwagi na zastosowaną metodologię. Ponadto takie zobrazowanie byłoby nieczytelne
146	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	63	Dotyczy Słownika pojęć: „Odporność terytorialna - zdolność danego terytorium do przetrwania, adaptacji i szybkiej odbudowy w obliczu wstrząsów, kryzysów lub zmian/ zdolność do minimalizowania negatywnych skutków kryzysów oraz szybkiego powrotu do stabilności i wzrostu.” - Wydaje się, że do zbadania/oceny odporności wewnętrznej powinny zostać wzięte pod uwagę - podobnie jak w przypadku odporności terytorialnej na poziomie krajów - wskaźniki dotyczące np.: bezpieczeństwa, zdrowia publicznego, spójności społecznej i demografii, poziomu inwestycji zagranicznych czy atrakcyjności inwestycyjnej. Wiele tych aspektów ma wpływ na sytuację rozwojową w poszczególnych gminach.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Mapa została usunięta z dokumentu

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
147	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	60	Wrażliwość w wymiarze przestrzennym – nie jest zrozumiała jej interpretacja – „Mapę wrażliwości w wymiarze przestrzennym (patrz Mapa 27) nakreślono w oparciu o dostępność do usług publicznych i transport publiczny, infrastrukturę techniczną, planowanie przestrzenne i jego cyfryzację oraz błękitno-zieloną infrastrukturę. Poza dużymi miastami i ich obszarami funkcjonalnymi niską wrażliwością w tym obszarze charakteryzuje się zachodnia Polska. Wysoką wrażliwością cechuje się centralna i wschodnia Polska, w szczególności obszary przygraniczne oraz leżące blisko granic województw. Poza dużymi miastami i ich obszarami funkcjonalnymi niską wrażliwością w tym obszarze charakteryzuje się zachodnia Polska.”	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Mapa została usunięta z dokumentu
148	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	51	Wydaje się, że do badania/oceny odporności wewnętrznej powinny zostać wzięte pod uwagę - podobnie jak w przypadku odporności terytorialnej na poziomie krajów - wskaźniki dotyczące np.: bezpieczeństwa, zdrowia publicznego, spójności społecznej i demografii, poziomu inwestycji zagranicznych czy atrakcyjności inwestycyjnej. Wiele tych aspektów ma wpływ na sytuację rozwojową w poszczególnych gminach.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Mapa została usunięta z dokumentu
149	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	KRK	31	Uwaga dot. części "Mapa wrażliwości w wymiarze społecznym (patrz Mapa 5) prezentuje wskaźnik syntetyczny uwzględniający dane dotyczące demografii (przyrostu naturalnego, migracji i obciążenia demograficznego), ubóstwa, bezrobocia, poziomu wykształcenia i dochodów mieszkańców." Proponuje się dopisać w tekście i uwzględnić na mapie 5. Wrażliwość w wymiarze społecznym wskaźnik cząstkowy: zmiana liczby ludności, a jako miernik cząstkowy zastosować średnioroczny wzrost/ubytek liczby ludności.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Do analizy użyty został przyrost naturalny, ponieważ wskaźnik jest mniej wrażliwy na zmiany administracyjne i bardziej wiarygodny niż bilans ludności GUS
150	Urząd Miasta Torunia - Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia	KRK	31	W mapach wrażliwości powinna zostać zastosowana metodologia, która bazuje na źródłach danych i wskaźnikach, które są publikowane systematycznie według tej analogicznej metodologii i pewne jest, że przez kolejne lata dane te będą nadal publikowane.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Zasadniczo na takich wskaźnikach bazuje analiza, są jednak pewne odstępstwa. Wskaźniki, które z uwagi na ich znaczenie i brak zbliżonych danych w statystykach publicznych zostały uwzględnione.
151	Gmina Miasto Włocławek	KRK		Miasta tracące funkcje społeczno – gospodarcze należy wesprzeć odpowiednimi instrumentami, które w sposób rzeczywisty wyrównają ich szanse rozwojowe, zmniejszając dystans do uprzywilejowanych obecnie wysoko rozwiniętych ośrodków wojewódzkich i metropolitalnych.	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	KRK nie jest strategią - nie określa celów, kierunków interwencji ani konkretnych działań, a tym samym nie zawiera systemu realizacji, w tym nie decyduje o konkretnym wsparciu np. miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. To jest domena dokumentów strategicznych.
152	Gmina Miasto Włocławek	KRK	6	pkt.5 jest: Reorganizacja przestrzeni: Rozrost silnych miast oraz miejskich obszarów funkcjonalnych Przemiany na terenach wiejskich, Zmiany w użytkowaniu terenów Proponowany zapis: Reorganizacja przestrzeni: Rozrost silnych miast oraz miejskich obszarów funkcjonalnych, Wsparcie rozwoju średnich miast tracących funkcje społeczno - gospodarcze, Przemiany na terenach wiejskich, Zmiany w użytkowaniu terenów	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	Wsparcie rozwoju średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze nie jest trendem. Jest to kierunek interwencji, który reaguje między innymi na utratę funkcji i wyludnianie się miast małych i średnich.
153	Prezydent Miasta Torunia	KRK		Dokument ten, choć w mojej opinii niezwykle trafnie identyfikuje strategiczne wyzwania i scenariusze polityki społeczno-gospodarczej, to jednak zbyt pobieżnie traktuje istotny przecież obszar polityki miejskiej. W zaprezentowanym w ramach niniejszych konsultacji projekcie zabrakło przede wszystkim podkreślenia ambicji zaszczepienia i wdrożenia koncepcji Smart City jako pożądanego, docelowego modelu funkcjonalnego dla polskich miast, co staje się przecież zagadnieniem palącym, w czasie gdy miasta na całym świecie szukają nowatorskich i zrównoważonych rozwiązań w dobie szybkiego	przestrzeń	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Dokument uwzględnia rozwój smart cities - patrz zał. 1 Trendy rozwojowe w perspektywie 2050 r. (Rozwijają się będą smart cities i smart villages w skali całego kraju. Rozwój smart spaces najszybciej przebiegać będzie w dużych miastach, o największym potencjale do tworzenia i absorpcji tego typu innowacji). Również w scenariuszach: Polska w świecie stawiającym na dalszą globalizację i Polska w świecie intensywnego wykorzystania technologii i powolnej atomizacji społeczeństwa przewiduje się rozwój inteligentnych miast. W czterech najważniejszych wyzwaniach w perspektywie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				postępu technologicznego, globalizacji oraz konieczności przeciwdziałania skutkom kryzysu ekologicznego. Ujęcie Smart City w KRK 2050 powinno w mojej opinii, w szczególności uwzględnić, z jednej strony m. in. szeroko rozumianą sferę zintegrowanych polityk: ochrony środowiska, adaptacji do zmian klimatu, zrównoważonej mobilności miejskiej oraz cyfryzacji, z drugiej zaś implementację rozwiązań urbanistycznych odpowiadających na wyzwania nowoczesnej Gospodarki 4.0 i jej kolejnych iteracji. Wdrożenie idei Smart City umożliwi stworzenie miast przyszłości - odpornych, zdrowych i przyjaznych dla swoich mieszkańców oraz otaczającej przyrody.			długookresowej, również przewijają się kwestie miejskie wpisujące się w koncepcję smart cities. KRK jest dokumentem zintegrowanym i interdyscyplinarnym. Wskazuje jedynie ogólne wyzwania z którymi należy się zmierzyć bez wskazywania konkretnych sposobów jak to zrobić - to jest domena strategii i polityk publicznych. Bardziej szczegółowo kwestie miejskie, w tym realizacji koncepcji miasta inteligentnego, będą ujęta w śsrk, ksrr czy krajowej polityce miejskiej.
154	Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia	KRK	58	Uczelnie wyższe w pięciu analizowanych miastach mają także wysoki potencjał naukowy, o czym świadczy duża liczba wniosków zakwalifikowanych do finansowania przez NCN w latach 2019-2021, jak również współczynnik sukcesu w uzyskaniu grantu (Lublin – 200 wniosków, przy skuteczności ponad 14%; Toruń – odpowiednio: ponad 150, blisko 19%; Białystok – odpowiednio: ponad 120, ponad 16%; Rzeszów – odpowiednio: blisko 50, 12%; Bydgoszcz – odpowiednio: niespełna 50, 12%). Jak wynika z zaprezentowanej analizy danych ilościowych grupa tzw. „aglomeracji regionalnych” określonych przez IRMiR jest silnie zróżnicowana. Można wyróżnić w niej trzy zasadnicze kategorie ośrodków: 1. Takie, których realny zasięg oddziaływania znacznie wykracza poza obszar danego województwa (należą do niej wszystkie analizowane miasta); 2. Takie, których zasięg oddziaływania obejmuje obszar województwa i wobec których pojęcie „aglomeracja regionalna” wydaje się adekwatne; 3. Takie, których zasięg oddziaływania obejmuje obszar tylko części województwa. Powyższe oznacza, że poza kategorią oznaczoną jako 2, pozostałe ośrodki są niewłaściwie zakwalifikowane. Inaczej ujmując – zakwalifikowano tu ośrodki, które faktycznie należą do trzech poziomów hierarchicznych. Błędem logicznym i metodycznym jest lokowanie w jednej grupie zarówno ośrodków stołecznych województw, jak i miast, które realnie oddziałują tylko na części województw (mają realnie znaczenie uzupełniające ośrodki stołeczne – w zakresie niektórych funkcji i w odniesieniu do części województw). Potencjał Białegostoku Bydgoszczy, Lublina, Rzeszowa i Torunia, zakwalifikowanych przez IRMiR do grupy „aglomeracji regionalnych” jest silnie niedoszacowany i miasta te należałoby postrzegać jako „metropolie krajowe”. Polityka rozwoju tych miast opiera się na strategiach szczebla lokalnego, ponadlokalnego i regionalnego. Jednak nie byłaby możliwa bez adekwatnych dokumentów szczebla krajowego. W związku z tym nie do zaakceptowania jest, by dokumenty te były sporządzane w oparciu o nierzetelne przesłanki – błędną metodykę, nieaktualne dane, niewiarygodne źródła.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Przedstawione w KRK zobrazowanie policentrycznego rozwoju kraju bazuje na badaniu "Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020" IRMiR. Dokument wraz z metodologią jest dostępny na stronach Instytutu. Badanie były różne wskaźniki i w różnych latach, na co zresztą wskazuje tytuł opracowania. Przypisanie miast do poszczególnych typów zostało dokonane w oparciu o wskaźnik centralności oparty na kryterium liczby instytucji i podmiotów świadczących usługi centralne. Wybrano 66 typowych usług zarówno publicznych jak i rynkowych. Wybrane usługi reprezentowały różne obszary tematyczne oraz różny zasięg oddziaływania (usługi wyższego rzędu i usługi niskiego rzędu). Wartość wskaźnika wynikała z faktu posiadania usługi danego typu jak i jej częstotliwości występowania. Wskaźnik po znormalizowaniu mógł przyjąć wartość od 0 do 100 (100 - ośrodek najlepiej wyposażony, a więc w przypadku polski, Warszawa). Podział na rządy/typy wyłonił się poprzez identyfikację naturalnych przerw w zbiorze, w których następował znaczący przeskok wartości wskaźnika. Liczbę 7 rzędów/typów przyjęto jak w klasycznej teorii ośrodków centralnych Christallera. W efekcie powstały różne typy ośrodków, które odzwierciedlają zróżnicowania np. pomiędzy poszczególnymi miastami wojewódzkimi - wszystkie miasta wojewódzkie nie mają takiego samego potencjału, oddziaływania i funkcji. KRK uzupełniono o informację, że obrazuje ona stan obecny i nie ogranicza rozwoju poszczególnych ośrodków w przyszłości. Dodany fragment: Mapa pokazuje zróżnicowane potencjały ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych. Nie przesądza o możliwościach rozwoju poszczególnych ośrodków miejskich w przyszłości ani o ich przyszłej pozycji względem innych miast. Ma być impulsem do weryfikacji funkcji ośrodków miejskich, wymagających wzmocnienia w pierwszej kolejności, by systematycznie podnosić jakość życia mieszkańców (zarówno ośrodka miejskiego jak i jego obszaru funkcjonalnego). Ważnym elementem zachowania odpornej sieci policentrycznej jest także współpraca i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych pomiędzy miastami, by podnosić atrakcyjność większych obszarów aglomeracyjnych czy całych regionów i przyciągać nowych mieszkańców lub inwestorów.
155	Unia Metropolii Polskich	KRK		Zwracamy przy tym uwagę, że wykorzystane w projekcie KRK 2050 opracowanie pt. „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” autorstwa Instytutu Rozwoju Miast i Regionów budzi wiele poważnych wątpliwości, które zostały bardzo wyraźnie wskazane w uwagach miasta Białystok i miasta Bydgoszcz. Załączamy je do niniejszego wystąpienia. Potencjał takich ośrodków jak m.in. Białystok, Bydgoszcz, Lublin, Rzeszów, które IRMiR	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona i częściowo uwzględniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez przyzmat podziału administracyjnego, ale również przez przyzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				zakwalifikował do grupy „aglomeracji regionalnych”, jest silnie niedoszacowany. Miasta te należałoby postrzegać jako „metropolie ponadregionalne”. Ich polityki rozwojowe bazują na strategiach szczebla lokalnego, ponadlokalnego i regionalnego. Nie byłyby jednak możliwe do realizacji bez adekwatnych zapisów dokumentów szczebla krajowego. Dlatego ocena potencjału tych ośrodków musi być sporządzona w oparciu o rzetelne przesłanki, prawidłową metodykę i aktualne dane.			tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast. Niemniej jednak w KRK uzupełniono zapisy odnoszące się do typologii miast wskazując, że zamieszczona mapa ma charakter diagnostyczny, a nie prognostyczny, a zakwalifikowanie określonych miast do poszczególnych typów nie ogranicza możliwości ich rozwoju.
156	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	KRK	58	Podkreśla się konieczność zmiany treści mapy oznaczonej nr 25 i zatytułowanej „Typologia ośrodków centralnych”. Stoi się na stanowisku, iż w KRK2050 powinna zostać zamieszczona mapa pokazująca docelowy, oczekiwany stan sieci osadniczej, która w sposób optymalny realizowałaby ideę zrównoważonego rozwoju w ujęciu terytorialnym, ale także odpowiadała na zidentyfikowane w KRK2050 wyzwania, przed którymi stoi państwo polskie. Jeśli idea zamieszczenia mapy miało być ujęcie diagnostyczne (na co wskazuje źródło pochodzenia mapy), a więc pokazanie stanu wyjściowego, u progu obowiązywania KRK2050, powinno być to w opracowaniu bardzo wyraźnie zaznaczone. Obecnie kontekst, w którym mapa została ulokowana, może sugerować, że to mapa przedstawiająca stan docelowy.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona częściowo	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. W KRK nie przewiduje się również określenia hierarchii sieci osadniczej w perspektywie 2050 r. Takie przesądzenia mogą pojawić się w śsrk (w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej). Tekst zostanie doprecyzowany, aby nie było wątpliwości co do treści mapy. Dodany fragment: <i>Mapa pokazuje zróżnicowane potencjały ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych. Nie przesądza o możliwościach rozwoju poszczególnych ośrodków miejskich w przyszłości ani o ich przyszłej pozycji względem innych miast. Ma być impulsem do weryfikacji funkcji ośrodków miejskich, wymagających wzmocnienia w pierwszej kolejności, by systematycznie podnosić jakość życia mieszkańców (zarówno ośrodka miejskiego jak i jego obszaru funkcjonalnego). Ważnym elementem zachowania odpornej sieci policentrycznej jest także współpraca i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych pomiędzy miastami, by podnosić atrakcyjność większych obszarów aglomeracyjnych czy całych regionów i przyciągać nowych mieszkańców lub inwestorów.</i>
157	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	55	Uwaga: Fragment: „(...) dostęp do dobrej jakości usług publicznych czy determinującej wiele innych procesów, dostępność transportu publicznego (...)” należy zastąpić przez: „(...) dostęp do dobrej jakości usług publicznych czy determinującą wiele innych procesów, dostępność transportu publicznego (...)” Uzasadnienie: Niewłaściwa forma gramatyczna.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Tekst został poprawiony zgodnie z uwagą.
158	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	56	Uwaga: Fragment: „Należy również zapewnić pełną, aktualną, zintegrowaną i dobrze zorganizowaną informację pasażerską, która ułatwi dostęp do transportu publicznego” należy uzupełnić o tak ważne elementy, jakimi są: integracja rozkładów jazdy taryf i bilety zintegrowane.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
159	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	53	Uwaga: Fragment: „Odpowiedzialne zaplanowanie i zagospodarowanie przestrzeni ograniczają presję na środowisko naturalne, chroni tereny otwarte i niezabudowane oraz zapewnia spójność przestrzenną systemów przyrodniczych, które znajdują się obecnie pod dużą presją (patrz Mapa 21). Może również stanowić (...)” należy zastąpić przez: „Odpowiedzialne zaplanowanie i zagospodarowanie przestrzeni ograniczają presję na środowisko naturalne, chronią tereny otwarte i niezabudowane oraz zapewniają spójność przestrzenną systemów przyrodniczych, które znajdują się obecnie pod dużą presją (patrz Mapa 21). Mogą również stanowić (...)” Uzasadnienie: Niewłaściwe formy gramatyczne.	przeźwień	Uwaga uwzględniona	Tekst został poprawiony zgodnie z uwagą.
160	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	49	W zdaniu: „W tym kontekście wzmocnienie podmiotowości samorządu terytorialnego i modernizacja systemu ich funkcjonowania stają się nieodzowne, aby umożliwić im realizację prawdziwie zintegrowanej polityki rozwoju, opartej na posiadanym kapitale terytorialnym, z wykorzystaniem nowoczesnych mechanizmów finansowania działań. W skutecznym realizowaniu zadań samorządu będzie również pomagać podejście funkcjonalne i realizowanie wspólnych działań na rzecz społeczności lokalnych przez zrzeszające się jednostki samorządu terytorialnego” proponuje się zmienić fragment: „(...) zrzeszające się jednostki samorządu terytorialnego” przez: „współpracujące z sobą jednostki samorządu terytorialnego”. Uzasadnienie: Wspólne działania nie zawsze wiążą się z koniecznością zrzeszania się samorządów.	przeźwień	Uwaga uwzględniona	Tekst został poprawiony zgodnie z propozycją zapisu.
161	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	23	Elementem Wyzwań są skutki przestrzenne, przedstawione w ramce, na końcu każdej z 4 części poświęconych poszczególnym wyzwaniom (str. 32, 43, 52, 60). Ta treść zawiera często nowe elementy w stosunku do opisu danego Wyzwania. W związku z tym, należałoby uzupełnić tekst o stosowne wprowadzenie i komentarz do treści w ramce. Przede wszystkim jednak nie jest zrozumiałe, dlaczego w taki sposób wyodrębniono skutki przestrzenne, skoro wymiarowi przestrzennemu poświęcono w całości jedno z 4 wyzwań (Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska). Powinno ono wyczerpująco opisywać skutki przestrzenne, będące następstwem zjawisk i działań we wszystkich sferach. Skoro wszystkie Wyzwania miałyby podlegać ocenie skutków przestrzennych, to dlaczego w podobny sposób - dla wszystkich Wyzwań - nie określono skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych?	przeźwień	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Każde wyzwanie pokazuje skutki przestrzenne w ramce. Nie oznacza to, że muszą one być opisane w tekście - to znacznie rozbudowałoby treść dokumentu. Wyodrębnienie skutków przestrzennych w każdym wyzwaniu ma na celu pokazanie, że każda sfera życia społeczno-gospodarczego wpływa na przestrzeń. Osobne wyzwanie przestrzenne ma zobrazować różne inne czynniki kształtujące przestrzeń, które są przekrojowe i nie zawsze będą możliwe do całościowego zobrazowania w pozostałych wyzwaniach.
162	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	53	Jak wynika z analizy trendów (Załącznik 1), wiele trendów dotyczy miast lub też w sposób istotny na nie wpływa. Dlatego zaskakuje fakt, że w wyzwaniu 'Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska' uwagę skupiono na 'Policentryczności sieci osadniczej' oraz na 'Wielofunkcyjnych obszarach wiejskich', nie wyodrębniono natomiast żadnego wyzwania dotyczącego funkcjonowania i rozwoju miast - w kontekście rozwoju technologii, zmian klimatu, demografii, migracji itp. Wymaga to uzupełnienia (patrz np. trend rozrost silnych miast oraz uwagi dot. tego trendu).	przeźwień	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Kwestie funkcjonowania, rozwoju i roli miast zostały ujęte przede wszystkim w wyzwaniu Policentryczność sieci osadniczej. Z innych zgłoszonych uwag wynika potrzeba podkreślenia i ujęcia wzrostu metropolii i ich roli - wątek ten zostanie rozwinięty. Ponadto wątki dotyczące tematyki miejskiej zostały ujęte w dokumencie w różnych kontekstach, w tym np. rozwoju smart cities, mitygacji i adaptacji do zmian klimatu - (1) w wizji: Polska jest bardziej odporna na skutki zmian klimatu, między innymi dzięki konsekwentnej realizacji działań adaptacyjnych w różnych sektorach i obszarach uwzględnionych w krajowej strategii adaptacji. Nastąpiło

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							powszechnie zazielenianie zurbanizowanej przestrzeni, aż do osiągnięcia jej zadowalającego poziomu, dzięki czemu warunki życia na obszarach miejskich poprawiły się. (...) Dzięki systematycznie uzupełnianej i rozwijanej błękitno-zielonej infrastrukturze, obszary te są odporne na zmiany klimatu i sprzyjają interakcjom międzyludzkim.); (2) w scenariuszach: W miastach wprowadzono obligatoryjne strefy czystego transportu i rozwinięto błękitno-zieloną infrastrukturę. (...) Zaczęto powszechnie wdrażać koncepcję „miast inteligentnych” oraz postawiono na rozwój błękitno-zielonej infrastruktury – zarówno w dużych, jak i małych oraz średnich miastach – w celu adaptacji do zmian klimatu i poprawy jakości życia mieszkańców; (3) w wyzwaniu Państwo odporne na zagrożenia: Na wszystkich typach obszarów ważnym elementem będzie rozwój błękitno-zielonej infrastruktury (patrz wyzwanie Ochrona kapitału naturalnego i gospodarka umiaru) w celu przywrócenia im usług ekosystemowych. W obszarach zurbanizowanych dodatkowo konieczne będzie prowadzenie powszechnych i zdecydowanych działań minimalizujących występowanie miejskich powodzi błyskawicznych, wysp ciepła oraz ich skutków. Ponadto w wielu miejscach dokument ogólnie odnosi się do mitygacji i adaptacji do zmian klimatu, bez ukierunkowywania się w wyróżniania miast w tym aspekcie.
163	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	60	Opis Mapy 27 - Wrażliwość w wymiarze przestrzennym ma zdecydowanie zbyt ogólnikowy charakter. Jak wynika z opisu, mapę tą stworzono m. in. w oparciu o planowanie przestrzenne. Może zamiast takiej treści, lepiej byłoby zawrzeć odwołanie do Załącznika 3? Opis Mapy wymaga uzupełnienia o wnioski, wykraczające poza wskazanie terenów o wysokiej lub niskiej wrażliwości, jak to ma miejsce obecnie. Opis powinien zawierać wskazania dotyczące wymaganych interwencji na poszczególnych terytoriach, w powiązaniu z Wyzwaniami, jak i wskaźnikami, w oparciu o które stworzono mapę (patrz też: szczegółowe uwagi dot. doboru wskaźników, przedstawione w uwagach do Załącznika 3).	przeźreń	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa zostanie usunięta z dokumentu.
164	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	17	Przedstawione w dokumencie głównym Scenariusze w bardzo ograniczonym stopniu akcentują istniejące w Polsce uwarunkowania przestrzenne, w tym kwestie związane z nadpodażą gruntów budowlanych oraz chaotycznie rozproszoną zabudową. Zgodnie ze scenariuszem 4 (rozszerzony opis w Załączniku 2), odpowiedzią na te wyzwania ma być dogęszczanie zabudowy. To rozwiązanie nie uwzględnia jednak skali nadpodaży gruntów, a także trendów demograficznych. Żaden ze scenariuszy nie przewiduje, że tworzenie zwartych miast może oznaczać w przyszłości wyburzenie budynków (a nawet całych osiedli) na peryferiach, co nie jest koncepcją abstrakcyjną - miało już miejsce po zjednoczeniu Niemiec, gdy masowe migracje wewnętrzne doprowadziły do wyludnienia się miast na terenach dawnego NRD. Kluczowe jest nie tylko powstrzymanie negatywnych procesów, jakie miały miejsce w okresie ostatnich 20 lat w Polsce, ale też stworzenie rozwiązań dotyczących istniejącej, rozproszonej zabudowy. Scenariusz 4 wymaga także korekty w zakresie planów ogólnych gmin. Rozpoczęcie prac nad nimi nie jest perspektywą roku 2050. W gminach już toczą się te prace, a uchwalenie dokumentów powinno nastąpić do końca 2025 r. Warto byłoby też uzupełnić słownik pojęć o recykling przestrzeni.	przeźreń	Uwaga uwzględniona	W scenariuszu 4 dodano wątek planów ogólnych. Nowe brzmienie fragmentu: <u>W latach 20. rozpoczęły się prace nad planami ogólnymi gmin</u> , szerszym wykorzystaniem cyfrowych i satelitarnych narzędzi w planowaniu przestrzennym oraz szerszym wykorzystaniem big data gromadzonych przez zajmujące się zbieraniem danych przestrzennych firmy. Przystąpiono do pracy nad wzmocnieniem koordynacji zarządzania przestrzenią w układach funkcjonalnych, tak aby rozwój przestrzenny kraju odbywał się w sposób zaplanowany i skoordynowany, z poszanowaniem władztwa planistycznego samorządów, wynikającego z regulacji krajowych dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa i utrzymania ładu przestrzennego. <u>W oparciu o plany ogólne gmin</u> rozlewianie zabudowy zostało zatrzymane, a procesy budowlane musiały uwzględniać w jeszcze większym stopniu ograniczenia nadającej się do życia i zagospodarowania przestrzeni oraz interes publiczny, w tym dziedzictwo architektoniczne.
165	Urząd Marszałkowski	KRK	43	Skutki przestrzenne wyzwania 'Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne i	przeźreń	Uwaga wyjaśniona	KRK jako dokument wizyjny, o dużym poziomie ogólności nie zawiera zapisów o charakterze

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie			klimat' wymagają weryfikacji, ze względu na ich niespójność. Z jednej strony wskazano ograniczenie terenów pod nową zabudowę, z drugiej – zajęcie nowych terenów na cele zabudowy związanej z transformacją energetyczną, a także działalnością gospodarczą. Wskazano także zwiększenie powierzchni obszarów cennych przyrodniczo i chronionych, a jednocześnie zajmowanie coraz większej powierzchni terenów otwartych na cele gospodarcze. Wskazano wdrożenie nowych standardów architektonicznych i urbanistycznych, bez wyjaśnienia, choćby ramowo, jakie zmiany miałyby z tego wynikać. Pominęto przy tym kwestie związane z kształtowaniem zabudowy w układzie zwartym, który jest najbardziej efektywnym modelem, biorąc pod uwagę kwestie techniczne, ekonomiczne i społeczne. Pominęto także wdrażanie działań związanych z adaptacją do zmian klimatu, z naciskiem na obszary miast, a także wyłączeniem spod zainwestowania obszarów szczególnie narażonych na konsekwencje zmian klimatu. Warto byłoby zintegrować tą treść z wyzwaniem 'Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska' (str. 53). Wątpliwości rodzi też to, dlaczego rozwój sieci ciągów pieszych wskazano jako efekt zmiany modelu gospodarczego. Czy ta sieć będzie obejmować obszary miast czy tereny wiejskie? Wymaga to wyjaśnienia lub weryfikacji.			przesądzeń. W związku z tym skutki przestrzenne poszczególnych wyzwań mogą być niespójne (czasami wręcz sprzeczne), ze względu na to, że ich potencjalne wystąpienie zależy od decyzji podjętych na niższych szczeblach planowania strategicznego - w zależności od decyzji wystąpić może jeden lub drugi skutek.
166	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	27-29	W opisie tego wyzwania wskazano, że „Ważne jest, aby budowanie zasobu mieszkaniowego było zgodne z zasadami zagospodarowania przestrzennego”. Należy mieć świadomość, że same zasady planowania przestrzennego nie oznaczają ochrony ład przestrzennego, czego dowodem są efekty funkcjonującego od 20 lat w Polsce systemu planowania przestrzennego. Sugeruje się zmienić tą treść, wskazując wprost ład przestrzenny i zrównoważony rozwój jako podstawę działań związanych z rozwojem zabudowy i gospodarowaniem przestrzenią.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona a częściowo	Nowe brzmienie: "Ważne jest, aby budowanie zasobu mieszkaniowego było zgodne z zasadami <u>ładu przestrzennego</u> , projektowania uniwersalnego <u>oraz z uwzględniało oszczędzanie energii i wody.</u> "
167	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	54	W wyzwaniu 'Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń' zawarto stwierdzenie, że gospodarowanie przestrzenią wymaga uwzględnienia szeregu czynników, m.in. „błękitno-zielonej infrastruktury, w tym korytarzy ekologicznych”. Zgodnie z definicją w słowniku pojęć (str. 63), błękitno-zielona infrastruktura to „wielofunkcyjna sieć terenów pokrytych roślinnością lub wodami oraz rozwiązań bazujących na funkcjach przyrodniczych, zaprojektowana i zarządzana w sposób mający zapewnić szeroką gamę usług ekosystemowych”. Korytarz ekologiczny, wg ustawy o ochronie przyrody, jest obszarem umożliwiającym migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Biorąc pod uwagę powyższe definicje, nie można jednoznacznie stwierdzić, że błękitno-zielona infrastruktura zawiera w całości znaczenie terminu korytarzy ekologicznych i na odwrót.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona a	Nowe brzmienie: "Wymaga to uwzględnienia szeregu czynników m.in. ochrony cennych gleb i zasobów wodnych, błękitno-zielonej infrastruktury, korytarzy ekologicznych, ograniczenia zagospodarowywania terenów zalewowych, wzmocnienia infrastruktury krytycznej czy rozwoju transkontynentalnych i transeuropejskich połączeń transportowych (<u>w tym portów morskich</u>)."
168	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	53	W wyzwaniu 'Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska' zaakcentowania wymaga potrzeba integracji planowania przestrzennego z innymi obszarami polityki. Zrozumienie, że decyzje w obszarze społecznym i gospodarczym mają wpływ na przestrzeń, jak i tego, że decyzje przestrzenne mają określone konsekwencje gospodarcze i społeczne oraz stworzenie systemu, który będzie to uwzględniał, jest kluczowym warunkiem kształtowania zrównoważonej przestrzeni kraju.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona a	W wyzwaniu Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń dodano fragment: "Planowanie rozwoju wymaga zintegrowanego podejścia tj. traktowania planowanie przestrzennego jako obowiązkowej części planowania rozwoju. Uwarunkowania przestrzenne i procesy zachodzące w przestrzeni powinny determinować rozwój społeczno-gospodarczy, a rozwój społeczno-gospodarczy powinien być rozważany w kontekście wpływu na zmiany w środowisku, przestrzeni, zasobach." Zintegrowane planowanie rozwoju zostało również zaakcentowane w wyzwaniu Stabilny system zarządzania i współzależności państwem.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
169	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	11	Oznaczenia na infografice nr 21 – kolory wskazują na inny charakter obszarów niż oznaczenia literowe, np. w przypadku OF Białegostoku	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	Mapka pochodzi z artykułu Policentryczność regionów miejskich w Polsce (Przegląd Geograficzny, 2020, tom 92 zeszyt 4, str. 455-47). Na rysunku przedstawione są dwie niezależne od siebie typologie policentryczności funkcjonalnej regionów miejskich: (1) wyniki pomiaru policentryczności na podstawie metodyki opisananej w artykule, (2) typy policentryczności wg van der Laana.
170	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	16	W opisie wizji w części WSPÓLNA PRZESTRZEN skupiono się na obszarach miejskich, zurbanizowanych, zaś bardzo mało miejsca poświęcono obszarom wiejskim, a jeśli już, to mówi się o nich głównie w kontekście rolnictwa; nie ma mowy o ich dostępności, o tym czy udało się ograniczyć wykluczenie komunikacyjne osób zamieszkujących na tych obszarach, zapewnić dobry dostęp do usług publicznych, co obecnie jest bardzo dużym problemem	przestrzeń	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Wiele zapisów wizji dotyczy wszystkich terytoriów, w tym obszarów wiejskich np.: <i>Wszystkie terytoria Polski stanowią przyjazną, bezpieczną i wygodną przestrzeń do życia. Niezależnie od miejsca, mieszkańcy mogą zaspokoić swoje racjonalne i zrównoważone potrzeby w zakresie dostępności do usług publicznych, energii, dostępu do Internetu i sieci łączności, wody, terenów zieleni i dobrej jakości środowiska. Dzięki systematycznie uzupełnianej i rozwijanej błękitno-zielonej infrastrukturze, obszary te są odporne na zmiany klimatu i sprzyjają interakcjom międzyludzkim.</i> Ponadto wskazano wprost na wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich,
171	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK		Zagadnieniem, które powinno wyraźniej niż dotąd wybrzmieć w KRK 2050 jest nadanie priorytetu zielonej transformacji miast. W dobie globalnych zmian klimatycznych, intensyfikacji procesów urbanizacyjnych oraz degradacji środowiska naturalnego, konieczne staje się wypracowanie nowych, zrównoważonych modeli zarządzania przestrzenią miejską, uwzględniających rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury i „odbetonowanie” przestrzeni miejskiej. Reintrodukcja oraz rozbudowa zieleni miejskiej to potrzeby, na które coraz powszechniej wskazują mieszkańcy polskich miast w ankietach dotyczących oceny jakości życia. Istotna jest także kwestia niedostrzeżenia wagi i znaczenia dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę UNESCO jako ważnego elementu rozwoju gospodarczego kraju, a także promocji Polski za granicą. Obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO są przede wszystkim świadectwem historii, sztuki i tradycji, które kształtują tożsamość kulturową społeczności lokalnych. Dlatego objęcie szczególnym mecenatem Państwa tych miejsc jest kluczowe, z jednej strony dla zachowania i przekazania dziedzictwa przyszłym pokoleniom, a z drugiej ma niebagatelny wpływ na rozwój turystyki, stanowiącej jeden z najważniejszych sektorów gospodarki w wielu miastach – obiekty UNESCO przyciągają turystów z całego świata, co generuje dochody i stymuluje lokalną gospodarkę.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona częściowo	Wątki dotyczące tematyki miejskiej zostały ujęte w dokumencie w różnych kontekstach, w tym mitygacji i adaptacji do zmian klimatu – (1) w wizji: Polska jest bardziej odporna na skutki zmian klimatu, między innymi dzięki konsekwentnej realizacji działań adaptacyjnych w różnych sektorach i obszarach uwzględnionych w krajowej strategii adaptacji. Nastąpiło powszechne zazielenianie zurbanizowanej przestrzeni, aż do osiągnięcia jej zadowalającego poziomu, dzięki czemu warunki życia na obszarach miejskich poprawiły się. (...) Dzięki systematycznie uzupełnianej i rozwijanej błękitno-zielonej infrastrukturze, obszary te są odporne na zmiany klimatu i sprzyjają interakcjom międzyludzkim.; (2) w scenariuszach: W miastach wprowadzono obligatoryjne strefy czystego transportu i rozwinięto błękitno-zieloną infrastrukturę. (...) Zaczęto powszechnie wdrażać koncepcję „miast inteligentnych” oraz postawiono na rozwój błękitno-zielonej infrastruktury – zarówno w dużych, jak i małych oraz średnich miastach – w celu adaptacji do zmian klimatu i poprawy jakości życia mieszkańców; (3) w wyzwaniu Państwo odporne na zagrożenia: Na wszystkich typach obszarów ważnym elementem będzie rozwój błękitno-zielonej infrastruktury (patrz wyzwanie Ochrona kapitału naturalnego i gospodarka umiaru) w celu przywrócenia im usług ekosystemowych. W obszarach zurbanizowanych dodatkowo konieczne będzie prowadzenie powszechnych i zdecydowanych działań minimalizujących występowanie miejskich powodzi błyskawicznych, wysp ciepła oraz ich skutków. Ponadto w wielu miejscach dokument ogólnie odnosi się do mitygacji i adaptacji do zmian klimatu, bez ukierunkowywania się w wyróżniania miast w tym aspekcie. Jeżeli chodzi o znaczenie dziedzictwa kulturowego wątek ten został dostrzeżony w wyzwaniu Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska jako potencjał dla rozwoju turystyki i rekreacji w miastach małych i średnich i ich obszarach funkcjonalnych oraz na terenach wiejskich. Ponadto dodano zapis dotyczący dziedzictwa kulturowego. W wyzwaniu Policentryczność sieci osadniczej rozwinięto zdanie: Dla zapewnienia atrakcyjności poszczególnych miast i ich otoczenia konieczne jest dbanie o wysokiej jakości kapitał ludzki, korzystne środowisko dla biznesu oraz wykorzystanie potencjałów i przewag

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							konkurencyjnych np.: dziedzictwa kulturowego, walorów środowiska.
172	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	11	„liczba Polaków mieszkających na wsi zwiększa się” – stwierdzenie jest błędne, gdyż od 2019 r. liczba mieszkańców wsi zmniejsza się. Zwiększać może się jedynie odsetek mieszkańców wsi	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie ze stanem z 31 grudnia 2020 r., na terenach wiejskich mieszkało 15,4 mln osób. W porównaniu z rokiem 2010 liczba ludności wiejskiej wzrosła o 259,2 tys. (fragment opracowania GUS <i>Obszary wiejskie w 2020 roku</i>)
173	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	16	Akapit dotyczący mobilności dzięki rozwiniętej infrastrukturze zeroemisyjnego transportu zbiorowego w niedostatecznym stopniu podkreśla konieczność niwelowania wykluczenia transportowego, które dotyka przede wszystkim tereny wiejskie oraz małe miejscowości (pokazuje on docelową wizję głównie z perspektywy miast). Wg danych Stowarzyszenia Ekonomiki Transportu do 20% miejscowości nie dojeżdża transport publiczny. Należy w zaprezentowanej wizji uwzględnić działania w celu ograniczania wykluczenia transportowego oraz w większym stopniu uwzględnić problematykę w dokumencie (w dokumencie jest wspomniana konieczność poprawy dostępności transportowej, jednak jest problem opisany z punktu widzenia niewystarczającej funkcjonalności – powinno się podkreślić potrzebę przywrócenia dostępu do transportu publicznego osób/terenów wykluczonych transportowo) .	przestrzeń	Uwaga uwzględniona częściowo	W dokumencie KRK uwzględniono potrzebę poprawy dostępności transportowej, a kwestia wykluczenia transportowego jest traktowana jako istotne wyzwanie. Zgadza się, że problem dotyka głównie obszarów wiejskich i małych miejscowości, dlatego wizja została rozszerzona o stwierdzenie: „Wykluczenie transportowe zostało zniwelowane”, co w pełni odzwierciedla długoterminową wizję kraju w 2050 r. Wizja przedstawia pożądaną stan w 2050 roku i, zgodnie z jej założeniami, nie koncentruje się na opisach konkretnych działań, ale na docelowej rzeczywistości, w której wykluczenie transportowe będzie skutecznie wyeliminowane. Szczegółowe analizy oraz planowane działania, mające na celu ograniczenie wykluczenia transportowego, w tym przywrócenie dostępu do transportu publicznego na terenach wykluczonych, będą przedmiotem prac nad dokumentami strategicznymi niższego rzędu, które bardziej szczegółowo uwzględnią regionalne potrzeby i wyzwania związane z transportem.
174	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	53	Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń. Należałoby uzupełnić o strategię rozwoju sieci transportowej, lokalizacji centrów logistycznych również w kontekście zamknięcia szlaków tranzytowych na wschód oraz planowanego włączenia Ukrainy do UE.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
175	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	60	Mapa 27 brak wskazanego okresu, jakiego dotyczą dane, wykorzystane do ich opracowania.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Mapa została usunięta z dokumentu
176	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	57	Mapy nr 23 (Kubatura nowych budynków przemysłowych oddanych do użytku 2013-2023 [m ³]) i 24 (Kubatura nowych budynków biurowych oddanych do użytku 2013-2023 [m ³]) nie korespondują z otaczającym je tekstem. Jeśli mapy przedstawiają zjawiska istotne dla policentryczności sieci osadniczej, powinno zostać to ujęte w opisie	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Dodano zdanie nawiązujące do map: 23 i 24. Dodane zdanie: "Rozwój sektora gospodarki i usług jest jednym z warunków zapewnienia policentrycznego rozwoju (patrz Mapa 23 i 24)."
177	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	30	Niedostatecznie wskazano konieczność kształtowania przestrzeni publicznej, tak aby była dostępna dla osób starszych, w tym dla osób z ograniczeniami mobilności oraz percepcji. - w dokumencie nie uwzględniono konieczności wzmocnienia zasobów związanych z zapewnieniem opieki medycznej dedykowanej osobom starszym, tj. specjalistycznej pomocy geriatrycznej, co wydaje się konieczne z punktu widzenia starzejącego się społeczeństwa – wydaje się, że powinna być w podobny sposób uwzględniona jak wsparcie psychologiczne i psychiatryczne.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona częściowo	W dokumencie dodano potrzebę zapewnienia dostępności przestrzeni publicznych dla seniorów. Natomiast temat geriatry został ujęty w zapisie: "Pokolenie osób starszych (60+), w tym coraz liczniejsza grupa osób sędziwych (80+) i bardzo sędziwych (90+), powinny mieć dobry dostęp do dostosowanych do ich potrzeb usług edukacyjnych, ochrony zdrowia oraz możliwości korzystania z placówek zapewniających zagospodarowanie wolnego czasu czy całodobową opiekę, w sytuacjach gdy wsparcie w miejscu zamieszkania jest niewystarczające." Uzupełniony fragment: "Pokolenie osób starszych (60+), w tym coraz liczniejsza grupa osób sędziwych (80+) i bardzo sędziwych (90+), powinny mieć dobry dostęp do dostosowanych do ich potrzeb <u>przestrzeni publicznych</u> , usług edukacyjnych, ochrony zdrowia oraz możliwości

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							korzystania z placówek zapewniających zagospodarowanie wolnego czasu czy całodobową opiekę, w sytuacjach gdy wsparcie w miejscu zamieszkania jest niewystarczające."
178	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	60	Proponowana zmiana treści KRK: „rekultywacją i ponownym zagospodarowaniem terenów zdegradowanych na dużą skalę” Uzasadnienie zmiany: współcześnie takie procesy również się toczą, jednak z niezadawalającą intensywnością. Zakładamy, że w przyszłości skala tych działań będzie zdecydowanie większa.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Wskazując skutki przestrzenne nie oceniamy skali przewidywanych zmian.
179	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	16	Wygodny system taniego transportu publicznego – propozycja dopisania „taniego” transportu publicznego. Jeśli będzie dobry, a jednocześnie tani, będą korzystać z niego wszyscy.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Nowe brzmienie: "Sprawna logistyka, wygodny i tani system transportu publicznego, coraz szerzej wykorzystujący pojazdy autonomiczne, znacznie ograniczyły indywidualny ruch samochodowy, a miejscami wyeliminowały samochody z centrów miast."
180	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	KRK	60	Mapa 27 prezentuje wskaźnik syntetyczny uwzględniający dane dot.: dostępności do usług publicznych i transport publicznego, infrastruktury technicznej, planowania przestrzennego i jego cyfryzację oraz błękitno-zieloną infrastrukturę. Przy określaniu wskaźnika cząstkowego – dostęp do usług publicznych, przyjęto miernik cząstkowy – obiekty sportowe na 10 tys. ludności. Dobór miernika cząstkowego – obiekty sportowe na 10 tys. ludności w żaden sposób nie odzwierciedla dostępności do usług publicznych. Usługi nierynkowe jednostki samorządu terytorialnego muszą zapewniać w znacznie szerszym zakresie, niż tylko w zakresie sportu. Obejmują one co najważniejsze: edukację, ochronę zdrowia, czy kulturę i takie mierniki powinno się wziąć pod uwagę, wskazując ich dostępność.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.
181	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	KRK	60	Mapa 27 prezentuje wskaźnik syntetyczny uwzględniający dane dot.: dostępności do usług publicznych i transport publicznego, infrastruktury technicznej, planowania przestrzennego i jego cyfryzację oraz błękitno-zieloną infrastrukturę. Przy określaniu wskaźnika cząstkowego – cyfryzacja planowania przestrzennego przyjęto miernik cząstkowy – udział powierzchni MPZP w formie wektorowej. Przedmiotowy miernik cząstkowy przedstawi negatywnie te gminy, które zrobiły MPZP już jakiś czas temu i mają np. 100% pokrycie planami w postaci analogowej, a nie w postaci GIS/CAD. W takiej sytuacji gmina, w której gospodarowanie przestrzenią odbywa się w sposób racjonalny (nie są wydawane decyzje o warunkach zabudowy), wypadnie negatywnie, mimo że ograniczyła niekontrolowaną suburbanizację. Lepszym rozwiązaniem byłoby przyjęcie jako miernika cząstkowego – pokrycia gmin MPZP.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.
182	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	KRK	60	Mapa 27 prezentuje wskaźnik syntetyczny uwzględniający dane dot.: dostępności do usług publicznych i transport publicznego, infrastruktury technicznej, planowania przestrzennego i jego cyfryzację oraz błękitno-zieloną infrastrukturę. Przy określaniu wskaźnika cząstkowego – dostępność transportu publicznego, przyjęto miernik cząstkowy – przeciętna odległość od najbliższej stacji kolejowej. Dostęp do transportu publicznego mierzony dostępnością do linii kolejowej wyklucza te gminy, przez teren których nie przebiega żadna linia kolejowa. Naszym zdaniem lepszym rozwiązaniem byłoby uwzględnienie jako miernika izochrony dojazdu dowolnym środkiem transportu publicznego do np. miejscowości gminnej/ i lub miasta powiatowego i wojewódzkiego.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.
183	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego	KRK	60	Mapa 27 „Wrażliwość w wymiarze przestrzennym” powinna być zilustrowana za pomocą zastosowanych wskaźników.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
184	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	całość	W opisach wyzwań brakuje odniesienia do przestrzeni / terytoriów w zakresie potencjałów czy problemów, z uwzględnieniem ich specyfiki i uwarunkowań. Niespójne podejście do opisów poszczególnych zagadnień i dziedzin, np. zagadnienia związane z transportem i infrastrukturą są ujęte bardzo ogólnie, natomiast w odniesieniu do kwestii społecznych zawarte są szczegółowe opisy planowanych zmian nawet dotyczące poziomu lokalnego (np. ciągi piesze).	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Obszary potencjałowe i problemowe istotne z punktu widzenia realizacji celów rozwojowych będą ujęte w 5srk (w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej). Opisy poszczególnych zagadnień zostaną ponownie przeanalizowane i zrównoważone pod kątem szczegółowości.
185	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu	KRK	61	Z kontekstu można wnioskować trend ku silnym ośrodkom, „aglomeracji”. Nie podnosi się stanowiska w sprawie silnego regionu i roli regionu w policentrycznych układach.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	W wizji, w części Nowoczesna Polska zostało dodane zdanie: „Również polskie regiony i metropolie są rozpoznawalne i konkurencyjne w przestrzeni i relacjach międzynarodowych.” Ponadto w wyzwaniu Państwo odporne na zagrożenia dopisany został fragment: „Również w tym kontekście polskie regiony i metropolie wymagają wzmocnienia pozycji konkurencyjnej i atrakcyjności w przestrzeni międzynarodowej oraz zmniejszenia nierówności poprzez wykorzystanie wiedzy, kreatywności i innowacyjności oraz współpracę w ramach sieci regionów i miast, także w kierunkach zagranicznych”.
186	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	60	Wśród skutków zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej wskazano m. in. ograniczenie dojazdów między miejscowościami. Równocześnie wskazano poprawę dostępności transportu publicznego i innych usług publicznych. Tym samym, treść ta wymaga doprecyzowania lub przeformułowania, również w kontekście wyzwania Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska. Zgodnie z treścią na str. 56: „Policentryczny rozwój wymaga wysokiej dostępności transportowej i organizacji transportu”.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	W KRK przewiduje się ograniczenie dojazdów między miejscowościami jako skutek lepszej dostępności do podstawowych usług publicznych czy rynku pracy. Część miejsc pracy oraz usługi publiczne wyższego rzędu nadal będą wymagały dojazdów. Ułatwić ma to dostępny i tani transport publiczny.
187	Urząd Miasta Torunia	KRK		Choć projekt KRK 2050 niezwykle trafnie identyfikuje strategiczne wyzwania i scenariusze polityki społeczno-gospodarczej, to jednak zbyt pobieżnie traktuje istotny obszar polityki miejskiej. W zaprezentowanym w ramach niniejszych konsultacji projekcie KRK 2050 zabrakło przede wszystkim podkreślenia ambicji zaszczepienia i wdrożenia koncepcji Smart City jako pożądanego, docelowego modelu funkcjonalnego dla polskich miast, co staje się przecież zagadnieniem palącym, w czasie gdy miasta na całym świecie szukają nowatorskich i zrównoważonych rozwiązań w dobie szybkiego postępu technologicznego, globalizacji oraz konieczności przeciwdziałania skutkom kryzysu ekologicznego. Ujęcie Smart City w KRK 2050 powinno w szczególności uwzględnić z jednej strony m.in. szeroko rozumianą sferę zintegrowanych polityk: ochrony środowiska, adaptacji do zmian klimatu, zrównoważonej mobilności miejskiej oraz cyfryzacji, z drugiej zaś implementację rozwiązań urbanistycznych odpowiadających na wyzwania nowoczesnej Gospodarki 4.0 i jej kolejnych iteracji. Wdrożenie idei Smart City umożliwi stworzenie miast przyszłości – odpornych, zdrowych i przyjaznych dla swoich mieszkańców oraz otaczającej przyrody. Kolejnym zagadnieniem, które powinno wyraźniej niż dotąd wybrzmieć w KRK 2050 jest nadanie priorytetu zielonej transformacji miast. W dobie globalnych zmian klimatycznych, intensyfikacji procesów urbanizacyjnych oraz degradacji środowiska naturalnego, konieczne staje się wypracowanie nowych, zrównoważonych modeli zarządzania przestrzenią miejską, uwzględniających rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury i „odbetonowanie” przestrzeni miejskiej. Reintrodukcja oraz rozbudowa zielni miejskiej to potrzeby, na które coraz powszechniej wskazują mieszkańcy polskich	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona i częściowo uwzględniona	Odniesienia do koncepcji Smart City znajdują się w zał. 1., wzmocniono w scenariuszach kwestie zazieleniania miast i gospodarowania wodą i przestrzenią, uzupełniono dokument o znaczenie i wykorzystanie dla rozwoju kultury i dziedzictwa narodowego

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				miast w ankietach dotyczących oceny jakości życia. Istotna jest także kwestia niedostrzeżenia wagi i znaczenia dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę UNESCO jako ważnego elementu rozwoju gospodarczego kraju, a także promocji Polski za granicą. Obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO są przede wszystkim świadectwem historii, sztuki i tradycji, które kształtują tożsamość kulturową społeczności lokalnych. Dlatego objęcie szczególnym mecenatem Państwa tych miejsc jest kluczowe, z jednej strony dla zachowania i przekazania dziedzictwa przyszłym pokoleniom, a z drugiej ma niebagatelny wpływ na rozwój turystyki, stanowiącej jeden z najważniejszych sektorów gospodarki w wielu miastach – obiekty UNESCO przyciągają turystów z całego świata, co generuje dochody i stymuluje lokalną gospodarkę.			
188	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	11	Brak większego odniesienia do obszarów metropolitalnych / funkcjonalnych w Polsce. W 12 obszarach metropolitalnych w Polsce mieszka 16 mln osób. To ponad 40 proc. całej ludności Polski, która wytwarzając ok. 55 proc. PKB kraju. To te ośrodki są katalizatorami innowacji. Obszary funkcjonalne i metropolitalne od lat pełnią kluczową rolę pod kątem rozwoju gospodarczego i społecznego. Warto ten element na wstępie w trendach zaakcentować. Ciagle jest mowa o decentralizacji, a nie do końca jest to słuszne podejście, może już nie takie aktualne, ośrodki miejskie będą motorem rozwoju, konieczna jest lepsza współpraca na poziomie metropolitalnym i regionalnym	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Wzrost metropolizacji i rola metropolii została dostrzeżona w dokumencie. Wątek ten został rozwinięty w następujący sposób: Obecne trendy (demografia, koncentracja zdolności do uczestniczenia w nowym modelu gospodarczym, w tym przyswajanie i aktywne uczestnictwo w przemianach technologicznych i społecznych) wskazują na przyspieszenie procesów metropolizacji. <u>Przede wszystkim należy zadbać o możliwości organizacji i funkcjonowania metropolii oraz wzmocnienie ich samorządności. Metropolie wymagają postrzegania i działania w ujęciu funkcjonalnym oraz zapewnienia możliwości koordynacji i realnej współpracy przy wykonywaniu zadań publicznych.</u>
189	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	55	Należy dodać zdanie: Miasta regionalne będące kluczowymi metropoliami w Polsce powinny być silnymi ośrodkami innowacji, które w ramach wyrównywania proporcji będą działać na zasadzie dyfuzji innowacji i sieciowania się z obszarami bardziej zmarginalizowanymi.	przestrzeń	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Te kwestie zostały ujęte w wyzwaniu Policentryczność sieci osadniczej: <i>Szansą dla miast będących w kryzysie społeczno-gospodarczym będzie wzmocnienie współpracy z silnymi ośrodkami miejskimi, w szczególności poprzez powiązania gospodarcze, przepływ wiedzy i informacji (patrz wyzwanie Gospodarka ze wzmocnionymi powiązaniem lokalnymi) oraz nisko- i zeroemisyjny system transportowy (patrz wyzwanie Transformacja energetyczna).</i>
190	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	45	Niezrozumiale jest wyjaśnienie zakresu włączenia ludności w planowanie urbanistyczne i budownictwo w przypisie. Wprowadza to zamieszanie.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Tekst KRK mówi o włączaniu do urbanistyki i budownictwa aspektów związanych z bezpieczeństwem, a nie o włączaniu ludności.
191	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	32	Z zapisu nie wynika w jakich dokumentach powinny pojawić się takie parametry, w związku z czym może to rzutować na opracowywanie np. strategii	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	W uwadze chodzi najprawdopodobniej o fragment: "zmiana kryteriów dostępności przestrzennej usług tak, aby były skoncentrowane w obrębie bliskiego sąsiedztwa (obsługa mieszkańców obliczana na podstawie nowych parametrów dostępności/ odległości)". KRK nie przesądził w jaki sposób i w jakim dokumencie (ustawa, rozporządzenie, strategia?) zostaną określone te parametry. Wizja pokazuje idealną sytuację - obowiązują kryteria dostępności przestrzennej usług i dzięki temu usługi są lokalizowane blisko mieszkańców.
192	Wojewoda kujawsko-pomorski	KRK		Hierarchia miast ujęta w KRK 2050 w mojej ocenie powinna być poprzedzona raportem, do którego można było się publicznie odnieść, w zakresie, chociażby metodologii. Przyjęcie jednego naukowego stanowiska może prowadzić do przeoczenia możliwych uchybień metodologicznych, które by spowodowały wyższą przydatność raportu dla takich dokumentów jak KRK 2050.	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	Informacje o badaniu, w tym o przyjętej metodocy, są dostępne pod linkiem: https://obserwatorium.miasta.pl/hierarchia-funkcjonalna-miast-w-polsce-i-jej-przemiany-w-latach-1990-2020-kluczowy-raport-o-polityce-rozwoju-juz-dostepny/
193	Wojewoda Kujawsko-Pomorski	KRK		W kryterium administracja nie ma informacji, czy uwzględniono istnienie oddziałów czy delegatur innych państwowych jednostek, takich jak: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straż Graniczna, Krajowa Administracja Skarbowa, podmioty powołane do zarządzania drogami wodnymi i inne.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Informacje o badaniu, w tym o przyjętej metodocy, są dostępne pod linkiem: https://obserwatorium.miasta.pl/hierarchia-funkcjonalna-miast-w-polsce-i-jej-przemiany-w-latach-1990-2020-kluczowy-raport-o-polityce-rozwoju-juz-dostepny/

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
194	Związek Miast Polskich	KRK	16	Proponujemy dodać zdanie: Miejskie obszary funkcjonalne są istotne z punktu widzenia poprawy dostępu do pełnego spektrum usług na terenach zurbanizowanych.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Wprowadzone uzupełnienie: "Miejskie obszary funkcjonalne są istotne dla poprawy dostępu do spektrum usług na terenach zurbanizowanych. Dzięki zazielenianiu miast i odpowiedniej polityce gospodarowania wodami opadowymi i przestrzenią oraz stosowaniu rozwiązań opartych na naturze, warunki życia na obszarach miejskich poprawiły się."
195	Związek Miast Polskich	KRK	16	Proponujemy dodać zdanie: Potencjał instytucjonalny administracji samorządowej, szczególnie szczebla lokalnego jest w sposób ciągły systemowo wspierany w celu wzmocnienia kompetencji zarządzania terytorialnego.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Wizja ma charakter bardzo ogólny - odnosi się całościowo do potencjału instytucjonalnego administracji - bez odrębnego traktowania lokalnej administracji samorządowej i bez koncentrowania się na wybranych dziedzinach działania administracji. (np. zarządzanie terytorialne).
196	Związek Miast Polskich	KRK	16	Proponujemy dodać zdanie: Utrzymana policentryczna struktura sieci miast w Polsce, zrównoważona w skali kraju, sprzyja spójności społeczno-gospodarczej całego terytorium kraju, pomaga w zapewnieniu zrównoważonego terytorialnie rozwoju.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Proponowane zdanie zostało dodane do Wizji.
197	Związek Miast Polskich	KRK	56	Proponujemy dodać zdanie: Ważne jest systemowe wspieranie małych i średnich miast, które pełnią istotną rolę w budowaniu policentrycznej struktury regionów, a także inne ważne funkcje, w tym jako ośrodki centralne na obszarach wiejskich, także dla niwelowania efektów wymywania.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona częściowo	Wprowadzone uzupełnienie: "Ważne jest systemowe wspieranie małych i średnich miast, które pełnią istotną rolę w budowaniu policentrycznej struktury regionów."
198	Związek Miast Polskich	KRK	24	Proponujemy uzupełnić okrąg: Wielofunkcyjne obszary miejskie i wiejskie	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Rysunek został uzupełniony o powiązanie między wyzwaniami: Policentryczność sieci osadniczej i Wielofunkcyjne obszary wiejskie.
199	Związek Miast Polskich	KRK	16	Proponujemy uzupełnić zdanie: Miasta i ich obszary funkcjonalne pełnią ważne funkcje gospodarcze i usługowe i zapewniają mieszkańcom kraju równomierny i efektywny dostęp do zatrudnienia, ochrony zdrowia, edukacji, kultury i innych usług społecznych oraz rynkowych.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Tekst został uzupełniony zgodnie z propozycją.
200	Związek Miast Polskich	KRK	13	Proponujemy uzupełnić zdanie: Policentryczna struktura osadnicza kraju, zrównoważona w skali kraju, zapewnia trwały rozwój wszystkich terytoriów, zarówno miast i ich obszarów funkcjonalnych jak i obszarów wiejskich.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Proponowane zdanie zostało dodane do Wizji.
201	Związek Miast Polskich	KRK	55	Proponujemy uzupełnić zdanie: Wyzwaniem dla Polski jest utrzymanie i wzmocnienie policentryczności, na każdym poziomie jednostek osadniczych, a także jego zrównoważonej struktury w skali kraju, nie tylko w znaczeniu rozmieszczenia ludności, ale także w znaczeniu aktywności gospodarczej i społecznej.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Proponowane zdanie zostało dodane do wyzwania "Policentryczny rozwój ..."
202	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	56	We fragmencie: „(...) rozwój nowoczesnej infrastruktury, zapewnienie dobrej jakości systemu usług publicznych i warunków rozwoju usług rynkowych” należy wyjaśnić czym są „usługi rynkowe”. Uzasadnienie: Niejasne sformułowanie	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Nie ma możliwości wyjaśnienia wszystkich stosowanych pojęć w dokumencie. W słowniku wyjaśniono w szczególności terminy, które są stosunkowo nowe i wywodzą się ze specjalistycznych dziedzin.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
203	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	56	We fragmencie: „Ważnym jego aspektem jest transport zbiorowy, który obecnie jest niewystarczająco funkcjonalny (...)” słowo „funkcjonalny” rekomenduje się zastąpienie przez „sprawny” lub „efektywny”. Uzasadnienie: Niewłaściwe sformułowanie	przeźren	Uwaga uwzględniona	Tekst został poprawiony zgodnie z uwagą.
204	Osoba prywatna	KRK	-	Gminy, samorządy oraz leśnicy nie usuwają jemioly z drzew. Nie wzięto pod uwagę ogromu drzew, które są zarażone i ilości która już teraz uschła przez jej nadmiar. Zamiast pięknych rozłożystych drzew są pionowe drzewa bez konarów bocznych.	przeźren	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
205	Centralny Port Komunikacyjny Sp. z o.o.	KRK	56	Na końcu str. 56 znajduje się następujące zdanie: „Kolej – jako najmniej emisyjna – powinna stanowić priorytet polityki transportowej państwa oraz być dostępna dla jak największej liczby mieszkańców Polski oraz zintegrowana z pozostałymi rodzajami transportu”. Postuluje się dodanie zdania: Służyć temu będzie m.in. planowana sieć Kolei Dużych Prędkości, która poprzez znaczne skrócenie czasu podróży wzmocni mobilność, będzie stimulatorem rozwoju regionów i w rezultacie czynnikiem niwelującym nierówności pomiędzy nimi. Uzasadnienie: Budowa sieci KDP jest instrumentem, za pomocą którego państwo może wzmocnić policentryczną strukturę osadniczą, co jest jednym z celów stawianych przez KRK2050. KDP zwiększy powiązania gospodarcze, przepływ wiedzy i informacji pomiędzy słabszymi i silniejszymi ekonomicznie ośrodkami miejskimi, co pomoże ograniczyć emigrację z tych pierwszych do drugich. W efekcie zwiększy się dostępność mieszkań, a miasta z trudnościami rozwojowymi otrzymają nowe impulsy rozwojowe w postaci m.in. wzrostu popytu na usługi publiczne i rynkowe. Budowa sieci KDP jest wyzwaniem, które jest szeroko komentowane w sferze publicznej i zasługuje na wyróżnienie w rozdziale dot. zrównoważonej przestrzeni i policentryczności sieci osadniczej.	przeźren	Uwaga nieuwzględniona	KRK jest dokumentem kierunkowym i nie odnosi się do konkretnych inwestycji. To jest domena strategii rozwoju. Cele, kierunki interwencji i konkretne działania będą ujęte w średniookresowej strategii rozwoju kraju.
206	Centralny Port Komunikacyjny Sp. z o.o.	KRK		Postuluje się wprowadzenie informacji o planowanej budowie i oddaniu do użytku nowego lotniska centralnego (Centralny Port Komunikacyjny). Decyzja w tej sprawie została ogłoszona przez Premiera RP także na konferencji w dniu 26 czerwca br., poprzedzonej wieloma analizami i debatą ekspercką. Budowa nowego lotniska typu greenfield jest zarówno dużym wyzwaniem, jak i szansą dla Polski. Z jednej strony będzie ono w stanie zapewnić mobilność społeczną i obsługę rosnącego ruchu pasażerskiego, a z drugiej zwiększyć rolę Polski w łańcuchach dostaw. Lotnisko ma szansę stanowić jeden z katalizatorów rozwoju gospodarczego kraju, szczególnie przy planowanym zapewnieniu dojazdu szybkim transportem kolejowym. W Prognozie oddziaływania na środowisko projektu Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 znalazła	przeźren	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem kierunkowym i nie odnosi się do konkretnych inwestycji. To jest domena strategii rozwoju. Cele, kierunki interwencji i konkretne działania będą ujęte w średniookresowej strategii rozwoju kraju.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				się informacja o wydanej decyzji środowiskowej dla budowy CPK.			
207	Centralny Port Komunikacyjny Sp. z o.o.	KRK	43	W punkcie „Transformacja energetyczna, zmiana modelu gospodarczego uwzględniającego konieczność ochrony kapitału naturalnego i gospodarki umiaru oraz zwiększający się poziom innowacyjności będą znacząco wpływać na przestrzeń, a ich skutkami mogą być:” postuluje się zmianę brzmienia podpunktu nr 4 na: „dostosowanie zagospodarowanych struktur przestrzennych lub zajęcie nowych terenów na potrzeby rozbudowy nisko- i zeroemisyjnych sieci transportu i logistyki (m.in. infrastruktura Kolei Dużych Prędkości, elektromobilności, dla urzędzeń autonomicznych lub innowacyjnej mobilności powietrznej), uzupełnienie/dostosowanie tradycyjnej infrastruktury o elementy umożliwiające płynny transport zeroemisyjny i autonomiczny”. Uzasadnienie: budowa nowej infrastruktury kolei dużych prędkości (KDP) jest wyróżniającym się wyzwaniem i celem dla państwa, powinna więc zostać wskazana z nazwy. Kluczowym elementem KDP są zaawansowane rozwiązania technologiczne, które wpływają na poprawę innowacyjności gospodarki oraz rozwój nowoczesnych gałęzi przemysłu. KDP stanowi czynnik ograniczający emisyjność transportu i może być elementem transformacji energetycznej. Premier RP potwierdził budowę linii KDP na konferencji w dniu 26.06.2024 r. Konieczność powstania infrastruktury KDP jest przedmiotem konsensusu politycznego w Polsce, co dodatkowo zwiększa szanse realizacyjne, biorąc pod uwagę długoterminową perspektywę tego celu. Jednocześnie wpisanie KDP w KRK2050 będzie wzmocniać powyższą perspektywę. Należy zaznaczyć, że KDP od dawna funkcjonuje i nadal rozwija się m.in. we Francji, Niemczech, Hiszpanii i Włoszech, stanowiąc ważne ogniwo gospodarki.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Nowe brzmienie punktu: <i>☺ dostosowanie zagospodarowanych struktur przestrzennych lub zajęcie nowych terenów na potrzeby rozbudowy nisko- i zeroemisyjnych sieci transportu i logistyki (m.in. infrastruktura kolei dużych prędkości, elektromobilności, dla urzędzeń autonomicznych lub innowacyjnej mobilności powietrznej), uzupełnienie/dostosowanie tradycyjnej infrastruktury o elementy umożliwiające płynny transport zeroemisyjny i autonomiczny.</i>
208	Osoba prywatna	KRK	11	pkt 21 Zróżnicowanie policentryczności regionów miejskich w Polsce - przedstawiony zasięg Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, pozbawiający go m.in. kluczowej relacji gospodarczej Szczecin-Świnoujście i poszerzając jego zakres w kierunku północno-wschodnim i południowym, wprowadza w błąd. W rzeczywistości zasięg jest inny. Może warto skonsultować takie informacje/dane u źródła!	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	Mapka pochodzi z artykułu Policentryczność regionów miejskich w Polsce (Przegląd Geograficzny, 2020, tom 92 zeszyt 4, str. 455-474). Delimitacja wykorzystuje dane dla dwóch lat: 1983 i 2011, na temat dojazdów do pracy. Przy delimitacji autorzy wykorzystali algorytm COMBO. Autorzy badania mają świadomość, że wyznaczone tą metodą regiony często są mniejsze niż regiony wyznaczane wspólnie. Mimo to zdecydowali się na takie podejście, aby móc badać zmiany policentryczności w przyszłości. Szczegółowa metodyka delimitacji regionów miejskich jest opisana w artykule. Projekt KRK nie ma na celu delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych. Wyniki badania zostały wykorzystane, aby pokazać jedynie różną strukturę przestrzenną tych obszarów - stopień ich monocentryczności i policentryczności.
209	Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk	KRK		Koncepcja powinna zawierać skonkretyzowane cele i działania w zakresie.	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	Struktura przygotowanego projektu odpowiada wymaganiom ustawowym w tym zakresie. W oparciu o art. 8a ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (dalej „uzppr”), Koncepcja Rozwoju Kraju 2050: (1) identyfikuje trendy i wyzwania rozwojowe, z jakimi już teraz oraz w przyszłości będzie zmagало się państwo; (2) dostarcza scenariuszy przyszłości, które pozwalają na „symulację” warunków, w jakich administracja publiczna będzie podejmować decyzje, i które przygotowują instytucje publiczne do realizacji celów rozwojowych w różnych uwarunkowaniach. Dodatkowo (3) zarysowuje wizję kraju w 2050 r. – celowo wyidealizowaną, wyznaczającą poziom ambicji dla przyszłych polityk publicznych i (4) wskazuje kluczowe wnioski. Zgodnie z uzppr koncepcja rozwoju kraju nie została zaliczona do katalogu strategii

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							rozwój – nie będzie zawierać celów i kierunków rozwoju.
210	Komitet Przestrzenny o Zagospodarowania Kraju przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk	KRK		Szczególnie istotny wydaje się problem zawartego w dokumencie „komponentu przestrzennego”. Jest on w naszej opinii fragmentaryczny i potraktowany marginalnie, a tym samym dalece niewystarczający, co zaskakuje w kontekście deklarowanego przez rząd wdrażania zintegrowanego planowania rozwoju na każdym poziomie przestrzennym w Polsce(...) W warstwie diagnostyczno-kartograficznej część ta sprowadza się do funkcji ilustracyjnej, a nie wyczerpującej, uporządkowanej i możliwie wiarygodnej statystycznie diagnozy zjawisk i procesów uwzględniających specyfikę Polski. Pominęte zostały fundamentalne kwestie rozwoju regionalnego i przestrzennego, które powinny być związane z założeniami organizacji przestrzennej kraju: systemu osadniczego (w tym hierarchii funkcjonalnej), powiązań funkcjonalnych (w tym zwłaszcza transportowych), organizacji terytorialnej różnych systemów (przyrodniczych, społeczno-gospodarczych), wykorzystania przestrzeni morskiej. KRK 2050 w obecnej formie jest ogólną wizją społeczną w skali europejskiej czy nawet globalnej, bez identyfikacji specyfiki Polski oraz wizji rozwoju konkretnych polskich miast i regionów, w tym w zakresie zapewnienia dostępu do usług publicznych wobec problemu wykluczeń, zapewnienia terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, kształtowania układów przyrodniczych oraz wielu innych zagadnień.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Dokument ma charakter zintegrowany, łączący aspekty społeczne, gospodarcze i przestrzenne. W dokumencie wskazano zarówno trendy jak i wyzwania o charakterze przestrzennym, a ponadto w każdym z pozostałych trendów oraz wyzwań pokazano możliwy wpływ na przestrzeń tam, gdzie to zasadne. Dokument stanowi więc doskonałą podstawę dla dalszych prac, w ramach średniookresowej strategii rozwoju kraju (śsrk), innych strategii rozwoju czy polityk publicznych. Zgodnie z koncepcją zintegrowanego podejścia do rozwoju, ramą dla rozwoju społeczno-gospodarczego w śsrk będą uwarunkowania przestrzenne. Zagadnienia przestrzenne będą również ujęte w części kierunkowej strategii. Głównym komponentem przestrzennym śsrk będzie model struktury funkcjonalno-przestrzennej kraju. Model będzie opisywał i obrazował uwarunkowania rozwojowe (wnioski dotyczące stanu obecnego) oraz wynikające z nich cele strategiczne i kierunki działań wraz z ich oczekiwanymi rezultatami (stan docelowy). W szczególności będzie przedstawiał on: układ głównych elementów zagospodarowania przestrzeni, obszary istotne dla osiągnięcia celów wyznaczonych w strategii rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz powiązania funkcjonalne występujące między poszczególnymi obszarami.
211	Komitet Przestrzenny o Zagospodarowania Kraju przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk	KRK		Z punktu widzenia KPZK PAN, szczególnie istotny wydaje się problem zawartego w dokumencie „komponentu przestrzennego”. Jest on w naszej opinii fragmentaryczny i potraktowany marginalnie, a tym samym dalece niewystarczający, co zaskakuje w kontekście deklarowanego przez rząd wdrażania zintegrowanego planowania rozwoju na każdym poziomie przestrzennym w Polsce(...) W warstwie diagnostyczno-kartograficznej część ta sprowadza się do funkcji ilustracyjnej, a nie wyczerpującej, uporządkowanej i możliwie wiarygodnej statystycznie diagnozy zjawisk i procesów uwzględniających specyfikę Polski. Pominęte zostały fundamentalne kwestie rozwoju regionalnego i przestrzennego, które powinny być związane z założeniami organizacji przestrzennej kraju: systemu osadniczego (w tym hierarchii funkcjonalnej), powiązań funkcjonalnych (w tym zwłaszcza transportowych), organizacji terytorialnej różnych systemów (przyrodniczych, społeczno-gospodarczych), wykorzystania przestrzeni morskiej. KRK 2050 w obecnej formie jest ogólną wizją społeczną w skali europejskiej czy nawet globalnej, bez identyfikacji specyfiki Polski oraz wizji rozwoju konkretnych polskich miast i regionów, w tym w zakresie zapewnienia dostępu do usług publicznych wobec problemu wykluczeń, zapewnienia terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, kształtowania układów przyrodniczych oraz wielu innych zagadnień.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Dokument ma charakter zintegrowany, łączący aspekty społeczne, gospodarcze i przestrzenne. W dokumencie wskazano zarówno trendy jak i wyzwania o charakterze przestrzennym, a ponadto w każdym z pozostałych trendów oraz wyzwań pokazano możliwy wpływ na przestrzeń tam, gdzie to zasadne. KRK jest ramą dla średniookresowej strategii rozwoju kraju. W śsrk zagadnienia przestrzenne będą również ujęte w części kierunkowej strategii. Głównym komponentem przestrzennym śsrk będzie model struktury funkcjonalno-przestrzennej kraju. Model będzie opisywał i obrazował uwarunkowania rozwojowe (wnioski dotyczące stanu obecnego) oraz wynikające z nich cele strategiczne i kierunki działań wraz z ich oczekiwanymi rezultatami (stan docelowy). W śsrk sformułowane zostaną również ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.
212	Krajowa Rada Izb Rolniczych	KRK		W kluczowych wnioskach Koncepcji podkreślono potrzebę podniesienia rangi planowania przestrzennego, jednakże nie zauważono istotnego problemu, jakim jest coraz częstsze odralnianie gruntów o bardzo dobrej i dobrej jakości, które stanowią rzadkość w Polsce. Proces urbanizacji, postępujący w szybkim tempie, w połączeniu z dużą presją przedsiębiorstw, powoduje, że jednostki samorządu terytorialnego przystępują do odralniania cennych gruntów rolnych. Mając na uwadze, że Polska dysponuje ograniczoną ilością	przestrzeń	Uwaga uwzględniona częściowo	Kluczowy wniosek dotyczący planowania przestrzennego ma charakter ogólny - nie odnosi się do szczegółowych problemów gospodarowania przestrzenią jak odrealnianie gruntów czy rozlewianie się zabudowy. Kwestie ochrony gruntów rolnych mieszczą się w pkt (2) <i> pogłębienie włączania zasad zrównoważonego rozwoju do planowania przestrzennego, obejmującego aspekty środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, tak aby minimalizować konflikty przestrzenne i negatywne skutki gospodarowania przestrzenią dla środowiska, równocześnie</i>

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				gruntów rolnych wysokiej jakości, uważamy, że konieczne jest wprowadzenie zdecydowanych działań na rzecz ich ochrony przed odralnianiem. Zwracamy uwagę, że planowanie przestrzenne powinno uwzględniać długoterminową ochronę gruntów rolnych o potencjale produkcyjnym, aby zapewnić bezpieczeństwo żywnościowe kraju i zachować zasoby naturalne dla przyszłych pokoleń.			wspierając rozwój społeczności lokalnych. Dla podkreślenia m.in. problemu odrealniania gruntów vs. zabudowa dodano w pkt 2 "konflikty przestrzenne".
213	Osoba prywatna	KRK	16	Cytat: " Niezależnie od miejsca, mieszkańcy mogą zaspokoić swoje racjonalne i zrównoważone potrzeby w zakresie dostępności do usług publicznych, energii, dostępu do Internetu i sieci łączności, wody, terenów zieleni i dobrej jakości środowiska." Błędne założenie. Od 30 lat postępuje - z winy (w różnym stopniu) polityków, urzędników, samorządowców, urbanistów i właścicieli nieruchomości - dewastowanie naszego kraju. Żyjemy w otoczeniu ogarniętym utrwalonym kryzysem przestrzennym, który nas wszystkich już kosztował 2 biliony złotych lub więcej (szacunek własny na podstawie kalkulacji KPZK PAN z 2018 r. o corocznych stratach wynikających z chaosu przestrzennego w kwocie 83 mld zł), a każdy kolejny rok będzie taki sam. Niesłychane, jak socjalistyczna i biedna PRL dobrze urządziła i zarządzała przestrzeniami miast i wsi, a nie potrafi tego demokratyczna i bogata III RP. Nie może być tak, że "niezależnie od miejsca" państwo bądź samorząd terytorialny będzie każdemu zapewniać - z podatków wszystkich podatników - szerokie spektrum usług i dóbr. Poza miejskimi obszarami funkcjonalnymi powinno to być limitowane lub uzależnione od dodatkowych obowiązków tych mieszkańców, np. wyższe opodatkowanie. Uwaga ta koresponduje z zapisami o przewidywanej niższej jakości życia na terenach wyludniających w jednym ze scenariuszy rozwojowych w perspektywie 2050 roku (s. 33 Załącznika II do projektu KRK 2050).	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Przytoczony fragment odnosi się do wizji - która ma być (zgodnie z definicją) inspirującym obrazem przyszłości. Nie określa się w wizji poziomu prawdopodobieństwa spełnienia jej założeń, bo jej rolą jest przedstawienie "wyidealizowanej" wersji przyszłości, do której warto dążyć. Sposób, w jaki należy dążyć do zapisów wizji jest odrębną kwestią, częściowo działania takie przedstawiono w wyzwaniami, a bardziej szczegółowe zapisy znajdują się w średniookresowej strategii rozwoju kraju, oraz w dokumentach odnoszących się stricte do polityki miejskiej. Niezależnie od tego, trudno nie zgodzić się z tym, że każdy w Polsce powinien mieć zapewniony dostęp do przytoczonych w cytacie usług. Jedyną kwestią dyskusyjną jest sposób, w jaki to założenie będzie realizowane.
214	Osoba prywatna	KRK	16	Dodanie zdania dotyczącego edukacji przestrzennej (krajobrazowej, architektonicznej, estetycznej), jako nowego, ustawicznego elementu programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Uwaga ta koresponduje z tym zdaniem w Załączniku II do projektu KRK 2050 [scenariusze rozwojowe w perspektywie 2050 roku, s. 9]: "Rozpoczęto również działania na rzecz zwiększenia świadomości społeczeństwa w zakresie roli przestrzeni, wpływu jej zagospodarowania na jakość i koszt życia – te kwestie zostały uwzględnione w programach edukacyjnych."	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Wizja zakłada wzrost wiedzy nt. roli planowania przestrzennego, przestrzeni - jej funkcjonalności i estetyki. (fragment wizji: Nowe systemowe podejście do planowania przestrzennego umożliwia tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni. Wzrosło poczucie wspólnoty i odpowiedzialności, przejawiające się troską o przestrzeń i lokalne społeczności świadczy wzroście świadomości i wiedzy na temat roli planowania przestrzennego.). Struktura wizji nie przewiduje tak szczegółowego podejścia do poszczególnych tematów. Kwestia edukacji przestrzennej i środowiskowej została uwzględniona w wyzwaniami: (1) Edukacja

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość społeczną. Jeśli przyszłość obecnych i następnych pokoleń ma być przynajmniej akceptowalna, umiejętność dbania o zdrowie, zasoby, środowisko naturalne, i przestrzeń, jak również wiedza na ten temat, powinny być przekazywane dzieciom od najmłodszych lat.; (2) Ochrona kapitału naturalnego i gospodarka umiaru: W tym celu niezbędna jest systemowa edukacja ekologiczna i klimatyczna ukierunkowana na rozwijanie indywidualnej odpowiedzialności każdego za środowisko i oszczędne korzystanie z zasobów Ziemi.; (3) Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń.
215	Osoba prywatna	KRK	16	Dodanie zdania: Dostreżono istotność potrzeby dokonania zmian w prawie konstytucyjnym, warunku sine qua non dla opracowania i wdrożenia nowego podejścia do planowania przestrzennego opartego o odpowiedzialne i wspólnotowe gospodarowanie przestrzenią kraju jako dobrem wspólnym wszystkich obywateli - obecnych i przyszłych pokoleń, w tym zwłaszcza uzupełnienia o ład przestrzenny art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Uzasadnienie, a to jedynie przykład, można znaleźć w tymże projekcie (s. 53): "Uznanie przestrzeni za dobro wspólne wymaga wyeksponowania interesu publicznego względem indywidualnego i wypracowania mechanizmów równoważenia interesu prywatnego i społecznego jako trwałego elementu polityki państwa. Zrozumienie sensu i zasadności planowania przestrzennego zorientowanego na realizację interesu społecznego jest niezbędne dla procesu porządkowania przestrzeni i zwiększania akceptacji decyzji planistycznych." Wymaga podkreślenia, że nie wprowadzenie zmian w ustawie zasadniczej spowoduje nieefektywność wprowadzanych zmian w ustawach zwykłych, co m.in. wynika ze zbyt silnego w ustawie zasadniczej i orzecznictwie sądowym (w stosunku do uwarunkowań i potrzeb planowania przestrzennego i dążenia do uzyskiwania wysokiej jakości kompozycji przestrzennych) prawa własności nieruchomości i granic jego wykonywania. Innymi słowy, pominięcie ustawy zasadniczej wywoła niepowodzenie wszelkich zmian legislacyjnych mających podnieść ze zgliszczy obecne prawo przestrzenne i stan przestrzenny kraju	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
216	Osoba prywatna	KRK	16	Dokonanie zmiany treści zdania: Jest: "Nowe systemowe podejście do planowania przestrzennego umożliwia tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni." Nowe: Nowe systemowe i detaliczne podejście do planowania przestrzennego stanowi podstawę do projektowania i realizowania funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni o rozwiązaniach i jakości porównywalnych z najlepszymi praktykami krajów europejskich o wysokiej kulturze przestrzennej. Zostało to skorelowane ze zmianami w szeregu innych ustaw.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona a częściowo	Uzupełniono zapis o wpływ nowego podejścia do planowania przestrzennego na ograniczenie konfliktów przestrzennych.
217	Osoba prywatna	KRK	61	Nadanie nowego brzmienia pkt 4: Podniesienie rangi planowania przestrzennego i zarządzania opartego na współpracy jednostek samorządu terytorialnego (podejście funkcjonalne) w systemie zarządzania krajem, aby lepiej planować przestrzeń – by sprzyjała rozwojowi społeczno-gospodarczemu, respektowała środowisko, przemysłanie i z góry określonym zamiarem kształtowała architekturę i krajobraz, umożliwiała łatwy i szybki dostęp do usług publicznych w miejscu zamieszkania i nie powodowała dodatkowych kosztów obsługi poprzez: (1) dalszą integrację planowania przestrzennego z polityką rozwoju;	przestrzeń	Uwaga uwzględniona a częściowo	Pkt 2 został częściowo zmodyfikowany zgodnie z propozycją. Zaproponowany pkt 5 jest zbyt szczegółowy; jest narzędziem podnoszenia jakości przestrzeni, a nie celem samym w sobie. Nowe brzmienie pkt 2: (2) pogłębienie włączania zasad zrównoważonego rozwoju do planowania przestrzennego, obejmującego aspekty środowiskowe, krajobrazowe, społeczne, ekonomiczne i funkcjonalne, tak aby minimalizować konflikty przestrzenne i negatywne skutki gospodarowania przestrzenią dla środowiska, równocześnie wspierając rozwój społeczności lokalnych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				(2) pogłębienie włączania zasad zrównoważonego rozwoju do planowania przestrzennego, obejmującego aspekty środowiskowe, krajobrazowe, funkcjonalne, społeczne i ekonomiczne, tak aby umożliwić rozwój społeczności lokalnych w otoczeniu wysokiej jakości i adekwatnych do potrzeb przestrzeni zurbanizowanych i otwartych; (3) wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań z zakresu zarządzania funkcjonalnego; (4) szersze wykorzystywanie zaawansowanych technologii, do lepszego zrozumienia wzorców rozwoju i podejmowania bardziej efektywnych decyzji planistycznych; (5) przygotowanie zbioru dobrych praktyk (wzorce, standardy, inne), jako pozaustawowego, dobrowolnego narzędzia do stosowania przez interesariuszy w planowaniu i zarządzaniu przestrzenią, w tym zwłaszcza samorząd terytorialny, urbanistów i właścicieli nieruchomości.			
218	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	16	W zdaniu „Nowe systemowe podejście do planowania przestrzennego umożliwi tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni.” warto dodać „oraz zmniejszenie potrzeb transportowych”	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	Zastosowane określenie "funkcjonalne" w odniesieniu do przestrzeni jest bardzo pojemne. Przez funkcjonalną przestrzeń należy rozumieć m.in. przestrzeń o małych potrzebach transportowych.
219	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	59	"Komentarz do fragmentu: "Dla zapewnienia spójności terytorialnej konieczne jest zniwelowanie dysproporcji w warunkach i jakości życia mieszkańców Polski. Wymaga to podjęcia wieloaspektowych i skoordynowanych działań związanych z rozwojem infrastruktury, rynku pracy i dostępności do usług publicznych. Potrzebne jest zapewnienie podstawowych standardów w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, transportu publicznego i łączności cyfrowej opartych nie tylko na kryteriach ilościowych, ale również jakościowych." Należy również usunąć dysproporcję w dostępie do zrównoważonego żywienia w placówkach publicznych tj. szkołach, przedszkolach, szpitalach. Na terenie całego kraju należy zapewnić dostęp do wyboru posiłków wegetariańskich i wegańskich oraz sprzyjających roślinne źródła białka jako podstawowy element zrównoważonego żywienia. Produkty odzwierzęce powinny być minimalizowane i pochodzić jedynie z hodowli o wysokim dobrostanie."	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Jednocześnie scenariusz 3 uzupełniono o wątek diety planetarnej: W ochronie zdrowia położono nacisk na profilaktykę, w tym zwiększenie edukacji o diecie planetarnej oraz szersze wykorzystanie rozwiązań cyfrowych, np. sztucznej inteligencji, telemedycyny, w celu zwiększenia efektywności i dostępności usług ochrony zdrowia.
220	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	59	Uwaga do fragmentu: "Dla zapewnienia spójności terytorialnej konieczne jest zniwelowanie dysproporcji w warunkach i jakości życia mieszkańców Polski. Wymaga to podjęcia wieloaspektowych i skoordynowanych działań związanych z rozwojem infrastruktury, rynku pracy i dostępności do usług publicznych. Potrzebne jest zapewnienie podstawowych standardów w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, transportu publicznego i łączności cyfrowej opartych nie tylko na kryteriach ilościowych, ale również jakościowych." "Coraz większa koncentracja ferm przemysłowych w różnych regionach Polski prowadzi do powstawania zagłębi fermowych, które istotnie obniżają jakość życia mieszkańców terenów wiejskich. Wybrane problemy, z jakimi muszą mierzyć się mieszkańcy terenów sąsiadujących z fermami przemysłowymi, to: Uciążliwość zapachowa i infekcje, choroby i alergie wynikające z emitowanych przez fermy zanieczyszczeń, degradacja środowiska naturalnego, utrata miejsc rekreacji, spadek wartości okolicznych nieruchomości, wysokie koszty oczyszczania wody pitnej, degradacja gruntów rolnych, hałas i zwiększenie natężenia ruchu pojazdów ciężarowych, szybsze zniszczenie	przestrzeń	Uwaga uwzględniona częściowo	Dokument ma charakter zbyt ogólny w stosunku do treści uwagi. KRK nie przesądza o zasadach lokalizacji poszczególnych rodzajów przedsięwzięć. W wyzwaniu Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń zwrócono uwagę na konieczność ograniczenia presji na środowisko naturalne i ochronę terenów otwartych i niezabudowanych oraz dodano eliminację konfliktów przestrzennych. Również w wizji dodano kwestię eliminacji konfliktów przestrzennych (Nowe systemowe podejście do planowania przestrzennego ograniczyło konflikty przestrzenne i umożliwi tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni.) oraz kluczowych wnioskach rozwinęto punkt dotyczący planowania przestrzennego - zwrócono uwagę na potrzebę minimalizowania negatywnych skutków gospodarowania przestrzenią, w tym minimalizowanie konfliktów przestrzennych. Bardziej szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia i realizacji polityki przestrzennej będą częścią śsrk.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/y	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				nawierzchni dróg asfaltowych przebiegających przez okoliczne miejscowości Epizootie Zoonozy Podjęcie działań, których celem ma być zniwelowanie dysproporcji w warunkach i jakości życia mieszkańców Polski musi obejmować wprowadzenie zasad lokalizacji ferm przemysłowych, które uwzględniają głos lokalnej społeczności oraz troskę o środowisko naturalne. W szczególności, nie można w dalszym ciągu dopuszczać do koncentracji wielu ferm przemysłowych na jednym obszarze i tworzenia się tzw. "zagłębi fermowych". Poza intensyfikacją uciążliwości dla mieszkańców oraz presji na środowisko naturalne, koncentracja ferm przemysłowych stwarza ogromne zagrożenie epidemiologiczne i epizootyczne.			
221	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	53	Uwaga do fragmentu: "Niska świadomość społeczeństwa i decydentów w odniesieniu do roli planowania przestrzennego oraz brak edukacji przestrzennej przekładają się na obojętność i niezrozumienie dla wagi i skutków podporządkowania polityki przestrzennej indywidualnym interesom i przedkładaniu interesów indywidualnych nad publiczny. Przestrzeń musi być traktowana jako dobro wspólne i ograniczone. Gospodarowanie przestrzenią powinno następować w oparciu o długofalowe planowanie partycypacyjne, które uwzględnia dostęp do infrastruktury technicznej, usług publicznych i walorów krajobrazu, w tym kulturowego. Konieczne jest ograniczenie rozpraszania się niekontrolowanej zabudowy i ingerencji w tereny wymagające ochrony." oraz do całej części "Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń" Ze względu na wyżej wskazane aspekty - takie, jak uznanie przestrzeni za dobro wspólne, konieczność wyeksponowania w polityce przestrzennej interesu publicznego względem indywidualnego, zaangażowanie społeczności lokalnej w proces zagospodarowania przestrzeni - konieczne jest wprowadzenie ograniczeń dla lokalizacji ferm przemysłowych. Obecnie w Polsce inwestorzy budujący fermy przemysłowe kierują się wyłącznie swoim interesem indywidualnym, całkowicie ignorując interes publiczny, zaś lokalne samorządy nie mają odpowiednich narzędzi prawnych, aby zapobiec temu zjawisku i działać zgodnie z wolą mieszkańców oraz chroniąc środowisko naturalne (wiele ferm powstaje na obszarach chronionych, takich jak np. Natura 2000). Proponowanym rozwiązaniem tego problemu, które wpłynęłoby pozytywnie na racjonalność planowania przestrzennego, ograniczenie rozpraszania się niekontrolowanej zabudowy i ingerencji w tereny wymagające ochrony jest wprowadzenie w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymogu lokalizowania ferm przemysłowych wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (w art. 14 ust. 6a po pkt. 2 dodanie pkt. 3 w brzmieniu: "3) przedsięwzięcia związanego z hodowlą lub chowem zwierząt, mogącego znacząco oddziaływać na środowisko"). Dzięki wprowadzeniu tej zmiany w ustawie, fermy nie będą mogły być lokalizowane na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, a ich ewentualna lokalizacja na danym terenie będzie podlegała szerokim konsultacjom społecznym w procesie uchwalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. To rozwiązanie wpisuje się w podejście do	przestrzeń	Uwaga uwzględniona częściowo	Dokument ma charakter zbyt ogólny w stosunku do zaproponowanych zapisów. KRK nie przesądza o zasadach lokalizacji poszczególnych rodzajów przedsięwzięć. W wizji dodano jednak kwestię ograniczenia konfliktów przestrzennych. Również w kluczowych wnioskach rozwinięto punkt dotyczący planowania przestrzennego - zwrócono uwagę na potrzebę minimalizowania konfliktów przestrzennych. Bardziej szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia i realizacji polityki przestrzennej będą częścią śsrk.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				planowania przestrzennego zaproponowane w niniejszej Koncepcji Rozwoju Kraju 2050.			
222	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	59	Uwaga do fragmentu: "W obszarach o unikatowych walorach środowiskowych i krajobrazowych oraz dziedzictwie kulturowym, należy wykorzystać możliwości rozwoju różnych form turystyki i rekreacji." Wiele obszarów o unikatowych walorach środowiskowych i krajobrazowych oraz dziedzictwie kulturowym jest zagrożona ekspansją ferm przemysłowych, która przekreśli możliwość wykorzystania potencjału turystycznego i rekreacyjnego tych obszarów. Poza degradacją środowiska naturalnego, obszar na którym powstają fermy traci walory krajobrazowe oraz generuje uciążliwości, które skutecznie zniechęcają potencjalnych turystów do odwiedzania tych miejsc. Do obszarów o wyjątkowych walorach środowiskowych i krajobrazowych, co do których jest realne zagrożenie powstania zagłębi ferm przemysłowych, należy np. Podlasie, Lubelszczyzna, pojezierze warmińsko-mazurskie. Aby chronić te wartościowe przyrodniczo obszary Polski oraz dać szansę na rozwój w tych regionach turystyki i rekreacji, konieczne jest uregulowanie zasad lokalizacji ferm przemysłowych.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona częściowo	Dokument ma charakter zbyt ogólny w stosunku do treści uwagi. KRK nie przesądza o zasadach lokalizacji poszczególnych rodzajów przedsięwzięć. W wyzwaniu Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń zwrócono uwagę na konieczność ograniczenia presji na środowisko naturalne i ochronę terenów otwartych i niezabudowanych oraz dodano eliminację konfliktów przestrzennych. Również w wizji dodano kwestię eliminacji konfliktów przestrzennych (Nowe systemowe podejście do planowania przestrzennego ograniczyło konflikty przestrzenne i umożliwia tworzenie funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni.) oraz kluczowych wnioskach rozwinięto punkt dotyczący planowania przestrzennego - zwrócono uwagę na potrzebę minimalizowania negatywnych skutków gospodarowania przestrzenią, w tym minimalizowanie konfliktów przestrzennych. Bardziej szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia i realizacji polityki przestrzennej będą częścią śsrk.
223	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	59	Uwaga do fragmentu: "Zastosowanie rozwiązań opartych na wiedzy i innowacjach oraz z poszanowaniem środowiska naturalnego może poprawić jakość życia, zapewnić wysoką jakość usług i miejsc pracy, co przyczyni się do rozwiązywania różnych problemów obszarów wiejskich, w tym depopulacji." Należy zwrócić uwagę, że jedną z przyczyn problemu depopulacji wsi są fermy przemysłowe: - Mieszkańcy sąsiadujący z fermami wyprowadzają się, bo nie chcą znosić uciążliwości związanych z życiem obok fermy - Mniejsi rolnicy nie wytrzymują konkurencji ze strony hodowli przemysłowej i zamykają działalność, por.: 1) dr hab.inż. Zbigniew Karaczun, Gdzie jesteśmy po transformacji; 2) https://portalstatystyczny.pl/dynamiczne-zmiany-w-polskim-rolnictwie-od-2010-zlikwidowano-prawie-200-tys-gospodarstw-rolnych/: "Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2020, liczba gospodarstw rolnych w Polsce zmniejszyła się o około 192 tysiące w porównaniu z 2010 rokiem, co stanowi spadek o blisko 13%. W 2020 roku w Polsce było około 1,32 miliona gospodarstw rolnych. Ten spadek jest częścią długotrwałego trendu związanego z malejącą liczbą małych i średnich gospodarstw, które są wypierane przez większe i bardziej intensywne jednostki rolnicze." - Inwestorzy wykupują grunty rolne oferując ceny znacznie wyższe od rynkowych, w ten sposób pozyskując tereny pod kolejne fermy, zmniejszając liczbę gospodarstw rolnych w okolicy i nasilając uciążliwości związane z odorami, zanieczyszczeniami, hałasem, itp. - Zatrudnienie na fermie przemysłowej jest niewielkie, ze względu na to, że większość procesu produkcji odbywa się przy użyciu maszyn.	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	Dokument ma charakter zbyt ogólny w stosunku do treści uwagi. KRK nie przesądza o zasadach lokalizacji poszczególnych rodzajów przedsięwzięć. W wyzwaniu Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń dodano jednak kwestię eliminacji konfliktów przestrzennych. Również w kluczowych wnioskach rozwinięto punkt dotyczący planowania przestrzennego - zwrócono uwagę na potrzebę minimalizowania negatywnych skutków gospodarowania przestrzenią, w tym minimalizowanie konfliktów przestrzennych. Bardziej szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia i realizacji polityki przestrzennej będą częścią śsrk.
224	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	16	Uwaga do fragmentu: System planowania społeczno-gospodarczo-przestrzennego uwzględnia tę specyfikę i przyczynia się do generowania wartości dodanej płynących z potencjałów terytorialnych. Racjonalne i odpowiedzialne społecznie planowanie przestrzenne powinno uwzględnić rozmieszczenie obiektów hodowli przemysłowej w	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Dokument ma charakter zbyt ogólny w stosunku do zaproponowanych zapisów. KRK nie przesądza o zasadach lokalizacji poszczególnych rodzajów przedsięwzięć. W wizji dodano jednak kwestię eliminacji konfliktów przestrzennych. (Nowe systemowe podejście do planowania przestrzennego ograniczyło konflikty przestrzenne i umożliwia tworzenie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				sposób zapobiegający ich koncentracji i przy aktywnym udziale społeczności lokalnej. Zapewnienie tego jest możliwe poprzez: - uzależnienie budowy przedsięwzięć związanych z chowem lub hodowlą zwierząt, mogących znacząco oddziaływać na środowisko od obowiązywania na tym terenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Lokalizacja takich przedsięwzięć na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu nie powinna być możliwa (w art. 14 ust. 6a po pkt. 2 dodanie pkt. 3 w brzmieniu: "3) przedsięwzięcia związanego z hodowlą lub chowem zwierząt, mogącego znacząco oddziaływać na środowisko"). - Wprowadzenie, w oparciu o rzetelne badania naukowe i fachową wiedzę, minimalnych odległości od zabudowań, w jakich fermy przemysłowe mogą być budowane (ustawa odległościowa). Po wskazanym wyżej fragmencie należy dodać: Racjonalne i odpowiedzialne społecznie planowanie przestrzenne uwzględnia rozmieszczenie obiektów hodowli przemysłowej w sposób zapobiegający ich koncentracji i przy aktywnym udziale społeczności lokalnej. Zostaje to zapewnione dzięki uzależnieniu budowy przedsięwzięć związanych z chowem lub hodowlą zwierząt, mogących znacząco oddziaływać na środowisko od obowiązywania na tym terenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Lokalizacja takich przedsięwzięć na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu nie jest możliwa. Fermi przemysłowe powstają w odległościach nie mniejszych niż określone w przepisach o minimalnych odległościach od zabudowań, co pozwala mieszkańcom na komfortowe życie bez narażenia na uciążliwość odorowe oraz minimalizuje ryzyko konfliktów społecznych.			funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni.) Również w kluczowych wnioskach rozwinęto punkt dotyczący planowania przestrzennego - zwrócono uwagę na potrzebę minimalizowania konfliktów przestrzennych. Bardziej szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia i realizacji polityki przestrzennej będą częścią śsrk.
225	Stowarzyszenie Otwarte Klatki oraz Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	59	Komentarz do fragmentu: "Dla zapewnienia spójności terytorialnej konieczne jest zniwelowanie dysproporcji w warunkach i jakości życia mieszkańców Polski. Wymaga to podjęcia wieloaspektowych i skoordynowanych działań związanych z rozwojem infrastruktury, rynku pracy i dostępności do usług publicznych. Potrzebne jest zapewnienie podstawowych standardów w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, transportu publicznego i łączności cyfrowej opartych nie tylko na kryteriach ilościowych, ale również jakościowych." Należy również usunąć dysproporcję w dostępie do zrównoważonego żywienia w placówkach publicznych tj. szkołach, przedszkolach, szpitalach. Na terenie całego kraju należy zapewnić dostęp do wyboru posiłków wegetariańskich i wegańskich oraz priorytetyzować roślinne źródła białka jako podstawowy element zrównoważonego żywienia."	przeźren	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formuluje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Jednocześnie scenariusz 3 uzupełniono o wątek diety planetarnej: <i>W ochronie zdrowia położono nacisk na profilaktykę, w tym zwiększenie edukacji o diecie planetarnej oraz szersze wykorzystanie rozwiązań cyfrowych, np. sztucznej inteligencji, telemedycyny, w celu zwiększenia efektywności i dostępności usług ochrony zdrowia.</i>
226	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	16	Wizja przedstawiona w rozdziale "Wspólna przestrzeń" nadmiernie skupia się na największych ośrodkach miejskich. Większość impulsów rozwojowych koncentruje się w otoczeniu największych miast, w szczególności kilku wielkich metropolii, które odnotowują niemal nieustanny wzrost, co odbywa się często w oparciu o drenaż kapitału ludzkiego (największe miasta „wysysają” młodych, zdolnych i ambitnych ludzi, czyli potencjalnych lokalnych liderów rozwoju), z pozostałych obszarów kraju, a w szczególności miast średnich i małych, co prowadzi do wzrostu nierówności rozwojowych.	przeźren	Uwaga uwzględniona	Uzupełniono wizję o znaczenie zrównoważonej policentrycznej struktury osadniczej, zapewniającej trwały rozwój wszystkich terytoriów, zarówno miast i ich obszarów funkcjonalnych jak i obszarów wiejskich.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Problem ten został słusznie zauważony w dokumencie - jako jedno z wyzwań i trendów, jednak w wizji brakuje informacji, że podjęto wysiłki w celu przeciwdziałania temu zjawisku, brak też informacji o potencjalnych skutkach tych działań. Ponadto, w wizji wskazano, że „zahamowane zostały procesy niekontrolowanej suburbanizacji”, jednak zauważyć należy, że nie odniesiono się do przyczyny. Nie jest możliwe ograniczenie rozlewania miast, zwłaszcza tych największych, jeśli pominięto dążenia w kierunku niwelowania odpływu ludności z mniejszych ośrodków na rzecz tych największych. Proponuje się mocniej związać zapisy wizji w rozdziale "Wspólna przestrzeń" z zapisami zawartymi w wyzwaniach w rozdziale „Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska”, w podrozdziale „Policentryczność sieci osadniczej”, gdzie wskazano priorytety oraz przykłady konkretnych działań, które mogą się przyczynić do zmniejszenia nadmiernej koncentracji ludności w największych ośrodkach i przeciwdziałaniu odpływowi ludzi z mniejszych miast, jak np. wzmocnienie lokalnych i regionalnych rynków pracy, tworzenie możliwości nabywania kompetencji przez całe życie, przestrzenna dekoncentracja części usług i podmiotów publicznych, poprawa dostępności do transportu zbiorowego, w tym kolej jako priorytet polityki transportowej państwa (dostępna dla jak największej liczby mieszkańców Polski, zintegrowana z pozostałymi środkami transportu), a także przyciąganie mieszkańców przez mniejsze ośrodki poprzez zapewnienie tańszych mieszkań, warunków technicznych dla pracy zdalnej, wysoki poziom estetyczny i funkcjonalny przestrzeni o mniejszej skali, itp. W wizji powinno się pokazać, że podjęto się realizacji tych działań i priorytetów, a także założyć, że przyniosły one pozytywny efekt (lub przynajmniej ograniczyły pogłębianie się tego problemu). Uzasadnienie: We wprowadzeniu, w podrozdziale „Czym jest i co zawiera KRK” wskazano, że zadaniem dokumentu jest m. in. zarysowanie celowo wyidealizowanej wizji kraju w 2050 r. wyznaczającej poziom ambicji dla przyszłych polityk publicznych. Równomierny, zrównoważony terytorialnie rozwój kraju, który nie koncentruje się jedynie w wielkich metropoliach, ale zauważa i wspiera w rozwoju także średnie i mniejsze ośrodki miejskie (zatrzymując w nich ludzi), niewątpliwie powinien taką ambicją być i znaleźć swoje odzwierciedlenie w wizji.			
227	Rada Miasta Bydgoszcz	KRK		Rada Miasta Bydgoszczy, mając na uwadze doświadczenia z realizacji ZIT BTOF w perspektywie 2014-2020 oraz pojawiające się opracowania naukowe, zaznacza, że nie ma podstaw merytorycznych, ani woli bydgoskiego samorządu, do tworzenia dwubiegunowej metropolii bydgosko-toruńskiej. Podkreślamy potrzebę wyraźnego rozróżnienia potencjałów Bydgoszczy i Torunia. Dotychczasowa polityka zrównująca oba miasta prowadzi do osłabienia ich pozycji względem silniejszych ośrodków miejskich. Praktyka ostatnich lat pokazuje, że oba ośrodki wyposażone w podobne funkcje, zamiast ku sobie ciężać, oddziałują w kierunkach przeciwnych względem siebie, głównie na obszary zlokalizowane bliżej każdego z miast. Uważamy, że to Bydgoszcz, jako miasto o większym potencjale demograficznym i gospodarczym, powinna być centralnym ośrodkiem wokół którego budowana będzie metropolia ponadregionalna. Wykryształowanie	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				hierarchii funkcjonalnej pomiędzy Bydgoszczą a Toruniem, doprowadzi do szybszego rozwoju całego regionu i większej spójności województwa. UZASADNIENIE W unijnej perspektywie 2014-2020 Bydgoszcz i Toruń tworzyły wspólny ZIT, co zostało Bydgoszczy narzucone przez władze centralne. Doświadczenia z wdrażania tego instrumentu pokazały, że taki bipoplamy układ jest fikcją, gdyż w ramach ZIT nie zrealizowano istotniejszych projektów integrujących Bydgoszcz z Toruniem, co było głównym celem uruchomienia ZIT. Zamiast tego, samorzady realizowały na swoim terenie miękkie projekty, takie jak termomodernizacja szkół, czy budowa ścieżek rowerowych. Koncepcja Rozwoju Kraju 2050, będąca przedmiotem konsultacji społecznych, opiera się w zakresie hierarchii funkcjonalnej miast na analizach naukowców z Instytutu Rozwoju Miast i Regionów, którzy w opracowaniu pt. „Baza ekonomiczna miast i ich obszarów funkcjonalnych” dokonują oceny potencjału kierunku bieguna wzrostu na podstawie wskaźników bazy ekonomicznej tj. : duża „głębokość” bazy ekonomicznej, wysoki stopień zdywersyfikowania, wysoka nadwyżka pracujących, znaczący udział usług rynkowych opartych na wiedzy, które spełniają jedenaście obszarów metropolitalnych w Polsce, w tym Bydgoszcz jako jedyny ośrodek w kujawsko-pomorskim, mająca podobny potencjał jak predysponowany do metropolii ponadregionalnych Szczecin. Metropolia Bydgoszcz to: 8 lat współpracy, 20 samorządów, 600 tysięcy mieszkańców. Blisko 200 powiązań funkcjonalnych pomiędzy członkami Metropolii na podstawie zawartych umów i porozumień między samorządami. Nasze osiągnięcia w ramach Metropolii Bydgoszcz obejmują rozwój komunikacji międzygminnej, który obecnie obejmuje 13 linii autobusowych, wprowadzenie Metropolitalnego Biletu Uczniowskiego oraz Metropolitalnej Karty Seniora, z której skorzystało blisko 50 000 osób. W gospodarce odpadami mamy jednolitą stawkę za utylizację odpadów dla gmin korzystających z bydgoskiej spalarni oraz powołaliśmy Bydgoską Grupę Zakupową, umożliwiającą tańsze zakupy energii i gazu. Promujemy gospodarczo region, wspieramy lokalne przedsiębiorstwa, a także rozwijamy sieć dróg rowerowych i nowoczesne elektrociepłownie gazowe. Działamy również na rzecz integracji lokalnej społeczności poprzez różnorodne inicjatywy. Nasze przyszłe cele obejmują m.in. utworzenie formalnego związku metropolitalnego, w tym zaangażowanie w prace nad odpowiednimi regulacjami prawnymi. Planujemy sprawnie realizować Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, przeznaczając ponad 500 mln zł na inwestycje i edukację w ramach środków FEDKP 2021—2027 na terenie gmin metropolii. Priorytetem jest rozwój transportu publicznego, szczególnie lepsze połączenie z Bydgoszczą kolejnych gmin. Chcemy zapewnić samowystarczalność wszystkich gmin w zakresie gospodarowania odpadów, m.in. poprzez budowę biogazowni, oraz dążyć do ograniczenia smogu poprzez wspólne działania na rzecz ochrony środowiska. Jednocześnie Rada Miasta Bydgoszczy wyraża pełne poparcie dla stanowiska wyrażonego w piśmie prezydenta Bydgoszczy Rafała Bruskiego z dnia 28 sierpnia 2024 r. do Pani Katarzyny Pełczyńskiej-Nałęcz, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej, a także stanowisk wyrażonych m.in. przez Stowarzyszenie „Metropolia Bydgoska”, Bydgoskiego Ruchu Miejskiego, Instytutu Strategii 2050 w województwie kujawsko-			

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				pomorskim, KujawskoPomorskiego Stowarzyszenia Rozwoju Transportu Publicznego oraz Samorządnej Bydgoszczy.			
228	Rada Miasta Torunia	KRK	57	Rada Miasta Torunia, po zapoznaniu się z projektem koncepcji Rozwoju Kraju 2050, przyjęła w dniu 5 września 2024r. Stanowisko Nr 3/24, w którym wyraża sprzeciw wobec zakwalifikowania miasta Torunia do aglomeracji regionalnych, tj. do kategorii III rzędu ośrodków wśród poziomów hierarchicznych polskich miast. Zgodnie z obowiązującą strategią rozwoju województwa w koncepcji rozwoju funkcjonalno-przestrzennego regionu, Toruń i Bydgoszcz zostały wskazane jako ośrodki stołeczne województwa realizujące funkcje o znaczeniu regionalnym i ponadlokalnym. Już 25 lat temu, dokonując reformy administracyjnej kraju, zdecydowano o traktowaniu obu miast w sposób komplementarny. W Toruniu ulokowano siedzibę Sejmiku Województwa, a w Bydgoszczy siedzibę Wojewody, a co za tym idzie, w polityce regionalnej przyjęto zasadę łącznego postrzegania funkcji regionalnych i ponadregionalnych obydwu miast stołecznych województwa, których potencjały wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają, również w zakresie wojskowości o strategicznym znaczeniu dla obronności kraju. W związku z powyższym, Toruń i Bydgoszcz powinny być postrzegane łącznie i zostać uznane za metropolię ponadregionalną, tj. przynależać do ośrodków II rzędu, a więc drugiego po ośrodku stołecznym najwyższego poziomu hierarchicznego polskiej sieci osadniczej. Takie podejście jest szczególnie istotne, gdyż koncepcja Rozwoju Kraju 2050 jest dokumentem określającym długofalowe wyzwania kraju w wymiarze społecznym, kulturowym, gospodarczym i przestrzennym. Konsultowany dokument będzie podstawą do określania szczegółowych działań istotnych dla rozwoju Polski, w której „gród Kopernika” pełni wyjątkową rolę. Stanowisko Rady Miasta Torunia w stosunku do ww. klasyfikacji wynika z próby zanegowania potencjału historyczno-kulturowego, społeczno-gospodarczego i roli miasta uniwersyteckiego o istotnym znaczeniu, a także silnej marki wizerunkowej, jaką miasto Toruń od lat posiada na arenie krajowej i międzynarodowej. Radni Miasta Torunia, formułując niniejsze stanowisko, mają na uwadze m.in. zapisy poprzedniego długookresowego dokumentu w zakresie zagospodarowania przestrzennego kraju, tj. koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, w której i Toruń, i Bydgoszcz zostały uznane za jeden z węzłów metropolii sieciowej w Polsce (obok takich miast, jak m.in. Poznań, Wrocław, Trójmiasto, Łódź, Aglomeracja Górnośląska, Kraków, Szczecin czy Lublin). Rada Miasta Torunia nie dostrzega przesłanek, które wskazywałyby, że w ostatnim czasie ograniczeniu uległy funkcje metropolitalne Torunia i Bydgoszczy. Rada Miasta Torunia uznaje, że postrzeganie potencjałów Torunia i Bydgoszczy w sposób rozłączny, a co za tym idzie, zakwalifikowanie ich do III kategorii ośrodków wśród poziomów hierarchicznych polskich miast, obniża ich rangę wynikającą z łącznych i wzajemnie uzupełniających się potencjałów rozwojowych, a tym samym w dłuższej perspektywie wpływać będzie na zmniejszenie szans rozwojowych obu	przezeń	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				miast, obniżenie ich pozycji konkurencyjnej, a w rezultacie również całego województwa kujawsko-pomorskiego. Doświadczenie w obszarze programowania rozwoju wskazuje, że takie zakwalifikowanie stolic regionu może skutkować brakiem możliwości ubiegania się o środki europejskie czy krajowe na rozwój największych ośrodków miejskich i ich otoczenia. Dlatego opieranie zapisów KRK 2050, tj. dokumentu kształtującego długookresowe ramy rozwojowe kraju i możliwości ich finansowania na podstawie wniosków płynących z opracowania autorstwa Instytutu Rozwoju Miast i Regionów Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020, co do którego metodologii zgłaszane były liczne uwagi samorządów województwa kujawsko-pomorskiego, budzi zdecydowany sprzeciw Rady Miasta Torunia. Wobec powyższego Rada Miasta Torunia wnosi o zmianę zapisów projektu Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 oraz zakwalifikowanie Torunia i Bydgoszczy jako metropolii ponadregionalnej i oddanie im należnego miejsca wśród ośrodków II rzędu.			
229	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	60	Proponuje się uzupełnić dokument o odniesienie do obszarów miejskich (po fragmencie „Szczególnym rodzajem obszarów wiejskich są obszary przygraniczne, które ze względu na swoją specyfikę, wymagają odrębnego podejścia”).	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Przytoczony fragment znajduje się w wyzwanii dotyczącym obszarów wiejskich. Kwestie miejskie zostały ujęte w wyzwanii: Policentryczność sieci osadniczej.
230	Związek Miast Polskich	KRK	11	Ramkę dotyczącą skutków proponujemy uzupełnić o tiret: • kosztowność zjawiska rozlewania się miast;	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	W skutkach przestrzennych zostały uwzględnione jedynie te procesy, które mają bezpośredni wpływ na zmianę sposobu zagospodarowania i funkcjonowania przestrzeni. Kosztowność jest następstwem złego planowania i zagospodarowania przestrzennego, ale nie ma wpływu na strukturę funkcjonalno-przestrzenną.
231	Marszałek województwa kujawsko-pomorskiego	KRK		Niezależnie jednak od przyjętej konwencji (mapa stanu docelowego, czy też mapa stanu wyjściowego), nie mogą zaakceptować ulokowania w hierarchii sieci osadniczej stolic województwa kujawsko-pomorskiego, zaliczonych do kategorii „aglomeracji regionalnych”. W mojej ocenie zarówno obecnie prezentowany stan rozwoju (oczywiście uwzględniając aspekty kluczowe dla oceny potencjału tych miast w krajowej sieci osadniczej), jak i wykazywane predyspozycje dla pełnienia roli ośrodków ważnych dla rozwoju kraju w przyszłości, w pełni uzasadniają zakwalifikowanie Bydgoszczy i Torunia do kategorii „metropolii ponadregionalnych”, przy czym zgodnie z realizowanym w województwie kujawsko-pomorskim modelem dwustoleczności, proponuję zastosowanie nazewnictwa „dwubiegunowa metropolia ponadregionalna”, na którą składają się dwa miasta mające znaczenie ponadregionalne.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania, zmiany kategorii dla poszczególnych miast ani nazewnictwo.
232	Marszałek województwa kujawsko-pomorskiego	KRK		w związku z trwającymi konsultacjami projektu Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 (dalej KRK2050), wskazuję na konieczność zmiany treści mapy oznaczonej nr 25 i zatytułowanej „Typologia ośrodków centralnych”. W mojej ocenie w KRK2050 powinna zostać zamieszczona mapa pokazująca docelowy, oczekiwany stan sieci osadniczej, która w sposób optymalny realizowałaby ideę zrównoważonego rozwoju w ujęciu terytorialnym, ale także odpowiadała na zidentyfikowane w KRK2050 wyzwania, przed którymi stoi państwo polskie. Jeśli ideą zamieszczenia mapy miało być ujęcie diagnostyczne (na co wskazuje źródło pochodzenia mapy), a więc pokazanie stanu wyjściowego, u progu obowiązywania KRK2050,	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				powinno być to w opracowaniu bardzo wyraźnie zaznaczone. Obecnie kontekst, w którym mapa została ulokowana, może sugerować, że to mapa przedstawiająca stan docelowy.			w Polski w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
233	Miasto Bydgoszcz	KRK		Błędne zakwalifikowanie Bydgoszczy do grupy ośrodków regionalnych w docelowej hierarchii sieci osadniczej spowoduje wręcz spowolnienie jej rozwoju, podczas gdy - ze względu na aktualny stan rozwoju, pełnione funkcje, zasięgi wieloaspektowych oddziaływań i silne	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polski w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
234	Miasto Bydgoszcz	KRK	57	Cd. Autorzy dokumentu dokonali prawidłowo identyfikacji i oceny relacji pomiędzy obydwooma miastami wojewódzkimi w województwie kujawsko-pomorskim, tj. pomiędzy Bydgoszczą i Toruniem, uznając, że są to odrębne podmioty samorządowe, pomiędzy którymi występują mało istotne powiązania funkcjonalne. Od co najmniej kilkunastu lat samorząd województwa w kolejnych strategiach rozwoju i innych dokumentach strategicznych forsuje, wbrew stanowisku Miasta Bydgoszczy, powstanie bytu prawnego obejmującego oba stołeczne miasta. Jest to działanie niemające żadnego oparcia w rzeczywistych działaniach i potrzebach, stąd jest skazane na niepowodzenie. Co charakterystyczne w żadnym z dokumentów przygotowywanych i przyjmowanych przez samorząd województwa w ciągu ostatnich kilkunastu lat, a dotyczącym polityki regionalnej, nie zawarto obiektywnego, sparametryzowanego, porównania kapitałów społeczno-gospodarczych obu miast stołecznych. W porównaniu takim ujawniłyby się istotne różnice na korzyść Miasta Bydgoszczy. Ostatnim (sierpień 2024 r.) przykładem unikania, a wręcz utrudniania, gromadzenia i analizowania takich danych jest negatywna opinia samorządu województwa, Powiatu Toruńskiego i Miasta Toruń na wspólną propozycję zmian w systemie statystyki publicznej, której efektem miało być lepsze monitorowanie przez Główny Urząd Statystyczny zjawisk zachodzących w obszarze obejmującym Powiaty Bydgoski i Toruński oraz Miasto Toruń i Bydgoszcz (tzw. NUTS-3). Wniosek obejmował podzielenie tego obszaru na dwie jednostki statystyczne – Bydgoszcz i Powiat Bydgoski oraz Toruń i Powiat Toruński. Potwierdzeniem słuszności niniejszej uwagi jest odpowiedź, której w ostatnim czasie przedstawiciele IRMiR udzielili jednej z bydgoskich redakcji na pytanie o łączenie potencjału Bydgoszczy i Torunia. Cyt. wypowiedź IRMiR: „Po spotkaniu w Toruniu przeprowadziliśmy szeroką dyskusję ekspercką dotyczącą uwzględnienia bipolu bydgosko-toruńskiego jako metropolii ponadregionalnej. Doszliśmy do jednoznacznego wniosku, że w obecnym momencie miasta te nie tworzą spójnego obszaru metropolitalnego. Co więcej, obserwowane trendy demograficzne i gospodarcze, jak również brak realnej współpracy w kierunku głębszej integracji obu ośrodków, nie dają perspektyw na ich rozwój w kierunku	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polski w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				spójnego obszaru metropolitalnego.” Cd. w kolejnej uwadze.			
235	Miasto Bydgoszcz	KRK	57	Cd. KRK 2050 ma fundamentalne znaczenie dla planowania rozwoju Polski. Hierarchia sieci osadniczej wskazana w KRK 2050 będzie miała m.in. konsekwencje w postaci interwencji w ramach przygotowywanej średniookresowej strategii rozwoju kraju czy w formie bezpośredniego wsparcia finansowego w ramach przyszłej „ustawy metropolitalnej”. Wskazana typologia ośrodków centralnych określona została wg stanu na 2020 r. Brakuje natomiast wskazania jak sieć osadnicza Polski będzie/powinna wyglądać w 2050 r. przygotowanego m.in. w oparciu o planowane krajowe inwestycje komunikacyjne, które są podstawowym czynnikiem oddziaływania ponadregionalnego. Błędne zakwalifikowanie Bydgoszczy do grupy ośrodków regionalnych w docelowej hierarchii sieci osadniczej spowoduje wręcz spowolnienie jej rozwoju, podczas gdy - ze względu na aktualny stan rozwoju, pełnione funkcje, zasięgi wieloaspektowych oddziaływań i silne powiązania w ramach Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego, miasto wypełnia kryteria metropolii krajowej w rozumieniu KRK 2050 i tak powinno być postrzegane w hierarchii osadniczej kraju. Pozycja Bydgoszczy w rozwoju kraju jest bardzo istotna dla przykładu w raporcie Wyzwania, trendy i procesy rozwoju gospodarczego. Identyfikacja biegunów wzrostu i ośrodków równoważenia rozwoju w Polsce (Sobala-Gwosdz A., IRMiR 2023), wskazano, że: - Obecnie w Polsce istnieje jedna dobrze wykształcona oś rozwoju, łącząca Legnicę, Wrocław, Opole, GZM, Kraków i Rzeszów. Jest ona definiowana jako przedłużenie regionów węzłowych, przyjmując formę pasma wzdłuż głównych szlaków transportowych łączących te regiony (A4). - Realizacja nowoczesnej infrastruktury drogowej oraz odbudowa potencjału linii kolejowych stwarzają warunki do tworzenia się innych osi wzrostu – w pierwszym rzędzie pomiędzy Wrocławiem a Poznaniem, a następnie dalej w kierunku Bydgoszczy i Gdańska. Ponadto potencjalny, bezpośredni obszar oddziaływania metropolitalnego Bydgoszczy to część województw wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i pomorskiego. Dla obszaru Piła-Szczecinek-Chojnice, Bydgoszcz jest najbliższym ośrodkiem wojewódzkim i najbliższym potencjalnym ośrodkiem metropolitalnym. Mając na względzie powyższe oraz opisane w poprzedniej uwadze pełnione przez Bydgoszcz funkcje należy zaliczyć Miasto Bydgoszcz w koncepcji Rozwoju Kraju 2050 do miast – metropolii ponadregionalnych. Cd. w kolejnej uwadze.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona i częściowo uwzględniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast. Niemniej jednak w KRK uzupełniono zapisy odnoszące się do typologii miast wskazując, że zamieszczona mapa ma charakter diagnostyczny, a nie prognostyczny, a zakwalifikowanie określonych miast do poszczególnych typów nie ogranicza możliwości ich rozwoju.
236	Miasto Bydgoszcz	KRK	57	Cd. Uwaga dot. delimitacji obszarów funkcjonalnych miast. Obszar funkcjonalny Bydgoszczy powinien być tożsamy z obszarem określonym w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ – tj. z faktycznym zasięgiem oddziaływania miasta. Objęcie badaniem tak określonego OF Bydgoszczy, tj. obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz (SMB), zmieniłoby wyniki badań na korzyść naszego miasta. Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych, Bydgoszcz wraz z jej obszarem metropolitalnym mogła wnioskować o utworzenie związku metropolitalnego. Uchylene ustawy przekreśliło te plany. Nie przekreśliło jednak wspólnych działań pod szyldem SMB (utworzonego w 2016 r.), opartych na	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				powiązaniach funkcjonalnych i wspólnych celach rozwojowych. Podstawową wartością SMB jest udostępnianie usług dla mieszkańców całego obszaru na tych samych zasadach, co mieszkańcom Bydgoszczy. Przykłady takich działań to: - Realizacja instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE 2021-2027 jako Instytucja Pośrednicząca, w oparciu o obszar i strukturę SMB (w trakcie realizacji). - Opracowanie „Strategii rozwoju ponadlokalnego dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+” (w przygotowaniu). - Opracowanie „Programu Rozwoju potencjału turystycznego Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+” (zrealizowano). - Współpraca w zakresie wspólnego zagospodarowania odpadów (w trakcie realizacji). - Opracowanie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej – SUMP Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dokument określa kluczowe inwestycje wzmocniające spójność obszaru metropolitalnego (zrealizowano). - Rozwijanie sieci połączeń z gminami ościennymi w oparciu o miejskie autobusy wraz z wprowadzeniem Metropolitalnej Karty Uczniowskiej dla uczniów zamieszkujących na terenie gmin Stowarzyszenia (w trakcie realizacji). - Wspólna obsługa ofert inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów oraz prowadzenie promocji gospodarczej dla całego obszaru SMB realizowana przez Bydgoską Agencję Rozwoju Regionalnego (w trakcie realizacji). - Realizacja projektu „Wsparcie internacjonalizacji MŚP oraz promocji gospodarczej regionu na obszarze funkcjonowania Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz” – pomoc finansowa dla przedsiębiorstw w zakresie takich działań, jak udział w międzynarodowych targach i wystawach oraz związanych z nimi misjach gospodarczych, czy wyszukiwanie i dobór partnerów na rynkach docelowych (zrealizowano, w trakcie przygotowania kolejna edycja). - Uruchomienie programu Metropolitalnej Karty Seniora 60+ upoważniającego m.in. do zniżek w dostępie do infrastruktury kulturalnej i sportowej (zrealizowano). - Wprowadzenie oferty bezpłatnego korzystania w okresie wakacji z bydgoskich basenów przez dzieci i młodzież z całego obszaru Stowarzyszenia (w przygotowaniu). - Funkcjonowanie aplikacji mobilnej „Metropolia Bydgoszcz”, która skupia w jednym miejscu niezbędne informacje dotyczące samorządów zrzeszonych w SMB (zrealizowano). - Utworzenie Bydgoskiej Grupy Zakupowej w zakresie zakupu nośników energii, do której należy część samorządów z terenu SMB (zrealizowano). - Przystąpienie do Stowarzyszenia Polska Sieć „Energie Cities” (zrealizowano). - Organizacja wydarzenia Metropolia za pół ceny (zrealizowano, w przygotowaniu kolejna edycja). - Opracowanie Strategii zarządzania gospodarką odpadami komunalnymi pn.: Gospodarka Odpadami Komunalnymi dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2025-2055. Ww. przykłady to tylko wybrane formy współpracy samorządów tworzących SMB, a zamieszkałych przez blisko 600 000 osób. Ich odzwierciedleniem jest ok. 200 wzajemnych umów z wielu obszarów aktywności społeczno-gospodarczej. Dobrą współpracę samorządów w ramach Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego dostrzegło OECD, które zaprosiło SMB do realizacji projektu dotyczącego powiązań miejsko-wiejskich i przygotowania katalogu dobrych praktyk. Cd. w kolejnej uwadze.			przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
237	Miasto Bydgoszcz	KRK	57	Cd.W programowaniu polityki rozwoju kraju, zgodnie z naukowymi stwierdzeniami, należy pamiętać, że istnieją odrębne obszary funkcjonalne Bydgoszczy i Torunia, których rozwój nie odbywa się w sposób komplementarny. Wskazujemy na potrzebę rozróżnienia potencjału Bydgoszczy i Torunia, w celu przełamania paradygmatu równorzędności, który sprawia, że pozycja obu tych miast słabnie względem silniejszych ośrodków miejskich. Docelowa hierarchia funkcjonalna miast powinna mieć swoje odzwierciedlenie w kształtowaniu sieci transportowych na poziomie kraju, ze szczególnym uwzględnieniem sieci kolejowej (w tym KDP), co powinno bezpośrednio przekładać się na wysoką rangę Bydgoszczy jako ważnego krajowego węzła kolejowego w kontekście krajowym. Ponadto podkreślamy, że koniecznym warunkiem stabilnego wzrostu oddziaływania Bydgoszczy na otoczenie, jest znaczący rozwój sieci połączeń kolejowych na poziomie regionalnym i metropolitalnym. W przypadku Bydgoszczy i Torunia nie można mówić o komplementarnym obszarze bipolarnym, lecz o układzie dwóch odrębnych miast, przy czym Toruń znajduje się w strefie oddziaływania Bydgoszczy. Prowadzenie polityki regionalnej dążącej do utrzymywania obu miast na tym samym poziomie hierarchii osadniczej nie prowadzi do komplementarności funkcji i ich większej integracji, a wręcz przeciwnie – do wzajemnej konkurencji, tworzenia rozdzielnych obszarów oddziaływania i dublowania funkcji. Prowadzi to do osłabienia pozycji Bydgoszczy względem innych ośrodków metropolitalnych i osłabienia poziomu rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego. Metodą do przyspieszenia rozwoju nie jest kreowanie układu bipolarnego, lecz jego przełamanie. Oznacza to, że jeżeli celem miałyby być przełamanie istniejących ciężarów na poziomie ponadregionalnym, tj. chociaż częściowe zrównoważenie oddziaływania obszarów metropolitalnych Trójmiasta i Poznania oraz wzmocnienie dośrodkowych ciężarów na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, w pierwszej kolejności należy przełamać i wykrystalizować hierarchię funkcjonalną na poziomie regionalnym, tj. pomiędzy Bydgoszczą a Toruniem. Pod względem potencjału do zwiększenia rangi osadniczej, lepsze podstawy demograficzne, a przede wszystkim większy potencjał gospodarczy, posiada Bydgoszcz, co potwierdzają chociażby wyniki opracowania Wyzwania, trendy i procesy rozwoju gospodarczego. Identyfikacja biegunów wzrostu i ośrodków równoważenia rozwoju (Sobala-Gwosdz 2023), gdzie Bydgoszcz, w przeciwieństwie do Torunia, została sklasyfikowana jako „silny biegun wzrostu”. Dlatego racjonalnym jest, żeby to właśnie w Bydgoszczy został wykreowany obszar rdzeniowy, strukturyzujący dośrodkowe ciężania na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
238	Miasto Bydgoszcz	KRK	57	Hierarchia sieci osadniczej wskazana w KRK 2050 będzie miała m.in. konsekwencje w postaci interwencji w ramach przygotowywanej średniookresowej strategii rozwoju kraju czy w formie bezpośredniego wsparcia finansowego w ramach przyszłej „ustawy metropolitalnej”. Wskazana typologia ośrodków centralnych określona została wg stanu na 2020 r. Brakuje natomiast wskazania jak sieć osadnicza Polski będzie/powinna wyglądać w 2050 r. przygotowanego m.in. w oparciu o planowane krajowe inwestycje komunikacyjne, które są podstawowym czynnikiem oddziaływania ponadregionalnego. Błędne zakwalifikowanie Bydgoszczy do grupy ośrodków regionalnych w	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Mapa typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi jest wynikiem przyjętej metodyki badania. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast. W

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				docelowej hierarchii sieci osadniczej spowoduje wręcz spowolnienie jej rozwoju, podczas gdy - ze względu na aktualny stan rozwoju, pełnione funkcje, zasięgi wieloaspektowych oddziaływań i silne powiązania w ramach Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego, miasto wypełnia kryteria metropolii krajowej w rozumieniu KRK 2050 i tak powinno być postrzegane w hierarchii osadniczej kraju. Pozycja Bydgoszczy w rozwoju kraju jest bardzo istotna dla przykładu w raporcie Wyzwania, trendy i procesy rozwoju gospodarczego. Identyfikacja biegunów wzrostu i ośrodków równoważenia rozwoju w Polsce (Sobala-Gwosdz A., IRMiR 2023), wskazano, że: - Obecnie w Polsce istnieje jedna dobrze wykształcona oś rozwoju, łącząca Legnicę, Wrocław, Opole, GZM, Kraków i Rzeszów. Jest ona definiowana jako przedłużenie regionów węzłowych, przyjmując formę pasma wzdłuż głównych szlaków transportowych łączących te regiony (A4). - Realizacja nowoczesnej infrastruktury drogowej oraz odbudowa potencjału linii kolejowych stwarzają warunki do tworzenia się innych osi wzrostu – w pierwszym rzędzie pomiędzy Wrocławiem a Poznaniem, a następnie dalej w kierunku Bydgoszczy i Gdańska. Ponadto potencjalny, bezpośredni obszar oddziaływania metropolitalnego Bydgoszczy to część województw wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i pomorskiego. Dla obszaru Piła-Szczecinek-Chojnice, Bydgoszcz jest najbliższym ośrodkiem wojewódzkim i najbliższym potencjalnym ośrodkiem metropolitalnym. Mając na względzie powyższe oraz opisane w poprzedniej uwadze pełnione przez Bydgoszcz funkcje należy zaliczyć Miasto Bydgoszcz w koncepcji Rozwoju Kraju 2050 do miast – metropolii ponadregionalnych. Cd. w kolejnej uwadze.			KRK nie przewiduje się również określenia hierarchii sieci osadniczej w perspektywie 2050 r. Takie przesądzenia mogą pojawić się w srrk (w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej). Tekst został doprecyzowany, aby nie było wątpliwości co do treści mapy. Dodany fragment: <i>Mapa pokazuje zróżnicowane potencjały ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych. Nie przesądza o możliwościach rozwoju poszczególnych ośrodków miejskich w przyszłości ani o ich przyszłej pozycji względem innych miast. Ma być impulsem do weryfikacji funkcji ośrodków miejskich, wymagających wzmocnienia w pierwszej kolejności, by systematycznie podnosić jakość życia mieszkańców (zarówno ośrodka miejskiego jak i jego obszaru funkcjonalnego). Ważnym elementem zachowania odpornej sieci policentrycznej jest także współpraca i wzmocnienie powiązań funkcjonalnych pomiędzy miastami, by podnosić atrakcyjność większych obszarów aglomeracyjnych czy całych regionów i przyciągać nowych mieszkańców lub inwestorów.</i>
239	Miasto Bydgoszcz	KRK	57	Nie akceptujemy błędnego uznania Bydgoszczy za ośrodek rangi tylko regionalnej oraz miast takich jak: Białystok, Lublin i Rzeszów – nie uwzględniono ich ponadregionalnego/krajowego znaczenia. Wnosimy o odrzucenie wyników opracowania pt. „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” autorstwa Instytutu Rozwoju Miast i Regionów w ich obecnej formie jako elementu koncepcji Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050). Polityka rozwoju opiera się na strategiach szczebla lokalnego, ponadlokalnego i regionalnego dla których kierunki rozwoju wyznaczają dokumenty szczebla krajowego. Dokumenty te były sporządzane w oparciu o nierzetelne przesłanki – błędną metodykę, nieaktualne dane, niewiarygodne źródła. Jak wynika z zaprezentowanej analizy danych ilościowych grupa tzw. „aglomeracji regionalnych” określonych przez IRMiR jest silnie zróżnicowana. Zakwalifikowano tu ośrodki, które faktycznie należą do trzech poziomów hierarchicznych: 1. Takie, których realny zasięg oddziaływania znacznie wykracza poza obszar danego województwa (należą do niej Bydgoszcz, Białystok, Lublin i Rzeszów); 2. Takie, których zasięg oddziaływania obejmuje obszar województwa i wobec których pojęcie „aglomeracja regionalna” wydaje się adekwatne; 3. Takie, których zasięg oddziaływania obejmuje obszar tylko części województwa. Powyższe oznacza, że poza kategorią oznaczoną jako 2, pozostałe ośrodki są niewłaściwie zakwalifikowane. Błędem jest lokowanie w jednej grupie zarówno ośrodków stołecznych województw, jak i miast, które realnie oddziałują tylko na części województw (mają realnie	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ły	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				znaczenie uzupełniające ośrodki stołeczne – w zakresie niektórych funkcji i w odniesieniu do części województw). Potencjał Białegostoku, Bydgoszczy, Lublina i Rzeszowa na tle pozostałych „aglomeracji regionalnych” dowodzi, że są to metropolie ponadregionalne II rzędu. (odpowiednie dane zostały zaprezentowane w stanowisku Unii Metropolii Polskich przekazanym w piśmie do Pani Katarzyny Pełczyńskiej-Nałęcz, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej). Natomiast ich potencjał, zakwalifikowanych przez IRMiR do grupy „aglomeracji regionalnych” jest silnie niedoszacowany i miasta te należałoby postrzegać jako „metropolie krajowe”. Pozostawienie tych miast w niższej randze, przy jednoczesnym stworzeniu perspektywy wzmocnienia innych ośrodków dzięki uznaniu ich w przedmiotowym opracowaniu za metropolie, pogłębi różnice rozwojowe, zwiększy dystans między ośrodkami Polski zachodniej i centralnej a wschodniej.			
240	Miasto Bydgoszcz	KRK	całość	Wojewódzkie seminary „Hierarchia funkcjonalna miast jako rama odniesienia dla polityk krajowych i regionalnych w województwie”, dla których podstawą do dyskusji było opracowanie „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych” (Sobala-Gwosdz A., Czakon P., Janas K., 2023), powinny odbyć się dużo wcześniej, przed przygotowaniem projektu KRK 2050 do konsultacji. Byłaby wtedy możliwość rzetelnej dyskusji nad przedstawioną hierarchią funkcjonalną polskich miast oraz ich rozwojem w perspektywie 2050 roku. KRK 2050 typologię ośrodków centralnym przyjęła za ww. opracowaniem, bez wcześniejszej debaty na ten temat.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga nieuwzględniona	Badanie pn.: "Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020" zrobione przez IRMiR było niezależnym, w stosunku do opracowywania KRK, procesem. Zbieżność terminów prezentacji wyników badania w poszczególnych województwach z konsultacjami publicznymi projektu KRK 2050 była przypadkowa i niezależna od MFIPR.
241	Miasto Bydgoszcz	KRK		Wykorzystane w projekcie KRK 2050 opracowanie pt. „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” autorstwa Instytutu Rozwoju Miast i Regionów budzi wiele poważnych wątpliwości, które zostały bardzo wyraźnie wskazane w uwagach miasta Białystok i miasta Bydgoszcz. Potencjał takich ośrodków jak m.in. Białystok, Bydgoszcz, Lublin, Rzeszów, które IRMiR zakwalifikował do grupy „aglomeracji regionalnych”, jest silnie niedoszacowany. Miasta te należałoby postrzegać jako „metropolie ponadregionalne”. Ich polityki rozwojowe bazują na strategiach szczebla lokalnego, ponadlokalnego i regionalnego. Nie byłyby jednak możliwe do realizacji bez adekwatnych zapisów dokumentów szczebla krajowego. Dlatego ocena potencjału tych ośrodków musi być sporządzona w oparciu o rzetelne przesłanki, prawidłową metodykę i aktualne dane.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
242	Miasto Bydgoszcz	KRK	57	WYZWANIA: Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska Cd. Potencjał Bydgoszczy został zanizony - nie zostało uwzględnione ponadregionalne i krajowe znaczenie miasta, m.in.: funkcja naukowa – w tym szczególnie znaczenie Collegium Medicum, Akademii Muzycznej, Politechniki Bydgoskiej i Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego oraz działanie Centrów Badawczo-Rozwojowych rangi przyznanej przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii,- funkcja obronna – w szczególności związana z ulokowaniem w Bydgoszczy sześciu jednostek Paktu NATO (Centrum Szkolenia Sił Połączonych, Centrum Ekspertyki Policji, 3. Batalion Łączności, Jednostka Integracji Sił NATO, Zespół Wspierania Teleinformatycznego oraz tworzone Połączone Centrum Analiz, Szkolenia i Edukacji NATO-Ukraina), a także mających tutaj siedzibę strategicznych jednostek	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Wojska Polskiego,- funkcja medyczna – szpitale w Bydgoszczy należą do najlepszych/najskuteczniejszych placówek w Polsce np. Centrum Onkologii,- funkcja kulturalna – instytucje i wydarzenia kulturalne (ranga, tradycja organizowanych wydarzeń – zwłaszcza muzycznych); od 2023 r. Bydgoszcz należy do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO w dziedzinie muzyki,- funkcja wyspecjalizowanego przemysłu – obronnego, technologicznego, informatycznego, przetwórstwa tworzyw sztucznych itp.,- funkcja biznesowa - np. w sektorze logistycznym, IT oraz sektorze nowoczesnych usług biznesowych - Bydgoszcz siedzibą jednego z 8 w kraju oddziałów ABSL - związku Liderów Sektora Usług Biznesowych.Cd. w kolejnej uwadze.			przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
243	Miasto Bydgoszcz	KRK	57	WYZWANIA: Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska Na Mapie 25. Typologia ośrodków centralnych Bydgoszcz została błędnie zakwalifikowana do kategorii aglomeracja regionalna. Bydgoszcz samodzielnie spełnia kryteria - metropolii ponadregionalnej i tak powinna być postrzegana w KRK 2050. Mapa pochodzi z opracowania Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych (Sobala-Gwosdz A., Czakon P., Janas K., 2023), które budzi wątpliwości co do poprawności metodycznej i nie powinno być podstawą do prac nad długofalową polityką rozwoju. W raporcie uszeregowano miasta w sposób oddający poziom ich rozwoju, ale nieodzwierciedlający ich pozycji w hierarchii funkcjonalnej miast w Polsce. Spowodowało to błędne zakwalifikowanie Bydgoszczy do kategorii ośrodków regionalnych, co jest zaniżeniem jej roli w strukturze osadniczej Polski. Hierarchę funkcjonalną miast powinno się określać poprzez identyfikację zasięgu oddziaływania ośrodka oraz analizę zależności funkcjonalnych opartych na aktualnych i wiarygodnych danych. Niezbędna byłaby weryfikacja wybranych parametrów określających „metropolitalność”. W raporcie przyjęto dane, które nie opisują budowania relacji z otoczeniem (np. liczba aptek, liczba antykwariatów), natomiast nie uwzględniono danych dot.: szpitali, spółek z udziałem kapitału zagranicznego, wykształconych klastrów, parków przemysłowo-technologicznych, instytucji bezpieczeństwa i obronności, lotnisk obsługujących miasta, dostępności do dróg klasy A i S, obiektów z zakresu sportu (organizacja imprez rangi mistrzostw krajowych czy o zasięgu międzynarodowym). Ponadto większość danych podano za Panoramą Firm, a nie wykorzystano publicznych rejestrów i źródeł danych takich jak: rejestr szkół i placówek oświatowych w SIO, Kuratorium Oświaty, wojewódzkie urzędy pracy, CEIDG/KRS, wykazy Ministerstw nadzorujących instytuty badawcze, system POL-on, Krajowa Izba Doradców Podatkowych, Rejestr Pośredników Kredytowych i Instytucji Pożyczkowych, Centralny Rejestr Rzeczoznawców Majątkowych, Izba Administracji Skarbowej, Krajowa Rada Notarialna, Centralny Rejestr Geodetów Uprawnionych. Bydgoszcz spełnia kryteria ośrodka ponadregionalnego określone w opracowaniu, tj.: „Ma duże znaczenie dla rozwoju regionu większego niż województwo. Pełni rolę ponadregionalnego ośrodka gospodarczego, naukowego, usługowego, handlowego, kulturalnego i edukacyjnego. Metropolie ponadregionalne są najczęściej również ważnymi węzłami komunikacyjnymi na poziomie międzynarodowym.”	przeźrezeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposoby wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				„Przykładowe instytucje charakterystyczne dla II rzędu: konsulaty, biura organizacji międzynarodowych, centrale instytucji finansowych, zarządy firm, jednostki badawczo-rozwojowe, uniwersytety, politechniki, uczelnie medyczne, uczelnie artystyczne, akademie muzyczne, jednostki badawczo-rozwojowe Ministerstwa Zdrowia, centra kongresowe, obiekty kultury wysokiej”. Cd. w kolejnej uwadze.			
244	Prezydent Białegostoku (via UMP)	KRK		Apel o ponowną i rzetelną analizę hierarchii sieci osadniczej Polski, określoną w opracowaniu pt. „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” autorstwa Instytutu Rozwoju Miast i Regionów i o nie uwzględnianie jej w takim kształcie jako elementu Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050). - SZCZEGÓLNE UWAGI DO BŁĘDÓW METODYCZNYCH BADANIA (NIE SAMEGO KRK) W PIŚMIE.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposoby wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast. Tekst został doprecyzowany, aby nie było wątpliwości co do treści mapy. Dodany fragment: Mapa pokazuje zróżnicowane potencjały ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych. Nie przesądza o możliwościach rozwoju poszczególnych ośrodków miejskich w przyszłości ani o ich przyszłej pozycji względem innych miast. Ma być impulsem do weryfikacji funkcji ośrodków miejskich, wymagających wzmocnienia w pierwszej kolejności, by systematycznie podnosić jakość życia mieszkańców (zarówno ośrodka miejskiego jak i jego obszaru funkcjonalnego). Ważnym elementem zachowania odpornej sieci policentrycznej jest także współpraca i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych pomiędzy miastami, by podnosić atrakcyjność większych obszarów aglomeracyjnych czy całych regionów i przyciągać nowych mieszkańców lub inwestorów.
245	Prezydent Miasta Bydgoszczy	KRK		Hierarchia sieci osadniczej wskazana w KRK 2050 będzie miała m.in. konsekwencje w postaci interwencji w ramach przygotowywanej średniookresowej strategii rozwoju kraju czy w formie bezpośredniego wsparcia finansowego w ramach przyszłej „ustawy metropolitalnej”. Z uwagi na uzasadnione wątpliwości co do metodologii i metodyki opracowania pn: Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych uważam, że w obecnej formie nie powinno ono stanowić elementu KRK 2050. Błędne zakwalifikowanie Bydgoszczy do grupy ośrodków regionalnych w docelowej hierarchii sieci osadniczej spowoduje wręcz spowolnienie jej rozwoju, podczas gdy - ze względu na aktualny stan rozwoju, pełnione funkcje, zasięgi wieloaspektowych oddziaływań i silne powiązania w ramach Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego, miasto wypełnia kryteria metropolii krajowej w rozumieniu KRK 2050 i tak powinno być postrzegane w hierarchii osadniczej kraju. Jednocześnie pragnę podkreślić, że autorzy dokumentu dokonali prawidłowo identyfikacji i oceny relacji pomiędzy oby dwoma miastami wojewódzkimi w województwie kujawsko-pomorskim, tj. pomiędzy Bydgoszczą i Toruniem, uznając, że są to odrębne podmioty	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposoby wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				samorządowe, pomiędzy którymi występują mało istotne powiązania funkcjonalne.			
246	Prezydent Miasta Bydgoszczy	KRK		W Hierarchii funkcjonalnej miast w Polsce uszeregowano miasta w sposób oddający poziom ich rozwoju, ale nieodzwierciedlający ich pozycji w hierarchii funkcjonalnej miast w Polsce. Takie podejście spowodowało błędne zakwalifikowanie Bydgoszczy do kategorii ośrodków regionalnych, co jest zanizaniem jej roli w strukturze osadniczej Polski. Hierarchię funkcjonalną polskich miast powinno się określać poprzez identyfikację zasięgu oddziaływania ośrodka oraz analizę zależności funkcjonalnych opartych na aktualnych danych. Niezbędna byłaby więc weryfikacja wybranych parametrów określających „metropolitalność”. Dziwi dobór wskaźników, miar centralności takich jak: liczba antykwariatów, liczba punktów sprzedaży komputerów, liczba aptek (rozmięszczenie jest limitowane ogólnie) liczba placówek usług fotograficznych, liczba firm sprzętujących. Wskaźniki te nie decydują o budowaniu relacji z otoczeniem. Natomiast nie uwzględniono danych dotyczących: szpitali, spółek z udziałem kapitału zagranicznego, stopnia rozwoju przedsiębiorczości, występowania wykształconych klastrów, funkcjonowania parków przemysłowo-technologicznych, kwestii występowania instytucji bezpieczeństwa i obronności, występowania lotnisk obsługujących miasta, dostępności za pomocą dróg klasy A i S, ważnych i istotnych obiektów z zakresu sportu, które służą organizowaniu imprez rangi mistrzostw krajowych czy o zasięgu międzynarodowym. Badanie powinno opierać się na wiarygodnych danych. Hierarchia sieci osadniczej wskazana w KRK 2050 będzie miała m.in. konsekwencje w postaci interwencji w ramach przygotowywanej średniookresowej strategii rozwoju kraju czy w formie bezpośredniego wsparcia finansowego w ramach przyszłej „ustawy metropolitalnej”. Opracowania pn.: Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych, w obecnej formie nie powinno stanowić elementu KRK 2050.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposoby wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r.
247	Prezydent Miasta Torunia	KRK		Uważam, że w tak ważnym dokumencie określającym kierunki rozwoju do 2050 r., Toruń i Bydgoszcz powinny być postrzegane łącznie i zostać uznane za metropolię ponadregionalną tj. przynależać do ośrodków II rzędu, a więc drugiego po ośrodku stołecznym najwyższego poziomu hierarchicznego polskiej sieci osadniczej, co będzie sprzyjało dynamicznemu rozwojowi tych miast oraz województwa kujawsko-pomorskiego. Pełne stanowisko: Y:\WYDZIAŁY\DSR-IX_TERYTORIALNY\0000_KRK\KONSULTACJE_SPOŁECZNE_2024\UWAGI_ZGŁOSZONE_W_KONSULTACJACH\bydgoszcz vs torun	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposoby wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Rozdzielne traktowanie Bydgoszczy i Torunia jest wynikiem przyjętej metodologii badania. Ponieważ mama pokazuje wyniki tego badania, nie przewidujemy zmian kategorii dla poszczególnych miast lub ich grup.
248	Sejmik województwa kujawsko-pomorskiego	KRK		KRK2050 ma fundamentalne znaczenie dla planowania rozwoju Polski. Określa długookresową wizję rozwoju naszego kraju i przez ponad dwie dekady będzie podstawą do określania bardziej szczegółowych działań we wszystkich istotnych dla rozwoju Polski, dziedzinach. Jednym z kluczowych obszarów podejmowanych w KRK2050 jest określenie docelowej hierarchii sieci osadniczej, a więc przypisanie poszczególnym ośrodkom	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych nie pokazuje docelowej (przewidywanej na rok 2050) struktury sieci osadniczej. Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				określonych zadań i odpowiedzialności, istotnych z punktu widzenia realizacji celów rozwoju kraju, ale "wodzących się z dotychczasowego stanu i potencjału rozwojowego. Bydgoszcz i Toruń stanowią silne i wyraziste elementy policentrycznej sieci osadniczej kraju i są niezbędne dla zrównoważonej dostępności usług najwyższej jakości, stymulowania rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki oraz tworzenia fundamentów dla przeciwdziałania współczesnym zagrożeniom. Postrzeganie Bydgoszczy i Torunia w kategorii ośrodków o znaczeniu nie tylko regionalnym, ale także krajowym oraz prowadzenie przez państwo polskie i Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego skoordynowanych działań na rzecz dalszego rozwoju potencjału obydwu miast jest więc istotne zarówno dla kształtowania rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego, ale także dla prawidłowej realizacji interesów rozwojowych kraju. Istnieje szereg przesłanek uzasadniających postulat postrzegania Bydgoszczy i Torunia jako ośrodków o krajowym obszarze oddziaływania. Są to w pełni ukształtowane, silne stolice Województwa, dobrze osadzone poprzez realizowane zadania także w sieci powiązań międzyregionalnych i międzynarodowych, czemu sprzyja dobra dostępność obydwu miast. W szczególności do działalności, które jednoznacznie lokują Bydgoszcz i Toruń wśród najważniejszych ośrodków krajowych, należą: funkcja naukowa (w tym szczególnie obecność Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w gronie uczelni badawczych), funkcja medyczna (z dużą liczbą szpitali specjalistycznych, klinicznych i instytutów badawczych, cechujących się bardzo wysoką jakością prowadzonej działalności), znaczenie dla obronności w ujęciu międzynarodowym (Bydgoszcz jest uznawana za „polską stolicę NATO” i jest jednym z głównych ośrodków Sojuszu w Europie), funkcja kulturalna — instytucje i wydarzenia kulturalne (liczba i działalność instytucji kultury oraz ranga i tradycja organizowanych przez nie wydarzeń — zwłaszcza muzycznych), wyspecjalizowany przemysł (w tym reprezentowany przez liderów innowacyjności w skali kraju, generujący powiązania międzyregionalne oraz działalność badawczo-rozwojową, a więc zwiększający poziom sieciowania ośrodków).			jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
249	Sejmik województwa kujawsko-pomorskiego	KRK		Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie akceptuje sposobu uwzględnienia roli, znaczenia i pozycji ośrodków stołecznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego Bydgoszczy i Torunia, w projekcie koncepcji Rozwoju Kraju 2050 (KRK2050). Radni wyrażają przekonanie, że określenie obydwu miast mianem „aglomeracji regionalnych” stanowi rażące niedoszacowanie ich znaczenia w dotychczasowym i prognozowanym rozwoju Polski oraz stanowi nieuprawnione obniżenie ich rangi, prestiżu, a tym samym — pozycji konkurencyjnej, odnoszącej się nie tylko do szans rozwojowych każdego z tych miast, ale przede wszystkim — Województwa, w którym stanowią ośrodki stołeczne. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego wzywa do wprowadzenia zmian w krajowej hierarchii sieci osadniczej, ustanawianej w KRK2050 i oczekuje zakwalifikowania obydwu miast do kategorii „metropolii krajowych” (jako „dwubiegunowej metropolii krajowej”).	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
250	Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz	KRK	57	KRK 2050 ma fundamentalne znaczenie dla planowania rozwoju Polski. Hierarchia sieci osadniczej wskazana w KRK 2050 będzie miała m.in. konsekwencje w postaci interwencji w ramach przygotowywanej średniookresowej strategii rozwoju kraju czy w formie bezpośredniego wsparcia finansowego w ramach	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				przyszłej „ustawy metropolitalnej”. Wskazana typologia ośrodków centralnych określona została wg stanu na 2020 r. Brakuje natomiast wskazania jak sieć osadnicza Polski będzie/powinna wyglądać w 2050 r. przygotowanego m.in. w oparciu o planowane krajowe inwestycje komunikacyjne, które są podstawowym czynnikiem oddziaływania ponadregionalnego. Błędne zakwalifikowanie Bydgoszczy do grupy ośrodków regionalnych w docelowej hierarchii sieci osadniczej spowoduje wręcz spowolnienie jej rozwoju, podczas gdy - ze względu na aktualny stan rozwoju, pełnione funkcje, zasięgi wieloaspektowych oddziaływań i silne powiązania w ramach Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego, miasto wypełnia kryteria metropolii krajowej w rozumieniu KRK 2050 i tak powinno być postrzegane w hierarchii osadniczej kraju. Pozycja Bydgoszczy w rozwoju kraju jest bardzo istotna dla przykładu w raporcie Wyzwania, trendy i procesy rozwoju gospodarczego. Identyfikacja biegunów wzrostu i ośrodków równoważenia rozwoju w Polsce (Sobala-Gwosdz A., IRMiR 2023), wskazano, że: § Obecnie w Polsce istnieje jedna dobrze wykształcona oś rozwoju, łącząca Legnicę, Wrocław, Opole, GZM, Kraków i Rzeszów. Jest ona definiowana jako przedłużenie regionów węzłowych, przyjmując formę pasma wzdłuż głównych szlaków transportowych łączących te regiony (A4). § Realizacja nowoczesnej infrastruktury drogowej oraz odbudowa potencjału linii kolejowych stwarzają warunki do tworzenia się innych osi wzrostu – w pierwszym rzędzie pomiędzy Wrocławiem a Poznaniem, a następnie dalej w kierunku Bydgoszczy i Gdańska. Ponadto potencjalny, bezpośredni obszar oddziaływania metropolitalnego Bydgoszczy to część województw wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i pomorskiego. Dla obszaru Piła-Szczecinek-Chojnice, Bydgoszcz jest najbliższym ośrodkiem wojewódzkim i najbliższym potencjalnym ośrodkiem metropolitalnym. Mając na względzie powyższe oraz opisane w poprzedniej uwadze pełnione przez Bydgoszcz funkcje należy zaliczyć Miasto Bydgoszcz w koncepcji Rozwoju Kraju 2050 do miast – metropolii ponadregionalnych.			funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy ingerencji w metodykę czy zmianą kategorii określonych miast.
251	Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz	KRK	57	Na Mapie 25. Typologia ośrodków centralnych Bydgoszcz została błędnie zakwalifikowana do kategorii aglomeracja regionalna. Bydgoszcz samodzielnie spełnia kryteria - metropolii ponadregionalnej i tak powinna być postrzegana w KRK 2050. Mapa pochodzi z opracowania Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych (Sobala-Gwosdz A., Czakon P., Janas K., 2023), które budzi wątpliwości co do poprawności metodycznej i nie powinno być podstawą do prac nad długofalową polityką rozwoju. W raporcie uszeregowano miasta w sposób oddający poziom ich rozwoju, ale nieodzwoiercający ich pozycji w hierarchii funkcjonalnej miast w Polsce. Spowodowało to błędne zakwalifikowanie Bydgoszczy do kategorii ośrodków regionalnych, co jest zaniżeniem jej roli w strukturze osadniczej Polski. Bydgoszcz spełnia kryteria ośrodka ponadregionalnego określone w opracowaniu, tj: „Ma duże znaczenie dla rozwoju regionu większego niż województwo. Pełni rolę ponadregionalnego ośrodka gospodarczego, naukowego, usługowego, handlowego, kulturalnego i edukacyjnego. Metropolie	przezeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ły	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				ponadregionalne są najczęściej również ważnymi węzłami komunikacyjnymi na poziomie międzynarodowym.” „Przykładowe instytucje charakterystyczne dla II rzędu: konsulaty, biura organizacji międzynarodowych, centrale instytucji finansowych, zarządy firm, jednostki badawczo-rozwojowe, uniwersytety, politechniki, uczelnie medyczne, uczelnie artystyczne, akademie muzyczne, jednostki badawczo-rozwojowe Ministerstwa Zdrowia, centra kongresowe, obiekty kultury wysokiej”. Potencjał Bydgoszczy został zanizony - nie zostało uwzględnione ponadregionalne i krajowe znaczenie miasta, m.in.: - funkcja naukowa – w tym szczególnie znaczenie Collegium Medicum, Akademii Muzycznej, Politechniki Bydgoskiej i Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego oraz działanie Centrów Badawczo-Rozwojowych rangi przyznanej przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii, - funkcja obronna – w szczególności związaną z ulokowaniem w Bydgoszczy sześciu jednostek Paktu NATO (Centrum Szkolenia Sił Połączonych, Centrum Ekspertyz Policji, 3. Batalion Łączności, Jednostka Integracji Sił NATO, Zespół Wsparcia Teleinformatycznego oraz tworzone Połączone Centrum Analiz, Szkolenia i Edukacji NATO-Ukraina), a także mających tutaj siedzibę strategicznych jednostek Wojska Polskiego, - funkcja medyczna – szpitale w Bydgoszczy należą do najlepszych/najsukuteczniejszych placówek w Polsce np. Centrum Onkologii, - funkcja kulturalna – instytucje i wydarzenia kulturalne (ranga, tradycja organizowanych wydarzeń – zwłaszcza muzycznych); od 2023 r. Bydgoszcz należy do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO w dziedzinie muzyki, - funkcja wyspecjalizowanego przemysłu – obronnego, technologicznego, informatycznego, przetwórstwa tworzyw sztucznych itp., - funkcja biznesowa - np. w sektorze logistycznym, IT oraz sektorze nowoczesnych usług biznesowych - Bydgoszcz siedzibą jednego z 8 w kraju oddziałów ABSL - związku Liderów Sektora Usług Biznesowych.			
252	Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz	KRK	całość	Obszar funkcjonalny Bydgoszczy powinien być tożsamy z obszarem określonym w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ – tj. z faktycznym zasięgiem oddziaływania miasta. Objęcie badaniem tak określonego OF Bydgoszczy, tj. obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz (SMB), zmieniłoby wyniki badań na korzyść naszego miasta. Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych, Bydgoszcz wraz z jej obszarem metropolitalnym mogła wnioskować o utworzenie związku metropolitalnego. Uchylenie ustawy przekreśliło te plany. Nie przekreśliło jednak wspólnych działań pod szyldem SMB (utworzonego w 2016 r.), opartych na powiązaniach funkcjonalnych i wspólnych celach rozwojowych. Podstawową wartością SMB jest udostępnianie usług dla mieszkańców całego obszaru na tych samych zasadach, co mieszkańcom Bydgoszczy. Przykłady takich działań to: - Realizacja instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE 2021-2027 jako Instytucja Pośrednicząca, w oparciu o obszar i strukturę SMB (w trakcie realizacji). - Opracowanie „Strategii rozwoju ponadlokalnego dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego 2030+” (w przygotowaniu). - Opracowanie „Programu Rozwoju potencjału turystycznego Bydgoskiego Obszaru	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Mapa typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi jest wynikiem przyjętej metodyki badania. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast. Tekst został doprecyzowany, aby nie było wątpliwości co do treści mapy. Dodany fragment: Mapa pokazuje zróżnicowane potencjały ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych. Nie przesądza o możliwościach rozwoju poszczególnych ośrodków miejskich w przyszłości ani o ich przyszłej pozycji względem innych miast. Ma być impulsem do weryfikacji funkcji ośrodków miejskich, wymagających wzmocnienia w pierwszej kolejności, by systematycznie podnosić jakość życia mieszkańców (zarówno ośrodka miejskiego jak i jego obszaru funkcjonalnego). Ważnym elementem zachowania odpornej sieci policentrycznej jest także współpraca i wzmocnianie powiązań funkcjonalnych pomiędzy

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Funkcjonalnego 2030+” (zrealizowano). - Współpraca w zakresie wspólnego zagospodarowania odpadów (w trakcie realizacji). - Opracowanie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej – SUMP Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dokument określa kluczowe inwestycje wzmocniające spójność obszaru metropolitalnego (zrealizowano). - opracowanie Strategii zarządzania gospodarką odpadami komunalnymi pn.: Gospodarka Odpadami Komunalnymi dla Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2025-2055 (zrealizowano). - Rozwijanie sieci połączeń z gminami ościennymi w oparciu o miejskie autobusy wraz z wprowadzeniem Metropolitalnej Karty Uczniowskiej dla uczniów zamieszkujących na terenie gmin Stowarzyszenia (w trakcie realizacji). - Wspólna obsługa ofert inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów oraz prowadzenie promocji gospodarczej dla całego obszaru SMB realizowana przez Bydgoską Agencję Rozwoju Regionalnego (w trakcie realizacji). - Realizacja projektu „Wsparcie internacjonalizacji MŚP oraz promocji gospodarczej regionu na obszarze funkcjonowania Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz” – pomoc finansowa dla przedsiębiorstw w zakresie takich działań, jak udział w międzynarodowych targach i wystawach oraz związanych z nimi misjach gospodarczych, czy wyszukiwanie i dobór partnerów na rynkach docelowych (zrealizowano, w trakcie przygotowania kolejna edycja). - Uruchomienie programu Metropolitalnej Karty Seniora 60+ upoważniającego m.in. do zniżek w dostępie do infrastruktury kulturalnej i sportowej (zrealizowano). - Wprowadzenie oferty bezpłatnego korzystania w okresie wakacji z bydgoskich basenów przez dzieci i młodzież z całego obszaru Stowarzyszenia (w przygotowaniu). - Funkcjonowanie aplikacji mobilnej „Metropolia Bydgoszcz”, która skupia w jednym miejscu niezbędne informacje dotyczące samorządów zrzeszonych w SMB (zrealizowano). - Utworzenie Bydgoskiej Grupy Zakupowej w zakresie zakupu nośników energii, do której należy część samorządów z terenu SMB (zrealizowano). - Przystąpienie do Stowarzyszenia Polska Sieć „Energie Cities” (zrealizowano). - Organizacja wydarzenia Metropolia za pół ceny (zrealizowano, w przygotowaniu kolejna edycja). Ww. przykłady to tylko wybrane formy współpracy samorządów tworzących SMB, a zamieszkałych przez blisko 600 000 osób. Ich odzwierciedleniem jest ok. 200 wzajemnych umów z wielu obszarów aktywności społeczno-gospodarczej. Dobrą współpracę samorządów w ramach Bydgoskiego Obszaru Funkcjonalnego dostrzegło OECD, które zaprosiło SMB do realizacji projektu dotyczącego powiązań miejsko-wiejskich i przygotowania katalogu dobrych praktyk.			miastami, by podnosić atrakcyjność większych obszarów aglomeracyjnych czy całych regionów i przyciągać nowych mieszkańców lub inwestorów.
253	Stowarzyszenie Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego	KRK		Potencjał m.in. Lublina, Białegostoku, Bydgoszczy, Rzeszowa, zakwalifikowanych przez IRMiR do grupy „aglomeracji regionalnych” jest silnie niedoszacowany i miasta te należałoby postrzegać jako „metropolie krajowe”. Polityka rozwoju tych miast opiera się na strategiach szczebla lokalnego, ponadlokalnego i regionalnego. Jednak nie byłaby możliwa bez adekwatnych dokumentów szczebla krajowego. W związku z tym nie do zaakceptowania jest, by dokumenty te były sporządzane w oparciu o nierzetelne przesłanki - błędną metodykę, nieaktualne dane, niewiarygodne źródła. Wnoszę, tak jak we wstępie, o ponowną analizę wniosków z opracowania pt. „Hierarchia	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi, która jest wynikiem przyjętej przez autorów badania metodyki. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020" autorstwa Instytutu Rozwoju Miast i Regionów w ich obecnej formie jako elementu Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050).			programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposoby wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r.
254	Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz	KRK	57	Hierarchę funkcjonalną miast powinno się określać poprzez identyfikację zasięgu oddziaływania ośrodka oraz analizę zależności funkcjonalnych opartych na aktualnych i wiarygodnych danych. Niezbędna byłaby weryfikacja wybranych parametrów określających „metropolitalność”. W raporcie przyjęto dane, które nie opisują budowania relacji z otoczeniem (np. liczba aptek, liczba antykwariatów), natomiast nie uwzględniono danych dot.: szpitali, spółek z udziałem kapitału zagranicznego, wykształconych klastrów, parków przemysłowo-technologicznych, instytucji bezpieczeństwa i obronności, lotnisk obsługujących miasta, dostępności do dróg klasy A i S, obiektów z zakresu sportu (organizacja imprez rangi mistrzostw krajowych czy o zasięgu międzynarodowym). Ponadto większość danych podano za Panoramą Firm, a nie wykorzystano publicznych rejestrów i źródeł danych takich jak: rejestr szkół i placówek oświatowych w SIO, Kuratorium Oświaty, wojewódzkie urzędy pracy, CEIDG/KRS, wykazy Ministerstw nadzorujących instytuty badawcze, system POL-on, Krajowa Izba Doradców Podatkowych, Rejestr Pośredników Kredytowych i Instytucji Pożyczkowych, Centralny Rejestr Rzeczoznawców Majątkowych, Izba Administracji Skarbowej, Krajowa Rada Notarialna, Centralny Rejestr Geodetów Uprawnionych.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020" jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych". Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r.
255	Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia	KRK	58	11. Przyjęto tu całkowicie błędne założenie, że o poziomie centralności świadczy relacja do ośrodka najsilniejszego, a nie obiektywna zdolność do budowania relacji wynikająca z oferty „dóbr centralnych”! 12. Nie jest możliwe, żeby zdolność obszaru funkcjonalnego do pełnienia funkcji centralnych była mniejsza, niż zdolność najsilniejszego ośrodka – te zagadnienia się nie uśredniają, co najwyżej mogą się sumować (dodatkové funkcje, których nie ma w mieście centralnym, a są dostępne w obszarze funkcjonalnym powodują, że ogólny potencjał jest wyższy, ale ich brak nie powoduje, że potencjał miasta centralnego jest ... niższy). Przecież fakt, że w strefie podmiejskiej Krakowa nie ma niektórych funkcji, nie oznacza że potencjał Krakowa w tym zakresie jest mniejszy! 13. Przyjęte w opracowaniu nazewnictwo niektórych poziomów, jest nieadekwatne do roli i znaczenia miast, które zostały w ten sposób określone. Jest to albo błąd w nazewnictwie albo niezrozumienie istoty centralności. Dwa najniższe poziomy zostały określone jako: „ośrodek lokalny” i „silny ośrodek lokalny”. Takie nazewnictwo sugeruje, że te ośrodki nie różnią się zasięgiem oddziaływania (obydwa są „lokalne”) a tylko stanem/natężeniem rozwoju funkcji (w przypadku jednego wskazano, że jest „silny”). Nie powinny więc stanowić dwóch poziomów hierarchicznych. 14. Innym problemem jest, że w ten sposób określono dwa poziomy, które zasadniczo różnią się zakresem oddziaływania, a więc także zakresem oferty dóbr centralnych. Jeden z nich to poziom siedzib gmin, a drugi – siedzib powiatów. Czy analogicznie miasto wojewódzkie powinno być nazwane „bardzo silnym ośrodkiem lokalnym”? 15. W opracowaniu, jako miary centralności (załącznik nr 1) przyjęto szereg wskaźników, które nie mają żadnego wpływu na budowanie relacji z otoczeniem. Albo nie miały go nigdy, albo	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga nieuwzględniona	Uwagi odnoszą się do badania Hierarchia funkcjonalna miast, które nie jest treścią KRK. Do uwag odnieśli się autorzy w piśmie skierowanym do Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				utraciły to znaczenie na bazie zmian sposobu funkcjonowania społeczeństw. Czy hierarchia krajowej sieci osadniczej w roku 2050 powinna być określana na podstawie: liczby bankomatów, liczby antykwariatów, liczby punktów sprzedaży komputerów, liczby aptek (rozmişczenie jest limitowane odgórníe), liczby placówek usług fotograficznych, liczby firm sprzątających, liczby restauracji? 16. Jednocześnie wśród wskaźników centralności (załącznik nr 1) nie uwzględniono: szpitali; spółek z udziałem kapitału zagranicznego; nawet ogólnego stopnia rozwoju przedsiębiorczości (pomijając już dziedziny szczegółowe); występowania wykształconych klastrów; funkcjonowania parków przemysłowo-technologicznych; kwestii występowania instytucji z zakresu bezpieczeństwa i obronności; występowania lotnisk obsługujących miasta; dostępności za pomocą dróg klasy A i S; bazy hotelowej (w tym o wysokim standardzie), co jest kluczowe dla funkcjonowania w sieci powiązań; ważnych i istotnych obiektów z zakresu sportu, które służą organizowaniu imprez rangi mistrzostw krajowych czy o zasięgu międzynarodowym; występowania wielkopowierzchniowych sklepów, które rzadko występują w przestrzeni (np. centrów budowlanych, sklepów IKEA, Decathlon itp.; w miastach niższych szczebli hierarchii – także różnego rodzaju placówek „klasy Biedronka”), które są bardzo dużym generatorem ruchu. 17. Trzeba także odnotować problemy w określeniu istoty niektórych wskaźników. Np. czego dotyczą wskaźniki: - „Internet – www – liczba firm”. Nie wiadomo czy dotyczy to tylko tworzenia stron www, czy znacznie szerszej działalności. - „kredyty i finansowanie – liczba placówek”. Nie wiadomo, co kryje się pod tym terminem, zwłaszcza że w tym samym dziale ujęte zostały również placówki bankowe, które także obsługują kredyty i są oczywiście instytucjami finansowymi. 18. W opracowaniu zastosowano więc wskaźniki, które nie świadczą o hierarchiczności lub nie mają w praktyce znaczenia dla obsługi ludności lub kształtowania konkurencyjności ośrodków, ale jednocześnie pominięto szereg wskaźników, które mają decydujące znaczenie w tym zakresie.			
256	Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia	KRK	58	19. Opisy roli i charakteru miast poszczególnych poziomów są prawidłowe (pierwszy akapit na s. 65 i 68). Tylko w analizie nie uwzględniono cech/wskaźników, które by się do nich odnosiły. 20. Nie do zaakceptowania jest poziom aktualności zasięgów obszarów funkcjonalnych oraz źródło użytych danych, bazujący na publikacji: Śleszyński P., Komornicki T., 2016, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, „Przegląd Geograficzny”, Numer 88(4), s. 469-488. https://rcin.org.pl/dlibra/doccontent?id=61605 Czy rzeczywiście, żeby ustalić siedziby urzędów wojewódzkich i marszałkowskich, Autorzy korzystali z Panoramy Firm?! 21. Ekspertyza prof. P. Śleszyńskiego, dotycząca delimitacji Miejskich Obszarów Funkcjonalnych Miast Wojewódzkich (MOF OW), stanowiła punkt wyjścia do delimitacji 17 MOF OW wdrażających instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w latach 2014-2020, ale w ostatecznym kształcie wszystkie MOF OW uległy mniejszym lub większym zmianom. Prof. Śleszyński, zgodnie ze swoją metodyką delimitacji, wskazał rdzeń MOF OW (miasto wojewódzkie) i strefę zewnętrzną, którą tworzyły gminy miejsko-wiejskie i gminy wiejskie – wykazujące największe powiązania funkcjonalne. Przykładowo w Białymstoku był to 1 rdzeń i 8	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych wskazana w KRK obrazuje stan obecny i nie ogranicza samorządów ani nie warunkuje dostępu do finansowania inwestycji z różnych źródeł, w tym UE. Nie przesądza w jaki sposób będzie wspierany wieloośrodkowy rozwój kraju - takie przesądzenia będą w średniookresowej strategii rozwoju kraju. Zmiana rangi pojedynczych ośrodków lub też łączne obrazowanie potencjałów dwóch ośrodków (Bydgoszcz i Toruń) nie jest możliwe ze względów metodologicznych. Ponadto w przypadku Bydgoszczy i Torunia nie występują przesłanki mogące traktować oba miasta jako jeden obszar funkcjonalny - odmienne (zewnętrzne) ciążenie obu ośrodków, dwa odrębne ZIT. W KRK został sformułowany opis dot. typologii, wskazując na jego diagnostyczną funkcję, a nie przesądzającą o możliwościach rozwoju poszczególnych ośrodków miejskich w przyszłości.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				gmin tworzących strefę zewnętrzną (w tym 3 gminy wiejskie). Publikacja IRMiR błędnie uwzględnia w MOF jedynie gminy miejskie i miejsko-wiejskie. 22. Dane do delimitacji (7 wskaźników) pochodzą z lat: 2006, 2009, 2002, 2011, 2011, 2011, 2002-2011. Delimitacja MOF na podstawie danych za rok 2002 oraz dane z Panoramy Firm, są w 2024 roku podstawą planowania hierarchii sieci osadniczej Polski w roku 2050? Bydgoszcz i Toruń mogą być traktowane jako „dwubiegunowy zespół ośrodków regionalnych”, które w krajowej hierarchii sieci osadniczej będą uwzględniane łącznie – jako „dwubiegunowa metropolia krajowa”. Przy ustalaniu hierarchii funkcjonalnej miast na poziomie I, II i III rzędu, Autorzy analizy badają obszary aglomeracji miejskich (obszary funkcjonalne). Dlatego też Bydgoszcz i Toruń mogłyby, mieszcząc się w tej konwencji, być rozpatrywane jako jeden obszar aglomeracji bydgosko-toruńskiej. Miasta powinny być klasyfikowane jako odrębne ośrodki, ale łącznie mogłyby składać się na jeden obszar metropolii ponadregionalnej II rzędu. Takie ujęcie nie tylko nie jest niezgodne z przyjętą metodyką, ale wręcz (jeśli odrzuci się delimitację z 2012 roku) metodyka wymusza tego typu podejście. W przypadku Metropolii GZM+ pod uwagę wzięto bardzo rozległy obszar, do którego przyłączono dodatkowo 4 miasta spoza GZM (oddalone nawet o ok. 40 km od miasta rdzeniowego), stąd też kryterium odległości nie powinno stanowić problemu przy wyznaczeniu aglomeracji bydgosko-toruńskiej (ok. 45-50 km). Dlaczego całkowicie „normalne/typowe/logiczne” jest sumowanie potencjału Gdańska i Gdyni, ale nie dopuszcza się takiej możliwości dla Bydgoszczy i Torunia? Potencjał Białegostoku, Bydgoszczy i Torunia, Lublina, Rzeszowa na tle pozostałych „aglomeracji regionalnych” dowodzi, że są to metropolie ponadregionalne II rzędu.			
257	Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia	KRK	58	Przy tworzeniu raportu: - popełniono błędy metodyczne w przyjętych założeniach, co doprowadziło do wadliwej klasyfikacji ośrodków; - błędnie przyjęto, że analiza stanu obecnego (wykonana niepoprawnie) powinna być tożsama z hierarchią sieci osadniczej przyjętą dla prowadzenia polityki rozwoju kraju (wyniki opracowania zostały adaptowane w projekcie KRK 2050), co jest niekorzystne dla zrównoważonego rozwoju kraju, ale jednocześnie jest dysfunkcyjne, bo identyfikuje poziomy hierarchiczne, w których brak jest podmiotów odpowiedzialnych za ich kształtowanie. Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia nie akceptuje błędnego uznania za ośrodki rangi tylko regionalnej miast takich jak: Białystok, Bydgoszcz, Lublin, Toruń i Rzeszów – nie uwzględniono ich ponadregionalnego/krajowego znaczenia. Kluczowe błędy: 1. Autorzy uszeregowali miasta według wskaźnika syntetycznego, który być może oddaje ogólny poziom ich rozwoju w zakresie funkcji, które co do zasady w większości mogą być uznane za centralne – ale takie ujęcie nie ma nic wspólnego z hierarchicznością. 2. Hierarchię sieci osadniczej określa się przez identyfikację zasięgu oddziaływania danego ośrodka. Każdy z poziomów hierarchii cechuje się innymi rodzajami powiązań (inne cechy świadczą o budowaniu relacji z zapleczem) – nie można więc określać pozycji w sieci osadniczej na podstawie uniwersalnego zakresu kilkudziesięciu wskaźników (66 funkcji), zastosowanego dla	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga nieuwzględniona	Uwagi odnoszą się do badania <i>Hierarchia funkcjonalna miast</i> , które nie jest treścią KRK. Wątpliwości autorów uwagi zostały wyjaśnione w odrębnym piśmie.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				wszystkich ośrodków. 3. O pozycji miasta w sieci osadniczej decyduje pełnienie przez nie określonego rodzaju usług – można tu mówić o pewnym „kryterium dostępu”, dla każdego poziomu należy wskazać usługi sine qua non oraz odwrotnie – usługi, których obecność decyduje o zaliczeniu do określonego poziomu. O zaliczeniu miasta do określonego poziomu decyduje więc odpowiednie zróżnicowanie dostępnych w nim usług – a nie wyłącznie natężenie rozwoju tych dostępnych. 4. „Podział na siedem rzędów dokonany został natomiast metodą naturalnych przerw” – to oznacza, że nie odniesiono się w ogóle do struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustroju i organizacji kraju. Hierarchia krajowej sieci osadniczej, wyznaczana dla potrzeb kształtowania polityki rozwoju kraju, jest zbyt poważnym zagadnieniem, żeby na jej temat teoretyzować w oderwaniu od rzeczywistego sposobu funkcjonowania Państwa Polskiego. 5. „Działano zgodnie z założeniem, że miastu z najlepszym wynikiem należy przyznać wartość rangi I rzędu” – o ulokowaniu ośrodka na danym poziomie hierarchii świadczy obecność/brak obecności funkcji niezbędnych dla tego poziomu. 6. Założenia 4-5 są niezgodne z teorią ośrodków centralnych Christallera, która zresztą została całkiem poprawnie przytoczona w opracowaniu. 7. Nie można do przedstawiania wyników analizy używać terminologii zarezerwowanej w geografii osadnictwa dla opisywania zależności funkcjonalno-przestrzennych (HSO) i opisujących obszary oddziaływania, jeśli nie badało się tego typu zagadnień. 8. Bazowanie na wskaźnikach, a nie na obszarach oddziaływania, prowadzi do absurdu, że niektórym dobrze rozwiniętym i dobrze wyposażonym miastom, nadaje się rangi nieadekwatne do ich rzeczywistego znaczenia w sieci osadniczej. 9. Aby miasto mogło być ośrodkiem „ponadlokalnym” niezbędny jest „ponadlokalny” obszar, na który oddziałuje. Przy metodzie wskaźnikowej uzyskuje się całą grupę ośrodków, które nie mają swojego zaplecza, adekwatnego do nadanej rangi. 10. Zdolność do pełnienia funkcji centralnych jest obiektywna, a nie względna – jest więc niemożliwe, żeby miasta, które ewidentnie pomiędzy rokiem 1990 a 2020 zwiększyły potencjał funkcji regionalnych, posiadały obecnie niższy wskaźnik syntetyczny. Czy naprawdę Kraków, Gdańsk, Poznań, Łódź, Szczecin, Lublin, Białystok w roku 2020 mają niższy potencjał w zakresie pełnienia funkcji centralnych, niż w 1990?			
258	Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego o Torunia	KRK		Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia (MOFT), składające się z trzydziestu sześciu jednostek samorządu terytorialnego i obejmujące ponad czterysta pięćdziesiąt tysięcy mieszkańców, z głębokim zaniepokojeniem przyjmuje treść opracowania pn. „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” autorstwa Instytutu Rozwoju Miast i Regionów, w jego obecnej formie, jako elementu Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050). Nie akceptujemy błędnego zakwalifikowania Torunia i Bydgoszczy do ośrodków rangi regionalnej. Oba miasta powinny być postrzegane łącznie, zgodnie z zapisami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 i strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego. Potencjały miast wzajemnie się uzupełniają, a ich wspólne możliwości i zasięg oddziaływania znacząco wykraczają poza obszar województwa, wpływając na rozwój całego kraju.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Oferowanie usług ekonomicznych, naukowych i kulturalnych wyższego rzędu, a także wszelkie działania na arenie ogólnopolskiej i międzynarodowej świadczą o wysokiej efektywności obu miast pełniących ewidentne funkcje metropolii ponadregionalnej. Wskazanie Torunia i Bydgoszczy jako ośrodka metropolitalnego II rzędu pozwoli nam wypełniać misję, jaką jest współpraca i wzajemne wsparcie w ramach obszaru funkcjonalnego. Realizowana w MOFT wspólna polityka rozwoju jest ukierunkowana na wzmocnienie mocnych stron województwa i w sposób naturalny kreuje metropolię ponadregionalną. Rozłączne postrzeganie potencjałów Torunia i Bydgoszczy i zakwalifikowanie ich do ośrodków III rzędu może doprowadzić do pozbawienia nas możliwości pozyskiwania środków europejskich, przeznaczonych na rozwój największych ośrodków miejskich. Zaburzy również realizację działań ukierunkowanych na dalszy rozwój społeczno-gospodarczy całego obszaru, a tym samym spadek jakości życia jego mieszkańców, na co nie możemy się zgodzić. Poza tym nie pozwoli na produktywnie wykonanie założeń, które stały u podstaw utworzenia obszarów funkcjonalnych województwa kujawsko-pomorskiego. Tym samym stanowczo sprzeciwiamy się hierarchii sieci osadniczej Polski określonej w wymienionym opracowaniu i zabiegamy o odrzucenie jego wyników w ich obecnej formie, w ramach elementów Koncepcji Rozwoju Kraju. Wnioskujemy o uwzględnienie Torunia i Bydgoszczy jako metropolii ponadregionalnej – ośrodka II rzędu wśród poziomów hierarchicznych polskich miast w KRK 2050.			
259	Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia	KRK	58	W 2022 r. najwięcej lekarzy i lekarzy dentyistów wg podstawowego miejsca pracy było w Lublinie (ponad 5 tys.), Białymstoku (prawie 3,5 tys.), w Bydgoszczy (niespełna 3 tys.), w Rzeszowie (ponad 2,2 tys.) oraz w Toruniu (ponad 1 tys.). Badane miasta wojewódzkie to również ważne ośrodki kultury, sztuki i rozrywki. Pod tym względem także znacznie wyróżniają się na tle innych miast. Dominują pod względem: liczby wystaw w obiektach działalności wystawienniczej (w latach 2021-2023 było to: ponad 300 wystaw w Toruniu; ponad 150 w Białymstoku i Lublinie; ponad 120 w Bydgoszczy i niespełna 100 w Rzeszowie), także pod względem liczby galerii i salonów sztuki (w 2023 r.: 8 obiektów w Toruniu, 6 w Białymstoku i Lublinie, 2 w Bydgoszczy i Rzeszowie), jak również z uwagi na liczbę imprez masowych artystyczno-rozrywkowych i sportowych (w 2023 r.: 200 imprez w Toruniu, niespełna 140 w Rzeszowie, ponad 120 w Lublinie, niespełna 120 w Bydgoszczy, niespełna 40 w Białymstoku) oraz pod względem liczby widzów/słuchaczy instytucji muzycznych i teatralnych (w stałej sali) – niespełna 200 tys. w Bydgoszczy, 140 tys. w Białymstoku, niespełna 140 tys. w Toruniu, ponad 120 tys. w Lublinie i ponad 100 tys. w Rzeszowie. Kolejny obszar – gospodarka, również świadczy o relatywnie wysokim potencjale Białegostoku, Bydgoszczy, Lublina, Torunia i Rzeszowa. W 2022 r. w tych właśnie miastach było najwięcej podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (ponad 50 tys. w Lublinie, ponad 45 tys. w Bydgoszczy, ponad 40 tys. w Białymstoku, ponad 32 tys. w Rzeszowie i niespełna 30 tys. w Toruniu. W badanych miastach kumuluje się najwięcej spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (w 2022 r.: ponad 1400 w Lublinie, 1000 w Rzeszowie, blisko 1000 w Białymstoku, ponad 420 w Bydgoszczy i niespełna 400 w Toruniu). Dominują również podmioty	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Przedstawione w KRK zobrazowanie policentrycznego rozwoju kraju bazuje na badaniu "Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020" IRMIR. Dokument wraz z metodologią jest dostępny na stronach Instytutu. Badanie było różne wskaźniki i w różnych latach, na co zresztą wskazuje tytuł opracowania. Przypisanie miast do poszczególnych typów zostało dokonane w oparciu o wskaźnik centralności oparty na kryterium liczby instytucji i podmiotów świadczących usługi centralne. Wybrano 66 typowych usług zarówno publicznych jak i rynkowych. Wybrane usługi reprezentowały różne obszary tematyczne oraz różny zasięg oddziaływania (usługi wyższego rzędu i usługi niskiego rzędu). Wartość wskaźnika wynikała z faktu posiadania usługi danego typu jak i jej częstotliwości występowania. Wskaźnik po znormalizowaniu mógł przyjąć wartość od 0 do 100 (100 - ośrodek najlepiej wyposażony, a więc w przypadku polski, Warszawa). Podział na rzędy/typy wylonił się poprzez identyfikację naturalnych przerw w zbiorze, w których następował znaczący przeskok wartości wskaźnika. Liczbę 7 rzędów/typów przyjęto jak w klasycznej teorii ośrodków centralnych Christallera. W efekcie powstały różne typy ośrodków, które odzwierciedlają zróżnicowania np. pomiędzy poszczególnymi miastami wojewódzkimi - wszystkie miasta wojewódzkie nie mają takiego samego potencjału, oddziaływania i funkcji. W KRK zostanie uzupełniony opis dot. typologii o informacje, że obrazuje ona stan obecny i nie ogranicza rozwoju poszczególnych ośrodków w przyszłości.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				gospodarcze w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) – w 2022 r. w Lublinie było ich 25 tys., w Bydgoszczy – ponad 20 tys., w Białymstoku i Rzeszowie – niespełna 20 tys., w Toruniu – niespełna 15 tys. Jednocześnie miasta wojewódzkie odznaczają się dobrą sytuacją na rynku pracy. Stopa bezrobocia rejestrowanego waha się między 2% a 5% i odznacza się tendencją spadkową. Firmy, działające w analizowanych miastach, rokrocznie zajmują miejsca w rankingu Rzeczypospolitej 500 największych polskich przedsiębiorstw (np. w 2024 r. w XXVI edycji rankingu było to: 7 firm z Torunia, 4 z Lublina i Bydgoszczy oraz 3 z Białegostoku i Rzeszowa. Wszystkie analizowane miasta wojewódzkie charakteryzuje wysoki potencjał nauki i szkolnictwa wyższego. Są to siedziby uczelni wyższych (Lublin – 9; Białystok i Bydgoszcz – 7; Rzeszów – 6; Toruń – 4), zatrudniające ponad 13 tys. nauczycieli akademickich (2022 r.: Lublin – ponad 5 tys. etatów; Białystok, Toruń i Rzeszów – ponad 2,2 tys.; Bydgoszcz – niespełna 2 tys.), w tym ponad 1,6 tys. nauczycieli akademickich z tytułem profesora (2022 r.: Lublin – ponad 500 etatów; Białystok i Toruń – niespełna 300; Bydgoszcz i Rzeszów – niespełna 200). Przy czym Toruń posiada również prestiżową uczelnię badawczą. Taki potencjał uczelni wyższych pozwala kształcić młodych naukowców: doktorantów i studentów. Ich liczba jest również imponująca (w 2022 r. było to: blisko 700 doktorantów, w tym 50 cudzoziemców i 60 tys. studentów w Lublinie; ponad 400 doktorantów, w tym 15 cudzoziemców i blisko 25 tys. studentów w Białymstoku; blisko 400 doktorantów, w tym 80 cudzoziemców i 30 tys. studentów w Toruniu; 200 doktorantów, w tym kilku cudzoziemców i 30 tys. studentów w Rzeszowie; ponad 100 doktorantów, w tym 11 cudzoziemców i ponad 20 tys. studentów w Bydgoszczy).			
260	Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia	KRK	58	Ww. miasta są dostępne dla realizacji działalności międzyregionalnych i międzynarodowych. Rzeszów, Lublin i Bydgoszcz obsługują największą pasażerów portów lotniczych w ruchu krajowym i międzynarodowym (regularnym i czarterowym). W latach 2021-2023 (bez ruchu tranzytowego oraz G.A.) było to ponad 3,2 mln osób (Rzeszów – ponad 1,8 mln; Lublin – ponad 0,8 mln; Bydgoszcz – ponad 0,6 mln). Obecna formuła lotniska w Białymstoku daje możliwość stopniowego rozwoju i dostosowania poziomu eksploatacji adekwatnie do realnego zapotrzebowania na usługi lotnicze przez budowę i wyposażenie lotniska w niezbędne urządzenia infrastruktury lotniskowej służące zapewnieniu bezpieczeństwa operacji lotniczych oraz obsłudze ruchu pasażerskiego i towarów. Z uwagi na obecną sytuację geopolityczną i położenie Białegostoku jest to inwestycja kluczowa z punktu widzenia bezpieczeństwa kraju i UE. Wszystkie analizowane miasta posiadają bazę noclegową o najwyższych standardach, w postaci hoteli kategorii 3-5 gwiazdkowej (2023 r.: Lublin – 27; Rzeszów – 19; Toruń – 17; Bydgoszcz – 16; Białystok – 16), w tym szczególnie hoteli kategorii 5 lub 4 gwiazdkowej (2023 r.: Rzeszów – 8; Bydgoszcz – 7; Toruń – 7; Białystok – 6; Lublin – 5). W obiektach tych dostępna jest największa, spośród miast skategoryzowanych przez IRMiR jako „aglomeracje regionalne”, liczba miejsc noclegowych (2023 r.: Lublin – ponad 4,5 tys.; Toruń – ponad 4 tys.; Bydgoszcz – ponad 4 tys.; Rzeszów – ponad 3 tys.; Białystok – niespełna 3 tys.). Korzysta z niej najczęściej turystów zagranicznych (nierozzydentów). W 2023 r. było to: 90 tys. osób w Rzeszowie; 60 tys. osób w Lublinie; ponad 50 tys. osób w Białymstoku;	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Przedstawione w KRK zobrazowanie policentrycznego rozwoju kraju bazuje na badaniu "Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020" IRMiR. Dokument wraz z metodologią jest dostępny na stronach Instytutu. Badane były różne wskaźniki i w różnych latach, na co zresztą wskazuje tytuł opracowania. Przepisanie miast do poszczególnych typów zostało dokonane w oparciu o wskaźnik centralności oparty na kryterium liczby instytucji i podmiotów świadczących usługi centralne. Wybrano 66 typowych usług zarówno publicznych jak i rynkowych. Wybrane usługi reprezentowały różne obszary tematyczne oraz różny zasięg oddziaływania (usługi wyższego rzędu i usługi niskiego rzędu). Wartość wskaźnika wynikała z faktu posiadania usługi danego typu jak i jej częstotliwości występowania. Wskaźnik po znormalizowaniu mógł przyjąć wartość od 0 do 100 (100 - ośrodek najlepiej wyposażony, a więc w przypadku polski, Warszawa). Podział na rzędy/typy wyłonił się poprzez identyfikację naturalnych przerw w zbiorze, w których następował znaczący przeskok wartości wskaźnika. Liczbę 7 rzędów/typów przyjęto jak w klasycznej teorii ośrodków centralnych Christallera. W efekcie powstały różne typy ośrodków, które odzwierciedlają zróżnicowania np. pomiędzy poszczególnymi miastami wojewódzkimi - wszystkie miasta wojewódzkie nie mają takiego samego potencjału, oddziaływania i funkcji. Tekst został doprecyzowany, aby nie było wątpliwości co do treści mapy. Dodany fragment: Mapa pokazuje zróżnicowane potencjały ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych. Nie przesądza o

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				niespełna 40 tys. osób w Toruniu i ponad 30 tys. osób w Bydgoszczy. W pozostałych miastach badanych przez IRMiR – są to wielkości mniejsze niż 20 tys. turystów zagranicznych. W pięciu analizowanych miastach wojewódzkich skupione jest lecnicstwo specjalistyczne. Trzy poziomy podstawowe (I, II i III stopnia) obejmą szpitale o zasięgu lokalnym bądź regionalnym. Najwięcej szpitali występuje w Bydgoszczy i Lublinie (po 8), następnie 6 w Rzeszowie, 4 w Białymstoku i 1 w Toruniu. W rozbiu na poszczególne rodzaje szpitali, przykładowo: Bydgoszcz i Toruń mają po 1 takiej placówce najwyższego – III stopnia. Jeden poziom specjalistyczny dotyczy szpitali onkologicznych i pulmonologicznych (Bydgoszcz ma 2), a drugi szpitali pediatrycznych (Bydgoszcz ma 1). Najwyższy, ogólnopolski poziom jest przewidziany dla instytutów badawczych i szpitali klinicznych (Bydgoszcz ma aż 4). Duża liczba specjalistycznych placówek zdrowia przekłada się również na znaczny potencjał kadrowy. W 2022 r. najwięcej lekarzy i lekarzy dentyistów wg podstawowego miejsca pracy było w Lublinie (ponad 5 tys.), Białymstoku (prawie 3,5 tys.), w Bydgoszczy (niespełna 3 tys.), w Rzeszowie (ponad 2,2 tys.) oraz w Toruniu (ponad 1 tys.). Badane miasta wojewódzkie to również ważne ośrodki kultury, sztuki i rozrywki. Pod tym względem także znacznie wyróżniają się na tle innych miast. Dominują pod względem: liczby wystaw w obiektach działalności wystawienniczej (w latach 2021-2023 było to: ponad 300 wystaw w Toruniu; ponad 150 w Białymstoku i Lublinie; ponad 120 w Bydgoszczy i niespełna 100 w Rzeszowie), także pod względem liczby galerii i salonów sztuki (w 2023 r.: 8 obiektów w Toruniu, 6 w Białymstoku i Lublinie, 2 w Bydgoszczy i Rzeszowie), jak również z uwagi na liczbę imprez masowych artystyczno-rozrywkowych i sportowych (w 2023 r.: 200 imprez w Toruniu, niespełna 140 w Rzeszowie, ponad 120 w Lublinie, niespełna 120 w Bydgoszczy, niespełna 40 w Białymstoku) oraz pod względem liczby widzów/słuchaczy instytucji muzycznych i teatralnych (w stałej sali) – niespełna 200 tys. w Bydgoszczy, 140 tys. w Białymstoku, niespełna 140 tys. w Toruniu, ponad 120 tys. w Lublinie i ponad 100 tys. w Rzeszowie. Kolejny obszar – gospodarka, również świadczy o relatywnie wysokim potencjale Białegostoku, Bydgoszczy, Lublina, Torunia i Rzeszowa.			możliwościach rozwoju poszczególnych ośrodków miejskich w przyszłości ani o ich przyszłej pozycji względem innych miast. Ma być impulsem do weryfikacji funkcji ośrodków miejskich, wymagających wzmocnienia w pierwszej kolejności, by systematycznie podnosić jakość życia mieszkańców (zarówno ośrodka miejskiego jak i jego obszaru funkcjonalnego). Ważnym elementem zachowania odpornej sieci policentrycznej jest także współpraca i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych pomiędzy miastami, by podnosić atrakcyjność większych obszarów aglomeracyjnych czy całych regionów i przyciągać nowych mieszkańców lub inwestorów.
261	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	KRK	58	Nie do zaakceptowania jest ulokowanie w hierarchii sieci osadniczej stolic województwa kujawsko-pomorskiego, które zaliczone zostały do kategorii „aglomeracji regionalnych”. Podkreśla się, że zarówno obecnie prezentowany stan rozwoju (oczywiście uwzględniając aspekty kluczowe dla oceny potencjału tych miast w krajowej sieci osadniczej), jak i wykazywane predyspozycje dla pełnienia roli ośrodków ważnych dla rozwoju kraju w przyszłości, w pełni uzasadniają zakwalifikowanie Bydgoszczy i Torunia do kategorii „metropolii ponadregionalnych”. Przy czym zgodnie z realizowanym w województwie kujawsko-pomorskim modelem dwustoleczności, proponuje się zastosowanie nazewnictwa „dwubiegunowa metropolia ponadregionalna”, na którą składają się dwa miasta mające znaczenie ponadregionalne.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Zastosowana w badaniu metodyka, odrębnie traktuje Bydgoszcz i Toruń. Ponieważ mapa jest wynikiem określonego badania, nie przewidujemy zmian kategorii poszczególnych miast.
262	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	KRK	58	Wnioskuje się o podwyższenie rangi miast wojewódzkich (w tym Zielonej Góry i Gorzowa Wielkopolskiego) w strukturze osadniczej kraju. W KRK 2050 większość miast wojewódzkich wytypowano jako Aglomeracje regionalne, jednak w dużej mierze obszar ich oddziaływania wykracza poza region. W strukturze sieci osadniczej województwa	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				lubuskiego obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wlkp., miasta te zostały wyróżnione jako miasta wojewódzkie o znaczeniu krajowym (siedziby władz rządowych i samorządowych, węzły transportu drogowego i kolejowego, położenie w ciągu drogi ekspresowej S3).			latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych". Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
263	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	58	W opisie wyzwania 'Policentryczność sieci osadniczej' przywołano opracowanie Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych (Sobala-Gwosdz A., Czakon P., Janas K., 2023), którego wyniki ilustruje Mapa 25 Typologia ośrodków centralnych. Wskazano przy tym, że „Ujęcie takie może być dla administracji publicznej wartościowe także dlatego, że granice obszarów funkcjonalnych zaczerpnięte zostały z delimitacji wykorzystywanej powszechnie w publicznym planowaniu strategicznym (Śleszyński, 2012)". Treść ta wymaga korekty, bowiem we wspomnianym opracowaniu przyjęto delimitację za P. Śleszyńskim i T. Komornickim (2016). (https://obserwatorium.miasta.pl/wp-content/uploads/2024/08/Hierarchia-funkcjonalna-miast-w-Polsce-i-jej-przemiany-w-latach-1990%E2%80%932020.pdf – str. 12). Po drugie, treść tą należy doprecyzować, ponieważ przyjętą delimitację zastosowano jedynie w odniesieniu 3 grup miast, najwyżej położonych w hierarchii. W sposób szczególny dotyka to województwa mazowieckiego i różnego podejścia do dwóch największych miast, obok Warszawy, to jest Płocka i Radomia. W oparciu o metodykę przyjętą w tym opracowaniu, Radom został wskazany jako aglomeracja regionalna, przy czym analizy dla tego miasta obejmowały MOF Radomia. Płock natomiast został zidentyfikowany jako ośrodek subregionalny, przy czym przeprowadzone dla tego miasta analizy nie uwzględniły MOF Płocka. Takie podejście prowadzi do błędnych wniosków, a przygotowana w ten sposób typologia miast nie odzwierciedla rzeczywistej hierarchii miast i ich znaczenia w sieci osadniczej nie tylko województwa, ale również Polski, ponieważ Płock – z uwagi na lokalizację strategiczną dla kraju ośrodka rafineryjnego na jego obszarze – pełni funkcje ośrodka regionalnego.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych". Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
264	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	58	Mapa 25: Typologia ośrodków centralnych. Sugeruje się podwyższenie poziomu hierarchicznego miasta Rzeszów z kategorii „aglomeracja regionalna” do kategorii „metropolia ponadregionalna”. Rzeszów odgrywa istotną rolę w policentrycznej sieci osadniczej kraju. Istnieje wiele argumentów przemawiających za uznaniem Rzeszowa za ośrodek o krajowym zasięgu. To w pełni rozwinięta, silna stolica województwa, skutecznie działająca w sieci powiązań międzyregionalnych i międzynarodowych, co wspiera dobra dostępność (międzynarodowe lotnisko, autostrada A4, droga ekspresowa S19). Umieszczenie Rzeszowa wśród najważniejszych ośrodków w kraju jest uzasadniona poprzez dobrze rozwiniętą bazę naukową i edukacyjną - obecność Politechniki Rzeszowskiej i Uniwersytetu Rzeszowskiego, posiadanie funkcji medycznej - szpitale specjalistyczne i szpital kliniczny, duże znaczenie dla obronności na arenie międzynarodowej (w kontekście działań zbrojnych na Ukrainie), dobrze rozwinięty innowacyjny przemysł na poziomie krajowym reprezentujący m.in. branżę lotniczą.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych". Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				IT, generujący powiązania międzyregionalne i międzynarodowe oraz działalność badawczo-rozwojową. Mapa 25: Typologia ośrodków centralnych. Należy rozważyć możliwość podwyższenia poziomu hierarchicznego części miast w województwie podkarpackim. Sugeruje się przeniesienie z kategorii „ośrodek ponadlokalny” do kategorii „ośrodek subregionalny” następujących ośrodków: a. Tamobrzeg (kluczowe argumenty: rozwinięty przemysł chemiczny, metalowy oraz maszynowy. W mieście działa Tamobrzeska Specjalna Strefa Ekonomiczna, co sprzyja inwestycjom i rozwojowi lokalnej gospodarki. Obecność instytucji edukacyjnych, takich jak filie wyższych uczelni, rozwinięta infrastruktura drogowa, co sprzyja lepszemu połączeniu miasta z innymi ośrodkami regionalnymi. Miasto, dzięki Jezioru Tamobrzeskiemu, przyciąga turystów i rozwija się jako miejsce rekreacji i wypoczynku). b. Stalowa Wola (kluczowe argumenty: jeden z najważniejszych ośrodków przemysłowych na Podkarpaciu, znany przede wszystkim z produkcji maszyn ciężkich, przemysłu metalurgicznego oraz zbrojeniowego. Obecność dużych zakładów przemysłowych, takich jak Huta Stalowa Wola, czyni miasto ważnym ośrodkiem przemysłowym i gospodarczym. Dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa, co ułatwia komunikację z innymi regionami Polski. Bliskość głównych dróg krajowych i dostęp do transportu kolejowego wspiera integrację miasta z krajowymi i międzynarodowymi sieciami transportowymi. Obecność filii wyższych uczelni i szkół technicznych). c. Sanok (kluczowe argumenty: miasto z rozwiniętym przemysłem motoryzacyjnym i dynamicznie rozwijającą się infrastrukturą turystyczną. Sanok stanowi ważne centrum subregionalne szczególnie w kontekście zrównoważonego rozwoju i turystyki. W Sanoku znajduje się Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka oraz kilka szkół ponadpodstawowych).			
265	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	KRK	58	Na skutek metodologii badań przyjętej do przygotowania opracowania „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych” stolica województwa świętokrzyskiego - miasto Kielce zostało uznane za aglomerację regionalną. Nie zgadzamy się z zakwalifikowaniem stolicy regionu świętokrzyskiego na trzecim poziomie hierarchicznym i wnioskujemy o zmianę klasyfikacji Kielc na metropolię ponadregionalną. Po analizie ww. opracowania wnioskujemy, że bazowanie na wskaźnikach, a nie na obszarach oddziaływania, doprowadziło do sytuacji, w której niektórym dobrze rozwiniętym i dobrze wyposażonym miastom, nadano rangi nieadekwatne do ich rzeczywistego znaczenia w sieci osadniczej. Obszar oddziaływania funkcjonalności miasta Kielce obejmuje zasięg ponadregionalny, o czym świadczą usługi, jakie oferują kieleckie instytucje. Kilka przykładów: - Kielce to siedziba wicelidera branży wystawienniczej w Europie Środkowo-Wschodniej – Targów Kielce. - Świętokrzyskie Centrum Onkologii jest uznanym ośrodkiem leczniczo – badawczym, który świadczy usługi na rzecz pacjentów z całej Polski. - Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Politechnika Świętokrzyska - od lat plasująca się w czołówce uczelni technicznych w kraju - to renomowane uczelnie wyższe, które kształcą studentów z kraju i z zagranicy. - We wrześniu 2024 r. nastąpi otwarcie Świętokrzyskiego Kampusu Laboratoryjnego Głównego Urzędu Miar, które stanie się centrum	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				polskiej metrologii, miejscem w którym spotykać się będą środowiska badawcze, naukowe oraz związane z przemysłem. -Podejmowane w Kielcach inicjatywy w obszarze sportu i kultury, szeroka baza hotelowa, atrakcyjność turystyczna nadają Kielcom funkcjonalność o znaczeniu ponadregionalnym. Przyjęta w przedmiotowym opracowaniu klasyfikacja Kielc (stolicy województwa) na III poziomie hierarchii funkcjonalnej, na równi z takimi ośrodkami jak Bielsko-Biała, aglomeracja rybnicka, Częstochowa, Radom i Koszalin, to zdecydowane obniżenie rangi miasta i regionu. Założenie to jest krzywdzące i w przyszłości może wpłynąć na wielkość środków krajowych i europejskich dla regionu. Dlatego wnioskujemy o weryfikację przyjętej hierarchii funkcjonalności miast oraz uznanie ponadregionalnego charakteru miasta Kielce.			
266	Urząd Miasta Torunia	KRK	57	kontynuacja uwag 1, 2 i 3 W opracowaniu IRMiR odniesiono się także do specyficznej sytuacji Bydgoszczy i Torunia, gdzie na str. 54-55 wyróżniono akapit zatytułowany „Bydgoszcz i Toruń – dwa miasta z odrębnymi, częściowo konkurującymi ze sobą obszarami funkcjonalnymi”. Miasto Toruń nie zgadza się ze stawianiem Torunia i Bydgoszczy w kontrze do siebie. Potwierdzeniem mogą być cytowane wcześniej zapisy obowiązującej strategii rozwoju województwa. Natomiast w tym samym opracowaniu wskazano, że „Bydgoszcz i Toruń tworzą specyficzny układ bipolarny. Po zsumowaniu badanych funkcji centralnych ośrodek bydgosko-toruński (wraz z MOF) stanowiłby ósmą metropolią ponadregionalną.” Tak więc jest eksperckie potwierdzenie słuszności proponowanego przez Miasto Toruń stanowiska. W opracowaniu IRMiR cytuję opinie Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz, mówiące o istnieniu przesłanek wskazujących na odrębność i konkurowanie ze sobą Bydgoszczy i Torunia, ale to jest podejście dyskusyjne i subiektywne. Istotna jest obiektywna ocena istniejących uwarunkowań. Zgodnie z powyższym w KRK 2050, Toruń i Bydgoszcz powinny być postrzegane łącznie i zostać uznane za metropolię ponadregionalną tj. przynależać do ośrodków II rzędu, a więc drugiego po ośrodku stołecznym najwyższego poziomu hierarchicznego polskiej sieci osadniczej, co będzie sprzyjało dynamicznemu rozwojowi tych miast oraz województwa kujawsko-pomorskiego.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
267	Urząd Miasta Torunia	KRK	57	Kontynuacja uwagi nr 1 i 2 Ponadto w związku z promowaniem przez Unię Europejską podejścia terytorialnego, które polega na różnicowaniu działań wobec poszczególnych terytoriów, ze względu na jak najlepsze wykorzystanie ich potencjałów, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego opracował dodatkowy dokument programowy, mający za zadanie realizować tą ideę, zapisaną również w strategii rozwoju województwa, tj. Politykę terytorialną województwa kujawsko-pomorskiego. Co istotne, stanowi to kontynuację działań w zakresie polityki terytorialnej regionu, podjętych już w poprzednich latach i poprzedniej perspektywie finansowej UE. W Polityce terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego, w ślad za strategią rozwoju województwa, wyróżniono kilka poziomów jej realizacji, w tym: I poziom – Stołeczny Obszar Rozwojowy, obejmujący Bydgoszcz, Toruń i otaczające je 2 powiaty ziemskie oraz II poziom – Miejski Obszar	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona i częściowo uwzględniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast. Niemniej jednak w KRK uzupełniono zapisy odnoszące się do typologii miast wskazując, że zamieszczona mapa ma charakter diagnostyczny, a nie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Funkcjonalny Bydgoszczy i Miejski Obszar Funkcjonalny Torunia. Za programowanie i koordynowanie zadań dedykowanych dla poziomu I wskazano Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, który działania te określi przy współpracy z samorządami z obszaru SOR i w oparciu o dokument, który dopiero zostanie opracowany tj. Politykę rozwoju potencjału regionalnego miast stołecznych województwa kujawsko-pomorskiego. Poziom I ma służyć rozwojowi funkcji o znaczeniu regionalnym, a więc realizowanych dla mieszkańców i obszaru całego województwa oraz funkcji o znaczeniu ponadregionalnym, czyli tworzących relacje i powiązania międzyregionalne i międzynarodowe. W związku z tym, że w samym projekcie KRK 2050 nie odniesiono się szerzej do problematyki hierarchii sieci osadniczej, należy odnieść się także do zapisów opracowania Instytutu Rozwoju Miast i Regionów „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”, z którego zaczerpnięto mapę do projektu KRK 2050. Należy zwrócić uwagę, że w opracowaniu IRMiR wskazano, że wyniki raportu stanowią ważny, oparty na rzetelnych badaniach punkt wyjścia do debaty o wyzwaniach rozwojowych miast różnej kategorii i obsługiwanych przez te ośrodki terytoriów. Co istotne, identyfikacja najbardziej zagrożonych ogniw w tej sieci powinna pozwolić na podjęcie działań skrojonych pod ich konkretne potrzeby. Z kolei w przypadku ośrodków dynamicznie się rozwijających wiedza o ich pozycji i roli w systemie osadniczym powinna ułatwić dobór działań, które będą adekwatniej wzmacniały ich potencjały i powiązania z zapleczem regionalnym. Autorzy opracowania wskazali, że wyniki badań mogą mieć praktyczne zastosowanie w planowaniu polityk regionalnych i krajowych. Takie podejście pozwala skuteczniej odpowiadać na indywidualne potrzeby rozwojowe miast i uwzględniać rolę, jaką pełnią one dla kraju i poszczególnych regionów. Wobec tego rekomendują wzięcie pod uwagę wyników przeprowadzonego badania, a w szczególności hierarchicznej klasyfikacji ośrodków miejskich uwzględniającej obszary funkcjonalne metropolii i aglomeracji regionalnych, jako punktu wyjścia do planowania i lepszej terytorializacji krajowych polityk oraz dokumentów programujących rozwój. Powyższe informacje wskazują, że opracowanie IRMiR jest materiałem przyjętym wg pewnych założeń i naukowego podejścia. Ma stanowić pewien punkt wyjścia do dalszej dyskusji, która powinna zostać zetknięta z rzeczywistością. Należy mieć na względzie, że a Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 ma kreować rozwój, ma wskazać wizję kraju w przyszłości. Niezbędne jest więc indywidualne podejście a nie bezpośredni transfer wybranej mapy bez kontekstu do krajowego dokumentu kształtującego wieloletni rozwój Polski. Stąd konieczne jest zadbanie by określić w tym dokumencie właściwą pozycję Torunia, która będzie realizowana.			prognostyczny, a zakwalifikowanie określonych miast do poszczególnych typów nie ogranicza możliwości ich rozwoju.
268	Urząd Miasta Torunia	KRK	57	kontynuacja uwagi nr 1 W województwie kujawsko-pomorskim obowiązuje Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 r. – Strategia Przyspieszenia 2030+. W dokumencie tym, wśród 14 wyzwań rozwojowych wskazano „Wzmocnienie potencjału Bydgoszczy i Torunia jako ośrodków współodpowiedzialnych za rozwój społeczno-gospodarczy i konkurencyjność województwa”. W koncepcji rozwoju funkcjonalno-przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, w ramach systemu osadniczego,	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona i częściowo uwzględniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				wskazano Bydgoszcz i Toruń jako ośrodki stołeczne województwa, realizujące funkcje o znaczeniu regionalnym i ponadlokalnym. Przyjęto także zasadę, że obydwa ośrodki są niezbędne dla kształtowania prawidłowego rozwoju województwa, których potencjał się wzajemnie uzupełnia i wzmacnia. Zwrócono uwagę, że o potencjale regionalnym danego miasta nie świadczy jego wielkość mierzona liczbą mieszkańców lub zajmowanym terytorium, tylko liczba i rodzaj instytucji i działalności, które oddziałują na obszar całego regionu i w zakresie których powstają związki pomiędzy tym obszarem a danym miastem. Wskazano, że w przypadku województwa kujawsko-pomorskiego żaden z dwóch ośrodków stołecznych nie prezentuje wystarczająco dużego potencjału funkcji regionalnych, by samodzielnie stymulować rozwój województwa na satysfakcjonującym poziomie, typowym dla aktualnych wyzwań rozwojowych. Natomiast łączny potencjał Bydgoszczy i Torunia stwarza możliwość osiągnięcia poziomu porównywalnego z większością największych ośrodków regionalnych. Dlatego też od początku funkcjonowania samorządowego województwa kujawsko-pomorskiego, w jego polityce regionalnej przyjęto zasadę łącznego postrzegania potencjału funkcji regionalnych i ponadregionalnych obydwu miast stołecznych. Przyjęło się także nazywać Bydgoszcz, Toruń oraz strefy podmiejskie obydwu miast aglomeracją bydgosko-toruńską, bo stanowią stosunkowo rozległy, zurbanizowany obszar, który pod względem morfologii i fizjonomii jest stosunkowo homogeniczny, a jednocześnie odróżnia się od położonych „na zewnątrz” obszarów, które nie podlegają suburbanizacji. W ramach tego obszaru dostrzeżono podobny obszar funkcjonalny Bydgoszczy – część silniej związaną z Bydgoszczą i podobny obszar funkcjonalny Torunia – czyli część silniej związaną z Toruniem, które jednak razem tworzą całość. Potwierdzeniem tego są działania określone w stosunku do centralnej części województwa w ramach kształtowania struktur i wzmacniania potencjału regionu jak np. sukcesywne rozwijanie potencjału usług o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, w tym dalsza integracja komunikacyjna Bydgoszczy i Torunia. Takie założenie ma skutkować w przyszłości postrzeganiem Bydgoszczy i Torunia każdorazowo łącznie przy bilansowaniu stanu rozwoju funkcji regionalnych i ponadregionalnych. Ponadto w strategii rozwoju województwa wskazano obszary strategicznej interwencji zidentyfikowane na poziomie krajowym (wynikające z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030) i regionalnym. Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju OSI stanowią określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna. Wśród OSI zidentyfikowanych na poziomie regionalnym w strategii rozwoju województwa jest m.in. miejski obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia.			działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast. Niemniej jednak w KRK uzupełniono zapisy odnoszące się do typologii miast wskazując, że zamieszczona mapa ma charakter diagnostyczny, a nie prognostyczny, a zakwalifikowanie określonych miast do poszczególnych typów nie ogranicza możliwości ich rozwoju.
269	Urząd Miasta Torunia	KRK	57	W ramach wyzwania dla zobrazowania struktury osadniczej kraju w ujęciu funkcjonalnym wykorzystano mapę z opracowania Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych (Sobala-Gwosdz A., Czakon P., Janas K., 2023).	przeźreń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Mapa ta prezentuje 7 poziomów hierarchicznych miast z uwzględnieniem obszarów metropolitalnych i obszarów funkcjonalnych aglomeracji regionalnych, w ramach których Toruń został wskazany jako aglomeracja regionalna czyli ośrodek III rzędu z czym Urząd Miasta Torunia się nie zgadza. Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju Koncepcja Rozwoju Kraju ma określać wyzwania rozwojowe kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym na okres do 30 lat. Dokument ma zawierać w szczególności wnioski z analizy trendów rozwojowych, scenariusze rozwoju i wyzwania rozwojowe kraju. Tym samym KRK będzie kreował rozwój kraju i kształtował jego ramy dla innych uczestników tego procesu. Wobec powyższego ważne jest aby Toruń zajął należne mu miejsce, wynikające z posiadanego potencjału historyczno-kulturowego, społeczno-gospodarczego oraz silnej marki wizerunkowej jaką miasto Toruń od lat posiada na arenie krajowej i międzynarodowej. Zakwalifikowanie Torunia jako aglomeracji regionalnej będzie powodować brak możliwości ubiegania się o środki europejskie czy krajowe na rozwój największych ośrodków miejskich i ich otoczenia, na rozwój funkcji metropolitalnych, a tym samym będzie obniżać konkurencyjność stolic regionu i całego województwa kujawsko-pomorskiego na tle kraju, co nie będzie sprzyjało odpowiedzi na wyzwanie projektu KRK 2050, odnoszące się do zrównoważonej przestrzeni. W nieobowiązującej już Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, która została przyjęta w 2011 r. łączne potraktowanie potencjału Bydgoszczy i Torunia pozwoliło na uznanie stolic województwa kujawsko-pomorskiego za jeden z węzłów metropolii sieciowej w Polsce obok: Warszawy, Aglomeracji Górnośląskiej (Katowic wraz z miastami wchodzącymi w skład Górnośląskiego Związku Metropolitalnego), Łodzi, Krakowa, Trójmiasta (Gdańsk, Sopot, Gdynia) Wrocławia, Poznania, Szczecina oraz Lublina. Było to potwierdzeniem znaczenia zespołu obydwu naszych miast jako ośrodka ważnego także z punktu widzenia rozwoju całego kraju. Warto tu zwrócić uwagę, że w opracowaniu Instytutu Rozwoju Miast i Regionów autorzy oparli się na delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych z 2016 r., co oznacza że dane do jej opracowania musiały pochodzić z lat wcześniejszych, a więc podobnego okresu, w którym opracowano KPZK 2030. Powodem przestania obowiązywania KPZK 2030 była zmiana przepisów, zmiana systemu dokumentów programowych oraz dążenie do połączenia planowania strategicznego z przestrzennym. Tym samym od czasu przyjęcia KPZK 2030 nie wystąpiły żadne przesłanki, które upoważniłyby do twierdzenia, że w ostatnim czasie w jakikolwiek sposób ograniczeniu czy pomniejszeniu uległy funkcje metropolitalne Torunia i Bydgoszczy, stąd niezrozumiałe jest obniżanie poziomu obu tych miast w hierarchii sieci osadniczej kraju.			funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych". Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
270	Wojewoda kujawsko-pomorski	KRK		Dotychczasowe doświadczenia związane z gotowością do utworzenia związku metropolitalnego na podstawie ustawy o związkach metropolitalnych oraz sprawne działania i realizacja projektów w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, pokazują, że Bydgoszcz ma równorzędne znaczenie z proponowanymi metropoliami ponadregionalnymi takimi jak Szczecin, Poznań, Trójmiasto, Kraków czy Wrocław. Nie	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				przesądzam, że Toruń ze swoim obszarem funkcjonalnym ma znaczenie jedynie regionalne. To powinno być weryfikowane na podstawie poszerzonych wskaźników i danych niż tylko zaproponowane w raporcie „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych” będącym podstawą obecnego projektu KRK 2050.			Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposoby wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
271	Wojewoda kujawsko-pomorski	KRK		Hierarchizacja miast powinna uwzględniać dotychczasowe doświadczenia, np. gotowość do utworzenia związku metropolitalnego na podstawie ustawy o związkach metropolitalnych z dnia 9 października 2015 r. czy funkcjonowanie Inwestycji Terytorialnych w kontekście realizowanych projektów faktycznie wskazujących powiązania funkcjonalne.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi, która jest wynikiem przyjętej przez autorów badania metodyki. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r.
272	Wojewoda kujawsko-pomorski	KRK		Hierarchizacja miast w rządowym dokumencie nie powinna być oparta na tylko jednym opracowaniu, w którym wnioski mające dalekosiężny wpływ do 2050 r. wypracowywane są na podstawie danych z 2020 r., a w przypadku niektórych kryteriów z 2016 r.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r.
273	Wojewoda kujawsko-pomorski	KRK		Oceniane obszary funkcjonalne powinny być spójne z uchwalonymi już dokumentami, w przypadku województwa kujawsko-pomorskiego powinny być zgodne ze Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 r. Strategia Przyspieszenia 2030+. Delimitacja, na której oparty był raport nie odzwierciedla stanu faktycznego oraz wynikającego z funkcjonujących już innych dokumentów.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
274	Wojewoda kujawsko-pomorski	KRK		Przy określaniu hierarchizacji miast należy uwzględnić obecne porozumienia międzygminne, utworzone związki międzygminne czy stowarzyszenia, których celem jest realizacja wspólna zadań własnych miast i gmin.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi,

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							która jest wynikiem przyjętej przez autorów badania metodyki. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobów wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r.
275	Wojewoda Kujawsko-Pomorski	KRK		W raporcie, na którym oparty jest KRK 2050 nie uwzględniono funkcjonowania jednostek wojskowych istotnie wpływających na znaczenie danego obszaru funkcjonalnego, np. Bydgoszczy nie można oceniać bez uwzględnienia, że w mieście znajduje się krajowa siedziba Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych, największej polskiej jednostki organizacyjnej Wojska Polskiego. Nie uwzględnia się także istnienia w Bydgoszczy międzynarodowych jednostek wojskowych, np. 5 jednostek NATO.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobów wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Mapa pokazuje wynik określonego badania. Nie przewidujemy ingerencji w metodykę badania ani zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
276	Wojewoda Kujawsko-Pomorski	KRK	58	W związku z trwającymi konsultacjami społecznymi dotyczącymi Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050) oraz ze względu na bardzo duże lokalne zainteresowanie ww. tematem proszę o analizę i ewentualne uwzględnienie mojego stanowiska w sprawie. Szczególną troskę wśród lokalnej społeczności oraz lokalnych władz stanowi „Typologia ośrodków centralnych”, znajdująca się w formie mapy na stronie 58 projektu dokumentu. KRK 2050 w pełni uwzględniła wnioski zawarte w opracowaniu „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych” (Sobala-Gwosdz A., Czakon P., Janas K., 2023). Zwróć uwagę, że mimo, iż publikacja została wydana w 2023 r. i aktualizowana w 2024 r. to wnioski w niej sformułowane na podstawie danych z 2020 r., a w niektórych obszarach, kluczowych dla końcowych wniosków, z 2018 r. i 2016 r. Taka sytuacja ma miejsce w zakresie np. dojazdów do pracy. W pełni zgadzam się z autorami opracowania, że hierarchizacja powinna opierać się na rzetelnych danych odpowiadającym wskaźnikom, które najbardziej zbliżają do oceny potencjału poszczególnych obszarów funkcjonalnych. Jest to potrzebne, aby w debacie publicznej podawano rzetelne dane, rzeczywiste i konkretne powiązania funkcjonalne między obszarami. Na wstępie zanim przedstawię uwagi do samego dokumentu, na którym opiera się KRK 2050 zwróć uwagę, że w moim odczuciu dotycząc tak wrażliwego tematu jak polityka terytorialna państwa czy hierarchia miast w sieci osadniczej już na wstępie powinna być konsultowana z samymi zainteresowanymi. W specyficznej sytuacji mojego województwa z prezydentami i radami miast zarówno Bydgoszczy jak i Torunia oraz samorządowcami ich obszarów funkcjonalnych. Związane jest to z naczelną zasadą, wyrażaną także w dokumentach unijnych dotyczących tworzenia obszarów metropolitalnych, czyli dobrowolności. Pozwoliliby to formułować wnioski, oprócz o konieczne dane, to także o doświadczenia samych zainteresowanych. Wobec powyższego pragnę skierować następujące uwagi do KRK 2050 i dokumentu, na	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobów wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				którym oparto hierarchizację miast: 1) Hierarchizacja miast w rządowym dokumencie nie powinna być oparta na tylko jednym opracowaniu, w którym wnioski mające dalekosiężny wpływ do 2050 r. wypracowywane są na podstawie danych z 2020 r., a w przypadku niektórych kryteriów z 2016 r. 2) Hierarchia miast ujęta w KRK 2050 w mojej ocenie powinna być poprzedzona raportem, do którego można było się publicznie odnieść, w zakresie, chociażby metodologii. Przyjęcie jednego naukowego stanowiska może prowadzić do przeoczenia możliwych uchybień metodologicznych, które by spowodowały wyższą przydatność raportu dla takich dokumentów jak KRK 2050. 3) Hierarchizacja miast powinna uwzględniać dotychczasowe doświadczenia, np. gotowość do utworzenia związku metropolitalnego na podstawie ustawy o związkach metropolitalnych z dnia 9 października 2015 r. czy funkcjonowanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w kontekście realizowanych projektów faktycznie wskazujących powiązania funkcjonalne. 4) Przy określaniu hierarchizacji miast należy uwzględnić obecne porozumienia międzygminne, utworzone związki międzygminne czy stowarzyszenia, których celem jest realizacja wspólna zadań własnych miast i gmin. 5) Oceniane obszary funkcjonalne powinny być spójne z uchwalonymi już dokumentami, w przypadku województwa kujawsko-pomorskiego powinny być zgodne ze Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 r. – Strategia Przyspieszenia 2030+. Delimitacja, na której oparty był raport nie odzwierciedla stanu faktycznego oraz wynikającego z funkcjonujących już innych dokumentów. 6) W raporcie, na którym oparty jest KRK 2050 nie uwzględniono funkcjonowania jednostek wojskowych istotnie wpływających na znaczenie danego obszaru funkcjonalnego, np. Bydgoszczy nie można oceniać bez uwzględnienia, że w mieście znajduje się krajowa siedziba Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych, największej polsk			
277	Osoba prywatna	KRK		I. Podniesienie rangi Bydgoszczy do metropolii ponadregionalnej. II. Budowanie metropolii wokół Miasta Bydgoszczy, brak możliwości duopolu Bydgoszcz – Toruń III. W przypadku braku uwzględnienia Bydgoszczy do metropolii ponadregionalnej, utworzenie dodatkowej poziomu hierarchii jako: „Rząd III+ Docelowa metropolia ponadregionalna” Na wstępie należy wskazać na błędne zakwalifikowanie Bydgoszczy jako ośrodek regionalny zamiast metropolii ponadregionalnej, z uwagi na przyjętą metodologię i przyjęte parametry określające metropolitalność takie jak liczba antykwariatów, liczby aptek czy liczby usług fotograficznych, a nie uwzględniając realnego oddziaływania ośrodka Bydgoszczy. Brak utworzenia Metropolii Bydgoszcz – spowoduje powiększanie się różnic i dystansowanie się do takich miast jak Poznań czy Gdańsk. Nie chcemy być odbierani jako ciągle skłóceni, lecz chcemy bazować na twardych danych, faktach, statystykach, a nie na stereotypach czy przyjętych światopoglądach. I zgadzamy się z przyjętymi naukowymi stwierdzeniami, że istnieją odrębne, wzajemnie konkurujące obszary funkcjonalne Bydgoszczy i Torunia, których rozwój nie odbywa się w sposób komplementarny. Wskazujemy na potrzebę rozróżnienia potencjału obu tych miast celem	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobów wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				przełamania paradygmatu rzekomej równorzędności obu miast. Same badania IRMIR wskazują na Bydgoszcz jako silny biegun wzrostu natomiast Toruń jako słaby biegun wzrostu. I. Podniesienie rangi Bydgoszczy do metropolii ponadregionalnej Bydgoszcz zgodnie z opracowaniem spełnia kryteria ośrodka ponadregionalnego określone w samym opracowaniu, a mimo to nie została zakwalifikowana jako metropolia ponadregionalna, co wydaje się wewnętrznie sprzeczne. „Ma duże znaczenie dla rozwoju regionu szerszego niż województwo. Pełni rolę ponadregionalnego ośrodka gospodarczego, naukowego, usługowego, handlowego, kulturalnego i edukacyjnego”. Nie zostały uwzględnione realne wskaźniki, które rzeczywistość budują powiązania i relacje z otoczeniem, takie jak: szpitale, spółki z udziałem kapitału zagranicznego, rozwój przedsiębiorczości, klastry gospodarcze, parki przemysłowe, instytucje bezpieczeństwa i obronności, lotniska, dostępność do dróg, obiekty sportowe itd. Chcemy podkreślić i zwrócić uwagę na następujące wskaźniki, które nie zostały wzięte pod uwagę, a które rzeczywistość budują i mówią o metropolitalności: - funkcja naukowa: jedna z czołowych w Europie Akademii Muzycznych, Collegium Medicum, Politechnika Bydgoska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego; - funkcja obronna: ulokowanie sześciu strategicznych jednostek NATO w Bydgoszczy; - funkcja medyczna: jedne z najlepiej ocenianych szpitali w całej Polsce tj. szpitale uniwersyteckie, szpital onkologiczny, szpital MSWiA, Kujawsko-Pomorskie Centrum Pulmonologii, Wojewódzki Szpital Dziecięcy, Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny itd. - funkcja kulturalna: szereg imprez kulturalnych o wysokiej randze, dołączenie do UNESCO w dziedzinie Muzyki; - funkcja sportowa: imprezy o randze ogólnopolskiej i światowej; - funkcja gospodarcza: rozwinięte parki przemysłowe, wyspecjalizowane klastry gospodarcze			
278	Osoba prywatna	KRK		II. Realna współpraca w ramach Metropolii Bydgoszcz, brak możliwości duopolu: Bydgoszcz-Toruń; 1/ W latach 2014-2020 powstał tzw. ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne pomiędzy Bydgoszczą a Toruniem. Podkreślenia wymaga, iż chyba jednym projektem jaki udało się zrealizować to wspólny bilet, z którego skorzystało 20 osób (tak, to nie żart ani pomyłka). Z realnego doświadczenia i faktów w tych latach wiemy, iż nie ma realnych powiązań funkcjonalnych pomiędzy tymi miastami, brak jest komplementarności. Wszystko to jest spowodowane prostą przyczyną brak możliwości wspólnych obszarów do współpracy, z uwagi na fakt iż są to dwie oddzielne aglomeracje oddalone o siebie o 50km, które muszą zapewnić wszystkie usługi w swoich miastach, a zatem nie ma tu mowy o uzupełnianiu się, komplementarności lecz jedynie o konkurencyjności, co w sposób oczywisty przeczy idei metropolii. Jeżeli w Bydgoszczy są szpitale czy ośrodki kultury to znaczy, że w Toruniu nie należy ich budować? Oczywiście, że nie. To są na tyle duże i odrębne miasta, że muszą zapewnić wszystkie rodzaje usług w ramach swoich miast, a zatem nie można tu mówić o komplementarności. 2/ Nie można stawiać znaku równości pomiędzy oba miastami w przypadku miast o różnych wielkościach i potencjalach. Bydgoszcz pomimo braku ustawowych i dofinansowania z budżetu państwa powiązań	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				stworzyła własną metropolię Bydgoską z gminami ościennymi – i tu można dostrzec realną współpracę dot. infrastruktury drogowej, sieć komunikacji międzygminnej, polityka senioralna, zagospodarowanie odpadów, bilet uczniowski. Obrazują to chociażby liczby w postaci zawartych porozumień międzygminnych i innych form współpracy międzysamorządowej, która w ramach utworzonej Metropolii Bydgoszcz wynosi 192 natomiast z Toruniem wynosi 7. W niektórych opiniach publicznych funkcjonuje przeświadczenie a bardziej lansowany jest pogląd w szczególności przez środowiska toruńskie, że miasta Bydgoszcz i Toruń powinny ze sobą współpracować. Oczywiście nikt z Bydgoszczy temu się nie sprzeciwia, tylko należy dążyć do współpracy tam gdzie jest to możliwe, a nie budowanie współpracy na siłę, na pokaz tylko po to by spełnić jakieś ustawowe kryteria. Prawdą jest jednak to, iż przez ponad kilkadziesiąt lat miasta nie zurbanizowały się między sobą w ten sposób, by tereny dzielące te miasta zostały zamieszkałe czy rozwijały się. Wręcz przeciwnie każde z tych miast rozwija się i urbanizuje w przeciwną stronę względem siebie pod kątem geograficznym. Tymczasem kiedy podczas licznych debat z profesorami podjęto merytoryczną dyskusję na temat tego w jakich obszarach miasta miałyby ze sobą współpracować – to zawsze powstawał jeden zgodny wniosek tj. Bydgoszcz i Toruń to dwa odrębne, wzajemnie konkurujące obszary funkcjonalne, których rozwój nie odbywa się w sposób uzupełniający i komplementarny. Dowodzi temu chociażby opracowanie prof. Śleszyńskiego z Polskiej Akademii Nauk.			
279	Osoba prywatna	KRK		W przypadku braku uwzględnienia Bydgoszczy do metropolii ponadregionalnej, utworzenie dodatkowej poziomu hierarchii jako: „Rząd III+ Docelowa metropolia ponadregionalna”. Jeżeli argumenty, które zostały przedstawione nie zostałyby uwzględnione pod rozwagę należy wziąć utworzenie dodatkowej kategorii w ramach „Hierarchii funkcjonalnej miast” , tj. Rząd III+ Docelowa metropolia ponadregionalna. W ramach tej kategorii zakwalifikować należałoby takie miasta właśnie jak Bydgoszcz, Lublin i Białystok, które nie zostały zakwalifikowane jako „metropolie ponadregionalne”, a których utworzenie pomogłoby dogonić inne większe ośrodki w kraju jak Poznań czy Wrocław i przede wszystkim pozwoliłyby zbudować silne aglomeracje, które będą oddziaływać na swoje rzeczywiste ośrodki terenowe.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020” jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania (na podstawie danych z 1990 r. i 2020r.), nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast, ani rozszerzenia treści badania o wskazywanie docelowych metropolii ponadregionalnych.
280	Osoba prywatna	KRK	58	Bydgoszcz jako Metropolia o Znaczeniu ponadregionalnym: Argumenty i Potencjał 1. Pozycja Bydgoszczy w Hierarchii Miast Bydgoszcz posiada znaczący potencjał do pełnienia roli metropolii ponadregionalnej. Miasto odgrywa istotną rolę jako centralny ośrodek świadczący usługi wyższego rzędu dla swojego obszaru funkcjonalnego. W kontekście raportu "Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990–2020", ważne jest, aby Bydgoszcz została właściwie scharakteryzowana i uwzględniona w dalszych opracowaniach, które mogą kształtować Koncepcję Rozwoju Kraju 2050. 2. Rola Bydgoszczy w Obronie Narodowej Bydgoszcz pełni kluczową funkcję jako ośrodek obronny w Polsce. W mieście znajdują się liczne jednostki NATO, w tym Centrum Szkolenia Sił Połączonych, 3. Batalion Łączności NATO oraz	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO. Obecność tych instytucji, jak również planowane utworzenie Inspektoratu Służby Kontrwywiadu Wojskowego, podkreśla strategiczne znaczenie Bydgoszczy w systemie obronnym kraju. 3. Kultura w Bydgoszczy: Inwestycje i Rozwój Bydgoszcz intensywnie inwestuje w rozwój swojej infrastruktury kulturalnej. Wśród kluczowych projektów są rozbudowa Opery Nova oraz budowa nowego kampusu Akademii Muzycznej, co ma na celu podniesienie rangi miasta jako ośrodka kulturalnego. Bydgoszcz organizuje liczne festiwale, a od 2023 roku należy do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO w kategorii Muzyka. Mimo dynamicznego rozwoju, miasto odczuwa niedobór nowych instytucji kultury tworzonych przez samorząd województwa, co stawia je w mniej korzystnej pozycji w stosunku do innych miast regionu. . 4. Opieka zdrowotna i Ośrodki Medyczne w Bydgoszczy Bydgoszcz jest jednym z najważniejszych ośrodków medycznych w Polsce. Miasto oferuje bogatą ofertę placówek medycznych, w tym szpitale uniwersyteckie, wojskowe oraz specjalistyczne. Znaczące inwestycje w infrastrukturę zdrowotną, takie jak rozbudowa Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 im. dr. Antoniego Jurasza oraz Centrum Onkologii im. prof. Franciszka Łukaszczyka, podkreślają znaczenie miasta jako kluczowego ośrodka medycznego. Miasto rozwija również prywatne ośrodki medyczne, które oferują zaawansowane technologie i innowacyjne metody leczenia. 5. Bydgoszcz jako Dynamicznie Rozwijający się Ośrodek Akademicki Bydgoszcz dynamicznie rozwija swoją bazę edukacyjną. Kluczowe instytucje, takie jak Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Politechnika Bydgoska oraz Collegium Medicum, przyciągają studentów z całego kraju. Miasto intensywnie inwestuje w rozwój infrastruktury akademickiej, co ma na celu zwiększenie jego atrakcyjności jako miejsca do studiowania. Wprowadzenie nowych kierunków, takich jak medycyna na Politechnice Bydgoskiej, oraz rozwój istniejących uczelni wskazują na rosnące znaczenie Bydgoszczy na akademickiej mapie Polski. GUS przypisuje studentów do siedziby uczelni, co powoduje, że studenci Collegium Medicum UMK i Uniwersytetu Merito WSB studiujący w Bydgoszczy są zaliczani do Torunia, co zaniża liczbę studentów w Bydgoszczy. To prowadzi do nieprawidłowego obrazu potencjału naukowego miasta i wymaga dodatkowych analiz, aby odzwierciedlić rzeczywisty stan, porównywalny do takich ośrodków jak Szczecin czy Lublin. 6. Bydgoszcz - znaczący ośrodek gospodarczy Bydgoszcz jest jednym z kluczowych ośrodków gospodarczych w Polsce, odgrywającym istotną rolę w regionie kujawsko-pomorskim. Miasto może poszczycić się dobrze rozwiniętą infrastrukturą przemysłową, logistyczną i usługową, co sprzyja rozwojowi biznesu i przyciąganiu inwestycji. Bydgoszcz posiada silną tradycję przemysłową, szczególnie w sektorach chemicznym, maszynowym i spożywczym. Miasto jest siedzibą wielu dużych przedsiębiorstw, takich jak PESA Bydgoszcz., Tel-Dat, Atos. Firmy te nie tylko tworzą miejsca pracy, ale również przyczynia się do wzrostu gospodarczego i innowacyjności w regionie. Dzięki strategicznemu położeniu na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych, Bydgoszcz stała się kluczowym centrum logistycznym w Polsce. Bydgoszcz			poszczególnych miast. Tekst został doprecyzowany, aby nie było wątpliwości co do treści mapy. Dodany fragment: Mapa pokazuje zróżnicowane potencjały ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych. Nie przesadza o możliwościach rozwoju poszczególnych ośrodków miejskich w przyszłości ani o ich przyszłej pozycji względem innych miast. Ma być impulsem do weryfikacji funkcji ośrodków miejskich, wymagających wzmocnienia w pierwszej kolejności, by systematycznie podnosić jakość życia mieszkańców (zarówno ośrodka miejskiego jak i jego obszaru funkcjonalnego). Ważnym elementem zachowania odpornej sieci policentrycznej jest także współpraca i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych pomiędzy miastami, by podnosić atrakcyjność większych obszarów aglomeracyjnych czy całych regionów i przyciągać nowych mieszkańców lub inwestorów.
281	WiseEuropa - Fundacja Warszawski	KRK		Wg. logiki powstawania dokumentu scenariusze, wnioski, wizje miały pomóc w określeniu wyzwań dla Polski w kontekście rozwoju kraju. Czyli	przestrzeń - hierarchia	Uwaga nieuwzględniona	Rozwój w tym kontekście nie dotyczy jedynie rozwoju gospodarczego. Zrównoważony rozwój to taki, który zapewni przyszłym pokoleniom

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich			określić w jaki sposób doprowadzić do zapewnienia rozwoju w różnych obszarach - społecznym, ale też gospodarczym. W tym duchu wątpliwości budzi określenie wyzwania w postaci: Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska. Oczywiście zagadnienie jest ważne dla dobrobytu społeczeństwa, dobrego samopoczucia, ale nie jest jasne jak odpowiedź na to wyzwanie miałaby zapewnić rozwój.	funkcjonalna miast		odpowiednie warunki do życia, co nie będzie możliwe bez zrównoważonej przestrzeni.
282	Marszałek województwa kujawsko-pomorskiego	KRK	50	W zdaniu: „Sprawne funkcjonowanie państwa wymaga również efektywnie działającej sieci instytucji systemu sądowniczego i prawnego, które mają bezpośredni wpływ na kształt i kondycję gospodarki, społeczeństwo obywatelskie i użytkowników prawa” proponuje się zamienić na „Sprawne funkcjonowanie państwa wymaga również efektywnego systemu prawnego i sprawnie działającego sądownictwa, które mają bezpośredni wpływ na kształt i kondycję gospodarki, społeczeństwo obywatelskie i wszystkich osób przebywających na terytorium Polski”. Uzasadnienie: System sądownictwa jest elementem porządku/systemu prawnego. Użytkownikami prawa (w różnym zakresie) są wszyscy obywatele, ponieważ przepisy prawa powszechnie obowiązującego dotyczą wszystkich osób znajdujących się na terytorium RP.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Poprawka zgodna z brzmieniem zaproponowanym w uwadze.
283	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	25	W opisie wyzwania "Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość" nie uwzględniono także kwestii wyrównania szans edukacyjnych między miastem a wsią.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	to zagadnienie zostało poruszone w wyzwaniu dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń, gdzie odniesiono się optymalnego dostępu do usług publicznych oraz w Policentryczności sieci osadniczej - Kluczowe jest także zapewnienie zadowalającego poziomu życia mieszkańców niezależnie od miejsca zamieszkania, poprzez: dostępność mieszkań, nowoczesną infrastrukturę, dostęp do dobrej jakości usług publicznych czy determinującej wiele innych procesów, dostępność transportu publicznego. Edukacja jest usługą publiczną
284	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	25	W opisie wyzwania "Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość" wskazano szereg celów, które dotyczą elementów programowych w systemie edukacji. Warto byłoby uzupełnić wskazane cele o przygotowanie młodych do funkcjonowania w globalnym świecie i w środowisku międzynarodowym.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzona uwaga: "Dobry system edukacji podstawowej i ponadpodstawowej to taki, który kształtuje podstawowe wartości i postawy oraz elastycznie dostosowuje się do bieżących i przyszłych potrzeb społeczeństwa, a zatem pomaga osobom uczącym się w przygotowaniu się do szczęśliwego i spełnionego życia, także zawodowego jak również do życia w globalnym świecie i środowisku międzynarodowym. "
285	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	25	W wyzwaniu "Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość" nie odniesiono się do możliwych zmian modelu edukacji, wynikających z upowszechnienia wykorzystania nowych technologii i sztucznej inteligencji, co mogłoby nie tylko zmienić, ale wręcz zredukować dotychczasową rolę nauczyciela. Pod tym kątem warto byłoby zwrócić uwagę na wyzwanie Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego (str. 40), w opisie którego zwrócono uwagę na konieczność uwzględnienia nowych, alternatywnych i nieformalnych sposobów uczenia się.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	w dokumencie zostały indykatywnie rozwinięte następujące wątki: - automatyzacja niektórych zadań nauczycieli, np. personalizacja nauki, monitorowanie postępów uczniów czy ocenianie prac. - nauczyciele mogą stać się mentorami lub koordynatorami procesu edukacyjnego, a nie tylko wykładowcami. - alternatywne formy nauczania, takie jak nauka nieformalna, zdalna i hybrydowa.
286	Prezydent Miasta Torunia	KRK	26	W opisie wyzwania nie uwzględniono także kwestii wyrównania szans edukacyjnych między miastem a wsią.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	to zagadnienie zostało poruszone w wyzwaniu dobrze zaplanowane i funkcjonalna przestrzeń, gdzie odniesiono się optymalnego dostępu do usług publicznych oraz w Policentryczności sieci osadniczej - Kluczowe jest także zapewnienie zadowalającego poziomu życia mieszkańców niezależnie od miejsca zamieszkania, poprzez: dostępność mieszkań, nowoczesną infrastrukturę, dostęp do dobrej jakości usług publicznych czy determinującej wiele innych

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							procesów, dostępność transportu publicznego. Edukacja jest usługą publiczną
287	Prezydent Miasta Torunia	KRK		W ostatniej uwadze do projektu KRK 2050 chcę podnieść kwestię niedostrzeżenia wagi i znaczenia dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę UNESCO jako ważnego elementu rozwoju gospodarczego kraju, a także promocji Polski za granicą. Obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO są przede wszystkim świadectwem historii, sztuki i tradycji, które kształtują tożsamość kulturową społeczności lokalnych, dlatego objęcie szczególnym mecenatem Państwa tych miejsc jest kluczowe, z jednej strony dla zachowania i przekazania dziedzictwa przyszłym pokoleniom, a z drugiej ma niebagatelny wpływ na rozwój turystyki, stanowiącej jeden z najważniejszych sektorów gospodarki w wielu miastach — obiekty UNESCO przyciągają turystów z całego świata, co generuje dochody i stymuluje lokalną gospodarkę.	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	W KRK obecne są wątki dotyczące kultury, np.: (1) "Międzynarodowy wizerunek kraju jest również wzmocniony dzięki oparciu polskiej marki na rozwoju kultury wysokiej. Działania te, skierowane zarówno do otoczenia zewnętrznego Polski, jak i mieszkańców kraju, spowodowały jego większą rozpoznawalność i silniejsze poczucie przynależności i patriotyzmu wśród Polaków", (2) "W obszarach o unikatowych walorach środowiskowych i krajobrazowych oraz dziedzictwie kulturowym, należy wykorzystać możliwości rozwoju różnych form turystyki i rekreacji", (3) "W procesie rozwoju mniejszych miast i ich obszarów funkcjonalnych należy również wziąć pod uwagę walory przyrodnicze i kulturowe, jako ich istotny potencjał i możliwą przewagę konkurencyjną". Uwzględnianie w KRK Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO jest niezasadne, z uwagi na ogólny charakter dokumentu.
288	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	50	Fragment: „(...) stanowienie prawa z uwzględnieniem zasady prawo nie działa wstecz, zachowanie odpowiedniej vacatio legis (...)” należy zastąpić przez: „(...) stanowienie prawa z uwzględnieniem zasady prawo nie działa wstecz, zachowanie odpowiedniego vacatio legis (...)” Uzasadnienie: Niewłaściwa forma gramatyczna.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Poprawka zgodnie z brzmieniem zaproponowanym w uwadze.
289	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	49	W zdaniu: „Podniesienie atrakcyjności tego zawodu może zachęcić ekspertów do podjęcia pracy w administracji publicznej, sprawiając, że będzie ona w stanie odpowiedzialnie planować i konsekwentnie realizować długofalowe i strategiczne cele rozwojowe” proponuje się zamienić słowo „ekspertów” na „osób o wysokich kwalifikacjach zawodowych”. Uzasadnienie: Słowo ekspert oznacza osoby o najwyższych kwalifikacjach, których pozyskanie może być trudne dlatego proponuje się zamienić ekspertów na osoby o wysokich kwalifikacjach zawodowych.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzona zmiana: "Podniesienie atrakcyjności tego zawodu może zachęcić osoby o wysokich kwalifikacjach zawodowych ekspertów do podjęcia pracy w administracji publicznej, sprawiając, że będzie ona w stanie odpowiedzialnie planować i konsekwentnie realizować długofalowe i strategiczne cele rozwojowe"
290	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	KRK	25	W opisie wyzwania Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość wskazano szereg celów, które dotyczą elementów programowych w systemie edukacji. Warto byłoby uzupełnić wskazane cele o przygotowanie młodych do funkcjonowania w globalnym świecie i w środowisku międzynarodowym.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Uwaga o przygotowaniu młodych do funkcjonowania w globalnym świecie do uwzględnienia – zmieniłem we wstępie (s. 22): Dobry system edukacji podstawowej i ponadpodstawowej to taki, który kształtuje podstawowe wartości i postawy oraz elastycznie dostosowuje się do bieżących i przyszłych potrzeb społeczeństwa, a zatem pomaga osobom uczącym się w przygotowaniu się do szczęśliwego i spełnionego życia, także zawodowego jak również do życia w globalnym świecie i środowisku międzynarodowym.
291	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	KRK	25	W wyzwaniu nie odniesiono się do możliwych zmian modelu edukacji, wynikających z upowszechnienia wykorzystania nowych technologii i sztucznej inteligencji, co mogłoby nie tylko zmienić, ale wręcz zredukować dotychczasową rolę nauczyciela. Pod tym kątem warto byłoby zwrócić uwagę na wyzwanie Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego (str. 40), w opisie którego zwrócono uwagę na konieczność uwzględnienia nowych, alternatywnych i nieformalnych sposobów uczenia się.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	W dokumencie zostały indykatywnie rozwinięte następujące wątki: - automatyzacja niektórych zadań nauczycieli, np. personalizacja nauki, monitorowanie postępów uczniów czy ocenianie prac. - nauczyciele mogą stać się mentorami lub koordynatorami procesu edukacyjnego, a nie tylko wykładowcami. - alternatywne formy nauczania, takie jak nauka nieformalna, zdalna i hybrydowa.
292	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania	KRK	31	Powiązanie przedstawionych w ramce skutków przestrzennych z opisem wyzwania "Transformacja społeczna sprzyjająca wszystkim grupom społecznym" nie jest oczywiste, w związku z czym wskazana byłaby lepsza integracja obu tych części tekstu. W tym kontekście, sugeruje się także zastąpienie sformułowania „rozwój zasobu mieszkaniowego” (tłoczek 5) treścią: „rozwój zasobu mieszkaniowego	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	wprowadzono następującą zmianę: "Z perspektywy przestrzennej przykładowymi potencjalnymi skutkami działań realizujących wyzwania w obszarze transformacji społecznej będą:" tłoczek 5 odnosi się do kwestii osób strasznych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Regionalnego w Warszawie			dostępnego dla młodych" – w powiązaniu z opisem wyzwania 'Atrakcyjne perspektywy rozwoju dla młodych pokoleń'.			
293	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	27	W opisie wyzwania 'Atrakcyjne perspektywy rozwoju dla młodych pokoleń' skupiono się na dostępności mieszkań oraz budowaniu postaw obywatelskich. Wskazano też na konieczność działań w obszarze zdrowia psychicznego. Nie ujęto jednak żadnych wyzwań dotyczących młodych ludzi ze środowisk imigranckich, czemu w kontekście Wizji i Scenariuszy powinna być poświęcona uwaga. Ponadto, w opisie tego wyzwania wskazano, że „Ważne jest, aby budowanie zasobu mieszkaniowego było zgodne z zasadami zagospodarowania przestrzennego”. Należy mieć świadomość, że same zasady planowania przestrzennego nie oznaczają ochrony ład przestrzennego, czego dowodem są efekty funkcjonującego od 20 lat w Polsce systemu planowania przestrzennego. Sugeruje się zmienić tą treść, wskazując wprost ład przestrzenny i zrównoważony rozwój jako podstawę działań związanych z rozwojem zabudowy i gospodarowaniem przestrzenią. Korekty wymaga także odwołanie do numerów map, w akapicie odnoszącym się do dostępności mieszkań (str. 27). Wykres 1 Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2012-2022 budzi wątpliwości ze względu na nieprecyzyjny opis danych, co dotyczy przede wszystkim dwóch etykiet: „pozostałe miasta na prawach powiatu” oraz „pozostałe miasta wojewódzkie”. Doprecyzowania wymagałoby też to, czy uwzględniono cenę za 1 metr kwadratowy na rynku pierwotnym czy wtórnym. Warto byłoby także uwzględnić wskaźnik w przeliczeniu na 1 tys. / 10 tys. mieszkańców. Analizy porównawcze na wartościach bezwzględnych nie są wiarygodne.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Dokument zostanie uzupełniony o wskazanie konieczności wspierania procesów integracyjnych młodych ludzi pochodzących z rodzin imigranckich, aby mogli w pełni uczestniczyć w życiu społecznym i kulturalnym Polski: - Programy edukacyjne wspierające różnorodność: Wprowadzenie specjalnych programów szkolnych i pozaszkolnych, które promują otwartość i tolerancję, a także wspierają wielokulturowość i integrację młodych osób z różnych środowisk. - Tworzenie dedykowanych programów wspierających młodzież imigrancką w zdobywaniu kwalifikacji zawodowych, nauce języka polskiego oraz umiejętności niezbędnych na rynku pracy. - Tworzenie przestrzeni do zaangażowania imigrantów w życie społeczne i obywatelskie kraju poprzez organizacje pozarządowe, inicjatywy społeczne i wolontariat.
294	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	29	W opisie wyzwania 'Zniwelowane skutki starzejącego się społeczeństwa' należałoby uwzględnić wzmiankę o stworzeniu dogodnych warunków dla Polaków pracujących poza granicami kraju, celem ich stałego powrotu do pracy w kraju. Ponadto aktualizacji wymaga Mapa 4, przedstawiająca zjawisko migracji i udziału migrantów w populacji kraju, obrazując dane z tego zakresu za 2020 rok. Od wybuchu wojny na terytorium Ukrainy (w lutym 2022 roku) sytuacja migracyjna w Polsce uległa znaczącym zmianom. Wielu obywateli Ukrainy przyjechało do Polski i tu się osiedliło. Mając na uwadze powyższe, należałoby pozyskać aktualne dane i je zobrazować.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono następującą zmianę w wyzwaniu "Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego" - we fragmencie dotyczącym niedoboru kadr na rynku pracy: Konieczne jest także wypracowanie skutecznych zachęt umożliwiających zatrzymanie pracowników na krajowym rynku pracy, zwłaszcza tych wyspecjalizowanych w dziedzinach wymagających wysokich kwalifikacji <u>jak również wypracowanie programów zapewniających atrakcyjne warunki powrotu do kraju.</u>
295	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	25	W wyzwaniu "Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość" skupiono się na ludziach młodych, pomijając działania w zakresie edukacji dorosłych.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Kwestie dot. edukacji dorosłych oraz wyrównania szans między miastem a wsią są już poruszone w KRK: Utrzymanie policentryczności wymaga, zgodnie z prognozami demograficznymi, przeciwdziałania marginalizacji miast, m.in. poprzez: wzmocnienie lokalnych i regionalnych rynków pracy i tworzenie możliwości do nabywania nowych kompetencji przez całe życie...
296	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	13	Proponujemy uzupełnić drugie zdanie w Podmiotowym społeczeństwie o "orientację seksualną"	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	Wizja w części "Podmiotowe społeczeństwo została zmodyfikowana w następujący sposób: "W 2050 r. społeczeństwo z szacunkiem, akceptacją i zrozumieniem odnosi się do różnorodności <u>tożsamościowej, kulturowej, etnicznej i światopoglądowej doceniając wartość każdej jednostki i promując równość oraz inkluzyjność.</u> "
297	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	13	proponujemy uzupełnić zdanie w Podmiotowym społeczeństwie: "Pełni również ważną funkcję podnoszenia świadomości społecznej i <u>kulturowej</u> , by wspierać (...).	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wizja w części "Podmiotowe społeczeństwo została zmodyfikowana w następujący sposób: Pełni również ważną funkcję podnoszenia świadomości społecznej i <u>kulturowej</u> , by wspierać (...).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
298	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	13	Proponujemy uzupełnienie drugiego zdania wizji, aby zyskało brzmienie: "Panuje konsensus między społeczeństwem i decydentami co do potrzeby zwiększenia spójności społecznej i zahamowania polaryzacji w społeczeństwie oraz kluczowej roli środowiska naturalnego w procesach rozwojowych (...).	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono następującą zmianę: Panuje konsensus między społeczeństwem i decydentami co do potrzeby zwiększenia spójności społecznej i zahamowania polaryzacji w społeczeństwie (...)
299	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	45	„pracę aspektów” należy zamienić na „pracę ekspertów”	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zmiany zgodnie z treścią uwagi.
300	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	9	Brakuje wyjaśnienia współczynnika Giniego - warto odwołać się do niego przy opisie trendu "wzrost nierówności społecznych"	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Współczynnik Giniego został wyjaśniony w zał. 1: "Klasycznym wskaźnikiem służącym do obserwacji i przedstawiania tego zjawiska jest wskaźnik Giniego. Przyjmuje on wartości od 0 do 1 (często jednak, tak jak w tym przypadku, przedstawiany jest w procentach, czyli w zakresie od 1 do 100), gdzie czym wyższa wartość tym większy poziom zróżnicowań dochodowych".
301	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	9	W ramach megatrendu WZROST GLOBALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH brakuje opisu kwestii starzenia się społeczeństwa. Jednocześnie wśród skutków megatrendu wymieniono: rozwój rynku pracy ludzi starszych, robotów i sztucznej inteligencji. Niejasny wątek dotyczący rozwoju rynku pracy ludzi starszych - nie wynika z przedstawionych danych	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Kwestię starzenia się społeczeństwa poruszono w zał. 1, np. s. 22: "Jeśli chodzi o zjawisko starzenia się ludności w 2050 roku blisko co trzeci mieszkaniec Polski będzie miał co najmniej 65 lat [...] Postępujące starzenie wiąże się także ze stałym wzrostem ryzyk zdrowotnych dla coraz większej liczby ludzi", natomiast na infografice w KRK pośrodku: "Obserwuje się rosnącą długość życia".
302	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	13	W wizji w części PODMIOTOWE SPOŁECZEŃSTWO brakuje odniesienia do kwestii bezpieczeństwa obywateli	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Bezpieczeństwo jest traktowane przekrojowo w wizji i występuje w każdej jej części w różnym aspekcie - jest to m.in. bezpieczeństwo pracy, zdrowotne, mieszkaniowe, żywnościowe, publiczne, czy związane z cyberprzestrzenią.
303	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	46	W zdaniu „Zależy ono m.in. od dobrego przygotowania na wypadek wystąpienia różnego rodzaju katastrof (np.: pandemii, bardziej skutecznego przeciwdziałania zjawisku otyłości, uzależnieniom czy unikaniu obowiązkowych szczepień).” proponujemy zamienić słowo „katastrof” na „kryzysów”, mając na uwadze przykłady podane w nawiasie (pandemia). Wydaje się także, że „bardziej skuteczne przeciwdziałanie zjawisku otyłości, uzależnieniom czy unikaniu obowiązkowych szczepień” nie powinno być wskazane jako przykład katastrofy/kryzysu, lecz jako zjawisko, do którego należy dążyć	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono następującą zmianę: "Istotnym aspektem zapewnienia bezpieczeństwa obywateli jest zdrowie publiczne. Zależy ono m.in. od dobrego przygotowania na wypadek wystąpienia różnego rodzaju kryzysów (np.: pandemii, katastrof) czy od stałych sposobów monitorowania stanu zdrowia ludności i siły wpływu na styl życia (przeciwdziałania chorobom cywilizacyjnym, uzależnieniom unikaniu obowiązkowych szczepień). Coraz więcej wyzwań dla zdrowia publicznego niosą: starzenie się społeczeństwa, nowe choroby, zmiany klimatu. Szansą dla poprawy zdrowia publicznego są skoordynowane wewnętrzne działania państw i w ramach organizacji międzynarodowych, m.in. w zakresie nowych technologii, zarządzania danymi czy systemów monitoringu i ostrzegania."
304	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK	13	Należy zweryfikować wizję edukacji, której podstawą ma być „rozwój oparty jest na nowych technologiach”. Wizja edukacji powinna być skupiona na zaspokajaniu potrzeb ucznia i jego współpracy z nauczycielem. Technologia może umożliwić indywidualizację treści i form nauczania, stanowiąc jedynie narzędzie do personalizacji ścieżek uczenia się. Przy czym nakreślając cele zakładające powszechne wykorzystanie narzędzi cyfrowych w edukacji, konieczne jest opatrzenie ich jednoznacznym zastrzeżeniem o szkodliwości korzystania z urządzeń cyfrowych przez dzieci poniżej dziesiątego roku życia (H. J. Rumpf i in. (2017), J. Twenge (2019), M. Spitzer, (2022)). Nadmierne korzystanie przez dzieci i młodzież z urządzeń cyfrowych prowadzi do trudności w konfrontowaniu się z prawdziwymi relacjami, poznawania siebie i innych dzięki realnym spotkaniom. Dostępne badania wskazują na korelację między korzystaniem z mediów społecznościowych a objawami depresji u dzieci i	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Dodano: "... dbając równocześnie o higienę cyfrową oraz dostosowanie narzędzi do poziomu rozwoju uczniów".

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				młodzieży. W koncepcji nakreślającej pożądany kierunek rozwoju edukacji konieczne jest zaznaczenie, że podstawowymi potrzebami człowieka są więzi i uznanie społeczne, wolność i możliwość wyrażania samego siebie. Wykluczenie społeczne, ograniczenie wolności lub kreatywności są potencjalnymi czynnikami wywołującymi agresję i depresję. Do najważniejszych czynników chroniących zdrowie i zwiększających satysfakcję życiową należą realnie doświadczane więzi społeczne (Bauer, 2024). Instytucje oświatowe powinny zapewniać dzieciom przestrzeń doświadczania relacji społecznych, a nie czynić z nich konsumentów produktów cyfrowych.			
305	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK	25	W części dotyczącej wyzwań w edukacji („Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość społeczną”) stwierdza się, że „dobry system edukacji podstawowej i ponadpodstawowej to taki, który kształtuje podstawowe wartości i postawy oraz elastycznie dostosowuje się do bieżących i przyszłych potrzeb społeczeństwa...”. Dobry system edukacji wyróżniają natomiast inne cechy; jego nadrzędną funkcją powinien być wszechstronny rozwój uczniów, wspierający ich indywidualne potrzeby oraz przygotowujący ich do życia w społeczeństwie i aktywnego udziału na rynku pracy. W pierwszej kolejności opisywane wyzwania powinny skupiać się na przedstawieniu cech ucznia/absolwenta/nauczyciela, a następnie zaproponowanie modelu systemu, którego filarami mogą być np.: indywidualne podejście do ucznia; kompetentna i dobrze przygotowana kadra nauczycielska; równość i dostępność; współpraca z rodzicami i społecznością; rozwój pasji i zainteresowań; przygotowanie do rynku pracy. W przedstawionej wizji głównym punktem powinien być człowiek (uczeń, nauczyciel, rodzic), a nie system.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	W przytaczanym w uwadze zdaniu jest mowa o przygotowaniu do życia zawodowego (w domyśle do aktywnego udziału w rynku pracy). w innych fragmentach wyzwania opisano również kwestię wspierania indywidualnych talentów (zatem i potrzeb) oraz - w związku z wirtualizacją życia - odwołano się do wzmocnienia więzi społecznych.
306	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	32	„Z perspektywy przestrzennej, skutkiem transformacji społecznej będą” zmienić zapis na: Z perspektywy przestrzennej, skutkiem działań realizujących wyzwania w obszarze transformacji społecznej	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zmiany zgodnie z treścią uwagi.
307	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	13	Do działu „Podmiotowe społeczeństwo” proponuje się dodać zapis: „Edukacja sprzyja także włączeniu społecznemu i zapewnieniu równej dostępności poprzez utworzenie ścieżek niwelujących nierówności ekonomiczne, kulturowe czy wynikające ze specjalnych potrzeb edukacyjnych.”	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	dopisano następujące zdanie: <u>Edukacja sprzyja również włączeniu społecznemu i zapewnieniu równego dostępu, tworząc ścieżki zmniejszające nierówności ekonomiczne, kulturowe oraz wynikające ze specjalnych potrzeb edukacyjnych.</u>
308	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	32	Proponowana zmiana treści KRK: „rozwój terenów zieleni z rozszerzoną ofertą rekreacyjną wyposażonych w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną z komponentami środowiska o dobrej jakości”. Uzasadnienie zmiany: pojęcie „rozszerzona oferta rekreacyjna” bez doprecyzowania może dla różnych grup odbiorców oznaczać wykluczające się wzajemnie rozwiązania. A nawiązując do innych zapisów KRK (m.in. zdrowie, młodzież, seniorzy) należy w sposób jednoznaczny zasignalizować, że chodzi przede wszystkim o rekreację ruchową.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	zmienić na: rozwój terenów zieleni z rozszerzoną ofertą rekreacyjną <u>wyposażonych w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną z komponentami środowiska o dobrej jakości</u>
309	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	44	Treść opisu wyzwania można rozwinąć o kwestie związane z ochroną ludności w sytuacji zagrożenia: edukacja w zakresie obronności i sposobów zachowania, informacja o dostępnych schronach itp.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	Wprowadzono następującą zmianę: Oprócz tego konieczny jest rozwój pozamilitarnych ogniw obronnych, takich jak: infrastruktura transportowa, energetyczna, logistyczna i wytwórcza, kierunkowe szkolenia proobronne oraz rozwój powszechnego systemu zarządzania kryzysowego i ochrony ludności (<u>wraz z edukacją w zakresie obronności i sposobów zachowania oraz systemem informacji o niebezpieczeństwie</u>)...
310	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	25	W wyzwaniu skupiono się na ludziach młodych, pomijając działania w zakresie edukacji dorosłych.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Kwestie dot. edukacji dorosłych oraz wyrównania szans między miastem a wsią już poruszone w KRK: Utrzymanie policentryczności wymaga, zgodnie z prognozami demograficznymi,

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							przeciwdziałania marginalizacji miast, m.in. poprzez: wzmocnienie lokalnych i regionalnych rynków pracy i tworzenie możliwości do nabywania nowych kompetencji przez całe życie...
311	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	29	Zniwelowane skutki starzejącego się społeczeństwa - proponuję zmienić nazwę wyzwania na Zniwelowane skutki depopulacji. Opis wyzwania jest bardzo szeroki i dotyczy nie tylko starzejącego się społeczeństwa.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Istotnie opis wyzwania odwołuje się do kilku zjawisk składających się depopulację jednak sugerowane (w dalszej części opisu wyzwania) kierunki potencjalnych działań polityk publicznych koncentrują się na kwestii starzejącego się społeczeństwa.
312	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	42	Proponuje się brzmienie: Należy także zintensyfikować działania przeciwdziałające szkodliwej aktywności w sieci (hejt, dezinformacja, aktywizm hakerski, algorytmy traumy) [...]	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Dopisano "algorytmy traumy" oraz wprowadzono definicję tego pojęcia do słowniczka.
313	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	28	Proponuje się brzmienie: W procesie modernizacji i ich dostosowania do potrzeb rodzin, osób starszych i osób z niepełnosprawnościami należy wziąć pod uwagę także standard mieszkaniowy, który będzie uwzględniał dostępność architektoniczną, niskoemisyjność i energochłonność, ale również swobodny dostęp do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	W procesie modernizacji i ich dostosowania do potrzeb rodzin, osób starszych i osób z niepełnosprawnościami należy wziąć pod uwagę także standard mieszkaniowy, który będzie uwzględniał dostępność architektoniczną, niskoemisyjność i energochłonność, ale również swobodny dostęp do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym.
314	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	32	Proponuje się brzmienie: Z perspektywy przestrzennej, skutkiem transformacji społecznej będą: [...] rozwój infrastruktury społecznej do świadczenia usług wsparcia i organizowania aktywności osób starszych oraz osób o szczególnych potrzebach.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Zmiana wprowadzona zgodnie z brzmieniem zaproponowanym w uwadze.
315	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu	KRK	61	Niewiele uwagi poświęca się polityce migracyjnej, która w polskiej monokulturze jest wyzwaniem. Np. pisze się o „dekoncentracji procesów osiedleńczych” – ale co ona ma dokładnie oznaczać dla samorządu, mieszkańca.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	W KRK napisano, że polityka migracyjna ma być ukierunkowana na przyciąganie migrantów w zawodach deficytowych. Podkreśla się, że Polska powinna stać się krajem docelowym dla migracji osiedleńczej, a nie tylko cyrkulacyjnej. Ma to na celu uzupełnienie luki demograficznej i poprawę sytuacji na rynku pracy. Wskazano, że ważne jest również długoterminowe osiedlanie i integracja migrantów. Instytucje publiczne i systemy, takie jak legalizacja pobytu, rynek pracy, system ochrony zdrowia i edukacja, powinny być przygotowane do wspierania osiedlania migrantów w różnych regionach kraju. Kluczową rolę ma tu odgrywać integracja społeczna, kulturowa i ekonomiczna. Zarządzanie migracjami ma również obejmować działania mające na celu zapobieganie tworzeniu się enklaw migracyjnych oraz sprzyjanie inkluzji społecznej. Zauważono, także że polityka migracyjna powinna obejmować kwestie obywatelstwa, repatriacji, kontaktu z diasporą, ochrony granic i polityki azylowej.
316	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	KRK		Koncepcja całkowicie pomija szeroko rozumiane aspekty kulturowe związane zarówno z wykorzystaniem dorobku i kreatywności społeczeństwa, jak i wzbogacaniem go (rozwijaniem i ubogacaniem) w ramach procesów kulturowych, a przede wszystkim z kreowaniem i kształtowaniem kultury, jej udziałem w potencjale państwa i społeczeństwa, bez którego rozwój pozostanie pozorny i fragmentaryczny. Zauważalny jest brak odniesienia do niewątpliwie mającego miejsce głębokiego podziału – o podłożu kulturowym, ale manifestującego się w postawach społecznych, politycznych, światopoglądowych – dotyczącego ogółu społeczeństwa oraz jego struktur regionalnych i lokalnych na wielu płaszczyznach. W wielu diagnozach zwraca się uwagę na destrukcyjny wpływ tego podziału oraz potrzebę przewycięzania go jako istotnej bariery rozwojowej. Trudno usprawiedliwić to pominięciem, mowa tu o kompleksie zjawisk zauważalnych,	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	W wyzwaniu "Stabilny system zarządzania i współzrządzenia państwem" dopisano następujące zdanie: "Nie mniej ważne będzie wykorzystanie dorobku i kreatywności społeczeństwa, jak i wzbogacanie go w ramach procesów kulturowych, a przede wszystkim z kreowaniem i kształtowaniem kultury, jej udziałem w potencjale państwa i społeczeństwa."

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				wyrażających się w obiektywnych danych. Należy to prawdopodobnie rozumieć jako konsekwencję zignorowania czynników kulturowych oraz prawdopodobnego braku satysfakcjonujących rozwiązań, które mogą zostać ujęte w stwierdzeniach o charakterze pozytywnym. Trudno wszak przejść do porządku nad pominięciem zagadnienia spójności społecznej jako jednego z najważniejszych wyznawców państwa i społeczeństwa w perspektywie kolejnych lat (a także potencjalnego kluczowego zagrożenia brakiem spójności jako elementarnej bariery rozwojowej).			
317	Urząd Miasta Torunia - Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia	KRK	31	W Krajowej Koncepcji Rozwoju 2050 nie wybrzmiała w należyty sposób kwestia dotycząca profilaktyki uzależnień. W koncepcji zostały opisane zagadnienia związane z wyzwaniami w obszarze profilaktyki zdrowotnej, pomijając jednocześnie kwestie dotyczące uzależnień. Nikotyizm i alkoholizm przyczyniają się do nadmiernego obciążania systemu zdrowia. Do regularnego palenia przynajmniej 1/4 Polaków. Palenie jest jedną z najważniejszych przyczyn zgonów w Polsce. Wśród czynników sprzyjających inicjacji nikotynowej wśród młodzieży wymienia się łatwość zakupu produktów i relatywnie niską cenę wyrobów tytoniowych. Podobny zakres dotyczy alkoholu oraz innych używek. Warto uzupełnić treść KRK o te zagadnienia jako kluczowe kwestie mającą wpływ na stan zdrowia ludności w Polsce.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	Dokument nie zawiera bezpośrednich odniesień do nikotyizmu czy alkoholizmu, ale kwestie te są implikowane w szerszym kontekście profilaktyki zdrowia psychicznego i walki z uzależnieniami. Odniesiono się w nim do rosnących wyzwań związanych z uzależnieniami. Podkreślono konieczność opracowywania skutecznych polityk, które poprawią dostęp do profilaktyki, wysokiej jakości przystępnej cenowo opieki psychiatrycznej i psychologicznej oraz programów reintegracji społecznej. Zapis zostanie uzupełniony w następujący sposób: Niezbędne staje się opracowywanie skutecznych polityk w tym zakresie, których efektem będzie lepszy dostęp do: odpowiedniej i skutecznej profilaktyki, wysokiej jakości i przystępnej cenowo psychiatrycznej i psychologicznej opieki zdrowotnej i leczenia oraz programów reintegracji społecznej. <u>Nie mniej ważne będą działania mające na celu zmniejszenie dostępności produktów i substancji uzależniających.</u>
318	Urząd Miasta Torunia - Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia	KRK	31	W naszej opinii dokument należy doszczegółowić w kwestii dotyczącej ewentualnych zagrożeń zdrowotnych związanych ze zmianami klimatu. Nowy paradygmat rozwoju – miejska rezyliencja, powinien być głównym wyznacznikiem budowania szeroko pojętej odporności, pozwalającej miastom szybko i skutecznie reagować na różnego rodzaju kryzys - nie tylko katastrofy naturalne, ale również na ewentualną kolejną pandemię, która w opinii naukowców jest nieunikniona.	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Skutki zmian klimatu szeroko uwzględnione w efektach trendu: Skutki zmian klimatu będą odczuwalne w Polsce we wszystkich wymiarach. Najsilniejszy wpływ prognozowany jest w wymiarze społecznym. Wzrastać będzie zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi, w wyniku występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, w tym fal upałów, szczególnie odczuwalny będzie w aglomeracjach miejskich. Jednocześnie dotkliwe społecznie i gospodarczo skutki zmian klimatu będą powodowały zwiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa i wymuszają stopniowe zmiany stylu życia.; W wymiarze społecznym spodziewanym skutkiem trendu będą zwiększone przepływy migracyjne do Europy w wyniku wzrostu zagrożenia zdrowia ludzi, wzrostu nierówności społecznych i napięć społecznych związanych z dostępem do dobrej jakości zasobów przyrodniczych (m.in. wody i gleb); W wymiarze społecznym opisane trendy, jeśli nie będą odwrócone – oznaczają m.in. stopniową utratę podstawowych świadczeń przyrodniczych, od których uzależnione są społeczeństwa oraz zagrożenie zdrowia i dobrobytu ludzi
319	Urząd Miasta Torunia - Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia	KRK	29	W obszarze dotyczącym wyzwań w zakresie polityki społecznej KRK 2050 prawidłowo identyfikuje strategiczne wyzwania stojące przed rządem, jednakże zabrakło w naszej opinii pogłębionego spojrzenia na rodzinę jako podstawową grupę społeczną, której model, zgodnie z opiniami ekspertów, będzie ewoluować. Wzrastająca mediana wieku ludności w Polsce (obecnie 42 lata), wydłużone przeciętne trwanie życia, niski współczynnik urodzin, poprawiające się warunki życia oraz wyższe standardy opieki medycznej będą wpływać relatywnie na wzrost liczebności w społeczeństwie polskim starszych grup osób powyżej 60. roku życia, które nie będą zastępowane bezpośrednio przez kolejne nowe kohorty wiekowe. W przypadku rodziny będzie dostrzegalna zapaść pomiędzy najmłodszymi i najstarszymi jej członkami, co będzie powodować	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				w praktyce, że starsi członkowie rodziny nie będą w stanie wspierać swoich dzieci w wychowywaniu najmłodszych i jednocześnie sami będą potrzebować opieki. Te zmiany w strukturze rodziny spowodują konieczność intensyfikacji usług opiekuńczych adresowanych nie tylko do starszych grup społecznych, ale również rodzin z dziećmi. Należy także zwrócić uwagę na dynamiczność struktury demograficznej rodziny i towarzyszące jej urozmaicenie form życia rodzinnego. Przewiduje się, że w kolejnych dekadach wzrośnie także liczba osób, która wybierze świadome, planowane, samotne macierzyństwo, co również będzie generować konieczność większego zaangażowania instytucji państwa w koszty utrzymania dzieci.			
320	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	13	Państwo dąży do inkluzji i integracji społecznej oraz wsparcia osób i rodzin w potencjalnym „kryzysie” – zamienić na „w potencjalnym kryzysie”. - Zwrot „srebrnej gospodarki” Nie zawiera wyjaśnienia. Dodać przypis - W wizji brak jest podkreślenia wagi/potrzeby zbudowania społeczności. - „Instytucje rynku pracy oraz podmioty świadczące usługi społeczne nastawione są na umożliwienie wejścia, pozostania i powrotu na rynek pracy w coraz bardziej zautomatyzowanym i cyfrowym otoczeniu. Ich oferta skierowana jest do wszystkich mieszkańców Polski, w tym migrantów i uchodźców. Równowaga między życiem zawodowym a prywatnym stała się osiągalna. Pracodawcy powszechnie oferują zatrudnienie w formach gwarantujących bezpieczeństwo i elastyczność pracy oraz możliwość sprawowania opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia.” W zapisie nie ma kwestii o osiągnięciu odpowiedniego, satysfakcjonującego poziomu zarobkowego. Odnosnie edukacji pojawiają się zapisy, które podkreślają jej jakość itd. Satysfakcjonujący poziom zarobków jest jednym z kluczowych elementów związanych z rynkiem pracy, obok bezpieczeństwa i elastyczności pracy.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Osoby w kryzysie W przedmiotowym fragmencie chodzi o osoby w kryzysie a nie potencjalnym kryzysie. Sformułowanie „osoby w kryzysie” wywodzi się z języka specjalistycznego związanego z pomocą psychologiczną, społeczną i kryzysową, i zostało spopularyzowane w kontekście współczesnej debaty o osobach doświadczających trudnych sytuacji życiowych, takich jak bezdomność, problemy psychiczne czy uzależnienia. Srebrna gospodarka definicja "srebrnej gospodarki" znajduje się w słowniku pojęć; Budowanie społeczności W KRK jest mowa: Kompetencje społeczne: Dokument zwraca uwagę na potrzebę kształtowania umiejętności, takich jak inteligencja emocjonalna, rozumienie emocji, zarządzanie nimi, empatia, zaufanie, tolerancja, oraz umiejętność rozwiązywania konfliktów. Są to kluczowe elementy, które mają pomóc młodym ludziom w funkcjonowaniu w społeczeństwie obciążonym ryzykiem osłabienia więzi społecznych i rodzinnych. Kompetencje obywatelskie i aktywne obywatelstwo: W dokumencie podkreśla się, że postawa aktywizmu społecznego i obywatelskiego powinna być promowana już od najmłodszych lat. Edukacja ma zaszczepiać odwagę do czynnego reagowania na rzeczywistość, angażowania się w organizacje oraz rozwijania kapitału społecznego, w tym zaufania społecznego, solidarności i aktywności obywatelskiej. Umiejętność współpracy: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez budowanie zaufania oraz współpracę między członkami społeczności lokalnych jest uważane za fundament udanej transformacji społeczno-gospodarczej. Proces ten wspierają m.in. współpraca między szkołami a organizacjami pozarządowymi oraz sektorem ekonomii społecznej. Uczestnictwo w życiu społecznym: Istotne jest również kształtowanie postaw mobilności edukacyjnej, solidarności, zrozumienia międzykulturowego i międzypokoleniowego. Ważne jest, aby młodzi ludzie byli zachęceni do dobrowolnego angażowania się w życie społeczne i obywatelskie. Dokument szczególnie akcentuje edukację jako klucz do rozwijania tych kompetencji, podkreślając potrzebę zmiany systemu edukacji, aby przygotować młodych ludzi do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim. Satysfakcjonujący poziom zarobkowy wyrażenie "satysfakcjonujący poziom zarobkowy" to perspektywa obywatela, nie państwa - w dokumencie odnosimy się do zagadnień, na które wpływ w największym stopniu ma państwo.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
321	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	26	Poruszone zostało wiele aspektów dot. podnoszenia świadomości, edukacji itd. jednak brak jest wątku budowania/kształtowania społeczności.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	KRK porusza liczne aspekty związane z podnoszeniem świadomości oraz edukacją w różnych obszarach. Nacisk kładziony jest raczej na świadomość jednostek oraz ich indywidualne postawy, jak również na edukację społeczeństwa w szerokim kontekście. Dokument odwołuje się do potrzeby integracji społeczności lokalnych czy tworzenia bardziej funkcjonalnych przestrzeni miejskich, które sprzyjałyby interakcjom międzyludzkim. Są też odniesienia do potrzeby budowania silnych więzi międzyludzkich i spójności społecznej jako podstawowego elementu rozwoju. Dokument zostanie uzupełniony o następujące kwestie: - rozwinięcie wątku roli kultury w budowaniu tożsamości społecznej i narodowej; - rozszerzenie koncepcji edukacji o elementy kształtowania kompetencji społecznych i obywatelskich w programach edukacyjnych.
322	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	25	Propozycja zmiany tekstu : „W związku z tym konieczne jest fundamentalne przekształcenie systemu edukacji, tak aby w pełni pomagał młodemu pokoleniu w przystosowywaniu się do gwałtownych przeobrażeń świata oraz do rozmaitych sfer ich życia (relacje społeczne, relacje ze środowiskiem i naturą, rodzinne, praca i kariera, zdrowie, rozwój osobisty, działalność społeczna, działania twórcze, wypoczynek, zdrowie).”	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	wprowadzona zmiana: W związku z tym konieczne jest fundamentalne przekształcenie systemu edukacji, tak aby w pełni pomagał młodemu pokoleniu w przystosowywaniu się do gwałtownych przeobrażeń świata oraz do rozmaitych sfer ich życia (relacje społeczne, rodzinne, praca i kariera, zdrowie, rozwój osobisty, działalność społeczna, działania twórcze, wypoczynek, zdrowie jak również relacje z przyrodą).
323	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	28	W ocenie Gminy Wrocław zapis dot. budownictwa społecznego i komunalnego nie jest wystarczający. Kwestie rozwoju i wsparcia proponujemy rozszerzyć o zapisy obejmujące także nowe źródła finansowania i zmiany w przepisach w zakresie gospodarowania mieszkaniowym zasobem gmin. Zdaniem Gminy Wrocław, obszary wymagające podjęcia inicjatyw legislacyjnych to m.in. eliminacja ustawowego katalogu osób uprawnionych do zawarcia umowy najmu socjalnego w przypadku eksmisji, skrócenie terminu wypowiedzenia umowy najmu mieszkania gminnego ze względu na niezamieszkiwanie w nim najemcy oraz stworzenie szerszych możliwości usunięcia sprawcy samowolnego zajęcia przez właściciela lub inną uprawnioną jednostkę. Gmina Wrocław optuje również za rozwiązaniami mającymi na celu ochronę zasobów TBS i SIM przed pomniejszeniem oraz zabezpieczenie ich na potrzeby wynajmu osobom o średnich dochodach. Za pożądany uznać należy również rozwój dostępnych form wsparcia finansowego budownictwa społecznego i komunalnego. Zaproponowane rozwiązania mogłyby przyczynić się do bardziej racjonalnego gospodarowania mieszkaniowym zasobem gmin, zmniejszenia niektórych kosztów z tym związanych, jak również na większe ukierunkowanie pomocy mieszkaniowej realizowanej przez gminy na osoby, których sytuacja finansowa faktycznie uzasadnia jej udzielenie.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
324	Związek Miast Polskich	KRK	13	Proponujemy dodać zdanie: Państwo wspiera rodziny, jako podstawową strukturę, kluczową dla stabilności społecznej.	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Taka treść zawarta jest w zdaniu: <i>Istnieją dobre warunki do zakładania i rozwoju rodzin m.in. dzięki dostępowi do mieszkań, dobrze zorganizowanym usługom społecznym, wysokiej jakości edukacji i dostępnym usługom zdrowotnym.</i>
325	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	51	Uwaga: Fragment: „w sytuacji coraz silniej zarysowującego się trendu większej polaryzacji poglądów, nasilającym się postawom radykalnym, wzrostowi podatności na manipulację i ruchy opierające się na strategii rozbudzania frustracji	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Poprawka zgodnie z brzmieniem zaproponowanym w uwadze.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				społecznych. (...)” należy zastąpić przez: „(...) w sytuacji coraz silniej zarysowującego się trendu większej polaryzacji poglądów, nasilających się postaw radykalnych, wzrostu podatności na manipulację i ruchów opierających się na strategii rozbudzania frustracji społecznych. (...)” Uzasadnienie: Niewłaściwe formy gramatyczne.			
326	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	51	Uwaga: We fragmencie: „Przeanalizowane zagadnienia wskazują, że najwyższą odpornością w Europie cechują się: Szwecja, Dania, Holandia, Szwecja (...)” niepotrzebnie dwukrotnie wymieniona jest Szwecja.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Powtórzenie zostało usunięte.
327	Dział Rozwoju Systemów opieki Zdrowotnej, Uniwersytet Medyczny w Łodzi	KRK	21	Dodanie w akapicie informacji o usługach wprowadzonych przez Ministerstwo Zdrowia: ”...W ochronie zdrowia położono nacisk na profilaktykę, opiekę koordynowaną oraz szersze wykorzystanie rozwiązań cyfrowych, np. sztucznej inteligencji, telemedycyny, w celu zwiększenia efektywności i dostępności usług ochrony zdrowia, przyspieszenia decyzji klinicznych oraz integracji i wykorzystania danych z różnych systemów i rejestrów...”	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Poprawka zgodnie z brzmieniem zaproponowanym w uwadze.
328	Fundacja Instytut Reform	KRK	34	Opis Sprawiedliwej Transformacji odnosi się wyłącznie do jej aspektu terytorialnego (wsparcie regionów). Należy również uwzględnić aspekty dystrybucyjne, w szczególności wsparcie dla narażonych grup obywateli w zakresie niezbędnych dostosowań w obszarze ogrzewania i mobilności. Więcej informacji na temat dystrybucyjnych aspektów transformacji można znaleźć w publikacjach Instytutu Reform: https://ireform.eu/nasze-projekty/terytorialne-i-dystrybucyjne-aspekty-sprawiedliwej-transformacji-w-zaktualizowanych-krajowych-planach-na-rzecz-energii-i-klimatu/	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	Został wprowadzony następujący zapis: "Szczególnie ważne będą konkretne działania wspierające najbardziej narażone grupy społeczne, które mogą potrzebować pomocy w dostosowaniu się do zmian, zwłaszcza w zakresie źródeł energii i mobilności."
329	Fundacja Instytut Reform	KRK	13	W opisie wizji (np. w sekcji dot. podmiotowego społeczeństwa) należałoby wprost przywołać skuteczną realizację zasad sprawiedliwej transformacji (zarówno w ujęciu terytorialnym, jak również dystrybucyjnym – a więc unikanie pogłębiania problemu ubóstwa energetycznego oraz transportowego) w perspektywie 2050 r. Jest to istotny element dla dalszych rozważań w dokumencie, biorąc pod uwagę złożoność realizacji polityki publicznej w tym zakresie.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Do wizji zostało dodane zdanie: "Realizacja sprawiedliwej transformacji pozwoliła na uniknięcie pogłębiania problemu ubóstwa energetycznego oraz transportowego."
330	Green REV Institute	KRK	13	Brakuje wskazania na edukację: równościową, klimatyczną, żywnościową. Green REV Institute i European Fem Institute w rekomendacjach dot. edukacji klimatycznej wskazują wyraźnie, że wyzwania związane z kryzysem klimatycznym są wielowymiarowe i jako takie dotyczą każdej sfery życia jednostki. Edukacja klimatyczna musi być realizowana w sposób kompleksowy, wielopoziomowy oraz zintegrowany przez wszystkie instytucje i podmioty zaangażowane w implementację polityk publicznych. Edukacja musi uwzględniać zagadnienia i obszary: - edukacji dotyczącej sektora żywności i rolnictwa jako nierozłącznej części edukacji klimatycznej; - zintegrowanego podejścia do edukacji klimatycznej, obejmującego edukację wszystkich osób zaangażowanych w tworzenie społeczności szkolnej; - Programu Roślinna Szkoła jako kompleksowej propozycji stanowiącej odpowiedź na potrzeby i wyzwania związane z kryzysem klimatycznym i zdrowotnym. W obliczu rosnącego kryzysu klimatycznego i związanych z nim wyzwań społecznych, gospodarczych, zdrowotnych konieczne jest wdrożenie zintegrowanej i kompleksowej edukacji klimatycznej w Polsce. Edukacja klimatyczna musi być prowadzona w sposób wielopoziomowy i angażować wszystkie podmioty odpowiedzialne za realizację polityk	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	W KRK podkreślono konieczność podwyższenia wrażliwości ekologicznej i promowania gospodarki umiaru. Wskazano, że edukacja powinna zaszcześcić postawy proklimatyczne, jak ograniczanie nadmiernej konsumpcji, zmniejszanie śladu węglowego, czy propagowanie zrównoważonego chowu zwierząt i niemarnowania żywności. Zauważono także, że istotna jest również zmiana postrzegania przestrzeni jako dobra wspólnego. Ponadto, podkreślono konieczność promowania zdrowego odżywiania i bezpieczeństwa żywnościowego, poprzez edukację na temat zrównoważonego rolnictwa oraz zachęcanie do zmiany nawyków żywieniowych, jak i większego wykorzystywania lokalnych produktów. Poniższe postulaty zostaną wzięte pod uwagę podczas prac nad średniookresową strategią rozwoju kraju: Kompleksowość i wielopoziomowość edukacji klimatycznej: o Edukacja klimatyczna powinna być realizowana w sposób kompleksowy, angażując wszystkie poziomy edukacji i różne instytucje, od placówek oświatowych po organy administracji publicznej. Wdrażanie tej edukacji wymaga współpracy między ministerstwami, szkołami, organizacjami pozarządowymi, a także sektorem prywatnym. Integracja edukacji klimatycznej z sektorem

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				publicznych. Przedstawione rekomendacje mają na celu wsparcie Ministerstwa Edukacji Narodowej w tworzeniu i wdrażaniu skutecznych programów edukacyjnych dotyczących klimatu. Chcemy podkreślić rolę edukacji żywieniowej w kontekście klimatycznym, w tym m.in.: edukację dla sprawiedliwej transformacji systemu żywności i rolnictwa do systemów roślinnych dla ludzi, wyposażenie w kompetencje rzecznicze i strażnicze dla partycypacji obywatelskiej w budowaniu polityk klimatycznych, kształtowanie odpowiedzialnego klimatycznie otoczenia żywnościowego, uwzględnianie w działaniach edukacyjnych wszystkich grup interesariuszy w tym kadry nauczycielskiej i dyrekcji placówek oświatowych. Należy wspomnieć należy o znaczeniu kompleksowej edukacji klimatycznej z perspektywy zjawiska greenwashingu i climatewashingu, które zagrażają nie tylko świadomości prawno-ekologicznej jednostki - w tym osób uczniowskich - ale także prawom konsumenta.tki. Edukacja klimatyczna to także kształtowanie otoczenia żywności - kwestie wyżywienia zbiorowego, oznakowania żywności, regulacji dot. sieci handlowych są tutaj kluczowe.			żywności i rolnictwa: o Konieczne jest uznanie edukacji dotyczącej sektora żywności i rolnictwa za nierozłączną część edukacji klimatycznej. Należy podkreślić, że zmiana nawyków żywieniowych oraz transformacja systemu żywnościowego w kierunku bardziej roślinnych i zrównoważonych praktyk rolniczych mają kluczowe znaczenie dla walki z kryzysem klimatycznym. Zintegrowane podejście do edukacji klimatycznej: o W edukacji klimatycznej powinny brać udział wszystkie osoby zaangażowane w tworzenie społeczności szkolnej, w tym nauczyciele, dyrekcja, uczniowie i rodzice. Programy edukacyjne muszą uwzględniać potrzeby i wyzwania związane z kryzysem klimatycznym, a także zapewniać wsparcie dla szkół w budowaniu odpowiedzialnego klimatycznie otoczenia. Ochrona przed greenwashingiem i climatewashingiem: o Edukacja klimatyczna powinna również uwzględniać zagrożenia związane z greenwashingiem i climatewashingiem, które mogą wpłynąć na świadomość ekologiczną uczniów oraz prawa konsumentów. Ważne jest kształtowanie krytycznego podejścia do informacji przekazywanych przez media i marketing, aby młodzież była świadoma realnych zagrożeń i wyzwań klimatycznych. Budowanie klimatycznie odpowiedzialnego otoczenia żywnościowego: o Edukacja klimatyczna powinna obejmować również kwestie wyżywienia zbiorowego, oznakowania żywności oraz regulacji dotyczących sieci handlowych. Tworzenie klimatycznie odpowiedzialnego otoczenia żywnościowego w szkołach i innych instytucjach ma kluczowe znaczenie dla promowania zrównoważonego stylu życia.
331	Osoba prywatna	KRK		Krytycznym brakiem, który nie jest co prawda bezpośrednio związany z technologią, ale będzie rzutował pośrednio na absolutnie wszystkie aspekty naszego kraju, jest kwestia kurczącej się demografii. Wręcz zadziwia brak bardziej szczegółowego odniesienia się i uwzględnienia tego tak krytycznego czynnika w większej ilości kontekstów. Właśnie skonsumowaliśmy dywidendę demograficzną. Można zaryzykować stwierdzenie, że najpóźniej w 2030 roku będzie już nas ubywać w tempie około nawet 400 tys. rocznie. Oznacza to, że w 2050 będzie nas około 30 mln. W dokumentach nie znalazłem bezpośrednich odniesień do skutków takiej skali zmiany rozmiaru naszego społeczeństwa (a nic na razie nie wskazuje na realizację jakiegokolwiek innej prognozy) i demograficznych wyzwań związanych z tym zjawiskiem. Temat zmian demograficznych jest potraktowany chyba zbyt powierzchownie w stosunku do jego implikacji i głównie odnosi się do starzenia się społeczeństwa i jego struktury niż do samej depopulacji jako takiej. Technologiczne, ekonomiczne i środowiskowe aspekty przyszłości stoją na barkach skali i struktury demografii i to właśnie determinuje chociażby fakt, jakie poszczególne technologie będą miały jakie priorytety.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Istotnie, kwestię zmian demograficznych omówiono w KRK głównie koncentrując się na starzejącym się społeczeństwie oraz jego strukturalnych konsekwencjach: Wskazano na rosnącą, medianę wieku, spadającą współczynnik dzietności, zmniejszającą się liczbę ludności w wieku produkcyjnym i ogólny spadek liczby ludności w UE i Polsce. Zauważono, że starzenie się populacji wpływa na dobrobyt, rynki pracy, dług publiczny, system emerytalny, opiekę zdrowotną i transfery socjalne, co stanowi długoterminowe wyzwanie. Pokreślono, że spadek liczby osób w wieku produkcyjnym wymaga zwiększenia aktywności zawodowej w różnych grupach wiekowych oraz opracowania nowych schematów motywowania do pracy i wspierania długoterminowego zatrudnienia. Odniesiono się do konieczności przekształcenia systemu świadczeń socjalnych oraz dostosowania systemu emerytalnego do nowych modeli pracy, promowania dłuższej aktywności zawodowej i zapewnienia stabilnych narzędzi oszczędzania na emeryturę. Wyeksponowano potrzebę promowania aktywnego i zdrowego starzenia się oraz rozwijania usług srebrnej gospodarki zapewnienia dostępu do usług edukacyjnych, ochrony zdrowia, opieki oraz programów zagospodarowania wolnego czasu dla osób starszych, w tym dla grup sędziwych. Odniesiono się również w tym kontekście do konieczności wykorzystania automatyzacji, robotyzacji i nowych technologii w opiece nad osobami starszymi, rozwoju human enhancement technology oraz potrzeby zapewnienia szerokiego dostępu do tych technologii. Pochyleno się także nad kwestią wypełnienia luki wynikającej z niedoboru kadr w kluczowych dla gospodarki sektorach oraz w deficytowych zawodach.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
332	Osoba prywatna	KRK		Omawiana analiza zwraca uwagę na atomizację społeczeństwa i konieczność rozwijania kompetencji miękkich, jednak nie analizuje w pełni, jak zmiany technologiczne wpłyną na psychologiczne i społeczne aspekty życia obywateli. Nie ma też wystarczającej refleksji nad problemami zdrowia psychicznego związanymi z cyfryzacją i automatyzacją, które wydaje mi się, że są niedocenianą sferą przyszłego potencjalnego dyskomfortu lub wręcz dysfunkcji. Wraz z postępem technologicznym, coraz więcej osób może odczuwać alienację, stres związany z pracą lub życiem w wysoce zdigitalizowanym środowisku. Pomińnięcie tych aspektów może prowadzić do narastania problemów społecznych, które trudniej będzie rozwiązać w przyszłości. Sama atomizacja i rozwarstwienie to nie wszystko.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Kwestie wpływu zmian technologicznych na społeczne aspekty życia obywateli oraz problemów zdrowia psychicznego związanych z cyfryzacją i automatyzacją zostały zasygnalizowane. W KRK wskazano również: "W związku z tym, nowe szanse i ryzyko dla rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego wynikają z coraz szerszego stosowania nowych technologii, które mają potencjał głębokiego wpływu na wiele aspektów życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Nie należy ich traktować jedynie jako narzędzi usprawniających obecnie istniejące działania. Można w nich również upatrywać potencjalnego źródła przełomu zmieniającego paradygmaty wielu obszarów gospodarki i społeczeństwa. Niewystarczające wykorzystanie możliwości oferowanych przez te technologie może utrudnić realizację ważnych transformacji, jednak ich niekontrolowany rozwój czy uzależnienie od nich wiąże się także z zagrożeniami. Nieprawidłowe wykorzystanie nowoczesnych technologii może mieć negatywny wpływ na zatrudnienie, konkurencję, bezpieczeństwo a nawet na prawa podstawowe (np. wpływ na własność i kontrolę społeczną), bezpieczeństwo i demokrację. Należy zatem wzmocnić wspólnotowy wysiłek w opracowaniu wyważonych regulacji dotyczących nowoczesnych technologii, które z jednej strony zapewniać będą elastyczne ramy ich rozwoju, a z drugiej zapobiegać ich niewłaściwej ewolucji. W obliczu szans i ryzyka związanego z przyspieszeniem technologicznym konieczne są również intensywne działania w zakresie edukacji i zwiększenia świadomości społecznej (patrz wyzwanie Edukacja zorientowana na umiejętności i rozbudzanie świadomości społecznej)." Wyzwanie "Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego" zostało uzupełnione o następujący akapit: Jednocześnie warto zwrócić uwagę na kilka istotnych implikacji: stres wynikający z konieczności dostosowywania się do nowych technologii, nadmiaru informacji i presji bycia „zawsze online” może prowadzić do poczucia niepewności i frustracji. Szybkie tempo zmian technologicznych i brak umiejętności cyfrowych mogą pogłębiać nierówności społeczne, szczególnie wśród osób starszych i mniej wykształconych, które mogą być wykluczone z cyfrowego społeczeństwa. Ponadto, nadmierne korzystanie z technologii może zwiększać ryzyko zaburzeń lękowych i depresji, a także sprzyjać cyberprzemocy. Aby przeciwdziałać tym problemom, konieczne są inwestycje w edukację, prewencję i wsparcie psychologiczne.
333	Krajowy Związek Banków Spółdzielczych	KRK	25	• Kapitał społeczny jako czynnik pozytywnej transformacji Jednym z kluczowych elementów skutecznej realizacji założeń dokumentu KRK jest kapitał społeczny, który został słusznie uwzględniony w części dotyczącej „wyzwań” (str. 25). Niemniej jednak, KZBS uważa, że zagadnienie to powinno przewijać się bardziej wyraziście przez cały dokument. Kapitał społeczny, rozumiany jako zaufanie społeczne, solidarność, a także aktywność obywatelska, jest podstawowym warunkiem sukcesu ambitnych założeń związanych z transformacją gospodarczą i społeczną. Społeczeństwo, które jest świadome obywatelsko i przesycone wartościami, będzie w stanie sprostać wyzwaniom wynikającym z realizacji wizji zawartych w KRK. W związku z tym, KZBS podkreśla potrzebę większej koncentracji na	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Kwestia została mocniej wyeksponowana. Wskazano, że wzmocniony kapitał społeczny, rozumiany jako zaufanie społeczne, solidarność i aktywność obywatelska, jest fundamentem udanej transformacji zarówno gospodarczej, jak i społecznej.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				budowaniu i wzmocnieniu kapitału społecznego jako czynnika umożliwiającego wdrożenie zakładanych strategii transformacyjnych, zarówno w kontekście społecznym, jak i gospodarczym.			
334	Krajowy Związek Banków Spółdzielczych	KRK	48	• Rola gospodarki spółdzielczej w wzmocnieniu powiązań lokalnych W kontekście rozdziału dotyczącego wzmocnienia powiązań lokalnych (str. 48-49), gdzie wskazuje się na potrzebę wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) oraz podmiotów ekonomii społecznej, KZBS dostrzega istotną lukę w eksponowaniu potencjału gospodarki spółdzielczej. Ten model gospodarowania, oparty na zasadach solidarności, partycypacji i demokratycznego zarządzania, nie tylko wspiera rozwój lokalnych społeczności, ale także umożliwia długotrwałe i zrównoważone funkcjonowanie przedsiębiorstw, szczególnie w kontekście wyzwań gospodarczych i społecznych. W wielu krajach Unii Europejskiej, model spółdzielczy odgrywa kluczową rolę w budowaniu inkluzywnej i zrównoważonej gospodarki, co potwierdzają liczne przykłady zrównoważonych inicjatyw lokalnych opartych na współpracy spółdzielczej. Spółdzielnie często działają w sektorach, które są kluczowe dla lokalnych gospodarek – jak rolnictwo, przetwórstwo spożywcze, usługi finansowe czy energetyka odnawialna – co czyni je istotnym elementem wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz ekonomii społecznej. Podkreślenie roli gospodarki spółdzielczej w KRK miaoby dodatkowy walor wzmocnienia polityki społecznej, gospodarczej i terytorialnej kraju, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju lokalnych społeczności. Wspieranie tego modelu umożliwia bowiem budowanie odporności ekonomicznej i społecznej w obliczu globalnych megatrendów, takich jak zmiany klimatyczne czy technologiczne.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Mocniej podkreślono fakt, że gospodarka spółdzielcza, oparta na zasadach solidarności, partycypacji i demokratycznego zarządzania, ma ogromny potencjał do wspierania długotrwałego i zrównoważonego rozwoju lokalnych przedsiębiorstw oraz społeczności.
335	Krajowy Związek Banków Spółdzielczych	KRK	50	• Znaczenie organizacji społeczeństwa obywatelskiego W dokumencie KRK, na stronach 50-51, pojawia się wzmianka o organizacjach społeczeństwa obywatelskiego, jednakże KZBS uważa, że ich rola powinna być bardziej wyeksponowana. Organizacje te są nie tylko ważnym czynnikiem stabilizacji społecznej, ale również kluczowymi partnerami w procesie kreowania świadomych i zaangażowanych postaw obywatelskich, które będą miały bezpośredni wpływ na skuteczność wdrażania zaproponowanych w dokumencie koncepcji rozwojowych. Społeczeństwo obywatelskie odgrywa szczególną rolę w procesach depolaryzacji społecznej, a jednocześnie w kształtowaniu aktywnych postaw obywateli, co jest kluczowe dla rozwiązywania współczesnych wyzwań, takich jak zmiany klimatyczne, transformacja gospodarcza i społeczna. Organizacje te mogą być również platformą do współpracy międzysektorowej, w której lokalne inicjatywy mogą integrować różne grupy interesariuszy w celu realizacji wspólnych celów.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	W dokumencie silnie zaakcentowano aspekt roli organizacji społeczeństwa. Wskazano, że są kluczowymi partnerami w stabilizacji społecznej, budowaniu konsensusu oraz kształtowaniu zaangażowanych postaw obywatelskich.
336	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	27	Można odnieść wrażenie, że opisywane jest nie wyzwanie, ale nadal wizja tego, jakich młodych ludzi autorzy KRK chcieliby widzieć w Polsce - rzeczywistość jest dużo bardziej złożona i mniej optymistyczna. A wyzwaniem jest też zaadresowanie problemów psychicznych młodzieży, trudności ze znalezieniem swojego miejsca w świecie, zderzenia oczekiwań z zalewem informacji pokazujących negatywne zmiany w otaczającym ich świecie i nasilające się kryzysy, które z dużym prawdopodobieństwem uczynią ich życie trudniejszym od życia ich rodziców.	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	KRK uwzględni te kwestie, wskazując na potrzebę adresowania problemów psychicznych młodzieży oraz trudności, z jakimi się borykają. W dokumencie omawiamy wielowymiarowe wyzwania, w tym kwestie związane z zdrowiem psychicznym młodzieży, ich integracją w dynamicznie zmieniającym się świecie oraz skutkami społecznymi wynikającymi z kryzysów, z którymi się stykają. Staramy się również identyfikować rozwiązania, które mogą pomóc młodym ludziom w radzeniu sobie z presjami i oczekiwaniami, jakie na nich spoczywają. Naszym celem jest nie tylko przedstawienie wizji przyszłości, ale także konkretne wskazanie na

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							problemy, które młodzież musi pokonać, oraz na działania, które mogą być podjęte w celu ich wsparcia.
337	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	26	Podstawowe założenia co do zmian potrzebnych w edukacji też są dobre. Brakuje w nich jednak bardzo istotnego elementu, nauki przez praktykę kontaktu i pracy bezpośrednio ze środowiskiem. By wykształcenie dawało młodym ludziom możliwość funkcjonowania w świecie, który ze względu na nakładające się na siebie kryzysy nie będzie stabilny, nie wystarczy przekazywanie wiedzy teoretycznej i poznawanie nowych technologii, ponieważ technologie nie stanowią całości odpowiedzi na wyzwania, które przed nimi staną. Potrzebne jest włączenie w program nauczania np. zajmowania się szkolnym ogródkiem, gotowania zbilansowanych bezmiesnych posiłków w szkolnej stołówce, naprawiania różnych rzeczy, od ubrań po rowery itd. Kontakt ze środowiskiem naturalnym, a w tym także z dziką przyrodą jest również istotny dla edukacji podstawowej jak dostęp do najnowszych technologii. Wspólne dbanie o otoczenie, pielęgnacja roślin, opieka nad zwierzętami, może nie tylko budować wrażliwość ekologiczną, o której mowa w tym rozdziale, ale też wrażliwość emocjonalną. Może się też przyczyniać do poprawy stanu psychicznego i równowagi emocjonalnej dzieci. Ponadto w sytuacji tak dużej niepewności co do tego, jak będzie wyglądała przyszłość, musimy przygotować następnego pokolenia nie tylko na to, że będą polegać na zaawansowanych technologiach, ale też na to, że przynajmniej w niektórych obszarach technologia ich zawiedzie, a proste zrównoważone rozwiązania okażą się bardziej potrzebne. Istotne jest też zapewnienie spójności, zgodności między teorią a praktyką, poprzez przekształcenie wszystkich polskich szkół w placówki neutralne klimatycznie. Uzyskując wiedzę o odnawialnych źródłach energii dzieci powinny mieć np. możliwość przyjrzenia się temu, jak działają panele fotowoltaiczne czy pompa ciepła zainstalowane w ich szkole, o efektywności energetycznej mogą uczyć się badając współczynnik przenikania ciepła szkolnych okien i ścian i poznając ich przekroje, nawyki żywieniowe powinny zmieniać w szkolnej stołówce, a zrównoważoną mobilność poznawać docierając do szkoły pieszo, na rowerze czy autobusem...	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	W dokumencie zostanie dodane odwołanie do nauki przez praktykę i kontakt z otoczeniem.
338	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	28	W zdaniu „Ważne jest, aby budowanie zasobu mieszkaniowego było zgodne z zasadami zagospodarowania przestrzennego i projektowania uniwersalnego.” warto dodać „a także odpowiadać potrzebom w zakresie zmniejszania zapotrzebowania na energię, zwiększania bezpieczeństwa energetycznego, zmniejszania ubóstwa energetycznego oraz adaptacji do ryzyk klimatycznych.”	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono następującą zmianę: "Ważne jest, aby budowanie zasobu mieszkaniowego było zgodne z zasadami ładu przestrzennego, projektowania uniwersalnego oraz z uwzględniało oszczędzanie energii i wody. Ponadto, dla nowego budownictwa jest konieczne uwzględnienie w projektowaniu błękitno-zielonej infrastruktury, przynoszącej korzyści środowiskowe i społeczne. "
339	Osoba prywatna	KRK		KRK zupełnie bez recepty przechodzi nad ustaleniem scenariusza: "Państwa przekazują korporacjom wiele obszarów swojej odpowiedzialności, takich jak usługi zdrowotne, edukacja, transport i mieszkalnictwo. Korporacje wykorzystują jednocześnie swoją pozycję oraz postęp technologiczny do kontrolowania i inwigilacji jednostek na niespotykaną skalę."	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	W dokumencie omówiono monopolizację rynków przez korporacje, wskazując na ich rosnącą siłę oraz wpływ na państwo. Zwrócono uwagę, że korporacje te stają się coraz bardziej konkurencyjne i dominujące, oferując usługi, które mogą konkurować z funkcjami państwowymi, co prowadzi do wzmocnienia ich pozycji kosztem rządów. Aby przeciwdziałać tej dominacji wskazano, że współpraca państwo-korporacje powinna opierać się na zasadach odpowiedzialności społecznej, co pozwoliłoby na osiągnięcie obopólnych korzyści, przy jednoczesnym zachowaniu stabilnej pozycji instytucji publicznych. Zauważono również, że konieczne jest dążenie do zrównoważenia ekonomicznej zależności państwa od korporacji oraz ich wpływu na procesy decyzyjne. Kluczowe jest zapewnienie równowagi między interesami publicznymi a prywatnymi, a także

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							zagwarantowanie, że działania korporacji są zgodne z prawem i nie szkodzą społeczeństwu oraz środowisku. Równolegle podkreślono znaczenie utrzymania kontroli państwa nad kluczowymi zasobami materialnymi i niematerialnymi, co jest szczególnie ważne w kontekście postępującej koncentracji własności w rękach prywatnych oraz rosnącej roli sektora prywatnego w realizacji zadań publicznych. Wskazano również, że potrzebna jest m.in. rewizja i wsparcie warunków rozwoju organizacji działających na rzecz zwalczania nierówności, dezinformacji i korupcji, obrony praw człowieka, wzmacniania praworządności, umiejętnego korzystania z mediów, tak by mogły skutecznie wywierać wpływ na dyskurs publiczny, decyzje świata polityki i biznesu, kształt aktów prawa i wdrażanie polityk. Zauważono również konieczność wsparcia wymagać będzie sektor małych i średnich przedsiębiorstw stanowiący znaczącą część gospodarki i pełniący często rolę mostu między małymi startupami a dużymi korporacjami. Wyzwanie „Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego” zostało zmodyfikowane w następujący sposób: W związku z tym, nowe szanse i ryzyko dla rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego wynikają z coraz szerszego stosowania nowych technologii oraz rosnącej siły globalnych korporacji (w tym zwłaszcza technologicznych), które mają potencjał głębokiego wpływu na wiele aspektów życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Nie należy ich traktować jedynie jako narzędzi usprawniających obecnie istniejące działania. Można w nich również upatrywać potencjalnego źródła przełomu zmieniającego paradygmaty wielu obszarów gospodarki i społeczeństwa. Niewystarczające wykorzystanie możliwości oferowanych przez te technologie może utrudnić realizację ważnych transformacji, jednak ich niekontrolowany rozwój czy uzależnienie od nich wiąże się także z zagrożeniami. Nieprawidłowe wykorzystanie nowoczesnych technologii jak również monopolizacja rynków przez kilka korporacji technologicznych mogą mieć negatywny wpływ na zatrudnienie, konkurencję, bezpieczeństwo a nawet na prawa podstawowe (np. wpływ na własność i kontrolę społeczną, prywatność), bezpieczeństwo i demokrację jak również przedsiębiorczość i innowacyjność. Konieczne staje się opracowanie narzędzi służących: przeciwdziałaniu monopolizacji rynków i usług przez globalne korporacje, dezinformacji, regulowaniu zasad działania sztucznej inteligencji, kontroli algorytmów i odpowiedzialności prawnej za nie, oraz zapewnieniu bezpieczeństwa transakcji i komunikacji, bezpieczeństwu danych użytkowników oraz ochronie prawa do prywatności. oraz aktywne reagowanie legislacyjne w zakresie rynków cyfrowych i usług cyfrowych. Wyzwanie "Stabilny system zarządzania i współzrządzenia państwem": W związku z tym istotne jest zapewnienie państwu i obywatelom kontroli nad kluczowymi zasobami materialnymi (np. transport, infrastruktura krytyczna) i niematerialnymi (np. dane, informacje, serwery), tak aby brak własności tych dóbr nie został wykorzystany przeciwko ich użytkownikom (np. ograniczenie możliwości używania środków transportowych, czy telekomunikacyjnych). Ważne również będzie opracowanie konkretnych modeli współpracy

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							państwo-korporacje tak, aby korporacje przyczyniały się do rozwoju społeczności lokalnych i ochrony środowiska.
340	Stowarzyszenie Fala Renowacji	KRK	34	Propozycja rozwinięcia zdania "Działaniom tym powinno towarzyszyć zwiększenie efektywności energetycznej budynków" w "Działaniom tym powinno towarzyszyć zwiększenie efektywności energetycznej budynków w formule kompleksowej modernizacji".	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono następującą zmianę: "Działaniom tym powinno towarzyszyć zwiększenie efektywności energetycznej budynków najlepiej w formule kompleksowej modernizacji. "
341	Stowarzyszenie Fala Renowacji	KRK	13	Propozycja rozwinięcia/zmiany zdania "Prawo do mieszkania zostało powszechnie zagwarantowane." na "Prawo do mieszkania w budynkach, również tych istniejących (nie tylko nowych) o dobrym standardzie, w tym energetycznym, zostało powszechnie zagwarantowane m.in. poprzez skuteczne programy wspierania kompleksowej modernizacji energetycznej budynków.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
342	Stowarzyszenie Fala Renowacji	KRK	28	Wspominany proces modernizacji powinien dot. nie tylko wcześniej wspomnianego "spłecznego i komunalnego budownictwa mieszkaniowego" ale zasobu budynków o niskiej charakterystyce energetycznej, a co więcej powinien określony jako "modernizacja kompleksowa" a nie tylko "modernizacja.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	dodano zapis: "w formule kompleksowej modernizacji "
343	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	15	Po fragmencie: Znacząco zwiększyło się zaangażowanie obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne oraz świadome podejmowanie decyzji wyborczych. Należy dodać fragment: Przy ministerstwach tworzone są rady, w skład których wchodzi przedstawiciele reprezentujący głos organizacji pozarządowych, co pozwala na stałą i ścisłą współpracę pomiędzy decydentami a społeczeństwem obywatelskim. Przy MRiRW oraz MKiŚ działa rada ds. dobrostanu zwierząt, która bierze udział we wszystkich pracach ww. ministerstw, które mogą mieć wpływ na zwierzęta towarzyszące, gospodarskie i dzikie.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
344	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	25	Uwaga do fragmentu: "W związku z tym konieczne jest fundamentalne przekształcenie systemu edukacji, tak aby w pełni pomagał młodym pokoleniom w przystosowywaniu się do gwałtownych przeobrażeń świata oraz do rozmaitych sfer ich życia (relacje społeczne, rodzinne, praca i kariera, zdrowie, rozwój osobisty, działalność społeczna, działania twórcze, wypoczynek, zdrowie)." Relacje z naturą i zwierzętami należą do ważnej sfery życia ludzi i powinno się uwzględnić je w powyższym wyliczeniu oraz wziąć pod uwagę przy planowaniu zmian w systemie edukacji. W przeszłości relacje z przyrodą i zwierzętami dotyczyły przede wszystkim osób zamieszkujących obszary wiejskie. Aktualnie wielu ludzi celowo opuszcza środowisko miejskie i wybiera życie w otoczeniu natury. Również w mieście relacje ze zwierzętami są dla ludzi ważnym elementem życia i dobrostanu emocjonalnego, których nie powinno się pomijać.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	Wprowadzono następującą zmianę: W związku z tym konieczne jest fundamentalne przekształcenie systemu edukacji, tak aby w pełni pomagał młodym pokoleniom w przystosowywaniu się do gwałtownych przeobrażeń świata oraz do rozmaitych sfer ich życia (relacje społeczne, rodzinne, praca i kariera, zdrowie, rozwój osobisty, działalność społeczna, działania twórcze, wypoczynek, zdrowie jak również relacje z przyrodą).
345	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	26	We fragmencie: "Jeśli przyszłość obecnych i następnych pokoleń ma być przynajmniej akceptowalna, umiejętność dbania o zdrowie, zasoby, środowisko naturalne, i przestrzeń, jak również wiedza na ten temat,	społeczeństwo	Uwaga nieuwzględniona	Nie ma możliwości uzupełnienia wszystkich fragmentów dokumentu, do których pasuje proponowany fragment. Dokument ma charakter ogólny.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				powinny być przekazywane dzieciom od najmłodszych lat.” Po wyrażeniu "umiejętność dbania o zdrowie, zasoby, środowisko naturalne" dodaje się wyrażenie: "dobrostan zwierząt".			
346	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Brak ciągłego kształcenia Zapewnienie wykwalifikowanych pracowników wymaga ciągłej edukacji i kształcenia kompetencji przyszłości. Obecne programy edukacyjne muszą być bardziej elastyczne i dostosowane do szybko zmieniających się potrzeb rynku pracy.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	W KRK wskazano, że dobry system edukacji podstawowej i ponadpodstawowej to taki, który kształtuje podstawowe wartości i postawy oraz elastycznie dostosowuje się do bieżących i przyszłych potrzeb społeczeństwa, a zatem pomaga osobom uczącym się w przygotowaniu się do szczęśliwego i spełnionego życia, także zawodowego. W związku z tym konieczne jest fundamentalne przekształcenie systemu edukacji, tak aby w pełni pomagał młodym pokoleniom w przystosowywaniu się do gwałtownych przeobrażeń świata oraz do rozmaitych sfer ich życia (relacje społeczne, rodzinne, praca i kariera, zdrowie, rozwój osobisty, działalność społeczna, działania twórcze, wypoczynek, zdrowie). Wskazano również, że aby młode pokolenia mogły stawić czoła takim okolicznościom, system edukacji powinien położyć nacisk na wyposażenie osób uczących się w umiejętności i kompetencje kluczowe i kompetencje przyszłości. Z dzisiejszej perspektywy są to m.in.: kompetencje cyfrowe, STEM, umiejętność pracy w środowisku wirtualnym, kompleksowe rozwiązywanie problemów, łączenie i krytyczna analiza informacji i danych, elastyczność poznawcza, komunikowanie się i współpraca, edukacja finansowa, bezpieczeństwo, negocjacje, kreatywność. Zauważono również, że pracownicy będą musieli być przygotowani do wielokrotnego przekwalifikowywania się lub gotowi na szybką ewolucję środowiska pracy (np. konieczność ciągłego dostosowywania się do nowych narzędzi cyfrowych). Wspierający system doradztwa, powinien umożliwiać działania antycypacyjne, szybką reakcję oraz wzmacnianie partnerstw pracodawca – pracownik – podmiot – szkoleniowy. Podkreślono, że konieczne jest wzmacnianie kultury uczenia się osób dorosłych, tak aby rozwijanie umiejętności stało się stałym elementem działania pracodawców i nawykiem pracowników na wszystkich etapach ich kariery. Nieustająca nauka powinna być wsparta rzetelnym systemem informacji o możliwościach rozwoju oraz systemem walidacji i certyfikacji wiedzy i umiejętności.
347	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Niedobór talentów Brakuje strategii, która skutecznie przyciągałaby i zatrzymywała talenty. Obecna skala aktywizacji zawodowej i przyciągania talentów spoza kraju jest niewystarczająca, aby utrzymać tempo wzrostu gospodarczego.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	W KRK zwrócono uwagę na problem braku efektywnej strategii przyciągania i zatrzymywania talentów, co jest kluczowe dla utrzymania wzrostu gospodarczego. Obecna skala aktywizacji zawodowej oraz przyciągania talentów spoza kraju jest oceniana jako niewystarczająca. W szczególności zwrócono uwagę, że wyzwanie to dotyczy luk kadrowych w kluczowych sektorach gospodarki oraz deficytowych zawodach, co może wpłynąć na tempo rozwoju gospodarczego. Zwrócono uwagę na konieczność przekształcenia polityki migracyjnej w taki sposób, aby Polska stała się bardziej atrakcyjnym miejscem do osiedlania się dla migrantów posiadających kompetencje kluczowe dla polskiej gospodarki. dokument (wyzwanie "Atrakcyjne perspektywy rozwoju dla młodych pokoleń") został uzupełniony o następujący akapit: "Aby zatrzymać młodych w kraju konieczne jest także zintensyfikowanie wysiłków ukierunkowanych na warunki do rozwoju edukacyjnego i zawodowego. Potrzebne jest inwestowanie w nowoczesne programy

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							edukacyjne, które są dostosowane do wymogów rynku pracy (patrz wyzwanie Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość społeczną) oraz rozwijanie współpracy między uczelniami a przemysłem, aby ułatwić młodym ludziom zdobywanie praktycznych umiejętności. Równolegle konieczne jest rozwijanie programów wsparcia młodych przedsiębiorców, które obejmują dostęp do taniego finansowania, mentoringu oraz infrastruktury (startupy, parki technologiczne). Niemniej ważne są programy umożliwiające zdobycie doświadczenia zawodowego za granicą, z jednoczesnym zapewnieniem atrakcyjnych warunków powrotu do kraju oraz promowanie elastycznych form zatrudnienia, takich jak praca zdalna, która pozwala na pogodzenie życia zawodowego z osobistym. Ważne będzie także inwestowanie w rozwój nowoczesnej opieki zdrowotnej, w tym w cyfryzację systemu oraz zwiększenie liczby specjalistów jak również rozwój usług wsparcia psychologicznego oraz programów profilaktyki zdrowotnej."
348	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Niska jakość kształcenia wyższego Eksperti wskazują na relatywnie niską jakość kształcenia wyższego w Polsce, co może ograniczać zdolność do rozwoju innowacji i technologii. Istnieje potrzeba reformy systemu edukacji, aby lepiej przygotować młode pokolenie do wyzwań przyszłości.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK koncentruje się dwóch segmentach systemu edukacji: szkolnictwo podstawowe i średnie oraz system/ kultura uczenia się osób dorosłych.
349	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Starzenie się społeczeństwa Polska stoi przed wyzwaniem starzejącego się społeczeństwa, co wpłynie na rynek pracy oraz systemy opieki zdrowotnej i społecznej. Do 2050 roku liczba osób w wieku produkcyjnym ma się zmniejszyć z 27 mln do 20 mln, co stawia pod znakiem zapytania zdolność kraju do utrzymania obecnego poziomu wzrostu gospodarczego bez odpowiednich działań w zakresie polityki migracyjnej i aktywizacji zawodowej.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Niewątpliwie, Polska stoi przed poważnym wyzwaniem związanym ze starzejącym się społeczeństwem, które będzie miało daleko idące konsekwencje dla rynku pracy oraz systemów opieki zdrowotnej i społecznej. Przewidywany spadek liczby osób w wieku produkcyjnym rzeczywiście stawia pod znakiem zapytania zdolność kraju do utrzymania obecnego poziomu wzrostu gospodarczego. Bez wątpienia konieczne będą zdecydowane działania, takie jak rozwój polityki migracyjnej oraz zwiększenie aktywizacji zawodowej, aby zminimalizować negatywne skutki tego demograficznego trendu. Polska musi zareagować na te wyzwania, wprowadzając reformy, które wzmocnią rynek pracy, promując dłuższą aktywność zawodową oraz przyciągając i integrując migrantów, co może znacząco przyczynić się do zrównoważenia struktury demograficznej i wspierania dalszego rozwoju gospodarczego kraju. W projekcie KRK omówiono kwestię starzejącego się społeczeństwa w Polsce, podkreślając, że jest to długoterminowe wyzwanie, które ma szerokie konsekwencje dla różnych sektorów, takich jak rynek pracy, system emerytalny, pomoc społeczna i opieka zdrowotna. W dokumencie zaznaczono, że starzenie się społeczeństwa wpłynie na zmniejszenie liczby ludności w wieku produkcyjnym, co może prowadzić do niedoborów kadrowych w kluczowych sektorach gospodarki. W tym kontekście podkreślono znaczenie polityki migracyjnej oraz konieczność aktywizacji zawodowej w różnych grupach wiekowych, aby sprostać temu wyzwaniu
350	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	30	Fragment: „Rosnący udział osób starszych w populacji ma konsekwencje dla dobrobytu, rynków pracy i ich produktywności, długu publicznego, systemu emerytalnego, pomocy społecznej i opieki zdrowotnej oraz transferów socjalnych” proponuje się uzupełnić o niemniej istotne konsekwencje dla budownictwa, dostępności przestrzeni publicznych, transportu.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	wprowadzono zapisek "dla budownictwa, dostępności przestrzeni publicznych, transportu"
351	Urząd Marszałkowski	KRK	50	W zdaniu: „Sprawne funkcjonowanie państwa wymaga również efektywnie działającej sieci instytucji systemu sądowego i prawnego,	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Uwaga została uwzględniona.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Województwa Małopolskiego			które mają bezpośredni wpływ na kształt i kondycję gospodarki, społeczeństwo obywatelskie i użytkowników prawa" proponuje się zamienić na „Sprawne funkcjonowanie państwa wymaga również efektywnego systemu prawnego i sprawnie działającego sądownictwa, które mają bezpośredni wpływ na kształt i kondycję gospodarki, społeczeństwo obywatelskie i wszystkich osób przebywających na terytorium Polski”.Uzasadnienie: System sądownictwa jest elementem porządku/systemu prawnego. Użytkownikami prawa (w różnym zakresie) są wszyscy obywatele, ponieważ przepisy prawa powszechnie obowiązującego dotycząca wszystkich osób znajdujących się na terytorium RP.			
352	Prezydent Miasta Torunia	KRK		Kolejnym zagadnieniem, które w mojej opinii powinno wyraźniej niż dotąd wybrzmieć w KRK 2050 jest nadanie priorytetu zielonej transformacji miast. W dobie globalnych zmian klimatycznych, intensyfikacji procesów urbanizacyjnych oraz degradacji środowiska naturalnego, konieczne staje się wypracowanie nowych, zrównoważonych modeli zarządzania przestrzenią miejską, uwzględniających rozwój zielono-niebieską infrastruktury i „odbetonowanie” przestrzeni miejskiej. Reintrodukcja oraz rozbudowa zieleni miejskiej to potrzeby, na który coraz powszechniej wskazują mieszkańcy polskich miast w ankietach dotyczących oceny jakości życia.	środowisko	uwaga uwzględniona częściowo	Poruszone kwestie są już ujęte, ale zapisy zostaną rozszerzone. W wyzwaniu 4 zostały dodane zapisy dotyczące opracowywania planów adaptacji do zmian klimatu, z wykorzystaniem zazieleniania miast oraz wykorzystaniem BZ1. Natomiast kwestie dotyczące modeli zarządzania przestrzenią miejską będą przedmiotem dokumentów niższego rzędu.
353	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	46	Fragment: „Coraz częściej występujące ekstremalne zjawiska i klęski żywiołowe takie jak: fale upałów, opady nawalne, susze, huragany, trzęsienia ziemi czy pożary spowodowane są zmianami klimatu i powodują coraz większe straty przyrodnicze, społeczne i gospodarcze (patrz Mapa 16 i Mapa 17 oraz Wykres 5 i Wykres 6). Najbardziej wrażliwymi sektorami są rolnictwo, energetyka, a także zdrowie publiczne” proponujemy uzupełnić o niemniej wrażliwy sektor, jakim jest mieszkalnictwo.	środowisko	uwaga uwzględniona	Uwaga zasadna, wprowadzono zapis odnoszący się do mieszkalnictwa w kontekście narażenia na zmiany klimatu.
354	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego	KRK	20	Uwaga redakcyjna: w pierwszym akapicie wpisano niemal obok siebie dwa razy to samo zdanie „Zainicjowano programy przeciwdziałania marnowaniu żywności”.	środowisko	uwaga uwzględniona	Usunięto powtarzające się sformułowania.
355	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	17	Scenariusze (Dokument główny i Załącznik 2) w zbyt małym stopniu odzwierciedlają wyniki analizy trendów (Załącznik 1) w zakresie zmian środowiskowych. Opisane rozwiązania, w tym działania służące: ochronie różnorodności biologicznej, gospodarce wodnej czy odpadami mogą okazać się niewystarczające w kontekście postępujących skutków zmian klimatu, rosnącej degradacji środowiska przyrodniczego, spadku różnorodności biologicznej czy dalszego wzrostu ilości powstających odpadów. Zmiany, determinowane przez przemiany o zasięgu globalnym, powinny być punktem wyjścia do określenia wyzwań i scenariuszy rozwoju Polski.	środowisko	uwaga nieuwzględniona	Metodyka prac nad scenariuszami uwzględnia: trendy, by uświadomić co dzieje się globalnie (punkt wyjścia), wizję - by wyobrazić do czego dążymy. Opisane w scenariuszach rozwiązania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, gospodarowania wodą nie mają sprostać postępującym zmianom klimatu. Celem zarysowanych działań jest realizacja wizji. Scenariusze przedstawiają różne reakcje państwa na zmiany klimat, w zależności od uwarunkowań zewnętrznych.
356	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	35	W opisie wyzwania 'Ochrona kapitału naturalnego i gospodarka umiaru' powinno się uwzględnić działania na rzecz ograniczania fragmentacji terenów otwartych i terenów przyrodniczych, będącej efektem rozpraszania zabudowy, w powiązaniu z celem UE: No Net Land Take 2050. Jako rozwiązanie wspierające ograniczanie rozpraszania zabudowy oraz niekontrolowanej urbanizacji, należy wskazać zielone pierścienie wokół miast. Należy też zaznaczyć, że BDL GUS publikuje dane dotyczące lesistości za lata 2002-2023. W związku z tym, na potrzeby Mapy 11, przedstawiającej udział powierzchni zalesionej w powiatach, warto byłoby skorzystać z tego właśnie źródła i wykorzystać nowsze dane.	środowisko	uwaga sugeruje	Temat ochrony terenów otwartych przed zabudowaniem jest poruszony w wyzwaniu 4. w części Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń. Natomiast zielone pierścienie wokół miast są tylko jednym z wielu możliwych rozwiązań, a ich operacjonalizacja następuje w dokumentach niższego rzędu.
357	Urząd Marszałkowski	KRK		Megatrend nr 4 można by uzupełnić o: Dostęp do wody, katastrofy naturalne	środowisko	uwaga sugeruje	Skutki zmian klimatycznych - zarówno w odniesieniu do katastrof naturalnych jak i

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Województwa Opolskiego					potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	zasobów wodnych - są opisane w megatrenadach - załączniku do KRK.
358	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	42	Dot. opisu wrażliwości w wymiarze środowiskowym – nie jest zrozumiałe, jak interpretować wrażliwość w wymiarze środowiskowym, tzn. czy w „lepszemu sytuacji” jest obszar o niskiej czy o wysokiej wrażliwości; z przedstawionej definicji wynika, że większa wrażliwość oznacza większą podatność a tym samym większe ryzyko potencjalnych strat w przypadku wystąpienia zagrożeń; wydaje się, że obszary chronione/przyrodniczo cenne powinny się w związku z tym charakteryzować większą wrażliwością, tymczasem z mapy wynika, że większa wrażliwość dotyczy obszarów zurbanizowanych, zanieczyszczonych	środowisko	uwaga uwzględniona	Obszary chronione cechują się wyższą wrażliwością, ponieważ są bardziej zbliżone do terenów naturalnych. Niewielka część takich obszarów jest zasklepniona, siedliska są w lepszym stanie, przez co jest większa bioróżnorodność i naturalna odporność. Wrażliwość tak rozumiana nie jest tożsama z brakiem zagrożeń dla przyrody czy poszczególnych elementów środowiska. Opis mapy 15 wrażliwości środowiskowej został rozszerzony.
359	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK	46	Wątpliwości budzi gama kolorystyczna oraz wartości przedziałów przyjęte w obrazowaniu zmiany liczby dni upalnych na „mapie” nr 17. Wydaje się, iż popełniony został błąd w doborze barwy dla „wzrostu do 15”. Niejasny jest przedział „spadek powyżej – (minus?) 11” – czy autorzy mieli na myśli wartości od zera do -11, czy może spadki głębsze niż 11? Jeśli tę drugą opcję, mamy błąd w postaci pominięcia wartości od zera do -11 – nawet jeśli takowe nie występują, przedziały powinny je zawierać.	środowisko	uwaga uwzględniona	Uwaga zasadna, legenda mapy była nieprecyzyjna oraz została zmieniona. Zmieniono także kolorystykę, tak żeby odzwierciedlała różnice między spadkiem a wzrostem liczby dni gorących.
360	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	63	Brak zastosowanych pojęć w tekście KRK 2050 takich jak: „choroba wektorowa”, „dekarbonizacja”	środowisko	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	W załączniku 2. "choroba wektorowa" pojawia się trzykrotnie - na stronach 9, 24 i 32, natomiast "dekarbonizacja" dwukrotnie - na stronach 5 i 13.
361	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	63	Do słownika pojęć warto dodać określenie „rolnictwo regeneratywne”, które pojawia się kilka razy w konsultowanym materiale.	środowisko	uwaga uwzględniona	Uzupełniono słownik pojęć o definicję rolnictwa regeneratywnego.
362	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	42	Mapy 14 i 15 brak wskazanego czasookresu, jakiego dotyczą dane, wykorzystane do ich opracowania.	środowisko	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Szczegółowy opis metodologii oraz danych wykorzystanych przy opracowaniu map wrażliwości, zawierający także źródła oraz okres danych, został zawarty w załączniku 3 do KRK.
363	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	34	Na mapie 6 bardziej miarodajne byłoby pokazanie skali emisji dla krajów w wartościach bezwzględnych (ilość ton) niż pokazywanie emisji przypadającej na 1 mln USD PKB. Bardziej widoczni byłiby faktyczni emitenci.	środowisko	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Celem tej mapy nie jest pokazanie największych emitentów - to są łatwo dostępne dane - ale zmiany sytuacji światowej w ostatnich trzech dekadach oraz pokazanie energochłonności gospodarek.
364	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	43	Proponowana zmiana treści KRK: „rekultywacja, lub tam gdzie to możliwe i uzasadnione środowiskowo, renaturalizacja terenów zdegradowanych, w tym wcześniej wykorzystywanych do wydobycia i przetwórstwa paliw kopalnych”. Uzasadnienie zmiany: Zakładamy, że w przyszłości „renaturalizacja” będzie jednym z ważnych sposobów powiększania powierzchni terenów zielonych. Nawet, jeżeli miała by być traktowana jako rozwiązanie przejściowe lub tymczasowe. Treść KRK: „dostosowanie układów urbanistycznych i ruralistycznych do rozwoju zrównoważonej mobilności (m.in. rozwój sieci	środowisko	Uwaga uwzględniona	Zaproponowane doszczegółowienie jest zasadne, zostało dodane w skutkach przestrzennych wyzwania drugiego, wskazując na rozróżnienie rekultywacji lub tam gdzie to możliwe i uzasadnione środowiskowo, renaturalizacja terenów zdegradowanych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				ciągów pieszych, dróg i infrastruktury towarzyszącej dla pojazdów mikromobilności) oraz równoległy do nich wzrost udziału terenów zieleni" Uzasadnienie zmiany: samo pojęcie „infrastruktura” jest dość pojemne, dlatego należy wyszczególnić jej wybrane elementy. Zakładamy, że w przyszłości drogi dla pojazdów mikromobilności będą równoprawne z drogami dla innych pojazdów kołowych.			
365	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	52	Proponowana zmiana treści KRK: „rozwój błękitno-zielonej infrastruktury na terenach otwartych i zabudowanych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów silnie zurbanizowanych” Uzasadnienie zmiany: to właśnie w tych obszarach najczęściej i z największą intensywnością występują „wyspy ciepła”. Zakładamy, że w przyszłości b-z infrastruktura będzie stanowić stałe i relatywne tanie w utrzymaniu remedium na występujące problemy tego rodzaju.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Opisane w boxach skutki przestrzenne celowo mają ogólny charakter, nie ma potrzeby ich zawęźać.
366	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	14	Renaturyzacja rzek, powiązania bilateralne – zalecane dodanie do słownika	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Zwroty dość powszechnie używane - nie wymagają włączenia do słownika pojęć.
367	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	KRK	38	Proponuje się uzupełnić zdanie: "Konieczne jest skuteczne zabezpieczenie terenów otwartych oraz wspieranie społeczności lokalnych zamieszkujących obszary chronione, tak by wzmacniać ich zaangażowania w ochronę przyrody przy jednoczesnym umożliwieniu funkcjonowania na tych terenach" o dodanie kwestii związanych z potrzebą ochrony krajobrazu, uzyskując brzmienie: "Konieczne jest skuteczne zabezpieczenie terenów otwartych oraz wspieranie społeczności lokalnych zamieszkujących obszary chronione, w tym obszary ochrony krajobrazu (krajobrazy priorytetowe), tak by wzmacniać ich zaangażowania w ochronę przyrody i krajobrazu przy jednoczesnym umożliwieniu funkcjonowania na tych terenach." Zważywszy na potrzebę ochrony krajobrazów, zwłaszcza priorytetowych, wynikających z audytów krajobrazowych opracowywanych przez wszystkie województwa, istotna wydaje się potrzeba uzupełnienia przytoczonego zapisu o uwzględnienie potrzeby ochrony krajobrazu.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Wprowadzone zostały zapisy odnośnie angażowania społeczności lokalnych i ochrony krajobrazów w wyzwanie 4, w części Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń.
368	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	42	Niejednoznaczna interpretacja mapy „Wrażliwość w wymiarze środowiskowym”.	środowisko	uwaga uwzględniona	Opis mapy wrażliwości w wymiarze środowiskowym został rozszerzony ilustrując funkcjonujące zależności między wskaźnikami .
369	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	20	Zdanie „Zainicjowano programy przeciwdziałania marnowaniu żywności” zostało powtórzone dwukrotnie w tym samym akapicie.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Powtórzenie zostało usunięte.
370	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	61	(5) Wdrożenie mechanizmów prawnych umożliwiających samorządom planowanie przestrzenne ograniczające w pewnym stopniu prawo własności na rzecz prawa ochrony środowiska. Prawo własności często stanowi nieprzekraczalną barierę w realizacji działań ochronnych, zapobiegawczych lub naprawczych w kontekście środowiska. Konieczne jest zapewnienie narzędzi umożliwiających działalność samorządów w zakresie radzenia sobie z lokalnymi problemami środowiskowymi.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
371	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	14	„Zrealizowano programy renaturyzacji rzek,” Jakich?, wszystkich? Co z transportem oraz innymi funkcjonalnościami dot. rzek. Jest to zapis niebezpieczny, mogący spowodować wprowadzenie jednego kierunku rozwoju rzek.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
372	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	62	5) stworzenia mechanizmów finansowych realnie ułatwiających rekompensujące wprowadzanie obszarów chronionych, renaturyzację i "odbetonowywanie" miast. Konieczne jest zapewnienie finansowania i wsparcia sporządzania planów/strategii zazieleniania itd. oraz realizacji ujętych w nich inwestycji/działań etc.; od projektów lokalnych (realizacja inwestycji i rewitalizacja istniejących terenów zieleni), jak i inicjatyw w skali kraju (np. ochrona i działania mające na celu przywrócenie ciągłości korytarzy ekologicznych, wskazanie nowych (i dalsza ochrona istniejących) cennych przyrodniczo obszarów, etc.).	środowisko	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga jest zasadna, natomiast ma zbyt szczegółowy charakter w stosunku do zapisów KRK, tego typu zagadnienia mogą być przedmiotem przesądzeń dokumentów niższego rzędu.
373	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	111	Bezpieczeństwo – obszary bezpieczeństwa związane z żywnością są dwa: żywności i żywnościowe. Pierwsze dotyczy m.in. jakości i zanieczyszczeń poszczególnych produktów lub ich partii substancjami szkodliwymi dla zdrowia i życia ludzi; drugie – dostępności (zabezpieczenia dostępu) żywności dla każdego człowieka, dla każdego obywatela. To dwa różne aspekty, a tylko jeden przewija się w materiale. Ogólna uwaga jest też taka, że choć pojęcie bezpieczeństwa się pojawia i choć autorzy się na nie powołują, to jednak w dokumencie trudno znaleźć korelację pomiędzy nim a innymi sektorami gospodarki, jak choćby gospodarką rolną (np. ochrona przed developerką gleb dobrych klas bonitacyjnych), starzejącym się społeczeństwem (np. wykruszają się kadry rolnicze) czy zabezpieczeniem przed przejęciem zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego i sieci handlowych, istotnych dla zachowania bezpieczeństwa kraju. Dywersyfikacja tak, zagraniczny kapitał tak, ale pod warunkiem bezwzględnej ochrony bezpieczeństwa żywnościowego i samowystarczalności żywnościowej kraju;	środowisko	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	W słowniku pojęć hasło bezpieczeństwo żywnościowe obejmuje zarówno aspekt wskazany jako bezpieczeństwo żywności i bezpieczeństwo żywnościowe. W dokumencie pojawiają się wszystkie przedstawione w uwadze aspekty bezpieczeństwa żywieniowego i produkcji wysokiej jakości żywności jak i problemu zatrudnienia w rolnictwie: gospodarka przyszłości : "zdrowa żywność", "wysokiej jakości polska żywność"; edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość społeczną - wątek niemarnowania jedzenia; ochrona kapitału naturalnego i gospodarka umiaru : "Produkcja zdrowej, odżywczej, bezpiecznej do spożycia żywności w odpowiedniej ilości powinna być zorientowana na odtwarzanie i podtrzymanie potencjału przyrodniczego przy równoczesnym zachowaniu opłacalności produkcji rolniczej.", "Ponadto konieczne jest wsparcie rolnictwa w wykorzystaniu nowych technologii – robotyzacji, automatyzacji, cyfryzacji procesów produkcji żywności"; państwo odporne na zagrożenia - bezpieczeństwo żywieniowe (magazynowanie itp); wielofunkcyjne obszary wiejskie - zachowanie funkcji rolniczych
374	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	15	Dzięki wykorzystaniu nowych technologii w energetyce, transporcie i budownictwie oraz uczynieniu zrównoważonej mobilności w miastach priorytetem, jakość powietrza w Polsce jest wysoka." Brakuje części myśli. Doprecyzowanie dokumentu o spójną wypowiedź. - Propozycja treści: „Nastąpiło powszechne zaadaptowanie przestrzeni zurbanizowanej do zmian klimatu, poprzez zazielenianie miast i odpowiednią politykę gospodarowania wodami opadowymi i przestrzeni, stosowaniu rozwiązań opartych na naturze, aż do poziomu, dzięki któremu warunki życia na obszarach miejskich poprawiły się." Adaptacja do zmian klimatu na obszarach miejskich, zurbanizowanych obejmuje szersze spektrum działań niż tylko zazielenianie To	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Zapisy wizji zostały uzupełnione: Dzięki zazielenianiu miast i odpowiedniej polityce gospodarowania wodami opadowymi i przestrzeni oraz stosowaniu rozwiązań opartych na naturze, warunki życia na obszarach miejskich poprawiły się.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				system naczyń połączonych: rozszczelnianie, wprowadzanie zieleni, zatrzymywanie wód opadowych w miejscu opadu, ochrona istniejącej zieleni, w tym ograniczenie ingerencji, odpowiednie planowanie przestrzenne, wreszcie rozwiązania techniczne.			
375	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	33	Kluczowym wyzwaniem jest dążenie do osiągnięcia neutralności klimatycznej. Wszelkie działania powinny prowadzić do celu osiągnięcia neutralności, a nie tylko dążenia. „Dążenie” nie oznacza osiągnięcia 100%, jednak działania powinny być horyzontalne i ukierunkowane na 2050.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Zgadza się, osiągnięcie neutralności klimatycznej.
376	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	39	Poza monitoringiem stanu siedlisk musi też istnieć monitoring rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych i muszą być plany i delegowanie zadań do różnych jednostek krajowych i samorządowych dotyczące usuwania inwazyjnych gat. obcych (IGO) Na przykładzie roślin inwazyjnych: na skalę krajową mamy problemy: z rdestowcami w dolinach rzek, z zarastaniem łąk przez nawłóć, ale też jej masowe pojawienie się w lasach oraz z bożodrzewem, który już jest notowany w lasach, gdzie potrafi tworzyć monokultury, jak na przykładzie Niemczech	środowisko	uwaga uwzględniona	Zapisy KRK zostały uzupełnione o monitoring gatunków inwazyjnych.
377	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	53	Proponuje się wprowadzenie zapisów i wytycznych, które podkreślą kluczową rolę udziału różnych form zieleni w mieście (ze względu na ich pozytywny wpływ na mieszkańców, środowisko oraz minimalizowanie negatywnych skutków miejskich wysp ciepła) i zobowiążą samorządy do opracowania i realizacji strategii/planów zazieleniania miast. Należy też podkreślić wagę integracji planów zazieleniania z planami ogólnymi i strategiami rozwoju miast i MPA. Każdy lokalny dokument strategiczny i planistyczny powinien uwzględniać priorytetowo zwiększanie udziału terenów zieleni oraz wprowadzanie i rozwój błękitno-zielonej infrastruktury. Wymagane jest również, aby cele te były obligatoryjnie uwzględniane w planach ogólnych, planach zagospodarowania przestrzennego, itd. Wprowadzanie zapisów dotyczących zazieleniania, niejednokrotnie wiąże się z koniecznością ograniczenia dotychczasowo nadanych planami praw. Dotyczyć to będzie nie tylko własności samorządowych, ale i Skarbu Państwa oraz obszarów prywatnych. Ze względu na ograniczone przestrzenie stanowiące własność samorządów, odpowiedzialność za "zazielenianie" powinna spoczywać również na podmiotach Skarbu Państwa, pomimo, że ich statutowa działalność jest zasadniczo inna. Dla przykładu pozwalamy sobie zobrazować sytuację budowy kolei, czy dróg, które wiążą się z degradacją środowiska. Towarzystwem im błękitno-zielona infrastruktura jest znacznie niewystarczająca w kontekście realnych potrzeb, na co wpływ ma m.in aktualność dokumentacji projektowych i niewystarczająca kompensata środowiskowa wynikająca z dawnych ocen i decyzji środowiskowych. Podmioty odpowiedzialne za infrastrukturę, jako swój nadrzędny cel przyjmują realizację przyjętych założeń, bez brania wystarczająco pod uwagę wyzwań klimatycznych i skutków środowiskowych. Wobec powyższego samorządy mają utrudnioną współpracę na styku z poszczególnymi podmiotami Skarbu Państwa w celu wdrażania konkretnych rozwiązań poprawiających lokalne problemy środowiskowe.	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Wprowadzono zapisy do wyzwania 4, wskazujące na konieczność podejmowania przez JST strategii adaptacyjnych do zmian klimatu oraz ich integrację do polityki rozwoju, poprzez zazielenianie miast i wykorzystanie BZL.
378	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	24	Propozycja zmiany: „Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość społeczną i środowiskową” Jeśli w Megatrendach wskazujemy na Wzrost	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	KRK uwzględniła kwestię szeroko rozumianej edukacji społecznej i ekologicznej. W dokumencie wskazano, że system edukacji powinien sprzyjać rozwojowi świadomości

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				dynamiki zmian środowiskowych a w Wizji na Zachowane środowisko naturalne to w aspekcie edukacji kluczowe jest szeroko pojęta edukacja ekologiczna, przyrodnicza, środowiskowa i klimatyczna. Wskazanie na różną terminologię jest tu kluczowe gdyż często edukacja w zakresie środowiskowym jest postrzegana zbyt wąsko lub ogranicza się do poszczególnych tematów. Tymczasem powinna ona być traktowana całościowo i systemowo np. transformacja energetyczna jest konieczna ze względu na wysokie emisje gazów cieplarnianych, które z kolei powodują zmianę klimatu, która wpływa na bioróżnorodność ale i jakość życia w miastach i na wsi, na rolnictwo i bezpieczeństwo żywnościowe, a ochrona przyrody, zazielenianie i gospodarowanie wodami opadowymi pomaga nam adaptować się do zmian klimatu, które już zachodzą a transformacja energetyczna pozwoli nam ograniczyć dalsze zmiany a nawet częściowo odwrócić ich skalę. - Wprowadzenie nowego powiązania pomiędzy „Transformacje energetyczną” a „Dobrze zaplanowaną i funkcjonalną przestrzenią”. Prawdopodobnie nie będziemy mieć możliwości produkowania odpowiednich ilości energii jedynie na obszarach otwartych, wiejskich. Poza tym byłoby to niekorzystne ze względu na zachowanie środowiska przyrodniczego i gleb czy korytarzy ekologicznych dlatego transformacja energetyczna powinna odbywać się także w przestrzeniach zurbanizowanych. Energie można pozyskiwać na dachach, ścianach budynków, w ramach energetyki obywatelskiej może ona być produkowana na jednych obiektach i przekazywana innym, magazynowana w budynkach lub obok nich, wykorzystywana geotermia płytka, etc. Dlatego istotne jest takie projektowanie przestrzeni zurbanizowanych aby umożliwiały tego typu działania.			społecznej opartej na uniwersalnych wartościach, takich jak szacunek i odpowiedzialność. Szczególny nacisk kładzie się na podnoszenie wrażliwości ekologicznej co obejmuje również kwestie takie jak transformacja energetyczna, ochrona bioróżnorodności, gospodarowanie zasobami wodnymi oraz adaptacja do zmian klimatu. Kwestie poruszone w uwadze, takie jak systemowe podejście do edukacji środowiskowej, zostały uwzględnione i będą rozwijane w ramach strategii średniookresowych, jak i zintegrowanych strategii sektorowych. Zostało dodane odwołanie do edukacji ekologicznej, przyrodniczej, środowiskowej i klimatycznej w wyzwaniu "Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość społeczną". Użyte wyrażenie "świadomość społeczna" w tytule wyzwania jest w jego treści rozwinięte i odnosi się do różnych aspektów funkcjonowania społeczeństwa - odnosi się do zdrowia, zasobów, środowiska naturalnego, przestrzeni, wrażliwości ekologicznej. Kwestie związane z takim projektowaniem przestrzeni zurbanizowanych, w kontekście zwiększenia możliwości pozyskiwania energii zostały uzupełnione w podwyzwaniu Dobrze zaplanowana i funkcjonalna przestrzeń.
379	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	36	Rozwijanie błękitno zielonej infrastruktury to nie to samo co renaturyzacja rzek. Rozwiązanie to wzbudza kontrowersje tym bardziej, że nie wspomina się tu o selekcji rzek do procesu renaturyzacji. Jest to zapis niebezpieczny, mogący spowodować wprowadzenie jednego kierunku rozwoju rzek.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK rozróżnia te dwa pojęcia. Błękitno-zielona infrastruktura obejmuje szeroki zakres działań mających na celu zrównoważone zarządzanie wodami, w tym gospodarkę wodami opadowymi, oraz poprawę jakości ekosystemów wodnych, ale nie zakłada obligatoryjnej renaturyzacji wszystkich rzek - zapisy KRK nie przesądzają o podjęciu działań o charakterze renaturyzacyjnym na całym obszarze kraju. Tereny i rzeki przeznaczone do tych działań będą wskazane w dokumentach niższego rzędu. Jednocześnie stan gospodarki wodnej w kraju, który objawia się zarówno pogłębiającymi się suszami i gwałtownymi powodzią wskazuje na konieczność podjęcia szerokich działań na rzecz poprawy gospodarki wodnej w Polsce i zapewnienia dostępu do wody dla człowieka, gospodarki, przemysłu i przyrody. Renaturyzacja rzek jest jednym z takich działań, które mogą przyczynić się do lepszego zarządzania zasobami wodnymi.
380	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	16	Warto dodać odniesienie do badań i innych opracowań wskazujących w jaki dokładnie sposób rolnictwo i dalej produkcja żywności obciążają klimat Uwiarygodnienie dokumentu. - System planowania społeczno-gospodarczo-przestrzennego uwzględnić tę specyfikę i przyczynia się do generowania wartości dodanej płynącej z potencjałów terytorialnych.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Szersze odwołania do badań i opracowań są w dokumentach stanowiących podstawę opracowania KRK. Dostępne są one na stronie www.krk2050.pl.
381	Fundacja Instytut Reform	KRK	15	W sekcji dot. zachowania środowiska naturalnego obok kwestii zapewnienia wysokiej jakości powietrza należałoby również wprost wymienić kwestię budowy gospodarki neutralnej klimatycznie do 2050 r. W ramach pożądanego wizji należy wprost określić cel osiągnięcia neutralności klimatycznej polskiej gospodarki do 2050 r. lub przynajmniej wniesienie przez Polskę	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Zgodnie z przyjętą metodologią wizja ma charakter ogólny, nie zawiera przesądzeń i mierzalnych celów. Bardziej szczegółowe zapisy dotyczące osiągnięcia neutralności klimatycznej znalazły się w wyzwaniu i scenariuszach.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				proporcjonalnego wkładu do osiągnięcia neutralności klimatycznej przez Unię Europejską jako całość poprzez powszechne wdrożenie zeroemisyjnych technologii oraz wykorzystanie krajowego potencjału pochłaniania CO ₂ .			
382	Fundacja ProVeg	KRK	20	Sugerujemy, aby w tekście odnieść się do nowych szans dla polskich rolników wynikających z potencjału rozwoju popytu na białko pochodzenia roślinnego. Badanie z 2023 r. wykazało, że przejście na dietę bardziej opartą na roślinach (Planetary Health Diet) może być korzystne ekonomicznie dla większości rolników w całej Unii Europejskiej, prowadząc do długoterminowego wzrostu dochodów nawet o 71% [1]. Ponadto zwiększenie inwestycji w alternatywne białka może potencjalnie stworzyć do 83 milionów miejsc pracy na całym świecie do 2050 r. [2]. Najnowszy Europejski Barometr Klimatyczny pokazuje, że 31% Europejczyków ogranicza spożycie mięsa[3] (dane dostępne dla poszczególnych krajów tutaj: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2954), a dane projektu Smart Protein pokazują, że do 30% Europejczyków jest obecnie fleksitarianami, 5% wegetarianami i 3% weganami [4] (dane dostępne dla 9 państw członkowskich tutaj: https://smartproteinproject.eu/market-research/), popyt konsumentów na białka pochodzenia roślinnego rośnie. W latach 2020-2022 rynek alternatywnych produktów roślinnych w UE wzrósł o 21%, osiągając prawie 6 miliardów euro sprzedaży [5] (dane dostępne dla 13 państw członkowskich tutaj: https://gfi.europa.org/market-insights-on-european-plant-based-sales-2020-2022/), nie licząc tradycyjnych białek roślinnych. Wraz z tymi zmianami w diecie, pojawiają się nowe możliwości dla europejskich rolników, wraz ze wzrostem wartości postrzeganej przez konsumentów dla produktów takich jak rośliny strączkowe, orzechy, warzywa, owoce i grzyby. Ponadto wysokiej jakości towary europejskie mogą zastąpić obecny import, zmniejszając emisje w łańcuchu dostaw i doceniając producentów z UE. Zmniejszenie importu może przyczynić się do bezpieczeństwa żywnościowego, podczas gdy zwiększona produkcja roślin strączkowych może poprawić żyzność gleby [6] i zmniejszyć zużycie nawozów, ostatecznie obniżając koszty produkcji [7]. Według Komisji Europejskiej, rośliny strączkowe produkowane do spożycia zazwyczaj oferują rolnikom z UE wyższe marże zysku [8]. Produkcja roślin strączkowych może również prowadzić do wyższych zysków niż zbóż, a ich produkcja jest odpowiednia dla klimatu europejskiego, zwłaszcza soi, grochu, soczewicy i fasoli fava [9]. Oprócz wzrostu bezpośredniej konsumpcji produktów pochodzenia roślinnego, alternatywy dla nabiału i mięsa w dużym stopniu zależą od produkcji rolnej. Obecnie prawie wszystkie uprawy wykorzystywane do produkcji roślinnych alternatyw mleka są uprawiane przez rolników w UE [10]. Co więcej, groch, soja, pszenica, a nawet grzyby są kluczowymi składnikami roślinnych alternatyw dla mięsa, stanowiąc szansę na wysoką wartość dodaną dla europejskich rolników. Jeśli chodzi o inwestycje klimatyczne, białko roślinne ma większy wpływ na zaangażowany kapitał niż inne dzwignie dekarbonizacji we wszystkich innych sektorach, zgodnie z raportem BCG [11]. Sprawia to, że inwestowanie w produkty pochodzenia roślinnego jest najskuteczniejszą inwestycją klimatyczną, a każde zainwestowane euro powoduje nawet jedenastokrotnie większą redukcję emisji gazów	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Wprowadzono uzupełniające zapisy do załącznika 2, w scenariuszu 3, odnoszące się do diety planetarnej i ograniczenia spożycia produktów odzwierzęcych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				cieplarnianych niż inwestowanie w bezemisyjne samochody i siedmiokrotnie większą niż inwestowanie w ekologiczne budownictwo.			
383	Fundacja ProVeg	KRK	13	W rozdziale „PODMIOTOWE SPOŁECZEŃSTWO”, które (zgodnie z podtytułem) jest „inkluzywne, zdrowe, adaptujące się do (...) konsekwencji zmian (...) klimatu”, brakuje nam wzmianki o zdrowej i zrównoważonej konsumpcji żywności, która zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej [1] powinna „zawierać więcej składników pochodzenia roślinnego, warzyw, owoców, produktów pełnoziarnistych i roślin strączkowych. Należy ograniczyć spożycie czerwonego mięsa, przetworzonego mięsa, soli, dodanego cukru i wysokotłuszczowych produktów pochodzenia zwierzęcego. Ryby i inne owoce morza powinny pochodzić z zasobów zarządzanych w sposób zrównoważony”. Podobne zalecenia możemy znaleźć w aktualnych wytycznych dotyczących zdrowego odżywiania, opracowanych przez Narodowe Centrum Edukacji Żywnościowej [2], które wskazują między innymi na potrzebę spożywania większej ilości: „produktów zbożowych z pełnego ziarna”, „różnokolorowych warzyw i owoców” oraz „nasion roślin strączkowych”. Obecnie globalny stosunek spożycia białka roślinnego do zwierzęcego wynosi około 60% do 40% [3]. Jednak w UE wartość ta jest odwrócona, a spożycie białka składa się z około 58% białka zwierzęcego i tylko 42% białka roślinnego [4]. Od 1961 r. Europejczycy zwiększyli spożycie białka zwierzęcego o prawie 80%, jednocześnie zmniejszając spożycie białka roślinnego o około 11% [5]. W Polsce w latach 1961-2021 spożycie białka zwierzęcego wzrosło o 71,5%, podczas gdy spożycie białka roślinnego spadło o 17% [6]. Obecnie obserwujemy nadmierne spożycie białka zwierzęcego, które ma poważny wpływ na środowisko i zdrowie. Europejczycy spożywają około 70 kg mięsa [7] i 110 kg produktów mlecznych [8] rocznie na mieszkańca. Dla porównania, zdrowa dieta planetarna EAT-Lancet zakłada roczne maksymalne spożycie około 15 kg mięsa [9] i 10,5 kg ryb. Tymczasem spożywamy zbyt mało roślin strączkowych, owoców, warzyw, orzechów i produktów pełnoziarnistych [10]. Spożycie roślin strączkowych jest szczególnie niskie i wynosi mniej niż 4 kg na mieszkańca rocznie [11], podczas gdy dieta planetarna EAT-Lancet zaleca co najmniej 2,2 kg [12] miesięcznie dla zdrowia i zrównoważonego rozwoju. Ten brak równowagi żywieniowej wiąże się nie tylko z wysokimi kosztami środowiskowymi, ale także zdrowotnymi i ekonomicznymi. Według Global Burden of Disease, w UE prawie 1 milion zgonów rocznie można przypisać nieodpowiedniej diecie [13], co stanowi około 1 na 5 zgonów [14]. Jest to zgodne z konsensusem naukowym wskazującym, że przejście na dietę bardziej opartą na roślinach może zmniejszyć globalną śmiertelność, koszty opieki zdrowotnej i utratę produktywności [15, 16, 17, 18]. Dostosowanie konsumpcji do zaleceń EAT-Lancets mogłoby zmniejszyć globalną liczbę zgonów o 11 milionów [19], a inne badania wykazały, że diety w pełni oparte na roślinach mogą potencjalnie uratować 8 milionów istnień ludzkich rocznie [20]. Co więcej, przełomowy raport SAPEA doradza Komisji Europejskiej, że istnieje szeroki konsensus co do tego, że ograniczenie spożycia mięsa i nabiału, zwłaszcza w krajach zamożnych, gdzie konsumpcja jest wysoka, jest kluczową strategią łagodzenia zmian klimatycznych, powstrzymania utraty różnorodności biologicznej, powstrzymania otyłości i walki z przewlekłymi chorobami niezakaźnymi [21].	środowisko	Uwaga uwzględniona a częściowo	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Zostały dodane do dokumentu zapisy: o diecie planetarnej w syntezy scenariusza 3 i w słowniku pojęć oraz uzupełniono scenariusze w zał. 2. m.in. dotyczące białek roślinnych. Zmieniono zapisy załącznika 2 odnośnie scenariusza 2, 3 oraz 4.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
384	Green REV Institute	KRK	24	W 3 miejscach pojawia się zapis dot. zrównoważonego chowu zwierząt. Biorąc pod uwagę dłuższy horyzont czasowy oraz aktualne opracowania naukowe autorzy i autorki raportu powinni zapoznać się z badaniami dot. sektora hodowlanego. Coraz więcej naukowców i naukowczyń wskazuje, że nie istnieje zrównoważony chów zwierząt, bo jest to zjawisko prowadzące do kolejnych nierówności społecznych oraz nieefektywnego wykorzystania gruntów. To oznacza, że konieczne jest uwzględnienie badań i opracowań dot. sukcesorów żywności zwierzęcej - białek roślinnych. Ostatnie raporty - także raport 5 agencji ONZ wskazuje wyraźnie, że świat stoi przed wyzwaniem głodu, ubóstwa żywnościowego i nierówności w dostępie do żywności. W rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 19 października 2023 r. "Europejska strategia w zakresie białka" wskazano, że należy przyjąć podejście oparte na łańcuchu wartości, które przyczyni się do tworzenia wartości dodanej białek pochodzących ze zrównoważonej produkcji, a zwłaszcza białka roślinnego, ponieważ wytwarzanie lokalnych produktów o wysokiej wartości dodanej umacnia łańcuch wartości i zachęca rolników i rolniczki do inwestycji. Produkcja roślin wysokobiałkowych w Unii Europejskiej rozwija i rozwijała się w ciągu ostatnich 10 lat, ale nadal nie zaspokaja potrzeb sektora hodowlanego. Jest to spowodowane rozwojem i wzrostem produkcji zwierzęcej i umacnia zależność UE od importu roślin wysokobiałkowych z państw trzecich. Dywersyfikacja białek i wzmocnienie roli białka roślinnego dla ludzi pozwoli na wzmocnienie autonomii UE oraz suwerenności żywnościowej państw członkowskich przy jednoczesnym przechodzeniu do diet roślinnych, które są zdrowsze dla ludzi, planety i zwierząt. To zmiany klimatu powodują, że rolnictwo stało się ofiarą kryzysu klimatycznego i w znaczącym stopniu ponosi koszty braku transformacji systemu żywnościowego. Europejski Zielony Ład, strategia Od pola do stołu oraz reformy Wspólnej Polityki Rolnej były projektowane jako pierwsze działania dla budowania odporności i adaptacji rolnictwa w kontekście katastrofy klimatycznej. Chociaż system żywnościowy jest obecnie głównym źródłem degradacji środowiska i utraty bioróżnorodności, jest on również jednym z sektorów najbardziej dotkniętych degradacją. Przekształcanie naturalnych ekosystemów w pola uprawne i pastwiska, wraz z następstwami zanieczyszczenia rolniczego, poważnie zagraża istotnym funkcjom ekosystemu, które stanowią podstawę samego rolnictwa. Konieczna jest całkowita transformacja, obejmująca zmiany w produkcji, zarządzaniu krajobrazem i całym systemie żywnościowym. Wynika to z faktu, że wszystkie działania związane z systemem żywnościowym, od rolnictwa, przez przetwórstwo, logistykę i handel detaliczny, po konsumpcję, wpływają na granice planetarne, a tym samym oferują wiele możliwości łagodzenia skutków (Campbell, 2017; Clark, 2020).	środowisko	Uwaga uwzględniona	dodane zdanie w syntezie 4 scenariusza str. 22 oraz załączniku w scenariuszu 4
385	Green REV Institute	KRK	10	W części dot. opisu trendu degradacji środowiska naturalnego pominięto kwestię wpływu rolnictwa na degradację środowiska naturalnego. To bardzo znaczący brak, bo zgodnie z raportem Safe & Just Plant Based Treaty 2023 (polska wersja 2024 Green REV Institute): "Współczesne rolnictwo mogło się rozwinąć dzięki stabilnym warunkom klimatycznym i bogatej bioróżnorodności holocenu. Jednak w antropocenie nasz system żywnościowy jest głównym czynnikiem napędzającym ryzykowną trajektorię, popychając Ziemię w kierunku	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Zmiany klimatyczne i rolnictwo: W zał. 1 do KRK (Trendy) trend dotyczący zmian klimatycznych i ich wpływu na rolnictwo jest również poruszony. Dokument podkreśla, że zmiany klimatyczne mogą prowadzić do spadku produktywności rolnictwa oraz konieczności adaptacji do nowych warunków, co może wpływać na bezpieczeństwo żywnościowe. Degradacja środowiska: W KRK podkreślono wyzwania związane z degradacją ekosystemów oraz utratą bioróżnorodności, co wiąże się z wpływem różnych sektorów, w tym gospodarki i

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				radikalnie odmiennego stanu klimatycznego. Jest oczywiste, że przekroczenie ocieplenia o 1,5°C niebezpiecznie zbliża nas do progów systemów regulujących klimat Ziemi. Świat jest już o 1,2°C cieplejszy od poziomu sprzed epoki przemysłowej, a fakt, że szybko zbliżamy się do progów 1,5°C, stawia nas w obliczu szybkiego wymierania roślinności i utraty bioróżnorodności, nasilonych i spotęgowanych ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz poważnych niedoborów słodkiej wody i żywności. Bez znaczących przekształceń we wszystkich sektorach i skalach, ryzykujemy nieodwracalną zmianę w systemie Ziemi, jaki znamy. Powszechnie uznaje się, że konieczna jest głęboka transformacja naszego systemu żywnościowego, aby osiągnąć globalne bezpieczeństwo żywnościowe i żywności, przy jednoczesnym dostosowaniu do celów klimatycznych, bioróżnorodności i zdrowotnych. Wybory dokonywane przez ludzi w odniesieniu do spożywanej żywności, sposobu i miejsca jej produkcji, a także zakresu mamotrawstwa i strat mają głęboki wpływ zarówno na dobrostan ludzi, jak i całej planety. Globalny system żywnościowy ma największy na świecie udział w emisji gazów cieplarnianych i jest głównym czynnikiem powodującym utratę bioróżnorodności, degradację ekosystemów lądowych, nadmierne zużycie wody słodkiej oraz zanieczyszczenie dróg wodnych spowodowane nadmiernym wykorzystaniem azotu i fosforu. Wywiera znaczący wpływ na stabilność Ziemi i przyszłość ludzkości (Rockström, 2020)."			przemysłu, na środowisko. Przykładami są zmiany klimatyczne, zanieczyszczenie i wyczerpywanie zasobów naturalnych. Wpływ rolnictwa: KRK odnosi się do konieczności transformacji systemu rolno-żywnościowego w kierunku bardziej zrównoważonego i przyjaznego dla środowiska. Ponadto, w zał. 1 do KRK (Trendy) wskazano, że intensyfikacja rolnictwa, w tym wzrost wielkopowierzchniowych gospodarstw rolnych, wywiera znaczącą presję na gleby, prowadząc do ich zageęszczenia, erozji, zasolenia oraz zanieczyszczenia nawozami azotowymi i fosforowymi. Zjawisko eutrofizacji wód powierzchniowych również zostało omówione jako konsekwencja nadmiernego stosowania nawozów. Wpływ rolnictwa na ekosystemy i gleby został więc uwzględniony. Kwestia bezpośredniego wpływu rolnictwa na degradację środowiska (np. poprzez nadmierne zużycie wody, emisję gazów cieplarnianych, zanieczyszczenie nawozami) będzie wyraźniej zaznaczona w strategiach średniookresowych. Transformacja rolnictwa: Zał. 1 do KRK zawiera także analizę konieczności modernizacji sektora rolniczego, w tym adaptacji nowych technologii, oraz rozwoju rolnictwa regeneratywnego, które mogą korzystnie wpłynąć na stan środowiska. W szczególności wspomina się o racjonalnym gospodarowaniu wodą i retencjonowaniu jej w gospodarstwach. KRK sugeruje, że rolnictwo będzie musiało przejść istotną transformację, co obejmuje wdrażanie zrównoważonych praktyk rolniczych i ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko. Szczegółowe dane i analizy związane z bezpośrednim wpływem rolnictwa na degradację środowiska będą rozwijane w strategiach średniookresowych.
386	Green REV Institute	KRK	61	W ramach prac zespołu eksperckiego Green REV Institute oraz European Fem Institute zidentyfikowaliśmy kluczowe kwestie, które obecnie nie są uwzględnione w ramach KRK 2050, a ich brak stanowi zagrożenie dla jakości i możliwości wykorzystania samego dokumentu w opracowywaniu i implementacji polityk publicznych: transformacja sektora rolnictwa i produkcji żywności do systemów roślinnych dla ludzi, wzmocnienie bezpieczeństwa żywności i zagwarantowanie prawa do zdrowej, lokalnej, roślinnej żywności, edukacja równościowa, żywnościowa i klimatyczna jako filary jakości demokracji i zdrowia ludzi i środowiska naturalnego, gospodarka w czasach AI - przeciwdziałanie nierównościom, odpowiedzialnie społecznie i klimatycznie przedsiębiorstwa, rola państwa w przeciwdziałaniu cyberprzemocy wobec kobiet, jako kluczowe czynniki kształtujące jakość i odporność demokracji.	środowisko	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Wskazane kwestie są podjęte w KRK, przede wszystkim w wyzwaniu Odpowiedzialne państwo z silną pozycją w Europie i na świecie oraz w wyzwaniu Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne.
387	Green REV Institute	KRK	14	W tej części dot. gospodarki i zachowanego środowiska naturalnego autorzy i autorki dokumentu nadal pomijają kwestie: bezpieczeństwa żywności i prawa osób konsumenckich do zdrowej, etycznej, sprawiedliwej żywności oraz konieczność transformacji do systemów roślinnych. Za UNEP What's cooking: "Rządy mają wiele możliwości politycznych, aby zbadać i wesprzeć potencjał nowych alternatyw, w tym wsparcie dla (otwartego dostępu) badań i komercjalizacji oraz polityki sprawiedliwej transformacji. Jeśli będą wspierane przez odpowiednie systemy regulacyjne i instrumenty zarządzania, nowe alternatywy ASF mogą odegrać ważną rolę, prawdopodobnie z różnicami regionalnymi, w przejściu na systemy żywnościowe, które są bardziej zrównoważone, zdrowsze i mniej szkodliwe dla zwierząt." Odpowiednie projekty - 5 dla branży roślinnej, projekt rezolucji dot. życia osób mieszkających w pobliżu ferm,	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Wizja stanowi krótki opis, bez szczegółowych odniesień. Temat bezpieczeństwa

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				rekomendacje dot. zrównoważonego systemu żywnościowego zostały już opracowane (od 2021 r.) przez dr. Sylwię Spurek oraz think tank Green REV Institute i są konsekwentnie przedstawiane w ramach konsultacji publicznych oraz wysłuchań.			żywnościowego został szeroko opisany w pozostałych częściach dokumentu.
388	Green REV Institute	KRK	13	W wizji brakuje wyraźnego odniesienia nie tylko do bezpieczeństwa żywnościowego ale do bezpieczeństwa żywności. Obecny system żywności oraz rolnictwo, oparte na hodowli zwierząt i koncentracji dla wsparcia białek zwierzęcych są źródłem ryzyk, zagrożeń dla osób konsumenckich - obywateli i obywaterek Polski. W 2020 r. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła badanie dot. działań służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo żywności, wskazując na niebezpieczeństwa związane z żywnością, w szczególności żywnością produkcyjną zwierzęcą. NIK wykazał, że: "funkcjonujące w Polsce w latach 2017–2018 systemy zapewnienia bezpieczeństwa oraz jakości żywności wymagają zmian w obszarze ochrony konsumenta przez spożyciem lub nabyciem produktów o niedostatecznej jakości". W ramach kontroli dot. antybiotyków NIK w 2017 r. podkreślił, że: "Wyniki kontroli NIK wskazują, że w hodowlach zwierząt antybiotyki są powszechnie używane. Stosowało je aż 70 proc. hodowców zwierząt z woj. lubuskiego objętych monitoringiem wody i pasz. W hodowlach indyków i kurcząt rzeźnych odsetek ten był jeszcze wyższy i przekraczał 80 proc. W każdym zbadanym wypadku użycie antybiotyków było uzasadnione względami leczniczymi. Jednak luki w nadzorze nad tym rynkiem są tak poważne, że urzędowy obraz może nie odpowiadać rzeczywistości. Dlatego NIK – nie przesądzając o zasadności podawania antybiotyków zwierzętom w hodowlach, ani nie rozstrzygając, czy preparaty były podawane profilaktycznie, czy w uzasadnionych przypadkach leczniczych - wskazuje, że skala i zakres ich stosowania budzą uzasadnione obawy co do skutków, jakie może to spowodować teraz i w przyszłości." Wskazując na naruszenie praw konsumenta do bezpieczeństwa oraz ochrony zdrowia warto wyszczególnić kilka faktów: w Unii Europejskiej mamy do czynienia z nadmiernym spożyciem mięsa; otyłość, która jest drugą stroną medalu nazywanego ubóstwem żywnościowym stanowi czynnik ryzyka w przypadku wielu typów nowotworów, takich jak między innymi rak jelita grubego, rak nerki lub rak piersi; stosowanie prawidłowej diety, utrzymywanie należytej masy ciała przez całe życie i regularna aktywność fizyczna może uchronić przed wieloma nowotworami, m.in.: aż o 69% zmniejszyć ryzyko wystąpienia raka przetyku, o 63% raka jamy ustnej, gardła i krtani, o 59% raka macicy, o 50% raka jelita grubego, o 47% raka żołądka, o 38% raka piersi; spożywanie mięsa, nabiału i jaj jest jedną z głównych przyczyn chorób. Rolnictwo zwierzęce jest odpowiedzialne za wysoki poziom spożycia czerwonego i przetworzonego mięsa i przyczynia się do chorób serca, otyłości, cukrzycy i nowotworów (Friel i in., 2009; Aston i in., 2012; Anand i in., 2015). W 2015 roku Światowa Organizacja Zdrowia stwierdziła, że wszystkie przetworzone mięsa są rakotwórcze. Obejmuje to boczek, hot dogi, kielbaski, szynkę, i wszystkie przetwory mięsne. Badania powiązały nabiał z rakiem prostaty i zwiększonym ryzykiem raka płuc, piersi i jajników u osób z nietolerancją laktozy. Badania od dawna wykazują, że weganie i weganki rzadziej cierpią na niektóre rodzaje nowotworów. W Europie żyje mniej niż 10 %	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Wizja stanowi krótki opis, bez szczegółowych odniesień. Temat bezpieczeństwa żywnościowego został szeroko opisany w pozostałych częściach dokumentu.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				ludności świata, ale odnotowuje się w niej jedną czwartą wszystkich zachorowań na raka, rak jest drugą główną przyczyną zgonów w Europie, główną przyczyną zgonów spowodowanych chorobami u dzieci w wieku powyżej roku; liczba diagnozowanych przypadków wzrasta, przede wszystkim z powodu wydłużenia średniego trwania życia, które skutkuje starzeniem się społeczeństwa; rak uwidacznia niesprawiedliwość społeczną i nierówność w opiece zdrowotnej, ponieważ różnice we wskaźnikach przeżyć w przypadku nowotworów w poszczególnych państwach członkowskich UE przekraczają 25 %; obywatelki UE mają nierówny dostęp do profilaktyki, ochrony przed czynnikami ryzyka, edukacji w zakresie zdrowych nawyków oraz zasobów umożliwiających ochronę przed informacjami wprowadzającymi w błąd. Konieczne jest więc uwzględnienie w wizji kwestii bezpiecznej żywności.			
389	Green REV Institute	KRK	16	Wspólna przestrzeń. Autorzy i autorki nie wskazują na kwestię rozwoju obszarów wiejskich w kontekście ferm wielkotowarowych zwierząt, tzw. ferm przemysłowych. Fermy przemysłowe mają znaczący negatywny wpływ na budowanie odporności systemu żywnościowego. Fermy wydzielają duże ilości zanieczyszczeń do wód gruntowych i powierzchniowych, emitują znaczne ilości gazów cieplarnianych, takich jak metan i dwutlenek węgla, oraz prowadzą do degradacji gleb. Te negatywne skutki środowiskowe osłabiają naturalne systemy podtrzymujące życie i zmniejszają długoterminową odporność systemów żywnościowych. Green REV Institute prowadząc program Wolni od Ferm obserwuje stały wzrost liczby ferm i ryzyka dla zdrowia i życia ludzi, klimatu, środowiska oraz wzrost cierpienia zwierząt tzw. hodowlanych. Biała Księga Sektora Hodowlanego: Smród, krew i lzy dr Sylwii Spurek, stanowi jedyne dotychczas kompleksowe opracowanie pokazujące na fakty i komentarze osób eksperckich w zakresie oddziaływania produkcji zwierzęcej między innymi na zdrowie i życie ludzi. "Fermy mają negatywny wpływ na zdrowie ludzi – w skali zarówno globalnej, jak i lokalnej. Osoby mieszkające w ich pobliżu zagrożone są wystąpieniem różnych problemów zdrowotnych, których źródłem mogą być następujące skutki działania ferm: podwyższone poziomy pyłu PM2.5; rozprzestrzenianie zoonoz (przez kontakt bezpośredni z zakażonymi zwierzętami lub pośrednio poprzez środowisko); obciążenie chorobami takimi jak astma, zapalenie płuc, przewlekła obturacyjna choroba płuc (POChP), antybiotykooporność (antybiotykooporne i mulantybiotykooporne szczepy bakterii oraz geny oporności na antybiotyki), a także psychosomatyczne i drażniące oddziaływanie odorów i hałasu. Do tego zestawu problemów w skali lokalnej należy dodać istotne również w skali globalnej ryzyko pojawienia się kolejnych zoonoz wywołanych przez czynniki chorobowe nowe lub istniejące, które rozwiną dodatkowe cechy po zmianie żywiciela lub obszaru występowania. Przykładami takich chorób są gorączka Q, która pojawiła się w Holandii w populacji ludzi zamieszkałych wokół hodowli kóz, oraz ptasia grypa, która zdaniem ekspertów wcześniej czy później wywoła epidemię o skali trudnej do przewidzenia." W czerwcu 2022 r. Ministerstwo Zdrowia w piśmie podsumowującym wykonane w Wielkopolsce analizy wskazywało: "Chów zwierząt bez wątpienia nie pozostaje bez wpływu na zdrowie zarówno dla osób pracujących na fermach przemysłowych, jak i osób zamieszkujących w ich sąsiedztwie. Oprócz	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Zgadza się, że fermy przemysłowe są dużym problemem zarówno dla środowiska, zwierząt jak i ludzi, są to kwestie zbyt szczegółowe to opisanie w megatrendach. Jednocześnie w części Ochrona kapitału naturalnego i gospodarka umiaru znajdują się zapisy o zrównoważonej produkcji rolnej i chowie zwierząt uwzględniającym ich dobrostan.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				zagrożeń chemicznych i fizycznych, zagrożenie stanowią szkodliwe czynniki pochodzenia biologicznego, do których zaliczane są mikro i makroorganizmy (bakterie, wirusy, promieniowce, grzyby) oraz wytwarzane przez nie struktury i substancje, wywierające niekorzystny wpływ na człowieka i które mogą być przyczyną dolegliwości i chorób m.in. pochodzenia zawodowego. W środowisku o charakterze wiejskim źródłem szkodliwych czynników biologicznych (SCB) są: zakażeni ludzie i zwierzęta, ścieki, odpady, produkty zwierzęce i roślinne, pyły, wydaliny ludzkie i zwierzęce, materiał kliniczny, gleba, woda, aerozole. " Ważne pytanie do autorów i autorek KRK - czy możemy unikać pisania i wskazywania ferm i konieczności transformacji rolnictwa w momencie, kiedy bezpieczeństwo żywnościowe jest zagrożone właśnie przez działanie sektora hodowlanego?			
390	Grupa Azoty S.A.	KRK	14	Aby system żywnościowy był przyjazny dla środowiska, a równocześnie odporny na kryzysy związane z długofalowymi skutkami zmiany klimatu niezbędne będzie opracowanie nowych produktów nawozowych (konkurencyjnych kosztowo z tradycyjnymi rozwiązaniami). Propozycja zmiany: Wspólny wysiłek interesariuszy rozwoju obszarów wiejskich pozwolił wprowadzić rolnictwo w nową erę – dzięki nowym odmianom i rozwiązaniom agrochemicznym system żywnościowy jest sprawiedliwy, zdrowy, przyjazny dla środowiska oraz odporny na kryzysy, w tym związane z długofalowymi skutkami zmiany klimatu.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
391	Grupa Azoty S.A.	KRK	16	Pragniemy zauważyć, że założony wzrost wydajności i efektywności rolnictwa nie będzie mógł mieć miejsca bez współpracy rolników z producentami nawozów i środków ochrony roślin. Już w XIX wieku zaobserwowano i sformułowano prawo mówiące o kluczowym ograniczającym wpływie czynnika, którego jest najmniej, na rozwój roślin. Mając to na względzie utrzymanie bezpieczeństwa żywnościowego kraju, przy zmniejszającym się areale upraw, będzie wymagało dostarczenia roślinom składników odżywczych. W 2050 dzięki zaangażowaniu przemysłu nawozowego stosowane najprawdopodobniej będą nowe produkty nawozowe o zwiększonej efektywności stosowania składników odżywczych. Propozycja zmiany: Choć jego rolniczy charakter został w dużej mierze zachowany, dzięki zastosowaniu nowo opracowanych odmian i produktów nawozowych zwiększona została wydajność i efektywność rolnictwa, część terenów rolnych została przekształcona w obszary o innym przeznaczeniu, przyczyniając się do ochrony klimatu.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
392	Grupa Azoty S.A.	KRK	36	W kontekście rosnącej populacji światowej, postępujących skutków zmian klimatu oraz zmniejszających się arealów upraw zrównoważone stosowanie nawozów, w obecnie rozumianym znaczeniu, może skutkować poważnym zachwianiem bezpieczeństwa żywnościowego Polski. Kluczowym zagadnieniem w tym zakresie wydaje się być głęboka współpraca pomiędzy rolnikami, a producentami nawozów. Mając na względzie silną rolę rolnictwa w gospodarce Polski postulujemy o dodanie do Krajowych Inteligentnych Specjalizacji (KIS2) zagadnień związanych z opracowaniem systemów upraw nowych odmian (uwzględniających nowe produkty nawozowe)	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				dostosowanych do zmieniających się warunków klimatycznych.			strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
393	Grupa Azoty S.A.	KRK	18	Wprowadzenie do upraw nowych odmian będzie wymagało opracowania przez krajowych producentów nowych produktów nawozowych, które zapewnią odpowiednią efektywność ich produkcji. Propozycja zmiany: Zmiany w rolnictwie koncentrowały się na zastosowaniu rozwiązań zwiększających efektywność oraz pozwalających na produkcję nowych odmian w zmieniających się warunkach klimatycznych. Co za tym idzie wytworzone zostaną nowe systemy upraw obejmujące nowe odmiany i dostosowane do nich rozwiązania techniczne (nawozy, środki ochrony roślin, maszyny).	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Ponadto, propozycja zawiera elementy niespójne z zaproponowanymi w scenariuszu działaniami na rzecz ochrony środowiska.
394	Osoba prywatna	KRK		Tymczasem rząd rozpoczął prace nad trzema dużymi, strategicznymi dokumentami, które wyznaczają priorytety i kierunki wielu polityk wykonawczych. Są to: długoterminowa Koncepcja Rozwoju Kraju (do 2050), średnioterminowa Strategia Rozwoju Kraju (do 2035) oraz Społeczny Plan Klimatyczny. Wyraźnie wybrzmiewa w nich kwestia energetyczna, zmiany klimatu, rozwój technologiczny, problemy demograficzne. Nie wybrzmiewa za to żywność. Jest dostępna, czy też może inaczej - jej niedobór nie dotyczy większości, dlatego nie myśli się o niej w kategoriach dobra deficytowego. Tymczasem energetyka i zmiany klimatyczne nie są jedynymi problemami współczesności; lekceważenie samowystarczalności i bezpieczeństwa żywnościowego kraju również jest również problemem. Mówi się o różnych bezpieczeństwach, ale te związane z żywnością skwapliwie pomija. Samorządy radzą sobie tak jak potrafią, nie mając żadnego wsparcia odgórnego. Są mocno zainspirowane Paktem Mediolańskim; poruszają się jednak głównie w obszarze społecznej równości w dostępie do żywności i przeciwdziałania marnowaniu żywności. Oba te aspekty są ogromnie ważne; jednak w obecnej sytuacji polityczno-gospodarczej (wojna w Ukrainie i dywersyjna dezinformacja) do głosu dochodzi aspekt zapobiegania celowym zanieczyszczeniom i zakażeniom żywności na szeroką skalę, czyli terroryzmowi żywnościowemu. Prace rządu to wyjątkowa okazja do zdefiniowania kwestii systemów żywnościowych w dokumentach strategicznych kraju. Wyjątkowa i być może jedyna. Czasu nie ma zbyt wiele, skoro prace nad KRK mają się zakończyć akceptacją na poziomie Rady Ministrów w końcówce obecnego roku.	środowisko	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Niesłuszny zarzut, KRK obejmuje różne wymiary bezpieczeństwa, także w kontekście żywności. Zapisy odnoszące się do bezpieczeństwa żywnościowego znajdują się w wizji, w kontekście zarówno gospodarki przyszłości jak i środowiska naturalnego oraz ujęta jest jako ważny punkt odniesienia w kontekście scenariuszy. Rozwinięcie kwestii dotyczących bezpieczeństwa żywnościowego znajdują się w wyzwaniu 2. w części "Ochrona kapitału naturalnego i gospodarka umiaru" oraz w wyzwaniu 3 w części "Państwo odporne na zagrożenia"
395	Krajowa Rada Izb Rolniczych	KRK		W Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 należy uwzględnić inwestycje w zatrzymywanie wody, która stała się w Polsce czynnikiem ograniczającym produkcję rolniczą.	środowisko	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	We wszystkich częściach KRK znajdują już się zagadnienia dotyczące poprawy sytuacji wodnej w kraju, m.in. w wizji i w wyzwaniu 2 i 3.
396	LabFarm Sp. z O.O.	KRK	20	Dzięki rolnictwu komórkowemu, produkcji mięsa w warunkach laboratoryjnych ograniczone zostało cierpienie zwierząt. Ponadto możliwe było zwiększenie bioróżnorodności na obszarach	środowisko	Uwaga przyjęta do wiadomości	Uwaga cenna dla dalszych prac nad dokumentami niższego rzędu o wyższym stopniu szczegółowości niż KRK.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				wcześniej wykorzystywanych pod uprawę pasz czy hodowlę zwierząt. Rozwój technologii umożliwił Polakom bycie bardziej niezależnymi w obszarze produkcji żywności, każdy rodzaj mięsa może być produkowany w Polsce, a droga produktu na stół maksymalnie skrócona. Powstają pierwsze prototypy bioreaktorów do domowej hodowli komórkowej. Rozwinęły się inicjatywy łączące tradycyjne hodowle z tymi innowacyjnymi, wykorzystującymi technologię komórkową. Rolnicy i naukowcy wspólnie dbają o to, by w Polsce było mięso jak najwyższej jakości i w ilości wystarczającej do zaspokojenia potrzeb wszystkich mieszkańców. https://www.respectfarms.com/			
397	LabFarm Sp. z O.O.	KRK	46	Rolnictwo komórkowe stanowi odpowiedź na zagrożenia wywołane zmianami klimatu i ich wpływ na uprawy prowadzone w warunkach tradycyjnych. Zmienne warunki pogodowe nie wpływają na efektywność hodowli, co może z czasem uczynić rolnictwo komórkowe bardziej przewidywalnym pod względem ilości plonów. Rozwój tej gałęzi rolnictwa jest istotny, by zapewnić bezpieczeństwo żywnościowe dla Polaków i stanowi uzupełnienie tradycyjnej hodowli. Rozwój technologiczny w obszarze produkcji mięsa komórkowego może pomóc zapewnić całemu światu i jego stale rosnącym potrzebom zrównoważoną, lokalnie produkowaną wołowinę, wieprzowinę, drób oraz owoce morza.	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Wprowadzono uzupełnienia do redakcji zapisów w zał. 2., w scenariuszu 2, odnośnie żywności komórkowej, oraz w scenariuszu 4 dotyczące badań nad białkami roślinnymi. Wprowadzone zmiany nie mogą jednak naruszać ram scenariuszy oraz muszą zapewnić równowagę poruszanych tematów (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, geopolitycznych czy przestrzennych)
398	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	35	Uwaga do zdania „W tym celu niezbędna jest systemowa edukacja ekologiczna i klimatyczna ukierunkowana na rozwijanie indywidualnej odpowiedzialności każdego za środowisko...” – warto po słowie „indywidualnej” dodać „oraz wspólnej”. Trzeba podkreślić nie tylko znaczenie codziennych indywidualnych wyborów, ale i potrzeby akceptacji dotyczących nas wszystkich głębokich zmian systemowych, w funkcjonowaniu przemysłu, rolnictwa, budownictwa, transportu, w planowaniu przestrzennym i funkcjonowaniu miast - inaczej ta odpowiedzialność pozostanie na płytkim poziomie...	środowisko	Uwaga uwzględniona	Uwaga zasadna, wprowadzono odniesienie do odpowiedzialności wspólnej do wskazanego tekstu KRK.
399	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	13	Komentarz do fragmentu „Edukacja stanowi odpowiedź na wyzwania współczesności, oczekiwania społeczeństwa i indywidualne aspiracje. Z jednej strony koncentruje się na nabywaniu przez uczących się umiejętności potrzebnych gospodarce, w tym umiejętności uniwersalnych, dzięki którym społeczeństwo będzie w stanie stale adaptować się do zmian, a z drugiej motywuje do rozwoju indywidualnych talentów i uczenia się przez całe życie. Pełni również ważną funkcję podnoszenia świadomości społecznej, by wspierać mieszkańców kraju w adaptacji do dynamicznych zmian. Jej rozwój oparty jest na nowych technologiach i metodach umożliwiających większą personalizację ścieżek uczenia się i nauczania oraz bieżącą weryfikację wiedzy i umiejętności”. Edukacja powinna wspierać również zrównoważony styl życia, w tym dietę planetarną oraz zwiększanie wiedzy na temat zbilansowanej diety roślinnej. Włączenie wiedzy o diecie roślinnej do edukacji o zrównoważonym stylu życia zwiększa świadomość obywateli i pomaga zrozumieć, jak ich wybory żywieniowe wpływają na planetę i ich własne zdrowie, co jest kluczowym elementem dążenia do bardziej zrównoważonej przyszłości. Dobrym kierunkiem i przykładem takich działań może być wdrożenie przedmiotu Edukacja Zdrowotna do podstawy programowej z inicjatywy Ministerstwa Edukacji Narodowej we współpracy z Ministerstwem Zdrowia. Zwiększanie wiedzy na temat świadomego odżywiania się i diety planetarnej byłoby korzystne dla zdrowia Polaków oraz	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Odniesienia dotyczące diety roślinnej znajdują się w opisie jednego ze scenariuszy.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				naszej planety. Raport Talerz Przyszłości o obecnym stanie żywienia Polaków i diecie planetarnej: „Jak pokazują m.in. wyniki badań przeprowadzonych przez agencję badawczą Zymetria, nawyki żywieniowe Polaków znacząco odbiegają od aktualnych krajowych zaleceń zdrowego żywienia oraz założeń diety planetarnej. Poziom świadomości i chęć zmian w tym zakresie również nie napawają optymizmem. Dieta korzystna dla zdrowia powinna być oparta na produktach pochodzenia roślinnego. Połowę tego, co jemy, powinny stanowić warzywa i owoce, jedną czwartą – produkty zbożowe, ale z pełnego przemiału, czyli razowy makaron, ciemne pieczywo razowe, graham, kasze. W ostatniej ćwiartce talerza powinny się znaleźć produkty będące źródłem białka, ale przede wszystkim pochodzenia roślinnego: rośliny strączkowe i ich przetwory, napoje roślinne, orzechy oraz w niewielkiej ilości ryby, produkty mleczne, jaja, mięso drobiowe. Według zaleceń diety planetarnej powinno się także ograniczać spożycie mięsa, w tym jego przetworów”.			
400	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	47	Komentarz do fragmentu: "Dla dostosowywania rolnictwa do zmian klimatu i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego poprzez ograniczenie strat w rolnictwie, które już teraz są wysokie (patrz Mapa 18), konieczne jest wdrożenie kompleksowej ochrony ekosystemów naturalnych i różnorodności biologicznej. Należy dążyć do tego poprzez dostosowanie rodzajów upraw, rozwój systemów monitoringu i wczesnego ostrzegania, zapewnienie odpowiednich systemów magazynowania żywności i sprawności infrastruktury rolno-spożywczej w przypadku klęsk żywiołowych jak również dostępu do wody, w tym do wody odpowiedniej jakości" W tym aspekcie ważna jest również dywersyfikacja źródeł białka i zwiększenie jego roślinnych źródeł. Zwiększenie produkcji roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji jest ważne dla dostosowywania rolnictwa do zmian klimatu i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego z kilku kluczowych powodów: 1) Mniejszy ślad węglowy: Produkcja roślinnych źródeł białka generuje znacznie mniej emisji gazów cieplarnianych w porównaniu do hodowli zwierząt. Redukcja emisji jest kluczowa w walce ze zmianami klimatycznymi. 2) Efektywność zasobów: Uprawa roślin białkowych, takich jak soja, groch czy soczewica, jest bardziej efektywna pod względem zużycia wody i gruntów niż produkcja mięsa. Rośliny te mogą być uprawiane na terenach mniej odpowiednich dla hodowli zwierząt, co pozwala na lepsze wykorzystanie dostępnych zasobów ziemi. 3) Ochrona bioróżnorodności: Zmniejszenie intensywności hodowli zwierząt pozwala na ochronę naturalnych ekosystemów i zmniejsza presję na dziką przyrodę. Monokultury i intensywna hodowla zwierząt często prowadzą do degradacji środowiska, wyczerpywania gleby i zanieczyszczenia wód. 4) Bezpieczeństwo żywnościowe: Dywersyfikacja źródeł białka zmniejsza podatność na kryzysy i przerwane łańcuchy dostaw. Roślinne źródła białka mogą być produkowane lokalnie, co zmniejsza zależność od globalnych rynków żywnościowych i zwiększa bezpieczeństwo żywnościowe. Rośliny białkowe mogą być również przechowywane dłużej niż produkty zwierzęce, co zmniejsza ryzyko strat żywnościowych. 5) Korzyści zdrowotne: Dieta oparta na roślinach jest często zdrowsza i może przyczynić się do	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				zmniejszenia zachorowań na choroby związane z dietą, takie jak choroby serca, cukrzyca czy otyłość.			
401	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	26	Komentarz do fragmentu: "Jeśli przyszłość obecnych i następnych pokoleń ma być przynajmniej akceptowalna, umiejętność dbania o zdrowie, zasoby, środowisko naturalne, i przestrzeń, jak również wiedza na ten temat, powinny być przekazywane dzieciom od najmłodszych lat. Chodzi tu o stałe podwyższanie wrażliwości ekologicznej, aby urzeczywistnić gospodarkę umiaru opartą m.in. na ograniczaniu nadmiernej konsumpcji, zmniejszaniu śladu węglowego, proklimatycznych postawach, zrównoważonym chowie zwierząt, niemarnowaniu żywności, zmianie nawyków żywieniowych czy szerszym wykorzystywaniu produktów lokalnych (patrz wyzwanie Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne i klimat)." W ramach gospodarki umiaru należy również uwzględnić zwiększenie spożycia zrównoważonej żywności kosztem żywności wyprodukowanej w niezrównoważony sposób. Wiąże się to z priorytetyzacją roślinnej żywności, w tym roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji. Dywersyfikacja źródeł białka może uczynić system żywnościowy bardziej odpornym na zakłócenia, takie jak zmiany klimatyczne, pandemie czy konflikty. Roślinne źródła białka mogą być bardziej stabilne i dostępne w trudnych warunkach, co pomaga zabezpieczyć dostawy żywności (The Good Food Institute).	środowisko	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga jest zasadna, natomiast nie pasuje do wskazanego fragmentu KRK. Zapisy dotyczące zrównoważonego chowu zwierząt i zwiększenia udziału produkcji roślinnej zostały uzupełnione w wizji, wyzwaniu 2 oraz w załączniku 2. w scenariuszu 2 i 3.
402	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	20	Komentarz do fragmentu: "Ponadto, w sytuacji niedoborów, potrzeby skracania łańcuchów dostaw oraz konieczności zaspokajania lokalnych potrzeb, państwo zaczęło odgrywać coraz większą rolę w gospodarce. Wzmocniono wsparcie dla polskich firm, m.in. tych z sektora innowacji." Wsparcie dla polskich rolników w obszarze innowacji powinno zostać rozszerzone o innowacje w zakresie produkcji roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji i roślinnych alternatyw produktów odzwierzęcych. Rozwój sektora roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji przyczynia się do tworzenia innowacyjnych rozwiązań społeczno-gospodarczych, zwiększa wartość dodaną gospodarki i podnosi jej konkurencyjność na arenie międzynarodowej. Sektor roślinnych zamienników produktów odzwierzęcych w Polsce rozwija się dynamicznie i zyskuje coraz większe znaczenie. Wartość rynku plant-based w Polsce wzrosła o 125% w latach 2020-2022, osiągając wartość 782 mln zł (Good Food Institute). Z najnowszych danych CMR rynek roślinnych zamienników mięsa w Polsce osiągnął wartość blisko pół miliarda złotych, co pokazuje dynamiczny wzrost o 25% rok do roku. Produkcja roślinnych alternatyw dla produktów odzwierzęcych ma znaczący pozytywny wpływ na środowisko. Zastąpienie produktów odzwierzęcych roślinnymi może w znaczący sposób zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych, a także obniżyć zużycie ziemi i wody. To sprawia, że alternatywne źródła białka są jednym z najskuteczniejszych sposobów łagodzenia zmian klimatycznych. Dodatkowo wspieranie tej produkcji przyczynia się do poprawy zdrowia publicznego i różnorodności biologicznej. Produkcja roślinnych produktów białkowych jest bardziej zrównoważona i mniej obciążająca dla ekosystemów, co pomaga w ochronie zasobów naturalnych (Gov.pl) (RoślinnieJemy). Wsparcie dla rolników w zakresie produkcji	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji jest kluczowe dla zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, poprawy zdrowia publicznego oraz zwiększenia konkurencyjności gospodarki.			
403	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	61	Komentarz do fragmentu: „trwale wdrożenie do działalności przemysłowej, rolniczej i przedsiębiorców oraz transportu i budownictwa umiarkowanego korzystania z zasobów, ograniczania presji na środowisko, w tym zwłaszcza limitowania emisji gazów cieplarnianych;” W obszarze rolnictwa należy podkreślić zwiększenie dywersyfikacji źródeł białka poprzez priorytetyzację ich roślinnych źródeł przeznaczonych do konsumpcji.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
404	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	15	Komentarz do fragmentu: „Bezpieczeństwo żywnościowe jest zapewnione przez żywotne gospodarstwa rolne. Zmniejszona została presja na gleby i wody, a ich wysoka jakość jest świadomie i odpowiedzialnie chroniona”. Osiągnięcie zamierzonego efektu będzie możliwe jedynie z uwzględnieniem dywersyfikacji źródeł białka i zwiększeniem znaczenia roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji w polskim rolnictwie. Proponujemy uwzględnić to w powyższym fragmencie. Roślinne źródła białka i ich dywersyfikacja są kluczowe dla bezpieczeństwa żywnościowego z kilku powodów, m.in: 1) Zmniejszenie obciążenia środowiska: Priorytetyzacja roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji może znacznie zmniejszyć te negatywne efekty związane z wysokim zużyciem zasobów naturalnych, jak woda, ziemia oraz emisje gazów cieplarnianych. Uprawy roślinne mogą być bardziej zrównoważone i mniej destrukcyjne dla środowiska (The Good Food Institute) (FAIRR Initiative). 2) Wzmocnienie odporności systemu żywnościowego: Dywersyfikacja źródeł białka może uczynić system żywnościowy bardziej odpornym na zakłócenia, takie jak zmiany klimatyczne, pandemie czy konflikty. Roślinne źródła białka mogą być bardziej stabilne i dostępne w trudnych warunkach, co pomaga zabezpieczyć dostawy żywności (The Good Food Institute) (foodnavigator.com). 3) Poprawa zdrowia publicznego: Dieta oparta na roślinach jest często zdrowsza, zmniejszając ryzyko chorób takich jak otyłość, choroby serca i cukrzyca. Włączenie większej ilości białka roślinnego do diety może przyczynić się do poprawy zdrowia publicznego i obniżenia kosztów opieki zdrowotnej (New Food Magazine).	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Odniesienia dotyczące diety roślinnej dodano w zał. 2 do KRK.
405	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	20	Komentarz do fragmentu: „Kwestia bezpieczeństwa żywnościowego nabrała szczególnego znaczenia. Zainicjowano programy przeciwdziałania marnowaniu żywności. Wspierano rozwój rolnictwa regeneratywnego. Wdrożono programy służące oszczędzaniu i retencji wody. Zainicjowano programy przeciwdziałania marnowaniu żywności. Ponadto, system zarządzania kryzysowego został zreformowany i ukierunkowany na kwestie zarządzania rezerwami żywności na wypadek nieurodzaju oraz zasilania w energię na wypadek blackoutów.” Powyższy fragment należy uzupełnić o priorytetyzację rolnictwa roślinnego oraz	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Priorytetyzacja produkcji roślinnej nie powinna być elementem każdego scenariusza, ponieważ byłoby to sprzeczne z przyjętą metodyką prac i zestawem uwarunkowań zewnętrznych - innych dla każdego scenariusza - np. w kontekście możliwości technologicznych państwa czy otwartości społeczeństwa na zmiany.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji. Należy również zauważyć, że wskazane powyżej rozwiązania, uzupełnione o priorytetyzację roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji, powinny być elementem każdego scenariusza rozwoju ze względu na bezpieczeństwo żywnościowe oraz pilną potrzebę przeciwdziałania zmianom klimatu.			
406	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	61	Komentarz do fragmentu: „prowadzenie działań w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego”. Sugerujemy doprecyzowanie tego punktu o dopisek „poprzez dywersyfikację źródeł białka i zwiększenie produkcji roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji”.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Odniesienia do dywersyfikacji źródeł białka dodano w zał. 2 do KRK.
407	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	14	Komentarz do fragmentu: „Systemowo wspiera rozwój istniejących potencjałów technologicznych i tworzy nowe. Polskie marki terytorialne w dziedzinie zdrowej żywności, zielonych technologii czy innowacji cyfrowych są globalnie rozpoznawalne i dochodowe. Ich promocja na świecie stanowi jeden z kluczowych aspektów polityki zagranicznej państwa”. Proponujemy w obszarze żywności uwzględnienie również innowacji w obszarze alternatywnych źródeł białka, w tym w szczególności białka pochodzenia roślinnego. Polska powinna rozwijać się w kierunku innowacji w obszarze roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji z kilku kluczowych powodów: 1) Zrównoważony rozwój i ochrona środowiska: - Mniejsze zużycie zasobów: Produkcja białka roślinnego zużywa mniej wody i energii w porównaniu do produkcji białka zwierzęcego. W Polsce, gdzie rolnictwo jest znaczącym sektorem, przejście na roślinne źródła białka może pomóc w ograniczeniu negatywnego wpływu na środowisko. - Redukcja emisji gazów cieplarnianych: Produkcja mięsa jest jednym z głównych źródeł emisji gazów cieplarnianych. Rozwój roślinnych alternatyw może przyczynić się do zmniejszenia emisji, wspierając globalne cele klimatyczne. 2) Zdrowie publiczne: - Korzyści zdrowotne: O zaletach takiego sposobu odżywiania wspomina Narodowe Centrum Edukacji Żywnościowej: „Dieta roślinna może przynieść wiele korzyści dla zdrowia m.in. zmniejszać ryzyko wystąpienia chorób układu krążenia, cukrzycy typu 2, niektórych nowotworów, a także poprawiać parametry lipidowe i obniżyć ciśnienie tętnicze krwi”. Należy również przytoczyć najnowsze zalecenia Narodowego Centrum Edukacji Żywnościowej: „Wiele wyników badań przemawia za korzystnym dla zdrowia oddziaływaniem diety opartej w znacznym stopniu na produktach pochodzenia roślinnego. Zgodnie z wynikami badań Międzynarodowej Agencji ds. Badań nad Rakiem (International Agency for Research on Cancer – IARC) większe, niż zalecane, spożycie mięsa czerwonego i przetworzonych produktów mięsnych, zwiększa zachorowanie na niektóre nowotwory. Wyniki badań wykazują, że ryzyko przedwczesnego zgonu zarówno z powodu	środowisko	Uwaga uwzględniona	Do słownika w dokumencie dodano pojęcie diety planetarna konsumujące dużą część tej uwagi oraz uzupełniono o to sformułowanie syntezy scenariusza 3. Ponadto odniesienia do diety roślinnej znajdują się w syntezie scenariusza 3., uzupełniono załącznik 2.: w scenariuszu 2 (odnośnie żywności komórkowej) oraz w scenariuszu 3, dodano zapisy odnoszące się do diety planetarnej i ograniczenia spożycia produktów odzwierzęcych oraz scenariusz 4 odnośnie badań nad białkami roślinnymi.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				nowotworów jak i chorób układu sercowo-naczyniowego rośnie wraz z ilością przetworzonego mięsa w diecie. Zaleca się ograniczenie mięsa czerwonego i przetworów mięsnych do 500 g w tygodniu na rzecz mięsa drobiowego, ryb, nasion roślin strączkowych i jaj. Dobrym dla zdrowia i środowiska zamiennikiem mięsa, bogatym w białko, są rośliny strączkowe (groch, fasola, soczewica, bób, soja) oraz orzechy”. 3) Ekonomiczne korzyści: - Nowe rynki i możliwości eksportowe: Polska może stać się liderem w produkcji roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji, co otworzy nowe rynki eksportowe. Popyt na roślinne produkty białkowe rośnie na całym świecie. Według raportu Boston Consulting Group (BCG) i Blue Horizon Corporation (BHC), rynek alternatywnych produktów mięsnych, jajecznych, mlecznych i owoców morza osiągnie wartość co najmniej 290 miliardów dolarów do 2035 roku. - Tworzenie nowych miejsc pracy: Innowacje w przemyśle spożywczym mogą stworzyć nowe miejsca pracy i przyczynić się do rozwoju gospodarki. 4) Wsparcie dla rolników: - Dywersyfikacja upraw: Rolnicy mogą korzystać z różnorodności upraw, przechodząc na rośliny bogate w białko, takie jak soja, groch, soczewica. To może zwiększyć ich stabilność finansową i odporność na zmiany rynkowe oraz wesprzeć adaptację do zmieniających się warunków klimatycznych. W celu osiągnięcia maksymalnych korzyści środowiskowych i efektywności produkcji należy priorytetyzować uprawę roślin strączkowych z przeznaczeniem na konsumpcję. 5) Zaspokojenie rosnącego popytu: - Zmiany preferencji konsumentów - Trendy globalne Podsumowując, rozwój innowacji w obszarze roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji przyniesie korzyści zarówno dla środowiska, zdrowia publicznego, jak i gospodarki. Inwestowanie w ten sektor to strategiczny krok, który może przynieść długoterminowe, pozytywne efekty.			
408	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	35	Komentarz do fragmentu: „Troska o jakość środowiska i jego zasoby wymaga: wprowadzenia bardziej świadomej produkcji i konsumpcji pozwalającej na refleksję nad spiralą wzrostu, ograniczenia sztucznego kreowania popytu na dobra i usługi oraz odwrócenia obecnego trendu (patrz Mapa 8). Potrzebne jest ambitniejsze ograniczenie marnotrawienia zasobów w gospodarce i gospodarstwach domowych, a zatem wprowadzenie gospodarki umiaru”. Fragment ten należy poszerzyć o kwestie związane z produkcją żywności. Powinno się podkreślić potrzebę priorytetyzacji produkcji roślinnej, w tym roślinnych źródeł białka. Pod uwagę należy wziąć także fakt, że gospodarka umiaru wymaga wdrożenia zmian systemowych, a nie jedynie skupiania się na odpowiedzialności indywidualnych konsumentów. Do takich działań mogą należeć subwencje dla zrównoważonych praktyk, edukacja ekologiczna i kampanie społeczne, system znakowania produktów oraz wdrażanie zrównoważonych innowacji.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
409	Stowarzyszenie Fala Renowacji	KRK	18	Wprowadzono także system poręczeń dla modernizacji energetycznej budynków dla indywidualnych działań promując jednocześnie kompleksową modernizację i zrealizowano w pełni wymogi zrewidowanej w 2024 r. dyrektywy dot. certyfikacji energetycznej budynków. Dążono,	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Wprowadzono uzupełnienia dot. kompleksowej modernizacji budynków.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				by do końca lat 40. XXI w. doprowadzić zdecydowaną większość budynków w Polsce do stanu, w którym spełniają standard niemal zeroenergetyczny. Co więcej, wprowadzono dedykowany system wsparcia ukierunkowanego na rozwój potencjałów wewnętrznych samorządów m.in. w zakresie wsparcia informacyjnego mieszkańców (np. W formule one-stop-shop) Przyjęto w tym celu odpowiednie przepisy oraz wprowadzono rozwiązania finansowe wzmacniające zwłaszcza słabsze samorzady.			
410	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	64	Dodaje się definicje: 1) "Dobrostan zwierząt - stan zdrowia fizycznego i psychicznego, w którym zaspokojone są wszelkie podstawowe potrzeby zwierząt." 2) "Ferma przemysłowa" - przedsięwzięcie związane z hodowlą lub chowem zwierząt, mogące znacząco oddziaływać na środowisko".	środowisko	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga ma zbyt szczegółowy charakter.
411	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	13	Komentarz do fragmentu "Edukacja stanowi odpowiedź na wyzwania współczesności, oczekiwania społeczeństwa i indywidualne aspiracje. Z jednej strony koncentruje się na nabywaniu przez uczących się umiejętności potrzebnych gospodarce, w tym umiejętności uniwersalnych, dzięki którym społeczeństwo będzie w stanie stale adaptować się do zmian, a z drugiej motywuje do rozwoju indywidualnych talentów i uczenia się przez całe życie. Pełni również ważną funkcję podnoszenia świadomości społecznej, by wspierać mieszkańców kraju w adaptacji do dynamicznych zmian. Jej rozwój oparty jest na nowych technologiach i metodach umożliwiających większą personalizację ścieżek uczenia się i nauczania oraz bieżącą weryfikację wiedzy i umiejętności." Edukacja powinna wspierać również zrównoważony styl życia, w tym dietę planetarną i ograniczanie produktów odzwierzęcych oraz zwiększanie wiedzy na temat zbilansowanej diety roślinnej. Jest to istotne z kilku powodów: 1. Ochrona środowiska: Produkcja żywności roślinnej zazwyczaj wymaga mniej zasobów naturalnych, takich jak woda i energia, oraz generuje mniej gazów cieplarnianych w porównaniu do produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego. Hodowla zwierząt na mięso przyczynia się do wycinania lasów, erozji gleby i zanieczyszczenia wód, co negatywnie wpływa na środowisko. 2. Zrównoważone rolnictwo: Uprawa roślin może być bardziej zrównoważona niż hodowla zwierząt, ponieważ pozwala na efektywniejsze wykorzystanie gruntów rolnych. Różnorodność upraw roślinnych sprzyja bioróżnorodności i zdrowiu ekosystemów. 3. Oszczędność zasobów: Produkcja roślinna jest bardziej efektywna pod względem wykorzystania ziemi i wody. Na przykład, aby wyprodukować 1 kg wołowiny, potrzeba znacznie więcej wody i paszy niż do wyprodukowania 1 kg roślinnych źródeł białka. 4. Zdrowie publiczne: Zbilansowana dieta roślinna jest często związana z lepszym stanem zdrowia, mniejszym ryzykiem chorób serca, nadciśnienia, cukrzycy typu 2 i otyłości. Promowanie diety roślinnej może więc przyczynić się do poprawy zdrowia publicznego i obniżenia kosztów opieki zdrowotnej. 5. Etyka i dobrostan zwierząt: Dieta roślinna wiąże się z mniejszym cierpieniem zwierząt, co ma znaczenie w dbaniu o dobrostan zwierząt. 6. Ekonomia i bezpieczeństwo żywnościowe: Przejście na dietę roślinną może przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego na świecie. Produkcja roślinna może dostarczyć więcej kalorii na hektar w porównaniu do produkcji zwierzęcej, co jest kluczowe w	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Odniesienia dotyczące diety roślinnej znajdują się w opisie jednego ze scenariuszy.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				kontekście rosnącej populacji globalnej. 7. Świadomość konsumenta: Edukacja na temat diety roślinnej pozwala konsumentom podejmować świadome decyzje żywieniowe, które są zgodne z ich wartościami ekologicznymi, zdrowotnymi i etycznymi. Włączenie wiedzy o diecie roślinnej do edukacji o zrównoważonym stylu życia zwiększa świadomość obywateli i pomaga zrozumieć, jak ich wybory żywieniowe wpływają na planetę i ich własne zdrowie, co jest kluczowym elementem dążenia do bardziej zrównoważonej przyszłości.			
412	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	26	Komentarz do fragmentu: "Jeśli przyszłość obecnych i następnych pokoleń ma być przynajmniej akceptowalna, umiejętność dbania o zdrowie, zasoby, środowisko naturalne, i przestrzeń, jak również wiedza na ten temat, powinny być przekazywane dzieciom od najmłodszych lat. Chodzi tu o stałe podwyższanie wrażliwości ekologicznej, aby urzeczywistnić gospodarkę umiaru opartą m.in. na ograniczaniu nadmiernej konsumpcji, zmniejszaniu śladu węglowego, proklimatycznych postawach, zrównoważonym chowie zwierząt, niemarnowaniu żywności, zmianie nawyków żywieniowych czy szerszym wykorzystywaniu produktów lokalnych (patrz wyzwanie Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne i klimat)." W ramach gospodarki umiaru należy również uwzględnić ograniczanie spożycia produktów odzwierzęcych, priorytetyzację roślinnej żywności, w tym roślinnych źródeł białka. "Zrównoważony chów zwierząt" powinien zostać doprecyzowany jako „zrównoważony chów zwierząt o wysokim dobrostanie”.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
413	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	15	Komentarz do fragmentu: "Bezpieczeństwo żywnościowe jest zapewnione przez żywotne gospodarstwa rolne. Zmniejszona została presja na gleby i wody, a ich wysoka jakość jest świadomie i odpowiedzialnie chroniona." Osiągnięcie zamierzonego efektu będzie możliwe jedynie z uwzględnieniem dywersyfikacji źródeł białka i zwiększeniem znaczenia roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji w polskim rolnictwie. Proponujemy uwzględnić to w powyższym fragmencie. Roślinne źródła białka i ich dywersyfikacja są kluczowe dla bezpieczeństwa żywnościowego z kilku powodów, m.in: Zmniejszenie obciążenia środowiska: Produkcja białka zwierzęcego wiąże się z wysokim zużyciem zasobów naturalnych, takich jak woda i ziemia, oraz emisją gazów cieplarnianych. Przejście na roślinne źródła białka może znacznie zmniejszyć te negatywne efekty. Na przykład, produkcja mięsa przyczynia się do wylesiania i degradacji gleby, podczas gdy uprawy roślinne mogą być bardziej zrównoważone i mniej destrukcyjne dla środowiska (The Good Food Institute) (FAIRR Initiative). Wzmocnienie odporności systemu żywnościowego: Dywersyfikacja źródeł białka może uczynić system żywnościowy bardziej odpornym na zakłócenia, takie jak zmiany klimatyczne, pandemie czy konflikty. Roślinne źródła białka mogą być bardziej stabilne i dostępne w trudnych warunkach, co pomaga zabezpieczyć dostawy żywności na całym świecie (The Good Food Institute) (foodnavigator.com). Poprawa zdrowia publicznego: Dieta oparta na roślinach jest często zdrowsza, zmniejszając ryzyko chorób takich jak otyłość, choroby serca i cukrzyca. Włączenie większej ilości białka roślinnego do diety może przyczynić się do poprawy zdrowia populacji i obniżenia kosztów opieki zdrowotnej (New Food Magazine).	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Odpowiednie uzupełnienia zostały zawarte w scenariuszach. Wprowadzone zmiany nie mogą jednak naruszać ram scenariuszy oraz muszą zapewnić równowagę poruszanych tematów (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, geopolitycznych czy przestrzennych)

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
414	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	47	Komentarz do fragmentu: "Dla dostosowywania rolnictwa do zmian klimatu i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego poprzez ograniczenie strat w rolnictwie, które już teraz są wysokie (patrz Mapa 18), konieczne jest wdrożenie kompleksowej ochrony ekosystemów naturalnych i różnorodności biologicznej. Należy dążyć do tego poprzez dostosowanie rodzajów upraw, rozwój systemów monitoringu i wczesnego ostrzegania, zapewnienie odpowiednich systemów magazynowania żywności i sprawności infrastruktury rolno-spożywczej w przypadku klęsk żywiołowych jak również dostępu do wody, w tym do wody odpowiedniej jakości" W tym aspekcie ważna jest również dywersyfikacja źródeł białka i zwiększenie jego roślinnych źródeł. Zwiększenie produkcji roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji jest ważne dla dostosowywania rolnictwa do zmian klimatu i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego z kilku kluczowych powodów: 1. Mniejszy ślad węglowy: Produkcja roślinnych źródeł białka generuje znacznie mniej emisji gazów cieplarnianych w porównaniu do hodowli zwierząt. Redukcja emisji jest kluczowa w walce ze zmianami klimatycznymi. 2. Efektywność zasobów: Uprawa roślin białkowych, takich jak soja, groch czy soczewica, jest bardziej efektywna pod względem zużycia wody i gruntów niż produkcja mięsa. 3. Ochrona bioróżnorodności: Zmniejszenie intensywności hodowli zwierząt pozwala na ochronę naturalnych ekosystemów i zmniejsza presję na dziką przyrodę. Monokultury i intensywna hodowla zwierząt często prowadzą do degradacji środowiska, wyczerpywania gleby i zanieczyszczenia wód. 4. Bezpieczeństwo żywnościowe: Dywersyfikacja źródeł białka zmniejsza podatność na kryzysy i przerwane łańcuchy dostaw. Roślinne źródła białka mogą być produkowane lokalnie, co zmniejsza zależność od globalnych rynków żywnościowych i zwiększa bezpieczeństwo żywnościowe. Rośliny białkowe mogą być również przechowywane dłużej niż produkty zwierzęce, co zmniejsza ryzyko strat żywnościowych. 5. Korzyści zdrowotne: Dieta oparta na roślinach jest często zdrowsza i może przyczynić się do zmniejszenia zachorowań na choroby związane z dietą, takie jak choroby serca, cukrzyca czy otyłość. Dodatkowo "wdrożenie kompleksowej ochrony ekosystemów naturalnych i różnorodności biologicznej" powinno uwzględniać zmniejszenie oddziaływania hodowli przemysłowych na środowisko i zwiększanie dobrostanu zwierząt.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
415	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	20	Komentarz do fragmentu: "Kwestia bezpieczeństwa żywnościowego nabrała szczególnego znaczenia. Zainicjowano programy przeciwdziałania marnowaniu żywności. Wspierano rozwój rolnictwa regeneratywnego. Wdrożono programy służące oszczędzaniu i retencji wody. Zainicjowano programy przeciwdziałania marnowaniu żywności. Ponadto, system zarządzania kryzysowego został zreformowany i ukierunkowany na kwestie zarządzania rezerwami żywności na wypadek nieurodzaju oraz zasilania w energię na wypadek blackoutów." Powyższy fragment należy uzupełnić o priorytetyzację rolnictwa roślinnego, roślinnych źródeł białka oraz dobrostanu zwierząt. Należy również zauważyć, że wskazane powyżej rozwiązania powinny być elementem każdego scenariusza rozwoju ze względu na	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Priorytetyzacja produkcji roślinnej nie powinna być elementem każdego scenariusza, ponieważ byłoby to sprzeczne z przyjętą metodyką prac i zestawem uwarunkowań zewnętrznych - innych dla każdego scenariusza - np. w kontekście możliwości technologicznych państwa czy otwartości społeczeństwa na zmiany.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				bezpieczeństwo żywnościowe, potrzebę przeciwdziałania zmianom klimatu oraz zwiększanie jakości żywności i dobrostanu zwierząt.			
416	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	14	Komentarz do fragmentu: "Polskie marki terytorialne w dziedzinie zdrowej żywności, zielonych technologii czy innowacji cyfrowych są globalnie rozpoznawalne i dochodowe." Należy zauważyć, że obecnie polskie rolnictwo nie jest konkurencyjne międzynarodowo pod względem rolnictwa ekologicznego czy hodowli zwierząt z wyższym dobrostanem. W Polsce areal gospodarstw ekologicznych stanowi około 5% całkowitej powierzchni użytków rolnych (ecoekonomia.pl) (Podosłonami). To stosunkowo niski odsetek w porównaniu do niektórych krajów europejskich, które osiągnęły znacznie wyższy udział rolnictwa ekologicznego w ich ogólnej powierzchni rolniczej. Dla porównania, w Unii Europejskiej średni udział powierzchni przeznaczonej na rolnictwo ekologiczne wynosi 10,4% (European Commission) (The Organic Research Centre). Austria jest liderem wśród krajów UE, gdzie 27,5% powierzchni rolniczej jest wykorzystywane do upraw ekologicznych. Inne kraje o wysokim udziale rolnictwa ekologicznego to Szwecja (20%) oraz Estonia (23%) (European Commission) (European Commission). Kraje spoza UE, takie jak Liechtenstein, osiągnęły jeszcze wyższe wskaźniki, z 43% powierzchni rolniczej przeznaczonej na uprawy ekologiczne (The Organic Research Centre). Polska znajduje się poniżej średniej unijnej, a przedstawione w dokumencie strategie powinny być poparte propozycją strategii i konkretnych działań, które przybliżą Polskę do bycia liderem w obszarze zdrowej żywności. Podobnie kształtuje się kwestia hodowli charakteryzującej się wyższym dobrostanem. Przykładowo, w kwestii rezygnacji z chowu klatkowego Polska nadal pozostaje za krajami takimi jak Czechy, Dania, Holandia i Słowacja, które mają już wprowadzone lub planowane pełne zakazy chowu klatkowego kur niosek. W tym obszarze również należy przedstawić konkretne działania, które umożliwią realizację przedstawionej w dokumencie wizji.	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Zaproponowane zapisy mają zbyt szczegółowy charakter w stosunku do zakresu strategicznego dokumentu długookresowego. Jednocześnie dodano zapis do fragmentu wizji oraz uzupełnienia w innych częściach dokumentu, wskazując na konieczność zapewnienia dobrostanu zwierząt. Jednakże w syntezie scenariusza 4 zapisano, efektywniejsze wykorzystanie użytków rolnych pod kątem diety roślinnej. Ponadto rolnictwo ekologiczne jest tylko jednym z możliwych wariantów produkcji rolnej, w wyzwaniu drugim w części Ochrona Kapitału naturalnego znajdują się zapisy dotyczące rolnictwa zrównoważonego i regeneratywnego.
417	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	20	Komentarz do fragmentu: "Ponadto, w sytuacji niedoborów, potrzeby skracania łańcuchów dostaw oraz konieczności zaspokajania lokalnych potrzeb, państwo zaczęło odgrywać coraz większą rolę w gospodarce. Wzmocniono wsparcie dla polskich firm, m.in. tych z sektora innowacji." Wsparcie dla polskich rolników w obszarze innowacji powinno zostać rozszerzone o innowacje w zakresie produkcji roślinnych źródeł białka i roślinnych alternatyw produktów odzwierzęcych. Rozwój sektora roślinnych źródeł białka przyczynia się do tworzenia innowacyjnych rozwiązań społeczno-gospodarczych, zwiększa wartość dodaną gospodarki i podnosi jej konkurencyjność na arenie międzynarodowej. Produkcja roślinnych alternatyw dla produktów odzwierzęcych ma znaczący pozytywny wpływ na środowisko. Zastąpienie produktów odzwierzęcych roślinnymi może zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych o 90%, a także obniżyć zużycie ziemi i wody o 99%. To sprawia, że alternatywne źródła białka są jednym z najskuteczniejszych sposobów łagodzenia zmian klimatycznych (RoślinnieJemy). Dodatkowo, wspieranie tej produkcji przyczynia się do poprawy zdrowia publicznego i różnorodności biologicznej. Produkcja roślinnych produktów białkowych jest bardziej zrównoważona i mniej obciążająca dla ekosystemów, co pomaga w ochronie zasobów naturalnych (Gov.pl)	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				(RoślinnieJemy).Wsparcie dla rolników w zakresie produkcji roślinnych źródeł białka jest kluczowe dla zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, poprawy zdrowia publicznego oraz zwiększenia konkurencyjności gospodarki.			
418	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	61	Komentarz do fragmentu: "prowadzenie działań w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego." Sugerujemy doprecyzowanie tego punktu o dopisek "poprzez dywersyfikację źródeł białka i zwiększenie produkcji roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji"	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
419	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	14	Komentarz do fragmentu: "Systemowo wspiera rozwój istniejących potencjałów technologicznych i tworzy nowe. Polskie marki terytorialne w dziedzinie zdrowej żywności, zielonych technologii czy innowacji cyfrowych są globalnie rozpoznawalne i dochodowe. Ich promocja na świecie stanowi jeden z kluczowych aspektów polityki zagranicznej państwa." Proponujemy w obszarze żywności uwzględnienie również żywności pochodzącej z hodowli o wysokim dobrostanie oraz innowacji w obszarze roślinnych źródeł białka. Polska powinna rozwijać się w kierunku żywności pochodzącej z hodowli o wysokim dobrostanie z kilku istotnych powodów, które obejmują aspekty ekologiczne, zdrowotne, ekonomiczne oraz etyczne: 1. Zdrowie publiczne: Zwierzęta hodowane w warunkach o wysokim dobrostanie są często zdrowsze. Zmniejszone użycie antybiotyków i innych leków w takich hodowlach minimalizuje ryzyko rozwoju oporności na antybiotyki, co jest poważnym zagrożeniem dla zdrowia publicznego. 2. Dobrostan zwierząt: Podnoszenie standardów hodowli zwierząt poprawia ich dobrostan, co jest ważne z etycznego punktu widzenia. Zwierzęta hodowane w lepszych warunkach mają więcej przestrzeni, lepszy dostęp do pożywienia i wody oraz możliwość naturalnego zachowania, co redukuje ich stres i cierpienie. 3. Konsumencka świadomość: Wzrasta liczba konsumentów, którzy zwracają uwagę na dobrostan zwierząt i są gotowi płacić więcej za produkty pochodzące z takich hodowli. Rozwój tej gałęzi przemysłu odpowiada na rosnące zapotrzebowanie na etyczne i zrównoważone produkty spożywcze. Polacy wykazują coraz większe zainteresowanie produktami o wyższym dobrostanie zwierząt. Przykładowo zgodnie z badaniami, 81% Polaków uważa, że hodowla klatkowa nie zapewnia kurom odpowiednich warunków do życia, a 62,4% twierdzi, że w Polsce powinien zostać wprowadzony zakaz hodowli klatkowej kur. Ponadto, 74,2% Polaków oczekuje, że firmy będą publicznie informować o postępach w wycofywaniu jaj klatkowych. 4. Jakość produktów: Żywność pochodząca z hodowli o wysokim dobrostanie często cechuje się lepszą jakością i smakiem. Lepsze warunki życia zwierząt przekładają się na bardziej naturalny wzrost i rozwój, co wpływa na walory odżywcze i smakowe produktów. 5. Konkurencyjność na rynku: Polska, inwestując w hodowle o wysokim dobrostanie, może zyskać przewagę konkurencyjną na rynkach	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				międzynarodowych. Coraz więcej krajów i konsumentów na świecie poszukuje produktów pochodzących z etycznych i zrównoważonych źródeł. 6. Zrównoważony rozwój rolnictwa: Hodowle o wysokim dobrostanie promują bardziej zrównoważone praktyki rolnicze, które mogą być przykładem dla innych sektorów rolnictwa. Długoterminowo, takie podejście może przyczynić się do lepszego zarządzania zasobami i ochrony bioróżnorodności. 7. Regulacje i standardy: Dążenie do podniesienia standardów hodowli zwierząt może stymulować rozwój odpowiednich regulacji i certyfikacji, co zapewni większą przejrzystość i zaufanie konsumentów do produktów pochodzących z polskich hodowli. Wdrażanie i promowanie hodowli o wysokim dobrostanie w Polsce ma potencjał do przyniesienia korzyści ekologicznych, ekonomicznych, zdrowotnych i etycznych, co wpisuje się w szerszy kontekst zrównoważonego rozwoju kraju. Polska powinna również rozwijać się w kierunku innowacji w obszarze roślinnych źródeł białka. Rozwój innowacji w obszarze roślinnych źródeł białka przyniesie korzyści zarówno dla środowiska, zdrowia publicznego, jak i gospodarki. Inwestowanie w ten sektor to strategiczny krok, który może przynieść długoterminowe, pozytywne efekty dla Polski.			
420	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	35	Komentarz do fragmentu: "Troska o jakość środowiska i jego zasoby wymaga: wprowadzenia bardziej świadomej produkcji i konsumpcji pozwalającej na refleksję nad spiralą wzrostu, ograniczenia sztucznego kreowania popytu na dobra i usługi oraz odwrócenia obecnego trendu (patrz Mapa 8). Potrzebne jest ambitniejsze ograniczenie marnotrawienia zasobów w gospodarce i gospodarstwach domowych, a zatem wprowadzenie gospodarki umiaru." Fragment ten należy poszerzyć o kwestie związane z produkcją żywności. Powinno się podkreślić potrzebę ograniczania produkcji żywności odzwierzęcej oraz priorytetyzacji produkcji roślinnej, w tym roślinnych źródeł białka. Pod uwagę należy wziąć także fakt, że gospodarka umiaru wymaga wdrożenia zmian systemowych, a nie jedynie skupiania się na odpowiedzialności indywidualnych konsumentów. Do takich działań mogą należeć subwencje dla zrównoważonych praktyk, edukacja ekologiczna i kampanie społeczne, system znakowania produktów oraz wdrażanie zrównoważonych innowacji.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
421	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	61	Komentarz do fragmentu: "trwale wdrożenie do działalności przemysłowej, rolniczej i przedsiębiorców oraz transportu i budownictwa umiarkowanego korzystania z zasobów, ograniczenia presji na środowisko, w tym zwłaszcza limitowania emisji gazów cieplarnianych;" W obszarze rolnictwa należy podkreślić zwiększenie dywersyfikacji źródeł białka poprzez priorytetyzację ich roślinnych źródeł przeznaczonych do konsumpcji i zmniejszanie przemysłowej hodowli zwierząt. Przemysłowa hodowla zwierząt obciąża środowisko w kilku kluczowych aspektach: 1. Emisje gazów cieplarnianych: Hodowla zwierząt jest znaczącym źródłem metanu i podtlenku azotu, które są znacznie bardziej intensywnymi gazami cieplarnianymi niż dwutlenek węgla. 2. Zużycie zasobów: Produkcja paszy dla zwierząt hodowlanych wymaga dużych ilości ziemi, wody i energii, co prowadzi do wylesiania, wyczerpywania zasobów wodnych i degradacji	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				gleby. 3. Zanieczyszczenie: Hodowla zwierząt generuje ogromne ilości odpadów, które mogą zanieczyszczać wody gruntowe i powierzchniowe. Nadmierne używanie nawozów i pestycydów w uprawach paszowych również przyczynia się do zanieczyszczenia środowiska. 4. Utrata bioróżnorodności: Wylesianie pod pastwiska i uprawy paszowe niszczy siedliska dzikiej fauny i flory, co prowadzi do utraty bioróżnorodności. 5. Antybiotyki i choroby: Przemysłowa hodowla zwierząt często wiąże się z masowym stosowaniem antybiotyków, co prowadzi do rozwoju oporności na antybiotyki, a także ryzyka wybuchu chorób zoonotycznych.			
422	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	21	Komentarz do fragmentu: "W trosce o jakość środowiska, upowszechniono edukację ekologiczną i wzmocniono system zarządzania kryzysowego i ochrony ludności." W ramach edukacji ekologicznej należy uwzględnić także edukację w obszarze zrównoważonej żywności, diety planetarnej i zbilansowanej diety roślinnej.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona w scenariuszu: Polska w świecie przerwanych łańcuchów dostaw i niedoborów i w załączniku 2, scenariuszu 3 - wprowadzono zapisy o diecie planetarnej i zastępowaniu produktów odzwierzęcych.
423	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	38	Komentarz do fragmentu: "Ważne przy tym będzie, aby gatunki i odmiany wykorzystywane w produkcji rolnej były dostosowane do zmieniających się warunków klimatycznych (patrz wyzwanie Państwo odporne na zagrożenia) i aby chów zwierząt był prowadzony w sposób zrównoważony, zapewniający ich dobrostan." Zwiększanie dobrostanu zwierząt i minimalizowanie ich cierpienia powinno zostać określone jako priorytet.	środowisko	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Kwestia dobrostanu zwierząt jest ujęta w dokumencie w wielu miejscach, będzie także poruszona w jednym ze scenariuszy.
424	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	21	Komentarz do fragmentu: "Wprowadzono preferencje dla zielonych inwestycji, w tym tych umożliwiających większy udział OZE w systemie, i zrównoważone zamówienia publiczne." W ramach zamówień publicznych należy uwzględnić żywienie publiczne i priorytetyzację żywności roślinnej, w tym roślinnych źródeł białka oraz minimalizowanie produktów odzwierzęcych, uwzględnianie jedynie produktów odzwierzęcych charakteryzujących się wysokim dobrostanem hodowli.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
425	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	18	Komentarz do fragmentu: "Zmiany w rolnictwie koncentrowały się na zastosowaniu rozwiązań zwiększających efektywność oraz pozwalających na produkcję nowych odmian w zmieniających się warunkach klimatycznych." W powyższym fragmencie należy uwzględnić i priorytetyzować dobrostan zwierząt. Uwzględnienie dobrostanu zwierząt w kontekście rolnictwa koncentrującego się na efektywności i adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych jest kluczowe. Dobre praktyki hodowlane mogą przyczynić się do bardziej zrównoważonego i odpornego systemu rolniczego, poprawiając jednocześnie jakość produktów i efektywność ekonomiczną gospodarstw rolnych. Jest to uzasadnione z kilku powodów: 1. Zrównoważony rozwój rolnictwa: - Ochrona zasobów naturalnych: Poprawa dobrostanu zwierząt jest integralną częścią zrównoważonego rolnictwa. Dobre praktyki hodowlane, które minimalizują stres i choroby zwierząt, mogą prowadzić do bardziej	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Dodano zapisy o dobrostanie zwierząt.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				zrównoważonego wykorzystania zasobów, takich jak woda i pasza. Zwiększona efektywność produkcji poprzez lepszy dobrostan zwierząt może zmniejszyć potrzebę intensywnego stosowania zasobów naturalnych (The Good Food Institute) (foodnavigator.com). 2. Efektywność produkcji: - Zmniejszenie kosztów zdrowotnych: Poprawa dobrostanu zwierząt może prowadzić do zmniejszenia występowania chorób, co redukuje koszty związane z leczeniem oraz zwiększa wydajność produkcji (FAIRR Initiative).			
426	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	14	Komentarz do fragmentu: „Wspólny wysiłek interesariuszy rozwoju obszarów wiejskich pozwolił wprowadzić rolnictwo w nową erę – system żywnościowy jest sprawiedliwy, zdrowy, przyjazny dla środowiska oraz odporny na kryzysy, w tym związane z długofalowymi skutkami zmiany klimatu”. W powyższej wizji należy uwzględnić również wysoki dobrostan zwierząt. Proponujemy następujące brzmienie tego fragmentu: „Wspólny wysiłek interesariuszy rozwoju obszarów wiejskich pozwolił wprowadzić rolnictwo w nową erę – system żywnościowy jest sprawiedliwy, zdrowy, przyjazny dla środowiska, charakteryzuje się wysokim dobrostanem zwierząt oraz jest odporny na kryzysy, w tym związane z długofalowymi skutkami zmiany klimatu”.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Uzupełniono wizję KRK, w części Gospodarka Przyszłości, o zapis dotyczący dobrostanu zwierząt.
427	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	6	Na końcu fragmentu: Wylanianie się nowej gospodarki: Zaostrzająca się konkurencja w obszarze innowacji, Postępująca cyfryzacja gospodarki, Wzrost automatyzacji pracy i elastyczności zatrudnienia, Transformacja energetyczna, Ścieranie się globalizacji i lokalności, Transformacja rolnictwa spowodowana zmianami klimatycznymi, technologicznymi i nowymi wzorcami konsumpcji. Kropkę należy zastąpić przecinkiem i dodać wyrażenie: w których konsumenci przykładają coraz większą wagę m.in. do warunków chowu i hodowli zwierząt.	środowisko	Uwaga nieuwzględniona	Nazwy megatrendów, trendów czy wyzwań nie mogą mieć zbyt długich nazw. Przeszają wówczas być czytelne.
428	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	13	Należy dodać zdanie: Społeczeństwo w 2050 r. ma rozwiniętą na wysokim poziomie empatię do zwierząt i rozumie, że rozwój cywilizacyjny nie może odbywać się kosztem zwierząt, poprzez ich nieograniczone eksploatowanie. Państwo zapewnia programy edukacyjne, których celem jest rozwijanie wiedzy o zwierzętach i ich naturalnych potrzebach oraz o systemie prawa ochrony zwierząt.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
429	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	16	Po zdaniu: Choć jego rolniczy charakter został w dużej mierze zachowany, w wyniku wzrostu wydajności i efektywności rolnictwa, część terenów rolnych została przekształcona w obszary o innym przeznaczeniu, przyczyniając się do ochrony klimatu. Należy dodać zdanie: Chów i hodowla zwierząt nie mają w większości przemysłowego charakteru i odbywają się w warunkach zwiększonej świadomości i dbania o dobrostan zwierząt.	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	W dokumencie uwzględniono już, że krajobraz wiejski zachowuje swój rolniczy charakter, jednak ze względu na wzrost efektywności, część terenów rolnych została przekształcona, co przyczyniło się do ochrony klimatu. KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację specyficznych zagadnień, ponieważ będą one przedmiotem prac nad strategią średniookresową oraz zintegrowanymi strategiami sektorowymi. Zmiany wprowadzone do KRK, w wizji: "Wspólny wysiłek interesariuszy rozwoju obszarów wiejskich pozwolił wprowadzić rolnictwo w nową erę – system żywnościowy jest sprawiedliwy, zdrowy, przyjazny dla środowiska, zapewniający dobrostan zwierząt "

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
430	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	13	Po zdaniu: Panuje konsensus między społeczeństwem i decydentami co do potrzeby spójności społecznej oraz kluczowej roli środowiska naturalnego w procesach rozwojowych, zwłaszcza w obliczu coraz bardziej dotkliwych i nieodwracalnych skutków zmian klimatu. Należy dodać zdanie: Jesteśmy świadomi konieczności dbania o dobrostan zwierząt w chowie i hodowli co stanowi nie tylko przejaw dbania o środowisko i zdrowie publiczne ale jest wyznacznikiem wysokiego poziomu rozwoju społeczeństwa.	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Zasadniczy sens uwagi został uwzględniony poprzez dodanie sformułowanie dobrostan zwierząt do wizji, a ponadto uzupełniono o podobny zapis fragment wyzwania drugiego w części: Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego
431	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	23	Przy opracowywaniu wyzwań powinno się osobno wyodrębnić wyzwanie związane ze zmianą kierunku rozwoju hodowli zwierzęcej i przekształcaniem systemu żywnościowego. Hodowla zwierzęca nie może w nieskończoność dążyć do intensyfikacji produkcji kosztem dobrostanu zwierząt, środowiska i jakości życia ludzi. Konieczność podjęcia tego wyzwania wynika z wielu aspektów poruszonych w poprzednich uwagach. Nawiązując do założeń przedstawionych w dokumencie na stronie 23, należy wskazać w szczególności, że zmiana kierunku rozwoju hodowli zwierzęcej i przekształcenie systemu żywnościowego: 1. Mają kluczowe znaczenie dla przyszłości Polski w perspektywie do 2050 r.; 2. Wynikają z wcześniej zidentyfikowanych długookresowych trendów zachodzących na świecie, w Europie i w kraju - Coraz większa świadomość konsumentów, którzy przykładają wagę do warunków chowu i hodowli zwierząt; - Rozwój innowacji w zakresie branży produktów roślinnych i zamienników produktów odzwierzęcych, rozwój nowoczesnych technologii jak fermentacja precyzyjna czy mięso hodowane komórkowo; - Rosnąca świadomość na temat wpływu hodowli zwierząt na środowisko i zdrowie publiczne; - Dynamiczny i niczym nieograniczony rozwój hodowli przemysłowej w Polsce; - Coraz większa presja intensywnej hodowli przemysłowej na środowisko (zanieczyszczenie wód, gleb, powietrza, zanik bioróżnorodności, zmiany klimatyczne), zdrowie publiczne (choroby, epidemie i epizootie), rynek nieruchomości, budżet państwa (koszty eksternalizowane, niewielkie wpływy z podatków w stosunku do ponoszonych kosztów) - Zmiana krajobrazu wsi wynikająca z rozpowszechniania się ferm przemysłowych (depopulacja wsi, zanik małych gospodarstw rolnych, znikanie zwierząt ze wsi, uprzemysłowienie otoczenia). - Nasilające się konflikty społeczne w wyniku powstawania nowych ferm przemysłowych bez zgody lokalnych społeczności; 3. Uwzględniają możliwe trajektorie rozwoju świata i Polski w przyszłości (scenariusze); Por. uwagi nr 43 - 49 do części "Scenariusze" 4. Odnoszą się do tych zagadnień, które wymagają podjęcia działań w obszarze polityk publicznych. Biorąc to pod uwagę, w ramach wyodrębnionego wyżej wyzwania, powinno się wprowadzić następujące zmiany: a) Hodowla zwierzęca zachowująca wysoki poziom dobrostanu: odejście od systemu hodowli klatkowej wszystkich zwierząt gospodarskich, zapewnienie zwierzętom możliwości spełniania ich potrzeb gatunkowych obowiązywanie systemu oznakowania produktów pochodzenia zwierzęcego pochodzących z	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Uwaga ma wielowątkowy charakter i większość ze wskazanych tematów została uwzględniona w różnych miejscach dokumentu. Osobne wyzwanie dot. zmiany kierunków rozwoju hodowli zwierzęcej jest zbyt szczegółowe i nie wpisuje się w przyjętą strukturę dokumentu. Natomiast zapisy dotyczące dobrostanu zwierząt zostały wpisane do wizji i wyzwania 2. w części: Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego. Elementy związane z ograniczeniem produkcji odzwierzęcej zostały zapisane w załączniku 2., w scenariuszu 4. W syntezie scenariusza 3. dodano zapisy dotyczące diety planetarnej.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				hodowli o wysokim poziomie dobrostanu zwierząt. odejście od ras szybkoosnaczających kurczaków brojlerów hodowanych na mięso, całkowite odejście od hodowli zwierząt na futro w Polsce, zakaz importu do Polski i Unii Europejskiej produktów odzwierzęcych z hodowli o niższym dobrostanie niż prawne minimum dobrostanu w Unii Europejskiej. b)Rozwój hodowli zwierzęcej w zgodzie ze społeczeństwem zależenie budowy przedsięwzięć związanych z chowem lub hodowlą zwierząt, mogących znacząco oddziaływać na środowisko od obowiązywania na tym terenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Lokalizacja takich przedsięwzięć na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu nie powinna być możliwa (w art. 14 ust. 6a po pkt. 2 dodanie pkt. 3 w brzmieniu: "3) przedsięwzięcia związanego z hodowlą lub chowem zwierząt, mogącego znacząco oddziaływać na środowisko"). Wprowadzenie, w oparciu o rzetelne badania naukowe i fachową wiedzę, minimalnych odległości od zabudowań, w jakich fermy przemysłowe mogą być budowane (ustawa odległościowa). c)Hodowla zwierzęca przyjazna środowisku i zdrowiu ludzi. Egzekwowanie wymogów ochrony środowiska od podmiotów prowadzących działalność znacząco oddziałującą na środowisko. Rozliczanie podmiotów prowadzących hodowlę przemysłową z kosztów eksternalizowanych, które generują fermy d)Innowacyjne rolnictwo Wsparcie rozwoju roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji i nowoczesnych technologii Wsparcie produkcji roślinnych zamienników produktów odzwierzęcych			
432	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	17	Scenariusze powinny uwzględniać konsekwencje kontynuacji obecnego trendu, jakim jest dynamiczny i niczym nieograniczony rozwój hodowli przemysłowej w Polsce. Do prawdopodobnych konsekwencji kontynuacji tego trendu, które powinny być uwzględnione w scenariuszach, należy zaliczyć: - Degradację środowiska naturalnego i zmiany klimatu - Kupiec J., Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej – analiza raportu, 2022 r. - Prezentacja dr inż. J. Kupca "Środowiskowe problemy funkcjonowania ferm wielkoprzemysłowych" przedstawiona podczas debaty 26.09.2019 r. „Przyszłość polskiego rolnictwa. Obecne problemy i perspektywy rozwoju” - Materiały z konferencji „Polskie społeczeństwo w obliczu ekspansji ferm wielkoprzemysłowych”, 9 kwietnia 2018: 1) Prezentacja Danuty Makowskiej, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku - Czy ferma zwierząt gospodarskich może być bezpieczna dla ludzi i środowiska?; 2) Prezentacja P. Kwiatkowskiego - Wpływ ferm przemysłowych na środowisko. Co pokazują, a co przemilczają raporty o oddziaływaniu na środowisko? - Epidemie i zoonozy - A. Linder, B. Nadzam, D. Jamieson, K. Stilt, V. McCarthy, S. Kuchipudi, K. Smith, J. Salzman, Animal Markets and Zoonotic Disease Risk A Global Synthesis of a 15 Country Study, Brooks McCormick Jr. Animal Law & Policy Program at Harvard Law School and Center for Environmental & Animal Protection at New York University, 2024. - Urbański J., Fermy przemysłowe a zagrożenie epidemiczne i epizootyczne – analiza społeczno-	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Dodano zapisy odnoszące się do dobrostanu zwierząt w dokumencie głównym: - Wspólny wysiłek interesariuszy rozwoju obszarów wiejskich pozwolił wprowadzić rolnictwo w nową erę – system żywnościowy jest sprawiedliwy, zdrowy, przyjazny dla środowiska, zapewniający dobrostan zwierząt ... - Nowe technologie powinny wspierać również ochronę środowiska i dobrostan zwierząt. Dodano także zapisy w załączniku 2 w scenariuszu 3: - Ważnym elementem było też wdrożenie rozwiązań odpowiedzialności za korzystanie ze środowiska, w tym zapewnienie odpowiedniego wymiaru i egzekucji zasady „zanieczyszczający płaci”, także w odniesieniu do przemysłowego chowu zwierząt.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				ekonomiczna, Zachodni Ośrodek Badań Społecznych i Ekonomicznych, 2022) - Choroby powstające wskutek emitowania zanieczyszczeń przez fermy - Prezentacja dr Anny Kozajdy - Emisja bakterii odzwierzęcych z ferm hodowlanych do otoczenia – aktualny stan wiedzy; - J. Kravchenko, S. H. Rhew, I. Akushevich, P. Agarwal, H. K. Lyerly, Mortality and Health Outcomes in North Carolina Communities Located in Close Proximity to Hog Concentrated Animal Feeding Operations, "Original Research" Vol. 79, Issue 5, September 01, 2018 EDT. - Zaostrzenie konfliktów społecznych - Sprzeciw społeczny wobec ferm przemysłowych, Koalicja Społeczna Stop Fermom Przemysłowym, 2021 r. - Urbański J., Stosunek mieszkańców Polski do ferm przemysłowych, Zachodni Ośrodek Badań Społecznych i Ekonomicznych, 2019 r. - Antybiotykooporność - Badanie mikrobiologiczne mięsa kurcząt na obecność antybiotykoopornych bakterii, Otwarte Klatki, 2024 - Obciążenie systemu opieki zdrowotnej ze względu na wzrost zachorowań u ludzi - J. McMahon, Animal Agriculture Costs More In Health Damage Than It Contributes To The Economy, Forbes, 2019 - Obciążenie budżetu państwa, który musi pokrywać koszty odszkodowań dla hodowców zmagających się z epidemiami w stadach zwierząt hodowlanych, koszty na służbę zdrowia, koszty na odwracanie negatywnych skutków działania ferm dla środowiska naturalnego (tzw. koszty eksternalizowane), - J. Urbański, Fermy przemysłowe a zagrożenie epidemiczne i epizootyczne – analiza społeczno-ekonomiczna, s. 72: "ASF i HPAI (struktura wydatków za 2020 i 2021 rok na Wykresie 12) mają one tendencję wzrostową, a w 2021 roku wydano na te cele rekordową sumę ponad 1,1 mld zł." - Wyludnianie się terenów wiejskich sąsiadujących z zagłębiami ferm i skutkujące tym braki w budżetach gmin, do których nie wpływają podatki od mieszkańców (właściciele ferm przemysłowych nie zasilają budżetu gmin w których funkcjonują ich fermy, płacą tylko podatek rolny). - Opinia o wpływie lokalizacji ferm kurzych na lokalny rynek nieruchomości z 19.03.2024 r. Jeżeli rola hodowli przemysłowej zwierząt w polskim systemie żywnościowym będzie rosła, to Koncepcja Rozwoju Kraju musi uwzględnić konsekwencje tego trendu i rozważyć możliwe scenariusze zaadresowania przez państwo problemów, jakie wskutek tego powstaną (przykładowe zostały wymienione powyżej).			
433	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	38	Uwaga do fragmentu: "(...) konieczne jest upowszechnienie rolnictwa zrównoważonego i regeneratywnego gwarantującego bezpieczeństwo żywnościowe. Produkcja zdrowej, odżywczej, bezpiecznej do spożycia żywności w odpowiedniej ilości powinna być zorientowana na odtwarzanie i podtrzymanie potencjału przyrodniczego przy równoczesnym zachowaniu opłacalności produkcji rolniczej. Warunkiem utrzymania bezpieczeństwa żywnościowego są gospodarstwa rodzinne prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa zrównoważonego. W dalszym ciągu powinny funkcjonować małe i średnie gospodarstwa stanowiące obecnie większość krajowego sektora rolnego." Należy zwrócić uwagę, że choć małe i średnie	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Upowszechnienie oznacza również zwiększenie. Nie jest możliwe obecnie odejście od systemu hodowli przemysłowej.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				gospodarstwa stanowią większość sektora rolnego, to nie odpowiadają one za większość jego produkcji, która odbywa się w ramach rolnictwa przemysłowego. Rolnictwo przemysłowe, w szczególności w zakresie hodowli zwierzęcej, jest zagrożeniem dla środowiska, klimatu, bioróżnorodności, ekoturystyki, nie zapewnia dobrostanu zwierząt i jest na przeciwnym biegunie w stosunku do rolnictwa zrównoważonego i regeneratywnego, które jest tutaj postulowane. Dążąc do przekształcenia polskiego rolnictwa w zrównoważone i regeneratywne, należy zatem podjąć szczególnie zdecydowane kroki w zakresie ograniczenia stale rosnącej roli hodowli przemysłowej. W związku z tym, w powyższym fragmencie, po wyrażeniu "konieczne jest" skreśla się słowo "upowszechnienie", a dodaje wyrażenie "odejście od systemu hodowli przemysłowej na rzecz upowszechniania".			
434	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	38	Uwaga do fragmentu: "Filarem utrzymania procesów przyrodniczych niezbędnych dla funkcjonowania człowieka i gospodarki, a zatem wzmacniania kapitału naturalnego, jest kształtowanie spójnej sieci błękitno-zielonej infrastruktury, w tym trwała ochrona obszarów cennych przyrodniczo, szczególnie ekosystemów wodnych i leśnych. Poziom tych ostatnich ulega nieznacznej poprawie (patrz Wykres 4 i Mapa 11). Konieczne jest skuteczne zabezpieczenie terenów otwartych oraz wspieranie społeczności lokalnych zamieszkujących obszary chronione, tak by wzmacniać ich zaangażowania w ochronę przyrody przy jednoczesnym umożliwieniu funkcjonowania na tych terenach." Aktualnie na obszarach chronionych takich, jak np. Natura 2000 funkcjonują fermy przemysłowe i społeczność lokalna nie jest w żaden sposób wspierana w walce przeciwko temu zjawisku (np. powiat żuromiński, ferma w gminie Kuczbork-Osada położona jest na terenie Zieluńsko-Rzęgnowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, 100 kurników przemysłowych w gminie Brudnice znajduje się na obszarze Natura 2000 i na Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Wkry i Mławki).	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniokresowymi (średniokresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
435	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	14	Uwaga do fragmentu: "Wspólny wysiłek interesariuszy rozwoju obszarów wiejskich pozwolił wprowadzić rolnictwo w nową erę – system żywnościowy jest sprawiedliwy, zdrowy, przyjazny dla środowiska oraz odporny na kryzysy, w tym związane z długofalowymi skutkami zmiany klimatu." Wprowadzenie rolnictwa w nową erę powinno również wiązać się z wysokim poziomem dobrostanu zwierząt. Powinno to zostać zrealizowane poprzez: - odejście od systemu hodowli klatkowej wszystkich zwierząt gospodarskich, - zapewnienie zwierzętom możliwości spełniania ich potrzeb gatunkowych, - obowiązywanie systemu oznakowania produktów pochodzenia zwierzęcego pochodzących z hodowli o wysokim poziomie dobrostanu zwierząt, - odejście od ras szybko rosnących kurczaków brojlerów hodowanych na mięso, - całkowite odejście od hodowli zwierząt na futro w Polsce, - zakaz importu do Polski i Unii Europejskiej produktów odzwierzęcych z hodowli o niższym dobrostanie niż prawne minimum dobrostanu w Unii Europejskiej. Wysoki poziom dobrostanu zwierząt pozwoli na	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Zaproponowane zapisy mają zbyt szczegółowy charakter w stosunku do zakresu strategicznego dokumentu długookresowego. Dodano natomiast ogólny zapis do fragmentu wizji oraz uzupełnienia w innych częściach dokumentu, wskazując na konieczność kwestii dobrostanu zwierząt.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				rozwiązanie problemu antybiotykooporności w systemie hodowli zwierząt, co jest koniecznością w przypadku dążenia do stworzenia systemu żywnościowego, który jest sprawiedliwy, zdrowy, przyjazny dla środowiska oraz odporny na kryzysy. Dlatego po wskazanym fragmencie należy dodać: Rolnictwo zapewnia wysoki poziom dobrostanu zwierząt, poprzez odejście od systemu hodowli klatkowej wszystkich zwierząt gospodarskich, zapewnienie zwierzętom możliwości spełniania ich potrzeb gatunkowych oraz obowiązywanie systemu oznakowania produktów pochodzenia zwierzęcego pochodzących z hodowli o wysokim poziomie dobrostanu zwierząt. Wszyscy hodowcy zajmujący się hodowlą kur na mięso spełniają normy ECC (European Chicken Commitment). Wysoki poziom dobrostanu zwierząt pozwolił na rozwiązanie problemu antybiotykooporności w systemie hodowli zwierząt. W Polsce nie funkcjonują już żadne hodowle zwierząt na futro.			
436	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	15	Uwaga do fragmentu: Dzięki wykorzystaniu nowych technologii w energetyce, transporcie i budownictwie oraz uczynieniu zrównoważonej mobilności w miastach priorytetem, jakość powietrza w Polsce jest wysoka. W dążeniu do wysokiej jakości powietrza dużym utrudnieniem jest rozwijająca się hodowla przemysłowa. Fermy przemysłowe emitują wiele związków i substancji negatywnie wpływających na jakość życia i zdrowie ludzi a także środowisko naturalne i zmiany klimatu, takich jak: amoniak (NH₃), siarkowodor (H₂S), pył PM10, metan (CH₄), tlenek azotu (NO_x), podtlenek azotu (N₂O), lotne związki organiczne (LZO), lotne związki organiczne niemietanowe (pol. NMLZO, ang. NMVOC), kurz (Kupiec J., Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej – analiza raportu, 2022 r.). Działalność ferm wiąże się z powstawaniem odorów, w tym powszechnie kojarzonego z hodowlą zwierząt amoniaku. W Polsce rolnictwo należy do głównych źródeł emisji amoniaku i odpowiada za 94% emisji tego zanieczyszczenia, z czego zdecydowaną większość stanowi gospodarka odchodami zwierzęcymi (Ministerstwo Klimatu 2020). Co więcej, naukowcy sugerują, że w sąsiedztwie gospodarstw powstaje aż 168 różnych związków wyczuwalnych przez ludzki węch (O'Neill, Phillips, 1992). Inne związki zapachowe to np. tiole, sulfidy, fenole, ketony, aldehydy, kwasy alifatyczne, estry, heterocykliczne związki zawierające siarkę i azot oraz alkohole alifatyczne (Tymczyna et al., 2010). Mieszanki odorów oraz pojedyncze składniki występujące w powietrzu i otoczeniu mogą wśród osób zamieszkujących tereny w pobliżu obiektów hodowlanych wywoływać znaczący dyskomfort, a w niektórych przypadkach – przy wysokich stężeniach związków chemicznych, szczególnie długim czasie ekspozycji lub częstym narażeniu – mogą prowadzić do dolegliwości chorobowych. Szczególnie narażone są osoby z grup wysokiego ryzyka, np. osoby starsze i dzieci. Więcej: Jak fermy przemysłowe wpływają na nasze życie i zdrowie. Analiza oddziaływania polskich i ukraińskich ferm przemysłowych w kontekście zagrożenia dla zdrowia publicznego, Otwarte Klatki, 2024. Troskę o jakość powietrza i działania w celu poprawy jakości powietrza dostrzec można w miastach, ale już nie w przypadku wsi, która podporządkowywana jest funkcji produkcyjnej i	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Wymienione we fragmencie sektory, zostały przedstawione w raporcie o trendach jako te powodujące największą emisję, dlatego zostały tutaj wyszczególnione. Hodowla przemysłowa jest niewątpliwie dużym emitentem gazów cieplarnianych, ale nie tak dużym jak już wymienione w tekście przykłady.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				przez to kwestia jakości powietrza na wsi schodzi na dalszy plan.			
437	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	18	Uwaga do fragmentu: Nie udało się jednak zahamować postępujących zmian klimatu. Mimo to otwartość i współpraca pozwoliła na intensyfikację działań na rzecz polepszenia stanu środowiska oraz przygotowania rozwiązań dla obszarów podatnych na skutki zmian klimatu. Pustynnienie lub problemy z zalewaniem niektórych obszarów miały w szczególności wpływ na rolnictwo i zwiększały ryzyko zachwiania bezpieczeństwa żywnościowego. Zmiany w rolnictwie koncentrowały się na zastosowaniu rozwiązań zwiększających efektywność [...]. - Działania na rzecz polepszenia stanu środowiska oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatycznych powinny uwzględniać wprowadzenie ograniczeń dla inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, takich jak fermy przemysłowe, ponieważ odgrywają one znaczącą rolę degradacji środowiska oraz pogłębianiu kryzysu klimatycznego. - Wdrażanie rozwiązań zwiększających efektywność w rolnictwie, w przypadku hodowli zwierzęcej, nie powinno odbywać się kosztem obniżania dobrostanu zwierząt hodowlanych - obecnie podnoszenie efektywności produkcji zwierzęcej odbywa się poprzez zwiększanie koncentracji zwierząt na fermach, hodowanie ras kurczaków szybkorosnących, stosowanie dużych ilości antybiotyków - to bardzo negatywnie wpływa na dobrostan zwierząt hodowlanych, wywołując u nich stres, łatwą zapadalność na choroby, wybuchy epidemii, przenoszenie antybiotykooporności na ludzi. - Urbański J. Przemysłowy chów świń. Narodziny, rozwój, kryzys, Zachodni Ośrodek Badań Społecznych i Ekonomicznych, 2020 - Raport o stanie hodowli brojlerów w Polsce, Otwarte Klatki, 2018 - Badanie mikrobiologiczne mięsa kurcząt na obecność antybiotykoopornych bakterii, Otwarte Klatki, 2024 W konsekwencji uzyskana efektywność produkcji jest pozorna, bo nie uwzględnia się szeregu negatywnych konsekwencji, takich jak np. konieczność wybicia całego stada kur zarażonych ptasią gripą, za które hodowca otrzymuje odszkodowanie, obciążając niepotrzebnie budżet państwa. Są to tzw. koszty eksternalizowane, które ponosi społeczeństwo oraz państwo i które powinny być uwzględniane przy wyznaczaniu kierunków rozwoju rolnictwa. Więcej o kosztach eksternalizowanych: Urbański J., Rozwój przemysłowej hodowli drobiu w Polsce a koszty eksternalizowane, Zachodni Ośrodek Badań Społecznych i Ekonomicznych, 2018. - Powinno się szukać nowych, innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, które minimalizują występowanie wskazanych wyżej ryzyk, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego. Dobrym kierunkiem jest tutaj inwestowanie w branżę produktów roślinnych oraz przekształcanie systemu żywnościowego w kierunku produkcji roślin przeznaczonych do spożycia przez ludzi.	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Uwaga ma charakter bardzo szczegółowy, natomiast do zapisów syntezy scenariuszy, w scenariuszu 4 dodano zapis o badaniach nad białkami roślinnymi, w kontekście większej efektywności wykorzystania użytków rolnych. Jednocześnie wątek został podniesiony w zał. 2., scenariusz 3, wskazując na rozpowszechnianie diety planetarnej i zwiększenie udziału produkcji roślinnej.
438	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	39	Uwaga do fragmentu: Zachowanie oraz przywrócenie dobrej jakości siedlisk przyrodniczych jest warunkiem koniecznym dla ochrony różnorodności biologicznej oraz zatrzymania wymierania gatunków. Konieczne jest odwrócenie spadku liczebności owadów zapylających i osiągnięcia tendencji wzrostowych ich populacji, aż do osiągnięcia zadawalającego poziomu pozwalającego na zachowanie gatunków	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				oraz zwiększenie odporności ekosystemów. Przy planowaniu strategii ochrony różnorodności biologicznej należy uwzględnić ograniczenie ekspansji ferm przemysłowych, ponieważ pełnią one dużą rolę w zaniku bioróżnorodności (np. w wyniku przedostawania się gatunków inwazyjnych takich jak norka amerykańska z tzw. ferm futerkowych do środowiska naturalnego).			roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
439	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	16	Uwaga do fragmentu: Wszystkie terytoria Polski stanowią przyjazną, bezpieczną i wygodną przestrzeń do życia. Niezależnie od miejsca, mieszkańcy mogą zaspokoić swoje racjonalne i zrównoważone potrzeby w zakresie dostępności do usług publicznych, energii, dostępu do Internetu i sieci łączności, wody, terenów zieleni i dobrej jakości środowiska. Dzięki systematycznie uzupełnianej i rozwijanej błękitno-zielonej infrastrukturze, obszary te są odporne na zmiany klimatu i sprzyjają interakcjom międzyludzkim. Coraz większa koncentracja ferm przemysłowych w różnych regionach Polski prowadzi do powstawania zagłębi fermowych, które istotnie obniżają jakość życia ludzi i czynią te regiony miejscami, w których nikt nie chce żyć ani pracować. Wybrane problemy, z jakimi muszą mierzyć się mieszkańcy terenów sąsiadujących z fermami przemysłowymi, to: Uciążliwość zapachowa infekcje, choroby i alergie wynikające z emitowanych przez fermy zanieczyszczeń degradacja środowiska naturalnego utrata miejsc rekreacji spadek wartości okolicznych nieruchomości wysokie koszty oczyszczania wody pitnej degradacja gruntów rolnych depopulacja wsi upadek małych i średnich gospodarstw wahał się i zwiększenie natężenia ruchu pojazdów ciężarowych szybsze zniszczenie nawierzchni dróg asfaltowych przebiegających przez okoliczne miejscowości Epizootie Zoonozy Więcej informacji: Kupiec J., Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej – analiza raportu, 2022 r. Mieszkańcy, w sąsiedztwie których powstają nowe fermy, organizują protesty, włączają się w postępowania administracyjne na prawach strony w celu zatrzymania budowy ferm, a gdy fermy już powstaną, tereny w okolicach ferm wyludniają się a wartości nieruchomości ulegają znacznemu spadkowi. Poniżej źródła informacji na ten temat: Opinia o wpływie lokalizacji ferm kurzych na lokalny rynek nieruchomości z 19.03.2024 r. - Sprzeciw społeczny wobec ferm przemysłowych, Koalicja Społeczna Stop Fermom Przemysłowym, 2021 r. - Urbański J., Stosunek mieszkańców Polski do ferm przemysłowych, Zachodni Ośrodek Badań Społecznych i Ekonomicznych, 2019 r.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
440	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	16	Uwaga do fragmentu: Zahamowane zostały procesy niekontrolowanej suburbanizacji oraz antropopresji na obszary cenne przyrodniczo i rolne. Hodowla przemysłowa prowadzi do degradacji środowiska naturalnego i przyczynia się do negatywnych zmian klimatycznych. Poniżej przedstawione są wybrane aspekty wpływu ferm przemysłowych na środowisko naturalne: - zanieczyszczenie wód – przenawożenie i odpływ nawozów naturalnych (głównie biogenów – azotu i fosforu) z pól do wód gruntowych oraz powierzchniowych i w rezultacie do wód Bałtyku, - eutrofizacja (przeżyźnienie) wód śródlądowych i morskich (zakwity glonów, zmniejszanie populacji cennych gatunków ryb, modyfikacja ekosystemów, utrata dennej fauny, przyducha) - zanieczyszczenia mikrobiologiczne – zagrożenie sanitarne wynikające z zawartości patogenów (np. Staphylococcus sp., fekalne streptokoki,	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Escherichia coli, wirus różyczki i pryszczycy, larwy i jaja robaków pasożytniczych) w odchodach inwentarza produkowanych przez fermę, - pośredni i drugorzędny wpływ na tworzenie kwaśnych deszczy (emisja tlenków azotu i tlenków siarki) i zwiększenie efektu cieplarnianego (emisja gazów cieplarnianych uszkadzających warstwę ozonową), - zwiększenie wrażliwości roślin uprawnych na czynniki stresowe, takie jak porywy wiatru, mróz, szkodniki i choroby - w wyniku wnoszenia dużych ilości azotu w wielu ekosystemach mogą nastąpić zaburzenia rozwoju roślin w dłuższym okresie czasu, - zakwaszenie gleby - powstaje w glebie podczas nityfikacji amonu. Ono z kolei powoduje szereg negatywnych zjawisk jak zmniejszenie zawartości próchnicy w glebie, wzrost rozpuszczalności i możliwości przemieszczania się niektórych substancji toksycznych, w tym glinu i metali ciężkich oraz zmniejszenie różnorodności i liczebności gatunków. - degradacja wód powierzchniowych i ekosystemów wodnych - pochodne amoniaku uwalnianego z odchodów wpływają niekorzystnie na funkcjonowanie ekosystemów wodnych. Więcej na ten temat: - Kupiec J., Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej – analiza raportu, 2022 r. - Materiały z konferencji „Polskie społeczeństwo w obliczu ekspansji ferm wielkoprzemysłowych”, 9 kwietnia 2018: Prezentacja P. Kwiatkowskiego - Wpływ ferm przemysłowych na środowisko. Co pokazują, a co przemilczają raporty o oddziaływaniu na środowisko?			
441	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	13	Uwagi do fragmentu: “Polska w 2050 r. jest krajem, który rozwinął swoje potencjały rozwojowe stanowiące trwałe fundamenty na przyszłość oraz miejscem, w którym chcemy żyć i pracować. Panuje konsensus między społeczeństwem i decydentami co do potrzeby spójności społecznej oraz kluczowej roli środowiska naturalnego w procesach rozwojowych, zwłaszcza w obliczu coraz bardziej dotkliwych i nieodwracalnych skutków zmian klimatu. Nowoczesna gospodarka, zarządzana w sposób społecznie i środowiskowo odpowiedzialny, tworzy dobre warunki rozwoju dla obecnych i przyszłych pokoleń. Luka demograficzna została zniwelowana.[...]” Przeszkodą w realizacji tej wizji jest rozprzestrzenianie się w Polsce hodowli przemysłowej zwierząt. Coraz większa koncentracja ferm przemysłowych w różnych regionach Polski prowadzi do powstawania zagłębi fermowych, które istotnie obniżają jakość życia ludzi i czynią te regiony miejscami, w których nikt nie chce żyć ani pracować. Poniżej źródła informacji na ten temat: -Opinia o wpływie lokalizacji ferm kurzych na lokalny rynek nieruchomości z 19.03.2024 r. - Sprzeciw społeczny wobec ferm przemysłowych, Koalicja Społeczna Stop Fermom Przemysłowym, 2021 r. - Urbański J., Stosunek mieszkańców Polski do ferm przemysłowych, Zachodni Ośrodek Badań Społecznych i Ekonomicznych, 2019 r. Hodowla przemysłowa prowadzi do degradacji środowiska naturalnego i przyczynia się do negatywnych zmian klimatycznych. - Kupiec J., Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				zapachowej – analiza raportu, 2022 r. – Prezentacja dr inż. J. Kupca “Środowiskowe problemy funkcjonowania ferm wielkoprzemysłowych” przedstawiona podczas debaty 26.09.2019 r. „Przyszłość polskiego rolnictwa. Obecne problemy i perspektywy rozwoju” Mimo konsensusu wśród naukowców, co do istotnego negatywnego wpływu ferm przemysłowych na środowisko naturalne i klimat, hodowla przemysłowa w Polsce wciąż dynamicznie się rozwija, zaś zjawiskiem powszechnym jest ignorowanie lub unikanie przez właścicieli ferm przemysłowych konieczności spełniania wymogów ochrony środowiska dla swoich przedsięwzięć, co ma miejsce przy biernym przyzwoleniu organów administracji i władz na poziomie centralnym. Inwestorzy często omijają wymogi ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, poprzez podzielenie jednej dużej fermy przemysłowej na wiele mniejszych, sąsiadujących ze sobą ferm, dla których nie ma wymogu sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko, czy tzw. pozwolenia zintegrowanego. Skutkuje to brakiem konieczności spełnienia wymogów z zakresu ochrony środowiska, które byłyby określone dla całej inwestycji w sytuacji nie podzielenia jej na wiele mniejszych. Lekceważenie wpływu ferm przemysłowych na środowisko naturalne, klimat i jakość życia ludzi jest dużą przeszkodą w tworzeniu wizji Polski jako miejsca, w którym chce się żyć i pracować, gospodarka jest społecznie i środowiskowo odpowiedzialna, oraz istnieje konsensus społeczny co do kluczowej roli środowiska naturalnego w procesach rozwojowych. Poniżej wybrane możliwe instrumenty prawne, które ograniczą ekspansję ferm przemysłowych: - Zmiany w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - Ustawa odorowa - Zrównanie sytuacji prawnej i podatkowej podmiotów zajmujących się przemysłowym chowem i hodowlą zwierząt z sytuacją prawną i podatkową podmiotów prowadzących inne rodzaje działalności gospodarczej			
442	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	38	Uwagi do fragmentu: “Ważne przy tym będzie, aby gatunki i odmiany wykorzystywane w produkcji rolnej były dostosowane do zmieniających się warunków klimatycznych (patrz wyzwanie Państwo odporne na zagrożenia) i aby chów zwierząt był prowadzony w sposób zrównoważony, zapewniający ich dobrostan.” - Powinno się rozszerzyć kwestię dobrostanu zwierząt we fragmentach odnoszących się do wsi i rolnictwa. - Wyrażenie “chów zwierząt” należy zastąpić wyrażeniem “chów i hodowla zwierząt”.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Dodano zapis dotyczący hodowli zwierząt.
443	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	26	Uwagi do fragmentu: Chodzi tu o stałe podwyższanie wrażliwości ekologicznej, aby urzeczywistnić gospodarkę umiaru opartą m.in. na ograniczaniu nadmiernej konsumpcji, zmniejszaniu śladu węglowego, proklimatycznych postawach, zrównoważonym chowie zwierząt, niemarnowaniu żywności, zmianie nawyków żywieniowych czy szerszym wykorzystywaniu produktów lokalnych (patrz wyzwanie Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne i klimat). - Przedstawianie realiów przemysłowego chowu i hodowli zwierząt wśród młodych osób jest zdecydowanie potrzebne. Wątki hodowli zwierząt i produkcji rolnej na środowisko powinny być ujęte w programie przedmiotu typu edukacja	środowisko	Uwaga nieuwzględniona	Zgłoszona uwaga ma zbyt szczegółowy charakter w stosunku do dokumentu długookresowego jakim jest KRK, tak szczegółowe kwestie należy wpisać do dokumentów wdrożeniowych i programów. Niemniej jednak dokument rozszerzono o zapisy dotyczące dobrostanu zwierząt

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				ekologiczna. - Po wyrażeniu "podwyższanie wrażliwości ekologicznej" należy dodać wyrażenie "i empatii wobec zwierząt".			
444	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	14	W celu realizacji wizji zachowanego środowiska naturalnego konieczne jest, aby wymogi ochrony środowiska były skutecznie egzekwowane wobec podmiotów prowadzących przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko (np. fermy przemysłowe), a postępowania administracyjne o wydanie pozwoleń na budowę przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko były prowadzone w sposób rzetelny i bezstronny. Obecnie jest z tym duży problem, m.in. ze względu na sporządzanie raportów o oddziaływaniu inwestycji na środowisko na zamówienie inwestora, przez co raportom brakuje obiektywizmu i rzetelnego przedstawienia faktów, oraz wspomniane wyżej dzielenie przez inwestora jednego przedsięwzięcia na wiele mniejszych, niewymagających sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko (J.M. Kupiec, Ż. Brambor, Ocena poprawności wykonania raportów oceny oddziaływania na środowiska dla wybranych ferm wielkoprzemysłowych) W związku z tym, powinno się: - Wprowadzić odpowiednie regulacje prawne, uniemożliwiające obchodzenie przepisów ochrony środowiska poprzez np. dzielenie jednego przedsięwzięcia na wiele mniejszych, nie wymagających sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko. - Przeprowadzić reformę systemu sporządzania raportów oddziaływania na środowisko i wydawania decyzji o ocenie oddziaływania na środowisko, po to, aby raporty oddziaływania na środowisko odzwierciedlały rzeczywisty wpływ ocenianych przedsięwzięć na środowisko. Należy zauważyć potrzebę zapisu, który wprowadziłby odpowiedzialność karną autorów raportów o oddziaływaniu na środowisko. Negatywne konsekwencje zdrowotne, środowiskowe i ekonomiczne, które ponosi społeczeństwo w sytuacji, gdy taki raport nie jest wystarczająco rzetelnie przeprowadzony, są bardzo duże. Obecnie część raportów zawiera sfalszowane treści, plagiaty (włączanie do raportów fragmentów opracowanych dla ferm planowanych w innych częściach kraju), nierzetelnie przeprowadzane inwentaryzacje przyrodnicze czy sfalszowane analizy oddziaływania akustycznego. Autorzy tak sporządzonych raportów nie ponoszą za to żadnej odpowiedzialności. - Zwiększyć liczbę parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i obszarów Natura 2000 oraz zapewnić, aby na tych terenach nie powstawały fermy przemysłowe (obecnie takie sytuacje mają miejsce, np. w powiecie żuromińskim). Do tego fragmentu należy dodać: Wymogi ochrony środowiska są skutecznie egzekwowane wobec podmiotów prowadzących przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko (np. fermy przemysłowe). Wprowadzone zostały odpowiednie regulacje prawne, uniemożliwiające obchodzenie przepisów ochrony środowiska poprzez np. dzielenie jednego przedsięwzięcia na wiele mniejszych, nie wymagających sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko. Postępowania administracyjne o wydanie pozwoleń na budowę przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				na środowisko prowadzone są w rzetelnie i bezstronnie. Została przeprowadzona reforma systemu sporządzania raportów oddziaływania na środowisko i wydawania decyzji o ocenie oddziaływania na środowisko, dzięki czemu raporty oddziaływania na środowisko odzwierciedlają rzeczywisty wpływ ocenianych przedsięwzięć na środowisko. Fermy przemysłowe są lokalizowane poza obszarami parków krajobrazowych, obszarami chronionego krajobrazu i obszarami Natura 2000.			
445	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	14	W ostatnim akapicie, w zdaniu: Troska o środowisko i klimat, odpowiedzialność i wysoka kultura instytucjonalna są standardem działania podmiotów publicznych i prywatnych. Wyrażenie Troska o środowisko i klimat należy zastąpić wyrażeniem Troska o środowisko, dobrostan zwierząt i klimat.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
446	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	14	W pierwszym akapicie, po zdaniu: Dzięki wysokiej świadomości ekologicznej decydenci oraz mieszkańcy Polski dostrzegają skalę toczących się, nieodwracalnych zmian klimatu i ich skutków oraz rozumieją wagę dbania o środowisko. kropkę należy zastąpić przecinkiem i dodać wyrażenie "i dobrostan zwierząt".	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
447	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	21	W scenariuszu, w którym nie udało się powstrzymać tempa wzrostu emisji i zmian klimatu oraz degradacji środowiska, należy podjąć zdecydowane działania w kierunku ograniczenia rozprzestrzeniania się hodowli przemysłowej, w znacznym stopniu odpowiedzialnej za degradację środowiska oraz pogłębianie się zmian klimatycznych. Powinno to nastąpić poprzez: - Wprowadzenie jasnych zasad lokalizacji ferm przemysłowych przy udziale lokalnej społeczności - Ustanowienie minimalnych odległości od zabudowań, w których фермы mogą powstawać - Wprowadzenie ograniczeń w zakresie liczebności stad zwierząt - Zrównanie sytuacji prawnej i podatkowej podmiotów zajmujących się hodowlą przemysłową z podmiotami prowadzącymi inne rodzaje działalności gospodarczej - Skuteczne egzekwowanie wymogów ochrony środowiska od podmiotów prowadzących działalność znacząco oddziałującą na środowisko - Rozliczanie podmiotów prowadzących hodowlę przemysłową z kosztów eksternalizowanych, które generują фермы Strategia adaptacji dla rolnictwa powinna polegać na ograniczaniu hodowli zwierzęcej oraz produkcji roślinnej na pasze dla zwierząt na rzecz zwiększenia roli produkcji roślinnej przeznaczonej do spożycia przez ludzi.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Rozszerzono zapisy scenariusza 3 w załączniku, wprowadzając zapisy dotyczące wprowadzenia diety planetarnej, zastępowania produktów odzwierzęcych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
448	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	61	We fragmencie "(5) zwiększenie świadomości społecznej nt. wpływu na planetę oraz promowanie odpowiedzialnej konsumpcji" Po wyrażeniu "wpływu na planetę" dodaje się wyrażenie "i konieczności dbania o dobrostan zwierząt"	środowisko	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga ma zbyt szczegółowy charakter w stosunku do zapisów kluczowych wniosków. Natomiast odwołania do dobrostanu zwierząt został dodany w wizji i w wyzwaniu drugim, w części Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego.
449	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	6	We fragmencie: Jest to również punkt wyjścia do prognozowania zmian w kluczowych dla rozwoju kraju domenach takich jak: środowisko i przestrzeń, demografia, edukacja, równość społeczna, innowacje, technologie, praworządność, bezpieczeństwo czy spójność terytorialna. należy dodać wyrażenie "dobrostan zwierząt" jako kluczową dla rozwoju kraju domenę. Jest to szczególnie ważne ze względu na liczbę zwierząt hodowlanych w Polsce - według danych GUS w grudniu 2023 roku było to ponad 214 mln zwierząt.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Katalog kluczowych dla rozwoju kraju domen został zdefiniowany na dużym poziomie ogólności. Proponowane uzupełnienie nie koresponduje ze wskazanymi domenami.
450	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	35	We fragmencie: "W tym celu niezbędna jest systemowa edukacja ekologiczna i klimatyczna ukierunkowana na rozwijanie indywidualnej odpowiedzialności każdego za środowisko i oszczędne korzystanie z zasobów Ziemi (patrz wyzwanie Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość społeczną)." Po słowie "środowisko" dodaje się przecinek a po nim wyrażenie "dobrostan zwierząt".	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Kwestie dobrostanu zwierząt zostały podkreślone w wizji w części Gospodarka przyszłości oraz w wyzwaniu drugim w części Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego.
451	Stowarzyszenie Otwarte Klatki oraz Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	21	Komentarz do fragmentu: "W ochronie zdrowia położono nacisk na profilaktykę oraz szersze wykorzystanie rozwiązań cyfrowych, np. sztucznej inteligencji, telemedycyny, w celu zwiększenia efektywności i dostępności usług ochrony zdrowia." Należy doprecyzować potrzebę priorytetyzacji profilaktyki o zwiększenie edukacji o zrównoważonej diecie planetarnej i zbilansowanym roślinnym odżywianiu.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Odniesienie do diety planetarnej zawarto w syntezie scenariusza 3 i w załączniku 2.
452	Stowarzyszenie Otwarte Klatki oraz Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	38	Komentarz do fragmentu: "W warunkach stale rosnącej populacji światowej, postępujących skutków zmian klimatu i słabnącej kondycji środowiska naturalnego, związanej m.in. ze spadkiem różnorodności biologicznej, stresem termicznym i deficytem wody, konieczne jest upowszechnienie rolnictwa zrównoważonego i regeneratywnego gwarantującego bezpieczeństwo żywnościowe." Gwarantem bezpieczeństwa żywnościowego jest również zwiększenie dywersyfikacji źródeł białka i priorytetyzacja jego roślinnych źródeł. Konieczne jest upowszechnienie także rolnictwa roślinnego nastawionego na produkcję roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji. Dodatkowym warunkiem utrzymania i zwiększania bezpieczeństwa żywnościowego jest zwiększenie spożycia roślinnych źródeł białka (Komisja Europejska): "Przejdźcie na bardziej roślinną dietę nie tylko wzmocniłoby bezpieczeństwo żywnościowe, ale również przyniosłoby ogromne korzyści dla łagodzenia zmian klimatycznych, generując jednocześnie znaczące współkorzyści w zakresie zdrowia ludzkiego (Mbow i in. 2019).	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Zmieniono zapisy syntezy scenariuszy oraz załącznika 2, poprzez dodanie zapisów dotyczących zwiększenia udziału produkcji roślinnej (scenariusz 2), diety planetarnej (scenariusz 3), badań nad białkami roślinnymi (scenariusz 4).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
453	Stowarzyszenie Otwarte Klatki oraz Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	41	Komentarz do fragmentu: „Nowe technologie należy także wykorzystać w produkcji prozdrowotnej żywności funkcjonalnej, pozwalającej na prewencję i leczenie chorób cywilizacyjnych. W sektorze rolnictwa robotyzacja, automatyzacja, cyfryzacja procesów produkcyjnych jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego”. Proponujemy następujące brzmienie tego fragmentu: „Nowe technologie należy także wykorzystać w produkcji roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji oraz prozdrowotnej żywności funkcjonalnej, pozwalającej na prewencję i leczenie chorób cywilizacyjnych. W sektorze rolnictwa robotyzacja, automatyzacja, cyfryzacja procesów produkcyjnych jest niezbędna dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego”.	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Zaproponowany zapis ma charakter zbyt szczegółowy w stosunku do treści wyzwania, natomiast pod tym kątem zostały uzupełnione zapisy w scenariuszu 4 w załączniku 2, wskazując na badania nad wykorzystaniem białek roślinnych.
454	Stowarzyszenie Otwarte Klatki oraz Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	KRK	38	Komentarz do fragmentu: „Warunkiem utrzymania bezpieczeństwa żywnościowego są gospodarstwa rodzinne prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa zrównoważonego”. Dodatkowym warunkiem utrzymania i zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego jest zwiększenie spożycia roślinnych źródeł białka (Komisja Europejska): „Przejdźcie na bardziej roślinną dietę nie tylko wzmocniłoby bezpieczeństwo żywnościowe, ale również przyniosłoby ogromne korzyści dla łagodzenia zmian klimatycznych, generując jednocześnie znaczące współkorzyści w zakresie zdrowia ludzkiego (Mbow i in. 2019)”. Należy również podkreślić potrzebę wsparcia instytucji publicznych i organów państwa w transformacji w kierunku zrównoważonej produkcji roślinnej, w szczególności roślinnych źródeł białka przeznaczonych do konsumpcji. Odpowiedni system zachęt i zabezpieczeń pozwoli zwiększyć bezpieczeństwo żywnościowe kraju przy jednoczesnym ograniczeniu kosztów i ryzyka po stronie rolników.	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Gospodarstwa rodzinne prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa zrównoważonego istotnie odgrywają kluczową rolę w utrzymaniu bezpieczeństwa żywnościowego. W odpowiedzi na sugestię, odpowiednie uzupełnienia w zakresie potrzeby zwiększenia spożycia roślinnych źródeł białka zostaną uwzględnione w scenariuszach rozwoju KRK. Należy zaznaczyć, że wprowadzone uzupełnienia nie mogą naruszać ram scenariuszy. Równowaga między poruszonymi zagadnieniami z domeny społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i geopolitycznej musi być zachowana. Transformacja w kierunku zrównoważonej produkcji roślinnej, szczególnie białka roślinnego, oraz wsparcie instytucji publicznych w tym zakresie są kluczowe dla rozwoju tego sektora. W odpowiedzi na uwagę, odpowiedni system zachęt i zabezpieczeń, które zmniejszą ryzyko po stronie rolników i zwiększą bezpieczeństwo żywnościowe, zostanie rozważony w ramach dalszych prac nad dokumentami niższego rzędu. Warto podkreślić również, że KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
455	Związek Banków Polskich	KRK	33	Niedostateczne uwzględnienie roli banków w polityce klimatycznej. Dokument omawia politykę klimatyczną i cele związane z ochroną środowiska, ale nie precyzuje roli, jaką mogą w tym procesie odegrać banki. Banki mogą wspierać finansowanie projektów proekologicznych, emisję zielonych obligacji oraz finansowanie działań zmierzających do redukcji emisji CO2. Jasne wytyczne dotyczące oczekiwań w zakresie roli banków w realizacji polityki klimatycznej byłyby pomocne.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							Nie uwzględniono roli banków, tak jak innych pojedynczych sektorów gospodarki. Mowa za to o sektorze prywatnym, w skład którego wchodzi także banki.
456	Grupa Azoty S.A.	KRK	15	Propozycja zmiany: Oszczędność zasobów i złagodzenie zmian klimatu zostały osiągnięte dzięki wdrożeniu gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym wykorzystywaniu nowo opracowanych wodooszczędnych technologii m.in. w rolnictwie, przemyśle i gospodarce komunalnej.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Poprawka zgodnie z brzmieniem zaproponowanym w uwadze.
457	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	23	Zgodnie z art. 8a pkt 3 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2024 r. poz. 324 ze zm.) koncepcja rozwoju kraju zawiera scenariusze rozwoju i wyzwania rozwojowe kraju, w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. W tym kontekście kluczowe jest jednoznaczne przedstawienie czym są Wyzwania i jaki jest cel ich określenia w dokumencie. Powinno to być wyjaśnione we wprowadzeniu (str. 23). W części Wyzwania z jednej strony opisano obecne uwarunkowania w wybranych obszarach (identyfikacja trendów i wynikające z tego wnioski), a zatem jest to element diagnozy, który powinien stanowić wstęp do Wizji i Scenariuszy. Z drugiej strony, w Wyzwaniach wskazano szereg działań, wymagających podjęcia i ważnych dla wdrażania pozytywnych przemian w kraju. Nie są to działania wprost powiązane z Wizją czy Scenariuszami, albo takie powiązania są zbyt mało czytelne. Biorąc pod uwagę sposób sformułowania 4 kluczowych Wyzwań (obejmujących 4 obszary: społeczeństwo, środowisko i klimat, przestrzeń oraz funkcjonowanie państwa), można by przyjąć, że Wyzwania stanowią de facto strategiczne cele rozwoju oraz działania, które mają prowadzić do realizacji tych celów. Zgodnie z Załącznikiem 3 Metodyka Prac (str. 3) „Wyzwania odnoszą się do kwestii, które wymagają podjęcia działań w obszarze polityk publicznych w perspektywie 2050 roku”. Z kolei w Słowniku pojęć w dokumencie głównym (str. 68) wskazano, że wyzwaniem to „pożądana zmiana (...) dla sformułowania właściwej odpowiedzi w ramach polityk publicznych by zrealizować wizję kraju (...)” Nie jest to zgodne ze zwyczajowym rozumieniem tego pojęcia, które oznacza nie tyle zmianę (w wyniku wdrożenia określonych działań), ile sferę wymagającą uwagi i stosownych interwencji. Zagrożenia, szanse i ryzyka nie wymagają wprost podjęcia działań, lecz nakreślają krajobraz sytuacji (warunki), w którym podejmuje się decyzje strategiczne. Informacje o nich uznaje się za ważne i potrzebne.. W związku z powyższym, niezbędne jest uzupełnienie dokumentu o stosowne wyjaśnienia, obejmujące przedstawienie relacji pomiędzy Wyzwaniami a Wizją i Scenariuszami. Jest to niezbędne dla zrozumienia logiki całego dokumentu.	Uwaga ogólna	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Na stronie 23 dokumentu KRK znajduje się opis tego czym są wyzwania i do czego służą, natomiast w załączniku 3 dot. metodyki można odnaleźć kolejne kroki powstawania wyzwań.
458	Unia Metropolii Polskich	KRK		Apelujemy m.in. o to by KRK2050: - w znacznie większym stopniu, a przy tym expressis verbis, uwzględniła subsydiarność jako jedną z głównych zasad funkcjonowania Polski — zarówno w konstrukcji ustrojowej państwa, jak i w politykach rozwojowych, - zdefiniowała pojęcie rozwoju, które jest kluczowe dla całego dokumentu, - uwzględniła kluczowe znaczenie wzmocnienia kapitału społecznego dla przyszłości Polski, - dostrzegła kryzys liberalnej demokracji (zwłaszcza w Europie) jako jeden z megatrendów, - poddała ponownej analizie przyszłość trendów migracyjnych, zwłaszcza w kontekście wojny za naszą wschodnią granicą, - uwzględniła konieczność wprowadzenia regulacji umożliwiających efektywne wdrażanie	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Kryzys liberalnej demokracji znajduje się w trendzie (słabnące mechanizmy demokracji); zasada subsydiarności nie jest czymś nowym, znajduje się w konstytucji, więc po co ją wrzucać do takiego dokumentu?; pojęcie rozwoju jest w ustawie, na bazie której przygotowany jest dokument, trendy co do zasady są zjawiskami obserwowanymi od długiego czasu, dlatego w tym momencie trudno mówić o ich zmianie, jeśli uwzględnienie konieczności wprowadzania regulacji umożliwiającej efektywne wdrażanie polityk rozwojowych w obszarach funkcjonalnym już jest w trakcie prac, to nie widzę konieczności wpisywania tego w KRK, tym bardziej że jest to już temat bardziej na śsrk - do omówienia

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				polityk rozwojowych w obszarach funkcjonalnych, a nie tylko w obrębie jednostek administracyjnych — prace nad takimi regulacjami trwają i mamy nadzieję, że ich efektem będzie m.in. przyjęcie długa oczekiwanej przez Unię Metropolii Polskich ustawy metropolitalnej.			
459	Urząd m.st. Warszawa	KRK		Wśród kluczowych wniosków KRK2050 znalazły się zapisy dotyczące samorządu terytorialnego dotyczące m.in. wzmocnienia podmiotowości jednostek samorządu terytorialnego (jst) i modernizacji systemu ich finansowania, co ma z jednej strony umożliwić im realizację zintegrowanej polityki rozwoju, ale także być elementem wzmocnienia systemu zarządzania państwem. Wśród kluczowych zagadnień umieszczono także kwestię podniesienia rangi zarządzania opartego na współpracy jst (podejście funkcjonalne) w systemie zarządzania krajem, a zatem odejście od prymatu podejścia administracyjnego na rzecz funkcjonalnego. Podzielam opinię, że wskazane powyżej kwestie znajdują się wśród kluczowych dla sprawnego działania jst i maksymalizacji wykorzystania ich potencjału. Ich właściwa operacjonalizacja oraz skuteczna realizacja przyczyni się do poprawy efektywności zarządzania, wzmocnienia odporności i przyspieszenia rozwoju Polski, a także poprawy warunków i jakości życia Polaków. W kontekście zapisów KRK2050 zwracam szczególną uwagę na prace stanowiące operacjonalizację jej zapisów, które już się toczą lub zostały zaplanowane w najbliższym czasie. W szczególności chodzi o: - zmiany w regulacjach dotyczących dochodów jst, które muszą zmierzać w kierunku wzmocnienia systemu finansów samorządów i uniezależnienia go od decyzji na poziomie centralnym. Zmiany te powinny także brać pod uwagę zróżnicowaną charakterystykę oraz rolę jaką poszczególne typy samorządów mają pełnić w systemie wspierającym rozwój kraju i zapewnianiu dostępu do usług publicznych dla mieszkańców. Uzgodniony pomiędzy stroną rządową i samorządową projekt zmian w ustawie o dochodach jst należy uznać za pierwszy krok w założonym przez KRK2050 kierunku. - podjęte prace koncepcyjne i legislacyjne w zakresie regulacji kwestii współpracy w obszarach metropolitalnych (tzw. ustawa metropolitalna). Efektywne wykonywanie zadań publicznych w wielu obszarach wymaga odejścia od zarządzania w granicach administracyjnych poszczególnych samorządów na rzecz zarządzania w obszarach funkcjonalnych. Nierzadko jest to jednak utrudnione, a czasem nawet niemożliwe bez odpowiednich regulacji prawnych. Przyjęcie ustawy metropolitalnej byłoby krokiem w kierunku nadania podejściu funkcjonalnemu prymat w ramach systemu zarządzania krajem, zgodnie z zapisami KRK 2050.	Uwaga ogólna	Uwaga przyjęta do wiadomości	Uwaga cenna dla dalszych prac nad dokumentami niższego rzędu o wyższym stopniu szczegółowości niż KRK.
460	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	KRK	całość	Sugestia UMWL: 1. Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 ma być powiązana z innymi dokumentami strategicznymi, planistycznymi i programami - ma stanowić bazę dla średniookresowej strategii rozwoju kraju, a także strategii zintegrowanych, jednak brak w niej elementów operacyjnych (celów, kierunków działań, działań oraz wskaźników opisujących osiągnięcie wizji) – nie ma powiązania z treścią tych dokumentów.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem o charakterze foresightowym i strategicznym, który ma służyć jako drogowskaz dla średniookresowych strategii rozwoju kraju. Celem KRK jest zarysowanie szerokiej wizji przyszłości oraz wskazanie kluczowych wyzwań i megatrendów, które będą miały wpływ na rozwój Polski do 2050 roku. KRK nie jest dokumentem operacyjnym – szczegółowe cele, kierunki działań i wskaźniki operacyjne są rozwijane w ramach strategii średniookresowych. Z założenia KRK nie ma na celu bezpośredniego formułowania konkretnych działań operacyjnych, lecz wskazanie długofalowych kierunków, które będą rozwijane w tych bardziej szczegółowych dokumentach.
461	Urząd Marszałkowski Województwa	KRK	13	Wizja powinna w większym stopniu być oparta na analizie trendów (Załącznik 1, z uwzględnieniem dalszych uwag dotyczących tego załącznika).	uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Edukacja: Kwestia roli edukacji została poruszona w części "Wyzwania", gdzie opisano konieczność podnoszenia jakości i nowatorskich

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Małopolskiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie			Obecnie widać szereg niespójności. Przykładem może być obszar edukacji. W opisie trendu Rozwój zapotrzebowania na nowe formy i dziedziny uczenia się dużo uwagi poświęcono temu, jaką rolę będzie odgrywać w przyszłości edukacja publiczna. W Wizji ta kwestia w ogóle nie została zaakcentowana, a przecież jest bardzo istotna dla kształtowania polityk publicznych. Wizję rozszerzono także o nowe elementy, np. o wprowadzenie gospodarki o obiegu zamkniętym w rolnictwie, o czym w ogóle nie wspomniano w opisie trendu 'Transformacja rolnictwa spowodowana zmianami klimatycznymi, technologicznymi i nowymi wzorcami konsumpcji'. Weryfikacji wymagają elementy Wizji dotyczące przestrzeni (str. 16): doprecyzowania i wyjaśnienia wymaga to, w jaki sposób i jakie działania w miejskich obszarach funkcjonalnych będą zapobiegać konfliktom przestrzennym. Wyjaśnienia wymaga też stwierdzenie: „część terenów rolnych została przekształcona w obszary o innym przeznaczeniu, przyczyniając się do ochrony klimatu” Czy chodzi o przywrócenie naturalnego charakteru tych terenów? Bo wprowadzanie innych funkcji niekoniecznie przyczyni się do ochrony klimatu. Założenie to jest zresztą niespójne z innym elementem Wizji, który dotyczy zahamowania procesów niekontrolowanej suburbanizacji na obszary rolne (patrz też trend 'Przemiany na terenach wiejskich' w Załączniku 1). W części Wizji dotyczącej gospodarki przyszłości należałoby uwypuklić kwestię elektryfikacji i wodoryzacji transportu (str. 14). Większa dostępność taniej i czystszej energii elektrycznej będzie sprzyjać intensyfikacji elektryfikacji i wodoryzacji, przede wszystkim, transportu zbiorowego. Ponadto, w części Wizji dotyczącej Polski w układach międzynarodowych (str. 15) nie wspomniano o Polsce w kontekście UE, mimo że integracja europejska została przyjęta jako aksjomat na str. 3 dokumentu.			form nauczania, a także użycia nowych technologii, jak np. wirtualna rzeczywistość, symulacje czy e-learning. Wizja KRK odnosi się do rozwijania talentów, promowania uczenia się przez całe życie i wspierania adaptacji do zmian. To potwierdza, że edukacja publiczna, choć nie bezpośrednio wymieniona w Wizji, jest istotnym elementem całej strategii rozwoju kraju. Gospodarka o obiegu zamkniętym w rolnictwie: Pomimo, że w opisie trendu 'Transformacja rolnictwa' nie ma bezpośredniego odniesienia do gospodarki o obiegu zamkniętym, w Wizji jasno zaznaczono, że rolnictwo ma być zdrowe, przyjazne środowisku i odporne na kryzysy. Przestrzeń i obszary miejskie: W Wizji zaznaczono, że działania w miejskich obszarach funkcjonalnych będą zapobiegać konfliktom przestrzennym poprzez uporządkowanie działań w tych strefach. Co do terenów rolnych, w Wizji opisano przekształcanie części terenów rolnych w obszary o innym przeznaczeniu, co może przyczynić się do ochrony klimatu poprzez renaturyzację lub inne formy użytkowania przestrzeni. Przykładami są zazielenianie miast oraz wykorzystanie terenów do celów związanych z ochroną przyrody i klimatu. Elektryfikacja i wodoryzacja transportu: Wizja zawiera odniesienie do znaczenia taniej i czystszej energii, co sprzyja elektryfikacji transportu, szczególnie zbiorowego. Choć nie ma bezpośredniego odniesienia do wodoru, transformacja sektora energetycznego i transportowego została podkreślona jako kluczowy element dążeniu do zeroemisyjności. Polska a UE: W dokumencie integracja europejska jest wyraźnie zaakcentowana jako aksjomat. Fakt, że Polska pełni aktywną rolę w strukturach międzynarodowych i europejskich, wzmacnia jej pozycję na arenie międzynarodowej, co również zostało omówione w Wizji, gdzie przedstawiono rolę Polski w globalnych układach międzynarodowych.
462	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	KRK		Dokument nie zawiera czytelnej instrukcji, jak „krok po kroku” korzystać z poszczególnych części dokumentu i jak je postrzegać w kontekście wytycznych dla dokumentów strategicznych, opracowywanych z uwzględnieniem KRK2050. Zagrożenia, szanse i związane z nimi ryzyka, wynikające z analizy trendów (Załącznik 1), Scenariuszy i Wyzwań nie zostały wskazane wprost, lecz są rozproszone w ww. wymienionych częściach dokumentu. Tym samym, choć zostały one wysondowane, to finalnie nie skoncentrowano na nich bezpośredniej uwagi. A to właśnie zagrożenia, szanse i związane z nimi ryzyka pozostają podstawowymi grupami czynników wpływających na decyzje osób kształtujących polityki publiczne i to one powinny stanowić trzon dokumentu. Zagrożenia, szanse i ryzyka powinny zostać wypunktowanie w ramach poszczególnych trendów, jako wyznaczających szeroko rozumiane tory dla polityk publicznych, a następnie zaimplementowane w dokumencie głównym. Zalecane byłoby przy tym wyjaśnienie prowadzących do ich zaistnienia ścieżek przyczynowo-skutkowych. Takie rozwiązanie miałyby za zadanie wspomóc decydentów w zrozumieniu uwarunkowań planowanych polityk publicznych, w uzupełnieniu do treści opisanej w ramach Wyzwań.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Odpowiadając na uwagę dotyczącą braku czytelnej instrukcji korzystania z dokumentu oraz rozproszenia informacji o zagrożeniach, szansach i ryzykach, warto zauważyć, że te elementy zostały w rzeczywistości ujęte w załączonym dokumencie, chociaż może w sposób mniej wyraźny niż postulowany przez partnera zewnętrznego: 1. Szanse, zagrożenia i ryzyka są już uwzględnione W dokumencie KRK 2050 szanse, zagrożenia oraz ryzyka wynikające z analizy trendów są rzeczywiście opisane. Przykładowo, załącznik 1 szczegółowo opisuje zarówno szanse, jak i zagrożenia wynikające z trendów technologicznych, demograficznych oraz środowiskowych. Przykładami są zagrożenia związane z przyspieszeniem technologicznym, ryzyka monopolizacji rynków przez globalne korporacje oraz szanse wynikające z transformacji energetycznej. 2. Zagadnienia rozproszone w dokumentach są wynikiem celowego podejścia Zgłoszona uwaga, że szanse, zagrożenia i ryzyka są rozproszone w różnych częściach dokumentu, odpowiada zamierzeniu dokumentu – mają one być analizowane w kontekście trendów długookresowych oraz wyzwań, które wynikają ze scenariuszy przyszłości. W ten sposób KRK 2050 odzwierciedla rzeczywiste i różnorodne warunki rozwoju, w tym scenariusze przyszłości, co umożliwia lepsze dostosowanie polityk publicznych do dynamicznie zmieniających się realiów. 3. Przewodnik dla użytkowników dokumentu

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							Choć dokument nie zawiera klasycznej instrukcji „krok po kroku”, jak korzystać z jego poszczególnych części, jego struktura jest logiczna i dostosowana do potrzeb planowania strategicznego. Część dotycząca scenariuszy, wyzwań i analiz trendów (w tym szans i zagrożeń) jasno prezentuje kluczowe informacje, które decydenci mogą wykorzystać w procesie planowania. 4. Podkreślenie roli scenariuszy i wyzwań KRK 2050 kładzie duży nacisk na scenariusze i wyzwania, które są kluczowymi narzędziami do identyfikacji zagrożeń i szans dla rozwoju Polski. Przykładowo, scenariusze przyszłości przedstawione w dokumencie ukazują różne możliwości rozwoju kraju w obliczu zewnętrznych i wewnętrznych wyzwań, a związane z nimi szanse i ryzyka są integralną częścią tych analiz. 5. Dalsze uszczegółowienia w ramach średniookresowych strategii Większa szczegółowość w zakresie wypunktowania szans i zagrożeń, a także wyznaczenie konkretnych ścieżek przyczynowo-skutkowych będzie tematem średniookresowych strategii. KRK 2050 jest dokumentem długoterminowym, ramowym, który ma wskazać główne kierunki rozwoju, a bardziej konkretne cele i działania znajdują się w późniejszych dokumentach operacyjnych.
463	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	KRK		Wszystkie części dokumentu powinny zostać poddane redakcji, ze względu na szereg niespójności, nieprecyzyjnych sformułowań, zbędnych powtórzeń czy po prostu konieczność poprawy stylistyki. Tekst wymaga także korekty edytorskiej. W dokumencie powinno się precyzyjnie przywoływać nazwy własne oraz przyjętą powszechnie terminologię. Szczegółnej uwagi wymaga rozróżnienie na Mazowszu dwóch regionów NUTS2. Prezentowane grafiki wymagają poprawy rozdzielczości. Elementy tekstowe, stanowiące integralną część tych grafik, wymagają poprawy czytelności oraz precyzji sformułowań. Skala oznaczeń powinna być dostosowana do przedstawianych wartości, tak aby nie budzić żadnych wątpliwości interpretacyjnych. Mapy i wykresy powinny zostać uzupełnione o informacje, z jakiego okresu pochodzą prezentowane dane. Wszystkie prezentowane w dokumencie mapy, rysunki i wykresy powinny być opatrzone odpowiednim komentarzem w części tekstowej. Należy także doprowadzić do spójności danych przytaczanych w części tekstowej dokumentu z danymi prezentowanymi na grafikach i w tabelach. Porządkowo warto rozważyć wprowadzenie numeracji kolejnych rozdziałów i podrozdziałów.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Dokument zostanie poprawiony pod względem redakcji.
464	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	13	Brakuje odpowiedniego wprowadzenia, w którym zostałyby wyjaśnione, jaki jest cel Wizji oraz jakie założenia stały u podstaw jej stworzenia (czemu ma ona służyć? w jaki sposób ma się przyczynić do realizacji celów rozwojowych kraju?). Ani w dokumencie głównym, ani w Załączniku 3 Metodyka prac, nie wskazano, jak wyglądał proces tworzenia Wizji i na czym ją oparto. Zdawkowe informacje, wyjaśniające czym jest Wizja, które pojawiają się w innych częściach dokumentu, powinny być scalone i uzupełnione. Zgodnie z treścią na str. 23 Wizja ma celowo wyidealizowany charakter. Zgodnie ze Słownikiem pojęć (str. 66) Wizja stanowi inspirujący obraz kraju w przyszłości, który wyznacza wyzwania rozwojowe. Wizja wyznacza też kierunek, któremu są podporządkowane Scenariusze (zgodnie z definicją Scenariuszy w Słowniku pojęć na str. 66).	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Cel Wizji i jej założenia: Wizja została stworzona z myślą o wyznaczeniu ambitnego i inspirującego obrazu przyszłości Polski w 2050 roku. Ma ona na celu nie tylko przedstawienie pożądanego stanu kraju, ale także wyznaczenie wyzwań rozwojowych, które będą fundamentem dla późniejszych działań strategicznych. Wizja służy jako drogowskaz dla polityk publicznych oraz jako punkt odniesienia dla scenariuszy i wyzwań, które są opracowywane w dalszej części dokumentu. Proces tworzenia Wizji: Proces opracowywania Wizji jest przedstawiony w zał. 3 do KRK. Dokument opiera się na współpracy z ekspertami oraz analizach wyników badań, co zapewnia, że Wizja nie jest dziełem przypadkowym, ale wynikiem przemyślanej koncepcji strategicznej oraz analizy kontekstu społeczno-gospodarczego, jak również przewidywań dotyczących przyszłych wyzwań.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ły	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							Związek Wizji z innymi częściami dokumentu: W dokumencie podkreślono, że Wizja stanowi inspirujący obraz przyszłości, który wyznacza kierunek dla Scenariuszy oraz Wyzwań. W ten sposób Wizja jest logicznie powiązana z pozostałymi częściami dokumentu, co umożliwia ich wzajemne uzupełnianie się i spójność. Wizja nie tylko inspirowa, ale także pozwala na strategię realizacji celów rozwojowych, co jest kluczowe dla skutecznego planowania.
465	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	7	Grafiki wymagają uporządkowania, ułatwiającego przypisanie elementów graficznych do części tekstowych. Elementy tekstowe, uwzględniając w tym opisy wykresów, powinny zostać zweryfikowane pod kątem tego, na ile w sposób wyczerpujący i precyzyjny pozwalają zrozumieć prezentowane treści i powiązań je z dalszą częścią dokumentu (Scenariusze, Wyzwania). Należy także wyeliminować niespójności, co dotyczy np. informacji nt. wymiany handlowej Polski i Chin w dokumencie głównym i Załączniku 1. Zdanie „W 2021 r. wymiana handlowa między Polską a Chinami wynosiła 42,1 mln dolarów” stoi w sprzeczności z zamieszczonym w Załączniku 1 Wykresem 14 Wymiana handlowa Polski z Chinami (w mld zł). Dane są rozbieżne.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Grafiki i przypisanie elementów graficznych: Dokument zawiera rozbudowany system infografik, wykresów oraz map, które ilustrują scenariusze i wyzwania dotyczące rozwoju Polski. W celu poprawy czytelności, dodatkowo powiązanie opisów z odpowiednimi grafikami w sposób bardziej bezpośredni zostanie dokonane na finalnym etapie prac redakcyjnych. Niespójności dotyczące wymiany handlowej Polski z Chinami zostały usunięte.
466	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	całość	Odczuwalny w treści KRK2050 jest brak analizy lub charakterystyki zdolności adaptacyjnych systemu instytucjonalnego do szeroko pojętych zmian wynikających z poszczególnych trendów, nieograniczonych jedynie do zmian klimatu (np. wynikających z pogłębiania się określonych trendów). KRK2050 posiada potencjał do uporządkowania i uzupełnienia treści krajowych dokumentów związanych z rozwojem systemu instytucjonalnego państwa, mając na uwadze np. sprawność legislacyjną, model zarządzania zasobami kadrowymi sektora publicznego, system zarządzania danymi i informacjami, podstawy współpracy międzysektorowej w administracji publicznej, potencjał do kontynuowania procesu decentralizacji i wzmacniania samorządu terytorialnego itp. Opracowanie trendów, scenariuszy, wizji i wyzwań w ramach Konceptji Rozwoju Kraju zachęca do pogłębionej charakterystyki obecnego systemu oraz wytyczenia kierunków jego rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej. Jest to szansą na budowę wielopoziomych zdolności adaptacyjnych państwa w odpowiedzi na trudną do przewidzenia przyszłość. Reprezentuje ona inny rodzaj wiedzy niż przedstawione w KRK2050 mapy wrażliwości i odporności, które mogą stanowić pewne odniesienie do procesów terytorializacji polityk publicznych.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK porusza kwestie związane z odpornością i adaptacyjnością kraju w odniesieniu do szeroko rozumianych megatrendów i wyzwań. W dokumencie przedstawiono wizję, scenariusze i wyzwania, które mają na celu zidentyfikowanie kluczowych obszarów wymagających działań adaptacyjnych, co pośrednio odnosi się do zdolności adaptacyjnych systemu instytucjonalnego. Niektóre aspekty, takie jak model zarządzania zasobami publicznymi, decentralizacja czy współpraca międzysektorowa, będą szczegółowo rozwijane w średniookresowych dokumentach strategicznych, jednak KRK wskazuje na ogólną potrzebę zwiększania zdolności adaptacyjnych państwa, co obejmuje również system instytucjonalny. Zagadnienia takie jak sprawność legislacyjna, zarządzanie danymi czy wzmocnienie samorządu są obecne w KRK, choć nie w szczegółowym zakresie, co pozostawia przestrzeń na ich rozwinięcie w przyszłych planach.
467	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	17-22	Przedstawione Scenariusze wydają się być częściowo niespójne. Dotyczy to przede wszystkim scenariusza Polska w świetle przerwanych łańcuchów dostaw i niedoborów. Skoro scenariusz ten zakłada deficyt technologii i surowców, to nie jest jasne, w jaki sposób miałyby być zrealizowane inne jego założenia, dotyczące zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa oraz dostępu do surowców. Czy ewentualny odzysk surowców będzie w stanie zaspokoić potrzeby związane z modernizacją armii (w oparciu o rodzimy przemysł), a także wdrażanie innowacji i technologii w innych obszarach, np. energetyce czy ochronie zdrowia? (patrz też: wyzwanie Państwo odporne na zagrożenia – str. 45). Ponadto, w warunkach deficytu energii i surowców raczej nie nastąpi rozwój sieci obszarów chronionych, co najwyżej możliwe będzie utrzymanie istniejącej. Nie uniknie się też dewastacji przyrody, gdyż jej ochrona nie będzie miała pierwszeństwa przed pozyskaniem surowców dla gospodarki, zarówno dla państwa,	uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Scenariusze były uściślone i weryfikowane pod kątem możliwości zrealizowania zaproponowanymi działaniami scenariusza założeń wizji. Wprowadzenie do scenariusza (kursywa) rysuje obraz świata zewnętrznego (braki, przerwane łańcuchy dostaw, walka o surowce). W tych warunkach powstał scenariusz, w którym w największym stopniu może być realizowana wizja. Tak, jest to świat niedoborów, jednak w Polsce próbujemy poradzić sobie z tym problemem wdrażając gospodarkę umiaru, GOZ i ciągłe z poszanowaniem środowiska - wizja zakłada, że w 2050 roku będziemy żyć w kraju, w którym środowisko naturalne jest dostępne i wysokiej jakości, a kapitał naturalny jest zasobem krytycznym, uwzględnianym w procesach zarządzania rozwojem. Wspomniane zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom jest jednym z najważniejszych zadań państwa i pozostanie nim niezależnie od dostępności surowców i ciągłości łańcuchów dostaw. Tak więc państwo w opisanych w scenariuszu

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				jak i przede wszystkim dla korporacji, które są nastawione wyłącznie na zysk. Przykładowo, opłacalne ekonomicznie może stać się zwiększenie liczby kopalń oraz wydobycia w Lubelskim Zagłębiu Węglowym, co negatywnie wpłynie na przyrodę Poleskiego Parku Narodowego oraz poziom wody w jeziorach Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskim. Opłacalna ekonomicznie może stać się także eksploatacja obecnie zaniechanych złóż rud żelaza, tytanu i wanadu położonych na Suwalszczyźnie, co również będzie zagrożeniem dla licznych form ochrony przyrody i jezior tego regionu. W warunkach niedoborów surowców bardzo prawdopodobne jest też prowadzenie leśnej gospodarki rabunkowej (także z naginaniem prawa lub całkowicie nielegalnej) w celu np. pozyskania środków ze sprzedaży zagranicznej drewna na zakup surowców deficytowych. Scenariusz ten wymaga więc doprecyzowania lub korekty. Szerszego wyjaśnienia wymaga także to, jak należy rozumieć „lokalne waluty” jako narzędzie wspierania samorządów. Z kolei założenia scenariusza 'Polska w świecie drastycznych różnicowań technologicznych, gospodarczych i społecznych' z jednej strony obejmują wprowadzenie rozwiązań chroniących prywatność i wolność osobistą (w kontekście nowych technologii), z drugiej zaś – wykorzystanie dronów i robotów w przestrzeni publicznej do monitorowania bezpieczeństwa, co może oznaczać większą możliwość inwigilacji społeczeństwa. Warto przeanalizować spójność scenariuszy i wprowadzić niezbędne uzupełnienia i korekty.			warunkach będzie musiało to zrobić za pomocą dostępnych środków, mimo że byłyby one znacznie skromniejsze niż obecne. Scenariusz nie zakłada też, że interakcje między państwami przestaną całkowicie istnieć (mowa jest o niedoborach, a nie kompletnych brakach). W przypadku modernizacji armii mowa jest o oparciu się na krajowych technologiach, ale nie zostało wykluczone (w miarę możliwości) korzystanie z rozwiązań zagranicznych. Odnosnie ochrony przyrody zwiększenie powierzchni obszarów chronionych wynikać będzie (jak napisano w scenariuszu) z jednej strony z tworzenia nowych obszarów (np. poprzez rekultywację) oraz zachęt/rekompensat finansowych dla samorządów. W przypadku scenariusza "Polska w świecie drastycznych różnicowań..." wspomniana potrzeba ochrony prywatności wynika właśnie z rozwijających się możliwości inwigilacji. Oba zapisy są więc spójne. Istotne jest też, że opisy scenariuszy zawarte w głównym dokumencie są jedynie streszczeniem ich pełnej wersji z załącznika II. Pełne zrozumienie logiki scenariusza wymaga więc przeczytania jego całej treści.
468	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	17	Scenariusze zostały stworzone przy uwzględnieniu 4 wybranych zmiennych, co przedstawiono na Rysunku 3 (str. 17). Sama grafika mogłaby być uzupełniona prostymi hasłami, które ułatwią interpretację poszczególnych grafik. Ikony czynników użytych do budowy scenariuszy pozwalają na różne interpretacje i w oderwaniu od treści dokumentu nie wskazują jednoznacznych stanów. Przede wszystkim jednak brakuje wyjaśnienia, dlaczego to właśnie te zmienne uznano za kluczowe oraz w jaki sposób łączą się one z Wizją. Nie wyjaśniono tego także w Załączniku 3 Metodyka prac. Wśród zmiennych przedstawionych na grafice, żadna nie dotyczy wprost wymiaru przestrzennego, co powinno zostać uzupełnione. Kwestią, wokół której można by zbudować alternatywne scenariusze jest np. nadpodaż gruntów budowlanych. Przedstawione scenariusze mogłyby uwzględniać także różne warianty realizacji (bądź zaniechania) strategicznych, z punktu widzenia kraju, inwestycji transportowych, takich jak np. CPK.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Sposób wyboru zmiennych do scenariuszy jest opisany na str. 8 Zał. 3 Metodyka prac
469	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	13	Treść Wizji odbiera się jako rażąco oczywistą, co rodzi pytanie o potrzebę ujęcia tej treści w dokumencie. Warto zaznaczyć, że ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju nie wymaga tego elementu w strukturze Koncepcji Rozwoju Kraju (Art. 8a uzppr). Warto zwrócić uwagę, że problem wizji sformułowanych w dokumentach strategicznych w proponowany sposób jest znany przynajmniej od 20 lat, na co wskazywali z początkiem XXI wieku eksperci rozwoju lokalnego, Jerzy Biniecki i Bogumił Szczupak (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach). Cytując wymienionych: „Nie sposób oprzeć się wrażeniu, że w wielu przypadkach proces budowania wizji jest traktowany jako jednorazowe, stylistyczne ćwiczenie w zgrabnym wyrażaniu prawd banalnych. O wizji zapomnia się nazajutrz po jej zdefiniowaniu, nie mówiąc już o systematycznym posługiwaniu się nią w praktyce codziennego działania”. (Biniecki, Szczupak	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Zasadność wprowadzenia Wizji: Wizja w KRK 2050 pełni kluczową funkcję, jako narzędzie wyznaczające pożądany stan kraju w roku 2050. Mimo że ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju nie wymaga tego elementu, KRK jest wynikiem foresightu strategicznego, który korzysta z wizji przyszłości, aby odpowiednio nakierować polityki publiczne. Wizja wyznacza ogólne cele rozwojowe i tworzy ramy dla bardziej szczegółowych działań zawartych w scenariuszach i wyzwaniach. Zarzut o banalność treści Wizji: Choć niektóre elementy wizji mogą wydawać się oczywiste, pełni ona istotną rolę w kontekście planowania strategicznego, stanowiąc punkt odniesienia, do którego odnoszą się zarówno scenariusze przyszłości, jak i konkretne wyzwania i decyzje w politykach publicznych. Wizja w KRK nie jest tylko stylistycznym ćwiczeniem, ale bazą dla budowania strategii i instrumentów realizacji

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				2004: 33). W świetle powyższego, należałoby ponownie określić pytanie, na które Wizja ma odpowiadać. Można byłoby je doprecyzować pod kątem poszczególnych wyzwań (m.in. Jak wyobrażamy sobie pozycję Polski w Europie w perspektywie następnych dekad?). Alternatywnie, można by zdefiniować Wizję tak, by zamiast na relatywnie proste pytanie „Jaką Polskę [Co] sobie wyobrażamy w 2050 roku?“, odpowiadała ona na pytania: „Jak doprowadzić do realizacji tych celów? Jak ten wielotorowy proces powinien być zorganizowany i kształtowany?”. Zauważa się, że tak zdefiniowana Wizja mogłaby wzmocnić spójność między treścią Wizji i Scenariuszy, poprzez wspólne wątki podejmowanej interwencji publicznej. Ponadto, wymuszałaby ona refleksję nad zdolnościami adaptacyjnymi systemu instytucjonalnego państwa do szeroko pojętych zmian, nieograniczonych do zmian klimatycznych – czyli wątkiem zdawałoby się kluczowym dla operacjonalizacji Konceptji Rozwoju Kraju, który jednak nie został dostatecznie uwzględniony w projekcie dokumentu.			celów. Powiązanie Wizji ze Scenariuszami: Wizja została zaprojektowana tak, aby być punktem odniesienia dla scenariuszy i wyzwań. Wizja odpowiada na pytanie „Jaką Polskę chcemy mieć w 2050 roku?“, co pozwala na opracowanie różnorodnych scenariuszy, które pokazują możliwe ścieżki do osiągnięcia tego stanu w zależności od uwarunkowań zewnętrznych. Procesy, które mają doprowadzić do realizacji tych celów, są rozwinięte w dalszych częściach dokumentu, zwłaszcza w ramach scenariuszy i wyzwań, które uwzględniają również zdolności adaptacyjne instytucji państwowych do zmian. Zdolności adaptacyjne systemu instytucjonalnego: Wyzwania i scenariusze zaprezentowane w dokumencie uwzględniają potrzebę adaptacji systemu instytucjonalnego do szeroko rozumianych zmian, w tym technologicznych, społecznych i klimatycznych. Dokument podkreśla potrzebę dynamicznego dostosowywania polityk publicznych w odpowiedzi na zmieniające się warunki zewnętrzne i wewnętrzne. Propozycja redefinicji Wizji: Choć sugestia dotycząca bardziej szczegółowej wizji odpowiadającej na pytania „Jak doprowadzić do realizacji celów?“ jest interesująca, należy podkreślić, że KRK jest dokumentem ramowym, który wskazuje ogólne kierunki, a szczegółowe działania operacyjne będą rozwinięte w średniookresowych strategiach.
470	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	6	W całym tekście powinno się stosować jednolite nazwy poszczególnych Megatrendów. Pod tym kątem tekst wymaga weryfikacji. Ponadto, w tekście opisującym Megatrendy wskazano, że każda z infografik je ilustrujących, „rozpoczyna się od pokazania stanu i zmian zachodzących” dla poszczególnych zjawisk, natomiast w dokumencie część infografik przedstawia jedynie stan analizowanych zjawisk na dany rok, nie prezentując zachodzących na przestrzeni lat zmian. Uwaga dotyczy np. infografiki 1. Odsetek przedsiębiorstw używających robotów przemysłowych i usługowych w 2022 r., 3. Indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego w 2022 r., 5. Udział OZE w bilansie energetycznym w 2022 r., 8. Indeks gotowości państwa na przyjęcie technologii AI w 2023 r., 10. Globalny indeks cyberbezpieczeństwa w 2020 r. Tym samym treść na str. 6 wymaga zmiany. Dodatkowo, korekty wymaga odwołanie do numeru strony, na której znajdują się źródła danych do Megatrendów.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Nazwy Megatrendów oraz odwołania do numeru strony zostaną zweryfikowane. Infografiką nazwane zostały strony składające się z wielu elementów graficznych, czyli każdy megatrend jest przedstawiany swoją 1 infografiką, w której znajdują się różnego rodzaju informacje.
471	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	63	W Słowniku pojęć dla części definicji należałoby ująć odwołanie do definicji w brzmieniu wynikającym z obowiązujących ustaw (w podobny sposób, jak dla definicji Wrażliwości terytorialna). Dotyczy to m.in. definicji: bezpieczeństwo energetyczne – wynikającej z ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, cyberbezpieczeństwo - wynikającej z ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa, Ekonomia społeczna - wynikającej z ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej Warto byłoby także uzupełnić słownik o pojęcia: ICT, think tank, technologia blockchain, big data, digital twin, brownfields. Należałoby także rozważyć dodanie Wykazu skrótów, aby dokument stał się bardziej przystępny w odbiorze dla zwykłego odbiorcy.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona częściowo	Odwołania do ustaw w definicjach: Część definicji w „Słowniku pojęć” odnosi się już do ustaw, co można zaobserwować w przypadku „Wrażliwości terytorialnej” i „Bezpieczeństwa energetycznego”. W przypadku tych oraz kilku innych pojęć, dokument KRK wykorzystuje sformułowania zgodne z ustawami, co pokazuje intencję prawidłowego odzworowania ram prawnych. Rozszerzenie słownika o nowe pojęcia: Zostały dodane definicje następujących pojęć - blockchain, big data, digital twin, brownfields. Wykaz skrótów: Wykaz skrótów zostanie dodany na finalnym etapie prac redakcyjnych.
472	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie	KRK	2	We Wprowadzeniu przywołano ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, jako podstawę sporządzenia dokumentu. Należałoby jednak uzupełnić tą treść, przytaczając pełną nazwę obowiązującej ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Przedstawione akty prawne zostały ujednolicone w dokumentach.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie			(Dz. U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.). Uwaga dotyczy także Załącznika 3. Warto przy tym zauważyć, że opis prawnych uwarunkowań tworzenia KRK2050 najszerzej został przedstawiony w Prognozie oddziaływania na środowisko. Przywołano tam m. in. Uchwałę nr 162/2018 Rady Ministrów z dnia 29 października 2018 r. w sprawie przyjęcia "Systemu zarządzania rozwojem Polski", o której nie ma mowy ani w dokumencie głównym, ani w Załączniku 3. Warto rozważyć szersze opisanie uwarunkowań prawnych tworzenia KRK2050.			
473	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	13	Wizja powinna przedstawiać obraz możliwie realnych ambicji i dążeń Polski w perspektywie roku 2050. Tylko taka konstrukcja Wizji pozwoli na późniejszą jej implementację w innych dokumentach strategicznych. Ujęta w dokumencie Wizja jest z pewnością bardzo ambitna, ale sprawia wrażenie, że stworzono ją w oderwaniu od analizy trendów, przedstawionej w Załączniku 1. W związku z tym, w niektórych obszarach wydaje się nierealna. Dotyczy to przede wszystkim kwestii związanych z demografią – w Wizji pada stwierdzenie: „Luka demograficzna została zniwelowana” (str. 13), co rodzi szereg wątpliwości, biorąc pod uwagę perspektywę zaledwie 26 lat. Ostrożniejsze podejście i sformułowania dotyczą zmian klimatu. Zastosowano tu mniej stanowcze stwierdzenie: „Polska jest bardziej odporna na zmiany klimatu” (str. 15). Taki kierunek wydaje się bardziej właściwy, mając na względzie realność celów, a tym samym wiarygodność Wizji.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Zasadność ambitnej wizji: Wizja w KRK jest celowo skonstruowana w taki sposób, aby wyznaczać wysoki poziom aspiracji, który może inspirować przyszłe polityki publiczne. Dokument wskazuje, że ma na celu wytyczenie ambitnych, ale możliwych do osiągnięcia kierunków rozwoju w perspektywie długoterminowej, co odpowiada na potrzebę planowania strategicznego opartego na foresighcie. Wizja wyznacza pożądane cele, a dokładniejsze szczegóły dotyczące środków do ich realizacji zostaną rozwinięte w średniookresowych strategiach. Luka demograficzna: Choć stwierdzenie „Luka demograficzna została zniwelowana” może budzić wątpliwości, warto podkreślić, że dokument uwzględnia wyzwania związane z demografią. Na przykład, KRK przewiduje działania na rzecz aktywnej polityki migracyjnej, wsparcia dla rodziny oraz poprawy systemów edukacji i ochrony zdrowia, które są kluczowe dla przeciwdziałania negatywnym skutkom demograficznym. W związku z tym, wizja nie jest oderwana od rzeczywistości, a wręcz opiera się na strategiach przeciwdziałania kryzysowi demograficznemu. Zmiany klimatyczne i bardziej realistyczne podejście: Zgłoszona uwaga słusznie zauważa ostrożniejsze podejście w kontekście zmian klimatu, gdzie stwierdzenie „Polska jest bardziej odporna na zmiany klimatu” lepiej oddaje niepewności związane z tym zagadnieniem. W dokumencie również podkreślono, że zmiany klimatyczne to globalny proces, którego skutki są trudne do całkowitego przewidzenia. Dlatego strategiczne działania skupiają się na zwiększeniu odporności oraz adaptacji do tych zmian, co jest kluczowym elementem polityki zrównoważonego rozwoju. Realność celów i ich implementacja: Wizja, choć aspiracyjna, ma za zadanie stanowić punkt odniesienia dla dokumentów strategicznych niższego rzędu, w tym szczegółowych polityk publicznych, które będą precyzyjnie odpowiadać na wyzwania, takie jak demografia i zmiany klimatyczne. Stąd, choć w niektórych obszarach formułowane cele mogą wydawać się ambitne, KRK 2050 wyznacza kierunek działań, który będzie rozwijany w bardziej szczegółowych strategiach.
474	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	61	Wnioski wydają się być stworzone w oderwaniu od przeprowadzonych badań i analiz, których wyniki zaprezentowano w pozostałych częściach dokumentu. Wnioski nie wynikają z analizy przebiegu Scenariuszy czy opisanych Wyzwań. Np. w dokumencie nie pojawia się analiza finansów publicznych w perspektywie krótko i długoterminowej. Brak też określenia w jaki sposób planowanie przestrzenne wpływa na system zarządzania krajem oraz jakie są prognozowane skutki jego reformy. Treść w tym zakresie wymaga rozszerzenia o stosowne wyjaśnienia.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Spójność wniosków z analizami i badaniami: Wnioski zawarte w dokumencie są wynikiem całościowej analizy trendów oraz scenariuszy, które były dokładnie rozważane w kontekście przyszłych wyzwań i celów rozwojowych. Dokument został opracowany na podstawie solidnych danych i metaanaliz, co miało na celu zapewnienie, że wnioski są oparte na faktach i danych empirycznych. Analiza finansów publicznych: Chociaż w dokumentach strategicznych analiza finansów publicznych jest kluczowa, KRK skupia się na szerokim kontekście długofalowych wyzwań i nie zawiera szczegółowej analizy finansowej w poszczególnych wnioskach. Należy jednak zauważyć, że kwestie finansowe są istotnym elementem planowania strategicznego, który

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							będzie rozwijany w strategiach średniookresowych, a wnioski dotyczące kierunków polityk publicznych mogą prowadzić do późniejszych analiz finansowych w kontekście realizacji strategii. Planowanie przestrzenne: W kontekście planowania przestrzennego, dokument rzeczywiście odnosi się do jego wpływu na system zarządzania krajem oraz na potrzebę integracji działań w obszarze planowania z innymi politykami publicznymi. Zawiera zapisy dotyczące konieczności efektywnego zarządzania przestrzenią w kontekście zrównoważonego rozwoju i adaptacji do zmian klimatycznych, co jest kluczowe dla przyszłych działań.
475	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	3	Wprowadzenie wymaga wyjaśnienia, jaką rolę w KRK2050 pełnią aksjomaty (o których mowa na str. 3) oraz czym kierowano się przy ich doborze. Wydaje się, że wśród aksjomatów polityczno-społecznych powinna być ujęta demokracja, współcześnie zagrożona na wielu różnych poziomach, m. in. w związku z rozwojem technologii. Aksjomat „odpowiedzialne organizacje” wymaga doprecyzowania o informację, jakich wymiarów ta odpowiedzialność dotyczy (można się jedynie domyślać, że aksjomat ten odpowiada Corporate responsibility, w wymiarze społecznym, środowiskowych i ekonomicznym).	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Rola aksjomatów w KRK 2050: Aksjomaty pełnią funkcję fundamentalnych wartości, które mają kształtować polityki rozwojowe kraju. Te wartości powinny być uwzględniane przy formułowaniu strategii, które będą miały na celu zapewnienie trwałego rozwoju Polski do 2050 roku. Demokracja jako aksjomat: Warto zauważyć, że elementy związane z demokracją i jej kluczową rolą dla funkcjonowania państwa są uwzględnione w dokumencie, szczególnie w kontekście wartości takich jak rządy prawa, prawa człowieka, demokracja uczestnicząca i praworządność. Aksjomat „odpowiedzialne organizacje”: Aksjomat ten odnosi się do szeroko pojętej odpowiedzialności społecznej, środowiskowej i ekonomicznej, co znajduje swoje odzwierciedlenie w dokumencie. Podobnie jak w przypadku „corporate responsibility”, aksjomat ten zakłada, że organizacje – zarówno publiczne, jak i prywatne – muszą działać w sposób zrównoważony i odpowiedzialny, biorąc pod uwagę długofalowe skutki swoich działań.
476	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	17	Zgodnie z art. 8a pkt 3 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2024 r. poz. 324 ze zm.) koncepcja rozwoju kraju zawiera scenariusze rozwoju i wyzwania rozwojowe kraju, w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. W tym kontekście kluczowe jest jednoznaczne określenie czym jest Scenariusz i czemu ma służyć. Zgodnie ze Słownikiem pojęć (str. 66) Scenariusz rozwoju stanowi „opis możliwych działań w ramach polityk publicznych służących realizacji wizji (...)”. Co oznacza, że wszystkie scenariusze powinny prowadzić do realizacji „celowo wyidealizowanej” (str. 23) Wizji i przedstawiać pożądaną kierunek rozwoju kraju. Z kolei zgodnie z wprowadzeniem na str. 17, zidentyfikowanie różnych Scenariuszy ma pozwolić zrozumieć przyszłość i zbadać, jakie mogą one mieć implikacje. Przywołano przy tym proces foresightu strategicznego, przeprowadzony w ramach prac nad KRK2050. To jednak musiałoby oznaczać zupełnie inny sposób tworzenia i korzystania ze scenariuszy. W foresightcie celem budowy scenariuszy jest przedstawienie różnych wariantów przyszłości, w oparciu o rzetelną analizę trendów oraz czynniki niepewności, co ma pozwolić na możliwie trafną identyfikację zagrożeń i podjęcie stosownych interwencji, które pozwolą, z wyprzedzeniem, ograniczyć lub wyeliminować zagrożenia. Faktyczne zastosowanie techniki foresightu musiałoby oznaczać uwzględnienie w scenariuszach KRK2050 także mniej optymistycznej wersji przyszłości, związanej np. z pogłębieniem się kryzysu demograficznego czy nie zrealizowaniem do 2050 r. celów transformacji energetycznej. Dlatego dokument wymaga korekty pod kątem	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	nowe brzmienie definicji scenariuszy rozwoju: "opis potencjalnie prawdopodobnego obrazu przyszłości powstały w procesie analizy foresightowej wraz z możliwymi działaniami w ramach polityk publicznych służącymi realizacji wizji a będących odpowiedzią na przeobrażenia świata i kraju wynikające z trendów oraz potencjalnie możliwych wydarzeń, które mogą mieć miejsce w przyszłości i wpłynąć na rozwój kraju."

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				jednoznacznego wyjaśnienia sposobu i celu opracowania Scenariuszy.			
477	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK		Konstrukcja dokumentu jest stosunkowo mało nieczytelna i może być niezrozumiała, co dotyczy przede wszystkim wzajemnych zależności pomiędzy jego poszczególnymi częściami. Dokument powinien być usystematyzowany w taki sposób, aby czytelne były kolejne kroki procesu tworzenia KRK2050 - od diagnozy zjawisk, przez identyfikację głównych problemów, po sformułowanie propozycji ich rozwiązania. Pod tym kątem wyjaśnienia wymaga cel i sposób wyodrębnienia w dokumencie 3 części: Wizja, Scenariusze i Wyzwania, pozwalające zrozumieć wzajemne zależności tych części dokumentu. Szczególnie, że konstrukcja dokumentu głównego zdaje się nie odpowiadać opisowi metodyki w Załączniku 3, w zakresie tego, czy Wizja i Scenariusze prowadziły do określenia Wyzwań, czy też zostały stworzone w oparciu o Wyzwania. Powiązanie Wizji ze Scenariuszami oraz Scenariuszy z Wyzwaniami, powinno być zdecydowanie bardziej czytelne. Wyjaśnienia wymaga to, w jaki sposób w tworzeniu treści dokumentu głównego wykorzystano analizę trendów (Załącznik 1). Prognozowane efekty poszczególnych trendów w Polsce zdają się być poddane ponownej analizie w części Wyzwania, wcale nie prowadząc do identycznych wniosków (patrz np.: skutki przestrzenne poszczególnych Wyzwań). Dokument powinien zostać poddany rzetelnej analizie pod kątem tego, na ile jego treść jest wewnętrznie spójna.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Proces powstawania poszczególnych części dokumentu został opisany we wprowadzeniu oraz uzupełniono zał. 3.
478	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego ???	KRK	4	Zgodnie z art. 8c ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 324) koncepcja rozwoju kraju jest aktualizowana, jeżeli taka konieczność wynika ze zmian trendów rozwojowych zachodzących w kraju lub na świecie, przynajmniej raz w okresie swojego obowiązywania. W tym zakresie treść na str. 4 wymaga doprecyzowania. Konieczne wydaje się też opracowanie i ujęcie w dokumencie (lub w Załączniku 3) procedury aktualizacji KRK2050, z uwzględnieniem procesu konsultacji społecznych. Należałoby wskazać, w jaki sposób i przez kogo będzie prowadzony monitoring trendów rozwojowych na potrzeby oceny aktualności KRK2050.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Aktualizacja KRK: Dokument KRK jest już zgodny z art. 8c ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Zgodnie z zapisami dokumentu, KRK będzie aktualizowana w odpowiedzi na zmieniające się trendy rozwojowe zarówno w kraju, jak i na świecie, co jest zgodne z wymaganiami prawnymi. Monitorowanie trendów rozwojowych: Monitorowanie oraz ewaluacja trendów będą prowadzone w oparciu o dane dostarczane przez różne instytucje publiczne i prywatne. W dokumencie wskazano na konieczność stałej obserwacji megatrendów, co jest kluczowe dla zrozumienia przyszłości i adaptacji polityk publicznych. Konsultacje społeczne: Proces tworzenia KRK już opierał się na szerokiej partycypacji społecznej i eksperckiej, co stanowi ważny element monitorowania i dalszej aktualizacji strategii. Partycypacyjny charakter dokumentu, z uwzględnieniem debat, warsztatów i paneli eksperckich, będzie kontynuowany przy przyszłych aktualizacjach.
479	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	KRK	2	Warto uzupełnić informację o tym, do czego mają służyć kluczowe wnioski KRK 2050.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Rozdział "Kluczowe Wnioski" został uzupełniony o następujące wyjaśnienie: Kluczowe wnioski KRK mają na celu identyfikację najważniejszych obszarów wymagających interwencji i wsparcia w ramach polityk publicznych, umożliwiając określenie priorytetów i strategii rozwoju. Oparte na analizach danych, mają wspierać podejmowanie świadomych decyzji przez administrację rządową i samorządową, efektywne alokowanie zasobów oraz zwiększenie skuteczności polityk rozwojowych. Wnioski te tworzą także przestrzeń do dialogu i współpracy między sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.
480	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	KRK	całość	Mapy zawarte w dokumencie takim jak KRK2050 muszą być opracowane z dużą uwagą i odpowiedzialnością, gdyż będą one wykorzystane do określania kierunków/działań w dokumentach każdego poziomu zarządzania rozwojem. Dodatkowo, zastosowanie wskaźnika	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Mapy są opracowywane z dużą uwagą. Mamy świadomość, że zastosowanie wskaźnika syntetycznego jest obciążone takim ryzykiem, jednak zastosowanie wskaźników syntetycznych wydało potrzebne, by uchwycić złożoność

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				syntetycznego, zbudowanego na podstawie słabo powiązanych wskaźników, minimalizuje jego znaczenie.			zjawisk wpływających na rozwój danego terytorium.
481	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	67	Dotyczy Słownika pojęć: Definicja wizji wskazuje, że jest to inspirujący obraz kraju w przyszłości, który wyznacza wyzwania rozwojowe oraz ukierunkowuje działania polityk publicznych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i geopolitycznej w celu osiągnięcia określonych rezultatów i poprawy jakości życia mieszkańców kraju - tymczasem na str. 23 jest mowa o wyidealizowanej wizji kraju w 2050 r. – wydaje się, że brakuje tu zgodności, bo jeżeli można wyznaczyć wyzwania i działania do jej osiągnięcia, to nie jest tylko wyidealizowanym obrazem	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	ostateczne brzmienie definicji: "inspirujący obraz kraju w przyszłości, na podstawie którego wyznacza się wyzwania rozwojowe oraz ukierunkowuje działania polityk publicznych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i geopolitycznej w celu osiągnięcia określonych rezultatów i poprawy jakości życia mieszkańców kraju."
482	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	13	Wizja nie uwzględnia wszystkich megatrendów zwłaszcza w kontekście rozwoju społeczeństwa	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Wizja nie musi zawierać odniesień do wszystkich trendów - jest obrazem świata, w którym zwłaszcza te negatywne zjawiska zostały przezwyciężone, m.in. dzięki stawieniu czoła wyzwaniom.
483	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu	KRK	61	Brakuje podsumowania dla każdego obszaru istotnego dla samorządu czy mieszkańca. Tak aby można w jednym miejscu mieć kluczowe kierunki i info informację dla inwestorów. Np. dla „suburbanizacja” jest krytykowana przez to, że nie jest kontrolowana, jednocześnie pisze się o godnych warunkach życia (a trzeba powiedzieć wprost, że ceny mieszkań w miastach są za wysokie, metraż przypadający na 1 osobę jest zbyt mały, rosnące czynsze w starym budownictwie, brak przestrzeni i hałas, miejsc zielonych, coraz powszechniejsze i dostępne na kieszeń rozwiązania dla domów samoobsługowych powoduje ludzkie odpływają z miast), adaptowaniu pustostanów w miastach na usługi, zmianach funkcji wsi itd. Brakuje takiego jednoznacznego wskazania kierunku i działań. Takie postawienie sprawy ułatwiłoby planowanie i trafne rozumienie takich zapisów jak „promocja energii prosumenckiej”, wsparcie dla inwestycji magazynowania energii. Innym przykładem jest zdrowie psychiczne – podkreśla się wzrost zaburzeń zachowania, skutki życia przez młode pokolenie w wirtualnym świecie, a jednocześnie będzie wspierać się rozwój cyfryzacji. Podkreśla się kwestie cyberbezpieczeństwa, rozwoju demokracji i praw człowieka a jednocześnie użycia AI w prewencji policyjnej. Brakuje priorytetyzacji tych działań albo takiego pokazania jak Państwo rozumie te wszystkie wątki łącznie. Np. wspieramy rozwój AI, jednocześnie rozwój publicznej strefy „zero phone” (wolnych od telefonów).	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	W dokumencie nie ma zarówno skonkretyzowanych kierunków rozwoju, jak również co do zasady dokument nie ma być źródłem informacji dla inwestorów, a dla polityk publicznych, np. dla resortów, które przygotowują strategii rozwoju. Tego typu, bardziej szczegółowe wątki znajdują się w średniookresowej strategii rozwoju kraju, nad którą trwają aktualnie prace.
484	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu	KRK	61	Brakuje w projekcie Koncepcji zobowiązań. Można odnieść wrażenie, że jest to dokument z życzeniami, za które nikt nie chce wziąć odpowiedzialności.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). KRK nie jest dokumentem operacyjnym – szczegółowe cele, kierunki działań i wskaźniki operacyjne są rozwijane w ramach strategii średniookresowych. Z założenia KRK nie ma na celu bezpośredniego formułowania konkretnych działań operacyjnych, lecz wskazanie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							długofalowych kierunków, które będą rozwijane w tych bardziej szczegółowych dokumentach.
485	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu	KRK	61	Trudno oceniać dokument, w którym na samym wstępie wskazuje się, że jest celowo wyidealizowany, a wnioski sprowadza się do tych kluczowych. Przedstawione scenariusze i wyzwania są na tyle ogólne i pojemne, że z pewnością mogą się pod wieloma sformułowaniami kryć interesujące czytelnika szczegóły.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości.
486	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	KRK		Pomimo wyposażenia w wizję analizowany dokument nie wykazuje ambicji strategicznych, utrzymany jest w formule diagnostycznej, niemniej pomija szereg fundamentalnych zagadnień kluczowych dla określenia koncepcji rozwoju kraju, w szczególności obecnego i postulowanego modelu państwa (w zakresie rozwiązań ustrojowo – administracyjnych, ale także logiki formułowania i wdrażania procesów rozwojowych, w tym z zaangażowaniem aktorów na wszystkich poziomach), horyzontu czasowego Koncepcji. Z punktu widzenia samorządu i podejścia ukierunkowanego terytorialnie, ale także w optyce uwzględniającej wiele branż i perspektyw funkcjonowania państwa, koncepcja państwa i jego rozwoju wymaga gruntownego przemyślenia sposobów podejmowania decyzji oraz wdrażania procesów rozwojowych, aby zyskać efektywność działań na miarę wyzwań aktualnej sytuacji geopolitycznej oraz współczesnej gospodarki. Koncepcja rozwoju kraju jest instrumentem, które powinien uwzględnić tego rodzaju diagnozę oraz stosowane rozwiązania odpowiednio zaspokajające istniejące potrzeby. Z całą pewnością należy od niej oczekiwać ukierunkowania procesów rozwojowych w sposób, który pozwoli wykorzystywać lokalne i regionalne zasoby i pełnić przewagę terytorialnych przy jednoczesnym niwelowaniu strukturalnych ograniczeń w systemie zarządzania rozwojem. Wątpliwości budzi przy tym pominięcie samej kwestii rozumienia kategorii „rozwoju”, która wobec doświadczeń ostatnich dekad i identyfikowanych obecnie wyzwań wymaga na nowo konceptualizacji i poddania publicznej debacie.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK to tylko jeden z elementów całego procesu programowania rozwoju. Kluczowe będzie określenie systemu realizacji, partycypacji społecznej i monitorowania także pozostałych jego elementów. Między innymi w średniookresowej strategii rozwoju kraju, nad którą obecnie trwają prace, pojawi się bardziej rozwinięty opis działań strategicznych. Na podstawie tego dokumentu inne resorty będą przygotowywały również swoje własne dokumenty strategiczne, również zawierające szczegółowe opisy działań strategicznych w danych obszarach.
487	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	KRK		Uzyskanie optymalnej postaci dokumentu wymaga gruntownego przemyślenia jego koncepcji w wymiarze formalnym i ideowym. Potrzebne są korekty dotyczące spójnienia interwencji, w tym wyciągnięcie odpowiednich wniosków ze sformułowanych megatrendów, wzmocnienia i uzupełnienia opisów wyzwań o wskazywane wyżej wątki i elementy. Należy oczekiwać, że Koncepcja Rozwoju Kraju stanowić będzie rzeczywiste fundamentalny element komunikacji strategicznej budujący wizerunek państwa i odpowiednio sprofilowany przekaz o nim, adresowany do różnego rodzaju odbiorców, w każdym jednak przypadku służący osiągnięciu celów w sferze geopolityki, wzmocnienia obronności, potencjału ekonomicznego oraz spójności społecznej, a także zdolności do efektywnego, wielopoziomowego zarządzania przy udziale podmiotów administracji rządowej i samorządowej. Wskazane jest także zwrócenie uwagi na poprawność stylistyczną i przystępność tekstu tej rangi.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK została stworzona jako kluczowe narzędzie planistyczne, przewidujące zarówno megatrendy, jak i konkretne wyzwania, które będą kształtować przyszłość Polski do 2050 roku. Proces opracowywania KRK obejmował liczne konsultacje społeczne i naukowe, debaty eksperckie oraz wykorzystanie nowoczesnych narzędzi planistycznych. Dokument uwzględnia zróżnicowane interesy i pomysły różnych grup społecznych, co ma na celu nie tylko budowanie obrazu państwa na arenie międzynarodowej, ale także umocnienie obronności, gospodarki i spójności społecznej. Warto także zauważyć, że KRK już definiuje wyzwania z perspektywy megatrendów, takich jak zmiany technologiczne, problemy demograficzne, reorganizacja przestrzeni czy transformacje globalne, a także wskazuje konkretne działania na rzecz efektywnego zarządzania tymi zmianami. Dokument zarysowuje wizję Polski jako odpornego państwa, które będzie nie tylko skutecznie reagować na wyzwania geopolityczne, ale także aktywnie kształtować swoją przyszłość poprzez innowacyjne podejścia do polityki rozwojowej i współpracy międzysektorowej.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ły	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							Finalny etap prac nad Koncepcją Rozwoju Kraju przewiduje szczegółową redakcję dokumentu. W procesie tym dokument zostanie poddany korekcie zarówno językowej, jak i stylistycznej
488	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	KRK		Zgodnie z zapisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju koncepcja rozwoju kraju zawiera w szczególności: 1) wnioski z analizy trendów rozwojowych zachodzących w kraju; 2) wnioski z analizy trendów rozwojowych zachodzących na świecie i ich potencjalny wpływ na trendy rozwojowe w kraju; 3) scenariusze rozwoju i wyzwania rozwojowe kraju, w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Wobec miejsca i czasu, w którym znajduje się Polska u kresu pierwszej ćwierci stulecia, uzasadnione jest formułowanie stanowczych tez i silne nastawienie na uzyskanie odpowiedniej dynamiki rozwojowej. Kwestią dyskusyjną jest zatem to, czy: - ustawa nie za nisko formułuje poziom wymagań względem dokumentu o tak sformułowanym tytule, przyjmując, że zajmuje on centralną pozycję w procesie debaty strategicznej, stanowi punkt odniesienia dla dalszych przesądzeń; - zawarte w dokumencie zapisy nie powinny być interpretowane z należytą powagą odpowiadającą ich przynależności do kluczowego dokumentu strategicznego, a zatem czy ich status nie powinien zostać rozszerzony do postaci zobowiązujących stwierdzeń i przesądzeń o charakterze rzeczywiście strategicznym.	Uwaga ogólna	Uwaga przyjęta do wiadomości	Uwaga cenna dla dalszych prac nad dokumentami niższego rzędu o wyższym stopniu szczegółowości niż KRK.
489	Urząd Miasta Torunia - Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia	KRK	całość	Uwaga ogólna 1. W naszej opinii, trendy rozwojowe przedstawione w dokumencie są zbieżne ze światowymi. Warto rozważyć dodanie do dokumentu rozdziału, który wskazywałby planowany rozwój w jakimś obszarze, na który Polska miałaby postawić nacisk w celu spektakularnego wzrostu gospodarczego, który odróżniłby nas od innych państw. Uwaga ogólna 2. Przedstawione w KRK 2050 założenia rodzą wątpliwości, w jaki sposób uda się osiągnąć w społeczeństwie polskim główne założenia gospodarki umiaru. Trudno określić, na ile potrzeby materialne będą formowały przyszłe społeczeństwo, czy społeczeństwo polskie będzie potrafiło funkcjonować w kategoriach wartości postmaterialnych i w sposób świadomy będzie kształtować wybór pomiędzy indywidualizmem a kolektywizmem. Na te pytania nie znajdujemy odpowiedzi w opracowaniu, pomimo faktu, że poszczególne scenariusze zakładają realizację tego założenia. Gospodarka umiaru to kluczowy element proekologicznej transformacji, ściśle związanej z paradygmatem proponowanym w nowych koncepcjach ekonomicznych, wskazujących na konieczność znalezienia balansu pomiędzy nadmiernymi oczekiwaniami a możliwościami, również tymi wynikającymi wprost z ograniczeń planetarnych.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniokresowymi (średniokresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
490	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	55	Brak kierunkowych działań. Czy aby na pewno jest to część kierunkowa. Dokument kończy się wyzwaniami i wnioskami, które wydają się być elementem diagnozy i dopiero wstępem do wytycznych kierunkowych w Koncepcji. Warto zaakcentować jaki charakter ma dokument – np. że jest koncepcją pewnych ram do kierunków strategicznych rozwoju kraju. Brakuje odniesienia do wsparcia działań lokalnych na poziomie jest w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Tutaj mogłaby być zaszyta zasada subsydiarności. Wiele elementów z diagnozy czy wyzwań przestrzennych nie ma wprost odniesienia do wyzwań społeczno-gospodarczych. Przestrzeń powinna być elementem integrującym różne obszary działalności w kraju.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Kierunkowy charakter dokumentu: KRK pełni rolę koncepcji, która wyznacza ramy dla kierunków strategicznych rozwoju kraju. Chociaż dokument kończy się na wyzwaniami i wnioskach, te elementy są integralną częścią pewnego rodzaju diagnozy, która jest podstawą do dalszych działań i wytycznych. Wnioski te mają na celu zainspirowanie działań na różnych poziomach systemu zarządzania polityką rozwoju i wsparcie przyszłego planowania. Wsparcie dla działań lokalnych i zasada subsydiarności: W dokumencie podkreślono znaczenie wsparcia działań lokalnych na poziomie jednostek samorządu terytorialnego w kontekście społeczno-gospodarczym i przestrzennym. KRK uznaje, że zrównoważony rozwój wymaga integracji działań na różnych poziomach, a zasada subsydiarności jest wskazywana jako fundament, który powinien

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				W koncepcji rozwoju na poziomie kraju brakuje ogólnego modelu narzędziowego i dystrybucji środków finansowych. Wskazane byłoby stworzenie otwartego katalogu narzędzi operacyjnych do zastosowania na etapie różnych szczebli jst, ram prawnych ale także modelu dystrybuowania instrumentów finansowania z poziomu rządu i UE.			kierować polityką rozwoju. Integracja przestrzeni z wyzwaniem społeczno-gospodarczymi: Dokument podkreśla, że przestrzeń ma kluczowe znaczenie dla integracji różnych obszarów działalności w kraju. Wyzwania związane z przestrzenią i ich związki z wyzwaniami społeczno-gospodarczymi są przedstawione w kontekście zrównoważonego rozwoju i potrzeby holistycznego podejścia do zarządzania terytorialnego, co jest ujęte w analizie megatrendów oraz wyzwań. Ogólny model narzędziowy i dystrybucja środków finansowych: Choć KRK nie zawiera szczegółowego modelu narzędziowego, to koncentruje się na wizji długofalowego rozwoju, która będzie podlegać dalszym analizom i dyskusjom na temat implementacji konkretnych działań. W przyszłości, w ramach średniookresowych strategii, można przewidzieć stworzenie katalogu narzędzi operacyjnych, który będzie uwzględniał ramy prawne oraz modele finansowania, zarówno z budżetu krajowego, jak i z funduszy unijnych.
491	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	7	Każde cytowane dane winny mieć przedstawione źródło, autora	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Staraliśmy się, aby tak było. Uzupełnimy, jeśli są braki.
492	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	6	Lepiej – czytelniej byłoby, żeby opis źródeł danych znalazł się w formie przypisu na danej stronie, na której dane się znajdują.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	W KRK przyjęto format zestawienia źródeł w jednym miejscu, co ułatwia odnalezienie pełnej listy odniesień. Taki układ sprzyja klarowności i spójności dokumentu, szczególnie w przypadku długoterminowej analizy strategicznej, gdzie wiele danych może odnosić się do różnych sekcji jednocześnie. Forma, w której źródła są zebrane na końcu, zapewnia wygodniejszy dostęp do wszystkich odniesień i eliminuje powtarzanie tych samych informacji w przypisach na poszczególnych stronach.
493	Urząd Miejski Wrocławia	KRK		Prawo i jego przestrzeganie – budowa państwa i jego samorządów odpornych na kryzysy, zwinnych, sprawnych i decyzyjnych będzie możliwe, jeśli prawo to umożliwi. Nad nowymi regulacjami trzeba zacząć pracować już teraz, kiedy raczkuje miejskie ogrodnictwo i kiedy kształtują się podwaliny nowej przyszłej miejskości. W konsultowanym dokumencie walor prawny jest bardzo słabo akcentowany Słownik pojęć jest na końcu opracowania i w przez to gorzej się z niego korzysta. Ponadto w tekście dobrze byłoby zaznaczyć pojęcia, które są wyjaśnione Brak konsekwencji w opisie wyzwań, trudno wywnioskować, czy treść opisu to diagnoza czy ustalenie kierunkowe, opis przyszłości Należy rozważyć, czy słusznym jest założenie/kierunek dążenia do rozwoju, wspierania „kultury nanosekundy”. Już obecnie w Polsce, i również na całym świecie, społeczeństwo ma problem z przebudżowaniem wynikającym z rozwoju cyfryzacji, z nadmiernego korzystania z dóbr nowoczesnych technologii. Katastroficzne wizje zagłady świata, myślenie o przyszłości człowieka i świata, fake news'y, deepfake'i mają ogromny wpływ na rozwój społeczeństwa, młodzieży. Skutkuje to również załamaniem zdrowia psychicznego całego społeczeństwa. Zdając sobie sprawę, że trudne jest zatrzymanie rozwoju technologicznego, zasadnym byłoby głębokie pochycenie się nad tematem i skonsultowanie takiego podejścia z psychologami społecznymi, socjologami. Należy rozważyć, czy nie należałoby poddać aktualizacji delimitacji obszarów, co wynika z zaistniałych w czasie zmian gospodarczych, społecznych i przestrzennych Pewne wątki powielają się w różnych rozdziałach- wprowadza to lekki chaos w odbiorze, nieczytelne	Uwaga ogólna	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Prawo jest narzędziem - podobnie jak transport czy infrastruktura - tego typu zagadnienia nie wybrzmiewają w samym dokumencie celowo, ponieważ nie sposób ująć wszystkich tematów; "kultura nanosekundy" została użyta w kontekście potrzeb ludzi młodych - nie w kontekście kierunku rozwoju (kierunki rozwoju są skądinąd nieobecne w dokumencie z założenia - to nie jest strategia); słowniki pojęć są zwykle na końcu opracowań; definicja rozwoju wylania się z zarysowanych wyzwań - rozwój czyli transformacja kraju z poszanowaniem środowiska, różnorodności potrzeb obywateli, z uważnością traktująca zasoby, wdrażająca umiar i biorąca pod uwagę zmiany demograficzne oraz technologie. KRK wyznacza pewne ramy; rozwój jest pojęciem wielowątkowym i nie ma jednej definicji. Niektóre wątki powtarzają się, ponieważ w założeniu wyzwania mają uciekać od tradycyjnego odniesienia do konkretnych sektorów - nie sposób rozważać zagadnienia gospodarki i nowych technologii w oderwaniu od zagadnień demograficznych i społecznych czy środowiskowych. Są odniesienia do regulacji szybko rozwijających się technologii i big techów; W założeniu jma być dokumentem uniwersalnym - ponadkadencyjnym (proszę zauważyć, że prace nad dokumentem zaczęły się nie w tej kadencji, a są kontynuowane); nie można się zgodzić, że KRK jest słabo osadzona geopolitycznie - wyzwania i scenariusze oparte są o m.in. o trend "Zmiana globalnego porządku"; KRK poddaje w wątpliwość optymizm wzrostu - kładzie nacisk na umiar, GOZ, poszanowanie zasobów i ich skończoność.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				mapy (w jakości ale też czasami brak doprecyzowania lub kontekstu mapy do treści), słowo 'wrażliwość' w tytułach map- co oznacza? Podstawowy brak definicji rozwoju (co to znaczy dla autorów, która z globalnych koncepcji rozwoju jest tu preferowana, jaki model rozwoju ma być reprezentowany?); - w większości optymizm technologiczny bez pogłębionej refleksji nad zagrożeniami (w kontekście AI- brak refleksji nad skutkami dynamicznego rozwoju bez odniesienia do możliwości percepcyjnych człowieka i kontekstu społecznego) - słabe geopolityczne "osadzenie" Polski (wpływu polityki/ gospodarki/ kryzysów o charakterze globalnym na kraj)-> Polska to nie izolowana wyspa. - w kontekście polaryzacji polityki w Polsce i Europie - brak refleksji nad możliwym wpływem zmian kierunków rozwoju po kolejnych wyborach- czy KRK może być dokumentem uniwersalnym? a może będzie aktualizowana w rytmie wyborczym..? - co w sytuacji dewaluacji w ogóle koncepcji rozwoju? czy KRK może zostać zastąpiona Koncepcją Przetwarzania Kraju? Co w sytuacji końca optymizmu wzrostu?			
494	Urząd Miejski Wrocławia	KRK		Stwierdzenie, że „koncepcja Rozwoju Kraju (KRK) jest umocowana ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (art. 8a-8c) i wyrasta z nowego myślenia o roli planowania długofalowego” wymagałoby wyjaśnienia na czym to nowe myślenie o roli planowania długofalowego ma polegać.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Dodatkowe wyjaśnienie zostało dodane do wprowadzenie do dokumentu.
495	Fundacja PACTT	KRK		Uwaga ogólna: dokument powinien zawierać propozycje konkretnych programów rządowych służących realizacji celów strategicznych, w szczególności gospodarczych. Przykładem takiego programu mogłaby być koncepcja przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego mająca na celu stworzenie polskich firm o pozycji graczy globalnych w oparciu o wynalazki polskich naukowców: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7147705142375596032/ https://medium.com/@robert.dwilinski/nowa-koncepcja-przyspieszenia-rozwoju-spo%C5%82eczno-gospodarczego-polski-7b5a9777fb18 Wersja końcowa musi zawierać najlepsze propozycje do wykorzystania w dalszych pracach rządu tej i kolejnych kadencji.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
496	Fundacja ProVeg	KRK	20	Źródła do poprzedniej uwagi: [1]Rieger, J., Freund, F., Offermann, F., Geibel, I., & Gocht, A. (2023). From fork to farm: Impacts of more sustainable diets in the EU -27 on the agricultural sector. Journal of Agricultural Economics. https://doi.org/10.1111/1477-9552.12530 [2]Global Methane Hub & Climateworks Foundation (2023): Global Innovation Needs Assessments. Available at: https://www.climateworks.org/ginas-methane/ [3]Special Eurobarometer 538, Climate Change, 2023. https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2954 [4] Smart Protein, What consumers want: a survey on European consumer attitudes towards plant-based foods, with a focus on flexitarians' European Union's Horizon 2020 research and innovation programme (No 862957) (2021). https://smartproteinproject.eu/market-research/ [5]GFI, Market insights on European plant-based sales 2020-2022, https://gfieurope.org/market-insights-on-european-plant-based-sales-2020-2022/	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Propozycje źródeł zostały wykorzystane.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				[6]Squire, G. R., Quesada, N., Begg, G. S., & Iannetta, P. P. M. (2019). Transitions to greater legume inclusion in cropland: Defining opportunities and estimating benefits for the nitrogen economy. <i>Food and Energy Security</i>, 8(4). https://doi.org/10.1002/fes3.175 [7]Magrini, M., Anton, M., Cholez, C., Corre-Hellou, G., Duc, G., Jeuffroy, M., Meynard, J., Pelzer, E., Voisin, A., & Walrand, S. (2016). Why are grain-legumes rarely present in cropping systems despite their environmental and nutritional benefits? Analyzing lock-in in the French agrifood system. <i>Ecological Economics</i>, 126, 152–162. https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2016.03.024 [8] Directorate-General for Agriculture and Rural Development. (2022). Factsheet – EU Legumes benefit people and the planet. https://agriculture.ec.europa.eu/farming/crop-productions-and-plant-based-products/cereals/development-plant-proteins_en [9]EIP-AGRI. (2021, October 20). Fostering sustainable legume-based farming systems and agri-feed and food chains in the EU. https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/find-connect/projects/fostering-sustainable-legume-based-farming-systems.html [10] PLANT-BASED ALTERNATIVES TO MILK, Facts and Benefits, Proveg International, 2022 [11]BCG, The Untapped Climate Opportunity in Alternative Proteins, 2022. https://www.bcg.com/publications/2022/combating-climate-crisis-with-alternative-protein			
497	Green REV Institute	KRK	13	w dokumencie nie użyto feminatywów. To duży błąd w kontekście wskazywania na szacunek dla różnorodności oraz inkluzywności.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Przyznajemy, że w dokumencie rzeczywiście nie zostały użyte feminatywy, co jest istotnym niedopatrzeniem. Zgadza się, że jest to duży błąd, szczególnie w kontekście wartości, takich jak szacunek dla różnorodności oraz inkluzywności, które są kluczowymi elementami Koncepcji Rozwoju Kraju 2050. Aby to poprawić, feminatywy zostaną uwzględnione w ostatecznej wersji dokumentu, co pomoże w pełniejszym odzwierciedleniu idei równości oraz wzmocni przekaz o potrzebie budowania bardziej inkluzywnego społeczeństwa.
498	Osoba prywatna	KRK		Dokumenty prezentują ambitne wizje i scenariusze, ale brakuje w nich szczegółowych planów działania, które pozwoliłyby na przełożenie tych wizji na konkretne kroki operacyjne. Dopiero szczegółowe harmonogramy, budżety, odpowiedzialność za realizację oraz konkretne miary sukcesu są kluczowe dla efektywnego wdrożenia jakiegokolwiek strategii. Jeśli ma to być kolejny krok - to trzymam kciuki!	Uwaga ogólna	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Zgadza się, że szczegółowe plany działania, harmonogramy, budżety oraz odpowiedzialność za realizację są kluczowe dla skutecznego wdrożenia strategii. Warto jednak podkreślić, że KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który określa ogólne kierunki rozwoju kraju. Celem KRK jest stworzenie podstawy do dalszych prac, które będą rozwijane w ramach strategii średniookresowych i regionalnych. To właśnie na poziomie tych szczegółowych dokumentów planistycznych opracowane zostaną konkretne plany działania, budżety, harmonogramy oraz miary sukcesu. Dzięki temu możliwe będzie przełożenie wizji zawartych w KRK na konkretne, operacyjne kroki, które będą dostosowane do specyfiki regionalnej i sektorowej.
499	Krajowy Związek Banków Spółdzielczych	KRK		• Stwierdzenie, że „koncepcja Rozwoju Kraju (KRK) jest umocowana ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (art. 8a-8c) i wyrasta z nowego myślenia o roli planowania długofalowego” wymagałoby wyjaśnienia na czym to nowe myślenie o roli planowania długofalowego ma polegać. • Brak uwzględnienia w megatrendach ewidentnego kryzysu liberalnej demokracji. Jest on zauważalny na całym świecie, w tym także w Europie. Jego przejawy są obecne w krajach, które do niedawna uchodziły za wzorcowe demokracje, takich jak Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Francja, Holandia czy Niemcy. Zawężanie zatem krytycznej oceny stanu	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona częściowo	Nowe myślenie o planowaniu długofalowym – Jak wspomniano w dokumencie KRK, koncepcja długofalowego planowania wyrasta z potrzeby przewidywania i przygotowania się na zmiany w dynamicznie zmieniającym się świecie. Nowe myślenie opiera się na foresightcie strategicznym, analizie scenariuszy i wykorzystaniu narzędzi planowania umożliwiających elastyczne reagowanie na przyszłe wyzwania. Dodamy szczegółowe wyjaśnienie, co oznacza to podejście. Demokracja – W odniesieniu do megatrendów, faktycznie uwzględniono "słabnące mechanizmy demokracji", co jest odrębnym megatrendem opisanym w sekcji dotyczącej transformacji

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				demokracji jedynie do krajów Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej jest powierzchownym potraktowaniem problemu. Zasygnalizowany w tekście dokumentu spadek znaczenia demokracji w rezultacie słabnięcia mechanizmów demokracji jest zapisem zbyt ogólnikowym. Polska do niedawna w intensywnym tempie zmierzała w kierunku autorytarnego modelu rządzenia. Ubiegłoroczne wyborcze zwycięstwo sił demokratycznych w naszym kraju w żadnym wypadku nie może być traktowane jako ostateczny triumf nad zwolennikami tego modelu ustrojowego. Nie sposób nie zgodzić się z poglądem, że obowiązujący w danym kraju reżim polityczny ma decydujący wpływ na jego perspektywy rozwojowe. Brak odniesienia się do zagrożeń wynikających z klimatu społecznego sprzyjającego rosnącej akceptacji autorytarnej i jednocześnie autarkicznej władzy, na co wskazuje m.in. zmasowana krytyka polityki realizowanej przez instytucje UE, sprawia, że uwagi autorów dokumentu o relatywnie niskiej jakości rządzenia w Polsce są niejako zawieszane w próżni. • Autorzy dokumentu słusznie artykułując wielką rolę postępu technologicznego w przyszłych procesach rozwojowych, zbyt mało uwagi poświęcają znaczeniu wzmacniania kapitału społecznego. Jego deficyt jest jedną z przyczyn zagrożeń dla liberalnej demokracji. W dokumencie jest jedynie mowa (s. 49) o wzmacnianiu lokalnego kapitału społecznego w kontekście rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. To jest zdecydowanie zbyt płytkie ujęcie bardzo istotnego problemu. Szczególnie brakuje odniesienia się do kwestii kapitału społecznego w kluczowych wnioskach. • Autorzy dokumentu nie wyjaśniają, dlaczego saldo migracji ma być w przypadku Polski ujemne. Sytuacja za wschodnią granicą każe z rezerwą podejść do takiej prognozy. • W dokumencie marginalnie potraktowana została problematyka samorządności w szerokim tego słowa znaczeniu. Zdziwienie musi budzić brak refleksji nad pożądanym modelem ustrojowym państwa, w tym zasadą subsydiarności, która w znacznym stopniu została zarzucona po 2015 r. Niezrozumiałe jest całkowite pominięcie roli samorządu regionalnego. • Nie ulega wątpliwości, że obecność państwa w gospodarce po wieloletnich rządach PIS-u jest nadmierna. W dokumencie brak refleksji nad tym problemem. • Niezrozumiałe jest stwierdzenie (s. 48-49), że istotne znaczenie dla strategicznej autonomii kraju w zakresie pozyskiwania surowców krytycznych i produkcji półprzewodników oraz leków będzie miało tworzenie warunków wspierających rozwój ekonomii społecznej. Działania w tych obszarach gospodarki nie są przestrzenią dla podmiotów ekonomii społecznej. System żywnościowy jest wielowątkowym zagadnieniem łączącym w sobie wszystkie aspekty egzystencji człowieka, z tym najważniejszym – utrzymania życia – włącznie. W jego skład wchodzi zarządzanie glebą i jej uprawa, nawozy i środki ochrony roślin, troska o zwierzęta, ich rozród i warunki hodowlane, gospodarka wodna, zbiory, przetwarzanie, przechowywanie, dystrybucja (transport), handel, odpady, opakowania i wiele, wiele innych. Cytując prof. Andrzeja Kassenberga: „nie może być mowy o zrównoważonym świecie bez zrównoważonego systemu żywnościowego”, bo wszystko w naszym życiu z tym systemem się wiąże. Brakuje całościowego traktowania systemu żywnościowego w KRK; brakuje docenienia			globalnego porządku. Autorzy dokumentu przyznają, że problem ten dotyczy nie tylko Europy Środkowo-Wschodniej, lecz ma charakter globalny. Istnieje zatem odwołanie do tego zjawiska w globalnym kontekście. Kapitał społeczny – Chociaż pojęcie „kapitał społeczny” nie jest bezpośrednio podkreślone w każdym przypadku, większość wyzwań odnoszących się do społeczeństwa, takich jak podmiotowe społeczeństwo, wzmocnienie instytucji czy współpraca, koncentruje się na jego wzmacnianiu. Kapitał społeczny jest integralnym elementem procesów rozwojowych i wzmocnienie go jest celem KRK. Saldo migracji – Prognozy dotyczące ujemnego salda migracyjnego dla Polski opierają się na raportach i prognozach ONZ, które wskazują na taki kierunek zmian w perspektywie do 2050 roku. Sytuacja międzynarodowa może wpływać na zmiany tych prognoz, jednak są one poparte analizami globalnych trendów. Pozyskiwanie surowców krytycznych i ekonomia społeczna – Zgadamy się, że ekonomia społeczna może nie być głównym obszarem działania w sektorach takich jak półprzewodniki czy pozyskiwanie surowców krytycznych. Niemniej jednak, tworzenie wspierających warunków dla rozwoju ekonomii społecznej może przyczynić się do stabilizacji innych sektorów gospodarki. Ponadto, szczegółowe analizy i rozwinięcia niektórych tematów będą przedmiotem prac nad dokumentami niższego rzędu, co pozwoli na głębsze odniesienie się do kwestii, które zostały zasygnalizowane w KRK.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				żywności jako jednego z podstawowych zasobów gwarantujących bezpieczeństwo kraju. Żywność w tym dokumencie			
500	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	KRK	całość	UWAGA DO CAŁEGO DOKUMENTU: W dokumentach nie odnotowaliśmy wyraźnych wzmianek dot. jednego z kluczowych warunków rozwoju, tj. tworzenia stabilnego, przewidywalnego prawa, które powstaje w procesach partycypacyjnych i konsultacyjnych. Stworzenie takiego systemu będzie w naszej ocenie niezbędne dla rozwoju przedsiębiorczości, a także poprawy w opisanych w dokumentach wyzwaniach związanych ze spadkiem znaczenia demokracji, obniżeniem zaufania do państwa oraz ogólnego poszanowania zasad państwa prawa. Będzie to także istotny czynnik dla podejmowania pozytywnych decyzji inwestycyjnych w obszarach, które są krytyczne z perspektywy realizacji korzystnych dla Polski scenariuszy rozwoju.	Uwaga ogólna	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Wspomniane kwestie są opisane w dokumencie. Głównie w wyzwanii "Stabilny system zarządzania i współzarządzania państwem"
501	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	24	Na rysunku pokazującym powiązania między wyzwaniami wydaje się brakować istotnych powiązań, np. dlaczego Ochrona kapitału naturalnego i gospodarka umiaru nie jest powiązana z Transformacją energetyczną? Dlaczego nie są z nią powiązane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego?	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Każde wyzwanie w jakiś sposób związane jest z innym. Na rysunku zaznaczono te najważniejsze powiązania, które w dużej mierze ujęte zostały również w tekście.
502	Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki	KRK	23	Uwaga do zapisu, że wyzwania „są uwarunkowane intencjonalnie wyidealizowaną wizją kraju w 2050 r. – zwrot „wyidealizowana wizja” wskazuje, że z założenia przedstawiona w dokumencie wizja nie ma być w pełni osiągnięta i nie wiadomo właściwie, w jakim stopniu ma być zrealizowana i czy w ogóle to możliwe. W części scenariuszy pokazanych jest ich bardzo wiele, co służy głównie podkreśleniu niepewności co do czynników zewnętrznych, które mogą wpływać na kształtowanie naszej przyszłości. Brakuje podejścia uwzględniającego fakt, iż w kluczowych obszarach funkcjonowania państwa perspektywa roku 2050 tak naprawdę nie jest już odległa. Decyzje podejmowane w najbliższych latach w obszarach takich jak planowanie przestrzenne, rozwój infrastruktury i instalacji energetycznych, rozwój infrastruktury transportowej, gospodarki wodnej czy leśnej będą w rzeczywistości w dużym stopniu kształtował rzeczywistość roku 2050. Koncepcja Rozwoju Kraju jest właśnie takim dokumentem, w którym jakieś wskazania co do kierunku tych decyzji powinny być zawarte. Jest możliwe, a nawet konieczne, by w dokumencie zostały uwzględnione bardziej konkretne cele, szczególnie w odniesieniu do obszarów funkcjonowania państwa, w których wybory dokonywane w najbliższym czasie będą miały długofalowe konsekwencje.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK celowo zawiera wyidealizowaną wizję kraju w 2050 r., co jest elementem foresightu strategicznego. Wizja ta służy jako punkt odniesienia do tworzenia scenariuszy przyszłości, które pomagają przygotować administrację publiczną na różne możliwe okoliczności, a nie jako dokładna prognoza tego, co wydarzy się w przyszłości. Wizja nie zakłada, że wszystkie elementy zostaną w pełni osiągnięte, ale wyznacza ambitne cele, które pozwalają na podejmowanie odpowiednich działań w ramach polityk publicznych. Dokument wyraźnie podkreśla, że żyjemy w świecie dynamicznych zmian, co utrudnia przewidywanie przyszłości z pełną dokładnością. Z tego powodu KRK prezentuje różne scenariusze przyszłości, aby uwzględnić niepewność dotyczącą zewnętrznych czynników, które mogą kształtować rozwój kraju. W uwadze podkreślono, że perspektywa 2050 r. nie jest już odległa, a decyzje podejmowane w najbliższych latach będą miały wpływ na ten czas. Dokument KRK w pełni to uwzględnia, podkreślając, że procesy, które już się rozpoczęły, takie jak transformacja energetyczna, rozwój technologiczny czy demograficzne zmiany, będą miały długofalowe konsekwencje. Decyzje w kluczowych obszarach, takich jak planowanie przestrzenne, infrastruktura czy gospodarka wodna, są już ujęte w analizach trendów. W dokumencie uwzględniono konkretne wyzwania i cele w kluczowych obszarach, takich jak rozwój nowoczesnej gospodarki, ochrona środowiska, transformacja społeczna, rozwój przestrzeni miejskiej i wiejskiej oraz zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. Dokument jasno wskazuje, że decyzje podejmowane teraz będą miały długofalowe skutki, a rozwój infrastruktury, gospodarki wodnej i energetycznej to już rozpoczęte procesy, które będą kształtować rok 2050. W odniesieniu do potrzeby bardziej konkretnych celów, należy zaznaczyć, że KRK stanowi dokument o długoterminowym charakterze, zorientowany na wyznaczanie kierunków rozwoju i identyfikację wyzwań. Bardziej szczegółowe i konkretne cele zostaną zawarte w średniookresowej strategii rozwoju kraju, nad którą trwają prace. KRK pełni rolę ramowego drogowskazu, a bardziej szczegółowe wytyczne będą wynikać z dokumentów średniookresowych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
503	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	6	Analizując trendy i megatrendy nie uwzględniono następujących istotnych trendów zachodzących w Polsce i na świecie: - Coraz większa świadomość konsumentów, którzy przykładają wagę do warunków chowu i hodowli zwierząt; - Rozwój innowacji w zakresie branży produktów roślinnych i zamienników produktów odzwierzęcych, rozwój nowoczesnych technologii jak fermentacja precyzyjna czy mięso hodowane komórkowo; - Rosnąca świadomość na temat wpływu hodowli zwierząt na środowisko i zdrowie publiczne; - Dynamiczny i niczym nieograniczony rozwój hodowli przemysłowej w Polsce; - Coraz większa presja intensywnej hodowli przemysłowej na środowisko (zanieczyszczenie wód, gleb, powietrza, zanik bioróżnorodności, zmiany klimatyczne), zdrowie publiczne (choroby, epidemie i zoonozy), rynek nieruchomości, budżet państwa (koszty eksternalizowane, niewielkie wpływy z podatków w stosunku do ponoszonych kosztów) - Zmiana krajobrazu wsi wynikająca z rozpowszechniania się ferm przemysłowych (depopulacja wsi, zanik małych gospodarstw rolnych, znikanie zwierząt ze wsi, uprzemysłowienie otoczenia). - Nasilające się konflikty społeczne w wyniku powstawania nowych ferm przemysłowych bez zgody lokalnych społeczności. Aby przygotowany foresight strategiczny był kompletny, należy wziąć pod uwagę również powyższe istotne trendy i megatrendy. Nieuwzględnienie powoduje, że również w kolejnych częściach dokumentu ("Wizja", "Scenariusze", "Wyzwania") konsekwencje tych trendów nie są analizowane, co z kolei może skutkować brakiem przygotowania odpowiednich narzędzi politycznych i prawnych dla zaadresowania problemów wynikających z tych trendów i megatrendów.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
504	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	3	We fragmencie: Przystępując do opracowania KRK, zostały określone podstawowe aksjomaty, które były uwzględniane na każdym etapie prac. Są to: inkluzywność oraz solidarność społeczna i pokoleniowa, odporna gospodarka odpowiedzialna społecznie i zorientowana środowiskowo na przestrzeń i środowisko jako ograniczone dobro wspólne, a także odpowiedzialne organizacje i integracja europejska. należy dodać wyrażenie "dobrostan zwierząt", jako jeden z tych podstawowych aksjomatów.	uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Podstawowe aksjomaty uwzględnione na każdym etapie prac są dość ogólne. Proponowane uzupełnienie nie koresponduje ze wskazanymi domenami.
505	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	13	Źródła do poprzedniej uwagi:[1]https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/15e5d260-1564-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search[2]https://ncez.pzh.gov.pl/abc-zywienia/talercz-zdrowego-zywienia[3]https://ourworldindata.org/global-land-for-agriculture[4]European Commission, Directorate-General for Agriculture and Rural Development. (2019). EU agricultural outlook for markets and income 2019-2030. https://data.europa.eu/doi/10.2762/904294[5]Our World in Data, Change in daily protein supply from animal and plant-based foods, European Union (27), 1961 to 2021 https://ourworldindata.org/grapher/daily-protein-supply-from-animal-and-plant-based-foods?stackMode=relative&country=~OWID_EU27[6]https://ourworldindata.org/grapher/daily-protein-supply-from-animal-and-plant-based-foods?stackMode=relative&country=~POL[7]https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu-agricultural-	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Propozycje źródeł zostały wykorzystane.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/y	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				outlook-2021-31-consumer-behaviour-influence-meat-and-dairy-markets-2021-12-09_en[8]Directorate-General for Agriculture and Rural Development. (2021). EU agricultural outlook for markets, income and environment 2021-2031. https://data.europa.eu/doi/10.2762/7536889https://foodsystemdata.org/animal-production-and-consumption/[10]Afshin, A., Sur, P. J., Fay, K., Cornaby, L., Ferrara, G., Salama, J., Mullany, E. C., Abate, K. H., Abbafati, C., Zegeye, A., Afarideh, M., Aggarwal, A., Agrawal, S., Akinyemiju, T., Alahdab, F., Bacha, U., Bachman, V. F., Badali, H., Badawi, A., Roth, G. A. (2019). Health effects of dietary risks in 195 countries, 1990–2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017. <i>The Lancet</i>, 393(10184), 1958–1972. https://doi.org/10.1016/s0140-6736(19)30041-8[11]Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). (2020). OECD-FAO Agricultural Outlook 2020-2029. In OECD agricultural outlook. https://doi.org/10.1787/1112c23b-en[12]Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems. <i>The Lancet</i>, 393(10170), 447–492. https://doi.org/10.1016/s0140-6736(18)31788-4[13]Alignment of healthy Dietary Patterns and Environmental Sustainability: A Systematic review. <i>Advances in Nutrition</i>, 7(6), 1005–1025. https://doi.org/10.3945/an.116.012567[14]https://knowledge4policy.ec.europa.eu/health-promotion-knowledge-gateway/eu-burden-non-communicable-diseases-key-risk-factors_en[15]Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). (2020). Health at a Glance: Europe 2020 : State of Health in the EU Cycle. https://doi.org/10.1787/82129230-en[16]Tilman, D., & Clark, M. (2014b). Global diets link environmental sustainability and human health. <i>Nature</i>, 515(7528), 518–522. https://doi.org/10.1038/nature13959[17]Country-specific dietary shifts to mitigate climate and water crises. <i>Global Environmental Change-human and Policy Dimensions</i>, 62, 101926. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2019.05.010[18]Clark, M., Springmann, M., Hill, J., & Tilman, D. (2019). Multiple health and environmental impacts of foods. <i>Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America</i>, 116(46), 23357–23362. https://doi.org/10.1073/pnas.1906908116[19]Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems. <i>The Lancet</i>, 393(10170), 447–492. https://doi.org/10.1016/s0140-6736(18)31788-4[20]Analysis and valuation of the health and climate change cobenefits of dietary change. <i>Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America</i>, 113(15), 4146–4151. https://doi.org/10.1073/pnas.1523119113[21]SAP EA, Science Advice for Policy by European Academies. (2023). Towards sustainable food consumption. https://doi.org/10.5281/zenodo.8031939			
506	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	KRK		1. Dokument rangi KRK 2050 jest niezbędny dla skutecznego zarządzania państwem w aspektach strategicznych i rozwojowych. Jednak aby mógł być w ten sposób wykorzystany, musiałby zostać inaczej skonstruowany oraz powinny zostać zrewidowane zaproponowane modele rozwoju. 2. KRK 2050 powinna wyznaczać kierunki tworzenia i rozwoju polityk publicznych zapewniające rozwój państwa (lub sprzyjające rozwojowi). Powinno także być sygnałem dla	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Zgadzamy się, że strategiczne dokumenty muszą pełnić funkcję wyznaczania jasnych kierunków, które zapewniają rozwój państwa oraz wspierają poczucie stabilności w społeczeństwie i biznesie. Chcielibyśmy jednak zaznaczyć, że Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 z założenia pełni rolę dokumentu ramowego, który identyfikuje megatrendy i kluczowe wyzwania, ale nie jest strategią jako taką czy planem operacyjnym z detalicznymi wskaźnikami czy harmonogramami.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				biznesu i społeczeństwa dot. kierunku działań państwa oraz tym samym zwiększać poczucie bezpieczeństwa i stabilności. Aby to osiągnąć KRK 2050 powinna być skonstruowana zgodnie z najlepszymi praktykami tworzenia strategii, także tych biznesowych, czyli być maksymalnie operacyjna. Tylko wtedy ma szansę stanowienia mapy drogowej innych działań podejmowanych przez państwo. 3. Brak odpowiedniej konstrukcji powodującej, że niemożliwe jest zaproponowanie odpowiednich wskaźników, harmonogramów, określeniach ról i zakresów odpowiedzialności powoduje, że dokument pozostanie martwy oraz "niewdrażalny" i zamiast pomóc w wykorzystywaniu przez Polskę szans rozwojowych oraz zmniejszać niepewność prawną obywateli i biznesu, jedynie potwierdzi, że system strategii w Polsce nie działa. 4. KRK 2050 identyfikuje światowe megatrendy, jednak nie zestawia ich m.in. z kierunkami rozwoju UE oraz polską specyfiką, przez co zakłada ich wystąpienie w analogicznej skali i kształcie wszędzie na świecie. Dokument powinien określać implikacje trendów dla Polski i w ten sposób określać wyzwania rozwoju specyficzne dla kraju. Tworząc KRK 2050 wykorzystano pracę badawczą, miejscami można powiedzieć, że ma ona nawet wymiar naukowy. Wynikiem tejże pracy miała być strategia rządowa – dokument, który wytyczałby działania całej administracji. Warto docenić sięgnięcie do wiedzy eksperckiej, do naukowców, ponieważ to w połączeniu z wiedzą praktyczną urzędników może pozwolić na bardziej kompleksowe podejście. Jednak w tym konkretnym przypadku wystąpił problem z powiązaniem świata badawczego i produktów analitycznych ze światem praktycznym, który wymaga aby powstała nie analiza, nie raport, a bardzo konkretny, operacyjny dokument będący drogowskazem dla działań państwa.			Rola KRK jest dostarczenie szerokiego kontekstu i podstawowych założeń, które następnie będą rozwijane w bardziej szczegółowych dokumentach, takich jak strategie średniookresowe. To one będą określać konkretne działania, przypisywać odpowiedzialności oraz wprowadzać wskaźniki i harmonogramy. Jeśli chodzi o powiązanie megatrendów z polską specyfiką i kierunkami rozwoju Unii Europejskiej, zgadzamy się, że jest to ważny aspekt. W ramach dalszych prac nad dokumentami średniookresowymi można bardziej szczegółowo rozwinąć te implikacje i dostosować je do specyficznych wyzwań Polski. KRK 2050 stawia sobie za cel inspirowanie i kierowanie długoterminowym rozwojem kraju, a przyjęte w niej rozwiązania bazują na eksperckiej wiedzy z zakresu nauk społecznych, ekonomicznych i technologicznych, co umożliwi tworzenie fundamentów przyszłych polityk publicznych.
507	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	23	Dotyczy części ogólnej Wyzwania: W dokumencie zawarto zapis: „[...] zostały opracowane wyzwania, opierające się na następujących założeniach: (1) są uwarunkowane intencjonalnie wyidealizowaną wizją kraju w 2050 r.” – niezrozumiałe, dlaczego mowa jest o wyidealizowanej wizji. Wydaje się to nie korespondować z definicją zawartą na str. 67 dokumentu.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	definicja została uzupełniona w następujący sposób: [...] obraz kraju na podstawie którego wyznacza się oraz ukierunkowuje działania polityk
508	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	26	literówka – zdanie powinno brzmieć: „System edukacji powinien zaszczepiać w młodych ludziach odwagę do czynnego reagowania na rzeczywistość m.in. poprzez samodzielne organizowanie się lub angażowanie się w istniejące organizacje.”	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Poprawka wprowadzona wg brzmienia zaproponowanego w uwadze.
509	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	20	Powtórzenie zdania „Zainicjowano programy przeciwdziałania marnowaniu żywności”	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Powtórka została usunięta.
510	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	60	Powtórzone zdanie: „Poza dużymi miastami i ich obszarami funkcjonalnymi niską wrażliwością w tym obszarze charakteryzuje się zachodnia Polska.”	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Powtórzenie zostało usunięte
511	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	13	Uwaga techniczna - na tej stronie brak jest numeracji stron	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Na finalnym etapie prac redakcyjnych błędy tego typu zostaną poprawione.
512	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	60	Wśród skutków zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej dwukrotnie wskazano: „poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni”,	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Powtórzenie zostało usunięte
513	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	KRK	40	Zdanie powinno brzmieć: „Wspierający system doradztwa, powinien umożliwiać działania antycypacyjne, szybką reakcję oraz wzmacnianie partnerstw pracodawca – pracownik – podmiot szkoleniowy.”	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Poprawka wprowadzona wg brzmienia zaproponowanego w uwadze.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
514	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK		KRK 2050 powinna zawierać skonkretyzowane długofalowe kierunki działań, dzięki którym ma się zmaterializować określona (nazbyt optymistycznie) wizja rozwoju kraju, zarówno w wymiarze ekonomicznym, społecznym i zagospodarowaniu przestrzennym (strukturze funkcjonalno-przestrzennej państwa). Kierunki te powinny podporządkowywać działania podejmowane w pespektywie średniookresowej	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK zawiera jasne wyzwania i cele, które wymagają długoletnich, systemowych działań. Wizje, które zostały przedstawione w dokumencie, mają z natury charakter ambitny i optymistyczny, ponieważ stanowią kierunek rozwoju kraju w perspektywie długoterminowej. W dokumencie jasno wskazano na kluczowe wyzwania w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz zagospodarowania przestrzennego, które będą realizowane przez kolejne rządy. Konkretnie działania w perspektywie średniookresowej będą opracowywane w ramach bardziej szczegółowych strategii rozwojowych, które będą podporządkowane wytyczonym kierunkom.
515	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK		Projekt w zasadzie stanowi zbiór trendów i scenariuszy o różnym stopniu szczegółowości i przypadkowości poszczególnych zdarzeń, tematów i czynników je różnicujących. W żadnym miejscu nie odnosi się do kluczowych prognoz rozwojowych, w tym demograficznych czy gospodarczych. Rola i znaczenie KRK 2050, w świetle treści projektu tego dokumentu, są niezrozumiałe. W istotnym stopniu odzwierciedla to także brak jakiegokolwiek znaczenia tego dokumentu dla systemu planowania strategicznego i ogólnie systemu prowadzenia polityki rozwoju państwa, wynikającego z obowiązujących zapisów ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Trudno zgodzić się z opinią, że Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050) stanowi przypadkowy zbiór trendów i scenariuszy. Dokument ten został opracowany we współpracy z instytucjami naukowymi i ekspertami, a jego treść opiera się na rzetelnych analizach foresightowych. Brak zrozumienia dla tego typu dokumentu może wynikać z faktu, że foresightowe podejście nie było wcześniej szeroko stosowane w dokumentach dotyczących polityki rozwoju. Kluczowe prognozy, w tym demograficzne i klimatyczne, zostały uwzględnione w analizie megatrendów, scenariuszy i wyzwań. Co do prognoz gospodarczych, trudno jest przewidzieć dokładne scenariusze gospodarcze na tak długi horyzont czasowy, ale dokument wskazuje kierunki rozwoju w warunkach zmienności i niepewności. KRK 2050, zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, nadaje ramy strategicznym działaniom państwa, opierając je na analizie kluczowych wyzwań i trendów
516	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK		Przyjmując, że KRK jest dokumentem długookresowym (20-30 lat) o charakterze wizyjnym (kierunkowym), określającym długookresowe scenariusze rozwojowe Polski w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym, konieczne jest, aby w stosunku do każdego z prognozowanych scenariuszy dokonać oceny ich skutków dla kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej kraju. Takie ujęcie aspektów polityki przestrzennej w dokumencie będzie w sposób świadomy określało realne skutki decyzji strategicznych na procesy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, implikując potrzebę szeregu działań na polu kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej państwa w długiej perspektywie. KRK w związku z tym powinna określać, który ze scenariuszy rozwojowych jest najbardziej prawdopodobny, a tym samym który powinien być podstawą decyzyjną dla określania polityk publicznych w perspektywie średniookresowej, a przede wszystkim dla przewidywanego na poziomie średniookresowej strategii rozwoju kraju modelu kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej kraju.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Scenariusze zostały opracowane jako prawdopodobne i różnorodne, aby ukazać możliwe przyszłe kierunki rozwoju Polski w zmiennych warunkach zewnętrznych. Każdy scenariusz jest tak samo prawdopodobny i ma na celu umożliwienie przygotowania się na różne możliwe opcje rozwoju. Celem scenariuszy nie jest prognozowanie wydarzeń, lecz przygotowanie na ewentualne wyzwania i możliwości, które mogą się pojawić. Dokument skupia się na identyfikacji wyzwań wynikających z megatrendów, które mają wpływ na przestrzeń, jednak szczegółowa analiza skutków przestrzennych poszczególnych scenariuszy będzie przedmiotem dalszych prac nad średniookresowymi strategiami rozwoju.
517	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK		Uwaga ogólna (metodyczna do map) Na ogół przyjmuje się, że ryciny (rysunki) podpisuje się poniżej, nie zaś powyżej. Co więcej, słowo „mapa” jest w przypadku części rycin nieprawidłowym określeniem – mapa wg powszechnie przyjętych zasad kartografii czy (szerzej rzecz ujmując) graficznego ilustrowania zjawisk zawiera zestaw niezbędnych elementów, np. skalę. Bez tego mamy do czynienia po prostu z rysunkiem, ryciną, kartogramem itp., ale nie z mapą. Warto rozważyć dodanie tych elementów. (na marginesie - pierwszych 7 uwag w formularzu nie dotyczyło (tylko) megatrendów, lecz były to uwagi o charakterze ogólnym - niestety w przeciwieństwie do takiej możliwości w formularzu	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Tytuły grafik znajdują się nad nimi - taką przyjęto konwencję. Pod grafiką znajduje się opis źródła na bazie którego została sporządzona. Tak, dla nazwania tych rycin mapą brakuje tylko skali. Przyjęto nazwę mapa, ponieważ obrazowane zjawiska odnoszą się do terytoriów.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				do wydruku, nie przewidzieliście Państwo opcji wpisania bądź wybrania "uwagi ogólnej" w formularzu on line - dlatego zmuszony byłem zaznaczyć cokolwiek - wybrałem pierwszą opcję, czyli "megatrendy", podobnie jak w przypadku niniejszej uwagi).			
518	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK		W obecnym ujęciu w projekcie KRK 2050 zagadnienia przestrzenne zostały ujęte w sposób bardzo splotony i niewystarczający. Polityka przestrzenna i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej państwa muszą być istotnym elementem długookresowej polityki rozwoju, a projektowany dokument ich nie zwiera. Autorzy w żadnym miejscu nie identyfikują i nie odnoszą się do działań już obecnie realizowanych lub zaplanowanych do realizacji, które zostały zdeterminowane w szeroko rozumianej polityce przestrzennej, w tym inwestycyjnej państwa. W żadnym miejscu dokument nie zawiera odniesienia do zdeterminowanej polityką rządu struktury przestrzennej kraju, w tym kształtowanych: systemu transportowego (CPK, program budowy dróg krajowych, polityka rozwoju portów itp.) i wynikających z niego powiązań funkcjonalno-przestrzennych, sieci osadniczej (wymiar terytorialny polityki rozwoju oraz regulacji prawnych wpływających na rozwój metropolii, miast i obszarów wiejskich), systemu elektroenergetycznego i źródeł wytwórczych energii elektrycznej (np. atom, offshore), systemu ekologicznego itp. Ocena stanu i skutków podejmowanych i zdeterminowanych już działań powinna być podstawą do określenia działań długofalowych koniecznych w sferze kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej państwa ukierunkowanych na ład przestrzenny i zrównoważony rozwój, w tym spójność terytorialną w skali krajowej i regionalnej.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Kwestie te zostały uwzględnione, ale w sposób bardziej zintegrowany i wieloaspektowy. KRK przedstawia wizję przyszłości, w której przestrzeń jest traktowana jako dobro wspólne i ograniczone, a jej gospodarowanie ma być oparte na długofalowym planowaniu z uwzględnieniem potrzeb społecznych i środowiskowych. Polityka przestrzenna: W KRK wyraźnie podkreślono potrzebę wzmocnienia policentrycznej struktury osadniczej i poprawy dostępności do infrastruktury, co jest jednym z kluczowych elementów kształtowania przestrzeni. Struktura funkcjonalno-przestrzenna będzie również kluczowym elementem średniookresowej strategii rozwoju, ale jej horyzont czasowy będzie wykraczać poza perspektywę strategii. Uwzględnienie działań już realizowanych: KRK odnosi się do istniejących systemów przestrzennych, takich jak sieć osadnicza, system transportowy oraz system energetyczny, wskazując na potrzebę dalszej ich integracji i zrównoważonego rozwoju. Opisano np. rosnącą rolę nisko- i zeroemisyjnych systemów transportowych, co obejmuje również inwestycje takie jak CPK.
519	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK		Według założeń KRK 2050 ma „umożliwić najlepsze wybory strategiczne w perspektywie nadchodzącego ćwierćwiecza, w ramach średniookresowych strategii i polityk publicznych wdrażanych przez rząd, samorząd terytorialny i innych interesariuszy gry o rozwój”. Jednak nie do końca wiadome jest spomiędzy czego miałyby być dokonywany ten wybór, ponieważ treść projektu KRK 2050 jest bardzo ogólna i mieści się w sferze „życzeń”, a nie przewidywalnych konsekwencji wcześniej podjętych działań bądź efektów uwarunkowań zewnętrznych. Tak sformułowany dokument nie będzie skutecznym i właściwie ukierunkowanym na dokonywanie wyborów punktem wyjścia dla dokumentów planowania średniookresowego na poziomie centralnym oraz regionalnego.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Scenariusze opisują różne rzeczywistości, w których może znaleźć się Polska w zależności od dynamiki zdiagnozowanych trendów, które będą w największym stopniu wpływać na nasz kraj oraz od czynników zmian otoczenia Polski przyjętych do sformułowania scenariuszy (stopnia automatyzacji i robotyzacji pracy oraz dominującego systemu wartości społeczeństwa globalnym). Nazwanie tych różnych możliwych rzeczywistości, próba ich zobrazowania w scenariuszach, znajomość trendów i ich potencjalnego wpływu na polską rzeczywistość, ma ułatwić wybory strategiczne.
520	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK		Zaprezentowane megatrendy należy usystematyzować i przedstawić zależności pomiędzy nimi. Przykładowo zmiany klimatu wpływać będą zarówno na migrację, gospodarkę jak i transformację globalnego porządku. Stworzenie diagramów wzajemnych oddziaływań megatrendów mogłoby przelożyć się na stworzenie trafniejszych wizji i scenariuszy, co przeloży się na lepszą identyfikację wyzwań nie tylko z zakresie edukacji.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Zależności między trendami zostały uchwycone w każdym z wyzwań, które łączą w sobie tematy międzysektorowe. Po każdym opisie trendu (Załącznik 1) wymienione zostały jego skutki dla różnych dziedzin życia: społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe.
521	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	KRK		Przedstawiony projekt Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050) jest zgodny z zakresem dokumentu przewidzianym ustawą, ale sam w sobie nie spełnia kluczowych oczekiwań w stosunku do dokumentów planowania długookresowego. Przyjmując ze zrozumieniem ogólną ideę i założenia, jakie zostały przyjęte przez autorów KRK 2050, mimo wszystko dostrzegamy potrzebę ujęcia w jej treści choćby uogólnionych rekomendacji czy podanych sygnalnie kroków na drodze do osiągnięcia nakreślonej wizji Polski w	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK zawiera wnioski strategiczne, które pełnią rolę uogólnionych rekomendacji czy kroków na drodze do osiągnięcia nakreślonej wizji. Wnioski te wskazują na najważniejsze obszary działań, które są kluczowe dla realizacji długoterminowej wizji Polski do 2050 roku. Ponadto, przedstawione w dokumencie wyzwania odnoszą się bezpośrednio do wizji przyszłości i tego, z czym kraj będzie musiał się zmierzyć w nadchodzących latach. W ten sposób dokument zarysowuje, w jakim kierunku powinna zmierzać polityka rozwojowa, aby zbliżyć się do

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				roku 2050. Zapisy te mogłyby stać się swoistym pomostem między KRK 2050 a kolejnymi dokumentami, w tym średniookresową strategią rozwoju kraju.			zalożonej wizji. Więcej szczegółowych działań zostanie rozwiniętych w średniookresowych dokumentach.
522	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	17	Brak uwzględnienia zidentyfikowanych wcześniej megatrendów w scenariuszach rozwoju, jaka jest ich wzajemna relacja?	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Megatrendy/trendy odpowiadają na pytanie co dzieje się tu i teraz wokół nas i co może dziać się w przyszłości, natomiast scenariusze pokazują kierunki rozwoju - co jest możliwe do zrobienia, by osiągnąć wizję. Scenariusze nie pokazują jak będą rozwijać się trendy i jak w tym będzie pozycjonowana Polska
523	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	7	Mało czytelne infografiki, mapy i wykresy, przesunięte nagłówki	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Na finalnym etapie prac redakcyjnych błędy tego typu zostaną poprawione.
524	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	13	Wizja to kolejny scenariusz rozwoju, należy wyjaśnić różnicę pomiędzy wizją a pozostałymi scenariuszami rozwoju ujętymi w dokumencie i ich wzajemnej relacji.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Wizja jest inspirującym obrazem pożądanego stanu Polski w roku 2050. Stanowi cel, do którego dąży kraj, i jest fundamentem dla określenia kluczowych wyzwań oraz polityk publicznych, mających doprowadzić do osiągnięcia tego stanu. Z kolei scenariusze służą jako narzędzie do badania różnych możliwych przyszłości w oparciu o zmienne otoczenie zewnętrzne i trendy. Scenariusze nie przewidują przyszłości, lecz przedstawiają różne prawdopodobne kierunki, w których może rozwijać się Polska i świat. Celem scenariuszy jest dostarczenie kontekstu i inspiracji dla działań polityk publicznych, które mogą być podejmowane w zależności od zmieniających się warunków. Podsumowując: Wizja to wyidealizowany cel, do którego dąży Polska, natomiast scenariusze to różnorodne możliwe ścieżki rozwoju, które pozwalają przygotować administrację do różnych potencjalnych przyszłości.
525	Osoba prywatna	KRK		to co zaproponowano w projekcie Konceptji Rozwoju Kraju 2050 nie wzmacnia w sposób zrównoważony rozwoju naszego kraju. Projekt ten nie odzwierciedla istoty by w przyszłości mówić o zrównoważonym rozwoju naszego Kraju. Obok istotnych faktów, są w nim niestety „starocie”, błędy metodyczne (metody pomiaru) i metodologiczne (samo ujęcie – od tego czego chcemy - a nie od rankingu na bazie starych i nieadekwatnych danych. Przykłady takiego oparcia się w tym Projekcie jest np. opracowanie pt. Pozycja miast jako ośrodków centralnych” (Gospodarka i rynek pracy, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa – Kraków 2023) mamy oparcie się na starych danych (bazuje się tu często na danych z 2016, a faktycznie chyba z 2012 roku), choć sugeruje się, że jest to rok 2023. Odnoszę takie wrażenie, że cała analiza została wykonana już kilka lat wcześniej (2012,2016), a teraz „sprzedaje” się po raz drugi te same wyniki. W w/w opracowaniu z 2023 r. przytoczono wartości wskaźników (na starych danych) i pokazuje się pozycję miast pod względem stanu rozwoju funkcji centralnych, dokonano punktacji ośrodków –niestety to dowodzi, że jest to ranking, a nie klasyfikacja hierarchiczna. Tak samo w opracowaniu pt. Hierarchia funkcjonalna z przemiany w latach 1990–2020 (opracowanie Obserwatorium Polityki Miejskiej i Regionalnej IRMiR, Kraków–Warszawa 2024) też dokonano rankingu w oparciu o teorie miejsc centralnych (która dotyczy dóbr i usług), co nie jest w sensie metodycznym pokazaniem hierarchii funkcjonalnej (strony od 57 i dalej). Teoria ośrodków centralnych (na której bazowano w tym opracowaniu) pokazuje ranking, a nie hierarchię funkcjonalną. Jest to bardzo istotny błąd metodyczny i metodologiczny. Poza tym oparcie się na bardzo wątpliwych jakościowo danych też nie świadczy o sile tego Projektu. Co bankomaty mają wspólnego z rozwojem gospodarczym- teraz używa się blika, kart itp. Reasumując, w rozwoju	uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK powstała na podstawie wiedzy naukowej i eksperckiej oraz możliwie najszerszych danych. We współpracy z Instytutem Rozwoju Miast i Regionów (IRMiR) i Instytutem Ochrony Środowiska – Państwowym Instytutem Badawczym (IOŚ-PIB), w ramach konsorcjum projektowego, została przeprowadzona metaanaliza literatury, ekonometryczna analiza danych oraz badania delfickie. Zastosowanie foresightu strategicznego zostało wsparte przez ekspertów zewnętrznych, ponieważ jest to jedna z pierwszych prób zastosowania jej w pełnej skali w procesie przygotowywania interdyscyplinarnego dokumentu krajowego w polskiej administracji publicznej. Była to także szeroko zakrojona wymiana myśli i doświadczeń dotyczących planowania strategicznego i okazja do wypracowania nowatorskich metod pracy nad dokumentami rządowymi. KRK – jako nowy dokument w systemie zarządzania rozwojem – stała się też bodźcem do utworzenia ścieżki nowej jakości współpracy na linii administracja rządowa – społeczeństwo obywatelskie – samorząd – eksperci świata nauki. W ślad za tym zostały zastosowane techniki i narzędzia partycypacyjnego planowania w duchu poszukiwania łączącego konsensusu tak, aby KRK była „wyważoną sumą” zróżnicowanych oczekiwań, interesów, pomysłów rozwiązań poszczególnych stron dialogu. Zastosowano różnorodne metody pracy, takie jak: debaty i wysłuchania publiczne, grupy fokusowe, panele eksperckie, warsztaty i wykorzystano ich wyniki. W działaniach tych wzięli udział młodzi naukowcy i ci z ugruntowaną pozycją, eksperci, NGO, think tanki, zrzeszenia przedsiębiorców, biura planowania przestrzennego, lokalne i regionalne jednostki samorządu oraz resorty. Przypisanie miast do poszczególnych typów hierarchicznych zostało dokonane w oparciu o wskaźnik centralności oparty na kryterium liczby

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				naszego Kraju konieczne jest wykorzystanie całego potencjału tkwiącego w policentrycznym (wieloośrodkowym) systemie osadniczym. Bowiem wyzwaniem dla naszego kraju jest nie tylko utrzymanie policentryczności, ale także jej wzmocnienie, i nie chodzi tylko o sprawy demograficzne ale o wzmocnienie i podniesienie aktywności społeczno-gospodarczej. Dlatego winno się w tym Projekcie uwzględnić faktyczną hierarchię funkcjonalną, a nie ranking i zawrzeć rzeczywistą pozycję funkcjonalną - bipolarnego obszaru bydgosko-toruńskiego duopolu jako aglomeracji, metropolii ponadregionalnej, tym bardziej że przykładów takich bipolarnych (rozwiązań planistycznych z Europy jest wiele i sprzyjają one zrównoważonemu rozwojowi danych krajów.			instytucji i podmiotów świadczących usługi centralne. Wybrano 66 typowych usług – zarówno publicznych (np. szkoła średnia), jak i rynkowych (np. centrum konferencyjne). Wybrane usługi wskaźnikowe reprezentowały różne obszary tematyczne (np. handel, edukacja) oraz różny zasięg oddziaływania (usługi wyższego rzędu – np. teatr, uniwersytet; niskiego – np. przedszkole, piekarnia). Wartość wskaźnika wynikała zarówno z faktu posiadania usługi danego typu jak i częstotliwości jej występowania. Wskaźnik po znormalizowaniu mógł przyjąć wartość od 0 do 100 (100 wyznaczał ośrodek najlepiej wyposażony – Warszawa). Podział na rzędy/typy wylonił się poprzez identyfikację naturalnych przerw w zbiorze, w których następował znaczący przeskok w wartości wskaźnika. Liczbę 7 rzędów/klas/typów przyjęto jak w klasycznej teorii ośrodków centralnych Christallera. Usługi niskiego rzędu (np. bankomaty) nie miały wpływu na wyznaczenie ośrodków wyższych rzędów, ale pomagały np. zidentyfikować ośrodki lokalne (ośrodki 7. rzędu). Ważna jest tutaj też definicja usługi centralnej – nie wszystkie usługi, a w szczególności działalność przemysłowa, węzły logistyczne itp. się do nich zaliczają. Wskaźnik centralności oddaje rolę i znaczenie miast jako ośrodków świadczących usługi dla otoczenia. Niemniej jednak w KRK uzupełniono zapisy odnoszące się do typologii miast wskazując, że zamieszczona mapa ma charakter diagnostyczny, a nie prognostyczny, a zakwalifikowanie określonych miast do poszczególnych typów nie ogranicza możliwości ich rozwoju.
526	Fundacja Instytut Reform	KRK	18	Obecne opisy tego i pozostałych scenariuszy nie przedstawiają w sposób klarowny, w jaki sposób otoczenie wpływa na pola wyboru i warunki wdrażania w Polsce działań skierowanych na realizację wizji. Nie jest wskazane wprost, które działania podjęte w ramach danego scenariusza są kluczowe i wymagają największej mobilizacji krajowych zasobów oraz świadomego działania (np. przebudowa energetyki następuje w podobny sposób pomimo zróżnicowanych ryzyk i szans w poszczególnych scenariuszach, państwo wydaje się działać równie sprawnie w świecie stawiającym na współpracę oraz w świecie niedoborów). Więcej szczegółów w tym zakresie przedstawia załącznik 2, jednak w celu poprawy czytelności dokumentu należałoby pod koniec sekcji opisujących poszczególne scenariusze przedstawić listę kilku kluczowych decyzji (mobilizacja zasobów w celu przełamania barier i ograniczenia ryzyk lub też wykorzystania pojawiających się szans) wpływających na skuteczną realizację wizji w danym scenariuszu.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Scenariusze pokazują drogę, którą w różnych wersjach otoczenia państwo musi podjąć, aby możliwie przybliżyć się do wizji. Następnie w rozdziale dotyczącym wyzwań bardziej szczegółowo opisane zostały te działania. Wszystkie opisane działania uznane zostały za kluczowe. Skupianie się na konkretnych zadaniach koniecznych do podjęcia w każdym ze scenariuszu mogłoby wskazywać na ich wysokie prawdopodobieństwo, a mają one stanowić jedynie schemat zachowań w obliczu różnych rzeczywistości (choć oczywiście są one w jakimś stopniu prawdopodobne, to nie sposób przewidzieć który z nich i w jakim stopniu się spełni, dlatego warto przygotować się na każdą możliwość, a do tego służyły będą zapisy wyzwań).
527	Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Krajoprzy Prezydium Polskiej Akademii Nauk	KRK		Istotnym utrudnieniem w wykorzystaniu dokumentu będzie jednak przyjęta przez Autorów formuła KRK 2050, jako dokumentu niezawierającego celów rozwoju państwa w perspektywie długookresowej. Tej roli nie spełniają zaproponowane wariantowo wizje rozwoju kraju(...) Nasilające się negatywne skutki zmian klimatu, destabilizacja geopolityczna i kryzys demograficzny narzucają taką perspektywę. W przedłożonym do konsultacji dokumencie brakuje takiego ujęcia. Uważamy, że KRK 2050 powinna nakreślać długofalowe kierunki działań publicznych na rzecz rozwoju kraju w wymiarze ekonomicznym, społecznym, a przede wszystkim środowiskowym i przestrzennym. 25 lat nie jest tak odległą	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Wyzwania KRK ukierunkowują długofalowe działania państwa. Zostały sformułowane na podstawie analizy trendów zwłaszcza demograficznych i środowiskowych. W dokumencie wskazano zarówno trendy jak i wyzwania o charakterze przestrzennym, a ponadto w każdym z pozostałych trendów oraz wyzwań pokazano możliwy wpływ na przestrzeń tam, gdzie to zasadne. Dokument stanowi więc doskonałą podstawę dla dalszych prac, w ramach średniookresowej strategii rozwoju kraju (śsrk), innych strategii rozwoju czy polityk publicznych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				perspektywą, aby nie było to możliwe(...) W naszym przekonaniu dokument nie jest także zgodny ze stojącymi u podstaw Ustawy z 2020 r. założeniami zintegrowanego planowania rozwoju. Aby tak było, powinien on jasno określać intencje i zamierzenia Państwa wobec zagospodarowania przestrzennego kraju, wykorzystując przy tym podejście oparte m.in. na zdefiniowanych obszarach funkcjonalnych. Tymczasem w obecnej wersji KRK 2050 w swojej części wizyjnej ma charakter ogólnikowy. Nie wskazuje narzędzi do osiągnięcia celów społeczno-gospodarczych, szczególnie w ich wymiarze terytorialnym. W ciekawie zarysowanych scenariuszach Autorzy KRK 2050 nie proponują żadnych alternatywnych form interwencji publicznej, co jest istotą podejścia scenariuszowego przy planowaniu rozwoju w warunkach niepewności zdarzeń.			
528	Krajowy Związek Banków Spółdzielczych	KRK	15	Stanowisko Krajowego Związku Banków Spółdzielczych (KZBS) do dokumentu „Koncepcja Rozwoju Kraju” (KRK) Uwagi ogólne Dokument „Koncepcja Rozwoju Kraju” (KRK) stanowi interesujące opracowanie, zwłaszcza pod kątem bogactwa zawartych danych diagnostycznych w części obrazującej megatrendy. Rysujący się obraz transformującej się rzeczywistości w różnych jej wymiarach stanowi cenny punkt wyjścia dla rozważenia różnych scenariuszy rozwoju Polski na przestrzeni nadchodzących 25 lat. Część zatytułowana „wizja” obejmuje wszystkie kluczowe sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenną oraz środowiskową, kreując obraz niemal idealnie rozwijającego się kraju, wolnego od obecnych wyzwań społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Choć autorzy zaznaczyli, że ta wizja ma charakter optymalny i pożądany, rodzą się pytania o jej skuteczność jako narzędzia dla obecnych i przyszłych decydentów. Biorąc pod uwagę aktualne problemy, wyraźnie ukazane w analizach megatrendów, kluczowe staje się pytanie o realne środki pozwalające na rozwiązanie tych problemów i osiągnięcie zakładanej wizji (np. technologicznej suwerenności, str. 45). Problem ten wydaje się jeszcze bardziej istotny w kontekście zagadnień dotyczących środowiska naturalnego (str. 15), gdzie założono, że Polska stanie się bardziej odporna na zmiany klimatu dzięki realizacji działań adaptacyjnych. W obliczu globalnej dynamiki tych zmian, trudno o optymizm w kontekście ich krótkoterminowego zahamowania, co rodzi wątpliwości co do trafności założonych w dokumencie działań. Ogólna uwaga dotyczy niedoszacowania skumulowanych skutków globalnych zmian klimatycznych, w tym ich wpływu na Polskę oraz gospodarcze, społeczne i geopolityczne konsekwencje, jak ocieplenie, deficyt wody pitnej i przemysłowej, pustynnienie oraz podnoszenie się poziomu oceanów. Te nieodwracalne procesy będą miały kluczowy wpływ na rozwój kraju w nadchodzących dekadach. Uwaga ta dotyczy zarówno „wizji”, jak i „scenariuszy” oraz „trendów” zawartych w KRK. W związku z tym, szczególnie istotne jest podkreślenie zagrożenia ryzyka klimatycznego we wszystkich analizowanych sferach. Obecne podejście do tego problemu w dokumencie, z perspektywy KZBS jako interesariusza, wydaje się nieadekwatne do skali wyzwań, przed którymi stajemy.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Wizja przedstawiona w dokumencie ma na celu wyznaczenie optymalnego kierunku rozwoju, do którego warto dążyć. Choć zakłada ona ambitne cele, to jej celem jest inspirowanie i wskazanie idealnego stanu, jaki Polska mogłaby osiągnąć w przyszłości. Jednocześnie należy podkreślić, że szczególnie obszary, które wymagają szczególnej uwagi, zostały bardziej precyzyjnie zidentyfikowane w rozdziale poświęconym wyzwaniom. Tamtejsze zapisy wskazują kluczowe problemy, które muszą być zaadresowane w najbliższych latach, aby zrealizować długofalową wizję rozwoju. Ponadto, konkretne działania, w tym szczególnie rozwiązania operacyjne, zostaną rozwinięte w Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju, nad którą obecnie trwają prace. To właśnie w tym dokumencie zostaną przedstawione bardziej szczegółowe środki i narzędzia, które będą miały na celu rozwiązanie zidentyfikowanych problemów i osiągnięcie zakładanej wizji.
529	Ryvu Therapeutics S.A.	KRK	całość	Mam wrażenie, że nie zawsze odnosi się do już przyjętych Planów/Strategii Krajowych, które obejmują istotny okres czasu dla tworzonych koncepcji. Ponadto, niektóre sektory zostały ujęte bardzo szeroko z pominięciem obszarów, w	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem strategicznym, który uwzględnił kluczowe trendy i wyzwania rozwojowe na najbliższe dekady, opierając się na szerokim kontekście międzynarodowym i krajowym. Proces tworzenia KRK zakładał

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				ramach których Polska zaczyna być liderem CEE i zauważalnym partnerem na świecie. Dodatkowo scenariusze przedstawione narracyjnie w formule opowiedzenia tego co się wydarzyło w przyszłości jako przeszłość jest trudna do przedstawienia komentarzy i sugestii.			analizę istniejących strategii i planów krajowych, a także integrację elementów kluczowych dla długofalowego rozwoju państwa, w tym tych sektorów, gdzie Polska osiąga znaczące sukcesy na arenie międzynarodowej. Odnosząc się do kwestii narracyjnego przedstawienia scenariuszy, należy podkreślić, że forma ta została celowo wybrana w celu pobudzenia refleksji i ukazania alternatywnych możliwych ścieżek rozwoju. Tego rodzaju narracja, opowiadająca o przyszłości w kontekście przeszłości, ma na celu inspirowanie odbiorców do wyciągania wniosków i dostosowywania swoich działań do zmieniających się uwarunkowań. Takie podejście, znane z metod foresightu, ma pomóc w lepszym zrozumieniu dynamicznych procesów rozwojowych
530	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	KRK	61	Wnioski należy zrewidować pod kątem uwag wniesionych do wszystkich powyższych części dokumentu.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Wnioski zostaną zrewidowane.
531	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Brak spójności w politykach publicznych Chociaż KRK 2050 zakłada zintegrowane podejście do zarządzania rozwojem, brakuje spójności i koordynacji pomiędzy różnymi politykami publicznymi. Konieczne jest lepsze zintegrowanie działań na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, aby skutecznie realizować cele rozwojowe.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK jako dokument nie nadaje spójności politykom publicznym. Raczej pokazuje konieczność skoordynowanych działań przez określenie głównych wyzwań rozwojowych o charakterze międzysektorowym.
532	TIZ IMPLEMENTS Sp z o.o.	KRK		Niedostateczna partycypacja społeczna Proces opracowywania KRK 2050 powinien bardziej angażować obywateli i organizacje pozarządowe w dyskusję i kreowanie przyszłości kraju. Partycypacyjny model zarządzania może przyczynić się do lepszego zrozumienia i akceptacji planów rozwojowych przez społeczeństwo.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	W intencji aby KRK była „wyważoną sumą” zróżnicowanych oczekiwań, interesów, pomysłów rozwiązań poszczególnych interesariuszy. Od pierwszych etapów prac nad dokumentem stosowano techniki partycypacji społecznej. Na samym początku procesu zorganizowano 5 tematycznych debat eksperckich oraz wysłuchań publicznych oraz ankietę internetową nt. priorytetów rozwojowych dla Polski. Przeprowadzono także grupy fokusowe, panele eksperckie, warsztaty. W działaniach tych wzięli udział młodzi naukowcy i ci z ugruntowaną pozycją, eksperci, NGO, think tanki, zrzeszenia przedsiębiorców, biura planowania przestrzennego, lokalne i regionalne jednostki samorządu oraz resorty. Ponadto w samym dokumencie podkreślono kwestię rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Stwierdzono, że postawa aktywizmu społecznego i obywatelskiego powinna być rozpowszechniana już od najmłodszych lat. System edukacji powinien zaszczepiać w młodych ludziach odwagę do czynnego reagowania na rzeczywistość m.in. poprzez samodzielne organizowanie się lub angażowanie się w istniejące organizacje. System powinien również sprzyjać tworzeniu warunków do rozwoju kapitału społecznego, w tym szczególnie budowania wzajemnego zaufania wobec innych członków społeczności lokalnej. W innym fragmencie zauważono, że „nieodłącznym komponentem sprawnego państwa są organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Ich aktywność w wielu aspektach życia publicznego wyraźnie wzrasta. Warto to społeczne zaangażowanie wykorzystać dzięki sięganiu po nowatorskie techniki i narzędzia partycypacyjnego planowania w duchu poszukiwania konsensusu. Jest to kluczowe w sytuacji coraz silniej zarysowującego się trendu większej polaryzacji poglądów, nasilającym się postawom radykalnym, wzrostowi podatności na manipulacje i ruchy opierające się na strategii rozbudzania frustracji społecznych. Aby temu przeciwdziałać, potrzebna jest m.in. rewizja i wsparcie warunków rozwoju organizacji działających na rzecz zwalczania nierówności, dezinformacji i korupcji, obrony praw człowieka, wzmacniania praworządności, umiejętności korzystania z mediów, tak by mogły skutecznie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							wywierać wpływ na dyskurs publiczny, decyzje świata polityki i biznesu, kształt aktów prawa i wdrażanie polityk."
533	Związek Banków Polskich	KRK	6	1. W scenariuszu zakładającym dalszą globalizację, Polska będzie musiała zmierzyć się z wysokim poziomem cyfryzacji usług oraz międzynarodową współpracą, która wpłynie na sektor finansowy. Banki będą musiały dostosować się do nowych technologii oraz rosnącej liczby wirtualnych społeczności, co wpłynie na ofertę produktową i sposób świadczenia usług finansowych. 2. Rosnące znaczenie społecznej odpowiedzialności korporacyjnej (CSR) będzie wymagać od banków integracji zrównoważonych praktyk w ich działalności. Oczekuje się, że instytucje finansowe będą promować i wspierać zrównoważone projekty oraz inwestycje, co obejmuje również odpowiedzialność za wpływ na środowisko i społeczeństwo. 3. Zmiany w sektorze energetycznym, w tym przejście na odnawialne źródła energii oraz zeroemisyjność, będą wymagały od banków finansowania nowych technologii i inwestycji w energetykę odnawialną. Banki mogą odegrać kluczową rolę w finansowaniu inicjatyw związanych z gospodarką obiegu zamkniętego oraz wspieraniu transformacji energetycznej. 4. Wraz z rozwojem nowych technologii i cyfryzacji, wzrośnie również potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa finansowego i regulacyjnego. Banki będą musiały inwestować w systemy zabezpieczeń oraz dostosować się do nowych regulacji, które mogą obejmować m.in. kwestie prywatności danych oraz zabezpieczenia przed cyberzagrożeniami. Podsumowując, sektor bankowy będzie musiał być elastyczny i innowacyjny, aby sprostać przyszłym wyzwaniom oraz wykorzystać szanse związane z rozwojem technologii, globalizacją i zrównoważonym rozwojem. Polski sektor bankowy jest głównym dostawcą finansowania dla sektora niefinansowego, poza środkami własnymi. Banki dostarczają ok. 80% finansowania dla gospodarki. Krajowy sektor bankowy na pewno stanie przed wyzwaniem kapitałowym i dylematem które z potrzeb inwestycyjnych finansować, bo kapitału na wszystkie na pewno nie ma. Już dziś wiemy, że ogromne obciążenia publiczne (np. podatek bankowy) spowodują, że polskie banki nie będą w stanie odpowiedzieć na wszystkie oczekiwania finansowe państwa. Od 2015 r. sektor był obciążany nadmiarem opłat i paropodatków, co wygenerowało stopę obciążenia wyniku na poziomie około 60%. Polski sektor bankowy, mierzony poziomem aktywów w relacji do PKB, jest jednym z najmniejszych w całej Unii Europejskiej – z udziałem 90% wyprzedza jedynie Litwę. Średnia rentowność kapitału polskiego sektora bankowego w ostatnich latach kształtowała się na poziomie zaledwie 4,7%, co stawia nas na ostatnim miejscu w regionie. Pod względem relacji kosztów do przychodów polskie banki plasują się w końcówce stawki ze średnią na poziomie 64% (wyprzedzając jedynie Węgry). Wynika to z gigantycznych obciążeń podatkowych i paropodatkowych, które sprawiają, że blisko 40% kosztów działania banków stanowią koszty zewnętrzne (efektywna stopa opodatkowania). Istotną część obciążeń polskich banków wynika z kosztów ryzyka prawnego, narastającego wraz z erozją systemu prawnego umożliwiającą kwestionowanie długoterminowych umów. Aby zwiększyć możliwości sektora finansowego w zakresie finansowania gospodarki konieczna jest	Uwaga ogólna	Uwaga przyjęta do wiadomości	Uwaga cenna dla dalszych prac nad dokumentami niższego rzędu o wyższym stopniu szczegółowości niż KRK. Warto podkreślić, że KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który zawiera analizę globalnych trendów (celowo nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień). Celem KRK jest stworzenie podstawy do dalszych prac, które będą rozwijane w ramach strategii średniookresowych i regionalnych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				racjonalizacja obciążeń sektora bankowego – w tym w szczególności zasad naliczania podatku bankowego.			
534	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	KRK	24	Rysunek 4 Powiązania między zidentyfikowanymi wyzwaniami powinien zostać uzupełniony o stosowny komentarz i wyjaśnienia. Doprecyzowania wymaga też sama grafika. Nie jest jasne czy kolory i styl linii mają znaczenie, czy służą jedynie połączeniu poszczególnych elementów.	wykresy	Uwaga wyjaśniona	Rysunek jest poglądowy, stanowi urozmaicenie graficzne. Kolory i styl linii nie ma znaczenia. Chodziło o pokazanie, że poszczególne wyzwania nie są rozłączne i mają wpływ na inne. Styl linii do ujednoczenia (uwaga się powtarza); dodać zdanie komentarza do grafiki
535	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	17	Rysunek 3. Wybrane różnice między scenariuszami – schemat w części dotyczącej rynku pracy pod kątem demografii trudny do interpretacji. Proponuje się dodać do rysunku legendę.	wykresy	Uwaga wyjaśniona	Rysunek jest zaledwie wskazówką dla uchwycenia różnic pomiędzy scenariuszami - nie jest ich syntezą ani objaśnieniem. Zawiera wybrane elementy scenariuszy. Pozostaje bez dodatkowych objaśnień - ma zachęcić do sięgnięcia do treści syntezy scenariuszy lub do ich pełnych wersji w załączniku nr 2.
536	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	24	Rysunek 4. Powiązania między zidentyfikowanymi wyzwaniami – brak informacji dotyczącej różnic pomiędzy powiązaniem linią ciągłą, a linią przerywaną. Proponuje się dodać do rysunku legendę.	wykresy	Uwaga wyjaśniona	Dla czytelności grafiki zastosowano różne style
537	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	8	W wykresie „Nakłady wewnętrzne na działalność w dziedzinie biotechnologii...” jest pomyłka – zamiast w latach 2021-2022, powinno być 2012-2022.	wykresy	Uwaga uwzględniona	Wykres zostanie poprawiony na finalnym etapie prac redakcyjnych.
538	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	11	W wykresie 20 jest Czernogóra, powinno być Czarnogóra.	wykresy	Uwaga uwzględniona	Wykres zostanie poprawiony na finalnym etapie prac redakcyjnych.
539	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	KRK	27	Wykres 1: Liczba mieszkańców oddanych do użytkowania w latach 2012-2022 – proponuję uporządkować w kolejności: główne miasta – od największego; pozostałe miasta wojewódzkie; pozostałe mpp; pozostałe powiaty	wykresy	Uwaga uwzględniona	Wykres zostanie poprawiony na finalnym etapie prac redakcyjnych.
540	Urząd Miejski Wrocławia	KRK	50	Braki w legendzie – niewyjaśnione znaczenie oznaczeń liniowych: przerywanej niebieskiej i szarej	wykresy	Uwaga wyjaśniona	Legenda mapy zostanie uzupełniona
541	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	KRK	7	Mało czytelne infografiki, brak źródeł, nieczytelne tytuły rysunków i wykresów (zbyt jasny kolor czcionki), błędnie wpisana nazwa „Czernogóra” (wykres 20).	wykresy	Uwaga uwzględniona	Infografiki zostaną poprawione na finalnym etapie prac redakcyjnych.
542	Związek Banków Polskich	KRK/Załącznik 1		Brak szczegółowego omówienia strategii edukacji finansowej. Edukacja finansowa jest kluczowa dla budowania świadomości finansowej społeczeństwa i zapobiegania nadmiernemu zadłużaniu się. Dokument nie zawiera szczegółowej strategii w tym zakresie, co stanowi poważną lukę. Banki mogłyby współpracować z sektorem publicznym w celu wdrażania programów edukacji finansowej, jednak potrzebują jasnych wytycznych, aby móc efektywnie realizować takie inicjatywy.	społeczństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w domenie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
543	Związek Banków Polskich	KRK/Załącznik 1	50	Niejasne cele dotyczące współpracy sektora publicznego i bankowego. Dokument przedstawia plany rozwoju infrastruktury miejskiej i wiejskiej, jednak nie określa jasno roli sektora bankowego w finansowaniu tych inicjatyw. Jasne określenie celów i zakresu współpracy między sektorem publicznym a bankowym mogłoby zwiększyć efektywność realizacji projektów infrastrukturalnych i przyspieszyć rozwój tych obszarów.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK z założenia nie rozpatruje szczegółowych aspektów finansowania swoich założeń. Dokument koncentruje się na ogólnych kierunkach rozwoju infrastruktury miejskiej i wiejskiej, przy jednoczesnym podkreśleniu znaczenia współpracy między sektorem publicznym a prywatnym, bez wyróżniania żadnych specyficznych sektorów, w tym bankowego. Współpraca między tymi sektorami, w tym potencjalnie z sektorem bankowym, będzie przedmiotem bardziej szczegółowych analiz w ramach strategii średniookresowych, które będą

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ły	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							operacjonalizować plany rozwoju wskazane w KRK.
544	Związek Banków Polskich	KRK/Załącznik 2		Brak szczegółowych scenariuszy dotyczących potencjalnych kryzysów finansowych. Dokument nie zawiera scenariuszy dotyczących potencjalnych kryzysów finansowych, które mogą wystąpić w przyszłości, oraz strategii ich zarządzania. Uwzględnienie scenariuszy dot. potencjalnych kryzysów finansowych byłoby przydatne, aby przygotować się na różne możliwe zagrożenia i minimalizować ich negatywne skutki na stabilność finansową.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Zadaniem scenariuszy nie jest przewidywanie przyszłości a opisanie wariantów rozwojowych, w zależności od czynników otoczenia Polski (czynniki zewnętrzne opisujące otoczenie Polski: stopień automatyzacji i robotyzacji pracy oraz dominujący system wartości w społeczeństwie globalnym), by zrealizować zakładaną wizję. Kryzys finansowy, obok konfliktu zbrojnego, epidemii, katastrofy naturalnej itp. jest jedną z setek niepewności, które mogą się wydarzyć. Scenariusze powstały, bo pokazać zestaw działań prowadzących do realizacji wizji - nie służyć opisaniu czarnych labędzi, niemożliwych do przewidzenia
545	Gmina Miasto Wrocław	KRK/Załącznik 2	18	Polska w świecie stawiającym na dalszą globalizację Jest: Istotne było wzmocnienie miast małych i średnich, jako atrakcyjnych miejsc pracy i zamieszkania dla migrantów. Proponowany zapis: Istotne było wzmocnienie miast małych i średnich, jako atrakcyjnych miejsc pracy i zamieszkania również migrantów.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Poprawka zgodnie z brzmieniem zaproponowanym w uwadze.
546	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	51	Założenia przedstawione w ramach megatrendu "Transformacja globalnego porządku" zakładają dwubiegunowy rozwój świata, rozwijany wokół współpracy UE i USA – z jednej strony a regionem Azji i Pacyfiku – z drugiej. Wydaje się, że analiza tego megatrendu (oraz trendów wchodzących w jego skład) powinna w większym stopniu akcentować rosnące wyzwania, związane z utrzymaniem stabilnego porządku świata generalnie, co dotyczy także przyszłości współpracy UE z USA, przyszłości NATO, a nawet przyszłości samej UE. Szczególnie, że normy i wartości zachodnie są coraz bardziej kwestionowane i zmienia się sposób funkcjonowania demokracji. Obejmuje to kraje o ustabilizowanej, jak się do niedawna zdawało, demokracji, czego dowodem jest choćby wygrana partii skrajnie prawicowej w landach dawnego NRD. Pojawiają się nowe pola konfrontacji i nowe niebezpieczeństwa, związane z rozwojem technologii, obejmujące wojny hybrydowe, dezinformację zagraniczną, zagrożenia dla cyberbezpieczeństwa, walkę o kontrolę nad technologią. Rośnie przy tym wpływ podmiotów niepaństwowych, zaangażowanych w rozwój nowych technologii, zarządzających social mediami i zbierających ogromne ilości danych na temat zachowań ludzkich. W tym kontekście kluczowym wyzwaniem będzie powstrzymanie procesów radykalizacji poglądów i polaryzacji społecznej oraz kształtowanie społeczeństwa odpornego na wpływy dezinformacji, silnie osadzonego w systemie wartości, którego fundamentem jest demokracja.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Uwagę uwzględniono w dokumencie głównym na stronie 50 Dodano fragment: "Ten potężniejący bipolarizm i fragmentacja społeczno-gospodarczo-polityczna świata ma kluczowe znaczenie dla równowagi militarnej, lub jej braku, dla odporności państw i społeczeństw na zagrożenia dla pokoju, dla życia i aspiracji społeczeństw silnie osadzonych w systemie wartości, którego fundamentem jest demokracja. Zachodni porządek – konfrontowany obecnie z nowym gwałtownie rosnącym nieliberalnym porządkiem – znajduje się w procesie transformacji."

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Fragmentacja polityczno-gospodarcza świata i nowe wyzwania dotyczące bezpieczeństwa, wymagają ukierunkowania Polski na zacieśnianie współpracy w ramach UE i podejmowania wspólnego wysiłku, by sprostać nowym wyzwaniom.			
547	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Załącznik 1	51	Założenia przedstawione w ramach megatrendu 'Transformacja globalnego porządku' zakładają dwubiegunowy rozwój świata, rozwijany wokół współpracy UE i USA – z jednej strony a regionem Azji i Pacyfiku – z drugiej. Wydaje się, że analiza tego megatrendu (oraz trendów wchodzących w jego skład) powinna w większym stopniu akcentować rosnące wyzwania, związane z utrzymaniem stabilnego porządku świata generalnie, co dotyczy także przyszłości współpracy UE z USA, przyszłości NATO, a nawet przyszłości samej UE. Szczególnie, że normy i wartości zachodnie są coraz bardziej kwestionowane i zmienia się sposób funkcjonowania demokracji. Obejmuje to kraje o ustabilizowanej, jak się do niedawna zdawało, demokracji, czego dowodem jest choćby wygrana partii skrajnie prawicowej w landach dawnego NRD. Pojawiają się nowe pola konfrontacji i nowe niebezpieczeństwa, związane z rozwojem technologii, obejmujące wojny hybrydowe, dezinformację zagraniczną, zagrożenia dla cyberbezpieczeństwa, walkę o kontrolę nad technologią. Rośnie przy tym wpływ podmiotów niepaństwowych, zaangażowanych w rozwój nowych technologii, zarządzających social mediami i zbierającymi ogromne ilości danych na temat zachowań ludzkich. W tym kontekście kluczowym wyzwaniem będzie powstrzymanie procesów radykalizacji poglądów i polaryzacji społecznej oraz kształtowanie społeczeństwa odpornego na wpływy dezinformacji, silnie osadzonego w systemie wartości, którego fundamentem jest demokracja. Fragmentacja polityczno-gospodarcza świata i nowe wyzwania dotyczące bezpieczeństwa, wymagają ukierunkowania Polski na zacieśnianie współpracy w ramach UE i podejmowania wspólnego wysiłku, by sprostać nowym wyzwaniom.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Uwagę uwzględniono w dokumencie głównym na stronie 50 Dodano fragment: "Ten potężniejący bipolarizm i fragmentacja społeczno-gospodarczo-polityczna świata ma kluczowe znaczenie dla równowagi militarnej, lub jej braku, dla odporności państw i społeczeństw na zagrożenia dla pokoju, dla życia i aspiracji społeczeństw silnie osadzonych w systemie wartości, którego fundamentem jest demokracja. Zachodni porządek – konfrontowany obecnie z nowym gwałtownie rosnącym nieoliberalnym porządkiem – znajduje się w procesie transformacji."
548	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	24	W kontekście trendu 'Coraz bardziej nomadyczny świat' należy uwzględnić także wymiar polityczny tego zjawiska. Migracje stają się narzędziem wojny hybrydowej, czego już obecnie doświadcza Polska. Oznacza to, że w wymiarze instytucjonalnym potrzebne jest odpowiednie kształtowanie polityki bezpieczeństwa państwa, by móc takie zjawiska ograniczyć i im przeciwdziałać. Doświadczenia krajów Europy rejonu Morza Śródziemnego pokazują, że masowe nielegalne migracje mogą destabilizować funkcjonowanie określonych regionów. W obliczu perspektywy rosnącej migracji klimatycznej, w wymiarze instytucjonalnym niezbędne jest budowanie stosownych sojuszy międzynarodowych, by wspólnie móc stawić czoło narastającemu kryzysowi. Istotna jest także pełna transparentność instytucji państwowych dotycząca podejmowanych działań, jako sposób walki z dezinformacją, której celem jest zwiększenie polaryzacji w społeczeństwie wokół tematu migracji.	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: Dokument uwzględnia wiele aspektów związanych z tematem migracji, jednak nie wszystkie elementy poruszone w uwadze są w nim obecne w pełni szczegółowo - zostaną rozwinięte w średniookresowej strategii rozwoju kraju (nad którą trwają aktualnie prace). <u>Nomadyczny świat</u> : Trend „Coraz bardziej nomadyczny świat” jest wspomniany, m.in. w kontekście wzmocnionych migracji związanych z dynamicznymi zmianami na świecie, jak również wyzwań związanych z migracją klimatyczną i destabilizacją regionalną. <u>Polityczny wymiar migracji</u> : W dokumencie znajdują się wzmianki o potrzebie reagowania na wyzwania geopolityczne, budowania międzynarodowych sojuszy i współpracy w ramach NATO oraz UE. <u>Instytucjonalne podejście do migracji</u> : W dokumencie podkreśla się znaczenie dobrze funkcjonujących instytucji publicznych oraz konieczność dostosowania polityki migracyjnej do wyzwań demograficznych. Dokument zaznacza, że migracje mogą destabilizować regiony i należy podejmować odpowiednie kroki, aby temu przeciwdziałać, np. poprzez integrację migrantów i rozwój mniejszych ośrodków. <u>Sojusze międzynarodowe i migracja klimatyczna</u> : Dokument porusza konieczność budowania sojuszy międzynarodowych, szczególnie w obliczu zmian klimatycznych oraz związanych z

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							nimi wyzwani, takich jak migracje klimatyczne. <u>Dezinformacja</u> : Istotnym elementem dokumentu jest walka z dezinformacją oraz zapewnienie transparentności działań instytucji państwowych, co jest kluczowe w obliczu potencjalnej polaryzacji społeczeństwa wokół kwestii migracji.
549	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	Załącznik 1	54	Brak odniesienia do województw (obszarów) przygranicznych, których zewnętrzna granica stanowi zarazem granicę UE i NATO.	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Takie odniesienia znajdują się m.in.: w wyzwaniu wielofunkcyjne obszary wiejskie, policentryczność sieci osadniczej"
550	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Załącznik 1	10	Analiza trendu 'Transformacja rolnictwa spowodowana zmianami klimatycznymi, technologicznymi i nowymi wzorcami konsumpcji' przedstawia pozycję Polski jako producenta żywności nie uwzględniając wyzwań, jakie niesie przyszłe wstąpienie Ukrainy do UE. Jest to ważna perspektywa, która powinna stymulować jeszcze szybszą transformację polskiego rolnictwa, aby budować jego konkurencyjność na rynkach europejskich. Warto ponadto zweryfikować wnioski dotyczące przyszłych przemian w rolnictwie pod kątem trendu 'Przemiany na terenach wiejskich' (str. 47-48).	GOSPODARKA	Uwaga wyjaśniona	- Opis trendów przedstawiony w załączniku powstał w oparciu o raporty eksperckie stworzone na potrzeby prac nad KRK. Dodawanie do niego w tym momencie nowych zagadnień byłoby nieoprawne metodycznie. Zagadnienia które zauważa uwaga zostały jednak omówione w głównym dokumencie KRK."
551	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	6	Opis trendu 'Postępująca cyfryzacja gospodarki' nie wyjaśnia szeregu zjawisk, jakie go obrazują, w kontekście świata i UE (opis trendu odpowiada raczej części 'Prognozowane efekty trendu w Polsce'). Należałoby zaznaczyć, że trend ten wprowadza wiele zmian dotyczących funkcjonowania rynków, branż, procesów, modeli biznesowych i potrzeb konsumentów. Sektor ICT jest tylko jednym z wymiarów cyfrowej transformacji gospodarki. Istotną cechą trendu jest bardzo wysoka dynamika zmian, wynikająca z integracji różnych obszarów, przy stale rozwijanych technologiach, pomiędzy którymi dochodzi do synergii (jak AI i IoT). Dominującą rolę odgrywają tu USA i Chiny. Rosnie rola podmiotów niepaństwowych (firmy Big Tech), które w coraz większym stopniu mają wpływ na to, jak funkcjonuje ludzkość. W obliczu silnych, globalnych graczy, kluczowe dla Polski wydaje się jej członkostwo w UE oraz szanse tym związane. Rozwój kraju może być stymulowany poprzez unijne ambicje, rozwiązania prawne i finansowe. Polska musi jednak włożyć wysiłki w budowanie swojej pozycji w Europie, by w transformacji nie tylko uczestniczyć, ale ją współtworzyć i nie pozostać w tyle, za innymi krajami. Cyfryzacja gospodarki w Polsce oznacza nowe technologie i nowe modele pracy, a także zmiany w zakresie kompetencji poszukiwanych na rynku pracy. Stwarza też nowe wyzwania społeczne, przyczyniając się do pogłębienia różnic pomiędzy uprzywilejowaną grupą tych, którzy współtworzą gospodarkę cyfrową i grupą wykluczonych cyfrowo osób w wieku produkcyjnym/poprodukcyjnym. Cyfrowa gospodarka nie jest do końca odenwana od zasobów, co sugerują autorzy. Są to po prostu innego rodzaju zasoby, obejmujące urządzenia, infrastrukturę i wielkopowierzchniowe centra danych cyfrowych (tłumaczenie 4). Należy się spodziewać, że w Polsce będzie rosła presja inwestycyjna związana z budową centrów danych, co może mieć wpływ na przestrzeń, szczególnie, gdy będą to obiekty wielkoskalowe (https://www.datacenterdynamics.com/en/analysis/embracing-a-new-european-market/). Cyfryzacja gospodarki może też zwiększać zapotrzebowanie na energię, generowane m. in. potrzebami centrów danych: (https://www.iea.org/energy-system/buildings/data-centres-and-data-	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: <u>Zmiany dotyczące funkcjonowania rynków, branż, procesów, modeli biznesowych i potrzeb konsumentów w związku z cyfryzacją gospodarki</u> : cyfryzacja gospodarki oraz wirtualizacja wielu procesów gospodarczych zostały uznane w dokumencie za jedno z kluczowych czynników zmiany, które wymagają nowych modeli biznesowych, nowoczesnych regulacji oraz edukacji społeczeństwa. <u>Synergia między AI i IoT</u> : w dokumencie odniesiono się do rozwoju technologii, takich jak sztuczna inteligencja (AI) oraz Internet Rzeczy (IoT), które tworzą nowe możliwości dla gospodarki oraz społeczeństwa poprzez integrację różnych obszarów technologicznych. <u>Dominująca rola podmiotów niepaństwowych</u> : W dokumencie zwrócono uwagę na rosnącą rolę globalnych korporacji technologicznych, które mają coraz większy wpływ na życie społeczne, gospodarcze i polityczne. Podkreślono również zagrożenia związane z monopolizacją rynków przez te korporacje. Wskazano szereg potrzebnych działań Państwa w tym zakresie. <u>Budowanie pozycji Polski w Europie</u> : dokument podkreśla konieczność aktywnego uczestnictwa Polski w kształtowaniu przyszłości Europy oraz wzmacnianiu swojej pozycji na arenie międzynarodowej. <u>Nowe technologie i modele pracy</u> : zmiany w modelach pracy, związane z automatyzacją i cyfryzacją, są kluczowym trendem, a dokument opisuje potrzebę elastyczności na rynku pracy oraz dostosowania systemów zatrudnienia. <u>Zmiany w zakresie kompetencji na rynku pracy</u> : wskazano w dokumencie, że cyfryzacja wymaga nowych umiejętności i ciągłego przekwalifikowywania się pracowników. Uznano również za istotne wprowadzenie systemów wsparcia dla pracowników i pracodawców w zarządzaniu tymi zmianami. <u>Wykluczenie cyfrowe</u> : w dokumencie odniesiono się do problemu wykluczenia cyfrowego, szczególnie wśród osób starszych i mniej wykształconych, co może prowadzić do nierówności społecznych. Wskazano szereg potrzebnych działań Państwa w tym zakresie. <u>Cyfryzacja gospodarki i rosnące</u>

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				transmission-networks). W wymiarze środowiskowym (tiret 3) szczególne znaczenie, wobec rosnącego zapotrzebowania na metale ziem rzadkich, będzie odgrywał recykling. Cyfrowa gospodarka powinna także sprzyjać optymalizacji procesów i zbliżaniu się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju.			zapotrzebowanie na energię: Zwiększające się zapotrzebowanie na energię, wynikające z rozwoju centrów danych i cyfryzacji gospodarki, jest jednym z wyzwań związanych z transformacją energetyczną. <u>Zapotrzebowanie na metale ziem rzadkich i recykling</u> : dokument wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na surowce strategiczne, w tym metale ziem rzadkich, oraz potrzebę recyklingu w ramach gospodarki obiegu zamkniętego. <u>Optymalizacja procesów i cele zrównoważonego rozwoju</u> : w dokumencie wskazano o konieczność optymalizacji procesów gospodarczych w celu realizacji celów zrównoważonego rozwoju, szczególnie w kontekście gospodarowania zasobami naturalnymi i minimalizacji odpadów.
552	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	4	Ujęte w opracowaniu tezy powinny być każdorazowo uzasadnione i wyjaśnione. Na str. 4 pada stwierdzenie, że „W związku z tempem i charakterem zmian, transformacją technologiczną i energetyczną, na świecie na znaczeniu zyskują inne niż PKB lub uzupełniające go, wskaźniki poziomu jakości życia”. Wymaga to uzupełnienia o informację, jakie (przykładowo) wskaźniki autorzy mają na myśli. Wątpliwości budzi jednak przede wszystkim to, na ile analizy poziomu jakości życia - w ujęciu innym niż PKB - mają związek z transformacją technologiczną i energetyczną, a na ile są związane z koncepcją zrównoważonego rozwoju, którego model przyjęto w 2015 r. w Agendzie 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Załącznik 1 jest podsumowaniem trendów zidentyfikowanych w czterech raportach o trendach światowych i krajowych przygotowanych przez Instytut Rozwoju Miast i Regionów oraz Instytut Ochrony Środowiska. Rozwinięcie wątków z załącznika 1 znajduje się we wspomnianych raportach, od miesięcy dostępnych na stronie internetowej ministerstwa i procesu.
553	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	10	Uzasadnienia wymaga, na jakiej podstawie przyjęto, że efektem trendu 'Ścieranie się globalizmu i lokalizmu' może być w Polsce rozwój małych ośrodków miejskich, towarzyszący rozwojowi obszarów metropolitarnych, o czym mowa w tiret 3. W Polsce szereg małych i średnich miast traci swoje funkcje społeczno-gospodarcze, m. in. ze względu na odpływ ludzi młodych. Pytanie więc, co miałoby powstrzymać ten proces i jak odnosić to do wyzwań, o których mowa na str. 24 (trend niepewność demograficzna), na str. 28 (trend 'Wzrost nierówności społecznych') oraz na str. 46 (trend 'Rozrost silnych miast oraz miejskich obszarów funkcjonalnych').	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Skutek wynika z opisu trendu w załączniku (małe ośrodki mogą stawać się coraz bardziej atrakcyjne, ze względu na warunki przyrodnicze, koszty życia itp., przy jednoczesnych zmianach w możliwości wykonywania pracy, czy prowadzenia firmy). Szerszy opis znajduje się w raportach eksperckich nt. trendów, przygotowanych na potrzeby prac nad KRK i opublikowanych na stronie projektu.
554	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	18	W opisie trendu 'Przyspieszenie technologiczne' należy wskazać poprawną liczbę województw, zgodnie z Mapą 4. Listę miast, w których odnotowuje się największe skupiska krajowych specjalistów AI należałoby rozszerzyć o Poznań	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Podana w opisie liczba województw jest poprawna. Odnośnie listy miast, to wynika ona z użytych źródeł i błędem byłoby modyfikowanie jej w oparciu o opinie nieopartą żadnymi naukowymi dowodami.
555	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	7	We wnioskach dotyczących trendu "Transformacja energetyczna" nie uwzględniono istotnej roli państwa w stymulowaniu transformacji regionów i sektorów zależnych od paliw kopalnych. Rolą państwa powinno być również odpowiednie wsparcie grup dotkniętych ubóstwem energetycznym. Państwo powinno także wspierać rozwój technologii na rzecz transformacji energetycznej. W wymiarze przestrzennym kluczowe będzie zapewnienie terenów pod rozwój OZE. Planowany docelowy udział OZE w miksie energetycznym oznacza ogromne zapotrzebowanie na tereny pod tego typu inwestycje (w tym wielkoskalowe farmy fotowoltaiczne czy elektrownie jądrowe). Wyzwaniem będzie minimalizacja konfliktów społecznych i środowiskowych z tym związanych. Należy przy tym uwzględnić rosnący nacisk ze strony UE, by produkcja OZE miała charakter zrównoważony (<a 478="" 518="" 938="" 955"="" data-label="Page-Footer" href="https://eur-</td> <td>gospodarka</td> <td>Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu</td> <td>Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: <u>Rola państwa w stymulowaniu transformacji regionów i sektorów zależnych od paliw kopalnych</u>: dokument wskazuje, że transformacja energetyczna powinna obejmować wsparcie dla regionów i sektorów zależnych od paliw kopalnych, z uwzględnieniem zasad Sprawiedliwej Transformacji, zgodnych z założeniami Zielonego Ładu. <u>Wsparcie grup dotkniętych ubóstwem energetycznym</u>: wspomniano o potrzebie eliminacji ubóstwa energetycznego oraz zwiększania efektywności energetycznej budynków. Lokalna produkcja energii i rozwój energetyki obywatelskiej mają na celu wspieranie najbardziej potrzebujących grup. <u>Wsparcie rozwoju technologii na rzecz transformacji energetycznej</u>: w dokumencie podkreślono konieczność modernizacji systemów</td> </tr> </tbody> </table> </div> <div data-bbox=">199			

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0019.02/DOC_1&format=PDF). Analiza efektów trendu w Polsce powinna uwzględniać wyzwania recyklingu elementów instalacji i urządzeń OZE.			energetycznych oraz wspierania nowoczesnych technologii takich jak inteligentne sieci, magazynowanie energii, wodór, a także technologie energetyki jądrowej. <u>Zapewnienie terenów pod rozwój OZE oraz minimalizacja konfliktów społecznych i środowiskowych</u> : dokument odnosi się do konieczności przeznaczenia terenów pod nowe źródła energii odnawialnej, takie jak farmy wiatrowe i infrastruktura związana z OZE, przy jednoczesnej rekultywacji terenów zdegradowanych, aby ograniczyć konflikty społeczne i środowiskowe. Rosnący nacisk, by produkcja OZE miała charakter zrównoważony: zwrócono uwagę na to, że rozwój OZE musi być zrównoważony, a produkcja energii powinna uwzględniać lokalne zasoby i społeczności, co przyczynia się do rozwoju gospodarczego i społecznego w zrównoważony sposób. <u>Wyzwania recyklingu elementów instalacji i urządzeń OZE</u> : choć nie odniesiono się bezpośrednio do kwestii recyklingu instalacji OZE, dokument porusza tematy związane z gospodarką o obiegu zamkniętym, która obejmuje recykling i ponowne wykorzystanie materiałów.
556	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	4	Wzmocnienia wymaga wymiar gospodarczy analizy trendów. Obecnie przedstawione treści są zbyt pobieżne dla zrozumienia zmian obserwowanych we współczesnym świecie i wynikających z nich wniosków dla Polski. Ponadto, skoro dokonano identyfikacji określonych trendów, to musiano tego dokonać w oparciu o określone zjawiska, które to uzasadniają. Tym samym opisy poszczególnych trendów powinny dotyczyć w pierwszej kolejności zjawisk unikalnych, typowych dla danego trendu. Opis trendu 'Zaostrzająca się konkurencja w obszarze innowacji' oraz trendu 'Postępująca cyfryzacja gospodarki' dotyczą w równej mierze zdolności w obszarze innowacji, zatem albo trendy te niewłaściwie zidentyfikowano jako 2 odrębne zjawiska, albo opisy wymagają stosownych korekt, uzasadniających wyodrębnienie tych dwóch trendów.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Zidentyfikowane trendy i ich struktura wynikają z raportów eksperckich przygotowanych na potrzeby KRK. Poziom ogólności opisów trendów jest tożsamy z innymi częściami dokumentu i zgodny z założeniami procesu.
557	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	7	Brak odniesienia do sektora ciepłowniczego.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: Sektor ciepłowniczy: dokument nie odnosi się bezpośrednio do szczegółowych zagadnień związanych z sektorem ciepłowniczym, ale ogólnie wskazuje na potrzebę transformacji energetycznej, co z założenia obejmuje modernizację systemów ciepłowniczych w kontekście poprawy efektywności energetycznej i dekarbonizacji.
558	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	12	Proponuje się uzupełnić zapis o dane dotyczące wielkości produkcji OZE w GWh, co jest bardziej miarodajnym wskaźnikiem niż udział procentowy.	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	Przy porównaniu różnych regionów niezasadne byłoby używanie danych bezwzględnych. Udział ma obrazować udział czystej energii w strukturze wywarzania, a nie potencjał do wytwarzania energii w ogóle.
559	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	40	W części dotyczącej niezrównoważonego wykorzystania surowców pominięto zagadnienie związane z surowcami strategicznymi dla krajowej gospodarki (np. węgiel koksowy), w tym przepisów dotyczących zabezpieczenia złóż.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: Surowce strategiczne i przepisy dotyczące zabezpieczenia złóż: w dokumencie poruszono kwestię strategicznych surowców, w tym surowców krytycznych takich jak metale ziem rzadkich, które są kluczowe dla gospodarki oraz technologii. Zidentyfikowano wyzwanie związane z zapewnieniem dostępu do tych surowców w obliczu globalnych zmian geopolitycznych. Wskazano również, że ważne jest utrzymanie złóż kopalni jako rezerwy na wypadek kryzysów, co wiąże się z odpowiednimi przepisami dotyczącymi zabezpieczenia złóż.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
560	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	7	Zgodnie z zapisami Polityki Energetycznej Polski 2040, sektor energetyczny zostanie „przeniesiony” z południa na północ kraju. Modyfikacja i modernizacja sieci są działaniami niewystarczającymi, aby zapewnić bezpieczeństwo energetyczne kraju. Konieczna jest znacząca przebudowa sieci, uwzględniająca z jednej strony znacznie zwiększoną produkcję energii na północy, a z drugiej duże zapotrzebowanie na energię w części południowej.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Uwaga porusza wątki już ujęte w dokumencie i nie wskazuje na potrzebę zmian zapisów.
561	Fundacja Instytut Reform	Załącznik 1	8	Obecne brzmienie zdania „W tym zakresie potencjał stanowi partnerstwo publiczno-prywatne (PPP).” może sugerować, że odnosi się ono do rozbudowy sieci energetycznych, co nie odpowiada ani obecnym, ani oczekiwanym w przyszłości praktykom rynkowym oraz ramom regulacyjnym. Bardziej czytelnym byłoby brzmienie „W zakresie inwestycji w transformację energetyczną potencjał stanowi partnerstwo publiczno-prywatne (PPP).”	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zmiany zgodnie z treścią uwagi.
562	Fundacja Instytut Reform	Załącznik 1	8	Przy omawianiu transformacji energetycznej opis skupia się na źródłach wytwarzania w elektroenergetyce. Pełny obraz transformacji wymaga wskazania wprost zmian po stronie popytowej, w szczególności elektryfikacji ogrzewania, transportu oraz procesów przemysłowych.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Ambicją KRK nie jest przedstawienie pełnego obrazu transformacji energetycznej, lecz zwrócenie uwagi na jej kluczowe aspekty dla rozwoju Polski do 2050 roku. KRK koncentruje się na ogólnych kierunkach i trendach, a szczegółowe kwestie, takie jak elektryfikacja ogrzewania, transportu oraz procesów przemysłowych, będą rozwijane w strategiach średniookresowej.
563	Fundacja Instytut Reform	Załącznik 1	37	Stwierdzenie „Konieczność łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do skutków tych zmian pociągnie za sobą zwiększenie udziału paliw alternatywnych w krajowym miksie energetycznym...” należy uzupełnić: tekst powinien również uwzględniać potrzebę działań na rzecz redukcji emisji z procesów przemysłowych (niezwiązanych ze spalaniem paliw), rolnictwa oraz wzmocnienia pochłaniania emisji netto. Należy również wspomnieć o zmianach w systemie energetyczno-paliwowym po stronie popytu (odejście od wykorzystania paliw kopalnych wśród odbiorców końcowych na rzecz zeroemisyjnych nośników energii, głównie energii elektrycznej).	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Opis trendów przedstawiony w załączniku powstał w oparciu o raporty eksperckie stworzone na potrzebę prac nad KRK. Dodawanie do niego w tym momencie nowych zagadnień byłoby niepoprawne metodycznie. Zagadnienia które zauważa uwaga zostały jednak omówione w głównym dokumencie KRK.
564	Fundacja Instytut Reform	Załącznik 1	42	Wśród skutków w wymiarze gospodarczym należy wymienić szanse związane z rozwojem nowych modeli biznesowych GOZ.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Nowe modele biznesowe GOZ pojawiają się już dzisiaj i ciężko zakładać, że będą znacząco zmieniać się w długookresowej perspektywie (do 2050 r.).
565	Fundacja ProVeg	Załącznik 1	10	Uważamy za krótkowzroczne stwierdzenie, że zatrudnienie w rolnictwie spadnie z powodu rosnącego zainteresowania żywnością komórkową. Ostatnie badania przeprowadzone przez Królewski Uniwersytet Rolniczy w Wielkiej Brytanii podkreśliły znaczące synergije i możliwości współpracy, w przeciwieństwie do niektórych spolaryzowanych narracji sugerujących grę o sumie zerowej między mięsem komórkowym a konwencjonalnym rolnictwem [1]. Badania sugerują, że rolnicy są otwarci na mięso komórkowe, jeśli stwarza ono nowe możliwości biznesowe i istnieje znaczny potencjał do waloryzacji rolniczych strumieni ubocznych - makuch/mączka rzepakowa ma szczególnie duży potencjał w dostarczaniu aminokwasów do pożywek komórkowych, drastycznie obniżając koszty i zmniejszając wpływ na środowisko - jak widać na przykładzie z Holandii [2]. Jakościowo, większość gospodarstw partnerskich stwierdziła, że nie byłaby przeciwna dostosowaniu swoich modeli biznesowych w celu czerpania korzyści z mięsa komórkowego, w tym dzierżawy budynków gospodarczych, dostarczania linii komórkowych i uprawy określonych roślin do wykorzystania w pożywkach. Jednak odpowiednie wsparcie rządowe - jak widać na przykładach ze Szwecji [3]	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	W opisie skutków trendu wskazano na wzrost produkcji żywności komórkowej oraz spadek zatrudnienia w rolnictwie, jako na dwa oddzielne skutki. W żadnym miejscu nie została przedstawiona interpretacja, że wzrost popularności żywności komórkowej spowoduje spadek zatrudnienia w rolnictwie (tym bardziej, że ten następuje od dawna).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				i nie tylko - we wprowadzaniu odpowiednich polityk i struktur ma kluczowe znaczenie dla włączenia rolników w tę transformację. Zapotrzebowanie na żywność w ogóle, a w szczególności na białko, roślinie, a żywność komórkowa pozwoli na to, by wzrost popytu na żywność nie stanowił dodatkowego obciążenia dla zrównoważonego rozwoju naszych systemów żywnościowych w UE i w Polsce. Co więcej, przeciwstawianie się żywności komórkowej lub nowym technologiom jako konkurentom tradycyjnego rolnictwa jest nie tylko nierealistyczne, ale także polaryzujące, tworząc w społeczeństwie nieuzasadnione obawy przed nowymi technologiami, a potencjalnie nawet pozbawiając Polskę potencjalnych możliwości w zakresie wewnętrznej przedsiębiorczości, rozwoju talentów i przyciągania inwestycji. Źródła: [1] https://www.frontiersin.org/journals/sustainable-food-systems/articles/10.3389/fsufs.2023.1277511/full [2]https://www.respectfarms.com/ [3]https://uniseco-project.eu/case-study/sweden			
566	Osoba prywatna	Załącznik 1	4	Stabilna i niska od lat pozycja Polski w indeksach innowacyjności w mojej opinii spowodowana jest brakiem solidnych fundamentów współpracy na linii nauka-biznes. Podstawowym elementem jest budowa skutecznych zachęt dla ludzi nauki do stawiania kolejnych kroków w szukaniu zastosowań wyników badań podstawowych do ich implementacji przez otoczenie społeczno-gospodarcze poprzez rozwój badań B+R. Dotychczasowe systemy ewaluacji nie promowały i nie promują osób chcących rozwijać i komercjalizować wyniki swoich badań. Ikoniczne wręcz już 200 pkt. za publikacje w ewaluacji = 2 mln PLN przychodów z komercjalizacji, wręcz zniechęca do pójścia tą drogą. W dwóch artykułach dla Forum Akademickiego, których byłem współautorem, diagnozujemy ten stan rzeczy i proponujemy rozwiązania, które warto wziąć pod dyskusję: 1. Diagnoza - https://forumakademickie.pl/sprawy-nauki/eksperti-od-transferu-wiedzy-konieczna-zmiana-systemu-ewaluacji/ 2. Propozycje - https://forumakademickie.pl/sprawy-nauki/system-ewaluacji-nauki-do-zmiany-ale-jakiej/	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: W dokumencie wspomniano o potrzebie rozwijania współpracy pomiędzy uczelniami a przemysłem, aby umożliwić zdobywanie praktycznych umiejętności przez młodych ludzi. Wspierane mają być również start-upy oraz parki technologiczne, co promuje współpracę między sektorem naukowym a gospodarczym. Poruszono konieczność przebudowy systemu wspierającego innowacje oraz stworzenia trwałych powiązań między sektorem nauki, edukacji i innowacji. Istotne jest wsparcie zarówno publiczne, jak i prywatne (w tym korporacyjne) dla innowacyjnych badań. Dokument odnosi się również do wspierania młodych przedsiębiorców poprzez dostęp do taniego finansowania, mentoringu oraz infrastruktury dla start-upów. Szczegółowe rozwiązania zostaną opracowane w ramach średniookresowej strategii rozwoju kraju. Dziękujemy za przesłane źródła, które zostaną wykorzystane w dalszych pracach.
567	Ryvu Therapeutics S.A.	Załącznik 1	16	W KRK 2050 brakuje odniesienia biotechnologii do strategicznego obszaru biomedycyny. Wzrost znaczenia i wykorzystania technik biotechnologii medycznej wprost przekłada się na osiągnięcie celów Rządowego Planu Rozwoju Sektora Biomedycznego w Polsce lata 2022–2031. Głównym celem przyjętej strategii jest uczynienie Polski liderem w dziedzinie biomedycyny w Europie Środkowo-Wschodniej oraz zarejestrowanie pierwszego polskiego leku innowacyjnego. Plan zakłada rozwój innowacyjnych terapii, poprawę bezpieczeństwa lekowego i dostępności terapii dla pacjentów. Kluczowym elementem jest wsparcie badań nad polskim lekiem innowacyjnym (wielko- i małącząsteczkowymi) i rozwój medycyny spersonalizowanej, w tym terapii celowanych. Źródło: https://abm.gov.pl/pl/aktualnosci/1487,Rada-Ministrow-przyjela-uchwale-w-sprawie-przyjecia-dokumentu-Rzadowy-Plan-Rozwo.html Na świecie sektor biotechnologii medycznej rozwija się dynamicznie, z globalnym rynkiem biotechnologii ukierunkowanym na innowacyjne leki o wartości 98,48 miliardów USD w 2023 roku, który ma osiągnąć 158,67 miliardów USD do	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	Treść załącznika 1 wynika z raportów eksperckich przygotowanych na potrzeby procesu. Uszczegóławianie w tym momencie zapisów załącznika o biomedycynę byłoby niezgodne z metodyką. Warto wskazać również, że w głównym dokumencie odniesiono się do szeroko pojętego rozwoju technologii oraz innowacji, w tym również w kontekście zdrowia, z podkreśleniem znaczenia zdrowia jako sektora przyszłości. Zwrócono uwagę na wspieranie innowacji, tworzenie nowych technologii i na znaczenie B+R w medycynie, a także na rozwój technologii związanych z opieką zdrowotną i zdrowiem publicznym.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				2027 roku, co odpowiada rocznemu wzrostowi na poziomie 12,7% (RAPORT GlobeNewswire: https://www.globenewswire.com/en/news-release/2023/04/04/2640540/0/en/Drug-Discovery-Global-Market-Report-2023.html). Największy potencjał mierzony udziałem w rynku i odpowiedzi na niezaspokojone potrzeby medyczne społeczeństwa mają obecnie leki małocząsteczkowe i wielocząsteczkowe (białkowe) (Medicine in Drug Discovery: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590098620300622?via%3Dihub). Polski sektor biotechnologii medycznej od dwóch dekad dynamicznie się rozwija. Innowacyjne rozwiązania, nad którymi pracują polskie firmy z branży biotechnologii medycznej, odpowiadają na kluczowe potrzeby społeczne, takie jak dokładna i skuteczna diagnostyka medyczna. Nowe terapie i leki poprawiają efektywność leczenia, pozwalają zwalczać choroby dotychczas nieuleczalne, przedłużają życie i poprawiają jego jakość. Zamieniają choroby śmiertelne w przewlekłe, z którymi da się funkcjonować, pracować, prowadzić życie towarzyskie. Wraz z kolejnymi sukcesami przedsiębiorców z Polski rośnie nasza pozycja na arenie międzynarodowej, rosną też wpływy do budżetu państwa. Sukcesy polskiego sektora biomedycznego oraz szeroka akceptacja społeczna wyrażająca jednoznacznie potrzebę rozwoju w tym kierunku została opisana w raporcie BiolnMed: https://pha-se.pl/phase-2024/#raport			
568	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Wątpliwości budzi również podejście autorów KRK do kwestii transformacji energetycznej Polski, w szczególności postrzeganie tej transformacji w sposób jednorodny tj. jako konieczność rozwoju energetyki odnawialnej w Polsce. Nie kwestionujemy konieczności stalego zwiększania poziomu ambicji w zakresie udziału energii odnawialnej w miksie energetycznym, jednak w dokumencie strategicznym dla całego państwa koniecznym jest również uwzględnienie innych działań koniecznych dla dekarbonizacji takich jak poprawa efektywności energetycznej, rozwój technologii niskoemisyjnych (np. wodór), czy technologii wychwytu i składowania dwutlenku węgla (CCS). Ponadto, jeśli mowa o perspektywie rozwoju do 2050 roku, należy szukać szans w innych obszarach niż te już zagospodarowane. Oczywiście należy kontynuować rozwój OZE, szukać możliwości lepszej ich alokacji, ale nie jest to szczególnie istotny czynnik przyszłego rozwoju. A na pewno nie jest to innowacyjny czynnik rozwoju.	gospodarka	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: <u>Rozwój technologii niskoemisyjnych</u> (wodór, CCS); w dokumencie opisano potrzebę zwiększenia roli wodoru w miksie energetycznym oraz rozwój energii jądrowej. Chociaż bezpośrednio nie wspomniano o technologii CCS, podkreślono wagę nowych technologii dla redukcji emisji i transformacji energetycznej. <u>Inne szanse transformacji energetycznej poza OZE</u> : oprócz rozwoju OZE, dokument omawia również rozwój energetyki jądrowej, wodoru oraz efektywność energetyczną jako kluczowe elementy przyszłego miks energetycznego. Wspomniano również o zdecentralizowanej energetyce, w tym energetyce obywatelskiej i prosumenckiej, co może przyczynić się do lokalnego wytwarzania energii i zmniejszenia zależności od wielkich jednostek wytwarzania.
569	Instytut Zootechniki PIB oraz LabFarm Sp. z O.O.	Załącznik 1	11	Według przewidywań udział mięsa komórkowego w globalnym rynku nie będzie wzrastał kosztem mięsa tradycyjnego, oba sposoby produkcji zyskiwać będą na globalnym wzroście zapotrzebowania na białko. Te dwa podejścia będą współzyskować ze sobą dzieląc rynki na różne sektory. https://www.edisongroup.com/thematic/cultivated-meat-engineering-the-growth-of-alternative-meats/	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Trendy przewidują wzrost popularności mięsa komórkowego. Nie ma w nich mowy o tym, że wzrost ten odbywać się będzie kosztem udziału w rynku tradycyjnego mięsa.
570	Związek Banków Polskich	Załącznik 1	6	Niejasna rola sektora bankowego w rozwoju infrastruktury cyfrowej. Dokument omawia rozwój infrastruktury cyfrowej, jednak nie precyzuje, jaką rolę w tym procesie ma odgrywać sektor bankowy. Banki mogą wspierać rozwój cyfrowej infrastruktury finansowej, w tym fintechów, usług bankowości internetowej i mobilnej, oraz technologii blockchain. Jasne wytyczne dotyczące współpracy między sektorem publicznym a bankowym w tej dziedzinie mogłyby przyspieszyć cyfryzację usług finansowych.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniokresowymi (średniokresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: szeroko pojętej cyfryzacji gospodarki, w tym przenoszenia aktywności finansowej do sfery cyfrowej. Zaznaczono także potrzebę modernizacji infrastruktury finansowej, w kontekście rosnącej digitalizacji usług finansowych. Tematy związane z fintech nie są bezpośrednio omówione, jednak przenoszenie całej aktywności finansowej, w tym cyfrowych walut i tokenizacji, sugeruje kontekst związany z rozwojem technologii finansowych. Dokument wspomina o usługach cyfrowych i przenoszeniu finansów do strefy wirtualnej. Technologie blockchain zostały wymienione w kontekście nowoczesnych technologii wpływających na transformację gospodarczą. Bardziej szczegółowe rozwiązania będą opracowywane w innych dokumentach strategicznych.
571	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	Załącznik 1	18	Mapy 4 i 5 rozmieścić w kolejności zgodnej z tekstem, czyli najpierw Odsetek osób korzystający z e-administracji, a potem rozmieszczenie specjalistów AI.	mapy	Uwaga uwzględniona	Uwaga została uwzględniona. Zamieniono kolejność w tekście.
572	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	32	Na mapie 9. Nierówności dochodowe w Polsce (...) wskazano rok 2019, natomiast pod mapą w analizie wskazany jest rok 2021, proszę o weryfikację zapisów.	mapy	Uwaga uwzględniona	Uwaga została uwzględniona. Zmieniono w tekście 2021 r. na 2019 r. (weryfikacja: https://raportsdg.stat.gov.pl/2021/wlaczemiespoleczne.html)
573	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	48	Opis trendu 'Zmiany w użytkowaniu terenów' oraz jego efektów pomija szereg interwencji na poziomie UE, które mają na celu powstrzymanie negatywnych zjawisk. Polska będzie zobowiązana wdrażać rozwiązania wynikające z zatwierdzonego w czerwcu 2024 r. Nature Restoration Law (jak np. odbudowa ekosystemów rolnych, utrzymanie terenów zieleni w miastach bez strat netto, nowe nasadzenia drzew), a w przyszłości zapewne inne, zgodnie z celami, o których mowa w dokumentach takich jak Strategia na rzecz Biodiversity 2030, Strategia Adaptacji do Zmian Klimatu, czy ogłoszony przez Komisję Europejską w 2011 r. cel „No Net Land Take by 2050”, ograniczający przeznaczenie nowych terenów pod zainwestowanie.	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	W opisie trendu koncentrowano się przede wszystkim na tym jak się zmieniały, zmieniają się i prawdopodobnie będą zmieniać się określone zjawiska. Trendy zostały opracowane na początku 2023, czyli w czasie kiedy nie było pewności co do wymagań i obowiązywania Nature Restoration Law. Odbudowa zasobów przyrodniczych została ujęta w wizji, scenariuszach i wyzwaniach.
574	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	47	Trend 'Przemiany na terenach wiejskich' powinien uwzględniać aspekty zmiany klimatu, w szczególności związane z deficytem wody. Część terenów w Polsce może być w przyszłości niezdatna do prowadzenia gospodarki rolnej. Wielofunkcyjność obszarów wiejskich, obserwowana szczególnie na terenach podmiejskich, prowadzi do konfliktów przestrzennych i społecznych. Fragmentacja terenów rolnych ma określone skutki środowiskowe i ekonomiczne. Dlatego efektem trendu w wymiarze instytucjonalnym powinno być wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju w gospodarce gruntami. To, na ile funkcje rolnicze będą się w Polsce rozwijać, zależy od siły i odporności tego obszaru gospodarki, szczególnie wobec przyszłego wstąpienia Ukrainy do UE. Wymaga to stworzenia warunków do wdrażania innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, które wzmocnią konkurencyjność polskiego rolnictwa, zapewnią przystosowanie do zmiany klimatu i zwiększą efektywność produkcji. W wymiarze przestrzennym, wielofunkcyjność terenów wiejskich związana będzie również z rozwojem OZE (instalacje będą zajmować coraz więcej terenów, które będą mogły być równolegle	przestrzeń	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Aspekty związane ze zmianami klimatu, w tym związane z deficytem wody, zostały uwzględnione w trendzie <i>Transformacja rolnictwa spowodowana zmianami klimatycznymi, technologicznymi i nowymi wzorcami konsumpcji</i> .

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				wykorzystane na cele rolnicze). Z kolei przyszłe rozwiązania, takie jak farmy wertykalne, mogą w istotny sposób zmienić charakter przestrzeni wykorzystywanej rolniczo. Warto zweryfikować wnioski dotyczące przyszłych przemian w rolnictwie pod kątem trendu 'transformacja rolnictwa spowodowana zmianami klimatycznymi, technologicznymi i nowymi wzorcami konsumpcji' (str. 10)			
575	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	46	Wątpliwości budzą tezy ujęte w prognozowanych efektach trendu 'Rozrost silnych miast' w Polsce. Wydaje się, że efektem trendu powinny być raczej określone ryzyka, a nie jednoznaczna wizja przyszłości (np. dotycząca dalszej degradacji terenów podmiejskich), która zdaje się pomijać jakąkolwiek interwencję ze strony państwa, w odpowiedzi na obserwowany trend. Presja budowlana na tereny podmiejskie może zostać ograniczona poprzez wdrożenie skutecznych narzędzi prawnych i fiskalnych. Ale może się także zmniejszać w wyniku zachodzących procesów demograficznych (starzenie się społeczeństwa), mających swój wymiar gospodarczy i społeczny. Silne, rozrastające się miasta w Polsce będą musiały sprostać szeregowi wyzwań, by zapewnić jak najlepszą jakość życia swoim mieszkańcom, a także budować swoją atrakcyjność na tle innych miast Europy. W tym celu niezbędne będzie skuteczne wdrażanie rozwiązań ograniczających zanieczyszczenie środowiska i emisję CO2, a także działania adaptacyjne do zmian klimatu. Ważne będzie także stworzenie dobrych warunków dla rozwoju rynku pracy i rozwoju innowacji. Zarządzanie miastem powinno być w coraz większym stopniu wspierane poprzez rozwój technologii (np. wdrażanie rozwiązań typu digital twins). W wymiarze instytucjonalnym kluczowe będzie wypracowanie rozwiązań dedykowanych miastom, które tracą swoje funkcje i się wyludniają (np. w zakresie sposobu gospodarowania rosnącą liczbą pustostanów). Miasta będą potrzebować silnych lokalnych liderów, którzy będą podejmować odważne, a czasem pionierskie działania w odpowiedzi na kryzysy i którzy będą mieli zdolność uzyskania społecznej akceptacji wokół największych wyzwań transformacji. W wymiarze społecznym ważnym efektem trendu będą też wyzwania towarzyszące napływowi do miast migrantów z zagranicy.	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Wszystkie skutki trendów były zidentyfikowane w oparciu o procesy składające się trend, bez uwzględnienia przyszłych ingerencji państwa i nieprzewidzianych warunków otoczenia, które mogą nastąpić. Celem takiego podejścia było zidentyfikowanie negatywnych skutków trendu, które był podstawą do identyfikacji wyzwań rozwojowych. Ponadto prognozowane efekty trendu nie przesądzają o jego skutkach, a jedynie pokazują kierunek możliwych zmian.
576	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	5	Wnioski dotyczące prognozowanych efektów trendu 'Zaostrzająca się konkurencja w obszarze innowacji' wymagają weryfikacji. W tirecie 3, jest mowa o „zmianach w polskiej przestrzeni”, ale nie przedstawiono żadnego przykładu, jakim przekształceniom ta przestrzeń miałaby podlegać. Rozwiązania typu smart cities wspierają efektywność funkcjonowania miast, ale to raczej digital twins (o których nie wspomniano) mają potencjał do wpływania na zagospodarowanie przestrzeni. Ponadto, tego typu przykłady ilustrują raczej skutki wdrażania innowacji, a nie budowania potencjału naszego kraju w tej dziedzinie. W kontekście tego trendu, kluczowe jest podjęcie starań, by Polska nie wpadła w pułapkę średniego dochodu, opierając swój rozwój na taniej sile roboczej i przestając na odtwarzaniu rozwiązań wykreowanych na Zachodzie. Wymaga to stworzenia odpowiednich ram prawnych, instytucjonalnych i finansowych dla rozwoju sfery B+R. Wsparcie powinno być kierowane nie tylko do krajowych liderów innowacji (tiret 1), niezbędne jest stworzenie dobrego środowiska dla rozwoju startupów. Rozwój innowacji w Polsce mógłby być poprzedzony próbą zdefiniowania tych obszarów, w których Polska może budować swoją rolę na	przestrzeń	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Zarówno skutki przestrzenne, jak i kierunki działań w odpowiedzi na trend zostały opisane w głównym dokumencie KRK. Załącznik przedstawiający trendy nie jest na to miejscem.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				arenie międzynarodowej. Należy podejmować działania mające na celu powstrzymanie procesu drenażu mózgow (https://migration-demography-tools.jrc.ec.europa.eu/atlas-demography/stories/AoD/2/S2.4). Należy lepiej wykorzystać potencjał, jaki daje Polsce członkostwo w UE (wsparcie finansowe, współpraca międzynarodowa w obszarze B+R), a także rozwijać współpracę polskiego środowiska biznesu na rzecz innowacji.			
577	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	49	Zgodnie z danymi GUS najbardziej zurbanizowanym województwem jest śląskie, a nie dolnośląskie.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Tekst został poprawiony zgodnie z uwagą.
578	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	23	Wśród prognozowanych efektów trendu 'Niepewność demograficzna' w Polsce wskazano – w wymiarze środowiskowym – antropopresję. Wymaga to szerszego uzasadnienia, gdyż zależność nie jest w tym przypadku oczywista. Czy utrzymanie lub zwiększenie obecnej populacji Polski wpłynęłoby na zmniejszenie antropopresji w związku ze zmniejszeniem produkcji dóbr i niezrównoważonej konsumpcji? Przemiany demograficzne mają swój wymiar terytorialny, co jest związane choćby z odpływem ludzi młodych z obszarów wiejskich. Należy jednak rozważyć, na ile powiększanie się obszarów metropolitalnych stanowić będzie efekt starzenia się społeczeństwa (trend 'niepewność demograficzna'). Wydaje się, że będzie to raczej efekt trendu 'coraz bardziej nomadyczny świat' (patrz str. 24-25). Generalnie uspojnienia wymagają konsekwencje różnych procesów dotyczących miast. Jako efekt trendu 'niepewność demograficzna' wskazano systematyczną depopulację części miast. Natomiast jako efekt trendu 'ścieranie się globalizmu i lokalizmu' (str. 10) - rozwój małych ośrodków miejskich. Jeszcze inną perspektywę przedstawiono w opisie trendu 'rozwrost silnych miast oraz miejskich obszarów funkcjonalnych' (str. 46). W tym kontekście warto też zweryfikować wnioski dotyczące trendu 'wzrost automatyzacji pracy i elastyczności zatrudnienia' (str. 7).	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK porusza temat niepewności demograficznej oraz jej wpływu na różne aspekty, w tym na antropopresję. Antropopresja, jako ogólny wpływ człowieka na środowisko, nie jest jedynie funkcją liczby ludności, ale także wzorców konsumpcji, struktury produkcji oraz zmieniających się nawyków społecznych, jak to zostało wspomniane w dokumencie. Odnośnie rozrostu obszarów metropolitalnych, dokument podkreśla, że to zjawisko nie jest tylko skutkiem niepewności demograficznej, lecz również wynika z trendu "coraz bardziej nomadyczny świat", który obejmuje migrację wewnętrzną oraz międzynarodową. Różnorodne procesy dotyczące miast zostały omówione w odniesieniu do różnych megatrendów, co jest zgodne z ich złożonym charakterem. Depopulacja części miast i rozwój małych ośrodków miejskich to dwa równoległe procesy, które wynikają z różnych sił społeczno-ekonomicznych – zarówno ścierania się globalizmu i lokalizmu, jak i zjawiska automatyzacji pracy oraz migracji młodych ludzi. Dokument przedstawia ogólne trendy, które będą przedmiotem dalszej analizy i uszczegółowienia w ramach średniookresowych strategii.
579	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Załącznik 1	20	W opisie trendu 'Niepewność demograficzna' wskazano, że „Polska plasuje się blisko grupy górnych 20 państw (na 403 miejscu)”. Wskazana lokata Polski nie może mieć pokrycia w rzeczywistości, gdyż liczba niepodległych państw liczy około 200. W zależności od tego, czy dane państwo jest uznawane przez społeczność międzynarodową czy nie, liczba ta podlega pewnym zmianom jednak rozbieżność z wartością przytoczoną w cytowanym fragmencie jest znaczna. W materiale źródłowym, do którego odnosi się to zdanie, brak jest stosownej informacji. Należy także zweryfikować treść dotyczącą największego wzrostu liczby ludności. Zgodnie z prognozą, do 2050 roku wszystkie regiony poza Europą odnotują przyrost liczby ludności, przy czym największy wzrost odnotuje Azja i Afryka. Prognoza opisana w treści dokumentu odnosi się do 2100 roku, wykraczającego poza okres analizowanych w dokumencie trendów.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Są to dane z raportu Jurkiewicz, Dziemianowicz 2023c na podstawie baz danych World Bank.
580	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Załącznik 1	9	W trendzie Wzrost globalnych problemów społecznych niewidoczny jest temat starzenia się społeczeństwa i jakie to skutki niesie za sobą.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Starzenie się społeczeństwa jest kluczowym zagadnieniem o dalekosiężnych skutkach, szczególnie w kontekście globalnych problemów społecznych. W głównym dokumencie KRK napisano, że starzenie się społeczeństwa stanowi długoterminowe wyzwanie, wpływające na wiele aspektów życia społeczno-gospodarczego, w tym negatywne konsekwencje dla rynków pracy, systemu emerytalnego, pomocy społecznej i opieki zdrowotnej. Wskazano, że m.in. konieczne jest

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
							podejmowanie działań, takich jak poprawa uczestnictwa w rynku pracy we wszystkich grupach wiekowych, rozwój sektora ekonomii społecznej oraz reformy systemu emerytalnego, które promowałyby dłuższą aktywność zawodową. W zał. 1 do KRK wskazano, że starzenie się społeczeństwa w Polsce niesie za sobą konieczność zwiększenia opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami, co wiąże się z rosnącymi kosztami w budżetach domowych oraz zmianami w relacjach międzypokoleniowych. W gospodarce wydłużenie aktywności zawodowej i wzrost presji na wydajność pracy wymusi rozwój rynku pracy dla seniorów, migrantów, robotów oraz sztucznej inteligencji, a także zmiany w organizacji pracy. Wzrasta zapotrzebowanie na infrastrukturę przyjazną seniorom oraz nowe technologie w opiece zdrowotnej. Środowiskowo, starzenie się populacji przyczynia się do wzrostu emisji zanieczyszczeń i degradacji ekosystemów. Przestrzennie, prowadzi to do rozwoju metropolii, wyludniania obszarów peryferyjnych i depopulacji części miast. W instytucjach konieczne są reformy finansów publicznych i dostosowanie polityk do zmian demograficznych. Skutki trendu „Niepewność demograficzna” opisywane w zał. 1 do KRK zostały uzupełnione w następujący sposób: W wymiarze społecznym: (...) Ponadto, wraz z rosnącą liczbą osób starszych mogą pojawić się zmiany w strukturach rodzinnych, gdzie coraz więcej osób będzie musiało godzić opiekę nad dziećmi z opieką nad starszymi rodzicami (sandwich generation). W wyniku starzenia się populacji może zmniejszyć się liczba młodszych członków rodziny, którzy mogliby pełnić funkcje opiekuńcze, co może dodatkowo zwiększyć presję na instytucje opiekuńcze. W wymiarze gospodarczym: (...) Ponadto, kwestia niedoboru kadr, a zwłaszcza zmniejszenie liczby młodych ludzi może prowadzić do spadku dynamiki gospodarczej i potencjału innowacyjności. Skutki depopulacji będą także wymuszać uwzględnienie zmian w potrzebach technologicznych, modyfikacji rynku pracy, czy też zmniejszonego popytu na niektóre usługi i produkty. W wymiarze przestrzennym: (...) Ponadto, starsza populacja będzie generować większe zapotrzebowanie na usługi medyczne, co może prowadzić do presji na rozwój infrastruktury zdrowotnej, w tym szpitali, ośrodków opieki długoterminowej oraz systemów telemedycyny. W wymiarze instytucjonalnym: (...) Ponadto, w obliczu rosnących potrzeb opiekuńczych, organizacje pozarządowe mogą odgrywać coraz większą rolę w dostarczaniu usług społecznych, w tym opieki nad osobami starszymi.
581	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	15	Coraz powszechniejszy internet rzeczy i coraz silniejsza sztuczna inteligencja wpływają na coraz więcej aspektów życia, radykalnie zmieniając ukształtowany przez lata system społeczno-gospodarczy. Konsekwencje tych zmian są trudne do przewidzenia, a ryzyka ogromne (jak np. utrata kontroli nad AI). Wśród prognozowanych efektów trendu w Polsce, skupiono się przede wszystkim na pozytywnych aspektach rozwoju technologii, pomijając szereg zagrożeń. Trend ten może mieć np. znaczenie dla kształtowania zachowań i wzorców społecznych, przy czym jest to przecież technologia oparta na modelach statystycznych, a nie na określonym systemie wartości. Trend ten może oznaczać osłabienie roli, jaką ogrywa państwo w tworzeniu ram współżycia społecznego, szczególnie w zderzeniu z rosnącą siłą podmiotów niepaństwowych oraz rosnącym	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: <u>Wpływ IoT i AI na życie i system społeczno-gospodarczy</u>: w dokumencie zwrócono uwagę na wpływ zaawansowanych technologii, takich jak AI i IoT, na systemy społeczno-gospodarcze. Wskazano m.in., że postęp technologiczny doprowadził do wprowadzenia automatyzacji i cyfryzacji w wielu dziedzinach, co zmienia zarówno codzienne życie, jak i modele gospodarcze. <u>Zagrożenia związane z technologią i zachowaniami społecznymi</u>: dokument porusza zagrożenia wynikające z rozwoju technologii, m.in. takie jak monopolizacja rynków przez korporacje technologiczne, wpływ na prywatność, dezinformację oraz kształtowanie postaw

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				poziomem relatywizacji prawdy. Ponadto, technologia ta nie tylko wspiera człowieka, ale też coraz częściej może go zastępować. Ma to ogromne znaczenie dla systemu edukacji i systemu zdrowia, co trzeba uwzględnić w programowaniu tych obszarów przez państwo. Efektem trendu może być szereg usprawnień na rzecz poprawy efektywności i wydajności funkcjonowania różnych systemów, prowadzących np. do poprawy jakości życia w mieście. Ceną za to jest jednak utrata prywatności, związana ze stałym monitorowaniem ludzkich aktywności i zachowań, w celu pozyskania stosownych danych.			społecznych. Zwraca się również uwagę na kwestie ochrony danych oraz ryzyka cyberprzestępczości. <u>Utrata prywatności i monitorowanie ludzkich aktywności</u> : w dokumencie omawiane są problemy związane ze stałym monitorowaniem aktywności ludzkiej w celu pozyskiwania danych, co prowadzi do erozji prywatności. Wskazano, że konieczne jest stworzenie regulacji w tym zakresie oraz ochrony praw użytkowników. <u>Oslabienie roli państwa w tworzeniu ram społecznych</u> : w dokumencie podkreślono osłabienie roli państw w kształtowaniu zasad współżycia społecznego na rzecz wzmacniających się globalnych korporacji technologicznych. Wskazano, że państwa muszą znaleźć balans w relacjach z korporacjami, aby nie dopuścić do całkowitej dominacji globalnych podmiotów prywatnych. <u>Zastępowanie pracy człowieka przez technologie i wpływ na system edukacji i zdrowia</u> : dokument wskazuje na zjawisko automatyzacji pracy, które wymusza zmiany w systemach edukacji oraz ochrony zdrowia. Wskazano także m.in., że kluczowe staje się wyposażenie społeczeństwa w nowe kompetencje oraz wprowadzenie zdalnych usług zdrowotnych. <u>Technologie poprawiające efektywność systemów i jakość życia w miastach</u> : wykorzystanie technologii do poprawy efektywności funkcjonowania systemów, takich jak transport, zdrowie czy edukacja, zostało wskazane jako kluczowy element poprawy jakości życia w miastach.
582	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	28	Istotnym obszarem nierówności, o którym nie wspomniano w opisie trendu 'wzrost nierówności społecznych', jest dostęp do technologii. Obejmuje to zarówno kompetencje pozwalające funkcjonować w cyfrowym świecie, jak i dostęp do odpowiedniej infrastruktury oraz urządzeń. Ale dotyczy to także możliwości wykorzystania innowacyjnych rozwiązań np. w obszarze ochrony zdrowia. Istnieje ryzyko, że wokół technologii powstanie środowisko uprzywilejowanych. W kontekście narastającej migracji (o czym mowa w opisie trendu 'coraz bardziej nomadyczny świat') należy się także spodziewać wzrostu nierówności na tle narodowościowym/rasowym w Polsce, co będzie wymagać stosownych rozwiązań na poziomie instytucjonalnym. Wydaje się, że weryfikacji należy poddać wskazane przez autorów efekty trendu w wymiarze środowiskowym. Nacisk powinien być położony na znaczenie i konsekwencje nierówności środowiskowej i klimatycznej (w wymiarze krajowym i ujęciu międzynarodowym).	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK dostrzega różnorodne aspekty zjawiska wzrostu nierówności społecznych, w tym w dostępie do technologii i w odniesieniu do umiejętności cyfrowych. Dokument odnosi się do wyzwań związanych z cyfryzacją i automatyzacją, które mogą potęgować nierówności. Również w kontekście zdrowia, zauważono, że innowacyjne rozwiązania technologiczne mają potencjał, by poprawić dostępność usług, jednakże ich nierówny dostęp może prowadzić do pogłębiania różnic. Ponadto, nacisk na kompetencje cyfrowe i infrastrukturę został wskazywany jako kluczowy element, a jego wzmocnienie ma na celu zniwelowanie istniejących dysproporcji. Kwestia nierówności na tle narodowościowym i rasowym jest także istotna. W KRK 2050 podkreślono, że różnorodność społeczna i migracje mogą prowadzić do wzrostu zróżnicowania w społeczeństwie, co wymaga przemyślanych działań na poziomie polityki społecznej i integracyjnej. W zakresie nierówności środowiskowej i klimatycznej, dokument zwraca uwagę na ich znaczenie w kontekście długofalowych trendów. Wskazano, że zmiany klimatyczne i degradacja środowiska mają różne konsekwencje dla różnych grup społecznych, co również wymaga systemowych rozwiązań. Dlatego kwestie te będą brane pod uwagę w ramach dalszych prac nad średniookresową strategią rozwoju kraju, a ich wpływ na politykę społeczną i środowiskową będzie monitorowany.
583	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	29	W opisie trendu 'Rozwój zapotrzebowania na nowe formy i dziedziny uczenia się' wskazano, że „podstawowe wskaźniki poziomu wykształcenia znacznie poprawiły się w ostatnich 20 latach w obszarze UE i OECD”. Tymczasem wnioski płynące z badań PISA są takie, że system edukacji na całym świecie jest w kryzysie (https://www.batory.org.pl/blog_wpis/co-wyniki-pisa-mowia-o-polskiej-edukacji/).	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Wskaźniki zostaną zweryfikowane.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Prognozowane efekty trendu w Polsce są nie do końca spójne z wnioskami z analizy innych trendów. W zbyt małym stopniu uwzględniają transformację cyfrową i to, w jakim stopniu może ona zrewolucjonizować obecny system edukacji, nie tylko pod kątem programowym, ale też organizacyjnym. Wykorzystanie aplikacji, botów, sztucznej inteligencji (obecnie głównie w nauce j. obcych) może zwiększać swój zasięg i docelowo skutkować odejściem od tradycyjnego modelu szkolnictwa. Postęp technologiczny może sprzyjać wyrównywaniu szans, eliminując bariery związane z miejscem zamieszkania czy znajomością języków. Wyzwaniem pozostaną natomiast nierówności ekonomiczne, które będą decydować o dostępie do edukacji na najwyższym poziomie.			
584	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	7	Wskazując efekty trendu 'Wzrost automatyzacji pracy i elastyczności zatrudnienia' pominięto istotne kwestie związane z pracą zdalną. Możliwość swobodnego wyboru miejsca pracy i zamieszkania, ma istotny wymiar ekonomiczny (tłumaczenie 2), związany z miejscem placenia podatków. Wraz z rozwojem AI, rynek pracy za granicą może być jeszcze bardziej dostępny dla Polaków (ze względu na zmniejszające się znaczenie kompetencji językowych). Zmiany w strukturze gospodarki, w powiązaniu z przemianami demograficznymi (starzenie się społeczeństwa) będą oznaczać silną presję na stałe poszerzanie umiejętności, a także przekwalifikowanie się i zmianę zawodu. Szczególnym problemem może być grupa osób niskowyzkwalifikowanych, trwale pozostających poza rynkiem pracy. Uwagi wymagają też rosnące wyzwania w obszarze zdrowia psychicznego, związane z wypaleniem zawodowym i niezaspokojonymi potrzebami społecznymi, jako konsekwencje nowego rodzaju relacji człowiek-maszyna, o czym mowa w tłumaczeniu 1. Weryfikacji warto poddać wnioski przedstawione w tłumaczeniu 3, dotyczące zmian struktury użytkowania ziemi. Faktycznie trend może zmniejszyć zapotrzebowanie na przestrzeń biurową (która dominuje w miastach), ale procesy związane z wytwarzaniem i dostarczeniem dóbr nadal wymagać będą terenów i obiektów. Dodatkowo, swobodny wybór miejsca zamieszkania może oznaczać utrzymującą się presję na zabudowę terenów otwartych, a tym samym nadal wyzwaniem będzie powstrzymanie rozpraszania zabudowy i fragmentacji terenów cennych przyrodniczo (patrz też trend 'Rozrost silnych miast, zmiany w użytkowaniu terenów').	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	Kwestia pracy zdalnej: W załączonym dokumencie temat związany z elastycznymi formami pracy, w tym pracy zdalnej, został omówiony. Wskazano, że Polacy są otwarci na pracę hybrydową i online, co może ułatwić rozwój elastycznego zatrudnienia. Dodano wskazanie, że praca zdalna wpłynie na zwiększenie swobody wyboru miejsca zamieszkania co wpłynie na system podatkowy. Dostępność rynku pracy za granicą z uwagi na rozwój AI: Dokument szeroko opisuje zmniejszające się znaczenie rutynowych zawodów i powstawanie nowych, związanych z automatyzacją i cyfryzacją. Kwestia zmniejszającego się znaczenia kompetencji językowych w kontekście pracy za granicą została dodana. Presja na przekwalifikowanie się i problem nisko wykwalifikowanych pracowników: Dokument omawia wpływ automatyzacji na rynek pracy, w tym presję na stałe poszerzanie umiejętności i przekwalifikowanie, co jest już ujęte jako jeden z głównych efektów trendu. Również zagrożenia dla grup zagrożonych utratą miejsc pracy o charakterze rutynowym są przedstawione. Szczególnie dotyczy to nisko wykwalifikowanych pracowników, którzy mogą być wykluczeni z rynku pracy. Ponadto sama KRK porusza temat starzenia się społeczeństwa i konieczności ciągłego poszerzania umiejętności oraz przekwalifikowania. Podkreśla również znaczenie edukacji i adaptacji do zmieniających się warunków pracy. Zdrowie psychiczne i relacja człowiek-maszyna: W dokumencie pojawia się wzmianka o nowych relacjach człowiek-maszyna i możliwym wpływie automatyzacji na prywatność oraz kontrolę pracowników. Wzrost napięć społecznych wynikających z automatyzacji jest również uwzględniony. Dodano wzmiankę, że relacje między człowiekiem a technologią mogą prowadzić do wypalenia zawodowego oraz problemów ze zdrowiem psychicznym. Zmiany struktury użytkowania ziemi: W odniesieniu do wpływu na przestrzeń biurową, dokument stwierdza, że automatyzacja może zmniejszyć zapotrzebowanie na ziemię, co mogłoby wpłynąć na ograniczenie powierzchni biurowych. Swobodny wybór miejsca zamieszkania i związana z tym presja na zabudowę terenów otwartych jest poruszana w trendzie dotyczącym rozrostu miast i zmian w użytkowaniu terenów. W samej KRK zostało wspomniane zmniejszone zapotrzebowanie na przestrzeń biurową wynikające z pracy zdalnej. Problem rozpraszania zabudowy i fragmentacji terenów cennych przyrodniczo jest powiązany z trendami dotyczącymi rozrostu miast również został omówiony w KRK.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
585	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie	Załącznik 1	12	W Transformacja globalnego porządku pominięty jest wątek migracji wynikającej z niestabilności napięć międzynarodowych.	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	W projekcie KRK wątek migracji wynikającej z niestabilności napięć międzynarodowych został opisany w kontekście rosnących globalnych zagrożeń i konfliktów. W załączniku 1 do KRK omówiono migrację w kontekście wzrostu napięć międzynarodowych jako element megatrendu transformacji globalnego porządku. Zwrócono uwagę na to, że wojna w Ukrainie oraz sankcje nałożone na Rosję przyspieszyły procesy dążenia do nowego układu sił politycznych, co wpłynęło na migracje. Konflikty międzynarodowe, szczególnie te w Europie, mogą prowadzić do wzmożonych migracji, a ich skutki mogą być szczególnie odczuwalne w krajach takich jak Polska Ponadto, główny dokument KRK podkreśla, że międzynarodowe napięcia i konflikty mogą prowadzić do wzmożonych migracji, które destabilizują zarówno regiony wyjściowe, jak i docelowe. W jednym ze scenariuszy założono, że brak współpracy globalnej i narastające zróżnicowanie ekonomiczne oraz technologiczne między różnymi obszarami świata sprzyjają takim migracjom, które dodatkowo nasilają globalne nierówności i wyzwania związane z zarządzaniem tymi procesami. Ponadto w wyzwaniu wskazano, że: „Wysiłki organizacyjne w ramach polityk publicznych powinny być skoncentrowane na integracji długoterminowej. Instytucje publiczne i regulacje z obszaru legalizacji pobytu, rynku pracy, zabezpieczenia społecznego, ochrony zdrowia czy systemu edukacji powinny być zatem odpowiednio przygotowane, by sprzyjać osiedlaniu migrantów w różnych zakątkach kraju oraz ich integracji. Ponadto, polityka migracyjna powinna uwzględniać takie obszary jak: obywatelstwo i repatriacja, kontakt z diasporą, ochrona granic i polityka azylowa. Utrzymanie stabilnej proporcji liczby ludności pochodzenia imigranckiego względem ogółu ludności jest strategicznie istotne dla zachowania właściwych relacji w społeczeństwie i zminimalizowania negatywnych skutków dla porządku publicznego.”
586	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	Załącznik 1		Megatrend nr 3 można by uzupełnić o: Zmiany wzorców kulturowych i społecznych	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Załącznik 1 jest podsumowaniem trendów zidentyfikowanych w czterech raportach o trendach światowych i krajowych przygotowanych przez Instytut Rozwoju Miast i Regionów oraz Instytut Ochrony Środowiska. Dodawanie nowych wątków do załącznika 1 na tym etapie prac nie jest możliwe.
587	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 1	20	Megatrend dotyczący globalnych problemów społecznych w niewystarczający sposób omawia projekcje demograficzne. Zgodnie z prognozami GUS niektóre regiony kraju (w szczególności obszary wiejskie i małe miejscowości) będą się wyludniać, a w dużych ośrodkach miejskich populacja będzie rosła. Zmiany demograficzne implikować będą kształt sieci szkół, część szkół będzie musiała być zamknięta. KRK powinna przewidywać systemowe rozwiązania w tym zakresie, np. zajęcia hybrydowe (dowóz dzieci z małych miejscowości 2-3 razy w tygodniu do oddalonych szkół), zmianę funkcji szkół w lokalne centra edukacyjne (nauczanie nie tylko dzieci ale i osób dorosłych i seniorów).	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Dodać akapit: Zmiany demograficzne będą miały również wpływ na kształt sieci edukacyjnej. Część szkół w mniejszych miejscowościach może zostać zamknięta ze względu na brak uczniów, co będzie wymagało systemowych rozwiązań, takich jak zajęcia hybrydowe, zmiana funkcji szkół, przekształcenie w lokalne centra edukacyjne, oferujące naukę nie tylko dla dzieci, ale także dla dorosłych i seniorów.
588	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	22	„Wraz z rosnącym udziałem starzejącego się społeczeństwa oraz wzrostem długości życia, w większości krajów UE widoczny jest spadek wskaźnika dzietności (w relacji do roku 2010). W części Środkowo-Wschodniej i Północnej (Łotwa, Litwa) notuje się wzrost wartości wskaźnika, w tym także w Polsce.” Wyjaśnienie: wskaźnik dzietności od 2010 roku do 2014 spadał, potem do 2017 urosł, a od 2017 do 2023 spadł do wartości poniżej 2010 roku. Można wysnuć wniosek, że wskaźnik dzietności jednak spadł w Polsce.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	wprowadzono następujący zapis: "wskaźnik dzietności w Polsce spadł z 1,41 w 2010 r. do 1,26 w 2022 r. (https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN?end=2022&locations=PL&start=2010&view=chart)

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
589	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	23	W prognozowanych efektach trendu „Niepewność demograficzna” brakuje aspektu powiązanego z dostosowaniem (szerokorozumianej) przestrzeni dla osób starszych i z potrzebami w tym osób z niepełnosprawnością. W wymiarze gospodarczym mowa jest jedynie o infrastrukturze przyjaznej dla seniorów, która związana jest z opieką nad osobami potrzebującymi wsparcia, a także z nowymi technologiami w zakresie zdrowia i opieki. Natomiast w wymiarze przestrzennym jak w wymiarze instytucjonalnym całkiem zabrakło tego zagadnienia, gdyż mowa jest o suburbanizacji albo o reformie systemu.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzona zmiana: "W wymiarze społecznym należy wskazać potrzebę zwiększonej opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia (osoby starsze, z niepełnosprawnościami) oraz dostosowanie przestrzeni do ich potrzeb przy równoczesnym zwiększającym się udziale kosztów związanych z zapewnieniem opieki w budżetach domowych."
590	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	28	W prognozowanych efektach trendu „Wzrost nierówności społecznych” w wymiarze społecznym brakuje zagadnienia związanego ze wzrostem hejtu wśród obywateli, narastającej nierówności społecznej.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona częściowo	W zał. 1 wprowadzono następującą zmianę: Dalszymi skutkami mogą być: nasilenie zjawiska mowy nienawiści w społeczeństwie , wzrost niezadowolenia społecznego i zagrożenie radykalizacji postaw, wzrost ryzyka protestów społecznych czy też zmniejszone poparcie dla demokracji. W kontekście megatrendu wzrostu globalnych problemów społecznych, poruszono kwestię narastających nierówności społecznych. Wskazano, że to zjawisko dotyka różnych grup społecznych i jest powiązane z innymi wyzwaniami, takimi jak migracje, zmiany klimatyczne czy konflikty. Nierówności społeczne stają się istotnym problemem, który wpływa na dynamikę społeczną i wymaga systemowych rozwiązań w przyszłości.
591	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	40	W prognozowanych efektach trendu dla Polski (dla trendu „Spadek różnorodności biologicznej”) w wymiarze społecznym i gospodarczym brakuje zagadnienia związanego z utratą konkurencyjności w zakresie turystyki i rekreacji.	społeczeństwo	Uwaga uwzględniona	Wprowadzona zmiana: "W wymiarze gospodarczym obecne trendy zagrażają przede wszystkim produkcji rolnej, a przez to – bezpieczeństwu żywnościowemu. Załamanie się systemów żywnościowych i zdrowotnych oraz zakłócenia w łańcuchach dostaw, zagrażają podstawom gospodarki. W wymiarze środowiskowym utrata zasobów różnorodności biologicznej – jeśli nie będzie zatrzymana – zagraża życiu na Ziemi. Istnieje również ryzyko niższej konkurencyjności w zakresie turystyki i rekreacji. "
592	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	Załącznik 1	28	Wśród potencjalnych czynników zwiększających powstawania nierówności należy również wskazać na ryzyko związane z brakiem powszechnego dostępu do internetu oraz kompetencji cyfrowych, szczególnie na obszarach wiejskich i oddalonych. Jest to czynnik ryzyka w zakresie wykluczenia cyfrowego, które jest jedną z przyczyn wykluczenia społecznego osób pozbawionych dostępu do określonych zasobów lub umiejętności korzystania z nich.	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Temat podniesiony we fragmencie: <i>Dla zapewnienia spójności terytorialnej konieczne jest zniwelowanie dysproporcji w warunkach i jakości życia mieszkańców Polski. Wymaga to podjęcia wieloaspektowych i skoordynowanych działań związanych z rozwojem infrastruktury, rynku pracy i dostępności do usług publicznych. Potrzebne jest zapewnienie podstawowych standardów w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, transportu publicznego i łączności cyfrowej opartych nie tylko na kryteriach ilościowych, ale również jakościowych.</i> Ponadto w główny dokument wskazuje, że szybki rozwój technologii cyfrowych i sztucznej inteligencji może pogłębiać nierówności społeczne, szczególnie wśród osób starszych i mniej wykształconych, które nie mają odpowiednich umiejętności cyfrowych. Wykluczenie to może przyczynić się do pogłębiania nierówności dochodowych. W dokumencie podkreślono, że wykluczenie cyfrowe, zwłaszcza na obszarach wiejskich, może prowadzić do marginalizacji tych regionów i ograniczenia ich dostępu do usług publicznych oraz rynku pracy. Wspomniano również o konieczności zapewnienia dostępu do internetu i infrastruktury telekomunikacyjnej na terenach wiejskich. Wyraźnie zaznaczono, że brak dostępu do internetu i narzędzi cyfrowych, a także brak umiejętności cyfrowych, może prowadzić do wykluczenia społecznego i marginalizacji pewnych grup, co zwiększa ryzyko ich izolacji oraz zmniejsza możliwości rozwoju zawodowego.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
593	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Niektóre trendy występują w ujęciu światowym, ale nie określono precyzyjnie jakie są implikacje dla Polski. Czy Autorzy zakładają te same wydarzenia w naszym kraju, czy jednak pewna lokalna specyfika będzie modyfikowała te procesy? Nie określono wpływu tych procesów na świat na konkretne działania jakie Polska powinna podejmować. Jako przykład należy tutaj wskazać choćby nomadyzację czy nierówności dochodowe, które są w dokumencie ilustrowane głównie w porównaniach międzynarodowych. Przy okazji nierówności dochodowych wskazuje się problem luki płacowej, który jest realnym problemem, jednak aktualnie bardziej dotyczy Unii Europejskiej niż samej Polski (wartości dla Polski są poniżej średniej unijnej).	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK uwzględni szeroki kontekst międzynarodowy i wskazuje na kluczowe globalne wyzwania, takie jak nomadyzacja czy nierówności dochodowe. Zostały one omówione jako elementy, które będą miały wpływ na Polskę, jednak z pewnością z lokalnymi modyfikacjami wynikającymi ze specyfiki kraju. W odniesieniu do Polski, dokument w części dotyczącej wyzwań i scenariuszy wskazuje, że kluczowe procesy globalne mogą przybierać różne formy w zależności od uwarunkowań krajowych. Przykład dotyczący luki płacowej pokazuje, że Polska, choć obecnie ma wartości poniżej średniej unijnej, musi podejmować kroki w celu dalszego zmniejszania tego problemu, co jest istotne w dłuższej perspektywie. Implikacje globalnych trendów dla Polski są więc dostrzegane, choć bardziej szczegółowe działania zostaną rozwinięte w dokumentach operacyjnych.
594	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	45	Należy zweryfikować dane dotyczące zużycia wody. Wielkości udziałów poszczególnych sektorów, po zsumowaniu, przekraczają 100%.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Poprawiono w tekście udziały poszczególnych sektorów.
595	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	38	Jako efekt przestrzenny trendu 'Rosnąca degradacja środowiska przyrodniczego' wskazano dalsze zajmowanie obszarów dotychczas niezagospodarowanych. Wniosek ten należy zweryfikować pod kątem trendu 'rozwój silnych miast'. Wydaje się, że poszukiwane będą przede wszystkim te tereny, których warunki środowiskowe lub stopień uzbrojenia będą gwarantowały odpowiedni komfort życia. Przy czym istotną będzie rola państwa, związana z ograniczeniem swobody zajmowania nowych terenów i dalszej fragmentacji terenów aktywnych przyrodniczo (cel UE: No Net Land Take 2050). W wymiarze instytucjonalnym istotnym wyzwaniem będzie skierowanie polityki na wzmocnienie ochrony środowiska, przeciwdziałania niedoborom wody oraz stymulowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Efekty każdego trendu są sformułowane zwięźle bez nadmiernego wchodzenia w szczegóły. To jak zareagujemy na możliwy wpływ trendu zależy od podejmowanych działań strategicznych – KRK nie jest strategią
596	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	36	Korekty wymaga zdanie: „Od 1951 r. w Polsce średnioroczna temperatura powietrza wzrosła o 0,29°C/10 lat w porównaniu do średniej rocznej wieloletniej z okresu 1981–2010.” Zgodnie z cytowanym opracowaniem „Klimat Polski 2020” wzrost średniej temperatury powietrza w skali roku w okresie 1951-2020 charakteryzuje się dodatnim, istotnym statystycznie na poziomie 1–a = 0,95 trendem, wynoszącym 0,29°C/10 lat. Odniesienie do średniej rocznej wieloletniej wartości temperatury dla klimatologicznego okresu normalnego 1981-2010 obejmowało badanie anomalii i odchyłań w konkretnych latach i nie zostało wykorzystane przy badaniu średniej rocznej temperatury powietrza.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	W dokumencie opieramy się na danych z określonych źródeł lub badań, zweryfikowanych przez IOŚ-PIB
597	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	39	Następująca treść dotycząca zjawiska suszy wymaga korekty: „Szczególne skutki dla przyrody wynikają z postępującego zjawiska suszy – gatunki i ekosystemy wodne oraz od wód zależne, jak również naturalne zasoby złóż torfów (...)”. Naturalne zasoby złóż torfów wchodzi w skład ekosystemów zależnych od wód.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Poprawka zgodnie z brzmieniem zaproponowanym w uwadze.
598	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	34	Opis wprowadzający do megatrendu 'Wzrost dynamiki zmian środowiskowych' wymaga korekt i doprecyzowania. Dotyczy to m. in. danych na temat średniej rocznej temperatury powietrza na Ziemi. Dotyczy to także treści: „Osuszone torfowiska, zajmujące ok 3% powierzchni Ziemi i akumulujące globalnie nawet dwa razy więcej węgla niż lasy (zajmują 30% powierzchni Ziemi) odpowiadają za ok 4% emisji CO2 w skali globu.” – ze względu na ilość informacji ujętych w jednym	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Dane dotyczące średniej rocznej temperatury na Ziemi: Zawarte w dokumencie kwestie dotyczące przekształcenia systemu klimatycznego Ziemi, w tym emisji CO2 oraz degradacji gleb, zostały przedstawione w odpowiednim kontekście. Dokument nie wchodzi w szczegółową analizę tych danych, ponieważ takie kwestie będą bardziej szczegółowo opracowywane na etapie strategii średniookresowych. Na tym etapie celem jest przedstawienie kluczowych wyzwań, a

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				zdaniu, zanika główny sens poruszonej problematyki. Może dojść do sytuacji, w której odbiorca prostoliniżnie połączy istnienie torfowisk z emisją CO ₂ . Wątek podjęty jest ponownie na str. 35: „Przekształcenie pokrywy glebowej przyczynia się do intensyfikacji zmian klimatu – degradacja gleb torfowych, w tym osuszanie torfowisk, powoduje wzrost emisji gazów cieplarnianych i przyczynia się do obniżenia zdolności ich pochłaniania.” – doszczegółowienie powinno zostać ujęte na str. 34, aby informacje ujęte w dokumencie nie budziły wątpliwości.			nie dogłębna analiza danych liczbowych. Opis torfowisk i ich emisji CO ₂ : Kwestia osuszania torfowisk i ich wpływu na emisję gazów cieplarnianych została przedstawiona z odpowiednią ogólną informacją. Wskazano na to, że torfowiska zajmują około 3% powierzchni Ziemi, ale akumulują ogromne ilości węgla. Zwrócono również uwagę na ich negatywny wpływ na klimat, kiedy są osuszane, co przyczynia się do wzrostu emisji. Informacja o tym, że degradacja torfowisk powoduje wzrost emisji gazów cieplarnianych, została także omówiona na dalszych stronach dokumentu, co wyraźnie rozgranicza problem akumulacji węgla w torfowiskach od ich emisji po degradacji. Skupienie na głównym przekazie: W dokumencie treści zostały celowo ujęte w taki sposób, aby pokazać wielowymiarowy wpływ różnych procesów na środowisko, jednak nie pozostawiając wątpliwości co do kluczowych kwestii, takich jak rola torfowisk w akumulacji węgla oraz wpływ ich degradacji na emisję gazów cieplarnianych.
599	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 1	37	Wskazane efekty trendu 'Postępujące przekształcenie systemu klimatycznego ziemi' w zbyt małym stopniu kładą nacisk na kwestie związane z koniecznością przestawienia gospodarki w tryb budowania odporności. Ekstremalne zjawiska pogodowe mogą prowadzić do zakłóceń w wielu sektorach, na co trzeba się przygotować. Kluczowym aspektem są też rosnące koszty ekonomiczne zmian klimatu. Programy pomocowe związane z wypłacaniem odszkodowań za skutki klęsk żywiołowych będą stanowić coraz większe obciążenie dla finansów publicznych. Przebudowy wymagać będzie system ubezpieczeń. Należy się spodziewać zwiększenia roli zielonych rozwiązań finansowych. W wymiarze instytucjonalnym niezbędne będzie wzmocnienie zarządzania ryzykiem klimatycznym w różnych sektorach polityk, zbieranie danych i modelowanie szkód (coraz skuteczniejsze, wraz z rozwojem technologii) oraz udostępnianie społeczeństwu informacji na temat zagrożeń.	środowisko	Uwaga nieuwzględniona	Opis trendu nie postuluje konkretnych rozwiązań lub kierunków zmian
600	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	Załącznik 1	40	Podano dwie wartości ok. 71% i 29% z czego jedna odnosi się do odpadów z wyłączeniem mineralnych, nie wiadomo jednak do czego odnosi się druga, nie zostało to podane.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Przereferowano odpowiednio tekst.
601	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	Załącznik 1	36	Proponujemy "Emisje pośrednie" zapisać małymi literami - tak jak pozostałe składowe i nadać im numer.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Przereferowano odpowiednio tekst.
602	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	Załącznik 1	28	Proponujemy dodać w wymiarze środowiskowym wzrost ryzyka w zakresie "spalania odpadów"	środowisko	Uwaga uwzględniona	Przereferowano odpowiednio tekst.
603	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	23	Trzeci wskazany prognozowany efekt trendu, czyli: „W wymiarze środowiskowym jako jeden z najważniejszych skutków należy wskazać postępującą antropopresję przede wszystkim w związku z utrzymującym się trendem wzrostu produkcji dóbr i nie zrównoważonej konsumpcji. Chodzi tu przede wszystkim o emisję gazów cieplarnianych, zużycie zasobów naturalnych, wzrost zanieczyszczenia powietrza, wód, gleb, wzrost odpadów przemysłowych i komunalnych. W ślad za tym będziemy nadal obserwować zaostrenie globalnych problemów ekologicznych, zmiany ekosystemów lądowych i wodnych oraz spadek różnorodności biologicznej.” nie w pełni koreluje z trendem, do którego został przyporządkowany czyli do „Niepewność demograficzna.” Znikoma zależność.	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Efekt częściowo koresponduje z opisem trendu, starzejące się społeczeństwo i konieczność zapewnienia dobrych warunków życia będzie wywierało wpływ na wzrost produkcji i konsumpcji, a to będzie obciążało środowisko.
604	Urząd Marszałkowski	Załącznik 1	37	W prognozowanych efektach trendu dla Polski (dla trendu „Postępujące przekształcenie systemu klimatycznego Ziemi) w wymiarze gospodarczym	środowisko	Uwaga uwzględniona	Dodano "silne wiatry".

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Województwa Śląskiego			w zdaniu: „W wymiarze gospodarczym zjawiska ekstremalne (susze, deszcze nawalne, późne przymrozki, bezśnieżne zimy) spowodują spadek bezpieczeństwa żywnościowego.” proponuje się uwzględnić jeszcze jedno zjawisko ekstremalne, tj. silne wiatry/tornado.			
605	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	37	W prognozowanych efektach trendu dla Polski (dla trendu „Postępujące przekształcenie systemu klimatycznego Ziemi”) w wymiarze środowiskowym w pierwszym zdaniu omyłkowo nazwano trend megatrendem a także błędnie sformułowano jego nazwę: „W wymiarze środowiskowym przewidywane są: dalszy spadek różnorodności biologicznej (patrz: megatrend zmniejszenie różnorodności biologicznej) i utrata usług ekosystemowych oraz zmiany zasięgu występowania gatunków”. Powinno być: „(...) (patrz: trend spadek różnorodności biologicznej).”	środowisko	Uwaga uwzględniona	Przerebadowano odpowiednio tekst.
606	Fundacja Instytut Reform	Załącznik 1	17	„Kolejna dekada, do końca lat 40., była nie mniej ambitna. Na terenie całego kraju wprowadzono zakaz używania paliw stałych w budynkach...” – wycofanie się z wykorzystania węgla w budynkach w całym kraju do 2040 r. jest od kilku lat obowiązującym celem PEP2040, dlatego ten zapis nie opisuje działań ambitnych (względem obecnych polityk).	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Scenariusze były budowane warsztatowo z udziałem przedstawicieli wielu środowisk – naukowych, samorządowych, resortów, partnerów społecznych i przedsiębiorców. W każdym scenariuszu pokazywano sekwencję zdarzeń w ujęciu czasowym. Uznano, że szybsze zmiany w zakresie używania paliw stałych nie są możliwe do realizacji
607	Fundacja ProVeg	Załącznik 1	21	Nie ma dowodów na to, że ograniczenia dotyczące mięsa komórkowego mogą pomóc w promowaniu marki polskiego rolnictwa ekologicznego. Wręcz przeciwnie, restrykcje te mogą wpłynąć na wizerunek Polski jako kraju nieinnowacyjnego z silnie ingerującym rynkiem, odsuwając ją od wszelkich możliwości przyszłych inwestycji i zagrażając nawet wzrostowi w innych sektorach i branżach. Może to mieć bardzo szkodliwe konsekwencje dla polskiej gospodarki w średnim i długim okresie. Ponadto badania [1] sugerują, że mięso komórkowe może zmniejszyć wpływ mięsa na klimat nawet o 92%, zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza nawet o 94% i zużywać do 90% mniej gruntów. Wydaje się zatem, że nakładanie ograniczeń na technologię, która może pomóc w zapewnieniu pozytywnego wpływu na środowisko, przy jednoczesnym dążeniu do promowania polskiego rolnictwa ekologicznego, może przynieść efekt przeciwny do zamierzonego. Źródła: [1] https://link.springer.com/article/10.1007/s11367-022-02128-8	środowisko	Uwaga wyjaśniona	KRK nie wchodzi w szczegółową analizę takich zagadnień jak potencjalny wpływ mięsa komórkowego na gospodarkę i klimat. Tematy te, jak również konkretne strategie związane z rolnictwem ekologicznym i nowymi technologiami, będą opracowywane na dalszym etapie, w ramach średniookresowych strategii. W KRK zidentyfikowano, że transformacja rolnictwa będzie miała znaczący wpływ na polską gospodarkę, co obejmuje również nowe technologie w rolnictwie, w tym technologie biotechnologiczne i rozwiązania prośrodowiskowe. Zostało to opisane w kontekście adaptacji do zmian klimatycznych oraz konieczności rozwoju nowych metod produkcji rolnej, które pozwolą zmniejszyć negatywne oddziaływanie na środowisko. Jednocześnie zrozumiałe jest, że niektóre restrykcje mogą być postrzegane jako hamujące rozwój innowacyjnych sektorów gospodarki, takich jak produkcja mięsa komórkowego. Jednak głównym celem KRK jest przedstawienie kluczowych trendów rozwojowych, które wymagają dalszych badań i analiz. KRK skupia się na ogólnych kierunkach rozwoju, które w dalszym etapie będą podlegały szczegółowej eksploracji w kontekście zarówno nowych technologii, jak i tradycyjnego rolnictwa ekologicznego.
608	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	Załącznik 1	21	Komentarz do fragmentu: “Z kolei ograniczenia nałożone na produkcję mięsa hodowanego komórkowo i GMO pozwoliły wypromować markę polskiego rolnictwa ekologicznego.” Należy zauważyć, że połączenie ograniczania produkcji mięsa hodowanego komórkowo z umożliwieniem promocji rolnictwa ekologicznego nie jest poparte żadnymi danymi czy publikacjami naukowymi. Promocja marki polskiego rolnictwa ekologicznego nie jest zależna od stopnia produkcji mięsa hodowanego komórkowo w Polsce i nie jest przez nie ograniczana. Co więcej, ograniczenia w zakresie innowacji w obszarze mięsa hodowanego komórkowo mogą mieć negatywny wpływ na polską gospodarkę i międzynarodową konkurencyjność, a tym samym konkurencyjność całego polskiego rolnictwa. Co więcej, opracowania wskazują, że rolnictwo ekologiczne może zyskiwać na współpracy z producentami mięsa hodowanego komórkowo: - rolnicy ekologiczni mogą dostarczać surowce potrzebne do produkcji mięsa hodowanego komórkowo. W ten sposób mogą oni	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Dodano zdanie mówiące o upowszechnieniu zastępowania części produktów odzwierzęcych ich roślinnymi wariantami i korzyściach, jakie to przyniosło dla rolników.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				dywersyfikować swoje źródła dochodu i włączyć się w nową, rosnącą gałąź przemysłu żywnościowego (SpringerLink) (MaxaPress). - Rolnictwo ekologiczne może skorzystać na adaptacji do technologii hodowli komórkowej poprzez integrację z istniejącymi praktykami, na przykład poprzez wykorzystanie odpadów rolniczych w procesie produkcji mięsa hodowanego komórkowo. To może zwiększyć efektywność ekologicznych systemów rolniczych i przyczynić się do dalszej redukcji wpływu na środowisko (SpringerLink). W związku z powyższym zacytowany fragment z Załącznika 1. Jest bezpodstawny.			
609	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie	Załącznik 1	7	Mega trendy są sformułowane na wysokim poziomie ogólności. Warto byłoby je rozwinąć o bardziej szczegółowe analizy ich wpływu na różne sektory gospodarki, społeczeństwa i środowiska. Pozwoliłoby to na lepsze zrozumienie potencjalnych wpływów tych trendów na Polskę i ułatwiłoby opracowanie bardziej ukierunkowanych strategii reagowania.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Megatrendy są z definicji szeroko zakrojonymi zjawiskami, które wpływają na wiele aspektów życia społecznego, gospodarczego, środowiskowego i przestrzennego. Ich ogólny charakter pozwala na uchwycenie szerokiego spektrum wyzwań i możliwości, które mogą pojawić się w przyszłości (w perspektywie długoterminowej). Ze względu na ramowy charakter KRK, w dokumencie przyjęto taki poziom ogólności, aby umożliwić elastyczność w dalszych etapach planowania średniookresowego i adaptacji strategii w zależności od zróżnicowanych uwarunkowań regionalnych. Bardziej szczegółowe analizy będą rozwijane w strategiach średniookresowych i regionalnych. Takie podejście pozwala na dostosowanie planowania do specyficznych potrzeb i warunków w różnych obszarach.
610	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	52	Niepoprawna nazwa trendu w podtytule: „Słabnące mechanizmy demokracji”. Zgodnie ze stroną 51 trend ten ma nazwę: „Spadek znaczenia demokracji wśród systemów politycznych”.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Niespójność została usunięta.
611	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Załącznik 1	23	Wśród prognozowanych efektów trendu 'Niepewność demograficzna' w Polsce wskazano – w wymiarze środowiskowym – antropopresję. Wymaga to szerszego uzasadnienia, gdyż zależność nie jest w tym przypadku oczywista. Czy utrzymanie lub zwiększenie obecnej populacji Polski wpłynęłoby na zmniejszenie antropopresji w związku ze zmniejszeniem produkcji dóbr i niezrównoważonej konsumpcji? Przemiany demograficzne mają swój wymiar terytorialny, co jest związane choćby z odpływem ludzi młodych z obszarów wiejskich. Należy jednak rozważyć, na ile powiększanie się obszarów metropolitalnych stanowić będzie efekt starzenia się społeczeństwa (trend 'niepewność demograficzna'). Wydaje się, że będzie to raczej efekt trendu 'coraz bardziej nomadyczny świat' (patrz str. 24-25). Generalnie uspołniczenia wymagają konsekwencji różnych procesów dotyczących miast. Jako efekt trendu 'niepewność demograficzna' wskazano systematyczną depopulację części miast. Natomiast jako efekt trendu 'ścieranie się globalizmu i lokalizmu' (str. 10) - rozwój małych ośrodków miejskich. Jeszcze inną perspektywę przedstawiono w opisie trendu 'rozwój silnych miast oraz miejskich obszarów funkcjonalnych' (str. 46). W tym kontekście warto też zweryfikować wnioski dotyczące trendu 'wzrost automatyzacji pracy i elastyczności zatrudnienia' (str. 7).	uwaga ogólna	Uwaga nieuwzględniona	KRK porusza temat niepewności demograficznej w kontekście przemian demograficznych i ich wpływu na różne aspekty rozwoju, w tym na środowisko. Zjawisko antropopresji odnosi się do ogólnego wpływu człowieka na środowisko, który może ulec zmianie w zależności od liczby ludności, struktury wiekowej oraz wzorców konsumpcji. W dokumencie wspomniano, że depopulacja może zmniejszyć ten wpływ, ale jednocześnie zmniejszenie populacji niekoniecznie musi automatycznie prowadzić do zmniejszenia antropopresji – zależy to również od innych czynników, takich jak produkcja dóbr i konsumpcja. Co do wzrostu obszarów metropolitalnych, trend ten został przypisany nie tylko do niepewności demograficznej, ale także do zjawiska coraz bardziej nomadycznego świata, co uwzględnia migrację wewnętrzną, a także odpływ młodych ludzi z obszarów wiejskich. Zagadnienie depopulacji miast oraz rozwój małych ośrodków miejskich nie są sprzeczne, a raczej stanowią różne aspekty procesów społecznych i gospodarczych, które oddziałują w różny sposób na różne terytoria. KRK przedstawia ogólne kierunki rozwoju i nie wchodzi w szczegółową analizę tych zjawisk na poziomie operacyjnym. Dalsze analizy i uszczegółowienia tych zagadnień będą przedmiotem prac w ramach średniookresowych strategii.
612	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	8	Renaturalizacja, erodacja, akcesja – zalecane dodanie do słownika	uwaga ogólna	Uwaga nieuwzględniona	Słownik ma wyjaśnić tylko kluczowe pojęcia, nowe lub na nowo zdefiniowane.
613	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	Załącznik 1	9	Wykres 3 - warto wyróżnić Polskę, podobnie jak to zrobiono na poprzednich wykresach	wykresy	Uwaga uwzględniona	Wykres zostanie poprawiony na finalnym etapie prac redakcyjnych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
614	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	9	Pod wykresem 3 Indeks globalizacji w Unii Europejskiej w 2023 r. błędnie wskazano nazwę bazy danych (Statista zamiast Statista).	wykresy	Uwaga uwzględniona	Uwaga została uwzględniona. Poprawiono na "Statista".
615	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 1	9	Wykres 3: Indeks globalizacji w Unii Europejskiej w 2023 r. (0-100)Poprawić tytuł wykresu - nie wszystkie z wyszczególnionych krajów należą do UE.	wykresy	Uwaga uwzględniona	Uwaga została uwzględniona. Poprawiono na "Indeks globalizacji w Europie w 2023 r."
616	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Brakuje w dokumencie uwzględnienia aspektów integracji europejskiej, w tym dalszej budowy inkluzywnego społeczeństwa w skali całej UE. Problem stanowi wyprzedzająca integracja prawna, w zakresie regulacji i polityk publicznych względem pozostającej w tyle integracji społecznej. Prowadzi to do powstawania napięć społecznych oraz antyunijnych ruchów społecznych. To z kolei wymaga identyfikacji ryzyk wynikających z pogłębiania się takich nastrojów i określenia interesów Polski a następnie celów jakie w tym zakresie Polska chciałaby osiągać (np. w zakresie propozycji reformy UE itp.).	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: <u>Integracja europejska i budowa inkluzywnego społeczeństwa</u> : zidentyfikowano potrzebę budowy otwartego i inkluzywnego społeczeństwa w Polsce, które będzie promować różnorodność i równość. Opisano przyszłą wizję społeczeństwa w Polsce w 2050 roku, które będzie otwarte na różnorodność kulturową i światopoglądową, co jest zgodne z ideą budowy inkluzywnego społeczeństwa na poziomie UE. <u>Wyprzedzająca integracja prawna i regulacje publiczne</u> : dokument wskazuje na potrzebę przejrzystego systemu prawnego oraz integracji polityk publicznych w zakresie bezpieczeństwa i ochrony interesów społecznych. Chociaż bezpośrednio nie odnosi się do wyprzedzającej integracji prawnej względem społecznej, pojawia się wzmianka o konieczności regulacji, które będą sprzyjać spójności i integracji społecznej. <u>Napięcia społeczne i antyunijne ruchy społeczne</u> : podkreślono wzrost nastrojów społecznych związanych z radykalizacją i polaryzacją. Dokument wskazuje na ryzyko, jakie niesie ze sobą antyunijna retoryka oraz polaryzacja, która może prowadzić do destabilizacji. Zidentyfikowano potrzebę monitorowania tych zjawisk oraz reagowania na ruchy antydemokratyczne. <u>Identyfikacja ryzyk i interesy Polski w UE</u> : zidentyfikowano zagrożenia związane z fragmentacją polityczną i rosnącymi napięciami w ramach UE. Podkreślono konieczność aktywnej roli Polski w kształtowaniu przyszłości UE oraz wzmacnianiu jej spójności. Dokument zakłada także, że jednym z celów Polski będzie zacieśnianie współpracy w ramach struktur europejskich i transatlantyckich, aby przeciwdziałać dezintegracji oraz sprostać przyszłym wyzwaniom.
617	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Pomimo akcentowania konieczności wzmacniania pozycji gospodarczej Polski, nie przedstawiono planu na maksymalizację obecności polskich firm w globalnych łańcuchach dostaw. Nie przeprowadzono także analizy najbardziej perspektywicznych polskich branż i firm. Pominęto problematykę przemysłu, potrzebę reindustrializacji zarówno Polski jak i Europy. Bardzo silna konkurencja międzynarodowa w zakresie przemysłu powoduje coraz trudniejsze warunki jego funkcjonowania na obszarze Europy. To z kolei może pozbawić Polskę i Europę komponentu wspierającego wzrost PKB. Brakuje identyfikacji najważniejszych sektorów przemysłu, które wymagają zainteresowania w kontekście postępującej dekarbonizacji, a które obecnie odgrywają istotną rolę w naszym gospodarczym krajobrazie. Warto tu przytoczyć przykład sektora automotive, który znajduje się w bardzo ciekawym punkcie rozwoju. Z jednej strony zmienia go elektryfikacja, z drugiej doświadcza silnej konkurencji związanej z ekspansją Chin, a z trzeciej stoi przed wyzwaniem obniżenia emisyjności. Zgodnie z danymi z raportu PAIH z 2023r. Polish Automotive & Electromobility Sector, sektor odpowiada w Polsce za 8% PKB oraz za ok 13,5% wartości eksportu. Co więcej Polska zajmuje miejsce w pierwszej dziesiątce	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe). Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: Maksymalizacja obecności polskich firm w globalnych łańcuchach dostaw: W dokumencie podkreślono znaczenie wsparcia dla firm kontrolowanych przez polskich obywateli, aby zwiększyć ich udział w globalnych sieciach gospodarczych. Wskazano na potrzebę skracania i dywersyfikowania łańcuchów dostaw oraz zapewnienia większej autonomii

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany	
				eksporterów podzespołów na świecie. W 2022 r. przemysł motoryzacyjny i branże zależne zatrudniały prawie 500 tys. pracowników, co stanowiło ponad 7% odsetek osób zatrudnionych w przemyśle. Następnym przykładem może być sektor stalowy, w którym odpowiednia polityka przemysłowa pozwoliłaby uratować tę gałąź przemysłu w Polsce. Ma to swój wymiar transformacyjny i rozwojowy, jednak nie uwzględniony w projekcie omawianej strategii. Na tę problematykę wskazują eksperci WiseEuropa w najnowszym raporcie. Przemysł stalowy w Polsce. Bardzo silnie rozwija się również branża kosmetyczna, także niedostrzeżona w strategii. W raporcie „Kosmetyczna Polska”, eksperci WiseEuropa wskazali, że Polska jest dziewiątym eksporterem kosmetyków na świecie oraz piątym w Unii Europejskiej. A od 2014 roku polski rynek kosmetyków wzrósł o 75,3%, ponad dwukrotnie więcej niż cały rynek UE27 i był to drugi największy wzrost w Unii Europejskiej.				strategicznej poprzez lokalne i globalne powiązania. Najbardziej perspektywiczne polskie branże i firmy: W dokumencie odniesiono się do rozwoju polskich marek w dziedzinach takich jak zdrowa żywność, zielone technologie i innowacje cyfrowe, które są globalnie rozpoznawalne i dochodowe. Zaznaczono, że ich promocja na świecie stanowi jeden z kluczowych elementów polityki państwowej. Problematyka przemysłu, potrzeby reindustrializacji Polski i Europy: dokument wskazuje na widoczną reindustrializację Europy, która może umożliwić Polsce pełnienie roli wyspecjalizowanego gracza w wybranych sektorach. Najważniejsze sektory przemysłu w kontekście dekarbonizacji: W dokumencie podkreślono kluczową rolę transformacji energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach takich jak energetyka, transport, logistyka i budownictwo. Zwrócono uwagę na konieczność zmiany struktur wytwarzania energii oraz zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Bardziej szczegółowe kwestie w tym zakresie będą przedmiotem analiz podczas prac nad średniookresową strategią rozwoju kraju.
618	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		W dokumencie nie znalazły się propozycje mitygujące zagrożenia lub wskazujące szanse z rosnącego znaczenia gospodarczego Azji i ekspansji prowadzonej z tamtych kierunków. Nie przedstawiono analizy możliwości działań w tym zakresie np. możliwości współpracy technologicznej i gospodarczej. Nie wskazano w jakich obszarach budować partnerstwo. Wreszcie nie zaproponowano działań państwa, które mogłyby wspierać w tym zakresie biznes.	bezpieczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: <u>Zagrożenia wynikające z rosnącego znaczenia Azji:</u> dokument odnosi się do problemów związanych z dostępem do kluczowych zasobów, takich jak metale ziem rzadkich, które są kontrolowane przez kraje niedemokratyczne, w tym z regionu Azji. Wskazano na ryzyko wynikające z rosnącej zależności od tych zasobów. <u>Szanse wynikające z rosnącego znaczenia Azji:</u> dokument odnosi się do potrzeby nawiązywania strategicznych partnerstw z azjatyckimi krajami oraz zawierania umów o wolnym handlu, co mogłoby przyczynić się do wzmocnienia pozycji Polski na arenie międzynarodowej. Możliwości współpracy technologicznej i gospodarczej: dokument odnosi się do potencjału współpracy w sektorze IT, a także w zakresie eksploracji kosmosu, co jest szczególnie istotne w kontekście rywalizacji geopolitycznej z krajami azjatyckimi. <u>Działania państwa wspierające biznes:</u> sugerowane działania obejmują rozwój wielostronnych partnerstw strategicznych i zwiększenie autonomii technologicznej poprzez współpracę międzynarodową, co mogłoby wspierać rozwój polskich firm na rynku azjatyckim. Bardziej szczegółowe kwestie w tym zakresie będą przedmiotem analiz podczas prac nad średniookresową strategią rozwoju kraju.	
619	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		W dokumencie w niewystarczający sposób uwzględniono aspekty geopolityczne oraz związane z tym bezpieczeństwo narodowe. Rola Polski w NATO oraz rola Polski w strukturach UE w zakresie bezpieczeństwa i ochrony wschodniej flanki Sojuszu będzie bardzo ważnym wyzwaniem na najbliższe dekady i to niezależnie od aktualnie trwającej wojny w Ukrainie. Położenie Polski w Europie, lokalizacja na granicy wpływów Europy i Rosji, przy silnym zaangażowaniu USA, powoduje, że wyzwanie nie zniknie nawet z chwilą zakończenia działań wojennych na terytorium Ukrainy. Jednocześnie, dbałość o bezpieczeństwo	bezpieczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: <u>Aspekty geopolityczne i bezpieczeństwo narodowe:</u> podkreślono dynamiczne zmiany geopolityczne i ich wpływ na bezpieczeństwo narodowe, w tym konfrontacje międzynarodowe i rosnące zagrożenia militarne oraz hybrydowe. Dokument wskazuje również na konieczność utrzymania odporności państwa i rozbudowy infrastruktury oraz systemów zarządzania kryzysowego. <u>Rola Polski w NATO i UE:</u> szczególnie podkreślono rolę Polski w zapewnianiu bezpieczeństwa wschodniej flanki NATO oraz	

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				narodowe, zabezpieczenie militarne to możliwy czynnik rozwojowy, który został pominięty przez Autorów dokumentu. To szansa na rozwój przemysłu (w miejsce tych, które stają się niekonkurencyjne), szansa na budowę międzynarodowych partnerstw oraz potencjalnie ogromny wpływ na wzrost gospodarczy. Dyskusja o przywracaniu przemysłu obronnego będzie miała miejsce także na arenie UE i Polska powinna być w tej dyskusji obecna będąc świadoma własnych interesów.			współpracy w ramach wspólnej polityki obrony i bezpieczeństwa UE. Polska ma aktywnie uczestniczyć w rozwijaniu architektury bezpieczeństwa transatlantyckiego. <u>Bezpieczeństwo narodowe jako czynnik rozwoju</u> : rozbudowa nowoczesnej armii oraz infrastruktury obronnej jest postrzegana jako czynnik sprzyjający rozwojowi kraju, wzmacniając jednocześnie stabilność gospodarczą. <u>Rozwój przemysłu</u> : dokument odnosi się do rozwoju nowoczesnych sektorów przemysłowych, szczególnie tych związanych z technologiami przyszłości, które zastąpią sektory tracące konkurencyjność. Polska ma budować silne ośrodki przemysłowe, które przyczynią się do wzmocnienia gospodarki. <u>Budowa międzynarodowych partnerstw</u> : podkreślono znaczenie budowy strategicznych partnerstw oraz zawierania umów o wolnym handlu z partnerami z Azji i wschodzących rynków. <u>Przywracanie przemysłu obronnego</u> : dokument zwraca uwagę na konieczność przywracania i rozwijania przemysłu obronnego, który ma stanowić jeden z filarów bezpieczeństwa narodowego i gospodarki.
620	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Strategia nie dostrzega problematyki transportowej i zmian w zakresie modelu transportu jaki został zbudowany w Polsce. Obecny model powstał w pewnym stopniu samoistnie na skutek szerokiej dostępności środków finansowych wewnętrznych i zewnętrznych, jednak bez konkretnej wizji jego ostatecznego kształtu. Obecnie zaś z uwagi na ETS 2 sektor transportowy czekać będzie duży proces transformacyjny co będzie gigantycznym wyzwaniem. Aktualnie model transportowy oparty jest głównie o indywidualny transport samochodowy, autostrady są bezpłatne a alternatywa kolejowa istnieje tylko w obszarach silnie zurbanizowanych (choć i tak często podróż samochodem jest i tańsza i szybsza), co powoduje, że dekarbonizacja sektora transportu będzie trudna i kosztowna. Co więcej, w Polsce cały czas występuje silne wykluczenie transportowe, a kolej nie obsługuje wielu regionów kraju. Zaproponowana koncepcja rozwoju kraju nie omawia tej problematyki, nie uwzględnia także szans i możliwości w zakresie kształtowania modelu transportu jakie niosą ze sobą takie inwestycje jak CPK czy KDP.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
621	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Rozwój infrastruktury. Pomimo istotnego rozwoju infrastruktury szerokopasmowej w Polsce, w okresie pandemii nawet 15,3 mln Polaków zamieszkiwało tereny, na których dostęp do połączeń o odpowiedniej prędkości, koniecznej m.in. do wykonywania pracy zdalnej lub zdalnego nauczania, był niewystarczający. Potwierdzają to dane przedstawiane w Narodowym Planie Szerokopasmowym (aktualizacja 2020), gdzie geograficzny rozkład dostępu gospodarstw domowych do usług o przepustowości co najmniej 30Mb/s wskazuje na liczne obszary w Polsce, gdzie dostęp taki posiada mniej niż 30% ludności je zamieszkującej. Co prawda, zgodnie z danymi Komisji Europejskiej w tym obszarze dochodzi do stopniowej poprawy (oraz przekroczenia przez Polskę, jako całość, średniej UE w tym zakresie), w dalszym ciągu konieczne jest znaczące poprawienie dostępu do sieci o większej przepustowości na terenie całego kraju. Brak odniesienia się do kwestii rozwoju infrastruktury internetowej w Polsce, w tym przynajmniej aktualizacji celów już określonych należy uznać jako mankament Koncepcji Rozwoju Kraju, który powinien zostać zniwelowany w ostatecznej wersji dokumentu. Warto przy tym zauważyć, że	przestrzeń	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Zagadnienie dostępu do sieci szerokopasmowej zostało ujęte w wizji, w części Wspólna potrzeba : Niezależnie od miejsca, mieszkańcy mogą zaspokoić swoje racjonalne i zrównoważone potrzeby w zakresie dostępności do usług publicznych, energii, dostępu do Internetu i sieci łączności...; w wyzwaniu dot. "Wielofunkcyjnych obszarów wiejskich": Dla zapewnienia spójności terytorialnej konieczne jest zniwelowanie dysproporcji w warunkach i jakości życia mieszkańców Polski. Wymaga to podjęcia wieloaspektowych i skoordynowanych działań związanych z rozwojem infrastruktury, rynku pracy i dostępności do usług publicznych. Potrzebne jest zapewnienie podstawowych standardów w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, transportu publicznego i łączności cyfrowej opartych nie tylko na kryteriach ilościowych, ale również jakościowych. KRK jest dokumentem kierunkowym - nie formułuje celów i nie konkretyzuje działań. Zauważa konieczność włączenia do polityki rozwoju kraju konkretnych zagadnień ze względu na

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				w przestrzeni publicznej znajdują się już liczne rekomendacje w tym zakresie, w tym również opracowywane przez jednostki podległe Radzie Ministrów takie jak np. Polski Instytut Ekonomiczny .			
622	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Marginalnie w trendach potraktowano problematykę własności, podczas gdy ma ona bardzo szerokie implikacje – zarówno od strony społecznej, ale także gospodarczej oraz jest powiązana z podmiotowością społeczeństwa. W sytuacji rozwoju trendów „na wynajem” (na co KRRK 2050 wskazuje), może okazać się, że korporacje i podmioty z dużym kapitałem będą zyskiwały niebagatelne narzędzie wpływu na sytuację społeczną ponieważ to one będą posiadały własność – nie będzie ona zlokalizowana w rękach wykorzystujących tą własność. Jednocześnie KRRK wskazuje jako jeden z megatrendów rosnące nierówności społeczne (w tym dochodowe). Budowanie społeczeństwa bez własności prywatnej, dążenie do sytuacji gdy to korporacje będą posiadały własność, będzie jedynie te nierówności wzmacniać. Wpływ korporacji może objawiać się także w aspektach gospodarczych, bo przez analogię w podobny sposób korporacje i globalne sieci gospodarcze mogą kontrolować małe, krajowe MŚP poprzez działalność franczyzową. Występuje tu zatem wyzwanie w postaci wzmacniania udziału firm kontrolowanych w całości przez polskie podmioty w globalnych sieciach gospodarczych (a niekoniecznie tylko tak jak proponują Autorzy uniezależnienie się od nich na rzecz wzmacniania „lokalności”).	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Wątek korporacji, ich wpływu na państwo i relacje państwo-korporacje został ujęty w wyzwaniach, we fragmencie "Stabilny system zarządzania i współzrządzenia państwem": Stabilność systemu zarządzania państwem jest również zależna od siły globalnych korporacji. A te stają się coraz bardziej konkurencyjne i stale wzmacniają swoją pozycję względem państw (np. poprzez oferowanie konkurencyjnych usług ze względu na dostępność, elastyczność czy transgraniczność). Aby zapobiec dominującej roli korporacji, konieczne jest odpowiednie zdefiniowanie relacji na linii państwo-korporacje....
623	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Niezwykle ważnym wyzwaniem rozwojowym jest edukacja. Przy czym Autorzy bardzo koncentrują się na aspektach dostarczania wiedzy czy też istniejących metodach porównywania systemów edukacji. Z jednej strony oczywiście dostarczanie wiedzy, jej pogłębianie jest bardzo ważne choćby dla poprawy innowacyjności i działalności badawczo-rozwojowej, jednakże w ujęciu ogólnospołecznym dużo ważniejsze wydają się określone zestawy kompetencji i umiejętności. W obecnym, coraz bardziej cyfrowym świecie dostęp do wiedzy jest dużo łatwiejszy niż wcześniej, jednak potrzebne są określone umiejętności np. korzystania z tej wiedzy. W miarę postępu cyfryzacji, rozwoju AI, ale także wysokiej dynamiki przemian społecznych i gospodarczych niezbędne będą kompetencje pozwalające zachować elastyczność i możliwości adaptacji takie jak umiejętność logicznego i krytycznego myślenia, uczenia się nowych rzeczy, jak również wypracowania własnych opinii na podstawie faktów i weryfikowanie informacji. Społeczeństwo przede wszystkim musi rozumieć zjawiska i procesy zachodzące lokalnie i globalnie w innym przypadku będzie bardzo podatne na manipulację i destabilizację w ujęciu społecznym.	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Załącznik 1 do KRRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: Potrzeba odejścia od podawania wiedzy encyklopedycznej na rzecz kształtowania umiejętności potrzebnych w tak szybko zmieniającym się świecie. Wskazano na konieczność rozwijania umiejętności przyszłości, takich jak STEM, praca w środowisku wirtualnym, rozwiązywanie problemów, krytyczna analiza danych, elastyczność poznawcza oraz umiejętności społeczne, jak komunikacja, współpraca, empatia, i zarządzanie emocjami. Dokument podkreśla, że umiejętność krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów, uczenia się nowych rzeczy oraz indywidualnej interpretacji faktów są kluczowymi kompetencjami dla młodych ludzi, którzy będą musieli wielokrotnie zmieniać zawód w przyszłości. Wskazuje się, że system edukacji powinien wspierać te umiejętności, aby młode pokolenia mogły dostosować się do gwałtownych zmian technologicznych.
624	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Ochrona społeczeństwa przed fakenewsami. Trzecim aspektem, który w naszej ocenie wymaga uwzględnienia wprost w Koncepcji Rozwoju Polski do 2050 r. jest kwestia jasnej deklaracji podjęcia zinstytucjonalizowanej walki z zagrożeniami związanymi z pojawianiem się w przestrzeni medialnej oraz cyfrowej informacji nieprawdziwych i wprowadzających w błąd. Realizacja tego celu stanowi warunek konieczny dla realizacji założeń KRRK 2050 w zakresie rozwoju cyfrowego aktywizmu społecznego oraz cyfrowej demokracji bezpośredniej. W tym zakresie, naszą rekomendacją byłaby czytelna deklaracja ze strony Rady Ministrów (która będzie odpowiedzialna za przyjęcie dokumentu) powołania dedykowanej instytucji wyspecjalizowanej w zwalczaniu nieprawdziwych	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Temat dezinformacji został podjęty w następujących wątkach: definicja w słowniczku, we fragmencie "Wykorzystane szanse wynikające z przyspieszenia technologicznego": <i>Należy także zintensyfikować działania przeciwdziałające szkodliwej aktywności w sieci (hejt, dezinformacja, aktywizm hakerski) cyberprzestępstwom i antydemokratycznej inżynierii społecznej oraz zintensyfikować działania na rzecz ochrony danych osób czy dotyczące organizacji działających w świecie wirtualnym (patrz wyzwanie Państwo odporne na zagrożenia); we fragmencie "Stabilny system zarządzania i współzrządzenia państwem": ...w sytuacji coraz silniej zarysowującego się trendu większej polaryzacji poglądów, nasilającym się postawom radykalnym, wzrośtowi podatności na</i>

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				czy wprowadzających w błąd informacji w przestrzeni publicznej. W szczególności, w naszej ocenie zasadnym byłoby zadeklarowanie powołania Agencji Ochrony Informacji, na kształt instytucji funkcjonujących w krajach skandynawskich (przede wszystkim w Szwecji, Danii i Finlandii), które m.in. w okresie zimnej wojny wykazały się wysoką skutecznością w zwalczaniu nieprawdziwych informacji. Jako, że postęp technologiczny stworzył nowe możliwości wpływania na społeczeństwo informacjami nieprawdziwymi, co niejednokrotnie było wykorzystywane przez zewnętrzne siły zarówno w Polsce jak i innych państwach europejskich, powołanie dedykowanej, wyspecjalizowanej oraz posiadającej odpowiednie środki agencji wydaje się słusznym i koniecznym krokiem w kierunku promowania rozwoju cyfrowego społeczeństwa zgodnie z koncepcją przedstawioną w KRK 2050. Ochrona społeczeństwa przed fakenewsami posiada jeszcze jeden odrębny wymiar. Poza ochroną „zewnętrzną”, instytucjonalną ze strony państwa, w kontekście budowania odporności społeczeństw konieczny jest silny nacisk na edukację w zakresie umiejętności właściwego korzystania z wiedzy, informacji, weryfikacji źródeł, wreszcie krytycznego myślenia. Wątek jest poruszany w KRK 2050, jednak bez propozycji niezbędnych konkretnych działań. Dedykowana instytucja mogłaby mieć udział w działalności edukacyjnej. Kolejnym aspektem opisywanego problemu jest „własność nad informacją”. Strategia wskazuje na problematykę korporacji i ich siły względem państw i społeczeństw. Warstwa informacji jest jedną z nich, ponieważ to wielkie firmy z branży IT mają pełną władzę nad propagacją informacji, mediami społecznościowymi oraz algorytmami, które są tam wykorzystywane. I te kanały (jako narzędzia) mogą być wykorzystywane w różnych celach, do manipulacji, destabilizacji itd. zależnie od podmiotów z nich korzystających. Warto aby i ten aspekt został dostrzeżony i omówiony w strategii.			<i>manipulacje i ruchy opierające się na strategii rozbudzenia frustracji społecznych. Aby temu przeciwdziałać, potrzebna jest m.in. rewizja i wsparcie warunków rozwoju organizacji działających na rzecz zwalczania nierówności, dezinformacji i korupcji, obrony praw człowieka, wzmacniania praworządności, umiejętnego korzystania z mediów... a także w wizji w scenariuszach. Warto doprecyzować, że dokument wskazuje kierunki działań - nie jest strategią operacyjną konkretnie zagadnienia.</i>
625	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 1		Rozwój kompetencji cyfrowych. Kolejnym kluczowym obszarem, który w naszej ocenie powinien zostać w większym stopniu opisany w ramach Koncepcji Rozwoju Kraju, jest rozwój kompetencji cyfrowych wśród Polaków. Administracja publiczna realizuje liczne programy mające na celu zwiększenie kompetencji cyfrowych w Polsce, jednak działania te nie pozwalają na likwidację luki pomiędzy średnią Polską a państw członkowskich UE. Na skutek działań administracji mających zapewnić popularyzację podstawowych lub ponadpodstawowych kompetencji cyfrowych wśród społeczeństwa, w 2020 r. odsetek osób posiadających takie kompetencje nieznacznie przekroczył 50% . Niedostateczny stan kompetencji cyfrowych Polaków potwierdza m.in. wskaźnik DESI (ang. Digital Economy and Society Index) 2022, gdzie pod względem kompetencji cyfrowych Polska zajmuje 4. miejsce od końca wśród państw członkowskich Unii Europejskiej . Co więcej, również polscy przedsiębiorcy, pod względem tzw. wskaźnika intensywności cyfrowej w krajach UE, plasują się na 7. miejscu od końca, co potwierdza diagnozę dot. niedostatecznego stopnia rozwoju kompetencji nie tylko u obywateli, ale również u profesjonalnych podmiotów . Nadrobienie zaległości i zwiększenie innowacyjności polskiej gospodarki wymaga by w strategicznych dokumentach, po pierwsze, zidentyfikowano odpowiednio problem, a po drugie – zaproponowano rozwiązania (lub sposób ich	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Załącznik 1 do KRK opisuje tylko diagnozę trendów. W głównym dokumencie odniesiono się do następujących kwestii: Dokument podkreśla, że rozwój kompetencji cyfrowych jest kluczowy, szczególnie w kontekście rosnącej automatyzacji i cyfryzacji. Umiejętności cyfrowe są wymieniane jako jedna z najważniejszych kompetencji przyszłości, które pozwalają Polakom dostosować się do szybko zmieniającego się rynku pracy. Zwrócono uwagę, że poziom kompetencji cyfrowych jest różny w zależności od grup wiekowych, a starsze pokolenia w Polsce są bardziej narażone na wykluczenie cyfrowe niż w innych krajach UE. W dokumencie zaznaczono, że Polska musi intensyfikować rozwój innowacji technologicznych, w tym cyfrowych, aby nadrobić zaległości i zwiększyć innowacyjność gospodarki. Wymieniono konieczność inwestycji w rozwój cyfrowy i wspieranie innowacji w różnych sektorach, zwłaszcza MŚP. W dokumencie przewiduje się, że wzrost kompetencji cyfrowych będzie kluczowy dla przyszłej konkurencyjności polskich przedsiębiorstw. Wskazano również na potrzebę stworzenia systemu edukacyjnego, który będzie promował rozwój umiejętności cyfrowych, a także na wsparcie finansowe i szkoleniowe dla przedsiębiorców. Bardziej szczegółowe kwestie w tym zakresie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				wypracowania w przyszłości) najbardziej palących kwestii. W tym zakresie, rekomendujemy by Koncepcja Rozwoju Kraju do 2050 roku określała trajektorię skokowego wzrostu kompetencji podstawowych wśród społeczeństwa (w kierunku osiągnięcia 100 procent) oraz zwiększenia intensywności cyfrowej polskich przedsiębiorców np. poprzez jasną deklarację w sprawie opracowania strategii oraz planów działań (map drogowych) przez Radę Ministrów. Stanowiłoby to czytelny sygnał o planowanym wdrożeniu i uspołnieniu istniejących strategii.			będą przedmiotem analiz podczas prac nad średniookresową strategią rozwoju kraju.
626	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 2	4	Wątpliwości budzi zdanie: „państwa rozwinięte konkurują między sobą o pracowników, a jednocześnie solidarnie współpracują z państwami rozwijającymi się”. Z reguły drenaż następuje z państw rozwijających się. Poza tym, skoro to korporacje zaczynają dyktować warunki, to one ściągają pracowników a nie państwa	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona a częściowo	Pierwsza część uwagi została uwzględniona i zapis został zmieniony: "Niższy, niż kiedyś zakładano, postęp automatyzacji spowodował, że państwa rozwinięte konkurują między sobą o pracowników, a jednocześnie są w dużej mierze uzależnione od zasobów państw rozwijających się "; druga część uwagi nie została uwzględniona - w tekście podkreślono, że korporacje przyciągają pracowników. "Niższy, niż kiedyś zakładano, postęp automatyzacji spowodował, że państwa rozwinięte konkurują między sobą o pracowników, a jednocześnie są w dużej mierze uzależnione od zasobów państw rozwijających się." - str. 4
627	LabFarm Sp. z O.O. oraz Instytut Zootechniki PIB	Załącznik 2	17	Produkcja żywności komórkowej - hodowla komórkowa, jest odpowiedzią na braki przestrzeni do produkcji pasz w krajach o odmiennych do Polski uwarunkowaniach jak Singapur czy Izrael. Mięso komórkowe w ujęciu zmian klimatycznych oferuje niższą emisyjność (zwłaszcza w porównaniu z tradycyjną produkcją wołowiny), wykazuje mniejsze zużycie wody oraz jest wolne od potencjalnych zagrożeń mikrobiologicznych co jest istotne w dobie ocieplającego się klimatu. 1] The international Journal of Life Cycle Assessment (2023) 28: 234-254 2] Lynch J and Pierrehumbert R (2019) Climate Impacts of Cultured Meat and Beef Cattle. Front. Sustain. Food Syst. 3:5. doi: 10.3389/fsufs.2019.00005 3]Rubio, N.R., Xiang, N. & Kaplan, D.L. Plant-based and cell-based approaches to meat production. Nat Commun 11, 6276 (2020). https://doi.org/10.1038/s41467-020-20061-y	bezpieczeństwo żywnościowe	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona. Uzupełniono zapisy zał. II w odpowiednim zakresie (str.17)
628	Instytut Zootechniki PIB	Załącznik 2	21	W przypadku mięsa komórkowego nowe ograniczenia nie zostały i nie są nałożone. Problemem jest środowisko prawne, które nie definiuje tego nowego produktu i nie wskazuje ścieżek dostępu na rynek. Mięso komórkowe zostało dopuszczone na rynek w Singapurze, Stanach Zjednoczonych oraz Izraelu, w Unii Europejskiej w tym temacie trwają prace pod ogólnie ujętą kategorią "novel food".	bezpieczeństwo żywnościowe	Uwaga uwzględniona	Zapisy dotyczące żywności komórkowej zostały wprowadzone do załącznika 2., do scenariusza drugiego oraz do scenariusza 4 w kontekście białek roślinnych.
629	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 2	5	Scenariusz 'Polska w świecie stawiającym na dalszą globalizację', powinien zostać skorygowany pod kątem spójności zapisów dotyczących rozwoju energetyki wiatrowej. W scenariuszu 'Gospodarka przyszłości – innowacyjna, odpowiedzialna oraz odporna na szoki i kryzysy' jest mowa o wprowadzeniu rozwiązań prawnych na rzecz rozwoju morskiej energetyki wiatrowej, natomiast w scenariuszu 'Środowisko naturalne jako podstawa rozwoju kraju' przewiduje się weryfikację planów inwestycyjnych w strefie nadmorskiej i wodach przybrzeżnych. Kierunki działań w ramach tego samego Scenariusza nie powinny być sobie przeciwstawne.	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	Scenariusze były weryfikowane pod kątem spójności zapisów oraz w zakresie podjęcia koniecznych działań, by zrealizować wizję. Rozwój morskiej energetyki wiatrowej nie musi iść w sprzeczności z ochroną środowiska. Cały dokument kładzie na zrównoważenie potrzeb gospodarki i środowiska bardzo duży akcent. Ważnym elementem wyzwań przyszłości jest bezpieczeństwo energetyczne (w tym miks) oraz dekarbonizacja gospodarki.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
630	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 2	12	We wstępie dot. scenariusza 2. zastanawiające jest jak „niebawywały poziom automatyzacji” mógł być możliwy skoro została ona opodatkowana na rzecz gwarantowanego dochodu podstawowego.	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	Scenariusze weryfikowane były pod kątem logiki zapisów. W tym przypadku automatyzacja opodatkowana została już po rozwinięciu się. Scenariusz nie zakłada wprowadzenia podatku w oderwaniu od realiów i logiki.
631	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 2	4	W załączniku nr 1 nie ma żadnych trendów i aspektów związanych z kosmosem, przy jednoczesnym zaakcentowaniu ich w załączniku nr 2 w Scenariuszach nr 1, 2 i 4 poprzez m.in. podbój kosmosu, eksplorację kosmosu, pozyskiwanie surowców z kosmosu. Scenariusze powinny być powiązane, a na pewno nawiązywać w większym lub mniejszym stopniu do megatrendów i trendów.	gospodarka	Uwaga nieuwzględniona	Zgodnie z założeniami metodyki prac nad KRK proces identyfikacji trendów i opracowania scenariuszy były dwoma względnie niezależnymi procesami. Trendy zidentyfikowane na początku prac nad KRK posłużyły za punkt wyjścia do scenariuszy, jednak nie były podstawą wszystkich ich zapisów. Takie podejście sprawiłoby, że scenariusze mogłyby ograniczyć się jedynie do prostej ekstrapolacji obecnych trendów, co mogłoby zawęzić ich perspektywę. Poza tym trendy dotyczą przeszłości i teraźniejszości, a scenariusze przyszłości. Nie jest więc błędem założenie w scenariuszu czegoś, co obecnie jest zjawiskiem o niewielkiej skali.
632	Fundacja Instytut Reform	Załącznik 2	30	„Śląsk stał się polską „doliną wodorową”. – biorąc pod uwagę ograniczony potencjał lokalnej podaży energii ze źródeł odnawialnych względem dużej koncentracji popytu na energię, uzyskanie przez Śląsk wyjątkowo silnej na tle reszty kraju pozycji w rozwoju gospodarki wodorowej jest mało prawdopodobne. Lepszym przykładem sukcesu rozwojowego dla regionu byłoby zbudowanie specjalizacji w elektromobilności, szczególnie biorąc pod uwagę obecne duże znaczenie konwencjonalnych technologii motoryzacyjnych dla regionu.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zmiany zgodnie z treścią uwagi.
633	Fundacja Instytut Reform	Załącznik 2	8	Stwierdzenie „stworzono skuteczny system zachęt do instalowania w domach filtrów, które miały ograniczać skutki niskiej emisji” nie odpowiada logice scenariusza, gdyż wskazywałoby na przerzucenie zasobów z rozwiązań korzystnych dla całego społeczeństwa i rozwiązujących problem u źródła (inwestycje w zeroemisyjne ogrzewanie i efektywność energetyczną, zrównoważoną mobilność) na rzecz rozwiązań cząstkowych, łagodzących wybiórczo skutki problemu na poziomie indywidualnym oraz zwiększającym energo- i zasobochłonność gospodarki.	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Wprowadzona zmiana: „Wdrożono skuteczne rozwiązania dla systemowego ograniczania skutków niskiej emisji, inwestując w zeroemisyjne ogrzewanie, efektywność energetyczną i zrównoważoną mobilność.”
634	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	Załącznik 2	całość	Odnotowujemy, że w ramach przygotowanych scenariuszy brak jest wskazania na potencjał rozwoju i dostępność infrastruktury i usług telekomunikacyjnych. W związku z szerokim odnośnieniem się do kwestii poziomu cyfryzacji w poszczególnych scenariuszach istotnym byłoby też wskazanie na zakładany stan rozwoju telekomunikacji.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Scenariusze nie mają charakteru przesądzeń, a wyeksponowanie w nich danych tematów wynika z prac warsztatowych nad scenariuszami. Dodatkowo KRK jest dokumentem wizyjnym, z założeniami nie przesadzającym o docelowym/zakładanym stanie rozwoju poszczególnych zagadnień. Przesądzenia takie mogą zostać podjęte w dokumentach strategicznych niższego rzędu.
635	Ryvu Therapeutics S.A.	Załącznik 2	12	W latach 30. Polska jest liderem w dziedzinie biomedycyny (biotechnologii medycznej) w Europie Środkowo-Wschodniej oraz polski pomiot zarejestrował i wprowadził na rynek globalny pierwszy polskiego leku innowacyjny do terapii celowanych (spersonalizowana medycyna). Zgodne z celami Rządowego Planu Rozwoju Sektora Biomedycznego w Polsce lata 2022–2031 - https://abm.gov.pl/pl/aktualnosci/1487,Rada-Ministrow-przyjela-uchwale-w-sprawie-przyjecia-dokumentu-Rzadowy-Plan-Rozwo.html	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Wprowadzona zmiana w scenariuszu 2: „W latach 30. Polska kontynuowała profilowanie swojej działalności w zakresie technologii, wspierając przede wszystkim branżę o największym potencjale, które mogły wzmocnić znaczenie państwa w skali ponadnarodowej, <u>stając się liderem w dziedzinie biomedycyny, w tym badań klinicznych, w regionie dzięki wprowadzeniu na rynek globalny leku do terapii celowanych.</u>”
636	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 2		Autorzy posługują się w dokumencie (scenariusze) sformułowaniami dot. czystej i bezpiecznej energii. Nie jest w pełni jasne czy chodzi o rozwój OZE, który jednak jest już obecny od co najmniej kilkunastu lat i nic nie wskazuje, aby był hamowany, czy też chodzi o wspomniane dołączenie Polski do porozumień i projektów rozwojowych w ramach fuzji jądrowej w 2040r. Warto jednocześnie podkreślić, że KRK 2050 nie przesądza roli Polski w tym zakresie, a ew.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				dołączanie do porozumień w 2040r. gdy prace są w toku od kilkudziesięciu już lat wydaje się zbyt późnym momentem, aby realnie liczyć na korzyści z tego płynące.			rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
637	Związek Pracodawców Innowacyjnych Firm Farmaceutycznych INFARMA	Załącznik 2	19	W powyższym scenariuszu wskazano na wzmacnianie przewag konkurencyjnych kraju i nowych rozwiązań, które pozwolą na aktywne uczestnictwo w wyścigu światowym. Podkreślono potencjał sektora lotniczego i kosmicznego. Zwracamy jednak Państwu uwagę, na wyjątkowo silny sektor badań klinicznych, który rozwinął się w Polsce i wciąż ma potencjał do rozwoju. Od lat 90. Polska należy do liderów badań klinicznych w Europie. Wartość ekonomiczna polskiego rynku wynosi 6,5 mld zł (15% wszystkich inwestycji na badania i rozwój w Polsce), a 98% prowadzonych badań finansowane jest przez przemysł. Sektor ten zatrudnia ok. 9 tys. pracowników i zapewnia dostęp do nowatorskich i eksperymentalnych terapii dla ok. 25 tys. pacjentów rocznie (4). Pozycja Polski w globalnym łańcuchu rozwoju innowacyjnych terapii uwidacznia się poprzez powstawanie kolejnych centrów badawczo-rozwojowych międzynarodowych przedsiębiorstw, które realizują tu badania kliniczne oraz nadzorują ich przebieg na całym świecie. Polska powinna więc dalej wzmacniać swój rynek badań klinicznych.*Przypis:4) Cost and value of regulatory data protection - Copenhagen Economics	gospodarka	Uwaga uwzględniona	Wprowadzona zmiana w scenariuszu 2: "W latach 30. Polska kontynuowała profilowanie swojej działalności w zakresie technologii, wspierając przede wszystkim branżę o największym potencjale, które mogły wzmocnić znaczenie państwa w skali ponadnarodowej, stając się liderem w dziedzinie biomedycyny, w tym badań klinicznych, w regionie dzięki wprowadzeniu na rynek globalny leku do terapii celowanych. "
638	Gmina Miasto Wrocław	Załącznik 2	18	Po zdaniu "Przyjęto w tym celu odpowiednie przepisy oraz wprowadzono rozwiązania finansowe wzmacniające zwłaszcza słabsze samorządy. Wprowadzono także regulacje prawne dla wyrównania regionalnych szans rozwoju" proponuje się dodać zapis "Opracowano również strategię rozwoju miast średnich tracących funkcje społeczno - gospodarcze. Tam też przeniesiono część urzędów centralnych."	przestrzeń	Uwaga wyjaśniona	Propozycja zbyt szczegółowa. Wizja jest co do zasady pożądanym obrazem Polski w 2050. Co do zasady w wizji nie koncentruje się na działaniach. Możliwe ścieżki dojścia do nakreślonej Wizji zawarte są w scenariuszach.
639	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 2	27	Sugeruje się wykreślić słowo „dobrostan” ze zdania „Przestrzeń jest podzielona na obszary dobrobytu i dobrostanu”. Dobrostan jest subiektywny. Paradoksalnie, można go odczuwać także w niesprzyjających warunkach bytowych.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Tekst został poprawiony zgodnie z uwagą.
640	Centralny Port Komunikacyjny Sp. z o.o.	Załącznik 2	18	W rozdziale dotyczącym wspólnej przestrzeni znajduje się następujący fragment: „Lata 30. poświęcono osiągnięciu kolejnego celu modernizacyjnego. Była nim znaczna rozbudowa połączeń kolejowych. Duże zmiany objęły cały transport, a mobilność zaczęła być traktowana jako usługa stanowiąca koło zamachowe ekonomii współdzielenia. W latach 40. rozpoczęto budowę kolei magnetycznej na kluczowych odcinkach”. Postuluje się jego modyfikację w następujący sposób: „Lata 30. poświęcono osiągnięciu kolejnego celu modernizacyjnego. Była nim znaczna rozbudowa połączeń kolejowych, w tym oddanie do użytku pierwszych linii Kolei Dużych Prędkości. Duże zmiany objęły cały transport, a mobilność zaczęła być traktowana jako usługa stanowiąca koło zamachowe ekonomii współdzielenia. W latach 40. kontynuowano budowę szybkiej kolei, w tym rozpoczęto budowę kolei magnetycznej na kluczowych odcinkach”. Uzasadnienie: Plan rządu zakłada oddanie do eksploatacji pierwszej nowej linii KDP „Y” Warszawa – Łódź – Wrocław/Poznań do 2035 r., co powinno znaleźć odzwierciedlenie w opisie kierunku interwencji. Następnie sieć KDP ma się rozwijać poprzez budowę kolejnych odcinków, które są obecnie przedmiotem analiz oraz prac przedprojektowych i projektowych. Polska	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	KRK jest dokumentem kierunkowym i nie odnosi się do konkretnych inwestycji. To jest domena strategii rozwoju. Cele, kierunki interwencji i konkretne działania będą ujęte w średniookresowej strategii rozwoju kraju.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				technologia kolei magnetycznej znajduje się w fazie testowej.			
641	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 2	20	W intro dot. scenariusza 3. widać pewną niespójność. Skoro migracje są obojętne warunkami, to w jaki sposób w krajach rozwijających się brakuje zasobów ludzkich spowodowanych migracjami?	społeczństwo	Uwaga wyjaśniona	To, że migracje są obojętne surowymi warunkami, nie oznacza, że tych migracji nie ma. Po pierwsze - warunki, choć surowe, mogą być spełniane, po drugie - migranci mogą te warunki obchodzić.
642	Dział Rozwoju Systemów opieki Zdrowotnej, Uniwersytet Medyczny w Łodzi	Załącznik 2	22	Przywołany jest dokument "Narodowy Program Zdrowia 2021-2025" więc dla zachowania spójnej redakcji oraz rzetelności, należy poszerzyć zapis: "...Również w latach 20. rozpoczęto prace nad kwestiami związanymi z dostępem do danych i systemów monitorowania zdrowia obywateli – dzięki temu w późniejszych latach system opieki zdrowotnej został oparty na zaawansowanych e-poradach (np. doświadczenie lekarza połączone z realizowaną przez sztuczną inteligencję analityką zbiorów danych oraz precyzyjnymi pomiarami). Rozpoczęto transformację cyfrową systemu opieki zdrowotnej, realizując i rozwijając założenia >Programu rozwoju e-zdrowia w Polsce na lata 2022–2027< ..."	społeczństwo	Uwaga uwzględniona	Poprawka zgodnie z brzmieniem zaproponowanym w uwadze.
643	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 2		Wykorzystanie przez całe społeczeństwo korzyści wynikających z coraz większej cyfryzacji usług publicznych oraz innych dziedzin gospodarki wymaga konkretnego, precyzyjnego i inkluzywnego planu włączenia wszystkich do „cyfrowej rzeczywistości”. W scenariuszach zaproponowanych w Załączniku 1. do KRK 2050 wskazano na spodziewany wzrost aktywizmu społecznego, rozwój cyfrowych usług w administracji czy zwiększenie odporności społeczeństwa na niepożądane zjawiska związane z większym dostępem do sieci takie jak fake newsy czy inne formy manipulacji społeczeństwem. Należy się zgodzić, przynajmniej w ogólnym zakresie, z postulatami zgłoszonymi w zakresie wykorzystania transformacji cyfrowej m.in. dla zwiększenia znaczenia demokracji partycypacyjnej czy aktywizmu społeczeństwa. Możliwości związane z rozwojem usług cyfrowych administracji społecznej powinny wpisywać się w naturalny rozwój systemu demokratycznego, zapewniając społeczeństwu możliwość lepszego i szybszego partycypowania we wszystkich kluczowych decyzjach związanych zarówno z codziennym zarządzaniem państwa, jak również jego strategicznym rozwojem. W naszej opinii, Koncepcja Rozwoju Kraju do 2050 r. powinna jednak w większym stopniu koncentrować się na wyzwaniu jakim będzie realne włączenie całego społeczeństwa w procesy cyfryzacji. W tym zakresie konieczne jest doprecyzowanie trzech obszarów w zakresie cyfryzacji: - rozwój infrastruktury szerokopasmowej zapewniającej równy i nieograniczony dostęp do Internetu wszystkim mieszkańcom Polski, - rozwój kompetencji cyfrowych społeczeństwa nie powinien być tylko rozumiany jako wykształcenie się nowych zawodów i kompetencji w obszarach nowej gospodarki cyfrowej (AI, uczenie maszynowe itp.), ale przede wszystkim powinno obejmować szybkie i ciągłe polepszanie podstawowych kompetencji cyfrowych wśród wszystkich grup społecznych, w tym przede wszystkim grup zagrożonych wykluczeniem cyfrowym, - wykorzystanie osiągnięć technologicznych dla celów promowania aktywizmu cyfrowego oraz wdrażania elementów demokracji bezpośredniej (partycypacyjnej) wymaga edukacji społeczeństwa oraz zapewnienia odpowiedniego nadzoru organów państwa nad informacjami znajdującymi się w sieci.	społeczństwo	Uwaga uwzględniona	(1). Rozwój infrastruktury technicznej, w tym sieci szerokopasmowych jest zawarty w ramce "Zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej" (s. 60). Poza tym w części "Wizja" jest również o tym mowa: "Niezależnie od miejsca, mieszkańcy mogą zaspokoić swoje racjonalne i zrównoważone potrzeby w zakresie dostępności do usług publicznych, energii, dostępu do Internetu i sieci łączności...". (2). do uwzględnienia - dodać do części "Edukacja zorientowana na umiejętności oraz rozbudzająca świadomość społeczną" w wyzwaniu "TRANSFORMACJA SPOŁECZNA SPRZYJAJĄCA WSZYSTKIM GRUPOM SPOŁECZNYM" wzmianki o rozwijaniu kompetencji cyfrowych wśród także wśród grup społecznych zagrożonych wykluczeniem cyfrowym, np. osoby starsze. (3). do uwzględnienia - dodać do części "Podmiotowe społeczeństwo" fragment: "Dzięki wykorzystaniu osiągnięć technologicznych wzrosło zaangażowanie społeczne w ramach demokracji bezpośredniej z wykorzystaniem internetu". (Do zastanowienia - fragment dot. zapewnienia odpowiedniego nadzoru organów państwa nad informacjami znajdującymi się w sieci).

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
644	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	Załącznik 2	21	Komentarz do fragmentu: "W trosce o jakość środowiska, upowszechniono edukację ekologiczną i wzmocniono system zarządzania kryzysowego i ochrony ludności." W ramach edukacji ekologicznej należy uwzględnić także edukację w obszarze zrównoważonej żywności, diety planetarnej i zbilansowanej diety roślinnej. Szczególną uwagę należy zwrócić na założenia diety planetarnej opracowanej przez międzynarodowy zespół naukowców EAT Lancet. Celem tej koncepcji jest poprawa zdrowia przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważonej produkcji żywności, a w efekcie ograniczeniu dalszych szkód dla środowiska. Opracowane w ten sposób wytyczne zakładają zmniejszenie o połowę spożycia czerwonego mięsa i cukru oraz podwojenie spożycia owoców, warzyw i nasion roślin strączkowych. Zastosowanie tej diety może zapobiec nawet 11,6 miliona przedwczesnych zgonów na świecie, gdyż zmniejsza ryzyko chorób układu krążenia, w tym zawałów, udarów, nadciśnienia tętniczego, miażdżycy oraz cukrzycy typu II, insulinooporności, a także niektórych nowotworów, przynosząc jednocześnie korzyści dla planety(1). Potrzebę zwiększania roślinnych źródeł białka w diecie dzieci i młodzieży, w szczególności nasion roślin strączkowych, podkreśla również Narodowe Centrum Edukacji Żywnościowej. W publikowanych materiałach eksperci podkreślają potrzebę zwiększenia świadomości na temat zalet spożywania roślin strączkowych wśród Polaków: „nasiona roślin strączkowych to grupa produktów charakteryzująca się wysoką wartością odżywczą. Mimo wielu korzyści płynących z regularnego spożywania strączków Polacy nadal zbyt rzadko komponują posiłki z ich udziałem. Wpływa to także na niskie spożycie strączków przez dzieci". Warto w tym miejscu zauważyć, że Narodowe Centrum Edukacji Żywnościowej jako jeden z głównych błędów w żywieniu zbiorowym w przedszkolach podaje zbyt małą ilość potraw opartych na roślinnych źródłach białka: „potrawy z nasion roślin strączkowych powinny stanowić alternatywę dla potraw mięsnych przynajmniej 1-2 razy w tygodniu. Częstym błędem w żywieniu przedszkolnym jest zbyt rzadkie ich serwowanie". W kwestii dostępności diety roślinnej w placówkach edukacyjnych zabrał głos również Rzecznik Praw Obywatelskich, Pan Marcin Wiącek: „Obok kwestii związanych z kształtowaniem zdrowych nawyków żywieniowych, znaczenia w tym przypadku nabierają również inne. Nie powinno ulegać wątpliwości, że wśród młodszego pokolenia następują zmiany światopoglądowe i coraz większa rzesza uczniów wybiera różnego rodzaju diety bezmięsne. Z przekazywanych mi sygnałów ze strony organizacji pozarządowych wynika jednak, że uczniowie ci napotykają na problemy w korzystaniu z pełnowartościowych posiłków bezmięsnych w placówkach edukacyjnych. Wynikać ma to w szczególności z tego, że posiłki bezmięsne dostępne być mają w formie eliminacji niektórych elementów posiłków, bez zastąpienia ich alternatywą". Biorąc pod uwagę obecny stan dostępności roślinnych posiłków w szkołach, włączenie kompleksowej i merytorycznej wiedzy o roślinnych źródłach białka oraz diecie planetarnej jest słusznym krokiem do zwiększania świadomości środowiskowej i zdrowotnej w społeczeństwie. (1) Willett, W. i in., Food in the Anthropocene: the EAT-Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems, „Lancet” 2019, Vol.	środowisko	Uwaga uwzględniona	Uwaga uwzględniona w scenariuszu: Polska w świecie przerwanych łańcuchów dostaw i niedoborów i w załączniku 2, scenariuszu 3 - wprowadzono zapisy o diecie planetarnej i zastępowaniu produktów odzwierzęcych.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				393, s. 447–492, DOI: 10.1016/S0140-6736(18)31788-4.			
645	Stowarzyszenie Otwarte Klatki	Załącznik 2	20	Uwaga do fragmentu: Dzięki powszechnej edukacji klimatycznej i środowiskowej udało się osiągnąć wysoki poziom świadomości i wrażliwości społecznej oraz urzeczywistnić ekonomię współdzielenia. Należy tu uwzględnić edukację w zakresie dobrostanu zwierząt, wpływu hodowli przemysłowej na środowisko i klimat oraz roli diety roślinnej w przeciwdziałaniu negatywnym zmianom klimatu i środowiska.	środowisko	Uwaga uwzględniona częściowo	Zapisy odnoszące się do edukacji środowiskowej i klimatycznej znajdują się w syntezie scenariusza 3, tam także, uwzględniono dietę planetarną. Ponadto w zał. 2 w scenariuszu 3 uwzględniono zapisy dotyczące diety planetarnej, zastępowanie produktów odzwierzęcych ich roślinnymi odpowiednikami oraz odejście od przemysłowego chowu zwierząt.
646	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	15	Wątpliwości budzi również fakt doboru wskaźników w dziale wskaźników cząstkowych odporności („odporność Polski na tle państw członkowskich UE”). Np. „odsetek osób niezdolnych do zapewnienia sobie posiłku z mięsem co drugi dzień” nie świadczy o zdolności zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, jak zostało to zakwalifikowane w tabeli na stronie 20. Wskaźnik „odsetek przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 10 osób wykorzystujących zabezpieczenia ICT” także nie świadczy o możliwościach zapewnienia bezpieczeństwa cyfrowego w firmach, gdyż w małych firmach wystarczy jedna osoba, która będzie gwarantowała bezpieczeństwo cyfrowe dla reszty współpracowników, a tego zaproponowany wskaźnik nie uwzględnia.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Mapa została usunięta z dokumentu.
647	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	15	Wątpliwości budzi również fakt doboru wskaźników w dziale wskaźników cząstkowych odporności („przestrzenne zróżnicowanie poziomu odporności w Polsce”). Wydaje się, że nie wszystkie wskaźniki świadczą o dobrym zdiagnozowaniu problematyki odporności. Tymi wskaźnikami są np. „kondycja (sytuacja) finansowa gmin”, „absorpcja funduszy europejskich przez samorządy gmin” czy „frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2018”.	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Mapa została usunięta z dokumentu.
648	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	20	Dobór wskaźników, jaki zastosowano w celu analizy odporności Polski na tle Europy, rodzi szereg wątpliwości. Wg europejskich wskaźników odporności, bazujących na danych Eurostatu z 2023, Polska plasuje się raczej w średniej europejskiej, nie wśród liderów. Być może lepiej byłoby posłużyć się miernikami odporności stosowanymi w UE, przyjętymi w oparciu o Strategic Foresight Report 2020 i zatwierdzonymi przez wszystkie kraje członkowskie (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report/resilience-dashboards_en). Zastosowanie autorskiego podejścia w doborze mierników, mogło zafałszować wynik Polski, plasując ją wśród krajów o najwyższym poziomie odporności w Europie. W powiązaniu z Wyzwaniami, wskaźniki powinny obejmować zagadnienia dot. innowacji i cyfryzacji, np.: dane o nakładach na badania i rozwój, udziału w rynku przedsiębiorstw innowacyjnych, wartości sektora ICT, rozwoju e-usług administracji publicznej, a także zatrudnienia w sektorze o wysokim ryzyku automatyzacji. Wzmocnienia wymagałyby też wskaźnik Gospodarka i finanse, który pomija istotne dane, takie jak: dług publiczny, stosunek inwestycji publicznych do PKB, stopa bezrobocia. Zagadnienia ochrony środowiska powinny obejmować mierniki dotyczące emisji gazów cieplarnianych, wytwarzania odpadów i recyklingu. Kluczowe dla oceny odporności wydają się również: saldo migracji zagranicznych, liczba i aktywność zawodowa cudzoziemców. Warto także zwrócić uwagę, że miernik Frekwencja w wyborach europejskich obrazuje zaangażowanie obywateli w sprawy dotyczące UE i nie jest w związku z tym pełnym obrazem aktywności obywatelskiej. Miernik Zabójstwa na	bezpieczeństwo	Uwaga uwzględniona	Mapa została usunięta z dokumentu i zostanie zastąpiona mapą z danymi z Eurostatu.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				100 tys. ludności obrazuje kryminalizację i nie daje żadnej wiedzy na temat wykrywalności przestępstw czy funkcjonowania sądownictwa, a to te elementy budują odporność kraju. Miernik Udział obszarów chronionych daje bardzo niepełny obraz dotyczący zdolności ochrony środowiska – powierzchnia tych terenów nie musi iść w parze z określeniem i egzekwowaniem skutecznych zasad ich ochrony. Miernik Odsetek osób niezdolnych do zapewnienia sobie posiłku z mięsem co drugi dzień nie jest wiarygodną próbą, wobec coraz silniejszej reprezentacji osób niespożywających mięs.			
649	LabFarm Sp. z O.O.	Załącznik 3	12	W przypadku mięsa komórkowego nowe ograniczenia nie zostały i nie są nałożone. Problemem jest środowisko prawne, które nie definiuje tego nowego produktu i nie wskazuje ścieżek dostępu na rynek. Mięso komórkowe zostało dopuszczone na rynek w Singapurze, Stanach Zjednoczonych oraz Izraelu, w Unii Europejskiej w tym temacie trwają prace pod ogólnie ujętą kategorią "novel food". Wprowadzenie ograniczeń znacznie wpłynie na konkurencyjność Polski w sektorze, w który już zainwestowały największe światowe gospodarki.	bezpieczeństwo żywnościowe	Uwaga uwzględniona	Zapisy dotyczące żywności komórkowej zostały wprowadzone do załącznika 2., do scenariusza drugiego oraz do scenariusza 4 w kontekście białek roślinnych.
650	Polski Związek Producentów Żywności Roślinnej	Załącznik 3	20	Odsetek osób niezdolnych do zapewnienia sobie posiłku z mięsem co drugi dzień nie jest wystarczającym wskaźnikiem do oceny bezpieczeństwa żywnościowego. Przede wszystkim wskaźnik ten nie uwzględnia innych źródeł białka, takich jak rośliny strączkowe, orzechy, roślinne zamienniki produktów odzwierzęcych, które w równym stopniu mogą zaspokajać potrzeby żywieniowe. Skupienie się wyłącznie na spożyciu mięsa pomija inne ważne aspekty diety, takie jak spożycie warzyw, owoców, zbóż pełnoziarnistych, które są kluczowe dla zdrowia i bezpieczeństwa żywnościowego. Brak uwzględnienia innych wskaźników, takich jak dostępność kaloryczna, różnorodność diety, jakość produktów czy wskaźniki niedożywienia, może prowadzić do niepełnej oceny sytuacji żywnościowej. Należy również zauważyć, że Eurostat jako wskaźnik podaje „brak możliwości zapewnienia sobie posiłku z mięsem, rybą lub wegetariańskim odpowiednikiem co drugi dzień”. Pomięcie wegetariańskiego odpowiednika oraz innych wskaźników nie jest miarodajne dla oceny bezpieczeństwa żywnościowego. Aby uzyskać pełny obraz bezpieczeństwa żywnościowego, konieczne jest stosowanie bardziej złożonych i wielowymiarowych wskaźników.	bezpieczeństwo żywnościowe	Uwaga uwzględniona	Mapy odporności zostały usunięte i wskaźnik ten już nie jest uwzględniony.
651	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	17	Wskaźniki cząstkowe w wymiarze gospodarczym, w powiązaniu z Wyzwaniami, powinny zostać uzupełnione o wskaźnik związany z nowoczesnymi sektorami gospodarki i nowoczesnym sposobem funkcjonowania podmiotów gospodarczych. W świetle modelu pracy, opartego na pracy zdalnej, wymiar gospodarczy można by też uzupełnić o dane dot. dostępności do wysokiej jakości Internetu. Warto też zauważyć, że wskaźnik Struktura przedsiębiorczości reprezentuje wysoki poziom wrażliwości na sytuację upadku bądź przeprowadzki pojedynczych dużych firm funkcjonujących na danym terenie. Zamiast tego można by uwzględnić wskaźnik ilustrujący dywersyfikację rynku przedsiębiorstw, z wykorzystaniem bazy REGON (potencjalne źródło metodyki miernika: Sobala-Gwosdz A., 2024, Baza ekonomiczna miast i ich obszarów funkcjonalnych, Badania Obserwatorium Polityki Miejskiej, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków. https://doi.org/10.51733/opm.2024.25). Rewizji należałoby poddać wskaźnik Poziom	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Na tym etapie prac nie jest możliwa tak głęboka zmiana metodyki w zakresie opracowania map wrażliwości. Poza tym były one wcześniej przedmiotem oddzielnych konsultacji z przedstawicielami regionów. Ze względu na zastosowaną metodykę nie możemy uwzględnić zaproponowanych wskaźników.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				zatrudnienia. Przyjęty miernik nie uwzględnia skali zatrudnienia nierejestrowanego (szarej strefy). Podstawę weryfikacji mogłyby stanowić wyniki badania modułowego BAEL, na podstawie którego GUS opracowuje coroczne raporty poświęcone Pracy nierejestrowanej. Weryfikacji wymaga wskaźnik Gospodarka obiegu zamkniętego. Nie jest jasny wpływ skuteczności selektywnej zbiórki odpadów na odporność ekonomiczną danego terytorium. Warto też zauważyć, że miernik Ubezpieczeni w KRUS na 100 ha UR można interpretować jako tempo ograniczania zatrudnienia i modernizacji w rolnictwie, tym samym wskaźnik, którego dotyczy transformacji rolnictwa, a nie samego rolnictwa. Sama nazwa miernika powinna zostać doprecyzowana w sposób umożliwiający jednoznaczną interpretację.			
652	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Załącznik 3	17	Wskaźniki cząstkowe w wymiarze gospodarczym, w powiązaniu z Wyzwaniami, powinny zostać uzupełnione o wskaźnik związany z nowoczesnymi sektorami gospodarki i nowoczesnym sposobem funkcjonowania podmiotów gospodarczych, opartego na pracy zdalnej, wymiar gospodarczy można by też uzupełnić o dane dot. dostępności do wysokiej jakości Internetu. Warto też zauważyć, że wskaźnik Struktura przedsiębiorczości reprezentuje wysoki poziom wrażliwości na sytuacje upadku bądź przeprowadzki pojedynczych dużych firm funkcjonujących na danym terenie. Zamiast tego można by uwzględnić wskaźnik ilustrujący dywersyfikację rynku przedsiębiorstw, z wykorzystaniem bazy REGON (potencjalne źródło metodyki miernika: Sobala-Gwosdz A., 2024, Baza ekonomiczna miast i ich obszarów funkcjonalnych, Badania Obserwatorium Polityki Miejskiej, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków. https://doi.org/10.51733/opm.2024.25). Rewizji należałoby poddać wskaźnik Poziom zatrudnienia. Przyjęty miernik nie uwzględnia skali zatrudnienia nierejestrowanego (szarej strefy). Podstawę weryfikacji mogłyby stanowić wyniki badania modułowego BAEL, na podstawie którego GUS opracowuje coroczne raporty poświęcone Pracy nierejestrowanej. Weryfikacji wymaga wskaźnik Gospodarka obiegu zamkniętego. Nie jest jasny wpływ skuteczności selektywnej zbiórki odpadów na odporność ekonomiczną danego terytorium. Warto też zauważyć, że miernik Ubezpieczeni w KRUS na 100 ha UR można interpretować jako tempo ograniczania zatrudnienia i modernizacji w rolnictwie, tym samym wskaźnik, którego dotyczy transformacji rolnictwa, a nie samego rolnictwa. Sama nazwa miernika powinna zostać doprecyzowana w sposób umożliwiający jednoznaczną interpretację.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Na tym etapie prac nie jest możliwa tak głęboka zmiana metodyki w zakresie opracowania map wrażliwości. Poza tym były one wcześniej przedmiotem oddzielnych konsultacji z przedstawicielami regionów. Ze względu na zastosowaną metodykę nie możemy uwzględnić zaproponowanych wskaźników.
653	Fundacja Instytut Reform	Załącznik 3	17	W przypadku instalacji OZE produkcja energii elektrycznej jest bardziej miarodajnym wskaźnikiem niż moc elektryczna ze względu na duże zróżnicowanie stopnia wykorzystania mocy między poszczególnymi technologiami (np. fotowoltaika, farmy wiatrowe na lądzie, biogazownie). Dlatego warto rozważyć zmianę wskaźnika na „energia elektryczna wyprodukowana w instalacjach OZE na 10 tys. ludności (MWh)”.	gospodarka	Uwaga wyjaśniona	Użyte wskaźniki były przedmiotem wielu dyskusji. Wielokrotnie proponowano zmianę wskaźnika na proponowany w uwadze, jednak nie jest on dostępny na poziomie gmin, więc nie nadaje się do wykorzystania przy zastosowanej metodyce.
654	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	15	Błędne założenie możliwości określenia średniego stężenia rocznego pyłu zawieszonego PM _{2,5} ważone (µg/m ³), gdyż tego typu pomiary są wykonywane tylko w niektórych miastach na terenie całej Polski, a rozkład przestrzenny tego typu zjawisk jest uzyskiwany przy pomocy różnych metod interpolowania zjawiska, które nie zawsze dobrze odnoszą się do realnego	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Brak lepszego alternatywnego wskaźnika.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				charakteru zjawiska i najczęściej nie uwzględniają czynników lokalnych (np. ukształtowanie terenu, lokalizacja emiterów).			
655	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	15	Dobór wskaźników jest dość ubogi, a poszczególne wskaźniki powtarzają się w kilku grupach opisujących różne zagadnienia, np. wskaźnik „zasięg pomocy społecznej” powtarza się w przypadku wskaźników opisujących odporność oraz w wymiarze społecznym.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Dobór wskaźników podyktowany jest ich dostępnością na poziomie gmin, który wynika z przyjętej metody analizy. Powtarzające się wskaźniki zostały usunięte, tam gdzie można było zastosować wobec nich alternatywę.
656	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	12	Należy zweryfikować wszystkie wskaźniki częściowo wykorzystywane do obliczania wrażliwości terytorialnej w wymiarze środowiskowym, społecznym, gospodarczym i przestrzennym, gdyż ocena przedstawiona przez autorów analiz służyć będzie prowadzeniu polityki i implikacji interwencji wobec określonych obszarów z poziomu państwa polskiego, a także terytorializacji przyszłych polityk krajowych. Z uwagi na rangę dokumentu i jego ważność w kształtowaniu polityk krajowych i regionalnych, każdy ze wskaźników zawartych w dokumencie powinien posiadać wyjaśnienie sposobu jego obliczeń. Duże wątpliwości metodologiczne budzi bowiem dobór niektórych wskaźników częściowych wykorzystanych przy obliczaniu w poszczególnych wymiarach.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Wskaźniki zostaną ponownie przeanalizowane. Mapa dotycząca odporności wewnętrznej kraju zostanie usunięta z dokumentu.
657	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	15	Niepoprawne nazewnictwo kolumn w tabelach zawartych na stronach od 15 do 21 w załączniku odnoszącym się do metodyki opracowania. Kolumna „Nazwa wskaźnika” nawiązuje do obszarów tematycznych danej grupy wskaźników, co z nazewnictwa kolumny nie wynika i jest błędną sugestią dla odbiorcy. Sugerowana jest zmiana nazewnictwa omawianej kolumny na np.: „obszar tematyczny” lub „grupa wskaźników”. Dopiero kolejna kolumna, tj. „Nazwa miernika” odnosi się do konkretnego nazewnictwa poszczególnych wskaźników. Dodatkowo niektóre nazwy wskaźników nie są dość precyzyjne i wymagają dodatkowych wyjaśnień, np. „współczynnik Giniego”, „celowe zabójstwa na 100 tys. mieszkańców”, „śmiertelność, której można zapobiec”. Niektóre z nich wymagają dodatkowo wyjaśnień metodologicznych obliczania wartości wskaźników.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Nazwy kolumn są poprawne i zgodne z logiką badań naukowych. Nazwy mierników są zgodne z nazwami w źródłach z których zostały pozyskane.
658	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	15	Sposób doboru wskaźników jest niejednoznaczny co do jednolitości poziomu statystycznego prowadzenia badań. Wskaźniki częściowe powinny być opisane (np. za pomocą dodatkowej kolumny), do jakiego poziomu prowadzenia statystyki dana cecha się odnosi (np. gmina, województwo, kraj).	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Wszystkie analizowane wskaźniki odnoszą się do poziomu gmin.
659	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	15	Wskaźnik częściowy „średnia liczba dni upalnych w roku z temperaturą powyżej 25 stopni” jest niepoprawny metodologicznie. Definicja dni upalnych wskazuje, iż są to dni z temperaturą równą lub wyższą 30 stopniom. Przytoczona w opracowaniu nazwa wskaźnika odnosi się do definicji dni gorących, a nie upalnych. Ponadto (podobnie jak w przypadku średniorocznych stężeń pyłu PM 2,5) badania tego typu zjawisk mają charakter punktowy (tylko w niektórych lokalizacjach), na podstawie których rozkład przestrzenny zjawiska zostaje obliczony różnorodnymi metodami interpolacji, które nie są zbyt dokładne i nie uwzględniają warunków lokalnych.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Nazwa wskaźnika została zmieniona zgodnie z uwagą.
660	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	9	Dokument nie zawiera wyjaśnienia, jak przebiegał proces doboru czynników (zmiennych), które stały się podstawą dla stworzenia scenariuszy. Wskazano pewne kryteria, o które się oparto. Nie wiadomo jednak, czy wszystkim czynnikom zostały przypisane wagi, punkty? Jakie działania pozwoliły wyłonić właśnie te czynniki? Cenne byłoby jednak przedstawienie wyników analiz, jakie przeprowadzono w odniesieniu do wszystkich trendów. Mogłoby to stanowić element	mapy wrażliwości	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	W załączniku 3. do KRK wskazano, że proces doboru czynników oparty był na analizie trendów i wyzwań rozwojowych. Wybierano te czynniki, które miały istotny wpływ na realizację Wizji Polski 2050, a jednocześnie charakteryzowały się wysoką niepewnością oraz względną niezależnością od siebie. Zostały one wybrane na podstawie kryteriów takich jak wpływ na realizację wizji i stopień niepewności. Wskazano również że, wagi i punkty nie zostały bezpośrednio przypisane, jednak czynniki były

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ły	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				podsumowania analizy trendów, którego obecnie brakuje w Załączniku 1.			oceniane przez ekspertów pod kątem wpływu na możliwość realizacji wizji oraz ich stopnia niepewności. Przeprowadzono ankietę z udziałem 19 ekspertów, która pozwoliła na wybór kluczowych czynników, m.in. stopnia automatyzacji pracy oraz dominującego systemu wartości w społeczeństwie globalnym. Sprecyzowano także, że proces wyboru czynników obejmował analizę trendów oraz ankiety skierowane do ekspertów. Zorganizowano również warsztaty z udziałem przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, które miały na celu wypracowanie scenariuszy otoczenia Polski oraz ich konsekwencji. Ponadto, w dokumencie przedstawiono wyniki analiz dotyczących trendów globalnych, europejskich i krajowych, zarówno w sferze społeczno-gospodarczej, jak i środowiskowej.
661	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	15	Informacja o metodycie opracowania map wrażliwości i odporności terytorialnej powinna zostać uszczegółowiona o wyjaśnienia dotyczące doboru mierników na potrzeby poszczególnych map. Wobec braku odpowiednich wyjaśnień, trudno ocenić ich dokładność, trafność, czułość, specyficzność, odporność na manipulację. Nie jest zrozumiałe, dlaczego w większym stopniu nie wykorzystano monitorowanych już wskaźników rozwojowych – wynikających z obowiązujących strategii np. SOR, KSRR 2030. Sposób interpretacji części mierników nie jest oczywisty, więc warto byłoby ją doprecyzować, na potrzeby KRK2050 (co dotyczy np. mierników: ekosystemy wrażliwe na antropopresję; śmiertelność, której można zapobiec; odsetek ludności zagrożonej ubóstwem lub wykluczeniem). Poszczególne tabele, przedstawiające wskaźniki cząstkowe, powinny zawierać odwołania do poszczególnych Map wrażliwości i odporności w dokumencie głównym.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Opisy map wrażliwości i metodyki prac nad nimi zostały uszczegółowione
662	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	19	Odporność gmin w Polsce badano wykorzystując zupełnie inny zestaw wskaźników niż te, które przyjęto dla zbadania odporności kraju na tle UE. Dało to niewspółmierne wyniki. Odporność gmin w Polsce określono z dużym naciskiem zagrożenia związane ze zmianą klimatu (3 z 7 mierników). W badaniu odporności na tle UE uwzględniono tylko 1 miernik (spośród 16), który dotyczy zmiany klimatu. Wydaje się, że odporność powinna być w podobny sposób definiowana w obu tych przypadkach, a tym samym część wskaźników powinna być spójna i dawać porównywalny obraz.	mapy wrażliwości	uwaga uwzględniona	Mapa odporności zostanie usunięta z dokumentu. Zostanie przygotowana nowa mapa w oparciu o wyniki Resilience Dashboards UE.
663	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	19	W nawiązaniu do uwag dot. wymiaru środowiskowego, wskaźnik Zagrożenie suszą mógłby zostać uzupełniony o miernik Zasoby wodne oraz poziom retencji, który wskazując pojemności sztucznych zbiorników, dopełniłby obraz odporności określonych terytoriów. Ponadto warto byłoby - w ramach wskaźnika Aktywność obywatelska - uwzględnić dane dot. liczby członków organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju danej jednostki samorządu terytorialnego. Należałoby także doprecyzować nazwę miernika dot. wskaźnika Zasięg pomocy społecznej, tak aby był spójny z nazwą stosowaną we wskazanym źródle danych (BDL GUS). Warto też zaznaczyć, że za upalne dni w Polsce uznaje się dni z temperaturą przekraczającą 30 stopni Celsjusza (https://agrometeo.imgw.pl/slownik_pojec). Pod tym kątem należałoby zweryfikować nazwę miernika.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Mapa odporności PL nie pojawi się w dokumencie końcowym
664	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz	Załącznik 3	15	W powiązaniu z Wyzwaniami w wymiarze środowiskowym, ze względu na kurczące się zasoby wodne, zwłaszcza wysokiej jakości, warto byłoby rozszerzyć zestaw mierników dla wskaźnika 'zasoby wodne' o mierniki ilustrujące	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Brak proponowanych wskaźników na przyjętym poziomie terytorialnym (gminy). Do mapy finalnie dodano wskaźnik zagrożenia powodzią i wskaźnik zagrożenia suszą rolniczą, a usunięto wskaźnik lesistości i wskaźnik retencji wody.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie			stan jakościowy wód powierzchniowych lub stan jakościowy i ilościowy wód głębinowych. Obecnie zastosowany miernik, określający poziom retencji, zgodnie z interpretacją GUS, odnosi się do pojemności wybudowanych zbiorników sztucznych, a tym samym nie odzwierciedla realnego stanu bezpieczeństwa wodnego na danym obszarze. Bardziej trafny byłby tu miernik prezentujący stan jakościowy i ilościowy wód głębinowych lub zagrożenie suszą hydrologiczną w strefach zasilania i poboru wód podziemnych (np. w oparciu o dane Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego).			
665	Fundacja Instytut Reform	Załącznik 3	15	Wśród wskaźników cząstkowych wrażliwości terytorialnej w wymiarze środowiskowym warto uwzględnić również emisje gazów cieplarnianych (np. per capita lub w przeliczeniu na produkt regionalny brutto. Oszacowania emisji GHG w podziale na regiony są przygotowane np. przez JRC: https://edgar.jrc.ec.europa.eu/dataset_ghg80_nut_s2	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Brak miejsca na dodatkowe wskaźniki (ograniczenie przyjętej metodyki) do wrażliwości finalnie dodano wskaźnik zagrożenia powodzią i wskaźnik zagrożenia suszą rolniczą, a usunięto wskaźnik lesistości i wskaźnik retencji wody.
666	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	15	Kwalifikacja wskaźnika „obiekty sportowe na 10 tys. ludności”, jako wskaźnik opisujący ogólny „dostęp do usług publicznych”, jest dość niefortunna, gdyż obiekty sportowe to jedynie wąski fragment usług publicznych.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.
667	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	15	Wskaźnik określający średnią odległość zamieszkałych punktów adresowych do najbliższej stacji kolejowej – w linii prostej [metry] jest niepoprawny metodologicznie. Po pierwsze dostępność komunikacyjna obiektów punktowych w przestrzeni powinna być określana dystansem, który należy pokonać pomiędzy destynacjami korzystając z dostępnej infrastruktury sieciowej (np. dróg, chodników), a nie najkrótszą odległością, która najczęściej nie ma nic wspólnego z rzeczywistością i nie uwzględnia przeszkód terenowych (np. rzek, ogrodzeń). Dodatkowo wskaźnik ten jest wątpliwie poprawny metodologicznie biorąc pod uwagę fakt, iż nie każda stacja kolejowa posiada regularną siatkę połączeń kolejowych na danej relacji.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.
668	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Załącznik 3	18	W powiązaniu z Wyzwaniami w wymiarze przestrzennym, dobór wskaźników i mierników powinien w większym stopniu akcentować kwestie związane z niekontrolowanym rozpraszaniem zabudowy. Warto zwrócić przy tym uwagę, że zastosowany miernik Odsetek pozwoleń na budowę wydanych poza planem miejscowym sygnalizuje istniejące problemy jedynie wybiórczo, nie uwzględniając, że pozwolenia wydawane na obszarach objętych MPZP także mogą przyczyniać się do negatywnych zjawisk – MPZP także mogą generować nadpodaż gruntów budowlanych i prowadzić do chaosu przestrzennego. Warto też zaznaczyć, że cyfryzacja planowania przestrzennego ma znikomy wpływ na zjawiska przestrzenne, które przesadzają o wrażliwości czy odporności określonych terytoriów. Skutkiem cyfryzacji w planowaniu przestrzennym jest łatwy i powszechny dostęp do informacji o działaniach administracji publicznej, a także możliwość usprawnienia szeregu procesów, dzięki e-usługom. Trudno jednak uznać, że skutki te mają kluczowy wpływ na jakość kształtowania przestrzeni. Oczywiście cyfryzacja, poprzez możliwość zebrania danych z całego kraju, może wspierać identyfikację negatywnych zjawisk i wdrażanie – w odpowiedzi na nie - stosownych działań, w tym reform systemowych. Sam dostęp do danych, dzięki wdrożeniu w 2026 r. Rejestru Urbanistycznego, będzie powszechny w całym kraju, tym samym nie ma sensu analizować	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				cyfryzacji planowania przestrzennego w ujęciu terytorialnym. Warto także zwrócić uwagę na fakt, że bliskość stacji kolejowej gwarantuje wysoką dostępność transportu publicznego jedynie w przypadku odpowiedniej częstotliwości kursów kolei. W innym przypadku nadal można mówić o wykluczeniu transportowym. Przyjęty miernik może zniekształcić obraz wskaźnika w gminach, gdzie funkcjonuje sprawny system komunikacji autobusowej. Na potrzeby wskaźnika można by wykorzystać dane na temat środków finansowych przeznaczanych przez samorząd na dofinansowanie transportu publicznego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (dostępne w sprawozdaniach budżetowych gmin pochodzących z bazy ministerstwa finansów). Dostęp do usług publicznych w wymiarze przestrzennym nie powinien być oceniany wyłącznie przez pryzmat obiektów sportowych - może to być niemiernodajne choćby ze względu na różnice interpretacyjne wśród podmiotów sprawozdających dane. Ważniejszym społecznie miernikiem jest np. dostęp do szkół średnich zapewniających, poza edukacją, także warunki do uprawiania sportu. Należałoby też uwzględnić w miernikach sferę kultury.			
669	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 3	18	„Wskaźnik W4 średnia odległość zamieszkałych punktów adresowych do najbliższej stacji kolejowej – w linii prostej [metry]” Proponuję zmienić na średni czas dojścia pieszo do zamieszkałych punktów adresowych do najbliższej stacji kolejowej (do 15 minut) Uzasadnienie: Czas dojścia jest lepszym miernikiem z uwagi na różne przeszkody terenowe, np. rzeki, które ograniczają poruszanie się.	przestrzeń	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa zostanie usunięta z dokumentu.
670	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	Załącznik 3	3	Brakuje terytorializacji wyzwań rozwojowych Polski.	przestrzeń	Uwaga nieuwzględniona	Terytorializacja wyzwań jest adekwatna do ich treści i roli dokumentu w systemie zarządzania rozwojem. W każdym z wyzwań pokazano możliwy wpływ na przestrzeń (skutki przestrzenne). Przygotowano również tzw. mapy wrażliwości, które obrazują jak określone zjawiska, które determinują odporność terytoriów – w podziale na zagadnienia społeczne, gospodarcze, środowiskowe - są zróżnicowane terytorialnie.
671	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	16	W powiązaniu z Wyzwaniami, zestaw wskaźników w wymiarze społecznym powinien obejmować również aspekty takie jak: warunki mieszkaniowe, poziom zdrowia i bezpieczeństwa publicznego, a także kwestie dotyczące poziomu zaangażowania społecznego. Wśród mierników starzenia się społeczeństwa warto byłoby wyróżnić również współczynnik opieki nad rodzicami (liczba osób w wieku 85 lat i więcej na 100 osób w wieku 50-64 lat). Wątpliwości budzi całkowite pominięcie w zestawie wskaźników kwestii zdrowia publicznego. Z kolei wskaźnik dotyczący skali problemu bezrobocia powinien obejmować przede wszystkim osoby pozostające przewlekle bez pracy (powyżej 6 miesięcy). Krótszy okres może wyrażać mobilność zawodową, a nie koniecznie faktyczne trudności w danej jednostce terytorialnej. Rekomendowane byłoby przeformułowanie miernika Odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej na Odsetek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej wśród ogółu ludności, dzięki czemu zobrazowana by została faktyczna skala liczby osób, których budżet domowy powiązany jest z transferami socjalnymi.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
672	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	21	Wskaźnik cząstkowy – spójność społeczna. Nie jest jasne czy miernikiem dla tego wskaźnika ma być liczba osób młodych „młodzi (w wieku 20 – 34 lat) niezatrudnieni, nie uczący się” czy chodzi raczej o wskaźnik według BAEL „Osoby	społeczeństwo	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia,	W metodyce opracowania KRK 2050 w jasny sposób podano źródła danych. W przypadku miernika "młodzi (w wieku 20 – 34 lat) niezatrudnieni, nie uczący się" jako źródło wskazano Eurostat, na którego stronie

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się (NEET) – udział osób w danej grupie wieku bezrobotnych lub biernych, które nie kontynuują nauki w systemie edukacji formalnej i nie dokształcają się/szkolą w systemie edukacji pozaformalnej (w ciągu 4 tygodni przed badaniem) w ludności ogółem w tej samej grupie wieku.		które są już przedmiotem dokumentu	internetowej można znaleźć informację, że chodzi o NEET rates (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/dat_lfse_20/default/table?lang=en).
673	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 3	9	Aby lepiej zobrazować zmianę struktury wykształcenia warto pokazać również osoby z wykształceniem średnim, które nadal jest pożądane na rynku pracy. Samo posiadanie wyższego wykształcenia nie musi być atutem na rynku pracy, jeśli jego profil nie odpowiada na zapotrzebowanie.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Raczej nie ten etap prac nad KRK, aby zmieniać poszczególne wskaźniki. Poza tym odsetek osób z wykształceniem średnim nie zmienił się w przeciągu lat 2011-2021 (odpowiednio 31,4 i 32,4), natomiast odsetek osób z wykształceniem wyższym już tak (odpowiednio 17,1 i 23,1).
674	Fundacja ProVeg	Załącznik 3	20	„Bezpieczeństwo żywnościowe” jest wielokrotnie podkreślane w dokumentach, co uważamy za słuszną decyzję. Definicja „bezpieczeństwa żywnościowego”, przytoczona na stronie 63 dokumentu „Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 - Projekt”, brzmi następująco: „stan, w którym mieszkańcy danego obszaru mają zapewniony regularny fizyczny i ekonomiczny dostęp do wystarczającej ilości bezpiecznej i pożywej żywności która zaspokaja ich potrzeby dietetyczne i preferencje żywnościowe, niezbędne dla aktywnego i zdrowego życia”. Niestety, wskaźnik określający bezpieczeństwo żywnościowe [„odsetek osób, niezdolnych do zapewnienia sobie posiłku z mięsem co drugi dzień”] uważamy za nieadekwatny do powyższej definicji. Sam fakt obecności mięsa w posiłku nie czyni go zdrowym, zbilansowanym i dostarczającym wszystkich niezbędnych składników odżywczych. „Posiłek z mięsem” może oznaczać np. hamburgera z fast-foodu czy parówki z ketchupem. Dodatkowo, możliwość zjedzenia „posiłku z mięsem” co drugi dzień nie reprezentuje adekwatnie potrzeb żywieniowych wszystkich naszych obywateli, gdyż według różnych badań, kilka procent Polaków odżywia się wegetariańsko lub wegańsko, a kolejna znacząca grupa ogranicza spożycie mięsa [1]: [1] „16% polskich respondentów identyfikuje się jako fleksitarianie, 5% jako wegetarianie, 3% jako peskatarianie, a 2% jako weganie”. [2] „W 2021 roku weganie i wegetarianie stanowili 7,5 procent populacji Polski” [3] „8,4% dorosłych Polaków i Polek w miesiącu poprzedzającym badanie badanie, było na diecie wegetariańskiej (6,6%) lub wegańskiej (1,8%)”. Odsetek Polaków, którzy nie jedzą mięsa lub jedzą je sporadycznie, może jeszcze wzrosnąć w nadchodzących latach. Posiłki oparte na roślinach strączkowych, tofu, mięsie roślinnym lub innych roślinnych źródłach białka mogą być tak samo (lub nawet bardziej) wystarczające, bezpieczne i pożywe jak „posiłki z mięsem”. Dlatego wzywamy do: - zmiany wskaźnika opisującego „bezpieczeństwo żywnościowe” na bardziej precyzyjną wersję wskaźnika stosowanego przez Eurostat „posiłek z mięsem, rybą, odpowiednik wegetariański” (link: https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240712-1) - lub dobraniu wskaźnika, który lepiej oddaje ideę tego, co próbuje się zmierzyć za pomocą tego wskaźnika, np. „Odsetek osób niezdolnych do zapewnienia sobie odpowiedniego/zbilansowanego posiłku co drugi dzień”	środowisko	Uwaga wyjaśniona	Mapa, która uwzględniała te wskaźnik została wykreślona.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				Źródła: [1] https://smartproteinproject.eu/wp-content/uploads/PL_ProVeg_Smart-Protein-Report_2024.pdf [2] https://www.statista.com/statistics/1133308/poland-vegans-and-vegetarians/ [3] https://pliki.horecatrends.pl/i/00/45/65/004565.pdf			
675	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	całość	Obecna struktura dokumentu odbiega od typowego dokumentu programowego, co utrudnia jego odbiór i zrozumienie logiki. Wyodrębnione w dokumencie megatrendy, wyzwania i scenariusze w domyśle można uznać za część diagnostyczną (charakterystykę stanu obecnego i prognozy), a wizję oraz kluczowe wnioski za jego ustalenia. Zasadnym w projekcie KRK 2050 byłoby uwzględnienie wizji kraju w 2050 roku po przepracowaniu wszystkich uwarunkowań diagnostycznych, tym samym dokonanie stosownych zmian na rysunku nr 2 „Logika prac nad KRK” (Wprowadzenie, str. 4), który sugeruje, iż wyzwania wynikają z wizji. Rysunek ten jest sprzeczny z Rysunkiem 1 „Proces prac nad KRK” zawartym w załączniku nr 3 (str. 3). Wątpliwości wzbudza także przedstawione w załączniku nr 3 opracowanie czterech scenariuszy rozwojowych na podstawie wizji.	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona częściowo	Układ dokumentu, choć może odbiegać od klasycznych form, wynika z zastosowania foresightu strategicznego, co jest istotnym elementem nowatorskiej metodyki prac. Prace nad KRK uwzględniały megatrendy oraz scenariusze, które są kluczowe dla zrozumienia możliwych kierunków rozwoju kraju do roku 2050. Dokument celowo zaczyna od diagnozy stanu obecnego i prognoz, takich jak megatrendy i wyzwania, ale wizja Polski w 2050 roku została sformułowana na podstawie tych właśnie analiz, a nie odwrotnie. Wizja ta była także punktem wyjścia do budowania scenariuszy rozwojowych, co jest logicznym krokiem w procesie strategicznego planowania przyszłości. Wątpliwości dotyczące sprzeczności między Rysunkiem nr 1 a Rysunkiem nr 2 - różne elementy diagramów przedstawiają inne etapy procesu planowania. Rysunek nr 1 ilustruje ogólny proces tworzenia KRK, natomiast Rysunek nr 2 skupia się na logice budowania foresightu i przedstawia relacje między wizją a wyzwaniami. Warto zauważyć, że wyzwania wynikają z analizy megatrendów i scenariuszy, a następnie służą realizacji wizji, co nie jest sprzeczne z logiką przedstawioną w dokumencie. Co więcej, KRK 2050 nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Jak wskazano w dokumencie, szczegóły dotyczące polityk publicznych i sektorowych będą opracowane na poziomie strategii średniookresowych, takich jak średniookresowa strategia rozwoju kraju czy zintegrowane strategie sektorowe. Wprowadzono uzupełnienia w samej i KRK oraz w załączniku 3 do KRK aby rozwiązać trudności interpretacyjne.
676	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu	Załącznik 3	całość	W dokumencie, pomimo jego dużej „ogólności”, brakuje części operacyjnej, tj. ustaleń w postaci celów i kierunków, które byłyby pomocne w realizacji wizji oraz w adaptacji państwa do funkcjonowania według określonych 4 scenariuszy w 2050 roku. Niektóre ogólne obszary interwencji niezbędnej do podjęcia dla realizacji koncepcji rozwoju Polski według określonej wizji wskazane zostały w kluczowych wnioskach, np. „...budowa trwałej kultury uczenia się osób dorosłych”, „...utrzymanie społecznego charakteru gospodarki rynkowej wobec przeobrażeń technologicznych mogących doprowadzić do coraz większej polaryzacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej m.in. poprzez wspieranie rozwoju ekonomii społecznej”, jednakże nie mają one charakteru operacyjnego, a wykazują pewien uniwersalizm – nie wskazują konkretnych zadań, ani podmiotów za nie odpowiedzialnych.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK jest dokumentem ramowym i analityczno-foresightowym (nie jest strategią), który ma służyć jako drogowskaz dla administracji publicznej w przygotowywaniu państwa na zmieniające się warunki w dziedzinie społecznej, gospodarczej i środowiskowej oraz przestrzennej oraz podejmowaniu długofalowych decyzji dotyczących kierunków rozwoju kraju. W związku z tym, KRK identyfikuje – w perspektywie 2050 roku – najważniejsze trendy i wyzwania rozwojowe, proponuje wzajemnie uzupełniające się scenariusze oraz formułuje ambitną wizję przyszłości. W ślad za tym, KRK nie wchodzi w szczegółową eksplorację poszczególnych zagadnień. Będzie to przedmiotem prac nad strategiami średniookresowymi (średniookresowa strategia rozwoju kraju, zintegrowane strategie sektorowe).
677	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	4	Dokument główny, jak i Załącznik 1 nie odzwierciedlają wskazanej na Rysunku 2 metody badawczej. Analiza trendów w Załączniku 1 została przedstawiona w podziale na 4 obszary, które nie zostały w żaden sposób ze sobą zintegrowane – nie opracowano wspólnych dla wszystkich obszarów wniosków dla Polski w kontekście KRK2050. Podział na 4 obszary jest pomocny, ale finalnie powinno się uwzględnić, że te obszary wzajemnie się przenikają, zaś różne	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Trendy stanowią podstawę dla całego dokumentu, jednak przede wszystkim zostały stworzone jako pewnego rodzaju "podstawa" czy "diagnoza", którą posługiwano się podczas tworzenia pozostałych części dokumentu. Z tego powodu przygotowanie podsumowania dla całego załącznika nie było zasadne - takie podsumowanie znajdują się w innych częściach dokumentu, a najważniejsze z nich znalazły się w kluczowych wnioskach.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				trendy wzajemnie na siebie wpływają. Wnioski – wspólne dla wszystkich obszarów – mógłby być pomocne dla zidentyfikowania tych trendów, które wydają się kluczowe dla rozwoju Polski, co byłoby dobrym wstępem dla dalszych prac. Tym bardziej, że jak wynika z treści na str. 9, trendy zostały poddane analizie i na tej podstawie dokonano doboru czynników do macierzy wpływów, na potrzeby scenariuszy. Ta analiza powinna być zaprezentowana w KRK2050.			
678	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	6	Jak wynika z opisanego procesu prac nad KRK2050, jednym z etapów była identyfikacja wyzwań rozwojowych. Działanie to miało na celu opracowanie wyzwań w 4 obszarach tematycznych (środowisko, społeczeństwo, gospodarka i przestrzeń) oraz wskazanie kluczowych wyzwań rozwoju Polski. Kolejny etap był poświęcony wypracowaniu rekomendacji, w odpowiedzi na te wyzwania. Ten proces nie znajduje odzwierciedlenia w dokumencie głównym. W rozdziale Wyzwania ujęto cele rozwojowe oraz zalecenia dotyczące ich realizacji. Zastosowano przy tym sztywny podział na 4 obszary tematyczne i choć ich wzajemne powiązania przedstawiono graficznie na rysunku 4, to nie znalazło to odzwierciedlenia w części tekstowej. Nie przedstawiono też analiz, prowadzących do identyfikacji kluczowych dla Polski wyzwań.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Proces tworzenia KRK - z udziałem różnych grup interesariuszy i praca warsztatowa na każdym etapie umożliwiła sformułowanie wyzwań; Podstawą prac była analiza trendów zawarta w raportach o trendach: https://krk2050.pl/baza-wiedzy/opracowania/
679	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego o oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	7	Jak wynika z opisanego procesu prac nad KRK2050, wizja rozwoju Polski została opracowana jako wynik identyfikacji wyzwań rozwojowych oraz wypracowanych rekomendacji. Nie znajduje to odzwierciedlenia w dokumencie głównym KRK2050, w którym najpierw przedstawiono Wizję i Scenariusze, a dopiero potem Wyzwania. Już samo to sugeruje zupełnie inną logikę zależności tych elementów KRK2050. Dokument główny nie zawiera żadnego wprowadzenia do części Wizja, więc nie wiadomo, na czym została ona oparta. Natomiast wprowadzenie do części Wyzwania jednoznacznie określa, że wyzwania zostały opracowane w oparciu o uwarunkowania wynikające z wizji kraju w 2050 r. Tym samym zależności pomiędzy tymi elementami KRK2050 są inne niż wskazano w Załączniku 3.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Ustawienie części dokumentu w tym fragmencie nie jest przypadkowe i nie oznacza, że części te powstawały po sobie i na sobie bazowały. Treść załącz. 3 zostanie uzupełniona.
680	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 3	3	"wypracowania wizji kraju w 20250 roku" powinno być: „wypracowania wizji kraju w 2050 roku”	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Wprowadzono zmiany zgodnie z treścią uwagi.
681	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 3		Dokument jest bardzo rozbudowany i dostarcza wielu przydatnych informacji, miejscami celnie identyfikuje procesy społeczne i gospodarcze. Z bardzo wieloma tezami trudno się nie zgodzić bo są "co do zasady prawdziwe", zawsze i wszędzie. Tym samym jednak, dokument ucieka w ogólność i nawet jeśli właściwie określa trend, który może mieć wpływ na Polskę i jej rozwój, to nie prezentuje szczegółowych implikacji oraz konkretnych niezbędnych działań jakie należy podjąć. Jako przykład można przytoczyć choćby część dokumentu poświęconą Stabilnemu systemowi zarządzania i współzrządzenia państwem. Autorzy wskazują w nim potrzebę poprawy warunków zarządzania i poprawę systemu strategii. Diagnoza i ogólne postulaty są słuszne i szczerze. Prawdopodobnie zyskałyby poparcie większości jak nie wszystkich interesariuszy. Brakuje jednak operacyjnego wymiaru, który jest niezbędny w tego typu dokumentach tzn. pokazania propozycji jak należy rozwiązać opisany problem: co dokładnie poprawić, kiedy, kto i co powinien w tym zakresie zrobić. Autorzy w tym rozdziale piszą także o "potrzebie udoskonalania metod planowania strategicznego i	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK to dokument ogólny, jest ramą dla kierunków strategicznych rozwoju kraju, które zostaną określone w śsrk.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/y	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				zarządzania publicznego", więc dostrzegają deficyty choćby systemu strategii, nad którym właśnie w ramach KRK 2050 pracują i mają możliwość wprowadzić wskazany postulat w życie. Ciekawą i popartą danymi diagnozę problemu prezentuje także rozdział dot. sieci osadniczej, ale i w tym wypadku brakuje propozycji działań i choćby wizji docelowego kształtu modelu osadniczego. Nie opisano działań, które pozwoliłyby do ukształtowania się tego modelu doprowadzić.			
682	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 3		Jako dokument o charakterze strategicznym, wyznaczającym de facto kierunek pracy nad innymi strategiami, KRK 2050 powinien określać cele, następnie te cele uszczegółowić oraz zaproponować konkretne działania służące realizacji tych celów. Na koniec powinny zostać określone mierniki do każdego celu, służące ocenie czy zaproponowane działania pozwoliły osiągnąć ten cel. Niestety KRK 2050 nie przedstawia celów, nie prezentuje zestawów działań (czy zestawów polityk publicznych, nad którymi należy rozpocząć pracę w duchu kierunków wytyczonych przez KRK 2050), nie wskazuje także interesariuszy ze wstępnym choćby określeniem ról.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	KRK to dokument ogólny, jest ramą dla kierunków strategicznych rozwoju kraju, które zostaną określone w śrsk.
683	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 3		KRK 2050 zbudowane jest za to na podstawie wizji i scenariuszy. Pomimo że podejście scenariuszowe jest uprawnione i uzasadnione w pracach analitycznych czy też nawet przy tworzeniu strategii, to jednak stosowanie scenariuszy i ich prezentacja mają określony cel. Autorzy wskazują, że w przypadku KRK 2050 ze scenariuszy miały wyłonić się obszary interwencji państwa, zmierzające do zapewnienia rozwoju. Niestety jednak trudno je jednoznacznie w dokumencie dostrzec bez pogłębionej pracy analitycznej i wyciągnięciu własnych wniosków. Za to ze scenariuszy i wizji, które miały być jedynie ilustracją procesu dochodzenia do określonych wniosków, uczyniono trzon dokumentu. Dokument rangi KRK 2050 powinien mieć charakter operacyjny a nie analityczny. Niezależnie od sposobu wykorzystania scenariuszy, sama ich konstrukcja również budzi zastrzeżenia ponieważ trudno dostrzec zasady ich opracowania. Scenariusze są chętnie wykorzystywane, gdy w toku analizy okazuje się, że nie jest możliwe precyzyjne określenie przyszłych warunków realizacji zamierzonych działań lub też niemożliwe jest określenie warunków w jakich należy te działania podjąć. Wówczas na podstawie wybranych zestawów przyszłych warunków (zmiennych) tworzy się scenariusze. Są przy tym przynajmniej dwa rodzaje podejścia scenariuszowego. W jednym, scenariusze są utożsamiane z prognozą rzeczywistości, w drugim tworzy się wiele scenariuszy, aby określić możliwe zakresy kształtowania się zarówno zmiennych wejściowych jak i wyjściowych oraz w ten sposób zredukować te elementy, które ulegają najmniejszym zmianom i wyselekcjonować te na których należy się skoncentrować bo będą istotne niezależnie od scenariusza. W przypadku podejścia prognostycznego konieczne jest, aby wskazać punkt startowy konkretnych działań a potem określić coś na kształt "mapy drogowej", pokazać, jakie działania i kierunki będą się zmieniały i w jaki sposób, w sytuacji gdy realizacja prognozy będzie przebiegała wg. scenariusza nr. 1, nr. 2, nr. 3 itd. Takie podejście maksymalizuje operacyjny charakter strategii. W przypadku analizy scenariuszowej z kolei, poszczególne scenariusze nie są aż tak istotne jak wnioski	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Zakres dokumentu został określony w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Nie ma przepisów mówiących o elementach operacyjnych. Propozycją operacjonalizacji KRK są kluczowe wnioski. Sposób budowy oraz funkcja scenariuszy zostały opisane w zał. 3 do KRK.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				płynące z grupy scenariuszy. Działania określone są wówczas jako najbardziej istotne niezależnie od scenariusza. Oczywiście oba podejścia mogą się przenikać, można je łączyć, jednak niezmiennie pozostaje wymaganiem, aby powstały w wyniku takiej pracy dokument strategiczny był operacyjny, konkretny i możliwy do „przekucia” na działania (najlepiej, aby bezpośrednio zawierał ten komponent). Niestety w koncepcji Rozwoju Kraju 2050 próżno szukać tak zdefiniowanego poziomu operacyjności. Dokument pokazuje wizje i scenariusze, które nawet są interesujące i mogą być inspirujące, jednak nie jest jasne co należy z nimi zrobić, ponieważ żaden z nich nie spełni się w takim kształcie jak został opisany. Nie zostały one obudowane działaniami, więc nawet jakby założyć, że państwo chce zrealizować, któryś z nich to nie ma wytycznych dla administracji co należy zrobić. Inna sprawa, że w tej sytuacji powstałoby pytanie, który scenariusz powinien być realizowany skoro przedstawiono ich kilka. Wobec opisanych zastrzeżeń, powstają uzasadnione wątpliwości w zakresie przydatności dokumentu dla wyznaczania kierunków oraz ścieżek rozwoju dla kraju, a to stawia pod znakiem zapytania przydatność dokumentu dla administracji i konieczność jego formalnego przyjmowania w procesie legislacyjnym.			
684	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Załącznik 3	9	„Dążono do wypracowania scenariuszy, które będą: - spójne wewnętrznie, a jednocześnie różne od siebie wzajemnie; - prawdopodobne (uzgodnione pod kątem prawdopodobieństwa); - pożądane (uzgodnione pod kątem stopnia trudności realizacji Wizji Polski w 2050 r.).” Czy faktycznie scenariusze powinny przedstawiać tylko pożądany obraz rzeczywistości? Gdy czyta się zapisy scenariuszy ma się wrażenie że skupiono się jedynie na pozytywnych scenariuszach, podczas gdy strategia powinna też przygotowywać do reakcji na zagrożenia w realizacji Wizji.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	Taka została przyjęta metodyka tworzenia scenariuszy.
685	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	Załącznik 3	14	Bibliografia nie jest pełna. Brakuje np. literatury wskazanej w przypisach na str. 4 (Dziemianowicz W.; Smeets E., Weterings R.)	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Uwaga została uwzględniona
686	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego	Załącznik 3	12	W dokumencie zastosowano zróżnicowaną nomenklaturę - raz jest mowa o obszarach tematycznych, innym razem o wymiarach wrażliwości terytorialnej. Ponadto w większości przypadków wymienia się cztery elementy składowe: środowisko, społeczeństwo, gospodarka, przestrzeń, a w niektórych miejscach dodano wymiar instytucjonalny. Powyższe może być mylne dla czytelnika.	Uwaga ogólna	Uwaga wyjaśniona	obszary tematyczne nie są synonimem wymiarów wrażliwości terytorialnej i oznaczają w tekście coś nieco innego. Wymiar instytucjonalny nie pojawia się jako duży odrębny fragment tematyczny, jest tylko jednym z aspektów wymiaru gospodarczego
687	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	Załącznik 3	1	1. Proponuje się usunąć słowo „upalnych” z nazwy miernika: średnia liczba dni upalnych w roku z temperaturą powyżej 25 stopni. Za upalne uznaje się w Polsce dni z temperaturą przekraczającą 30 stopni Celsjusza. 2. Zgodnie ze słownikiem pojęć zamieszczonym na stronie IMGW-PIB (https://agrometeo.imgw.pl/sloownik_pojec, dzień upalny to dzień, w którym temperatura maksymalna powietrza osiąga wartość co najmniej 30oC (Tmax ≥ 30oC). 3. Niewłaściwie dobrany wskaźnik lesistości. Ten wskaźnik odnosi się do zagospodarowania terenu, a nie do wrażliwości w wymiarze środowiskowym. W gminach, na obszarze których są np. jeziora, wskaźnik ten będzie niski, co nie świadczy o wrażliwości w wymiarze środowiskowym. 4. Słowo „mapy” jest nieprawidłowym określeniem w stosunku do rycin zawartych w opracowaniu. Mapa wg powszechnie przyjętych zasad	Uwaga ogólna	Uwaga uwzględniona	Zmieniono nazwę wskaźnika z "dni upalne" na "dni gorące". W przypadku lesistości brak lepszego alternatywnego wskaźnika.

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				kartografii czy (szerzej rzecz ujmując) graficznego ilustrowania zjawisk zawiera zestaw niezbędnych elementów, np. skalę. Bez tego mamy do czynienia z rysunkiem, ryciną, kartogramem itp., ale nie z mapą.			
688	WiseEuropa - Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich	Załącznik 3		Stosowanie wskaźników w dokumentach strategicznych ma swoje zasady i konsekwencje. Wskaźniki, rozumiane jako mierniki, muszą być ściśle powiązane z materiałem, obszarem, zestawem działań, które mają zmierzyć. Nie jest możliwe zaproponowanie uniwersalnej miary, która określi wykonanie całości strategii. Próba takiego działania będzie powodowała, że zaproponowane wskaźniki będą jedynie statystyką a nie realną miarą wykonania strategii. Zaproponowane zaś w KRK 2050 wskaźniki są bardzo ogólne, a w konsekwencji mało użyteczne w kontekście treści opisanych w dokumencie. Oczywiście jako wskaźniki statystyczne mają wartość i zapewniają szereg ważnych z perspektywy społeczno-gospodarczej informacji, ale nie odpowiadają na pytanie czy państwo realizowało kierunki działań opisane w strategii czy nie. Ponadto w dokumencie błędnie przypisano rzekome wskaźniki do obszarów. Np. jako wskaźnik bezpieczeństwa energetycznego zaproponowano udział OZE w produkcji energii. Jest to dyskusyjne ponieważ poza tym, że OZE przynosi wiele korzyści to jednak w kontekście bezpieczeństwa energetycznego raz je podnoszą, ale także stanowią dla niego ryzyko z uwagi na negatywny wpływ na jakość bilansowania KSE. Udział OZE może rosnąć, a bezpieczeństwo energetyczne i tak będzie zagrożone. Dużo lepszym wskaźnikiem byłby miernik związany np. z bezpieczeństwem dostaw energii elektrycznej do odbiorców i liczba godzin pracy KSE w ciągu roku, w którym zapewniona była odpowiednia rezerwa mocy (dane PSE). Taki dopiero wskaźnik, ściśle powiązany z tym, czy obywatelowi zgaśnie światło czy nie, pozwala na ew. ocenę działań. Inna sprawa, że KRK 2050 nie podaje jakie konkretne działania należy podejmować, aby to światło nie zgasło, bo na pewno nie gwarantuje tego rozwój OZE.	Uwaga ogólna	Uwaga nieuwzględniona	Przywołane wskaźniki syntetyczne wykorzystane zostały do opracowania map wrażliwości, których celem jest posumowanie opisów wyzwań, a w żadnym przypadku monitoring postępów realizacji KRK. W przypadku wskaźników zbyt ogólnych, to ich ambicją nie jest wyczerpujące przedstawienie poszczególnych zjawisk (w takim wypadku musielibyśmy użyć co najmniej kilkudziesięciu wskaźników), ale pokazanie wewnątrz krajowego zróżnicowania zjawisk.
689	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie	Załącznik 3	18	Zagospodarowanie przestrzenne. Obecnie przedłożony do konsultacji dokument nie spełnia niestety tych wymogów	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Mapa nr 19 została usunięta.
690	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	Załącznik 3	19	Wskaźniki - wydaje się, że do badania/oceny odporności wewnętrznej powinny zostać wzięte pod uwagę - podobnie jak w przypadku odporności terytorialnej na poziomie krajów - wskaźniki dotyczące np.: bezpieczeństwa, zdrowia publicznego, spójności społecznej i demografii, poziomu inwestycji zagranicznych czy atrakcyjności inwestycyjnej. Wiele tych aspektów ma wpływ na sytuację rozwojową w poszczególnych gminach.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Mapa została usunięta z dokumentu
691	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3		Duże wątpliwości budzi odniesienie się jedynie do roku przyjętego za bazowy. Wydaje się właściwsze pokazanie dotychczasowych trendów, a nawet prognoz. Warto więc rozważyć zastosowanie wskaźników uśrednionych lub/i syntetycznych. Zaproponowane wskaźniki mają stanowić bazę do programowania interwencji w nowym okresie programowania polityki rozwoju, do 2050 r. Dla polityki średnio i długoterminowej, niezmiernie ważna jest wiedza historyczna nt. dokonanych zmian, istotna jest kwestia trendów wybranych miar w przeszłości. Zaproponowane	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Mapy prezentują stan obecny dla danego roku, a ujęcie dynamiczne i prognostyczne będziemy prezentować w modelu

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				podejście wskazujące jedynie na stan obecny (a właściwie ostatni dostępny) i mimo przyjętej definicji, że wrażliwość to właśnie „stan”, wydaje się ryzykowne			
692	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	18	Jedynym zastosowanym miernikiem w zakresie transportu jest „średnia odległość zamieszkałych punktów adresowych do najbliższej stacji kolejowej – w linii prostej [metry]” – w zakresie wrażliwości terytorialnej w wymiarze przestrzennym. Opracowane mapy nie uwzględniają w żaden inny sposób zagadnienia dostępności transportowej, a przecież obszar ten rzutuje i na sferę gospodarczą, jak też społeczną – wykluczenie	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.
693	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	21	Jedynym zastosowanym miernikiem z zakresu zdrowia jest „śmiertelność, której można zapobiec” – w zakresie odporności Polski na tle państw członkowskich Unii Europejskiej. Wydaje się, że autorzy opracowania zbyt małą rangę przypisali temu zagadnieniu	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Nie udało się znaleźć innych wskaźników, które spełniały nasze wymagania metodyczne. Mapa zostanie zastąpiona inną przygotowaną w oparciu o wyniki resilience dashboard UE.
694	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	19	Miernik cząstkowy – Frekwencja w wyborach samorządowych (I tura). Czy ten wskaźnik można rozpatrywać w kategoriach wrażliwości i odporności? Czy postawy obywatelskie mają tu przełożenie na ocenę wrażliwości i odporności	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Mapa została usunięta z dokumentu
695	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	18	Miernik cząstkowy – obiekty sportowe na 10 tys. ludności. Zastosowanie tego miernika w odniesieniu do wrażliwości w wymiarze przestrzennym jest niezrozumiałe. Ponadto w zakresie usług publicznych obok obiektów sportowych uwzględniono jedynie transport kolejowy. W kontekście przestrzeni tutaj powinien być raczej wskaźnik dostępności czasowej lub dostępności czasowej transportu zbiorowego do miasta powiatowego, jako miasta koncentrującego funkcje publiczne.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa zostanie usunięta z dokumentu.
696	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	18	Miernik cząstkowy – odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Oprócz funkcji miernika zrównoważonego rozwoju może być też miernikiem wrażliwości środowiska.	mapy wrażliwości	Uwaga nieuwzględniona	Mapa wrażliwości terytorialnej w wymiarze środowiskowym zawiera już dwa wskaźniki dotyczące tej tematyki: zasoby wodne i powierzchnie zasklepione.
697	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	18	Miernik cząstkowy – odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej. Oprócz funkcji miernika zrównoważonego rozwoju może być też miernikiem środowiskowym, dotyczącym odporności na braki wody w wyniku długotrwałej suszy	mapy wrażliwości	Uwaga nieuwzględniona	Mapa wrażliwości terytorialnej w wymiarze środowiskowym zawiera już dwa wskaźniki dotyczące tej tematyki: zasoby wodne i powierzchnie zasklepione.
698	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	19	Miernik cząstkowy – udział dochodów własnych w całkowitych dochodach gmin. Może też stanowić element odporności gospodarki, tj. kondycji finansowej gminy na szoki zewnętrzne, możliwości inwestycyjne itp.	mapy wrażliwości	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnień o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Z założenia użyte wskaźniki nie powinny powtarzać się w różnych mapach.
699	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	15	Miernik cząstkowy – udział ekosystemów wrażliwych na antropopresję w powierzchni ogółem. Na jakiej podstawie i jaką metodą określa się ekosystemy wrażliwe na antropopresję? Czy jest jakaś ewidencja lub narzędzie badawcze?	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	W opracowaniu wskaźnika wykorzystano opracowanie "Mapowanie i ocena ekosystemów i ich usług w Polsce" wykonane przez GRID na zlecenie MKiŚ. W opracowaniu tym dokonano typologii ekosystemów wykorzystując dane Corin Land Cover
700	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	15	Miernik cząstkowy - udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem. Proponujemy tu inny wskaźnik np. odsetek nieruchomości bez dostępu do kanalizacji i oczyszczalni ścieków na obszarach objętych formami ochrony przyrody. Tym sposobem można określić obszary wrażliwe środowiskowo na zanieczyszczenia	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Brak proponowanego wskaźnika w formie możliwej do zaadaptowania na potrzeby map. Do mapy finalnie dodano wskaźnik zagrożenia powodzią i wskaźnik zagrożenia suszą rolniczą, a usunięto wskaźnik lesistości i wskaźnik retencji wody.
701	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	18	Miernik cząstkowy – udział terenów pokrytych roślinnością lub wodą. To jest zdecydowanie wskaźnik odporności środowiska. Jest to kolejny przykład, że autorzy map budując mapę wrażliwości przestrzennej wykorzystali wskaźniki, które prawie zawsze pasują również do innych obszarów. W tym zakresie brakuje jedynie wskaźników odnoszących się np. do odległości/	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Została usunięta mapa nr 19

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				dostępności do ośrodków regionalnych lub ponadregionalnych.			
702	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	17	Sugerujemy rozważenie dodania miernika dotyczącego innowacyjności gospodarki. Wskaźnik odnoszący się do innowacyjności gospodarki mógłby być dobrym miernikiem wrażliwości terytorialnej w wymiarze gospodarczym z uwagi na zachodzącą transformację w kierunku gospodarki innowacyjnej i zrównoważonej, a także skierowanej na GOZ	mapy wrażliwości	Uwaga nieuwzględniona	Zarówno podczas opracowywania map, jak i uwzględniania uwag do nich nie udało znaleźć się żadnego miarodajnego wskaźnika obrazującego innowacyjność gospodarki i jednocześnie spełniającego wszystkie założenia metodyczne. Mapy wrażliwości były już konsultowane z samorządami regionalnymi, w tym z woj. pomorskim. Uwagi są powtórzeniem uwag z tamtego procesu.
703	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	16	Sugerujemy rozważenie dodania wskaźnika „odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu”. Kształcenie ustawiczne zwiększa innowacyjność i produktywność pracy. Ponadto przekłada się na większe możliwości elastycznego przystosowania się do zmieniającej się rzeczywistości i modelu pracy	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Proponowane dane są dostępne tylko na poziomie regionów, nie spełniają więc założeń metodycznych.
704	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	15	Sugerujemy rozważenie dodania wskaźnika dotyczącego zużycia wody na 1 mieszkańca w gospodarstwach domowych. Niniejszy wskaźnik mógłby zostać zastosowany jako miernik wrażliwości w wymiarze środowiskowym z uwagi na fakt, iż zasoby wodne w Polsce są relatywnie niewielkie, a dodatkowo cechuje je zmienność sezonowa i zróżnicowanie obszarowe.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Wskaźnik testowany był na etapie opracowywania map, ale nie wykazywał prawidłowości przestrzennych.
705	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3		W przypadku poszczególnych wrażliwości skala jest pięciostopniowa. Skraje określenia to niska i wysoka. A jakie są w przypadku kolorów pośrednich? Jak je interpretować? Może warto zastosować jakąś skalę jakościową?	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	W dokumencie wskazano stopniowanie wrażliwości (od wysokiej do niskiej). Nie ma potrzeby określania poszczególnych stopni. To są mapy poglądowe, pokazujące większy lub mniejszy stopień wrażliwości. Określenie nazwy poszczególnych stopni nie wnosi wartości dodanej.
706	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3		Wątpliwości budzi dobór wskaźników częściowych i związany z nimi wynik widoczny na „mapach wrażliwości”. Wydaje się, iż w niektórych przypadkach może on być nieco zafałszowany. Tymczasem, jak wynika m.in. z treści załącznika III do projektu KRK 2050, „Mapy wrażliwości terytorialnej i odporności (...) mają stanowić punkt wyjścia do dyskusji nad dalszą terytorializacją polityk rozwojowych w Polsce (w tym w ramach strategii sektorowych i strategii niższego rzędu) oraz delimitacją obszarów strategicznej interwencji w nowym okresie programowania polityki rozwoju. W horyzoncie długookresowym wyniki badania mogą służyć planowaniu i podejmowaniu działań ukierunkowanych na ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków przyszłych wyzwań i zagrożeń na obszarach najbardziej na nie wrażliwych czy najmniej odpornych”. Tym samym niefortunny dobór wskaźników może pozbawić odpowiednich działań obszary, które de facto tego potrzebują.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona częściowo	Brak konkretnych propozycji zmian. Jednocześnie złagodzony został zapis w metodycie dotyczący powiązań z OSI i dalszej terytorializacji
707	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	17	Wątpliwości budzi wybór podejścia do określenia/definiowania zakresu wrażliwości gospodarczej. Wrażliwość gospodarcza powinna być określana z punktu widzenia konkretnego problemu gospodarczego np.: - profilu gospodarki (np. duże tradycyjne zakłady przemysłowe o niskim poziomie innowacji, nadkładów inwestycyjnych itp.), - dynamiki zmian liczby podmiotów gospodarczych, - atrakcyjności inwestycyjnej wynikającej z pozyskanych inwestycji gospodarczych w okresie 10-15 lat itd. Taka analiza powinna wskazać obszary, które są wrażliwe na szoki zewnętrzne i uwarunkowania makroekonomiczne	mapy wrażliwości	Uwaga nieuwzględniona	W przyjętej metodycie wrażliwość gospodarcza oceniana ma wrażliwość gospodarki jako całości, nie pod kątem konkretnego problemu gospodarczego. Takie podejście zastosowano we wszystkich mapach wrażliwości.
708	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3		Wątpliwości budzi wybór podejścia do określenia/definiowania zakresu wrażliwości społecznej. Wrażliwość społeczna powinna być określana z punktu widzenia konkretnego problemu np.: - starzejącego się społeczeństwa, - wrażliwość z punktu widzenia uwarunkowań kapitału społecznego,	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Zostały uwzględnione wskaźniki obrazujące starzejące się społeczeństwo i kapitał ludzki, kapitał społeczny jest ciężki do uchwycenia na poziomie gmin - wskaźniki nie spełniały naszych wymagań metodycznych. Odnośnie okresu wziętego pod uwagę pokazany został stan

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
				- z punktu widzenia kapitału ludzkiego itd. i ich niedopasowania do nowych wyzwań, a raczej wrażliwości w obliczu nowych wyzwań. Ponadto analizowane wskaźniki cząstkowe mają charakter retrospektywny (a właściwie dotyczą jednego minionego roku), a nie prognostyczny. Przykładowo obszary wrażliwe społecznie z punktu widzenia uwarunkowań demograficznych np. starzejącego się społeczeństwa czy depopulacji powinny być wyznaczane zarówno przy uwzględnieniu danych za lata minione, a dodatkowo wzbogacane o dane prognostyczne. Dopiero łączne ich spełnienie powinno wskazywać obszary wrażliwe społecznie ze względu na uwarunkowania procesów demograficznych			obecny dla danego roku, a ujęcie dynamiczne i prognostyczne będziemy prezentować w modelu
709	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	18	Wątpliwości budzi wyodrębnienie wymiaru przestrzennego jako typu wrażliwości. Tworzenie map wrażliwości przestrzennej wydaje się nieco „sztuczne”. Wrażliwość przestrzeni występuje właściwie we wszystkich wcześniej omawianych obszarach (w środowisku, w gospodarce, jak też w sferze społecznej). Wynika z konkretnych uwarunkowań danego, konkretnego miejsca. Łączy się więc dokładnie z miejscem i jego uwarunkowaniami i problemami. Ocena wrażliwości danego miejsca powinna być więc dokonywana przez pryzmat problemów na nim występujących. Tworzenie odrębnej mapy dotyczącej wrażliwości przestrzeni wydaje się niecelowe.	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.
710	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	19	Wątpliwości budzi zastosowanie wskaźnika „średnia liczba dni upalnych w roku z temperaturą powyżej 25 stopni”. Zgodnie z przyjętym w Polsce pojęciem meteorologicznym upał, dzień upalny to taki, w którym temperatura powietrza przy powierzchni ziemi przekracza 30 stopni Celsjusza. Zastosowanie niższej wartości temperatury nie musi jeszcze świadczyć o narażeniu np. na kłeski. Może warto rozważyć dodanie wskaźnika z dniami bez opadów? Ale raczej do obszaru środowiskowego, chociaż również gospodarczego.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Mapa została usunięta z dokumentu
711	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	16	Wskaźnik cząstkowy – bezrobocie. Dynamika rynku pracy jest bardzo duża w ciągu ostatnich lat. W przypadku zagadnień rynku pracy obszary wrażliwe powinny być przeanalizowane w odniesieniu do procesów rynku pracy w dłuższym okresie czasu w korelacji z dynamiką rozwoju przedsiębiorczości. Proponuje się jako mierniki dla wskaźnika „skala problemu bezrobocia” wykorzystać: stopę bezrobocia rejestrowanego/ stopę bezrobocia wg BAEL oraz wskaźnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Brak proponowanego wskaźnika na poziomie gmin.
712	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	18	Wskaźnik cząstkowy – cyfryzacja planowania przestrzennego. Jakiego rodzaju obszar wrażliwości ma pokazać ten wskaźnik?	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona	Uwagi sygnalizujące brak potrzeby odrębnego pokazania wrażliwości przestrzennej oraz dotyczące wskaźników, na których została oparta wrażliwość przestrzenna zostały uwzględnione – mapa została usunięta z dokumentu.
713	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	17	Wskaźnik cząstkowy – gospodarka obiegu zamkniętego. Nie jest zrozumiałe dlaczego dodano tu ten wskaźnik. Nie ma wątpliwości, że GOZ ma istotne i rosnące znaczenie w procesach produkcyjnych firm, ale jednak jako miernik podano tu zupełnie inny i nie związany bezpośrednio z gospodarką: odsetek odpadów zebranych selektywnie (czy wszystkich, czy komunalnych?)	mapy wrażliwości	Uwaga nieuwzględniona	Podczas opracowywania map, jak i uwzględniania uwag do nich nie udało znaleźć się żadnego innego wskaźnika obrazującego GOZ i jednocześnie spełniającego wszystkie założenia metodyczne. Mapy wrażliwości były już konsultowane z samorządami regionalnymi, w tym z woj. pomorskim. Uwagi są powtórzeniem uwag z tamtego procesu.
714	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	15	Wskaźnik cząstkowy – Korytarze ekologiczne. Jaką metodą jest liczony ten wskaźnik? Korytarze są wyznaczane w planach zagospodarowania przestrzennego województw, ale na różnych zasadach. Dodatkowo ich szczegółowy przebieg, szerokość jest ustalany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i nigdzie nie jest prowadzona statystyka w tym zakresie	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Źródłem danych dot. korytarzy ekologicznych jest GDOŚ (geoserwis)

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
715	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	15	Wskaźnik cząstkowy – lesistość. Wątpliwości budzi wybór tego wskaźnika. Sam fakt pokrycia terenu lasem, aczkolwiek korzystny, nie przesądza o zmniejszeniu wrażliwości terytorialnej danego obszaru. Dla przykładu w południowo-zachodniej części województwa pomorskiego występują bory charakteryzujące się zdecydowanie dominującym udziałem sosny. Taka monokultura jest bardzo wrażliwa, choćby na atak szkodników, czy na gwałtowne zjawiska pogodowe, nasilające się wraz z postępującymi zmianami klimatycznymi. Dużo istotniejszy jest tu wątek monokultur leśnych i niedostosowanych do typu siedlisk	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Nie udało się znaleźć lepszego wskaźnika obrazującego zagadnienie i spełniającego kryteria metody.
716	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3		Wskaźnik cząstkowy – obciążenie demograficzne (starość demograficzna) Miernik cząstkowy – ludność w wieku 65 i więcej lat na 100 osób w wieku 0–14 lat. Tu jest prawdopodobnie błąd merytoryczny w doborze i zrozumieniu miernika. Wątpliwości budzi nazwa wskaźnika „obciążenie demograficzne (starość demograficzna). Zgodnie z definicją stosowaną przez GUS współczynnik obciążenia (demograficznego) to „Stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata”. Z kolei współczynnik starości demograficznej to „Relacja liczby osób w starszym wieku (65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności”. Ponadto wskazana nazwa miernika cząstkowego tj. „liczba ludności w wieku 65 i więcej lat w przeliczeniu na 100 osób w wieku 0–14 lat” właściwie dotyczy odrębnego wskaźnika tj. wskaźnika/indeksu starości. Ponadto brak jest odniesienia do Prognozy demograficznej, a tak w tym jak i w innych wskaźnikach demograficznych trendy w przyszłości będą kluczowe	mapy wrażliwości	Uwaga uwzględniona a częściowo	Doprecyzowany zostanie wskaźnik dot. obciążenia demograficznego
717	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	15	Wskaźnik cząstkowy – obszary chronione. Niezrozumiały jest wybór tego wskaźnika jako miary oceny wrażliwości. Czy chodzi o to, że im obszarów jest więcej, tym wrażliwość jest wyższa? Czy niższa? W pobliżu aglomeracji pewnie wyższa, z dala od nich pewnie niższa, ale jak sama ich powierzchnia (udział) miałby to pokazać?	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Zgodnie z załącznikiem metodycznym wskaźnik ma charakter stymulacyjny. Ze względu na metodę nie można interpretować go różnie w zależności od miejsca, które charakteryzuje.
718	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	17	Wskaźnik cząstkowy – rolnictwo. Wrażliwość gospodarki w zakresie rolnictwa powinna być odnoszona do zagrożeń suszą hydrologiczną i hydrogeologiczną, erozją, spadającą produkcją rolną, wielkością gospodarstw rolnych itp. Nie umiemy odnaleźć korelacji wrażliwości rolnictwa z liczbą ubezpieczonych w KRUS na 100 ha użytków rolnych (zważywszy na to, że często ubezpieczeni nawet nie są rolnikami)	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Nie mamy dostępu do wskaźników, które właściwie obrazują obszar rolnictwa na poziomie gminy, które spełniają nasze wymagania metodyczne. Jednocześnie zdecydowaliśmy się usunąć wskaźnik KRUS i wprowadzić wskaźnik dochodów własnych gmin
719	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	17	Wskaźnik cząstkowy – transformacja energetyczna. W tym zakresie wrażliwość powinna wynikać ze stanu sieci, wskaźnika czasu trwania przerw w dostarczaniu energii elektrycznej. Wprawdzie GUS nie publikuje tego typu danych w podziale na gminy, ale warto sprawdzić czy URE nie dysponuje tak szczegółowymi informacjami. Dodatkowo, warto rozważyć dodanie wskaźnika dotyczącego możliwości uzyskania zgód na przyłączenia nowych mocy do KSE.	mapy wrażliwości	Uwaga nieuwzględniona	Brak dostępności proponowanych danych. Mapy wrażliwości były już konsultowane z samorządami regionalnymi, w tym z woj. pomorskim. Uwagi są powtórzeniem uwag z tamtego procesu.
720	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	16	Wskaźnik cząstkowy – ruch migracyjny ludności. Tu również konieczne jest odniesienie się do Prognozy demograficznej. Uwaga jw.	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Zgodnie z przyjętą metodologią opieramy się w mapach wrażliwości na osiągniętych wskaźnikach a nie na prognozach.
721	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Załącznik 3	13	Wskaźnik cząstkowy – ruch naturalny ludności. Wydaje się tu niezbędne odniesienie się do Prognozy demograficznej, która jest wykonana. Jest to jeden z wielu wskaźników demograficznych, dla którego nie tylko retrospekcja, ale zwłaszcza prognoza powinna być warunkowo uwzględniana	mapy wrażliwości	Uwaga wyjaśniona	Zgodnie z przyjętą metodologią opieramy się na osiągniętych wskaźnikach a nie na prognozach.
722	Urząd Marszałkowski	Załącznik 3	17	Wskaźnik cząstkowy – poziom zatrudnienia. Proponujemy wykorzystanie jako miernika dla	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	BAEL jest wykorzystywany - do weryfikacji (wg załącznika 3: źródło danych GUS (BDL) -

Uwaga	Podmiot zgłaszający	DOKUMENT	Strona/ly	Treść uwagi	Temat, do którego odnosi się uwaga	Sposób rozpatrzenia	Wyjaśnienie oraz wprowadzone zmiany
	Województwa Pomorskiego			wskaźnika poziomu zatrudnienia „Wskaźnik zatrudnienia według BAEL” (udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii).			https://bdl.stat.gov.pl/bdl/metadane/cechy/szukaj?slovo=bael
723	Gmina Miasto Włocławek		16	Wspólna przestrzeń. Dobrze zaplanowana i funkcjonalna Po zdaniu "Miasta pełnią ważne funkcje gospodarcze i usługowe i zapewniają mieszkańcom kraju równomierny i efektywny dostęp do zatrudnienia, ochrony zdrowia, edukacji kultury i innych usług społecznych oraz rynkowych" proponuje się zapis "W tym celu została opracowana i wdrożona strategia rozwoju miast średnich tracących funkcje społeczno - gospodarcze, dzięki czemu miasta te otrzymały odpowiednie wsparcie rozwojowe. Tam też przeniesiono część urzędów centralnych."	przestrzeń	Uwaga sugeruje potrzebę uzupełnienia o zagadnienia, które są już przedmiotem dokumentu	Wizja przedstawia obraz Polski w 2050 i co do zasady nie koncentruje się na ścieżkach dojścia do prezentowanej sytuacji. Poruszony w uwadze wątek decentralizacji urzędów w kontekście miast będących w kryzysie społeczno-gospodarczym został ujęty w wyzwaniu Policentryczność sieci osadniczej: Przestrzenna decentralizacja części usług i podmiotów publicznych będzie dla tych ośrodków dodatkowym impulsem rozwojowym.
724	Urząd Marszałkowski woj. Kujawsko-Pomorskiego			Wskazanie na konieczność zmiany treści mapy oznaczonej nr 25 i zatytułowanej „Typologia ośrodków centralnych”. KRK2050 powinna zostać zamieszczona mapa pokazująca docelowy, oczekiwany stan sieci osadniczej, która w sposób optymalny realizowałaby ideę zrównoważonego rozwoju w ujęciu terytorialnym, ale także odpowiadała na zidentyfikowane w KRK2050 wyzwania, przed którymi stoi państwo polskie. Jeśli ideą zamieszczenia mapy miało być ujęcie diagnostyczne (na co wskazuje źródło pochodzenia mapy), a więc pokazanie stanu wyjściowego, u progu obowiązywania KRK2050, powinno być to w opracowaniu bardzo wyraźnie zaznaczone. Obecnie kontekst, w którym mapa została ulokowana, może sugerować, że to mapa przedstawiająca stan docelowy. Zarówno obecnie prezentowany stan rozwoju, jak i wykazywane predyspozycje dla pełnienia roli ośrodków ważnych dla rozwoju kraju w przyszłości, w pełni uzasadniają zakwalifikowanie Bydgoszczy i Torunia do kategorii „metropolii ponadregionalnych”, przy czym zgodnie z realizowanym w województwie kujawsko-pomorskim modelem dwustuleczności, proponuję zastosowanie nazewnictwa „dwubiegunowa metropolia ponadregionalna”, na którą składają się dwa miasta mające znaczenie ponadregionalne.	przestrzeń - hierarchia funkcjonalna miast	Uwaga wyjaśniona	Typologia ośrodków centralnych pokazuje jeden z możliwych sposobów zobrazowania sieci osadniczej – przez pryzmat podziału administracyjnego, ale również przez pryzmat funkcji jakie pełnią poszczególne ośrodki. Dla zobrazowania podejścia funkcjonalnego, odwołano się do opracowania IRMiR „Hierarchia funkcjonalna miast w Polsce i jej przemiany w latach 1990-2020 jako punkt wyjścia do terytorializacji polityk krajowych i regionalnych”. Przedstawiono mapę typologii ośrodków miejskich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. Nie przesądza to o stosowaniu tej typologii na dalszym etapie programowania działań rozwojowych ani nie warunkuje sposobu wspierania i kierunków rozwoju policentryczności w Polsce w perspektywie 2050 r. Ponieważ mapa pokazuje wynik określonego badania, nie przewidujemy zmiany kategorii dla poszczególnych miast.
725	Gmina Miasto Włocławek		56	Po zdaniu "Stworzenie warunków dla rozwoju da szansę na poprawę aktywizacji zawodowej lokalnych społeczności oraz na wzmocnienie konkurencyjności i atrakcyjności poszczególnych ośrodków miejskich" proponuje się zapis "W tym celu powinna zostać opracowana strategia rozwoju miast średnich tracących funkcje społeczno - gospodarcze.	społeczeństwo	Uwaga wyjaśniona	Jest już taka strategia - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego. "Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to m.in. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze).